Karnataka Kavi Charite.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

Volume II

(From the 15th Century to the end of the 17th)

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ

(15 ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 17 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ)

By

Praktana Vimarsa Vichakshana, Rao Bahadur

R. Narasimhacharya, M. A., M. R. A. S.,

Honorary Correspondent of the Government of India Archaeological Department.

Director of Archaeological Researches in Mysore.

Author of

'Karnataka Kavi Charite' Volume I, 'Nitimanjari Parts I and II, Nuggegadalu &c.

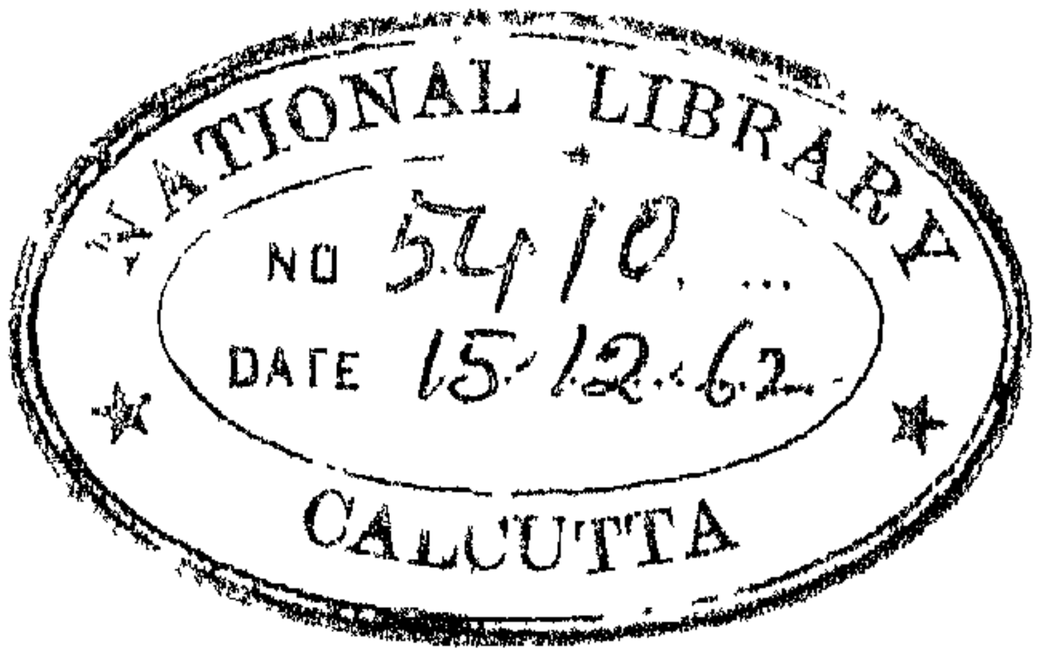
BANGALORE:

Printed at the City Press

1919.

Copy right Registered]

[Price Rs. 5.

NATIONAL LIBRARY
NO 5410
DATE 15.12.62
CALCUTTA

Dedicated

By Gracious Permission

to

His Highness

Sri Krishna Raja Odeyar Bahadur

G. C. S. I., G. B. E.,

Maharaja of Mysore.

ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳಾದ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹಾದುರ್

ಜಿ. ಸಿ. ಎಸ್. ಐ., ಜಿ. ಬಿ. ಇ.

ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ

ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು

ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

Contents

I ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

POETS

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಗಳ ವರ್ಣಾನು
ಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು		ಕಾಲ	ಪುಟ
ಅಚರಾಜ		1104	12
ಅಚ್ಯುತದಾಸ	ಸು.	1650	411
ಅಣ್ಣಾಜಿ	„	1600	334
ಅದೃಶ್ಯಕವಿ	„	1580	305
ಅದ್ವೈತಾನಂದ	„	1700	554
ಅನ್ನದಾನಿವಮ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ	„	1650	440
ಅಭಿನವಚಂದ್ರ	„	1400	37
ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ		1533	227
ಅಮೃತನಂದಿ	ಸು.	1300	33
ಆರ್ಯದಾಸ	„	1650	415
ಆಚಣ್ಣ	„	1195	21
ಆದಿಯಪ್ಪ	„	1650	414
ಆದಿಯುಪ್ಪ	„	1700	555
ಆನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ	„	1500	146
ಆಯತವರ್ಮ	„	1400	38
ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಂಟದಯ್ಯ	„	1530	226
ಇಮ್ಮಡಿಮುರಿಗೆಯ ಸ್ವಾಮಿ	ಸು.	1590	313
ಈಶ್ವರಕವಿ	„	1500	150
ಉಜ್ಜಿನೀಶ	„	1550	259
ಉತ್ತರದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗದೇವ	„	1600	321
ಎಮ್ಮೆಬಸವ		1643	233
ಎರಡನಯ ಬೆನ್ನ ಬಸವ	ಸು.	1500	163
ಎಳವಮೆಯ ಗುರು ಶಾಂತದೇವ	„	1565	298
ಓದುವಗಿರಿಯ	„	1525	207
ಕಂಪನಂಜಯ್ಯ	„	1560	294
ಕನಕಚಂದ್ರ	„	1300	34
ಕನಕದಾಸ	„	1550	237
ಕರಸ್ಥಲದನಾಗಿದೇವ	„	1430	69
ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭು ದೇವ	„	1430	61
ಕಲ್ಲರಸ	„	1450	93

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ	1439	84
ಕಲ್ಯಾಣದಸ್ವಾಮಿ	ಸು. 1500	172
ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕ ಪಂಡಿತ	„ 1380	35
ಕವಿಮಲ್ಲ	„ 1400	41
ಕವಿನಾಗವರ್ಮ	„ 1650	433
ಕವಿಲಿಂಗ	„ 1490	137
ಕವಿವಿಟ್ಠಲ	„ 1600	331
ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತವ್ಯ	„ 1700	532
ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ ನಂಜುಂಡ	„ 1550	265
ಕುಂತಿ	„ 1500	174
ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವ	„ 1550	254
ಕುಮಾರಬಾಕನಾಥ	„ 1430	56
ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ	„ 1500	141
ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	„ 1430	64
ಕೃಷ್ಣ	„ 1700	540
ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ	„ 1700	528
ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜ	„ 1160	19
ಕೋಟೀಶ್ವರ	„ 1500	145
ಗಂಗ	„ 1650	423
ಗಂಗಾಧರ	„ 1550	270
ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ	„ 1470	97
ಗಪಲಂಕುಶ	„ 1000	3
ಗಣಪಾಸಿವೀರಣ್ಣ	„ 1600	346
ಗುಣಚಂದ್ರ	„ 1650	416
ಗುಣವರ್ಮ I	„ 900	1
ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲ ಣಾರ್ಯ	1513	191
ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ	ಸು. 1475	101
ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ	„ 1500	169
ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ	„ 1480	127
ಗುರುದೇವ	„ 1350	34
ಗುರುನಂಜ	„ 1500	167
ಗುರುಪ್ರಸಾದ	„ 1650	424
ಗುರುಬಸವ	„ 1430	74
ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು	„ 1550	261
ಗೋವಿಂದ	„ 1650	394
ಚಂದ್ರಕವಿ	„ 1430	81
ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ	„ 1400	39
ಚಂದ್ರನಬ್ಬ	„ 1000	3
ಚಂದ್ರಮ	1643	371
ಚಂದ್ರಮ	ಸು. 1650	422
ಚಂದ್ರಶೇಖರ	„ 1700	525
ಚತುರಾಸ್ಯಬೊಮ್ಮರಸ	„ 1450	92
ಚತುರ್ಮುಖಬೊಮ್ಮರಸ	„ 1500	138
ಚವುಂಡಿ	„ 1500	174
ಚಾಕರಾಜ	„ 1500	173
ಚಾಟುವಿಠಲನಾಥ	„ 1530	222
ಚಾಮರಸ	„ 1430	59
ಚಾಮರಾಜ	1617 –37	359
ಚಾಮುಂಡ್ಯ	ಸು. 1700	535

ಹೆಸರು		ಕಾಲ	ಪುಟ
ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ		1672	
		–1704	455
ಚಿಕ್ಕರಸ	ಸು.	1680	513
ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ		1672	467
ಚಿದಾನಂದಕವಿ	ಸು.	1680	508
ಚೆನ್ನಕವಿ	,,	1600	346
ಚೆನ್ನಣ	,,	1650	432
ಚೆನ್ನಪ್ಪ	,,	1650	440
ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ	,,	1550	234
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	,,	1550	294
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ	,,	1700	543
ಚೆನ್ನರಾಜ	,,	1570	300
ಚೆನ್ನವೀರ	,,	1500	169
ಚೆನ್ನವೀರಸೊಂಡೆ ಡೆಯ	,,	1650	429
ಚೆನ್ನವೃಷಭ	,,	1700	556
ಚೆನ್ನಿಗ	,,	1700	530
ಚೇರಮಾಂಕ		1526	208
ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ	ಸು.	1430	57
ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ	,,	1620	361
ಜಗದ್ಬಳಿಸೋವು ನಾಥ	,,	1150	15
ಜಿನದೇವಣ್ಣ		1444	86
ತಿಮ್ಮ	ಸು.	1600	320
ತಿಮ್ಮಕವಿ		1677	492
ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ	ಸು.	1510	189
ತಿಮ್ಮರಸ	,,	1650	408
ತಿಮ್ಮರಸ	,,	1700	547
ತಿರುಮಲನಪ್ಪ	,,	1600	317

ಹೆಸರು		ಕಾಲ	ಪುಟ
ತಿರುಮಲಾರ್ಯ		1645	
		–1706	461
ತಿರುಮಲೆವೈದ್ಯ	ಸು.	1650	393
ತಿರಕಣಾಂಬಿ ಬೊಮ್ಮರಸ	,,	1485	128
ತೊಂಬದಸಿದ್ದೀ ಶ್ವರ	,,	1470	97
ದಿವಾಕರಣಾಂದಿ		1052	7
ದೇಪರಾಜ	ಸು.	1410	43
ದೇವರಸ	,,	1650	391
ದೇವರಸ	,,	1700	558
ದೇವಶಾಚಾರ್ಯ	,,	1650	379
ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ	,,	1200	24
ದೇವೋತ್ತಮ	,,	1600	330
ದ್ಯಾವಜ್ಞಾವಲ್ಲನ	,,	1700	558
ದೊಡ್ಡಣಾಂಕ		1578	303
ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸ	ಸು.	1700	553
ದೊಡ್ಡಯ್ಯ	,,	1550	251
ದೊಡ್ಡಪಡಚ್ಚರಿ ಸ್ವಾಮಿ	,,	1650	428
ಧರ ಶಿವಂಡಿತ	,,	1650	417
ಧರಣೀಂದ್ರ		1424	49
ನಂಜ	ಸು.	1700	549
ನಂಜಣಾರ್ಯ	,,	1650	438
ನಂಜನಾಪನಾಯಕಲ	,,	1700	559
ನಂಜುಂಡ	,,	1525	202
ನಂಬೀಶಕವಿ	,,	1650	388
ನರಸಾರ್ಯ	,,	1611	512
ನರಸಿಂಹ	,,	1650	435

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ನರಹರಿ	ಸು. 1650	401
ನರಹರಿತೀರ್ಥ	1281	32
ನಾಗರಸ	ಸು. 1650	406
ನಾಗರಾಜ	1331	34
ನಾಗವ	ಸು. 1700	536
ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ	,, 1570	300
ನಾರಾಯಣಕವಿ	,, 1450	95
ನಿಃಕಲ	,, 1700	560
ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ	,, 1500	153
ನಿರಾಲಂಬಶರಣ	,, 1700	561
ನೀಲಕಂಠಶಿವಾ ಚಾರ್ಯ	,, 1400	42
ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ	,, 1485	133
ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ	,, 1500	168
ನೂತನನಾಗಚಂದ್ರ	,, 1659	420
ನೇಮಣ್ಣ	1559	281
ನೇಮಿವ್ರತಿ	ಸು. 1650	439
ಪಂಚಬಾಣ	1614	351
ಪಂಡಿತಮಲ್ಲಿಕಾ ರ್ಜುನ	1687	517
ಪಟ್ಟಗಂಬಿಳಿ ಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ	ಸು. 1700	532
ಪತ್ತಿಯಣ್ಣ	,, 1700	557
ಪದ್ಮಕವಿ	1528	212
ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತ	1627	368
ಪದ್ಮನಾಭ	ಸು. 1680	514
ಪದ್ಮಪ್ರಭ	,, 1300	33
ಪದ್ಮರಸ	1599	314
ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿ	ಸು. 1450	93
ಪರಮಾರ್ಕ್ಕ	ಸು. 1700	539
ಪರ್ವತದೇವ	1578	304
ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ	ಸು. 1650	397
ಪಾಯಣವಾಸಿ	1606	353
ಪಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ	ಸು. 1600	332
ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ	,, 1195	23
ಪುರಂದರದಾಸ	,, 1540	232
ಪೆಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿ	,, 1650	427
ಪ್ರಧಾನಿ ಅರಂವು ಲಾರ್ಯ	,, 1600	326
ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ	,, 1300	34
ಪ್ರಭುಗ	,, 1520	200
ಪ್ರಾಸಭೂಷಣ	,, 1650	427
ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ	,, 1430	80
ಬಸವ	,, 1160	18
ಬಸವ	,, 1550	269
ಬಸವ	,, 1700	552
ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ	,, 1700	558
ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ	,, 1700	538
ಬಸವಲಿಂಗ	1611	353
ಬಸವಲಿಂಗಕವಿ	1679	500
ಬಸವಾಂಕ	ಸು. 1550	261
ಬಸವಾರಾಧ್ಯ	,, 1700	557
ಬಸವೇಶ	,, 1600	344
ಬಾಚರಸ	,, 1500	171
ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯ	1410	562
ಬಾಲಚಂದ್ರ	1273	31
ಬಾಲಚಂದ್ರಕವಿ ಕೆಂದರ್ಪ	1204	25

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಬಾಹುಬಲಿ	ಸು. 1560	287
ಬಾಹುಬಲಿಪಂಡಿತ	1352	25
ಬಿರುದಗಳು	ಸು. 1500	175
ಕನ್ನಡಪಾಣ		175
ಗುಣರತ್ನ		176
ಚಂದನತಿಲಕ		570
ಚೂಡಾರತ್ನ		176
ಬಲ್ಲವರರಸ		177
ಬುಧಜನಮಿತ್ರ		177
ಭೂಷಣರತ್ನ		177
ವೆರಕವಿಚಂದ್ರ		570
ಪಾಣಿನೀಮುಕುರ		571
ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ		177
ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ		177
ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ		177
ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ		178
ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ		178
ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣ		571
ಸುಕವಿನಿಕರನಿಷೇಧ		178
ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣ		178
ಸುಗುಣಕರಂತ		178
ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ		178
ಸುಜನಮನೋಜ್ಞ		571
ಬೆಂಗಳೂರು ಮುದ್ದಿ		
ವೀರಸೋವಿ	ಸು. 1700	531
ಬೊಂಬೆಯಲಕ್ಕ	1538	231
ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತ	ಸು. 1180	21
ಬೊಮ್ಮರಸ	,, 1450	88
ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ	,, 1600	341

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ	ಸು. 1125	13
ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ	1604	348
ಭಾರತಿತನಂಜ	1648	373
ಭಾಸ್ಕರ	1424	47
ಭಾಸ್ಕರ	ಸು. 1550	375
ಭೀಮಕವಿ	1369	36
ಮಂಗರಸ	1508	179
ಮಂಚಯ್ಯ	ಸು. 1650	440
ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವ,	1430	70
ಮನಸಿಜ	,, 1000	3
ಮರಿರಾಚವಟ್ಟೀಶ	,, 1650	399
ಮರುಳುಸಿದ್ಧ	,, 1700	530
ಮರುಳುಸಿದ್ಧೀಶ	,, 1650	438
ಮಲ್ಲಣ್ಣ	1413	46
ಮಲ್ಲರಸ	ಸು. 1680	510
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	,, 1245	26
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	,, 1600	345
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	1678	498
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ	ಸು 1485	132
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ	1598	313
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಾಯ	ಸು. 1600	338
ಮಲ್ಲಿದೇವ	1104	12
ಮಲ್ಲು	ಸು. 1650	431
ಮಹಾಂತಸೋವಿ	,, 1560	293
ಮಹಾಲದೇವ	,, 1650	435
ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ	,, 1425	50
ಮಾಘಣಂದಿ	,, 1260	30
ಮಾಧವ	,, 1500	164

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಮಾಧವದೇವ	ಸು. 1650	415
ಮುಪ್ಪಿನಯ್ಯ	,, 1700	555
ಮುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ	,, 1665	450
ಮುರಿಸೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ	,, 1560	291
ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತ ವೀರ	,, 1530	212
ಮುಕ್ತಿಕಕವಿ	,, 1120	12
ಯಶಃಕೀರ್ತಿ	,, 1500	172
ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ	,, 1300	33
ಯೋಗೀಂದ್ರ	,, 1650	412
ರಂಗನಾಥ	,, 1675	490
ರಂಗರಾಜ	,, 1660	449
ರಂಗಾಚಾರ್ಯ	,, 1570	300
ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ	1557	274
ರಾಘವಾಂಕ	ಸು. 1165	20
ರಾಚವಟ್ಟಿಯಾರಾಣ್ಯ	,, 1650	389
ರಾಮ	1689	519
ರಾಮಚಂದ್ರ	ಸು. 1625	367
ರಾಮಚಂದ್ರ ಕವಿ	,, 1700	556
ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುರು ಶಿಷ್ಯ	,, 1550	260
ರಾಮಭಕ್ತ	,, 1700	523
ರಾಮಯ್ಯದೇವ ಪಂಡಿತ	1538	232
ರಾಮಸೆಡಪಕ್ಷಿತೀರ್ಥ	1652	450
ರುದ್ರ	ಸು. 1650	400
ರೇಚಣ್ಣ	,, 1510	174

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ರಾಮೇಂದ್ರ	ಸು. 1550	268
ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ	1428	53
ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ	ಸು. 1510	172
ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ	,, 1700	535
ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ	,, 1700	522
ಲಿಂಗ	,, 1550	256
ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ	,, 1530	215
ವಚನಕಾರನು	,, 1150	
	1475	105
ಅಂಬಿಗರಚೌತಯ್ಯ	,, 1160	110
ಅಜಗಣ್ಣ	,, 1160	110
ಅಪ್ಪುಗಿವೇವಯ್ಯ	,, 1160	111
ಉರಿಲಿಂಗದೇವ	,, 1170	113
ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ	,, 1180	114
ಗಜೇಶಮುರಣಯ್ಯ	,, 1160	111
ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ	,, 1161	112
ಚೆನ್ನಬಸವ	,, 1160	106
ನಿಜಗುಣದೇವ	,, 1160	111
ಪ್ರಭುದೇವ	,, 1160	107
ಬಸವ	,, 1160	106
ಮಡಿವಳಮಾಚಯ್ಯ	,, 1160	109
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ	,, 1160	110
ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ	,, 1150	108
ಮೋಳಿಗಯ್ಯ	,, 1161	109
ರಾಮನಾಥ	,, 1170	114
ರೇಕಣ್ಣ	,, 1170	113
ಸಂಗಯ್ಯ	,, 1200	115

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಸಕಲೇಶವಾದರಸ	ಸು. 1150	105
ಸಿದ್ಧರಾಮ	,, 1160	108
ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನರಾಮ	,, 1170	112
ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸ	,, 1160	107
ಹೆಸರುತಿಳಿಯದವರು	,, 1200	
	—1475	115
ಹಡಪದ ಅಣ್ಣಮ	,, 1600	316
ಹಾಲ್ವಲ್ಲಿಕೀರ್ತಿಶೆಕ	,, 1150	17
ಹಾಳಿಕುನಿಬದ ಚಂದ್ರ	,, 1100	11
ಹಾವಿರಾಜ	,, 1570	311
ಹಾವರತಿಸೋಮಣ್ಣ	,, 1600	337
ವಿಜಯಣ್ಣ	1448	86
ವಿಜಯವಿಂಕಟರಮಣ	ಸು. 1700	554
ವಿದ್ಯಾನಂದ	1455	96
ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ. 1500	281
ವಿರತಮಹಲಿಂಗದೇವ	,, 1500	147
ವಿರೂಪರಾಜ	1519	148
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ	ಸು. 1600	347
ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ	1581	317
ವೀರಚನವಶಿ	ಸು. 1650	425
ವೀರಣಂದಿ	1153	18
ವೀರಣಾರ್ಯ	ಸು. 1650	433
ವೀರಣಾರಾಧ್ಯ	,, 1650	429

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ವೀರನಂದ್ರರಾಜ	ಕ್ರಿ. 1530	217
ವೀರಭದ್ರರಾಜ	,, 1600	343
ವೆಂಕಕವಿ	,, 1650	404
ವೆಂಕಟಾರ್ಯಶಿಷ್ಯ	,, 1700	545
ವೆಂಕಯಾರ್ಯ	,, 1650	337
ವೆಂಕಟಶರ್ಮ	1622	364
ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದ	ಸು. 1680	506
ವೈಕುಂಠವಾಣಿ	,, 1680	516
ವ್ಯಾಸರಾಯ	,, 1525	206
ಶಂಕರವೇವ	,, 1640	361
ಶರಣಕವಿ	,, 1165	21
ಶಾತಮಲ್ಲ	,, 1650	390
ಶಾಂತರಸ	,, 1600	340
ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕ	1672	454
ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ	ಸು. 1650	377
ಶಾಂತವೃಷಭೇಶ	,, 1700	551
ಶಾಂತಾಚಾರ್ಯ	,, 1700	554
ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿವರ್ಣಿ	1519	200
ಶಾಂತಿನಾಥ	1068	7
ಶಾಂತೇಶ	1561	296
ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿ	ಸು. 1700	554
ಶುಭಚಂದ್ರ	,, 1200	25
ಶುಭಚಾರ್ಯ	,, 1500	172
ಶೃಂಗಾರಕವಿ	,, 1600	338
ಶೃಂಗಾರಕವಿಸಹೋದರರಾಜ	,, 1600	328
ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ	,, 1685	516
ಶೇಷ	,, 1650	438

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಶ್ಯಾಮಕೌಂದಾ		
ಚಾರ್ಯ	ಸು. 700	1
ಶ್ರೀಗಿರೀಂದ್ರ	,, 1430	69
ಶ್ರೀಧರದೇವ	,, 1500	166
ಶ್ರೀಧರಾಂಕ	,, 1550	259
ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ	1049	3
ಶ್ರೀನಾಥ	ಸು. 1500	152
ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ	,, 1700	550
ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ	,, 1500	152
ಶ್ರೀವಿಜಯದಂಡ		
ನಾಥ	,, 915	2
ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ	,, 1700	557
ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ	1567	299
ಷಡಕ್ಷರದೇವ	1655	442
ಸಂಗನಬಸವೇಶ್ವರ	ಸು. 1600	325
ಸಂಪಾಖದನೆಯ		
ಗುರುಲಿಂಗದೇವ	,, 1670	453
ಸಂಪಾಖದನೆಯ		
ಬೆನ್ನಂಜಿದೇವ	,, 1530	214
ಸಂಪಾದನೆಯ		
ಪರ್ವತೇಶ್ವರ	1698	521
ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧ		
ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ	ಸು. 1600	324
ಸಕಲಾನಂದಯೋಗಿ	,, 1530	222
ಸದಾಶಿವ	,, 1700	559
ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ	1554	271
ಸಿಪ್ಪಣ್ಣ	ಸು. 1700	560
ಸರ್ವಜ್ಞ	,, 1700	532*
ಸಹಜಾನಂದ	1650	389

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಸಹವಾಸಿ ನಿರಂಜ		
ನಾವಧೂತ	ಸು. 1700	541
ಸಾನಂಬಶಿವಯೋಗಿ	,, 1480	128
ಸಾಳ್ವ	,, 1550	243
ಸಾಸಲುಯ್ಯ	1654	441
ಸಿಂಗರ್ಯ	ಸು. 1680	503
ಸಿಂಗಿರಾಜ	,, 1500	148
ಸಿಂಹರಾಜ	,, 1650	421
ಸಿದ್ಧಪ್ಪ	,, 1700	551
ಸಿದ್ಧ	,, 1700	556
ಸಿದ್ಧನಂಜಯತಿ	,, 1623	367
ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ	,, 1650	379
ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ	,, 1650	437
ಸಿದ್ಧರಾಮ	,, 1160	19
ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶಿವ		
ಯೋಗಿ	,, 1600	322
ಸಿರಿನಾಮದೇಗು	,, 1550	257
ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ	,, 1550	267
ಸುರಂಗಕವಿ	,, 1500	160
ಸೂರ್ಯ	,, 1640	369
ಸೋಮ	,, 1700	538
ಸೋಮನಾಥ	,, 1650	412
ಸೋಮನಾಥಕವಿ	,, 1600	327
ಸೋಮಶೇಖರಶಿವ		
ಯೋಗಿ	,, 1700	527
ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾ		
ಚಾರ್ಯ	1623	365
ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂ		
ಗೇಶ್ವರ	ಸು. 1480	125

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಹರೀಶ್ವರ	ಸು. 1165	20
ಹರೀಶ್ವರ	1606	351
ಹಲಗ	ಸು. 1650	430
ಹಿರಿಯೂರರಂಗ	ಸು. 1650	407
ಹುಚ್ಚಣ್ಣ	1587	312
ಹೊನ್ನಮ್ಮ	ಸು. 1680	505

—0—

Contents

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

II Works

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ವರ್ಣಾನು ಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅಂತಃಕರಣಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ಅಕಾರಾದಿ ವೈದ್ಯನಿಘಂಟು	33
ಅಕ್ಬರಚರಿತ್ರೆ	327
ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ	486
ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ	561
ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	31
ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ	85
ಅನುಭವಶತಕ	551
ಅನುಭವಮುಕುರ	93
ಅನುಭವಮುದ್ರೆ	300
ಅನುಭವಾಮೃತ	491
ಅಪರಂಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ	277
ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ	465
ಅಮರಕೋಶಟೀಕೆ	331
ಅಮರುಕ	45
ಅಮ್ಮನವರಜೋತೆ	514
ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ	157
ಅರ್ಧನಂಜಕ	481
ಅರ್ಧನಂಜುಮೌಳಿಶತಕ	170
ಅವಧೂತಗೀತೆ	78
ಅಶ್ವವೈದ್ಯ	171
ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ	37,367
ಆವಾಹನಸ್ತೋತ್ರತ್ರಿವಿಧ	20

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	298
ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ	168
ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದವಚನ	214,324
	555
ಆಚಾರಸಾರಟೀಕೆ	18
ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣ	260
ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ	134
ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರ	8
ಉಚಿತಕಥೆಗಳು	322
ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣ	393,412
ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆ	262
ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗಪೇಕ್ಷಾ	484
ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಶತಕ	220
ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದಿ	168
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ	52
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಷಟ್ಪದಿ	70
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲೀಟೀಕೆ	69
ಏಕೋನವಿಂಶತಿಪ್ರಬಂಧ	214
ಏಪುರೀಶ್ವರಶತಕ	73
ಐರಾವತ	68
ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ	374
ಕಂದಶತಕ	222
ಕನ್ನಡರತ್ನಕರಂಡಕ	38
ಕಪೋತವಾಕ್ಯ	549
ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿ	216

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಕಮಲಾಚಲ-ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	471
ಕರಣಹಸುಗೆಯ ಟೀಕೆ	937
ಕರಸ್ಥಲದನಾಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ	400
ಕರಸ್ಥಲದನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ	69
ಕರ್ಣಾವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ	326
ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ	15
ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಮಂಜರಿ	286
ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ	350
ಕರ್ನಾಟಕಸಂಜೀವನ	339
ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ	76
ಕವಿಕಂಠಹಾರ	370
ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ	151
ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ	137
ಕಾಮನಕಥೆ	85
ಕಾಮನ ಪದ	542
ಕಾಮವಚನ	542
ಕಾಮಂದಕನೀತಿ	484
ಕಾರಣಾಗಮದ ವಾಧರ್ಕ	172
ಕಾಳಹಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆ	371
ಕಾಶೀಕೇಯೂರಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	25
ಕೌಲಜ್ಞಾನ	234, 440, 559
ಕಾವ್ಯಸಾರ	229
ಕೀರ್ತನೆಗಳು	32,152,206,233, 243, 280, 303,359, 516

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಕ್ಷುಮಟಿರಾಮನ ಕಥೆ	423
ಕುಮಾರರಾಮನಕಥೆ	214
ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾಮೃತ	540
ಕೃಷ್ಣಗೋಪಿಲೀಲಾಸ	546
ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ	557
ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯ	437
ಕೇಶವಶತಕ	554
ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ	560
ಕೈವಲ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ	553
ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ	154
ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ	501
ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ	54
ಗಂಗೋದಯ	23
ಗಗನತಾರಾವಳಿ	541
ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ	101
ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ	23
ಗಣಿತಸಾರ	422
ಗೀತಗೋಪಾಲ	459
ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆ	392
ಗುರುಬಸವಾರ್ಯರ ವಚನ	74
ಗುರುಬೋಧಾಮೃತ	147
ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆ	427
ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ	82
ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ	391
ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರ	385
ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚರಿತ್ರ	439
ಗುರುಸ್ತೋತ್ರತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ	397
ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ	295
ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧ	539
ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕ	12
ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆ	3,252
ಚಂದ್ರಪ್ರಭಷಟ್ಪದಿ	304
ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿ	17
ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣ	520
ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟು	72
ಚಾಯನಭಾರತ	267
ಚಾರಿತ್ರಸಾರಟೀಕೆ	34
ಚಿಕದೇವರಾಜವಿನ್ನಪ	457
ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ	464, 507
ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ	462
ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ	269
ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ	488
ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ	421
ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ	201
ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ	308
ಚೆನ್ನಬಸವನವಂಕ್ರಗೋವ್ಯದಟೀಕೆ	163
ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರವರಗಳೆ	24
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೀಶ್ವರಶತಕ	295
ಚೇರಮಕಾವ್ಯ	209
ಚೋರಕಥೆ	338

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಜೋಳರರಾಜಸಾಂಗತ್ಯ	257	ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆ	161
ಛಂದಸ್ಸಾರ	416	ತುಲಸೀವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	412
ಜಂಗಮರಗಳೆ	127	ತೊರವೆಯರಾಮಾಯಣ	142
ಜನಪಶ್ಯ	94	ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣ	297
ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯ	180	ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರ	13
ಜಾತಕತಿಲಕ	5	ದಶಗ್ರಂಥಿಯ ಟೀಕೆ	429
ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆ	564,565	ದಶಾವತಾರಜಾತೆ	511
ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ	84	ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ	87
ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರಚರಿತೆ	281	ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತೆ	478
ಜಿನದತ್ತರಾಯಚರಿತೆ	514	ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯ	544
ಜಿನಮುನಿತನಯ	9,420	ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರ	575
ಜಿನಸಂಹಿತಾಟೀಕೆ	11	ದೇವರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	535
ಜಿನಸ್ತುತಿ	85	ದೊಡ್ಡಷಡಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿಯ ವಚನ	428
ಜೀವಂಧರಚರಿತೆ	47	ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆ	414
ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿ	146	ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ	36
ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ	131	ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯಟೀಕೆ	4,172
ಜೈಮಿನಿಭಾರತ	523	ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	395
ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣ	557	ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ	304,433
ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ	86	ನಮಸ್ಕಾರನುಕಟೀಕೆ	169
ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ	7	ನರಪಿಂಗಲಿ	172,416
ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆ	440	ನರಸಿಂಹಚಾರಿತ್ರ	530
ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಟೀಕೆ	489	ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿಯಹಾಡು	557
ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀಸ್ತೋತ್ರ	167	ನವರಸಾಲಂಕಾರ	321
ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ	198	ನಳಚರಿತ್ರೆ	241
ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ	273	ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ	289

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ	398
ನಾನಾರ್ಥಕಂದ	347
ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ	331
ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ನಿಃಕಲರ ವಚನ	560
ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನಪ್ತ್ರಮಾಲಿಕೆ	21
ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ	438
ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487
ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನ ಕಥೆ	556
ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲ	57
ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ	557
ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ	185
ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಬೊಲ್ಲಿ	31
ಪಂಚೀಕರಣಪದಗಳು	337
ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರಟೀಕೆ	314
ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ	408
ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತೆ	535
ಪದಾರ್ಥಸಾರಟೀಕೆ	30
ಪದ್ಯೆಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಳ	314
ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತೆ	515
ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣ	517
ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ	563
ಪರಮಾಗಮಸಾರ	40
ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ಪರಮಾನುಭವ ಬೋಧೆ	156
ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ	155
ಪರಮೋಪದೇಶ	159
ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ	169
ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಶತಕ	535
ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	485,495
ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ	486
ಪಾದಸ್ತೋತ್ರ	324
ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೋಬಾನೆ	556
ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಶತಕ	219
ಪಾಲ್ಕುರಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ	285
ಪಿಂಗಳೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ	173
ಪುರಾತನರಗಳೆ	191
ಪುರುಷನರಹದಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಪುರುಷಸೂಕ್ತಟೀಕೆ	169
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಕಲ್ಪಟೀಕೆ	11
ಪ್ರಣುಗೀತೆ	70
ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ	183
ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ	51
ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ	351
ಪ್ರಭುದೇವರ ಮುಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಟೀಕೆ	63
ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿ	399
ಪ್ರಭುಲಿಂಗಕಂದದ ಟೀಕೆ	398
ಪ್ರಭುಲಿಂಗದ ಕಂದ	212
ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ	59
ಪ್ರಸಾದಚರಿತ್ರ	433
ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಟೀಕೆ	554
ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ	431

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ	530
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ	402
ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ	221
ಪ್ರಾಭೃತ	1
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಟೀಕೆ	95
ಪ್ಲಾಕ್ಷರಾಯನ ಕಾವ್ಯ	305
ಬಸವಪುರಾಣಟೀಕೆ	314
ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರಚನೆ	256
ಬಸವರಾಜನ ಪವಾಡಗಳು	530
ಬಸವರಾಜ ವಿಜಯ	446
ಬಸವಶತಕ	379
ಬಸವಸ್ತುತಿಪಂಚರತ್ನ	23
ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	19
ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	214
ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ	322
ಬಸವೇಶ್ವರವಚನಸಾರಾರ್ಥ	397
ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಮಹಾತ್ಮ್ಯ	354
ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಟೀಕೆ	361
ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆ	24
ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತೆ	418
ಬಿಹಾರಗಣಿತ	376
ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದ ರಗಳೆ	363
ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆ	440
ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ	389
ಭಗವಚ್ಚರಿತೆ	554
ಭಗವದ್ಗೀತೆ	406
ಭಾರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ	278
ಭಾಗವತ	223,459
ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಧ	95
ಭಾರತ	66,225,244,459
ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ	361
ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ	303
ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗ	190
ಭಾರತಸ್ತೋತ್ರ	550
ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ	193
ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನಟೀಕೆ	532
ಭಾವರತ್ನಾಭರಣ	379
ಭಾವಾಕುಸುಮಮಂಜರಿ	543
ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆ	263
ಭುಜಬಲಿ ಚರಿತೆ	356
ಭೃಂಗಿದಂಡಕ	36
ಭೃಂಗಿಸ್ತವಟೀಕೆ	34
ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ	265
ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರ	322
ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರ ತರ್ಕಾಕರ	455
ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣ	323
ಮಂತ್ರಮಹತ್ವದ ಕಂದ	19
ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವವಚನ	70
ಮದನವೋಹಿನಿಯ ಕಥೆ	435
ಮನುರಾಜನ ಕಾವ್ಯ	291
ಮನೋವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ	78

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಮುನೋವಿಜಯು ತಾತ್ಪರ್ಯ	287
ಮುನ್ಮಧವಿಜಯು	41
ಮುಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರ	148
ಮುಲಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಮುಲ್ಲಿಕಾಜುರ್ನಬಪ	345
ಮುಲ್ಲಿಕಾಜುರ್ನಶತಕ	556
ಮುಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ	257
ಮುಲ್ಲಣಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಮಹತ್ತಿನಕಾವ್ಯ	439
ಮಹಾದೇಪಯುಕ್ಕನ ಪುರಾಣ	235
ಮಹಾವಿಭೂತಿಮುಹಿಮೆ	538
ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯಗಣಿತಟೀಕೆ	558
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಟೀಕೆ	365
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಮಾಚಿದೇವನ ಮುನೋವಿಲಾಸ	146
ಮಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆ	537
ಮಾಧನಾಲಂಕಾರ	165
ಮಾಯಿದೇವಶತಕತ್ರಯಟೀಕೆ	287
ಮಾಕಣ್ಣಂಡೇಯರಾಮಾಯಣ	409
ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ	503
ಮಿಶ್ರಪಟ್ಸ್ಥಲದ ವಚನ	429
ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರ	324
ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	19
ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	214
ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣದ ಟೀಕೆ	397
ನುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯು ಕಂಠವಾಣಿ	146

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಮುಡಿಗೆಯು ಅಷ್ಟಕ	20
ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ	509
ಮುರಿಗೆಯಶಾನ್ತವೀರಸ್ತುತಿ ನಾಂದ್ಯ	293,294
ಮೈದುನರಾಮನ ಧಗಳೆ	364
ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಗ	144
ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಭೃತಟೀಕೆ	34
ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ	238
ಯಜುರ್ವೇದಭಾಷ್ಯಟೀಕೆ	167
ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	482
ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	482,493
	545
ಯೋಗರತ್ನಾಕರ	340
ರಂಗಧಾಮನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487,
ರಂಗಧಾಮಪುರುಷವಿರಹದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487
ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ	485
ರಂಗನಾಯಕ ರಂಗನಾಯಕೀ ಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ	489
ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರ ಸೂತೊ್ರವಾಹರಣೆ	488
ರಟ್ಟನಜಾತಕ	270
ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ	329
ರಥೋದ್ಧರಣೆ ವಾಜ್ಯ	325
ರಸರತ್ನಾಕರ	248
ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ	381

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ರಾಚಶೇಖರವಿಲಾಸ	443
ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ	291
ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ.ಪುರಾ ಣ	323
ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರ	526
ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ	239
ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ	271
ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ	553
ರಾಮಾಯಣ	11,80
ರಾಮಾಯಣಟೀಕೆ	360
ರುಕ್ಮಾಂಗದಚ.ತೆ	413,475
ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆ	438
ರೇಣುಕಾಯ್ಯಚರಿತೆ	552
ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ	552
ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ	46
ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ	139
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶೋಭಾನೆ	303
ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ	62
ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯ ವಚನ	290
ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	324
ಲಿಂಗಾಚರ್ನಸರಗಳ	347
ಲೋಕಸ್ವರೂಪ	422
ವಚನಗಳು	105
ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆ	341
ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆ	226
ವರಾಂಗನೃಪಚರಿತೆ	418
ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ	212

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ವಾಕ್ಯಸುಧಾಟೀಕೆ	543
ವಾತೂಲತಂತ್ರಟೀಕೆ	104
ವಿಂಶತಿಪ್ರಕರಣೀಟೀಕೆ	33
ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ	426
ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ	299
ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ	254
ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತೋತ್ರ	81
ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ	158
ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾಟೀಕೆ	259
ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಗದ್ಯ)	478
ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಪದ್ಯ)	477
ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	218
ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	539
ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಟೀಕೆ	570
ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ	259
ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ ಸಾರೋದ್ಧಾರಟೀಕೆ	128
ವೀರಶೈವರಗಳೆ	363
ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ ಟೀಕೆ	259,366
ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ	195
ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ	437
ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ	547
ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ	432
ವೃಷಭಗೀತೆ	77

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ	446
ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಹಾತ್ಮ್ಯ	483,496
ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ	404
ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ	301
ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ	250
ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ	300, 559
ವೈದ್ಯಾಮೃತ	166
ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ	201
ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ	424
ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ	213
ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ	518
ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ	362
ಶಂಕರಶತಕ	362
ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ	452
ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿ	254
ಶುಕನಪ್ರಪಂಚ	173
ಶುಕನಸಾರ	173
ಶಬ್ದಶಂಕರವಿಲಾಸ	448
ಶರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	298
ಶರಣುಬಸವರಗಳೆ	24
ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ	200
ಶಾರದಾವಿಲಾಸ	249
ಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ಶಿಖಾರತ್ನವಚನ	18
ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ	389
ಶಿವಗೀತೆ	318

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ	55
ಶಿವಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆ	294
ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಟೀಕೆ	557
ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ	74
ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ	378
ಶಿವಲಿಂಗಮಹಿಮಾಷಟ್ಪದ	581
ಶಿವಸಮಾಧಿಂಗಸ್ತುತಿ	559
ಶಿವಸಮಾಧಿವಯವಸ್ತೋತ್ರ	559
ಶಿವಾಧವಶತಕ	72
ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಪುರಾಣ	354
ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆ	365,367
ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ	72
ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆ	453
ಶುಕಸಪ್ತತಿ	484,485
ಶೂದ್ರಕ	1
ಶೃಂಗಾರಕಥೆ	315
ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು	489
ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	485
ಶೃಂಗಾರಸ್ತೋತ್ರೋದಾಹರಣೆ	488
ಶೇಷಧರ್ಮ	459,483
ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ	221
ಶ್ರೀಪದಾಶ್ರೀತ	21
ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ	181,558
ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾತ್ಮ್ಯ	300,483,498
ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆ	86
ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯ	132

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಷಟ್ಸ್ಥಲಗದ್ಯ	70
ಷಟ್ಸ್ಥಲವಿವೇಕ	51
ಷಟ್ಸ್ಥಲೋಪದೇಶ	56
ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಬೆಡಗಿನವಚನದಟೀಕೆ	527
ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಚರಿತ್ರಟೀಕೆ	51
ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ	100
ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದ ಟೀಕೆ	527
ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ	127
ಷಟ್ಸ್ಥಲಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	298
ಷಡಕ್ಷರಗಳಿ	363
ಸಂಗೀತಸತ್ಕೃತಿ	544
ಸದ್ಗುರುಗಳಿ	24
ಸದ್ಗುರುಗಳಿಯ ಟೀಕೆ	365
ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ	75
ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ	129,353
ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ	186,333
ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆ	528
ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಯಶೋವಿಲಾಸ	528
ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿ	533
ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿ	324
ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಟೀಕೆ	34
ಸಹಸ್ರಗಣಸಾವಿ	345
ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವಚನ	125

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ	302
ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಕಾಶ	543
ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ	77
ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ (ಗ)	450
ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ	480
ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ	207
ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣಟೀಕೆ	169
ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರ ಚರಿತೆ	254
ಸಿದ್ಧನೀತಿ	551
ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ ಟೀಕೆ	34
ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ	282
ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯ	435
ಸಿರುಮನೆ ಸಾಂಗತ್ಯ	556
ಸುಕುಮಾರಚರಿತೆ	7
ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರ	424
ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆ	439
ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರ	558
ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ	26
ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ	184
ಸೊನ್ನಬ್ಯೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆ	513
ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ	43
ಸೋಮವಾರಂಧ್ಯಶತಕ	23
ಸೌಂದರಪುರಾಣ	89
ಸೌಂದರ ವಿಲಾಸ	335
ಸೌಂದರ್ಯರತ್ನಾಕರ	268

ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ	505
ಹಮ್ಮೀರಕಾವ್ಯ	291
ಹಯಸಾಗಸಮುಚ್ಚಯ	369
ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ	242
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	208,231,232 430
ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	473
ಹಸ್ತಾಮಲಕೀಯವೇದ ಟೀಕೆ	343
ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣ	575
ಹೇರೂರು ಹಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯ	435

INTRODUCTION.

In the Introduction to the First Volume of the **KARNATAKA KAVICHARITE** or **LIVES OF KANNADA POETS** the antiquity of the Karnataka country and language and the support given by kings and nobles to the advancement of the Kannada language and literature were briefly touched upon. A few more details will now be given about these and other matters connected with them before saying a few words about the present volume, in the hope that they may increase the respect of the Kannadigas for, and arouse their interest in, their country and language, and that as a consequence earnest efforts may be made by them for the advancement of both

Antiquity of the Kannada Country.

The Kannada country was once under the rule of such ancient dynasties of kings as the Maurya, the Andhra, the Kadamba and the Ganga

It is stated in Jaina works that when a great twelve years' famine occurred during the reign of the Maurya king Chandragupta, the Jaina community under the leadership of Bhadrabahu, the last Srutakevali, migrated to the Punnata kingdom in the south of Mysore; that king Chandragupta abdicated and accompanied Bhadrabahu as his disciple; that on reaching Sravana Belgola Bhadrabahu, seeing the approach of his death, ordered the community to proceed on their journey, stopped at Sravana Belgola and died there (in B. C. 297) being attended on by his disciple Chandragupta during his last moments; and that after the death of his preceptor Chandragupta lived there for some time and ultimately died by the Jaina rite of *sallekhana* or starvation. With regard to this account Dr. Vincent Smith writes—"My present impression is that the tradition has a solid foun-

dation on fact."[1] A few facts which appear to support the traditional account may be mentioned here. On the smaller hill at Sravana Belgola there are even now a cave and a temple named after Bhadrabahu and Chandragupta respectively. An inscription[2] of the 7th century on the same hill states that the couple of ascetics Bhadrabahu and Chandragupta lived on the hill. Two more epigraphs[3] of the 9th century near Seringapatam tell us that the same hill was marked with the footprints of the same couple of ascetics.

Three inscriptions of the time of Asoka, the grandson of Chandragupta, are found in the Molakalmuru Taluk of the Chitaldrug District in the Mysore State. Recently an Asoka inscription was discovered at Maski in the Nizam's Dominions. We learn from the Ceylonese Buddhist Chronicle *Mahavamsa* that Asoka sent a Buddhist missionary to Banavase and another to Mahisha-mandala. The late Dr. Fleet was of opinion that the Mahisha-mandala mentioned above did not refer to Mysore but to a province on the banks of the Narbada. But Mahisha-rashtra or Maisa-nadu occurs as the name of Mysore in inscriptions and literature. Maisa is only a *tadbhava* or currupt form of Mahisha. The above facts show the connection of the Mauryas with the Kannada country.

A Prakrit inscription[4] of about the middle of the 2nd century A. D., engraved on a pillar at Malvalli in the Shikarpur Taluk of the Shimoga District, records a grant by Haritiputra-Satakarni for the god Isvara of the village, and a Sanskrit inscription[5] of the early part of the 5th century, incised on a pillar standing in front of the Pranavesvara temple at Talgunda in the same Taluk, states that the god Pranavesvara had been worshipped by Satakarni and other kings. At Chitaldrug have been unearthed lead coins issued

1. *Early History of India* (3rd edition), page 146. 2. Sravana Belgola 17. 3. *Epigraphia Carnatica*, III, Seringapatam 147 and 148. 4. *Ibid.*, VII Shikarpur 263. 5. Shikarpur 176.

by the Andhrabhrityas and their viceroys. These facts afford evidence that the Kannada country was in the possession of the Andhras.

Below the Prakrit inscription on the Malvalli pillar mentioned above is engraved another of about the middle of the 3rd century which registers a grant of land for the god Isvara of Malvalli by a Kadamba king. Further it is stated in the above-mentioned Talgunda pillar, inscription that the Kadamba king Kakusthavarma constructed a tank for the god Pranavesvara. The tank, which is in front of the Pranavesvara temple, is popularly known as Panamana-kere, *Panama* being a corrupt form of *Pranava*, the first word in the name of the god. There is evidence to show that Kakusthavarma was a contemporary of Samudragupta (330—375), the celebrated king of the Gupta dynasty, and was connected with him by matrimonial alliance. It is thus clear that the Kadambas were connected with the Kannada country.

The numerous old records of the Gangas occurring in all parts of the Kannada country bear ample testimony to their rule over it.

It was stated before that the Jaina community migrated from the north to the Punnata kingdom in the south of Mysore. This ancient kingdom is known as Punnad in Kannada and is named Paunnata by Ptolemy in the 2nd century A. D. who says that it was noted for the precious stone called beryl. It was ruled by Rashtravarma and other kings from their capital Kirtipura, the modern Kittur situated on the Kapini river in the Heggadadevankote Taluk of the Mysore District.

Mysore, as stated before, is named Mahisha-rashtra or Maisa-nadu in inscriptions and literature. In the Tamil Anthology called *Aga-nanuru* verse 115 composed by the ancient poet Mamulanar of about the 2nd century A. D. names Erumai-nadu (*erumai*—buffalo) and says that it was situated in the west (Kuda-nadu); and verse 36, attributed to Nakkirar, another ancient poet, tells us that in a battle that was

fought at Talaiyalankanam the Pandya king Nedunjeliyan defeated the combined forces of these seven chiefs, namely, the Chera, the Chola, Tidiyan, Elini, Irungovenman, Porunan and Erumaiyuran (he of Mahishapura). Verse 253 of the same poet states that Erumaiyuran was related to the Badagas. In another old Tamil work called *Silappadikaram* it is stated that the Chera king Sengattuvan of about the 2nd century A. D., while on an expedition to the north, stayed on the Nilgiris and witnessed with great pleasure the dance of the Kannadigas. These facts testify to the antiquity of the Mysore country.

Varahamihira, who flourished in the 5th century, mentions the Karnataka country in his *Brihatsamhita.* The poet Rajasekhara, who lived in about A. D. 900, refers in his *Kavyamimamsa* to the mannerisms of the Kannadigas in reading their books.

Greatness of the Kannada Country.

The Kannada country was the abode of every comfort and possessed all the marks of a high state of civilisation. It was adorned by virtuous kings, distinguished scholars, able statesmen, celebrated divines, brave warriors, pious devotees famous merchants, skilful artists and loyal servants. It is described in glowing terms by many poets and chroniclers. These descriptions are not mere poetical fancies; they are amply borne out by the accounts furnished to us by foreign writers.

KINGS.—The Kannada country was ruled over by such renowned kings as Sripurusha, Nripatunga, Tailapa, Tribhuvanamalla, Vishnuvardhana, Vira-Ballala, Bukka, Harihara, Krishna-Deva-Raya, Rajanripa, Kanthirava-Narasa-Raja, and Chikk-Deva-Raja. Distinguished for their valour, justice, liberality and appreciation of merit, they have left behind a name which is even now cherished and honored in many parts of the country. Though professing a faith differing from those of their subjects, they treated the

latter with marked impartiality and extended their support to all alike. Whenever there was a quarrel between different creeds, they took up the role of arbitrators and brought about reconciliation. Merit, wherever found, was appreciated and honored by them.

SCHOLARS &c.—The Kannada country was the birth-place of Madhvacharya, the leader of the Dvaita school of philosophy, and gave shelter to Sankaracharya and Rama-nujacharya, the leaders respectively of the Advaita and Visishtadvaita schools of philosophy. It was also the birth-place of Basavesvara, the leader of the Virasaiva sect. The monasteries established by these leaders with their numerous branches are to be found all over the country. Moreover, the Kannada country was deservedly famous for its pre-eminent scholars, ascetics, philosophers and devotees such as Vidyatirtha, Vidyaranya, Sayanacharya, Sripadaraya, Vyasaraya, Raghavendra-yati, Anantacharya, Vedanta-charya, Purandara-dasa, Kanaka-dasa, Siddharama, Tontada-Siddhalinga, Nemichandra and Subhachandra.

WARRIORS.—We learn from the Ceylon chronicles that a Chola king named Elala conquered Ceylon in 205 B. C. with the help of a Mysore army.[1] In an inscription of the Rashtrakuta king Dantidurga it is stated that the Karnataka army was capable of defeating the ruler of Kanchi and the Kerala, Pandya and Chola kings.[2]

MERCHANTS.—It was stated before that lead coins of the Andhrabhritya kings were unearthed near Chitaldrug. There were likewise found at the same place a brass coin of the Chinese emperor Han Wu-ti of about the middle of the 2nd century B. C. and silver coins known as denarii of the Roman emperor Augustus who died in A. D. 14. These finds lead us to the not unreasonable inference that the Kannada country had in ancient times commercial inter-course with distant foreign countries. In inscriptions and

1. *The Lost Cities of Ceylon*, 26. 2. *Indian Antiquary*, XI, 114.

literature the epithets *Vadda-vyavahari* (great merchant) and *Raja-sreshthi* (royal merchant) are applied to prominent merchants. An inscription[1] of about 1120 states that Hoysala-setti and Nemi-setti were the royal merchants of the Hoysala king Vishnuvardhana; another[2] of 1188 tells us that Chettapa-setti imported in ships excellent horses and elephants and superior pearls and sold them to kings, and that Daseya transported commodities of the east to the west and *vice versa* and articles of the south to the north and *vice versa*; and a third[3] of 1255 says that Kunjanambi-setti, a celebrated merchant of the Hoysala kingdom, supplied all the things required by the Malava, Kalinga, Chola and Pandya kings.

ARTISTS.—The ornate buildings erected by the artists of the Kannada country at Ellora, Ittagi, Belur, Halebid, Somanathapur, Nandi, Sringeri, Sravana Belgola, Hampe and other places have caused not a little astonishment to foreign experts. Some of these artists have recorded their names on the pedestals of the images executed by them, this practice being rarely found outside Mysore. A word may here be said about some peculiar features of the Vidyasankara temple at Sringeri built in about 1357. Its plan is unique in India: it is apsidal (oval) at both the ends. Even temples apsidal at one end are rather rare in India. The present plan is somewhat similar to that of Trajan's basalica at Rome, built in A. D. 98, with apses at both the ends. The skill of the artists who designed and built such a unique temple is beyond all praise. Further, the central hall is supported by 12 well carved pillars, each of which has sculptured on its back a sign of the zodiac such as the ram, the bull and so forth, arranged in such a way that the rays of the sun fall on them in the order of the solar months.

LOYAL SERVANTS.—The Kannada country was adorned by loyal servants, both male and female, who showed their

1. Sravana Belgola 137 [Revised Edition]. 2. Arsikere 22, 3. Arsikere 108.

undying attachment and fidelity to their masters by readily laying down their lives. One or two instances will suffice. On the death of the Hoysala king Ballala II in 1220, a prince of the name of Kuvara-Lakshma, deeming it a shame to survive his lord, died with his wife and his whole battalion of a thousand choice warriors.[1] Honni, a female servant of Honnavve-nayakiti, had her head cut off on the death of her mistress in 1215.[2] Another remarkable instance of selfless devotion is furnished by a family of chiefs who were faihful servants of the Hoysala kings. They took upon themselves a vow not to survive their lords and committed suicide along with their wives and male and female servants in regular succession on the death of their successive masters[3].

Antiquity of the Kannada Language.

The occurrence of some Kannada words in a Greek drama of the 2nd century A. D. discovered at Oxyrhincus in Lower Egypt has already been referred to in the Introduction to Volume I of the **LIVES OF KANNADA POETS**[4]. Among the Kannada authors that preceded him, Nripatunga mentionsDurvinita who is most probably the Ganga king of that name who ruled about A. D. 500. Kannada inscriptions make their appearance from about the 5th century. Besides the authors named by Nripatunga, Srivardhadeva and Syamakundacharya appear to have written in Kannada in about 700. Amirtasagara, a Jaina Tamil poet who flourished before the 11th century, states in his *Yapparungalakkarigai*, a work on prosody, that there existed in the Kannada language a work on prosody named *Gunagankiyam* and that the Tamil work adopted some of its characteristics, one of which was addressing the rules to a woman. Unfortunately the name of the author is not given, nor has the work come down to us. It is very probable that this author dedicated his work to the Eastern Chalukya king Vijayaditya III (844–888) who had the distinctive epithets Gunaga, Gunaganka and Gunake-nalla.

---

1. Belur 112. 2. Molakalmuru 12. 3. Krishnarajapete 10. 4. Page 2.

Patronage to the Kannada Language.

From the earliest times kings and nobles have patronised Kannada language and literature. Among the patrons may be mentioned the Gangas, the Rashtrakutas, the Western Chalukyas, the Kakatiyas, the Hoysalas, the Eastern Chalukyas, the Rattas of Saundatti, the Silaharas of Karad, the Kongalvas, the Chengalvas, the Tuluva kings, the Chautas, and the kings of Vijayanagar and Mysore; as also the Palegars or chiefs of Ummattur, Nuggehalli, Sugatur, Piriyapattana, Hadinadu, Belur, Chikkanayakanhalli, Mudigere, Bijjavara, Ikkeri, and Kalale. Besides these kings and chiefs, ministers, generals and other officers subordinate to them, and many minor chiefs have also encouraged literary men. It is also worthy of note that not a few of the aboye-mentioned kings, chiefs and high personages were themselves authors of works in Kannada. These statements will now be illustrated in some detail by a few examples.

THE GANGAS.—It is very probable that the Ganga king Durvinita (c. 500) is identical with his namesake mentioned as a Kannada prose writer by Nripatunga. As we learn from an inscription[1] that the work *Gajashtaka* composed by Sivamara (c. 800) was sung by women when pounding grain, it must have been a Kannada work. Ereyappa (c. 900), who had the distinctive title Mahendrantaka, was the patron of Gunavarma I, the author of the *Sudraka*, the *Harivamsa* and other works. Chavunda-Raya, the minister of Rachamalla, composed the *Chavundaraya-purana* in 978. Nagavarma I, who was patronised by Rachamalla's younger brother Rakkasa-Ganga, was the author of the *Chhandombudhi* and other works.

THE RASHTRAKUTAS.—It is well known that among these kings Nripatunga (814-877) was an author. The title "matchless poet" is applied in an inscription[2] to Srivijaya-dandanatha, a subordinate of Indra-Raja III (915-917). Krishna-Raja III (939-968) bestowed the title Kavi-chakravarti on the poet Ponna.

1. Nagar 35. 2. *Epigraphia Indica, X.* 150.

THE WESTERN CHALUKYAS.—The feudatory chief Arikesari was the patron of the famous poet Pampa I. King Tailapa (973—987) conferred on the Poet Ranna the title Kavichakravarti. Sridharacharya, who was patronised by Ahavamalla (1042—1068), wrote the *Jataka-tilaka* in 1049. Santinatha the minister of the chief Lakshma who was a subordinate of Bhuvanaikamalla (1068—1076), was the author of the poem *Sukumara-charite*; and Nagavarmacharya, the minister for peace and war of Udayaditya: the great minister of the same king, composed the *Chandrachudamani-sataka*. Under the patronage of Machi-raja, a subordinate of king Ahavamalla's son Jayasimha, Chandraraja wrote the *Madana-tilaka* and other works; another son of the same king, Kirtivarma, a younger brother of Vikramaditya, was the author of the *Govaidya*; and Brahmasiva, *a protege* of the same king and a friend of Kirtivarma, wrote the *Samayaparikshe* and the *Trailokyarakshamani-stotra*. Nagavarma II was the court poet of Jagadekamalla II (1138—1150); Durgasimha, the minister for peace and war of the same king, wrote the *Panchatantra*; and Madhusudanadeva, the composer of the inscription Davangere 41, was honored by Vira-Pandya of Uchchangi, a feudatory of the same sovereign.

THE KAKATIYAS.—It is stated that Raghavanka (c. 1165) read his poem *Viresvara-charite* at the court of Prataparudra of Warangal and was honored by the king. Palkurike Somanatha flourished during the time of another Prataparudra (c. 1300).

THE HOYSALAS.—Abhinava-Pampa and the poetess Kanti seem to have been honored at the court of Ballala I (1100—1106). Rajaditya wrote his *Kshetra-ganita* and other mathematical works during the reign of Vishnuvardhana (1111—1141). Sumanobana, the father of the poet Janna, was the court poet of Narasimha I (1141—1173). The authors Kereya Padmarasa and Harisvara were respectively the minister and the accountant of the same king, Ballala II

(1173—1220) conferred the title Kavi-chakravarti on the poet Janna. His minister Bachi-raja is described in an inscription[1] as the equal of Poona in poetical skill. At the instance of two other ministers of his, namely, Chandramauli and Vasudhaikabandhava-Recharasa, Rudrabhatta and Achanna wrote respectively the *Jagannathavijaya* and the *Vardhamana-purana.* Under the patronage of Padmanabha, another subordinate of his, Nemichandra composed the *Ardhanemi.* Polalva-dandanatha, the minister of Narasimha II (1220–1235), was the author of the poem *Haricharitra.* Mallikarjuna, the father of Kesiraja, wrote the *Suktisudharnava* for the recreation of Somesvara (1233–1254)

THE EASTERN CHALUKYAS.—As stated before, *Gunaganka-kiyam*, a work on prosody, came into existence during the reign of Gunaganka-Vijayaditya (844—888). Narayana-bhatta, who helped Nannayya-bhatta, the court poet of Raja-raja (1022—1063), in the composition of the Telugu Bharata, was also a Kannada poet.

THE RATTAS OF SAUNDATTI.—Parsva-pandita, the author of the *Parsvanatha-purana,* was the court poet of Kartavirya IV (1202—1220), and the poet Balachandra-kavi-kandarpa also flourished during the same reign. Guna-varma II was patronised by Santivarma, a subordinate of the same king.

THE SILAHARAS OF KARAD.—By order of Lakshmana-Raja, the son of Gandaraditya, Kannaparya wrote the *Neminatha-purana.* The *Lilavati* was also composed during the same reign by Nemichandra.

THE KONGALVAS.—Mauktika-kavi, the author of the *Chandranathashtaka,* seems to have been patronised by Vira-Kóngalva (c, 1120).

THE CHENGALVAS.—Mangarasa III, who wrote the *Samyaktva-kaumudi* (1508) and other works, was the son of Vijaya, the chief of Kallahalli, who was the hereditary

1. Hassan 119.

minister of the Chengalva kings. Nanjunda wrote the *Kumararama-kathe* during the reign of Chengalva Nanja-Raya (1502—1533).

THE TULUVA KINGS.—At the instance of Bhairava's son Pandya-Raya, king of the Tuluva country the *Jnanachandra-bhyudaya* was composed by Kalyanakirti in 1439. Kotisvara wrote the *Jivandhara-shatpadi* in about 1500 by order of Haiva-nripa's son Sangama, the ruler of Sangitapura. Ratnakara-varni, the author of the *Bharatesvara-charite*, which he wrote in 1557, received the title Sringara-kavi at the court of Bhai-rasa-Odeyar of the Tuluva country. Salva, the author of the *Bharata* and other works, was the court poet of Salva-malla, the king of the Tuluva Haiva and Konkana countries. It was by order of Bhairavendra of the Kelavane throne that Bahubali wrote the *Nagakumara-charite*, and Chandrama the *Gommatesvara-charite*. Adiyappa wrote the *Dhanyakumara-charite* under the patronage of king Bhairava-Raya of Gera-soppe, and Payanna his *Ahimsa-charite* under the patronage of the son of king Sangama-Raya of Sangitapura. Chandra sekhara, the author of the first part of the *Kamachandra-charitra*, was the court poet of Lakshmana-Bangaraja of the Tuluva country, and Padmanabha completed the work in 1730 under the patronage of Chenna-Raya, the ruler of Mulike.

THE CHAUTAS.—During Chennamambe's reign Tiru-mala-samanta's treasurer Padmanabha wrote the *Padmavati-charite* and during Abbakkadevi's reign Pattabhirama com-posed the *Ratnasekhara-charite*. Surala wrote the *Padmavati-charite* in 1761 by order of Chennamma-devi, the queen of Chaudrasekhara-Chikkaraya.

THE VIJAYANAGAR KINGS.—Mangarasa I, the ruler of Mugulipura, wrote the *Khagendramanidarpana* during the rule of Harihara I (1336—1353). Madhura, the author of the *Dharmanatha-purana*, was the court poet of Harihara II (1377—1404). Deparaja, son of Bukka I's son Kamparaja,

wrote the *Sobaginasone* and other works. The authors Lakkanna-dandesa and Jakkanarya were the ministers of Deva-Raya II (1419—1446). Chandrakavi was patronised by Gururaya, another minister of the same king. The poets Chamarasa, Magge Mayideva, Gurubasava and Battalesvara wrote their works under the patronage of the same sovereign and Kumara-Vyasa also seems to have written his *Bharata* during the rule of Mallikarjuna (1446—1467) that Kallarasa wrote the *Janavasya*. Tontada Siddhalinga flourished during the reign of Virupaksha (1467—1478). Kavi-Linga was the court poet of Saluva-Narasinga (1487—1493). By order of Krishna-Deva-Raya (1509—1529) Timmanna-kavi wrote the latter portion of the *Bharata*. Sadanandayogi appears to have written his *Bhagavata* during the rule of Achyuta-Raya (1530—1542). Emmebasava was honored by Salakaraja's son Tirumalaraja, a subordinate of Sadasiva-Raya (1543—1567). Bhattakalanka wrote the *Sara-traya* at the instance of Sri-Ranga-Raya I (1573-1584) and his disciple Bhattakalanka wrote the grammatical work *Sabdanusasana* during the rule of Venkatapati-Raya I (1586—1615).

THE MYSORE KINGS.—Rajanripa's (1578—1617)minister Tirumalarya was the author of the *Karnavrittanta-kathe*. King Chama-Raja (1617—1637) wrote prose versions of the *Ramayana* and the *Brahmottarakhanda*, and under his patronage Ramachandra wrote the *Asva-sastra* and Padmana-pandita the *Hayasara-samuchchaya*. The authors Bharati-Nanja and Govindavaidya were the *proteges* of Kanthirava-Narasa-Raja (1638—1659), and the mathematical work *Behara-ganita* was composed by Bhaskara under the patronage of the same king. King Chikka-Deva-Raja (1672—1704) was not only an author himself, having written the *Binnapa* and other works, but also patronised a large number of poets and poetesses. Among the latter may be mentioned his ministers Tirumalarya and Chikkupadhyaya, the poets Timmakavi, Mallikarjuna. Singararya, Venugopalavaraprasada. Chida-

nanda-kavi and Mallarasa, and the poetesses Honnamma and Sringaramma. Krishna-Raja I (1713—1731) patronised the authors Cheluva and Ramayanam Tirumaleyacharya, and his queen Chelvambe wrote the *Varanandi-kalyana* and other works. The authors Venkanatya and Katti Gopalaraja were the subordinates of Krishna-Raja II (1734—1766). Singaracharya wrote the *Sriranga-mahatmya* under the patronage of Chama-Raja (1770—1776) and Devachandra wrote his *Rajavalikathe* by order of Devirammanni, the queen of Khasa Chama-Raja (1776—1796). Krishna Raja III (1799—1858) was not only a voluminous writer himself but was also a munificent patron of literary merit. By his encouragement many works were written by Aliya Lingaraja, Nanjunda of Devalapura, Srinivasa-kavi, Santaraja-pandita, Venkatarama-sastri, Subrahmanya, Nanjappa of Maddagiri, Sitarama-suri, Kempu Narayana, Ramakrishna-sastri, Kamala-pandita and others. By order of his queens Chelvajammanni and Devajammanni, Bhagavatam Krishnasvami wrote a Kannada version of the *Vasishtha-Ramayana* in 1869.

THE PALEGARS.—Nilakanthacharya wrote the *Aradhyacharitra* under the patronage of Vira-Nanjendra (1482—1494) of Ummattur; Linga-mantri wrote the lexicon *Kabbigara-kaipidi* at the instance of Raya-bhupa of Nuggehalli; Mummadi-Tamma of Sugatur was the author of the *Sankara-samhite*. Doddyya, the author of the *Chandraprabha-charite*, was patronised by Virupa-raja of Piriyapattana; Narasimhabhatta composed the medical work *Vaidyasarasangraha* by order of Chenna-raja of Hadinadu; and Surya-kavi, the author of the lexicon *Kavikanthahara*, was a *protege* of Venkatadri-Nayaka (1626—1643) of Belur. Sosale Revanacharya wrote Kannada versions of some Sanskrit works at the instance of Mudiyappa-Nayaka of Chikkanayakanhalli and of Raghuvappa-Nayaka of Mudigere. Virakta Tontadarya, the author of the *Siddhesvara-purana* and several other works, was patronised by Tontada Siddhalinga-bhupa of Bijjavara, and Mallikarjuna-kavi by Immadi Chikka-bhupa

of the same place. By order of Venkatappa-Nayaka (1582—1629) of Ikkeri Tirumala-bhatta wrote the *Sivagite*. Basavappa-Nayaka (1697—1714) of Ikkeri was the author of the *Suktisudhakara*, and his successor Somasekhara-Nayaka's minister Nirvanaiya wrote the *Sivapujavidhana*. The Kalale chief Vira-Raja wrote the *Vaidyasamhitasararnava*, and his *protege* Chennayya the *Padmini-parinaya*. Deva-Raja, son of Vira-Raja, was the patron of Rangaiya, the author of the *Tulakaveri-mahatmya*. Nanja-Raja, younger brother of Deva-Raja, was himself a voluminous author, under whose patronage Nuronda wrote the *Saundara-kavya* and Venkatesa the *Halasya-mahatmya*.

Further, Deva-kavi (c. 1200), the author of the *Kusumavali*, was patronised by Chikkaraja-chamupa, Mahabala-kavi (1254), who wrote the *Neminatha-purana*, by Ketaya-Nayaka, Vijayanna (1448), the author of the *Dvadasanupreksha*, by Honnabandi Deva-Raja, the ruler of Vemmanabhavi in the Beluvala-nadu, and Bommarasa (c. 1450), who composed the *Saundara-purana* by Tipparasa, the ruler of Denkanikote.

Some more authors appear to have been minor chiefs in possession of a small principality or one or more villages. The following table gives their names, works and approximate period :—

AUTHOR.	WORK.	TIME.
Udayaditya, son of the Chola chief Somanatha.	Udayadityalankara ...	c. 1150
Somaraja, son of Indusekhara-raja,	Udbhata-kavya ...	1222
Madhava, ruler of Hiriyur.	Madhavalankara ...	c. 1500
Viruparaja, a Bhima among the Cholas.	Tribhuvana-tilaka ...	1519

AUTHOR.	WORK.	TIME.
His son Virabhadraraja.	Virabhadra vijaya &c.	c. 1530
Ramendra, son of Ramabhupati, ruler of Kakolal.	Saundarya-katharatna.	c. 1550
Annaji, son of Ayyanabhupa.	Saundara-vilasa ...	c. 1600
Sringarakavi, son of Bommarasa, ruler of Rasavali.	Karnataka-sanjivana.	„
Virabhadraraja, son of Nrisimharaja.	Commentary on Palakapya's Hastyayurveda.	„
Jakka-bhupala ...	Bharatakathasangraha.	c. 1620
Narahari, ruler of Balalapura.	Prahlada-charite ...	c. 1650
Virajanapati, ruler of Belagodu.	Vikrama-vilasa ...	„
Sesha, younger brother of Raghava-bhuvara.	Rukmangada-charitre.	„
Basavarajendra ...	Mahavibhuti-mahime...	c. 1700
Nanjanatha-bhupala ...	Vaidyasarasangraha ...	„
Chennaraja ...	Venkatesvara-sataka...	c. 1750
Nanjayya, son of Lingarajendra.	Kapota-vakya ...	„
Krishnaraja of Salem ...	Vivekabharana &c ...	1769

The Southern and Northern Schools in Kannada.

Some scholars have written at length about the so-called southern and northern schools in Kannada and expressed the opinion that they owe their existence mainly to the influence of Tamil and Telugu respectively. There do not, however, seem to be sufficient grounds for this opinion. It is true that the expressions southern and northern schools do occur in the *Kavirajamarga* of Nripatunga, the *Kavyavalokana* of Nagavarma II and the *Sabdanusasana* of Bhattakalanka. Thus in the second chapter of the *Kavirajamarga* these expressions are used when treating of the ten merits of composition. But this part of the chapter is mostly a translation of the first chapter of the *Kavyadarsa* of Dandi in which the expressions are used in the sense of the Vaidarbha and Gauda schools or styles in Sanskrit. Consequently whatever Nripatunga has written with regard to the merits of composition refers as in the original to the Vaidarbha and Gauda schools, and not to the southern and northern schools in Kannada. For examples of Nripatunga's translation of Dandi's verses the reader is referred to the Kannada Introduction. Nripatunga, however, gives in another place[1] what he considers to be the distinguishing characteristics of the southern and northern schools in Kannada, which consist merely in the use of one of the recognised duplicate forms of certain verbs in preference to the other. Whatever may have been the case during or previous to the time of Nripatunga, we find no such distinction observed by authors who came after him.

Let us see what Nagavarma II says about the southern and northern schools. He has adopted the title of the first chapter of Dandi's work, namely, *Marga-vibhaga*, for the first section, which treats of the same subject, of the third chapter of his *Kavyavalokana* and has closely followed Dandi, like Nripatunga, in the treatment of the ten merits of composition.

1. II, 100—104.

His verses 500 and 521 are merely a translation of verses 41 and 42 of the first chapter of the *Kavyadarsa*. So, the southern and northern schools mentioned by Nagavarma II do not refer to any such schools in Kannada but to the Vaidarbha and Gauda schools in Sanskrit.

Coming now to Bhattakalanka, we find that in his commentary on *sutra* 288 he recognises the existence of the southern and northern schools in Kannada and tells us that of the two forms of the pronoun of the first person *nán* is used by the poets of the north and *ân* by those of the south. But this dictum is not borne out by literature, since we find both the forms used indiscriminately by the poets of the north and the south.

If according to the scholars mentioned above the northern school in Kannada arose through Telugu influence, that language ought to have only the form *nénu* of the pronoun of the first person, but we find in it also the other form *ênu* corresponding to the *ân* of the southern school. Again, if the southern school arose, according to them, through Tamil influence, there is no reason for the existence in that language of *nàm*, the form of the northern school.

The foregoing enquiry has led us to the conclusion that according to Nripatunga and Bhattakalanka there exist the southern and northern schools in Kannada, their distinguishing characteristics being the use of one of the recognised duplicate forms of certain verbs and the pronoun of the first person in preference to the other. But a study of Kannada literature shows that these distinctions are more honored in the breach than in the observance by the poets. Nor have we any valid grounds for supposing that the above-mentioned schools were brought into existence by Tamil or Telugu influence. It does not therefore appear to serve any useful purpose at present to make too much of what is evidently a distinction without a difference and quarrel abuot the southern and northern schools in Kannada.

The Karnataka-Kavicharite or Lives of Kannada Poets.

The first volume of this work was published so far back as 1907, nearly twelve years ago, and it may naturally be asked why there was such a long delay in bringing out the second volume of the work. It is my duty to answer this question, and in answering it some personal matters have also to be mentioned. Mr. S. G. Narasimhachar, my collaborator in writing the first volume, died within a few years after its publication. His sound scholarship in Kannada, his poetical skill, his great modesty and amiable disposition commanded the admiration and respect of all those who came in contact with him. It is not too much to say that his untimely death is a great loss not only to the Mysore State but also to the whole Kannada country. Personally it was an irreparable loss to me. It cooled my zeal for this labour of love. With the heavy duties of the Archæological Department, it appeared well-nigh impossible for me to find leisure to continue this work single-handed. I therefore came to the conclusion, though with the greatest reluctance, that I should give up the work and leave its completion to other scholars.

But after the lapse of some time I found that there was no likelihood of any one else undertaking the work, and it occurred to me that the experience gained in writing the first volume and the materials laboriously collected for the work ought not to be lost to the country, and that the duty of completing the task, however difficult and wearisome, ought to be undertaken by me. Patriotism and the love of the language thus impelled me to take a firm resolve that I should somehow find time and do this humble service to the Kannadigas.

The Second Volume.

When however the work was commenced, the difficulties appeared to increase in number. It was found that the materials previously collected were meagre and incomplete

and formed only a very small part of the equipment necessary for carrying out the work. When formerly the manuscripts in the Madras Oriental Library and other places were examined, attention was chiefly directed to matters relating to the first volume leaving the others for fuller investigation at some future time. Unfortunately, however, it was found on a second visit that a great many of the manuscripts formerly noticed had been lost or destroyed by moths. And it was not possible even after a diligent search to procure elsewhere copies of these lost manuscripts. This accounts for the very brief notices of some of the poets, which are based on the meagre notes taken formerly. Another trouble that had to be contended with was the extreme difficulty in obtaining on loan even for a short period manuscripts from their owners. It is to be deplored that many owners of manuscripts have a strong disinclination even to show them to others, not to speak of lending them even for a day or two. Some even go so far as to deny the possession of any manuscripts. Further, my heavy official duties left very little time at my disposal to attend to this self-imposed task. I had to do it single-handed whenever I could snatch a little leisure. There was moreover considerable delay in the press owing to shortage of paper due to the war, and other causes. These facts account for the long delay in the appearance of this volume.

For the purposes of this volume I examined the manuscripts in the Madras Oriental Library, the Mysore Oriental Library, the Sarasvati-bhandara of the Mysore Palace, and the private libraries of Messrs. Dorbali-Sastri of Sravana Belgola, M. A. Ramanuja Iyengar of Mysore, Subba-Pandit and Narasimha-Sastri of Agara, Yelandur Taluk, Patel Isvaraiya of Agrahara, Koratigere Sub-Taluk, Basavalingayya of the Hiriya-matha at Kunigal, and Bommarasa-Pandit of the Archaeological Office, Bangalore. Some manuscripts were kindly sent for reference by Messrs. Karnataka-bhasharatna Karibasava-Sastri and M. V. Chandrasekhara-Sastri of Mysore, and K. Ramasvami Iyengar and Jirige Basavalingappa of Bangalore. I

also received from some other gentlemen a few notes concerning a few works that were either in their possession or came under their notice. My acknowledgments are due to all the gentlemen mentioned above

This volume contains the lives of about 350 poets who flourished from the beginning of the 15th century to the end of the 17th. Among these, about 160 are Virasaivas, 75 Jainas, 60 Brahmanas, and 50 others It is not to be supposed that every one of them was a great poet. I have deemed it proper to include in the work every poet that came under my notice, as otherwise there is every likelihood of the names of many ordinary poets being quite forgotten This volume includes many poets and works not known before: it may be roughly stated that nearly one half of the poets and works dealt with here are either quite new or very little known. A careful study of the work will make this quite clear. The first forty-two pages contain matter in the shape of additions and corrections belonging to the period treated of in the first volume. A noticeable feature in Virasaiva literature is the number of old works known as *Vachanas* written in simple lucid vigorous prose, with the object of popularising religious and philosophical truths. I have put together in one place all the available information about these prose writers and given extracts from their works (pp. 105—124). Similarly I have dealt with some of the titles of poets met with in literature (pp. 175—178). Three appendixes are given at the end of the work. The first contains accounts of a few poets left out in the volume though belonging to the period dealt with in it; the second gives corrections and some items of additional information; and the third deals with an ancient poet that came under notice but recently. At the beginning are given for convenience of reference two alphabetical lists, one, of the poets, and the other, of the works, treated of in the volume.

I do not venture to assert that this volume includes all the poets that flourished in the 15th, 16th, and 17th centuries. I can however say this much, that no poet that has come under

my notice has been left out. As stated before, the accounts of some of the poets are very meagre owing to the want of fuller information. In the absence of any other evidence the period of some of the poets has been inferred from the state of the manuscript, the mode of writing, the date of transcription, the style &c. If those who are in possession of the requisite materials help in the removal of these defects hey will be doing a great favour to students of Kannada, literature. Some one may ask the question—"Why are you in such a hurry to publish a work which is admittedly defective?", and my reply is this "Man is mortal; it is not right that the materials laboriously gathered during a period of nearly a quarter of a century should be allowed to perish with the gatherer; if on the other hand they are published and laid before the public, there is a likelihood, at some time or other, of their being corrected and improved upon". I therefore offer this volume as a further tribute to the Kannadigas with a full knowledge of its defects. I may however be permitted to state that it was my intense love for the language that impelled me to this difficult task and not any desire for gain. If the volume will conduce in however small a degree to the advancement of the Kannada language, I shall deem my labours amply rewarded.*

I am deeply grateful to His Highness the Maharaja of Mysore for having graciously permitted me to dedicate this volume to him.

*With regard to the antiquity of the Kannada language, the following may be of some interest:—According to Jaina tradition Brahmi, the daughter of Rishabhadeva, the first Jaina who flourished in the Sushama-Dushshama period of the present cycle (*avasarpini*), invented 18 alphabets, including among others, Kannada. Recently a curious inscription of about the 9th century was found in a Jaina Temple in the Deogarh Fort, containing specimens of different alphabets mostly Dravidian. *Report on the Hindu and Buddhist Monuments*, Northern Circle, for 1918, p. 10.

God willing, I propose to write a third volume bringing the account up to date.

It only remains for me to express my thanks to scholars and the press for their appreciative notices of the First Volume of the Lives of Kannada Poets, and to the authorities of the Mysore University for their help in getting the present volume printed.

BANGALORE,
July 1919.

R. NARASIMHACHAR.

ಅವತರಣಿಕೆ

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ರಾಜರುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ತವ್ಮ ನಾಡುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಆದರಾತಿಶಯವೂ ಹುಟ್ಟಿ ಅವುಗಳ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಅನಂತರ ಈ ಸಂಪುಟದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕನ್ನಡನಾಡು ಮೌರ್ಯರು, ಆಂಧ್ರರು, ಕದಂಬರು, ಗಂಗರು ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ರಾಜವಂಶದವರ ಆಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಮೌರ್ಯರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇಶದೊಳಗೆ ದ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕಕ್ಷಾಮವುಂಟಾಗಲು, ಕೊನೆಯ ಶ್ರುತಕೇವಲಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹುವೆಂಬ ಜೈನಗುರು ಜೈನಸಂಘದೊಡನೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಗುನ ಪುನ್ನಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದಾಗ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭದ್ರಬಾಹುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ತಾನೂ ಹೊರಟು ಬಂದಂತೆಯೂ, ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳವನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆ ಭದ್ರಬಾಹುವಿಗೆ ಅವಸಾನಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಘವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಗುರುವಿನ ಪರಿಚರ್ಯೆಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಂತೆಯೂ, ಗುರುವಿನ ಮರಣಾನಂತರ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಮೇಲೆ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಭದ್ರಬಾಹು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ

ಶಿಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭದ್ರಬಾಹುವೂ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೂ ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ ಚಿಕ್ಕಬಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಬಸ್ತಿ ಎಂಬ ಜಿನಾಲಯವೂ, ಭದ್ರಬಾಹುಗವಿ ಎಂಬ ಗುಹೆಯೂ ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಸುಮಾರು ೬ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣ ಬೆಳುಗೊಳದ ೧೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ " ಭದ್ರಬಾಹುಸಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮುನೀಂದ್ರಯುಗ್ಮನಿನೊಪ್ಪೆ" ಎಂದೂ, ಸುಮಾರು ೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ೧೪೫, ೧೪೮ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ " ಭದ್ರಬಾಯುಚಂದ್ರಗುಪ್ತಮುನಿಪತಿಚರಣಾಮುದ್ರಾಂಕಿತ ಜಗಲ್ಲಲಾ ವಾಯಿತ ಶ್ರೀಕಟ್ಟಿಪ್ಪುತೀರ್ಥಸನಾದ ಬೆಳ್ಗೊಳ" ಎಂದೂ ಶ್ರವಣ ಬೆಳುಗೊಳದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿವೆ. ೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಹರಿಷೇಣನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಥಾಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವೆ॥ಸಿನ್ಸೆಂಟ್ ಸ್ಮಿತ್ ಒಪ್ಪಿರುವ ಹಿಂದೂದೇಶದ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೈನಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ I

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮಮ್ಮಗನಾದ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಮೈಸೂರು ರುಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೊಳಕಾಲ್ಮುರು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಿದ್ದಾಪುರದ ಒಳಿ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಅಕ್ಷರಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೂ, ಅದೇ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತಮ್ಮನ ಗುಂಡು ಎಂಬ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದ್ಗಾಮಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೪ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಜಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವ ೯ ಓಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ಜಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಗೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಆವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯಿಂದ ಸಮಿಗೊತ್ತವಾಯಿತೆಂದೂ, ಆಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ರಾವಣನು ಜಟಾಯುವನ್ನು ಕೊಂದುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ

I *Early History of India* (3rd edition) page 146.

ಒಂದು ಜಟಿಲವಾಯುದೇವತಾ ನವ್ರೂ ಇದೆ. ಈಚೆಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನೀ ಮೆಗೆ ಸೇರಿದ ವಾಸ್ಕಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದ ಅಶೋಕಶಾಸನವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಇತರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೆ ನಾನಾಂಪ್ರಿಯ ಎಂಬ ಅಶೋಕನ ಬಿರುದುಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಶೋಕನು ಬನವಸೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಮಿತ್ರೋ ಪದೇಶಕನನ್ನೂ ಮಹಿಷಮಂಡಲಕ್ಕೆ ವ.ತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ ಮಹಾವಂಶ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ. ವ ಮಿಷಮಂಡಲವು ಮಹಿಶೂರ ದೇಶವಲ್ಲ, ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಸವಿಾಪದ ಪ್ರಾಂತವು ಎಂದು ಮೆ|| ಸ್ಮಿಥ್ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಗ ಮಹಿಷರಾಷ್ಟ್ರ ಅಥವಾ ಮೈಸನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ವ್ಯೆಸ ಎಂಬುದು ಮಹಿಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮೌರ್ಯರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮುಳವಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರುವ ಸುಮಾರು ೨ನೆಯ ಶತಮಾನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಈಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಹಾರಿತೀಪುತ್ರಶಾ ತಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಆಂಧ್ರರಾಜನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾಳಗುಂದವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇದಿರಿಗಿರುವ ಸುಮಾರು 5 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾ ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬುಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರನು ಶಾತಕರ್ಣಿ ಮುಂ ತಾದವರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಬಹಳ ಪುರಾತನ ವಾದುವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಂದ್ರ ಭೃತ್ಯರ ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಯೊಬ್ಬನು ನಿಂತು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿ ಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಣ್ಯಗಳು ಸೀಸದವು; ಇವುಗಳೊಳಗೆ ರಾಜರ ನಾಣ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ಯವೂ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷವೂ ಅಂಕಿತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮುಡಾ ನಂದ, ಚಕುಟುಕಡಾನಂದ ಎಂಬ ರಾಜನಾಮಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರೂ ವೃಷಭವೂ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷವೂ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಚಂದ್ರರಾಜರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನದ ಕೆಳಗೆ ಸುಮಾರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕದಂಬರಾಜನು ಅದೇ ಈಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತಾಳಗುಂದದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[1] ಕದಂಬ ರಾಜನಾದ ಕಾಕುಸ್ಥವರ್ಮನು ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕೆರೆ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇದಿರಿಗೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಈಗಲೂ ಪಣವನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಣವು ಎಂಬುದು ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಆದಿಭಾಗವಾದ ಪ್ರಣವ ಎಂಬುದರ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥವರ್ಮನು ಗುಪ್ತರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ (330-375) ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಕದಂಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಜೈನಸಂಘವು ಪುನ್ನಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣವಾಡಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಈ ಪುನ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರವು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರು ಕೀರ್ತಿಪುರವೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಆಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ

---

1. ಈ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗೆ ಕುಬ್ಜ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ 2½ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಲಕ್ಷಣವು ಯಾವ ಛಂದೋಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒರೆಯುತ್ತೇನೆ:

ಜಯತಿ ವಿಶ್ವವೇದಸಂಘಾತ ಸಿಶ್ಚಿತೈಕಮೂರ್ತಿಃ ಸನಾತನಃ |
ಸಾಂಖ್ಯಾಯೋಗಿಂದುದಶ್ಮಿವಜ್ಜುರಿತದ್ಯುತಿಮಜ್ಜಟಾಭಾರಮಂಡನಃ ||

ದಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಾಡು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕೀರ್ತಿಪುರವೆಂಬುದು ಈಗ ಹೆಗ್ಗಡ ದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಿತ್ತೂರು. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಟೊಲಮಿ ಎಂಬವನು ಪುನ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ಪೌನ್ನತ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದು ವೈಡೂರ್ಯ ರತ್ನಕ್ಕೆ (Beryl) ಪೆಸರುವಾಸಿಯೆನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಮೈಸೂರುಸೀಮೆಗೆ ಮಹಿಷರಾಷ್ಟ್ರ ಅಥವಾ ಮೈಸನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಹನಾನೂರು ಎಂಬ ಕವಿಸೂಕ್ತಿಕದಂಬದಲ್ಲಿ ಸುವಮಾರು 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾವಮೂಲನಾರ್ ಎಂಬ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯಾದ 115 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರುಮೈನಾಡು (ಎರುಮೈ-ಮಹಿಷ) ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದು ಪಶ್ಚಿಮಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ (ಕುಡನಾಡು) ಇದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ ನಕ್ಕೀರರ್ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುರಾತನಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯಾದ 36 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡುಂಜೆಳಿಯರ್ ಎಂಬ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನು ತಲೈಯಾಲಂಕಾನಂ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚೇರರ್, ಚೊೀಳರ್, ತಿತಿಯರ್, ಎಳಿನಿ, ಎರುಮೈಯೂರರ್ (ಮಹಿಷಪುರದವನು) ಇರುಂಕೋವೇಣ್ಮಾರ್, ಪೊರುನರ್ ಏಂಬ ಏಳು ರಾಜರನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದೇ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯಾದ ೩೫೫ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಪುರದವನು ಬಡಗರ ಕುಲದವನು ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶಿಲಪ್ಪದಿಕಾರಂ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುವಮಾರು 2 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೆಂಗುಟ್ಟುವರ್ ಎಂಬ ಚೇರರಾಜನು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ನೀಲಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಕನ್ನಡರು ಆಡಿದ ಕುಣಿತವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈಯಂಶಗಳಿಂದ ಮೈಸೂರುದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ತನ್ನ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಸುಮಾರು 900 ರಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಶೇಖರನೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಟಂಕಾರದೊಡನೆ ಓದು

ತ್ಯಾರೆ ಎಂಬ ಅವರು ಓದುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.[1]

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮಹಿಮೆ

ಕನ್ನಡತನವಾಡು ಸಕಲಸುಖಗಳಿಗೂ, ಉತ್ತಮಗುಣಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾದ ರಾಜರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದಲೂ, ಸಮರ್ಥರಾದ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಜ್ಞರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ತತ್ವದರ್ಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹಾಶೂರರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಬಲರಾದ ವರ್ತಕರಿಂದಲೂ, ಕುಶಲರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಶೋಭಿತರಾದ ಸೇವಕರಿಂದಲೂ, ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನೂ ಮೈಸೂರನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನು (1672) ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಗಾಡಿಯ ಸೀಮೆ ಜೆಲ್ವೊಗೆದ ತಾಣಮಲಂಪಿನ ಸಂತೆ ಪೆಂಪು ಸಾ |
ದರ್ಪಡುವ ಭೂವಿ ಸೌಖ್ಯದೆಡೆ ಪುಣ್ಯದ ಗೊತ್ತು ಪಿನೋದದಾಗರಂ ||
ಮೋಡಿಯ ಮಂಟಪಂ ಸಿರಿಯ ಪೆಜ್ಮಗೆಗೊಳ್ಳನೆ ಮುಕ್ತಿಕಾಂತೆ ಕೈ |
ಗೂಡುವ ಬೀಡು ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ವಿರಾಜಿಪುದೆಂತು ಬಣ್ಣಿಪೆಂ ||
ಬೀರದ ಮಂದಿರಂ ಬಿನಯದಂಗಡಿಯೊಳ್ಪಿನ ಪೇಟೆ ನವ್ಯಶೃಂ |
ಗಾರರಸಾಗರಂ ಜಸದ ಚಾವಡಿಯೋಜೆಯ ಬೀಡು ಭಾಗ್ಯದೊಂ ||
ದಾರವೆ ಸರ್ವಪುಣ್ಯದ ತವಮಾನೆಯೆಯ್ದುಸಿರಿಯಾಗರಂ ಮಹೀ |
ಶೂರಪುರಂ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಭೂರಮಣೀಲಸದಂಘ್ರಿಸೂಪುದಂ ||

ವಿದ್ಯಾಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಮಿತಾಕ್ಷರಾ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರಕ್ಕೂ ಅದರ ದೊರೆಯಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲನೆಂಬ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕನಿಗೂ ಹೊಲಿಸಬಹುದಾದ ಪಟ್ಟಣವೂ ರಾಜನೂ ಭೂತಳದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ[2]

---

1. ರಸಃ ಕೋಪ್ಯಸ್ತು ಕಾವ್ಯಸ್ತು ರೀತಿಃ ಕೋಪ್ಯಸ್ತು ವಾ ಗುಣಃ |
ಸಗರ್ವಂ ಸರ್ವಕರ್ಣಾಟಾಷ್ಟಂಕಾರೋತ್ತರಪಾತಿನಃ ||
2. ನಾಸೀದಸ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕ್ಷಿತಿತಲೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಲ್ಪಂ ಪುರಂ |
ನೋ ದೃಷ್ಟಃ ಶ್ರುತ ಏವ ವಾ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಃ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಾಕೋಪಮಃ ||

ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬರಿಯ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ವಿದೇಶೀಯರು ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೃಢೀಕೃತವಾಗುತ್ತವೆ.

ರಾಜರು—ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರುಷ, ನೃಪತುಂಗ, ತೈಲಪ, ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ, ವೀರಬಲ್ಲಾಳ, ಬುಕ್ಕ, ಹರಿಹರ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ರಾಜನೃಪ, ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೂ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಆದ ಬೊರೆಗಳು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಭಿನ್ನ ಮತಸ್ಥರಾದರೂ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಮತಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ಯಾಪ್ಯಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಸರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರವೈಮನಸ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇತ್ಯಾದಿ—ಕನ್ನಡನಾಡು ದ್ವೈತಮತೋದ್ಧಾರಕ ಮಧ್ವ ಗುರುವಿಗೆ ತವರುಮನೆ; ಅದ್ವೈತಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶಂಕರ ಗುರುವಿಗೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ರಾಮಾನುಜ ಗುರುವಿಗೂ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ. ವೀರಶೈವಮತೋದ್ಧಾರಕ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಇದೇ ತವರುಮನೆ. ಇವರುಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮತಗಳೂ, ಶಾಖಾಮಠಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಡು ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ, ವ್ಯಾಸರಾಯ, ರಾಘವೇಂದ್ರಯತಿ, ಅನಂತಾಚಾರ್ಯ, ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಶುಭಚಂದ್ರ ಇವರೇ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವದ್ವರ್ಯರಿಂದಲೂ, ತಪೋಧನರಿಂದಲೂ, ತತ್ವದರ್ಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು.

ಶೂರರು — ಎಲಲ ಎಂಬ ಚೋಳನು ಮೈಸೂರು ಸೇನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 205 ರಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ[1]. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ದಂತಿದುರ್ಗನ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕಸೇನೆ ಕಾಂಚಿಯ ದೊರೆ, ಕೇರಳರಾಜ ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.[2]

ವರ್ತಕರು — ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಭೃತ್ಯರ ಸೀಸದ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿವೆಯೆಂದು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಹರ್ಷವೃತಿ ಎಂಬ ಚೀನದೇಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ನಾಣ್ಯವೂ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 14 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಅಗಸ್ಟಸ್ ಎಂಬ ರೋಮ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಡಿನೇರಿಯಸ್ ಎಂಬ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯವೂ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದ್ದಿತು ಎಂಬಂಶವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಬಲರಾದ ವರ್ತಕರಿಗೆ ವಡ್ಡವ್ಯವಹಾರಿ, ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿವೆ. ಸುವಾರು 1120 ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳಸೆಟ್ಟಿ, ನೇಮಿಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ವರ್ತಕರು ಹೊಯ್ಸಳರಾಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ, 1188 ರಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟಪಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬವನು ಇಂದ್ರನ ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಸ್ಸಿಗೆ ಸಮನಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಐರಾವತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾಸಯ್ಯನೆಂಬ ವರ್ತಕನು ಪೂರ್ವದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವದೇಶಕ್ಕೂ ಉತ್ತರದೇಶದ ಭಂಡಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದೇ

---

1 *The Last Cities Of Ceylon* page 26

2 ಕಾಂಚೀಶಕೇರಳನರಾಧಿಪಪಾಂಡ್ಯಚೋಳಶ್ರೀಹರ್ಷವಜ್ರಟವಿಭೇದವಿಧಾನದಕ್ಷಂ | ಕರ್ಣಾಟಕಂ ಬಲಂ. *Indian Antiquary XI*, 114.

ಕದ ಭಂಡಗಳನ್ನು ಉತ್ತರದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, 1255 ರಲ್ಲಿ ಕುಂಜನಂಬಿಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬುವನು ಮಾಳವ, ಕಳಿಂಗ, ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ ಈ ರಾಜರುಗಳ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕೆಳಗಣ ಶಾಸನಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—.

ಧರಣೀಪಾಳಕನಪ್ಪ ಪೊಯ್ಸಳನ ರಾಜಶ್ರೀಪ್ರಿಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮುತಿ |
ಬರೆನಲ್ ಪೊಯ್ಸಳಸೆಟ್ಟಿಯುಂ ಗುಣಗಣಾಂಭೋರಾಶಿಯೆಂಬೊಂದು ಸುಂ ||
ದರಗಂಭೀರದ ನೇಮಿಸೆಟ್ಟಿಯುಮಿವರ್ ಶ್ರೀಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಾ |
ಯ್ಗರಿಗಳ್ ತಾಮೆನೆ ಸಂದ ಪೆಂಪಸದಳಂ ಪವಿತ್ರ ಭೂಭಾಗದೊಳ್[1] ||
ಹರಿಯ ಹಯಕ್ಕೆ ತೋಡೆನಿಪ ಹೇಷಣಯಂಗಳನಿಂದ್ರದಂತಿಯೊಳ್ |
ದೊರೆಯೆನಿಸಿಪ ದಂತಿಗಳನಭ್ರದೊಳಾದ ಸುಸಾಣಿಮುತ್ತಿನೊಳ್ ||
ಸರಿಯೆನಿಸಿಪ ಮುತ್ತುಗಳನೆಯ್ದೆ ಬಹಿತ್ರದೆ ತಂದು ವಣಿಜಿಸಂ |
ಧರಣಿಪಗೊಳ್ದ ಕಮ್ಮಟದ...ಜೆಟ್ಟಿಪಸೆಟ್ಟಿ ಸಂತತಂ |
ಹರಿದಾಶಾಭಾಂಡವುಂ ವಾರುಣಿಗೆ ನಡಸುವಂ ವಾರುಣೀವಸ್ತುವಂ ವಿ |
ಸ್ತರದಿಂದಿಂದ್ರಾಶೆಯೊಳ್ ಪೆಚ್ಚಿಸುವನೊಸೆದು ಕೌಬೇರಿಯಿಂ ದ್ಯುಮ್ನವು ಧನೋ||
ದಿರೆ್ಯಾವಮ್ಯಾಭಾಗದೊಳ್ ಸಂದಿಸುವನೆಸೆವ ಮೌಲ್ಯಂಗಳಂ ಯಾಮ್ಯದಿಂದು |
ತ್ತರದಿಕ್ಕಿಂಗಟ್ಟವಂ ನೋಡನುಪಮವಣಿಜಂ ದಾಸೆಯುಂ ದೋಷದೂರಂ[2] |
ಬೀರನ ಮಾಳವೇಂದ್ರನ ಕಳಿಂಗನ ಚೋಳನ ಪಾಂಡ್ಯಭೂತಳಾ |
ಧಾರನ ಮುಟ್ಟಿದೊಂದವಸರಂಗಳನಾಗಳೆ ಪೂಣ್ದುಮಾಟ್ಪಿ ವಿ ||

ಸ್ತಾರದ ಪುಣ್ಯಸಂಪದದಿನೊಪ್ಪುವ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂಜನಂಗೆ |
ನಾರೆಣೆಯೆಂಬಿನಂ ನೆಗಟ್ಟಿನಗ್ಗದ ಹೊಯ್ಸಳರಾಯರಾಜ್ಯದೊಳ್[3] ||

ಶಿಲ್ಪಿಗಳು—ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾವ್ಯವಹಾರದರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಎಲ್ಲೂರ, ಇಟ್ಟಗಿ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೆಯಬೀಡು, ಸೋಮನಾಥಪುರ, ನಂದಿ, ಶೃಂಗೇರಿ, ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳ, ಹಂಪೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ

---

1. ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ ಶಾಸನ ನಂಬರು 137 (ಹೊಸಮುದ್ರಣ)
2. ಅರಸೀಕೆರೆ 24. 3. ಅರಸೀಕೆರೆ 108

ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಕೆತ್ತಿರುವ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ ವಿದೇಶೀಯರಾದ ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿವೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಾವು ಕೆತ್ತಿದ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1357 ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಬಂದು ಕಟ್ಟಡದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಸಂವಿಧಾನದಂತಹ ಸಂವಿಧಾನವು (plan) ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಟ್ಟಡವು ಸೌತೆಯಕಾಯಂತೆ ಎರಡುತುದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತುಲವಾಗಿದೆ (apsidal at both ends). ಇಂತಹ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬಸಿಲಿಕಾ (Basilica) ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ; ಇದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ರೋಂ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗದ ಇಂತಹ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಈ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಚಾತುರ್ಯವು ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೇಷಾದಿದ್ವಾದಶರಾಶಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿರುವ 12 ಕಂಭಗಳನ್ನು ಆ ಆ ಚಿಹ್ನೆಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಆ ಕಂಭದಮೇಲೆ ಆ ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಬೀಳುವಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಶಿಲ್ಪಿಕೌಶಲವು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದು ?

ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತರು -ಸ್ವಾಮಿಯೇ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೂಡ ಉತ್ಸಾಹದೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಅನೇಕಪುರುಷರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಈ ನಾಡನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂಡೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1220 ರಲ್ಲಿ ಸಾಯಲು ಸ್ವಾಮಿಯು ಮರಣಾನಂತರ ಬದುಕಿರುವುದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಸತಿಯೊಡನೆಯೂ ತನ್ನ ಕೈಯುಕ್ಕಳಗಿದ್ದ ಸಾವಿರಜನ ವೀರರೊಡನೆಯೂ ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹುಬ್ಬರ ಲಕ್ಷ್ಮನ ಪ್ರಭಾವವು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಗುರುವುಂ ದೈವಮುಮಾಳ್ದನೆ / ಪರತ್ರೈಗಂ ತನಗಿಹತ್ರೈಗಂ ಪೆಱಿನೊವರ್ಕಂ /

ಗುರುವಿಲ್ಲ ದೈವವಿಟ್ಟಿಸೆ । ಧರೆಗೆಸೆವಂ ಈವರಲಕ್ಷ್ಮ್ಮ ದಂಡಾಧೀಶಂ ॥
ಧನವುಂ ಪ್ರಾಣವುಮೆಂಬಿವಂ ಈವರಲಕ್ಷ್ಮ್ಮಂ ಪೀರಬಲ್ಲಾಳದೇ ।
ವನ ದಾನೋನ್ನತಿಗಂ ಜಯೋನ್ನತಿಗವಿರಾವುಬ್ ಪೂಣ್ದ ಮುಂದಿಟ್ಟ ರಾ॥
ಮನ ಬೀಡಿಂಗಣುವಂ ಯಮಪಾಶ್ಮ್ಮಜನ ಬೀಡಿಂಗಜುರ್ಚನಂ ಜಂದ್ರಜೂ ।
ಟನ ಬೀಡಿಂಗೆ ಕುಮಾರನಿದರ್ ತೆಱಿಸಿಂದಿದರ್ಪ್ಪನೇಂ ಧೀರನೋ ॥
ತನ್ನೊಡನೆ ತೊಱೆದ ಸುಭಟರ । ತನ್ನ ಮನಃಪ್ರಿಯೆಯು ತನ್ನ ಪರಮಾಯುಷ್ಯಂ ।
ತನ್ನಾಳ್ದಂಗಾಯ್ತೆನಿಸಿದ । ನೇನ್ನೆಟ್ಟನೆ ಕಲಿಯೊ ಈವರಲಕ್ಷ್ಮ್ಮ ಜಿವಮೂಪಂ[1] ॥

ಸುಮಾರು 1215 ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾದ ಹೊನ್ನವ್ವೆನಾಯಕಿತಿ ಸಾಯುಲು ಹೊನ್ನಿ ಎಂಬವಳ, ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸುರಲೋಕವನ್ನೈದಿದಳು ಎಂದು ಬಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[2] ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. 1291 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[3] ಹೊಯ್ಸಳರಾಜಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಬಬ್ಬೊಬ್ಬ ದೊರೆಯೂ ಸತ್ತಾಗ ಈನ್ನಡಿಗವೊನೆಯಾಳುಗಳು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಆ ದೊರೆಗಳ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸತಿಯರೊಡನೆಯೂ ಸೇವಕಸೇವಕಿಯರೊಡನೆಯೂ ಸತ್ತಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕೆಳಗಣ ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಏನೆಯ ಶತವಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಬಂದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಸಿವೆ ನೃಪತುಂಗನ, ತನ್ನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ದುವಿನೀತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು 500 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಹೆಸರಿನ ಗಂಗರಾಜನಾಗಿರಬಹುದು. ಐದನೆಯ ಶತವಾನದಿಂದ ಕನ್ನಡಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲವೆ ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವ, ಶ್ಯಾವುಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳು ಸುಮಾರು 700ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾ

---

1. ಬೇಲೂರು 112. 2. ಹೊಳಕಾಲುಹುರು 12. 3. ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ 10.

ರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತವಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅಮೃತ್ರಸಾಗರನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಯಾಪ್ಪರುಂಗಲಕ್ಕಾರಿ ಹ್ಕೈ ಎಂಬ ತಮಿಳು ಛಂದೋಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಾಂಕಿಯಂ ಎಂಬ ಬಂದು ಛಂದೋಗ್ರಂಥವು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ವಿನಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬಬ್ಬಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯನ್ನು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥ ಕಾರನೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. I ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯು ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗುಣಗ, ಗುಣಗಾಂಕ, ಗುಣಕೆನಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳುಳ್ಳ 3ನೆಯ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನೆಂಬ (844-888) ಮೂಡಣಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನಿಗೆ ಅಂಕಿತವಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿನೋದ ಕರವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಎತ್ತಂ ಹೇಱಿಂಬರ್ ಪೇ । ಱಿತ್ತಿಂಬರ್ ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣೊಳಿಕ್ಕಿದ ಕೋಟೆಯ ।
ಮುತ್ತಿಂಬರ್ ಮುರನೊಂದಂ । ಹತ್ತಿಂಬರ್ ನೋಡ ಕನ್ನಡಂ ವಿಸ್ಮಯದಂ ॥
ಹುರಿಯೋಡ ಸಿರಿವಂತಿಗಯೆಂದೆಂಬುದು । ನರನ ಪಾರುವನೆಂದೆಂಬುದು ।
ಮುರಗೆತ್ತುವನೆನೋಜನೆಂದೆಂಬುದೇನ । ಚ್ಚರಿ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಪು ॥
ಸರಸನನರಸನೆಂಬುದು ಪೂಣಿಗೃಹವನು । ಆರಮನೆಯೆಂದುಸಿರುನ್ನುದು ।
ನರಪಕುಮಾರನನರಮಗನೆಂಬುದೇ । ನೊರೆ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಪ[2] ॥

ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.

ಕನ್ನಡನುಡಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ರಾಜರುಗಳ ಮತ್ತು ಮಂಡಲಿಕರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಗರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಾಕತೀಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ಮೂಡಣಚಾ

1. ಗುಣಗಾಂಕಿಯು ನಮ್ಮಂ ಕರುನಾಟಕಚ್ಚಂದಮೇ ಪೋಲ್ ಮುಹಡೂ ಮುನ್ನಿನೈಗುಮುಡೈತಾ ನ್ ನೈನುಡಕ್ಕಮುಡೈತಾಯ್.

2. ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಿಂದ (1672) ರಚಿತವಾದುವು.

ಲುಕ್ಯರು, ಸೌಂದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರು, ಕರಹಾಟದ ಬಿಲಾಹಾರರು, ಕೊಂಗಾಳ್ವರು, ಚಿಂಗಾಳ್ವರು, ತುಳವದೇಶದ ಅರಸರು, ಚೌಟರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರರಸರು; ಉಮ್ಮತ್ತೂರು, ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿ, ಸುಗಟೂರು, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣ, ಹದಿನಾಡು, ಬೇಲೂರು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಮುದಿಗೆರೆ, ಬಿಜ್ಜವರ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಕಳಲೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಪಾಳೆಯಗಾರರು; ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಲವರು ಕವಿಪೋಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಭುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇವರ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ದಂಡನಾಯಕರು, ಪಸಾಯಿತರು ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಳೆಯ ಪಟ್ಟುಗಳ ವಿಭುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಲವರು ಕವಿಪೋಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ —

ಗಂಗರು—ಈ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 500 ರಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ವಿನೀತನು ನೃಪತುಂಗನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕಾರನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಶಿವಮಾರನು (780–814) ಬರೆದ ಗಜಾಷ್ಟಕವು "ಒನಕೆವಾಡಾದುದು[1]" ಎಂಬ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ[2] ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇದು ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಎರೆಯಪ್ಪನು (886–913) ಶೂದ್ರಕ, ಹರಿವಂಶ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆವ 1ನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನಿಗೆ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಚಮಲ್ಲನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು 978 ರಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು. ಈ ರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ರಕ್ಕಸಗಂಗನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದ ನಾಗವರ್ಮನು ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು—ಈ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಮೂರನೆಯ ಇಂದ್ರರಾಜನ (915–917) ಕೈಯ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಂಡನಾಥನಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[3] ಅನು

---

1. ಹೊಂಗಸರು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡು. 2. ನಗರ 35. 3. *Epigraphia Indica, X*, 150.

ಪವುಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೇಳಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನು (939 968) ಪೊನ್ನನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಚಾಲುಕ್ಯರು—ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅರಿಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಸಾವುಂತ ರಾಜನು ಆದಿಪಂಪನಿಗೆ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ತೈಲಪನು (973–987) ರನ್ನನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆಹವಮಲ್ಲನ (1042 1068) ಆಶ್ರಿತನಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯನು ಜಾತಕತಿಲಕವೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿಷ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 1049 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನ (1068–1076) ಪಸಾಯಿತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮನ್ಸಪನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಿನಾಥನು ಸುಕುಮಾರಚರಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾಗವವರ್ಮಾಚಾರ್ಯನೇ ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿಶತಕವನ್ನು ಬರೆದವನು. ಆಹವಮಲ್ಲನ ಮಗನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಚಿರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಚಂದ್ರರಾಜನು ಮದನತಿಲಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ಆಹವಮಲ್ಲನ ಮಗನೂ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ತಮ್ಮನೂ ಆದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ಗೋವೈದ್ಯವೆನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನೂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ಮಿತ್ರನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ (1138–1150) 2ನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಇದೇ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ದಾವಣಗೆರೆಯ 41ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ವಿಷ್ಣುಸೋದನದೇವನು ಇದೇ ರಾಜನ ಸಾವುಂತನಾದ ಉಚ್ಚಂಗಿಯ ವೀರಪಾಂಡ್ಯನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು.

ಕಾಕತೀಯರು—ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ಸ್ವರಚಿತವಾದ ವೀರೇಶ್ವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಓದಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಾಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರು—ಒಂದನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (1100–1106) ಅಭಿನವಪಂಪನೂ ಕಂತಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1111–1141) ರಾಜಾದಿತ್ಯನು ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಜನ್ನನ ತಂದೆಯಾದ ಸುಮನೋಬಾಣನು 1ನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನ (1141–1173) ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಕರಣಿಕನಾದ ಹರೀಶ್ವರನೂ, ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯಬಲ್ಲಾಳನ (1173–1220) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬೂಚಿರಾಜನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ[1] ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಳನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯಿಂದ ಪೋಷಿತನಾಗಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವೆನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ದೊರೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ವಸುಧೈಕಬಾಂಧವ ರೇಚಕರಸನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅಚಣ್ಣನು ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರಾಜನಿಂದ ಜನ್ನನು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಎರಡನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನ (1220–1235) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಪೋಲಾಳ್ವದಂಡನಾಥನು ಹರಿಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಕೇಶಿರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು ಸೋಮೇಶ್ವರನ (1233–1254) ವಿನೋದಾರ್ಥನಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೂಡಣಚಾಲುಕ್ಯರು— ಗುಣಗಾಂಕವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (844-888) ಗುಣಗಾಂಕಿಯುಂ ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ಛಂದೋ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ರಾಜರಾಜನ (1022–1063) ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದ ನನ್ನಯ್ಯಭಟ್ಟನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[2]

---

1. ಹಾಸನ 119
2. ಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟವಾಕ್ಕೃತಪೈಶಾಚಿಕಾಂಧ್ರಭಾಷಾಸು ॥
   ಕವಿರಾಜಶೇಖರ ಇತಿ ಪ್ರಥಿತಃ ಸುಕವಿತ್ವವಿಭವೇನ ॥

ಸೌಂದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರು — ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಪಾರ್ಶ್ವ ಪಂಡಿತನು 4 ನೆಯ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ (1202-1220) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅದೇ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿ ಕಂದರ್ಪನು ಬಾಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ 2ನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು ಅದೇ ದೊರೆಯ ಕೃಯಕೆಳಗೆ ನಾಳ್ವ್ರಭುವಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ಆಶ್ರಿತನು.

ಕರಹಾಟದ ಶಿಲಾಹಾರರು — ಗಂಡರಾದಿತ್ಯನ ಮಗನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣಪಾರ್ಯನು ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ಕೊಂಗಾಳ್ವರು — ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕವನ್ನು ಬರೆದ ಮೌಕ್ತಿಕಕವಿ ವೀರಕೊಂಗಾಳ್ವನ (ಸು. 1120) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಚೆಂಗಾಳ್ವರು — ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ (1508) ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ 3 ನೆಯ ಮುಂಗರಸನು ಚೆಂಗಾಳ್ವರಾಜರ ಕುಲಕ್ರಮಾಗತ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭು ವಿಜಯನ ಮಗನು. ಚೆಂಗಾಳ್ವನಂಜರಾಯನ (1502-1533) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡನು ಕುವಾರರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ತಳವದೇಶದ ಅರಸರು — ತುಳವದೇಶದ ದೊರೆ ಭೈರವಸುತ ಪಾಂಡ್ಯರಾಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು 1439ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಕೋಟೀಶ್ವರನು ಹೈವನೃಪಸುತ ಸಂಗೀತಪುರದ ದೊರೆ ಸಂಗಮನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು 1557 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ತುಳವದೇಶದ ಭೈರಸಬಿಡೆಯರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸಾಳ್ವನು ತಾಳವಭೈವಕೊಂಕಣ ದೇಶಾಧಿನಾಥನಾದ ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೆಲವರೆಸಿಂ ಪಾಸನೆದ ಅರಿರಾಯರಗಂಡರ ದಾವಣಿ ಭೈರವೇಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಾಹುಬಲಿ ನಾಗಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಚಂದ್ರಮುಸು ಅರಿರಾಯರ ಗಂಡರದಾವಣಿ ಭೈರವನೃಪನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ 1646 ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕ

ಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಗೇರಸೊಪ್ಪೆಯ ದೊರೆ ಭೈರವರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿಯಪ್ಪನು ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಅಹಿಂಸಾಚರಿತೆಯನು 17 8 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ವಾಯಣ್ಣನು ಸಂಗೀತಪುರದರಸ ಸಂಗಮರಾಯ.ಪುತ್ರನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಮಚಂ ದ್ರಚರಿತ್ರದ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ತುಳುವದೇಶದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ. ತೌಳವದೇಶದ ಮೂಲಿಕೆಯ ರಾಜ ನಾದ ಚೆನ್ನರಾಯನಿಂದ ಪ್ರೋಷಿತನಾಗಿ ಪದ್ಮನಾಭನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿ ತ್ರದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು 1 ,5) ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು.

ಚೌಟರು—ಚೆನ್ನಬಾಂಬೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತನ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಪದ್ಮಾವತೀ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಅಬ್ಬಕ್ಕ ದೇವಿಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮನು ರತ್ನಶೇಖರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಚಿಕ್ಕರಾಯನ ರಾಣಿವಾಸದ ಚೆನ್ನಮ್ಮದೇವಿಯ ಆಜ್ಞಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ಸುರಾಲನು 17(1 ರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತೀ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು.

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು—ಬುಕ್ಕನೆಯ ಹರಿಹರನ (1336–1353) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿಯಪುರದ ಅಧಿಪನಾದ 1ನೆಯ ಮಂಗರಸನು ಖ ಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದನು ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಮಧುರನು 2ನೆಯ ಹರಿಹರನ (1377–1404) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಬುದನೆಯು ಬುಕ್ಕನ ಮಗನಾದ ಕಂಪರಾಜನ ಪುತ್ರ ದೇವರಾಜನು ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ ಅವುರುಷ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎರ ಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ (1419–1446) ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಂಡೇ ಶನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನೂ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ನೂರೊಂದುಸ್ಥಳ ವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಇದೇರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ಗುಬ್ಬರಾಜನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗ ಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ದೊರೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚಾಮರಸನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನೂ, ಮುಗ್ಗಯುಪೂರ್ಣಿದೇವನು ಶತಕತ್ರಯವ್ನೂ ವನ್ನೂ ಗುಡುಬುಸವನು ಶಿವಯೋಗಾಂಗ ಭೂಷಣವೇ ಮುಂತಾದ ಸಪ್ತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬುತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಕುವುಂ

ರವ್ಯಾಸನೂ ಇದೇ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (1446-1467) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲರಸನು ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ (1467-1478) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದನು. 'ಕವಿಲಿಂಗನಪದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿ ಲಿಂಗನು ಸಾಳುವನರಸಿಂಗರಾಯನ (1487--1493) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣರಾಯನ (1509--1529) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದನು. ಚಾಟುವಿಟ್ಠಲನಾಥ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಸದಾನಂದಯೋಗಿ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ (1530--1542) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯನ (1543-1567) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ತಿರುಮಲರಾಜನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದ ಎಮ್ಮೆಬಸವನಿಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ[1]. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ ಗುರುವಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 1ನೆಯ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ (1573-1584) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸಾರತ್ರಯವನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರತ್ರಯವನ್ನೂ ಓದಿ ಕೀರ್ತಿವಡೆದಂತೆ—

ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನೃಪತಿ । ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂ ವಿಒಯಮುನಿಪನುಪದೇಶನದಿಂ ।
ಸಾರತ್ರಿತಯಮುಮಲಂ । ಕಾರತ್ರಿತಯಮುಮನೋದಿ ಬಸವಂ ಪಡೆದಂ ॥

ಎಂಬ ಬೆಳಿಗಿತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಂದು ಶಾಸನದ ಪದ್ಯದಿಂದತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 1ನೆಯ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನ (1586--1617) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ವೈಸೂರರಸರು—ರಾಜನೃಪನ (1578-1617) ಪ್ರಧಾನಿಯೆನಿಸಿದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಮರಾಜನು (1617-1637) ರಾಮಾಯಣ, ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡ ಇವುಗಳನ್ನು

---

1. *Mysore Archaeological Report for 1917, Page 51.*

ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಶ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತನು ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಭಾರತಿನಂಜ, ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯ ಇವರು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನ (1638-1659) ಆಶ್ರಿತರಾಗಿ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದರು. ಇದೇ ರಾಜನಿಂದ ಪೋಷಿತನಾಗಿ ಭಾಸ್ಕರನು ಬೇಹಾರ ಗಣಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು (1672-1704) ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು.. ಇದೇ ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನು ಕವಿಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ತಿಮ್ಮಕವಿ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದವನ್ನೂ, ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದನು ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ, ಚಿದಾನಂದಕವಿ ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ ವನ್ನೂ, ಮಲ್ಲರಸನು ದಶಾವತಾರಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮನು ಪದ್ಮಿನೀ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಬಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ (1713-1731) ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಬಾಲವೈದ್ಯದ ಚೆಲುವನು ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿ, ರತ್ನಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ರಾಮಾಯಣದ ತಿರುಮಲೆಯಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿಯೂ ಈ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಿತನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಚೆಲ್ವಾಂಬ ವರನಂದೀಕಲ್ಯಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಮಯಣ, ಇಂದಿರಾಭ್ಯುದಯ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ವೆಂಕಾವಮಾತ್ಯನು ತನ್ನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ (1734-176) ಆಶ್ರಿತನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಾವನಾದ ಕತ್ತಿಗೋಪಾಲ ರಾಜನು ಕವಿಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನು ಚಾಮರಾಜನ (1770-1776) ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಖಾಸಾ ಚಾಮರಾಜನ (1776-1796) ಮಹಿಷಿಯಾದ ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದೇವಚಂದ್ರನು ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನು (1799-1868) ಸೌಗಂಧಿಕಾಪರಿಣಯವೇ ನೆ ಇದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ

ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದುವಲ್ಲದೆ ಕವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾದಾರಾಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಈತನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅಳಿಯ ಲಿಂಗರಾಜ, ವೀರವಲ್ಲಾಪುರದನಂಜುಂಡ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ, ಶಾಂತರಾಜಪಂಡಿತ, ವೆಂಕಟರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಮುದ್ದಗಿರಿ ನಂಜಪ್ಪ, ಸೀತಾರಾಮಸೆಟ್ಟಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಮ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಕವಿಮಲ ಪಂಡಿತ ಮೊದಲಾದವರು ಹಲವ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನ ಮಹಿಷಿಯಾರಾದ ರಮಾವಿಲಾಸದ ಚೆಲುವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ, ಸೀತಾವಿಲಾಸದ ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಇವರುಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾಗವತ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ 1869 ರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಷ್ಠರಾಮಾಯಣಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದನು.

ಪಾಳೆಯಗಾರರ — ಮುಮ್ಮತ್ತೂರು ವೀರಸಂಜೀವೀಂದ್ರನ (1482-1494) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ಆದಿವ್ಯಚರಿತ್ರವನ್ನು, ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಸಾಮಂತನಾದ ನುಗ್ಗಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂಪಾಲನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ ಕಬ್ಬಿಗರಕ್ಕಪಿಡಿಯನ್ನು, ನುಗ್ಗಟೂರ ಪ್ರಭುವಾದ ಮುನ್ಮಡಿ ತಮ್ಮನು ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನೂ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ವಿಜಯರಾಜೇಂದ್ರನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯನು ಕಿಂವದಂತಿಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನು, ಹದಿನಾಡು ಚೆನ್ನರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಎಳಂದೂರು ನಾರಸಿಂಹಭಟ್ಟನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಬೇಲೂರು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕನ (1626-1513) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸೂರ್ಯಕವಿ ಕನಿಕಂಠಶಾರವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾರಾಧ್ಯನು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಮುದಿಯಪ್ಪನಾಯಕನ (೧೬೨೩)ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಹಿಮಸ್ತವಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಮುದಿಗೆರೆ ರಘುನಪ್ಪನಾಯಕನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಶಿಖರಾಮಣಿಟೀಕೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದನು. ಬಿಜ್ಜವರದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಭೂಪನ ಚರಿತ್ರೆಯಾದ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅವೇ ಬಿಜ್ಜವರದ ಇಮ್ಮಡಿ ಚಿಕ್ಕಭೂಪನ (159[illegible] ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತಶಿವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ

National Library
Calcutta-27
5410 dt 15/12/62
Ko 10 (Sel)

ಯುನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇಕ್ಕೇರಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನ (1582-1629) ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನು ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನು, ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನು (1697-1714) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರವನ್ನು, ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕನ (1714-1739) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಿರ್ವಾಣಯ್ಯನು ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಬರೆದನು. ಕಳಲೆ ವೀರರಾಜನು ವೈದ್ಯಸಂಹಿತಾಸಾರಾರ್ಣವವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.; ಇವನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ಚೆನ್ನಯ್ಯನು ಪದ್ಮಿನೀಪರಿಣಯವನ್ನು ಬರೆದನು; ಇದೇ ವೀರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಕಳಲೆ ದೇವರಾಜನ ಆಶ್ರಿತ ರಂಗಯ್ಯನು ತುಲಾಕಾವೇರೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಈ ದೇವರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ಕಳಲೆ ನಂಜರಾಜನು ಕಕುದ್ಗಿರಿಮಹಾತ್ಮ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಇವನ ಆಶ್ರಿತರಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದನು ಸಂವರಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ವೆಂಕಟೇಶನು ಹಾಲಾಸ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಕುಸುಮಾವಳೀಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ದೇವಕವಿಗೆ (ಸು. 1200) ಚಿಕ್ಕರಾಜಚರಿತನು ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮಹಾಬಲಕವಿಗೆ (1 54) ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಲೆಯಕನೂ, ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾಕಾರನಾದ ವಿಜಯಣ್ಣಿಗೆ (1 -18) ಬೆಳುವಲನಾಡಿನ ವೆಮ್ಮನಭೂಪಿಯು ಪ್ರಭು ಹೊನ್ನಬಂದಿಯ ದೇವರಾಜನೂ, ಸೌಂದರ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃವಾದ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗೆ (ಸು. 1 5) ಪೊಂಕಣಿಕೊಂಟೆ ಪುರಾಧಿಪ ತಿಪ್ಪೆರಸನೂ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ

ಇನ್ನು ಕಲವು ಕವಿಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ವಿಭುಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತತ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥನಾಮವನ್ನು ಕೆಳಗಣ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ:—

ಕವಿ.	ಗ್ರಂಥ.	ಕಾಲ.
ಚೋಳರಾಜನಾದ ಸೋಮನಾಥನ		
ಮಗ ಉದಯಾದಿತ್ಯ	ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ	ಸು. 1150
ಇಂದಶೇಖರರಾಜನ ಮಗ ಸೋಮರಾಜ	ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ	1222

ಹಿರಿಯೂರ ಪ್ರಭು ಮಾಧವ	ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ	ಸು. 1500
ಚೋಳರಭೀಮ ಏಳುಜೀವಿನಗೋವ ವಿರುಪರಾಜ	ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ	1519
ಇವನ ಮಗ ವೀರಭದ್ರರಾಜ	ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	ಸು 1530
ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ ರಾಮಭೂಪತಿಪುತ್ರ ರಾಮೇಂದ್ರ	ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕರತ್ನ	ಸು. 1550
ಅಯ್ಯಣಭೂಪಪುತ್ರ ಅಣ್ಣಾಜಿ	ಸೌಂದರವಿಳಾಸ	ಸು. 1600
ರಸವಾಳಿಪ್ರಭು ಬೊಮ್ಮರಸನ ಮಗ ಶೃಂಗಾರಕವಿ	ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಜೀವನ	ಸು. 1600
ನೃಸಿಂಹರಾಜನಮಗ ವೀರಭದ್ರ ರಾಜ	ಪಂಚತಂತ್ರಾಖ್ಯಹಸಾತ್ಪರ್ಯವಿವೇಕದಟೀಕೆ	ಸು. 1600
ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ	ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ	ಸು. 1620
ಬಳ್ಳಳಪುರದ ಪ್ರಭು ನರಹರಿ	ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ	ಸು. 1650
ಬೆಳಗೋಡ ಪ್ರಭು ವೀರಜನಪತಿ	ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ	ಸು. 1650
ರಾಘವಭೂವರನನುಜ ಶೇಷ	ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ	ಸು. 1650
ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ	ಮಹಾವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ	ಸು. 1700
ನಂಜನಾಥ ಭೂಪಾಲ	ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ	ಸು. 1700
ಚೆನ್ನರಾಟ	ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಶತಕ	ಸು. 1750
ಆಹವವಿಜಯ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರತನುಜ ನಂಜಯ್ಯ	ಕಪೋತವಾಕ್ಯ	ಸು. 1750
ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ	ವಿವೇಕಾಭರಣ ಇತ್ಯಾದಿ	1769

ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಭೇದಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮಿಳಿನ ಮತ್ತು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿವೆ ಎಂದೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುರುತುಗಳು ಇಂಥವು ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬರೆವಣಿಗೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳೇನೋ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ 2ನೆಯಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಈಮಾತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಬರೆದಿರುವ ಅಂಶವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗವೆಂಬ ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯದ ಪರಿವರ್ತನವಾಗಿದೆ. ದಂಡಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕ್ವಾಚಿತ್ಕವಾಗಿಯೂ[1] ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೈದರ್ಭ-ಮಾರ್ಗ, ಗೌಡಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪಿಶೇಷವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ; ನೃಪತುಂಗನು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳದೆ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳವಿಷಯವಾಗಿ ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಮಾತೃಕೆಯುಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೇಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಗಲ್ಲ. ನೃಪತುಂಗನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು, ಕೆಳಗಣ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಇರಲಾರದು—

1 ಕವಿಗಳುಮನಾದಿಲೋಕೋ | ದ್ಭವರಪ್ಪುದಱಿಂದನೆಂತಗಣನಾನುಗತಂ |
ಸವಿಶೇಷೋಕ್ತಿಗಳುಮನಂ | ತವಿಧಂಗಳನಂತಭೇದಮುದಱಿಂ ಮಾರ್ಗಂ ||
ಜನಿತವಿಭಾಗೆಂಗಳ್ ವಾ | ಙ್ಮನಸಾತೀತಂಗಳೆಂತು ಮಾರ್ಗೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ |
ನೆನೆದಟ್ಟಿಪಲಾಪ ರಾರದ | ನನಿಶ್ಚಿತಕ್ರಮವಿಶೇಷಗುಣಯುಕ್ತಕಮುಂ ||

---

1. ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, I, 60, 80.

ಅಂತುಂ ಭೇದಮನಿನಿಸಾ | ಪರ್ಂತುತ್ತರದಕ್ಷಿಣೋರುಮಾರ್ಗದ್ವಯದಾ |
ಚಿಂತಿಸಿ ಪುರಾಣಕವಿನಿದಿ ತಕಾಂತರಮುಂ ಪೇಲ್ದಿನಲಿವವಮಾಲ್ಕಿಯೊಳೆನಾ ||
ಳಂತಿರೆ ಮಾರ್ಗದ್ವಿತಯಗ | ತಾಂತರಮುಂ ಪೇಲ್ದಿನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕ್ಷೀಗಗುಡಾ |
ದ್ಯಂತರರಸಾಂತರಂ ಜಾ | ತ್ಯಂತರಮುಪ್ಪಂತಸಂತಸಂತಭೇದಂ ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II. 47-49, 95.

ಅಸ್ತ್ಯನೇಕೋ ಗಿರಾಂ ಮಾರ್ಗಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೇದಃ ಪರಸ್ಪರಂ |
ತತ್ರ ವೈದರ್ಭಗೌಡೀಯೌ ವಾಶ್ಚಾಲೇ ಪ್ರಕಟಾಂತರೌ||
ಇತಿ ಮಾರ್ಗದ್ವಯಂ ಭಿನ್ನಂ ತತ್ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಾತ್ |
ತದ್ಭೇದಾಸ್ತು ನ ಶಕ್ಯಂತೇ ವಕ್ತುಂ ಪ್ರತಿಕವಿ ಸ್ಥಿತಾಃ ||
ಇಕ್ಷುಕ್ಷೀರಗ ಡಾದೀನಾಂ ಮಾಧುರ್ಯಸ್ಯಾಂತರಂ ಮಹತ್ |
ತಥಾಪಿ ನ ತದಾಖ್ಯಾತುಂ ಗರಸ್ವತ್ಯಾಪಿ ಶಕ್ಯತೇ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I. 40, 101-102

2 ಸಮಸುಧುರನಿಬಿಡಕಾಂತಿಸು| ಕುಮಾರಸುಸಮಾಹಿತಪ್ರಸನ್ನೋದಾರ |
ಪ್ರಮಿತಗ್ರಾಮ್ಯೋಜಸ್ವಿ | ಕ್ರಮದಿಂ ದಶಭೇದವಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಂ||
ತವಟಿ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿ | ಪ್ರವಿಭಕ್ತವಿಕಲ್ಪಮಕ್ಕುಮುತ್ತಂವಾರ್ಗಂ |

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ II, 52-53.

ಶ್ಲೇಷಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಸಮತಾ ಮಾಧುರ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರತಾ |
ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರುದಾರತ್ವಮೋಜಃಕಾಂತಿಸಮಾಧಯಃ ||
ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ |
ಏಷಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವರ್ತ್ಮನಿ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 41-42.

3 ಲೋಕಪ್ರತೀತಸುಭಗವಿ |ವೇಕಾಳಾಪಂ ಪ್ರಸನ್ನಮದುಮಿಂತಕ್ಕುಂ|
ಶರದಮಲಾಂಬರದೊಳ್ ಹಿಮ ' ಕರನೆಸೆಪತ್ತೆಂಬುದಾಪ್ರಸನ್ನಮಿದಕ್ಕುಂ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II,75-76.

ಪ್ರಸಾದವತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮಿಂದೋರಿಂದೀವರದ್ಯುತಿ |
ಲಕ್ಷ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ತನೋತೀತಿ ಪ್ರತೀತಿಸುಭಗಂ ವಚಃ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I. 45.

4 ಮಿಗೆ ವಸ್ತುಗತಸ್ಥಿತಿಯಂ । ಬಗೆದಗ್ಗಳಮಾಗೆ ಪೇ ೞ್ದಾಡಕ್ಕುಮುದಾರಂ ।
ಬಗೆವೊಡೆ ಕಾವ್ಯದ ಪದವಿಯು । ನೆಗೞ್ತಿಗಿದುಮೂಲಮುದಱಿ ಪಾಂಗಿಂತಕ್ಕುಂ॥

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, 11,77

ಉತ್ಕರ್ಷಶ್ಚಾತ್ರ ಗುಣಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಯಸ್ಮಿನ್ನುಕ್ತೌ ಪ್ರತೀಯತೇ ।
ತದುದಾರಾಖ್ಯಯುಂ ತೇನ ಸನಾಥಾ ಕಾವ್ಯಪದ್ಧತಿಃ ॥

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, 1, 76.

5 ಮಿಗೆ ನಿಬಿಡಬಂಧನೆಂಬುದು । ತಗುೞ್ದುದು ವರ್ಣಂಗಳಗಲದಿರೆ ಮತ್ತಕ್ಕುಂ ।
ನೆಗೞ್ವಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರ । ನಿಗದಿತಮೇಕಟ್ವಪರ್ಯಯೋಕ್ತಂ ಶಿದಿಲಂ ॥

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 62.

ಶ್ಲಿಷ್ಟಮುಸ್ಪಷ್ಟಶೈಥಿಲ್ಯಮುಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರೋತ್ತರಂ ॥

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, I, 43.

6 ಓಡದಿ ಮಾತುಗಳಂ ಪೆಱ।ತೊಂದಱಿಂಗೊಳಿಸಿದೞ್ಪ ಕೂಡೆ ಪೇೞ್ದೊಡದಕ್ಕುಂ॥
ಸುಂದರತರಂ ಸಮಾಹಿತ । ಮೆಂದುಂ ಪುತ್ರದಲಿ ಒಪ್ಪುವಿನಾಂತಿನಕ್ಕುಂ ॥
ವಿನಿವಾಳಿತಕುಮುದವನಂ । ಜನಿತೋನ್ಮೀಲಾರುಣಾಂಬುಪಂಕಜ್ಞಿಶಂ ।
ದಿನಕರನುದಯಂಗೆಯ್ದಂ । ವಿಬಿಷ್ಟಸಂಧ್ಯಾಶ್ಲೇಷಂ ॥

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ II, 71-72.

ಅನ್ಯಾಧರ್ಮಮಪಾಸ್ತತೋನ್ಯತ್ರ ಲೋಕಸೀಮಾನುಮೋಧಿನಾ
ಸಮ್ಯಗಾಧೀಯತೇ ಯತ್ರ ಸ ಸಮಾಧಿಃ ಸ್ಮೃತೋ ಬುಧೈಃ ॥
ಕುಮುದಾನಿ ವಿವಿಕಾಲಂತಿ ಕೇವಲಾನ್ಯುನ್ಮಿಷಂತಿ ಚ ॥

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, I, 93-94.

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ[1] ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಭೇದಕಗುಣವೆಂದುಹೇಳಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ[2] ದೀರ್ಘಸಮಾಸವಿಲ್ಲದಿದುವಿಕೆಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಂಧವೂ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದೂ ದೀರ್ಘಸಮಾಸವೂ ಕಟುಬಂಧವೂ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿದೆ ಈ ಲಕ್ಷಣಗ

1. II, 50-51. 2 II, 106-108.

ಳಿಂ ೈದಭರ್ಗಗಾಡವಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡ ದ ಭೇದಗಳಿಗಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಿಯು ವೈದರ್ಭಗೌಡ ವಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಈಗುರುತುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನ ಡದ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ವಿಷಯವು ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಬಂದುಕಡೆI ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಟ್ಸ್ಸಾ, ತರಿಸುವೆಂ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನೋಡುವೆಂ, ತರಿಪೆಂ ಇತ್ಯಾ ದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಂಬುದೇ. ಏವಂಚ ಸವರ್ನಾರ್ಥಕವಾದ ಕೆಲವು ದ್ವಿರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ ದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಈಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಭೇದಕಗುಣವೆಂದು ಫಲಿತವಾಯಿತು. ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದುನೇಳೆ ಈ ಭೇದವು ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಚೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ರೂಪದ್ಯ ಯವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ನೃಪತುಂಗನ ಹೇಳಿಕೆ ಯು ಪ್ರಕಾರ ಟಕಾರವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ತೆಲು *ಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಟಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗವು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪ ರ್ಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಧಾಷ್ಟ್ರ್ಯವೇಸರಿ. ತೆಲು ಗಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಟಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಇದಿ ರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಗುರುತುಗಳು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ *ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಪೊಯ್ದು ಎಂಬ ಶಬ್ದವ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟು ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪೊದ್ದು ಎಂಬ ರೂಪದ ಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ತಮಿಳಿನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಪೆಟ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ತೆಲುಗಿ ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ ಎಂದಾಗಿದೆ. ತಮಿಳು ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಾಟು, ಪಿಟು ಎಂಬ ಪದಾತುಗಳು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪಾಡು, ಪಿಡು ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಉದಾಹರಣಗಳಿಂದ ಟಕಾರವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಡೆ ರೇಫವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವುಕಡೆ ಡಕಾರವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

---

1. II, 100-104

ಇನ್ನು ನಾಗವರ್ಮನು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ನೋಡುವ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ 3 ನೆಯ ಅಧಿಕರಣದ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನವೆಂಬ 1ನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ನೃಪತುಂಗನಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ದಂಡಿಯ

ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ |
ಏಷಾಂ ವಿಪರ್ಯ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವರ್ತ್ಮನಿ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ । ಶವರ್ತಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಮ ।
ತ್ತಿವರಿ ವಿಪರ್ಯ್ಯಯವೃತ್ತಿಯೆ | ಬವರಿಗುಮುದೀಚ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಪ್ರಚು
ರತೆಯಿಂ ||

ಇದರ ಮುಂದಣ ಪದ್ಯವಾದ

ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗವಿ । ಭೇದಂ ಬಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕವಿದೆಂದೊ ।
ಲ್ಲಾದರಿಪರ್ ಕೆಲಬರ್ ಸಂ ! ವಾದದೊಳೆರಡುಂ ನವರ್ಥಮಪ್ಪುದರಿಂದಂ ||

ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯ

ಗೌಡೀಯಮಿದನ್ಯೇತಚ್ಚ ವೈದರ್ಭಮಿತಿ ಕಿಂ ಪೃಥಕ್ |
ಗತಾನುಗತಿಕನ್ಯಾಯಾನ್ನಾನಾಖ್ಯೇಯಮುಪೇಕ್ಷಣಾಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಗವರ್ಮನು ಹೇಳುವ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳು ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು ತನ್ನ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ "ಆದಿನಃ" ಎಂಬ 288 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಾಕ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಕ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಭೇದಸೂಚಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೃಪತುಂಗನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ

ವಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಉತ್ತರ ವಾಗರ್ಪವು ಜಿ ಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹೆ ಚ್ಚಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಲುಗಿನಲ್ಲಿ ನೇನು ಎಂಬ ರೂ ಪವು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿರಬೇಕು , ಆಗ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣವಾಗರ್ಪ ಆರ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ನಿನು ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರವಾಗರ್ದ ನಾರ್ ಎಂಬ ರೂಪವು ದಕ್ಷಿಣವಾಗರ್ಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂ ದು ಹೇಳುವ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಟು.

ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರದಿಂದ—ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೋ ತ್ತರವಾರ್ಗಗಳುಂಟು ; ಅವಕ್ಕೆ ಸವಾನಾರ್ಥಕವಾದ ದ್ವಿರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮಪುರುಷ ದ್ವಿರೂಪಸರ್ವನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯತರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೇ ಭೇದಕ ಗುಣವು —ಎಂದು ಫಲಿತವಾಯಿತು. ಈ ಭೇ ದಕ್ಕೆ ತಮಿಳಾಗಲಿ ತೆಲುಗಾಗಲಿ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಆ ದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಭೇದ ವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾರ್ಗಗಳಿಗಾಗಿ ಈಗ ಹೋರಾಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲ

ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಎಂಬ ಭಾಷೆಗಳು ಬಂದೇ ಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವಾದುದರಿಂದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಿದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತಮಿಳಿಗೂ ಇರವಷ್ಟು ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತೆಲುಗಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಕನ್ನಡ ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಬರುವೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾಮ್ಯಗಳು ಕಡವೆ. ಈ ಭಾಷೆಗ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಕ್ಷರಪಲ್ಲಟವೇ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಕರಣಪಾಡುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲ ಯಂಶವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ—

ತಮಿಳು	ಇವರ್	ಅಗಾಡು	ಉರಲ್	ಉಳ್	ಅದ್ಯೆ
ಕನ್ನಡ	ಇಪರು	ಅಗಪು	ಒರಲ್	ಒಳ್	ಅದಂ
ತೆಲುಗು	ವೀರು	ಕಾದು	ರೋಲು	ಲೋ	ದಾನಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ 12 ವರ್ಷಗಳಾ ದುವು. ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟವು ಹೊರಬೀಳಲು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶ ವಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ವಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಪ್ರಥಮಸಂಪು ಟವನ್ನು ಬರೆವಾಗ ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಮಾ|| ರಾ|| ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇವರಿ ಗಿದ್ದ ಕೂಲಂಕಷವಾದ ಕರ್ನಾಟಕಭಾಷಾಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಮನೋಹರವಾದ ಕವಿತಾಮಾರ್ಗವೂ ಇಂಥ ವೈನುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾದ ವಿನಮ್ರಸಂಪ ತ್ತಿಯೂ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು ಇವರ ಅಕಾಲಮ ರಣದಿಂದ ಮೈಸೂರುದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡನಾಡೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಿಶೇ ಷನಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ನನಗಂತೂ ಇವರ ಮರಣದಿಂದ ಬಲದ ಭುಜವೇ ಹೋದಹಾಗಾಯಿತು. ಮುಂದಣ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವೆ ತಗ್ಗಿತು. ಶಾಸನದ ಇಲಾ ಖೆಯ ಕಲವ್ಯವಿಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕರ್ನಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹಲವುಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ಇನ್ನುಳಿದರೂ ಕನ್ನಡಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ತಟ ಸ್ಥವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲವು ಕಳೆಯಿತು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾರೂ ಕೈಹಾ ಕುವ ಸಂಭವವು ತೋರಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅನುಭವವೂ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ಅವ ಕಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸ ಬೇಕು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಮೇಲೆ ಈವಿಧ

ವಾಡ ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಬೇಕೆಂಬ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೆನು.

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ.

ಆದರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಬಂದುವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದುವು. ಹಿಂದೆ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗುರುತುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಪುನಃ ಹೋಗಿ ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಿಕ್ಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಗುರುತುಹಾಕಿದ್ದೆನು. ಮತ್ತೊಂದಾವೃತ್ತಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಹೊಳುಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತುಶ್ತಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಹೀಗೆ ನಷ್ಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರತ್ಯಂತರಗಳು ಬೇರೆಕಡೆ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರೆಯದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗುರುತುಹಾಕಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಅತಿಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅನೇಕ ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಕ್ಕೈಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸರ್ವಥಾ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈವಿಷಯಗಳು ಶೋಚನೀಯವೇ ಸರಿ. ಕಷ್ಟವಾದ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಕಾಶವು ದೊರೆತಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅತಿಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಭಾಷಾಭಿಮಾನದ ಬಲದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು

ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಖಾಸ ಅರಮನೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರ; ಶ್ರೀಮಂತರು ಶ್ರವಣಬೆ

ಳಿಂಗಳಿದ ಪಂಡಿತ ದೋರ್ಬಾಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಮೈಸೂರು ಎಂ.ಎ. ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು, ಎಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಗರದ ಸುಬ್ಬಾಪಂಡಿತರು, ಅಗರದ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಕೊರಟಗೆರೆ ಸಬ್‌ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಗ್ರಹಾರದ ಪಟೇಲ ಈಶ್ವರಯ್ಯನವರು, ಕುಣಿಗಲ್ ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖಾ ವೆಂಕ್ಟರಸಪಂಡಿತರು, ಇವರುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಸಂಗ್ರಹಗಳು; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದೆನು ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾರತ್ನ ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ವಾಗಡಿ ಕೆ. ರಾಮಸ್ವಾಮ್ಯಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು, ಮೈಸೂರು ಎಂ. ವಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು ಜೀರಿಗೆ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇವರುಗಳು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ತನುಗೆ ತಿಳಿದ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದೆನು. ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ತಾಳಪತ್ರದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಬಂದು ಸಾವಿರದಮೇಲಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಹನೀಯರುಗಳ ಉಪಕಾರವೂ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 15ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಿಂದ 17ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಸುಮಾರು 350 ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 100 ಮಂದಿ ವೀರಶೈವರು 70 ಮಂದಿ ಜೈನರೂ 60 ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ 50 ಮಂದಿ ಇತರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಉದ್ದಾವುಕವಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹೆಸರೂ ಗ್ರಂಥವೂ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ಸಾಧಾರಣ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರೇ ಮರೆತುಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಅನೇಕಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನೆಗ

ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವೀರಶೈವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಗೂಢವಾದ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿವಂತೆ ಸುಲಭವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಚನಕಾರರ ಹೆಸರು ಅಂಕಿತ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದೇ ಕಡೆ (ಪುಟಗಳು 105-124) ಸೇರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಕವಿಗಳ ಬಿರುದುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದೇ ಕಡೆ (ಪುಟಗಳು 175–178) ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲನರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿಯೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳೂ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಬಬ್ಬಿ ಪುರಾತನಕವಿಯ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಓದಿಬಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಚಕರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 15, 16, 17 ಈ ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯವೂ ಭಂದಿದೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಆವ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿದು ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಅತಿಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅಕ್ಷರದ ರೀತಿ, ಪ್ರತಿಮಾಡಿದವರು ಹೇಳುವ ಕಾಲ, ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಊಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹನೀಯರು ಈ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಮಾಡಿದರೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದು. ಇಷ್ಟು ಕೊರತೆಗಳುಳ್ಳ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಆತುರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಂಕುರಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ವೇನೆಂದರೆ—ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ; ನಾನು ಸುಮಾರು 30

ವರುಷದಿಂದ ಭಾಷಾಸೇವೆಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು "ಜೀರ್ಣಾ ಮುಂಗೇ ಸುಭಾಷಿತಂ" ಎಂಬಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದು; ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅವರು ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಶುದ್ಧವಾಡಿ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಸಂಭವವುಂಟು—ಎಂ ಬುದೇ. ಆದುದರಿಂದ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾದರೂ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾ ಯಿತೆಂದು ಆನಂದಿಸುವೆನು. ಭಾಷಾಸೇವೆಯೆನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉ ತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆಯೇ ಹೊರತು ಖ್ಯಾತಿಲಾಭ ಪೂಜೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಗುಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭಿನಂದಿಸುವುದು ಸಹೃದಯರಾದ ಮಹನೀಯರುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ನನಗೂ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಉಪಕಾರವಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತೇನೆ.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಕವಿಗಳ ಚರಿ ತೆಯನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆ ಯಿದೆ. ಈ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ದೇವರು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿ ಸುತ್ತೇನೆ.

ಈಸಂಪುಟವನ್ನು ತಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಮಹನೀಯರುಗಳ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಪಕಾರವು ಚಿರಸ್ಮರ ಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಚನ್ನಡಿಕವಿಗಳ ಜನಮಂ । ಕನ್ನಡಿಪೀಗ್ರಂಥದೊಂದನೆಯ ಸಂಪುಟಮಂ ।
ಮುನ್ನಂ ಕನ್ನಚನಾಡಿನ । ಬಿನ್ನಣಿಗಳ್ಗೊಲ್ದ ಕಾಣ್ಕೆಯಾಗಿರ್ಪಿಸಿದೆಂ ॥
ಇನ್ನಿತ್ತ ಮೆಱೆದ ಕವಿಗಳ । ಸನ್ನುತಚರಿತಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಱಿವನಿತಂ ।
ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಕೊಲವ । ಪ್ಪನ್ನಂ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆನೆರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದೊಳ್ ॥
ಅದಱಿಲ್ಲಿ ದೋಷಮಿದೊಡೆ । ಸದಯರ್ ವಿಬುಧರ್ಸಮಂತುತಿದುರ್ಗೆಮುದದಿಂ ।
ದಿದಱಿಲ್ಲನಿಸಾನುಂ ಗುಣ । ಮೊದವಿದೊಡೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಗೆ ಸೌಹೃದದಿಂದಂ ॥
ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಪದಸರ । ಸೀರುಹಷಟ್ಪದನನಂತದೇಶಿಕವಂಶ್ಯಂ ।
ಸಾದಾಯ್ಯಣಾರ್ಯತನೂಭವ । ನೋರಂತೊರೆದಂ ನೃಸಿಂಹಕವಿಯಿಂತಾಕೃತಿಯಂ ॥

ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ, ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ, ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

1೦ ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳು.

ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ಸು. 700.

ಈ ಜೈನಕವಿ ವ್ರಾಭೃತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಇಂದ್ರನಂದಿಯ ಶ್ರುತಾವತಾರದಲ್ಲಿಯೆ

ಕಾಲೇ ತತಃ ಕಿಯತ್ಯಪಿ ಗತೇ ಪುನಃ ಶ್ಯಾಮಕುಂದಸಂಜ್ಞೇನ |
ಪ್ರಾಕೃತಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಪದ್ಧತಿಃ ಪರಾ ರಚಿತಾ ||

ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ತುಂಬುಲೂರುನಾಮಾಚಾರ್ಯನ ಅಥವಾ ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನ [1] ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೋ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಗುಣವರ್ಮ I [2] ಸು. 900.

ಈತನು ಶೂದ್ರಕ ಎಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬುದೇ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾಜನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ

1. Volume I, 7. 2. *Ibid*, 64 and 376.

ಸ್ತುತಿಸಿ ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಗರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನು 886 ರಿಂದ 913ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಎರೆಯಪ್ಪನು ಒಬ್ಬನೇ ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಈತನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 900 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀವಿಜಯದಂಡನಾಥ. ಸು. 915

ಕಡಪಾಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ದಾನವುಲಪಾಡು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [1] ಈತನನ್ನು 'ಅನುಪಮಕವಿ', ಅಖಿವಿಂಗೋಜ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ. ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ; ಆವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನು ಜೈನನು, ಬಳಿಕುಲದವನು. ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರ III (915-917) ಎಂಬವನಲ್ಲಿ ನಂದ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಸನ್ಯಾಸನವಿಧಿಯಿಂದ ನಿಸರ್ಗಣವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಇವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪತಿಯ ಬೆಸದಿಂದವಂ ಒತ್ತರಂ | ನತಿಕೋಪದಿನಿಕ್ಕಿ ಗೆಲ್ದು ಪರಿಪಾಳಿಸಿದಂ |
ಚತುರುದಧಿವಲಯಮೆಲ್ಲಮ | ನತಿರಭಸೇ ದಂಡನಾಯಕಂ ಶ್ರೀವಿಜಯಂ ||
ತುರಗೆದ ಟಿಂಗಳನೊಡ್ಡಿದ | ಕರಿಘಟೆಯಂ ಪಿರಿಯ ನೆರವಿಯಂ ಬಲ್ಲಣೆಯಂ |
ಧುರದೆಡೆಯೊಳಿಟ್ಟಿದು ಗೆಲ್ದಂ | ಕರದಸಿ ಕಗಮುರದು ರಣದೊಳನುಪಮ
ಕವಿಯಾ ||
ಅಟ್ಟವಿಧಕವಿಗಮೆಲ್ಲಮ | ನಟ್ಟಂಬರಗೊಂಡು ಕಿಡಿಪೆನೆಂಬುದೆ ಬಗೆಯಿಂ |
ಪುಟ್ಟಿದನುದಾತ್ತಸತ್ವಂ | ನೆಟ್ಟನೆ ವಿಬುಧೇಂದ್ರವಂದ್ಯನಖಿವಿಂಗೋಜಂ ||
ತಾನಳಿದು ಕೊಳುದು ನೆಟ್ಟನೆ|ಮಾನಿಸವಾಳೋವ್ವದೆಂಗು ಸನ್ಯಾಸನದೊಳ್ ।
ಮಾನಸಿಕೆಗಿಡದೆ ಕೊಂಡೊನ|ನೂನಸುಖಾಸ್ಪದಮನಳಿತ್ತಿಯೊಳ್ ಶ್ರೀವಿಜಯಂ||

---

[1] *Epigraphia Indica*, X, 150

ಗಜಾಂಕುಶ,[1] ಮನಸಿಜ,[2] ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ[3] ಸು. 1000

ಈ ಕವಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯನು[4] ತನ್ನ ಜಾತಕತಿಲಕದಲ್ಲಿ (1049) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವರುಗಳು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1000 ರಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಅಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೋ, ಇದಿರಬೇಕು.

ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ. 1049

ಈತನು ಜಾತಕತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಜಾತಕತಿಲಕದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ

ಸುಭಗವಚಂ ಕಾವ್ಯಕವಿ | ತ್ವಭೂಷಣಂ ಶ್ರೀಧರಾರ್ಯರಚಿತಂ ಚಂದ್ರ |
ಪ್ರಭಚರಿತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಕವಿ | ತ್ವಭೂಷಣಂ ಧರೆಗೆ ನೆಗಳ್ದ ಜಾತಕತಿಲಕಂ ||
ಅದಿದೆನ್ನದೆ ಜಾತಕತಿಲ | ಕದೊಳಖಿಲವುದು ಗಣಿತಧರ್ಮವುಂ ಸಕಳಜಗ |
• ದ್ವಿದಿತಂ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿ|ತದೊಳಖಿಲವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವುಂ ಬುಧನಿವಹಂ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುವಲನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ನರಿಗುಂದ. "ವಿಪ್ರಕುಲೋತ್ತಮಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. "ಇದುವರೆಗೂ ಆರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ ; ನೀನು ಜಾತಕತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು" ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಪ್ರಥಮಕವಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಯಂಶವನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ (ಸು. 1550) ತನ್ನ ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ--

1 Volume I, 67 2. *Ibid.*, 115 3 *Ibid*, 136. 4 ಇವನ ಚರಿತವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಜ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಗೆ ನೊದಲಗ ಸಲೆ ನಾದಿ ವ್ರಾತಭಯಂಕರನೆನಿಪ |
ಖ್ಯಾತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರೀತಿ ಕೈಯಿಗೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು "ಧರಣಿಗಿರಿನಿಥಶಕಾಂಕಂ ವಿರೋಧಿಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ" ಎಂದರೆ ಶಕ 971 (ಕ್ರಿಸ್ತ 1049) ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ "ಧಾತ್ರಿಯನಾಹವಮಲ್ಲಭೂಮಿಪಾಳಕನೆಸೆದಾಳ್ದ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಕವಿ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಾದ ಆಹವಮಲ್ಲನ (1042-1068) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಬುಧಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಂಟು. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವಿಧುವಿಶದಯಶೋನಿಧಿ ಕಾ|ವ್ಯಧರ್ಮ ಜಿನಧರ್ಮ ಗಣಿತಧರ್ಮ ಮಹಾಂಭೋ |
ನಿಧಿಯೆನೆ ನೆಗಳ್ದಂ ಜಗದೊಳ್ ಬುಧಮಿತ್ರಂ ನಿಜಕುಲಾಂಬುಜಾಕರಮಿತ್ರಂ ||
ರಸಭಾವಸಮನ್ವಿತನೆಂ | ದು ಸುಭಗನೆಂದಖಿಳವೇದಿಯೆಂದನ್ವಿತನೆಂ |
ದು ಸಮಗ್ರನೆಂದು ಸಲೆ ಬ | ಣ್ಣಿಸುವುದು ಧರೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರನಂ ||
ಅನವದ್ಯಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವನಿಳಾದೇವಾನ್ವಯಾಬ್ಧ್ಯಂಬುಜಾ |
ರಿನಿಭಂ ಪ್ರೌಢವಿಳಾಸಿನೀಮನಸಿಜಂ ಶ್ರೀಶೀಲಭದ್ರಂ ದ್ವಿಷ ||
ಜ್ಜನದುರ್ವಾರಗಜಾಂಕುಶಂ ಸುಜನರತ್ನಂ ತಾನೆನಲ್ಕೇಂ ಕೃತಾ
ರ್ಥನೊ ಕರ್ಣಾಟಕವೀಂದ್ರಸದ್ಗುಣ ? ಗುಣಾಸಂಜ್ಞಾಧರಂ ಶ್ರೀಧರಂ ||

ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿಪಂಪ (ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ), ಚಂದ್ರ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ (ಅಂಬುಜಾರಿ), ಮನಸಿಜ, ? ಗುಣವರ್ಮ (ಶೀಲಭದ್ರ), ಗಜಾಂಕುಶ, ರನ್ನ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಪೆಸರನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. 1

---

1 ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ 1049ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ದುದರಿಂದ ಪೃಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಮನಸಿಜ, ಗಜಾಂಕುಶ, ಚಂದ್ರ, ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು 1049ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಬೇಕು.

"ಧರಣೀಸ್ತುತಾರ್ಯಭಟನಂ । ನಿರತಿಶಯೋಜ್ವಳಯಶಃಪ್ರಕೋರಕ ನಂ ಶ್ರೀ। ಕರಣ" ಎಂಬ ಅಸಮಗ್ರವಾದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಭಟನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಜಾತಕತಿಲಕ

ಇದು ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥ ; ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 24 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹೆಸರು–ಸಂಜ್ಞಾ, ಬಲಾಬಲ, ಗರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ತಿರ್ಯಗ್ಜನ್ಮ, ಅರಿಷ್ಟ, ಅರಿಷ್ಟಭಂಗ, ಆಯುರ್ದಾಯ, ದಶಾಂತರ್ದಶಾ, ಅಷ್ಟಕವರ್ಗ, ಜೀವ, ರಾಜಯೋಗ, ನಾಭಿಸಂಯೋಗ, ಚಂದ್ರಯೋಗ, ದ್ವಿತ್ರಿಯೋಗ, ದೀಕ್ಷಾಯೋಗ, ರಾಶಿ, ಲಗ್ನಭಾವ, ದ್ರೈಕ್ಕಾಣ, ದೃಷ್ಟ, ಅನಿಷ್ಟ, ಸ್ತ್ರೀಜಾತಕ, ನಿರ್ಯಾಣ, ನಷ್ಟಜಾತಕ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಪದಪೂರಣಮನಣಂ ಪುಗಿ । ಸನೆ ಕುದಿದು ವೃಥಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ಪ್ರಾಸದೊಳಿ ।
ಕ್ಕದೆ ಶಾಸ್ತ್ರದರ್ಥಮುಂ ಬಿಸು । ಡದೆ ಪೂರ್ತಿಯಿನೋದುವೇಱೊಂದಾರ್
ಮೆಚ್ಚರಿದಂ ॥

ಆವಿತಾರ್ಥಂ ಸಕಲಾಚಾ। ರ್ಯಮತಾಂತಸಾರಮತಿಗಭೀರಂ ಹೃದಯಂ ।
ಗಮಮನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರನಿರಪೇ । ಕ್ಷನೆಂಬಿನಂ ಖ್ಯಾತವಾಯ್ತು ಜಾತಕತಿಲಕಂ ॥
ಸುಕರಮುಚಿತಕ್ರಿಯಾಕಾ ರಕಮಪಶಬ್ದ ಪ್ರದೂರಮುಪನೇಯಂ ಸಾ ।
ರ್ಥಕಪದವಿನ್ಯಾಸಂ ಜಾ । ತಕತಿಲಕವಿಡೆಂದು ಕೊಂಡುಕೊನೆಯುದತೊಳರೇ ॥
ಲಲಿತವಚೋಲಲನಾಸನ । ತಿಲಕಂ ದೈವಜ್ಞವದನತಿಲಕಂ ಪದ್ಯ ।
ತ್ಕುಲಮುಖತಿಲಕಂ ಜಾತಕ।ತಿಲಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯತಿಲಕಮುದು ಕೇವಲಮೇ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ಪರಮೇಶ್ವರಚರಣಸರಸಿರುಹಷಟ್ಪದಾಯಮಾನಂ ಸರಸಪ್ರಸನ್ನಂ ವಚೋಲಕ್ಷ್ಮೀಧರಂ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ಜಾತಕತಿಲಕದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜ್ಯೋತಿಷದ ಪ್ರಯೋಜನ

ಭವಬದ್ಧಶುಭಾಶುಭ ಕ ರ್ಮವಿಪಾಕದ ಫಲವನಱಿಪುಗುಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಜ್ಞಾ
ನವದೆಂತೆನೆ ಕತ್ತಲೆವನೆ ಯ ವಸ್ತುವಂ ತೋಪರ್ ಸೊಡರ ಬೆಳಗಿನ ತೆಱದಿಂ |

ಗ್ರಹಬಲ

ಶನಿಯಿಂದಂ ಮಹಿಜಾತನಾ ಮಹಿಜನಿಂದಂ ಸೌಮ್ಯನಾ ಸೋಮನಂ |
ದನನಿಂದಂ ಗುರುವಾ ಸುರೇಂದ್ರಗುರುವಿಂದಂ ಶುಕ್ರನಾ ಶುಕ್ರನಿಂ ||
ವನಜಾತಾಲಹಿತನಾ ವನೇಚರಿಪುವಿಂ ಪಂಕೇಜಮಿತ್ರಂ ಬಳಾ |
ಧ್ಯನೆನಿಕ್ಕುಂ ಕ್ರಮದಿಂದಮೀ ಗ್ರಹಬಳಂ ನೈಸರ್ಗಿಕಂ ನಾಮದಿಂ |

ಸ್ತ್ರೀಪುಂಜನನ

ಅಸಮಾಲಯದೊಳ್ ನಿಲೆ ಸೂ | ರ್ಯನುರೇಜ್ಯರ್ ಒಳಯುತರ್ ನರಂ
ಪುಟ್ಟುಗುಮಾ |
ಅಸಿತೇಂದುಗಳತಿಬಳರಾ | ಗಿ ಸಮದೊಳಿರೆ ರಮಣಿ ಪುಟ್ಟುಗುಂ ಬುಧಮಿತ್ರಾ ||

ಪ್ರಸವದಿನ

ವಿದಿತಂ ಕಾಂತೆಗೆ ಪೊಟ್ಟುತ್ತೀನಿದುದು ಪೇಟಿದಿನ್ನಾವುದಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸೂ |
ತದಿನಂ ತಾನೆನೆ ಚಂದ್ರನಾವ ಗೃಹದೊಳ್ ತತ್ಕಾಲದೊಳ್ ನಿಂದನಾ ||
ಸದನದ್ವಾದಶಭಾಗಮುಂತೆನಿತು ಸಲ್ಗುಂ ಮುಂತೆ ತತ್ಸಂಖ್ಯೆ ಗೇ |
ಹದಿನೆತ್ತಲ್ ? ನಿಶಚಂದ್ರಮಂ ಪ್ರಸವಕಾಲಂ ಕಾಂತೆಗಂತಾ ದಿನಂ ||

ಅರಿಷ್ಟನಾಶ

ಪಿರಿದು ಪಳಾಳದೆಳೇಂ ಸುರ | ಗುರುವೊರ್ವನೆ ವೀರ್ಯವಂತನುಂ ಕಾಂತನುಮಾ|
ಗಿರೆ ಜನ್ಮಲಗ್ನದೊಳ್ ಸಂ ! ಹರಿಸುಗುಮಘವುಂ ಕರೀಂದ್ರಮುಂ
ಸಿಂಹದವೋಲ್ ||

ಶಿಶುಮರಣ

ಬರೆ ಕನ್ಯಾಲಗ್ನಂ ಭಾ | ಸ್ಕರನಲ್ಲಿರೆ ಮೀನದೊಳ್ ಶನೈಶ್ಚರನಿರೆ ಸುಂ
ದರಿ ಸಾಗುಮುದಯಮುದಯ್ದನೆ | ಯ ರಾಶಿಯೊಳ್ ಭೂಜನಿರೆ ತನೂಜಂ
ಸಾಗುಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿವುದು

ಸಮನಿಸಿದ ಷೃಚ್ಛಕನ ಪೆಸ ರ ಮಾತ್ರೆಯೊಳ್ ಕೂದಿಕೊಂಡು ಛಾಯಾಂ
ಗುಳಿವಾ|
ನವುನಿಪ್ಪತ್ತೈದಿಟ್ಟಿನೆ | ತ್ತಿ ಏಕ್ಕುದಕ್ಕುಂ ಧನಿಷ್ಠೆ ಮೊದಲೆನೆ ಭಗಣಂ|
ದೀರ್ಘಾಳಿಯು
ತ್ರಿದಶಾಧೀಶ್ವರಮುಂತ್ರಿಶೀತಕರನೆಂಬೀಯಿವರ್ಗರುಂ ಕರ್ಕಿಗೇ
ಹದೊಳಿದರ್ಕಂದು ಶಶಾಂಕಸೂನುಸಿತರೆಂಬೀಯಿವರ್ಗರುಂ ಕೇಂದ್ರಗೇ
ಹದೊಳಿದರ್ಕಂದು ರಿಪುತ್ರಿಲಾಭಗೃಹದೊಳ್ ಮಿಕ್ಕನ್ಯರಿರ್ದಂದು ಪು |
ಟ್ಟಿದ ಮತ್ಸ್ಯಂಗೆ ಚಿರಾಯು ಸಂಭವಿಸುಗುಂ ಸಂಯಕ್ತ್ವರತ್ನಾಕರಾ ||

ದಿವಾಕರಣಂದಿ.[1] 1062

ಈತನ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕಲಘುವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮೂಲವು ಗೃಧ್ರಪಿಂಛಾಚಾರ್ಯಕೃತ. ವೃತ್ತಿಯು ಆದಿಯಲ್ಲಿ

ನತ್ವಾ ಜಿನೇಶ್ವರಂ ವೀರಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ |
ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಸೂತ್ರಾರ್ಥಂ ಮಂದಬುದ್ಧ್ಯನುರೋಧತಃ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ಸಕಲಾಗಮಸಂಪನ್ನಶ್ರೀಮಚ್ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಭಟ್ಟಾರಕ ಪದ್ಮನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂ
ತದೇವ ಶ್ರೀಪಾದಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಸಮಸ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಾಮೃತಪಾರಾವಾರ ಶ್ರೀಮದ್ದಿ
ವಾಕರಣಂದಿಭಟ್ಟಾರಕಮುನೀಂದ್ರವಿರಚಿತ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕಲಘು
ವೃತ್ತಿಯೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ. ಪ್ರಕರಣ 10

ಶಾಂತಿನಾಥ.[2] 1068

ಈತನ ಸುಕುಮಾರಚರಿತೆ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದು ಚಂ ಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; 12 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರು

1 Volume I, 362. 2 *Ibid.* 364.

ತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಓಲೆಗಳು ಹೋಗಿರು ವುದಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಕಡೆ ಓಲೆಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗಿಯೂ ಲುಪ್ತ ವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥದ ಆನುಪೂರ್ವ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಕವಿಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂರದತ್ತ ರಾಜನಿಗೂ ಯಶೋಭದ್ರೆಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಕುಮಾರನೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾ ರನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಯಶೋಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತವಿನೇಯಜನವಿನುತ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಮುನೀಂದ್ರವಂದ್ಯಪರಮ ಜಿನೇಂದ್ರಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮನಿರಪ್ರಸಾದೋತ್ಪನ್ನಸಹಜಕವೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಶಾಂತಿನಾಥಪ್ರಣೀತವಪ್ಪ ಸುಕುಮಾರಚರಿತ್ರದೊಳ್

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ (ಪುಟ 364) ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಈ ಕವಿಯ ಗುರು ವರ್ಧಮಾನಮುನಿಯೆಂದೂ ಕವಿಗೆ ಪರಮಜಿನಮತಾಂಭೋ ಜಿನೀರಾಜಹಂಸಂ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ, ಸಹಜಕವೀಶ್ವರ. ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದುವೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಈ ವರ್ಧಮಾನಮುನಿ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಕೊಂಡಕುಂದಾ ನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮುನಿ

ಮುನಿವವರುಂ ಕೂರ್ಪವರುಂ | ಮುನಿಸುಂ ಕೂವೆಳೆಯುಮನುಂಟುಮಾಡುವ
ಪದದೊಳ್ |
ಮುನಿಯದ ಕೊರದ ಮುನಿಸದ | ಮುನಿಪತಿ ಭಾಷೆಪೊಡೆ ತಾನೆ
ಜಿನಪತಿಯಲ್ತೇ ||

ಉದ್ಯಾನ (ಆದ್ಯಂತಪ್ರಾಸದ ರಗಳೆ)

ಆ ನಿರುಪಮಗೃಹಬಹಿರುದ್ಯಾನಂ | ತಾನೆಸೆದೊಪ್ಪುಗುಮಪ್ರತಿಮಾನಂ |
ನಾಗಲತಾವಿಸ್ತೀರ್ಣಮದಪ್ಪುದು | ಪೂಗದ್ರುಮಸಂಕೀರ್ಣಮೆನಿಪ್ಪುದು |

ಬನದೊಳೆತ್ತಲುಂ ಸುಖವಿವರಗಿಳಿಗಳೆ | ಜೆನುಗಿ ರಾಗದಿಂದಂ ಮೊರೆವಳಿಗಳೆ |
ಪೋ ಪುಗಿಲ್ ಪುಗಿಲ್ ನಿಲ್ಲೆನುತೆ ಕರಂ|ಕಾಪುಗೊಂಡು ಜಡಿವುದು ಪಿಕನಿಕರಂ||

ವಿವಾಹಗೇಹ (ಲಲಿತರಗಳೆ)

ಮರಕತಭಿತ್ತಿಗಳಿಂ ಭಿತ್ತಿವೆತ್ತು | ಪೊಸದೇಸೆಯೊಳೆತ್ತಂ ಭಂಗಿವೆತ್ತು |
ವಜ್ರದ ಕಂಭಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಎಂಜೆ | ಪರಭಾಗಂಬಡೆದವಳೊಳ್ ಪಳಂಜೆ |
ಪೊಂಗಳಸಂಗಳ್ ತಳತಳನೆ ತೊಳಗೆ | ಕಪ್ಪುರದ ಸೊಡಗರ್ಗಳೋರಂತೆ ಬೆಳಗೆ |
ಪೊಂದಳಿಗರ್ಗಳ ತೋರಣದೊಳಗೆ ಪೊಱಗೆ | ಕೆಂದಳಿಗರ್ಗಳ ಮಾಲೆಗಳೆಱಗಿ
ತುಱುಗೆ |
ಭಾವಿಸುವಂದಂ ಪುಣ್ಯಾವತಾರ ! ಮಾರಯ್ವಂದದು ಸಂಸಾರಸಾರ |
ಈ ಲೋಕದೊಳದಱಿಂತಪ್ಪುವಿಲ್ಲ | ಬಣ್ಣಿಸಲದನಾವನುಮಱಿದನಿಲ್ಲ ||

ಊಟ

ಎಳವಾವಿನ ವಿಡಿ ಮಾಗುಳಿ|ಮೆಳಸಿನ ಕವೆ ಬೆತ್ತಲಟ್ಟಿಯಿಂಗಳೆಯ ಗೊಲೆಯಿಂ|
ದಳವಟ್ಟಿರೆ ಲಾವಣಕಂ | ಗಳನಿಕ್ಕಿದರಾಗಳರ್ಥಿಯಿಂದಂಗನೆಯರ್ ||
ಇದು ಬಾಳೊನ್ಮಸರಿದು ಕಳಲಿಂ|ತಿದು ರುಚಿವೆತ್ತಿದ್ದರ್ ಪಾನವಿದು ಮಜ್ಜಿಗೆ ತಾ|
ನಿದು ಶಿಖರಿಣಿಯೆನುತುಂ ತಿಂ|ಬಿ ತಿಂಬಿ ತಂದೆಱಿದರಬಲೆಯರ್ ಸಿಪ್ಪರ್ಗಳಿಂ ||

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಕಿವಿಗಳ್ ನಿನ್ನ ಮೃದೂಕ್ತಿಯಂ ಬಯಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿರ್ಕ್ಕೆ ಕಣ್ಗಳ್ ಮಹೋ |
ತ್ಸವದಿಂ ನಿನ್ನನೆ ನೋಡುತಿರ್ಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಕೈಗಳ್ ನಿನ್ನ ಪಾಪಾರವಿಂ ||
ದವನೋತಚ್ಚಿರ್ಸುತಿರ್ಕ್ಕೆ ಸಂದ ಮನಮೆಂದುಂ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂ |
ಪವನಾರಾಧಿಸುತಿರ್ಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರುತವಿನೇಯಸ್ವಾರ್ಥಚಿಂತಾಮಣೇ ||

ಜಿನಸ್ತುತಿ (ಪದ್ಧಳಿ)

ಜಯ ಜಯ ಭುವನತ್ರಯಪರಮದೇವ | ದೇವೇಂದ್ರಾಭ್ಯರ್ಚಿತಚರಣಕಮಲ |
ಕಮಲವಿರಹಿತನಿರುಪಮದೇಹ | ದೇಹಾಶ್ರಿತಶುಭಲಕ್ಷಣವಿನೂತ |
ನೂತನಸಂಗತಕೈವಲ್ಯಬೋಧ | ಬೋಧಪ್ರಕಾಶವಸ್ತುಸ್ವರೂಪ |
ರೂಪಾತಿಶಯಾನ್ವಿತ ವಿತತನಿಭವ | ಭವನಿವಹಪಟಲನಿರ್ಮುಕ್ತಜೀವ ||

ಸುಕುಮಾರನ ಭೋಗ

ಮಾಸರವೊಕ್ಕ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಪಂಕಮನಲ್ಲದೆ ಪಂಕಮುಂ ಕರಂ |
ಬೀಸುವ ಚಾರುಚಾಮರದ ಗಾಳಿಯನಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿಯುಂ ಮನೋ ||
ಭಾಸುರಮಪ್ಪ ಕರ್ಪೂರದ ದೂಳಿಯನಲ್ಲದೆ ದೂಳಿಯುಂ ನಿಜಾ |
ವಾಸದೊಳೆಂತುಟೆಂದರಿಯಸಿಂತುಟು ಪುಣ್ಯಮಗಣ್ಯಮಾತನಾ ||

ನಾಗಶ್ರೀಯ ವರ್ಣನೆ. (ರಗಳೆ)

ಸುದತಿಯ ತೊಳಗುವ ತೋಳ ಮೊದಲ್ಗಳ್ | ಮದನವಿಲಾಸದ ಮೊತ್ತ
ಮೊದಲ್ಗಳ್ |
ಲಲನಾರತ್ನದ ಬಾಹುಯುಗಂಗಳ್ | ಲಲಿತಲತಾಶಾಖಾಸದೃಶಂಗಳ್ |
ಸುರುಚಿರಮೃದುತರಪಲ್ಲವದಂತಿರೆ | ಕರತಳಮೊಪ್ಪುಗುಮೆಸೆದೋರಂತಿರೆ |
ಕರಶಾಖೆಗಳತನುಕ್ಷ್ಮಾರದಂದಂ | ಕರನಖಮುವು ಕೇದಗೆಯೆಸಳಂದಂ |
ನೋಡೆ ಕುಮಾರಿಯ ಬಳ್ಕುವ ಮಧ್ಯಂ|ನಾಡೆ ಮನೋಜ್ಞಂ ಪೊಗಟಿಲಸಾಧ್ಯಂ|
ಲಾವಣ್ಯಾಂಬುರಸದ್ರವರೂಪಂ | ಭಾವಿಪೊಡಾಕೆಯ ನಾಭೀಕೂಪಂ |
ಜಲಜದಳಾಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಮಲರಂದಂ | ಪೊಳೆವೆಳವಿಾಂಗಳ ಪೊಣಗೆಳ ಚಂದಂ|
ಅಗಣಿತಗುಣೆಯುಂ ವಿಬುಧನಿಕಾಯುಂ | ಪೊಗಟಿಲ್‌ನೆಱವೆರೆ ನಾಗಶ್ರೀಯುಂ ||

ನಾಗಶ್ರೀಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ

ಪ್ರತಿಭಾಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂ ಸಲಕ್ಷ್ಣತರಂಗೋಪಾಂಗದಿಂ ವಿಶ್ವವಿ |
ಶ್ರುತವರ್ಣಾರ್ಥ ದಿನರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿನಳಂಕಾರೋಕ್ತಿಯಿಂ ನಿರ್ಣಯೋ ||
ಚಿತವಿನ್ಯಾಸದಿನತ್ಯುದಾತ್ತರಸದಿಂದಾ ಕನ್ಯೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸರ |
ಸ್ವತಿ ತಾನೆಂಬಿನಮೇಂ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದಳೋ ನಾನಾಕಳಾಳಾಪಮುಂ ||
ನೆರೆದಾರಾಜಸಭಾಂತರಾಳದೊಳುದಾತ್ತಾರ್ಥೋಕ್ತಿಯಿಂ ತನ್ನೊಳಾರ್ |
ದೊರೆಯೆಂಬನ್ನೆಗಮುದ್ಗತಪ್ರಥಿತಶಬ್ದಾರ್ಥೋಕ್ತಿಯಿಂ ವ್ಯಕ್ತಮಾ ||
ಗಿರೆ ವಕ್ಖಾಣಿಸಿ ತದ್ವಿದರ್ ಪೊಗಟ್ಪಿುದಾಪ್ಪೆಂಬನ್ನೆಗಂ ತತ್ಪತಿಂ |
ವರೆ ವೇದಾದಿಕಳಾಕಳಾಪಮನಶೇಷಾಳಾಪದಿಂದೋದಿದಳ್ ||
ಸಕಲವ್ಯಾಕರಣಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರ್ ಮಾಕೊರ್ಕಂಡರಿಲ್ಲುರ್ಕ್ಕಿ ತಾ |
ಕಿಕರೊಟ್ಟೈಸಿದರಿಲ್ಲ ಸತ್ಕವಿಗಳಡ್ಡಂಬಂದರಿಲ್ಲುಂತೆ ಭುಂ ||

ಭುಕವಿಶಾಲೋಕದೊಳಾರೊಳಂ ಜನಿಯಿಸಿತ್ತಿಲ್ಲೆಂಬಿನಂ ವಿಪ್ರಕ |
ನ್ಯಕೆ ವಿದ್ವಜ್ಜನದಿಂದಮಂದು ಪಡೆದಳ್ ಪಾಂಡಿತ್ಯಸೌಂದರ್ಯಮಂ ||

ವಾದಿ ಕುಮುದಚಂದ್ರ. ಸು. 1100

ಈತನು ಜಿನಸಂಹಿತೆಯೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ; ಮಾಘಣಂದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗನು; ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀಮಾಘನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿತನೂಭವಃ |
ಕುಮುದೇಂದುರಹಂ ವಚ್ಮಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಟಿಪ್ಪಣಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಾಘನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಸುತ ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವವಿರಚಿತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಟಿಪ್ಪಣೇ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಮಕಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ (1797) ಪಂಪರಾಮಾಯಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘ ಬಲೋತ್ಕಾರಗಣ ಶ್ರೀಮಾಘಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಸುತ ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯ ಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರಚಿತರಾಮಾಯಣಸಮಾನವಾದ ಶ್ರೀಮದಭಿನವಪಂಪರಚಿತರಾಮಾಯಣಂ.

ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಬಂದು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಗಚಂದ್ರನ (ಸು. 1105) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1100 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬಾಲಚಂದ್ರನು (ಸು. 1170) [1] ತನ್ನ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಕಾತ್ಪರ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಕುಮುದಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಪ್ರತಿಬೋಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕುಮುದಚಂದ್ರನು ಬೇರೆ.

1, Vol. I , 197.

ಅಚರಾಜ, ಮಲ್ಲಿದೇವ.[1] 1104

ಇವರುಗಳು ಬರೆದ ಅಬ್ಬಲೂರುಶಾಸನದ ವಿವರವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕಗೋವಿಂದರಸನು ಏಚಿಗಾವುಂಡನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಬ್ಬಲೂರ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾಗರಖಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುರಿಗನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಶೈವಾಚಾರ್ಯನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಂಡಿತನ ಕಾಲಂ ಕರ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ–

ಶ್ರೀಕಂಠದೇವಸ್ತುತಿ.

ಸರಪಾದಾಂಭೋಜದೊಳ್ ಚಿತ್ತಮನೆಸೆವ ಮುಖಾಂಭೋಜದೊಳ್
ಭಾರತೀಸೌಂ |
ದರಿಯಂ ಚಾರಿತ್ರದೊಳ್ ನಿರ್ಮಲತೆಯನಖಿಲಾಶಾಂತದೊಳ್ ಶಕ್ರದಿಕ್ಕುಂ ||
ಜರಭಾಸ್ವತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ಬಾಪ್ಪುಱು ನಿಲಿಸಿದನುದ್ಯದ್ಗುಣೌಘಂ ಮುನೀಂದ್ರಾ|
ಭರಣಂ ಶ್ರೀಕಂಠದೇವಂ ಬುಧಜನತಿಲಕಂ ತರ್ಕವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಂ ||

ಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿಸ್ತುತಿ.

ಕೆಲಬರ್ ತರ್ಕವಿಶಾರದರ್ ಕೆಲಬರಾಪ್ತಾಳಾಪಸಂಬೋಧಕರ್ |
ಕೆಲಬರ್ ನಾಟಕಕೋವಿದರ್ ಕೆಲಬರೊಳ್ಗಬ್ಬಂಗಳಂ ಬಲ್ಲವರ್ ||
ಕೆಲಬರ್ ವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞರಿಂತಿನಿತುಮಂ ಬಲ್ಲನ್ನರಿಲ್ಲೆಲ್ಲಮಂ |
ಸಲೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿ ಬಲ್ಲನನಘಂ ನೈಯಾಯಿಕಾಗ್ರೇಸರಂ ||
ಅಕಳಂಕಾಮ್ರಕುಜಾತಶೈತ್ರಸಮಯಂ ಲೋಕಾಯತಾಂಭೋಧಿಶೀ |
ತಕರಂ ಸಾಂಖ್ಯದಿಶಾದಿಶಾರದನಿ ಮೀಮಾಂಸಾಂಗನಾಕಂಬುಕಂ ||
ತಕನನ್ಮೌಕ್ತಿಕಭೂಷಣಂ ಸುಗತನೀರೇಜಾತಚಂಡಾಂಶು ತಾ |
ರ್ಕಿಕಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿ ಪೆಂಪುವಡೆದಂ ನೈಯಾಯಿಕಾಗ್ರೇಸರಂ ||

ಮೌಕ್ತಿಕಕವಿ. ಸು. 1120

ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಕೃತಕೃತ್ಯಂ ಮೌಕ್ತಿಕಂ ಸತ್ಕವಿ ವಿರಚಿಸಿದೀ ಸಾರಮಪ್ಪಷ್ಟಕಶ್ರೀ |
ಸ್ತುತಿಯುಂ ಪೇಟ್ಟೊಡ್ವೀದುವಾಲಿಪ್ಪವರ್ಗೆ ನಿರುಪಮಾನಂದಮಂ ಮಾಟ್ಕೆ ಸೀತಾ||

---

1. Vol. I, 366.

ಪತಿರಾಮಸಾ೦ಥಪಿತೋದ್ಯತ್ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕಾಲಂಕೃತಖ್ಯಾತಿನಾಮಾಂ |
ಕಿತಮಾಗೊಪ್ಪಿಪ ಪೆಣ್ಣೊಂಗಡಲಪುರವರಾಧೀಶ್ವರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಅಷ್ಟಕವನ್ನು ಬರೆದವನು ಮೌಕ್ತಿಕ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪೆಣ್ಣೊಂಗಡಲು ಅಥವಾ ಪೆಣ್ಣಗಡಲು ಎಂಬ ಸ್ಥಳವು ಜೈನರಾದ ಕೊಂಗಾಳ್ವರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ವೀರಕೊಂಗಾಳ್ವದೇವನು ಸುಮಾರು 1120ರಲ್ಲಿ ಪೋಷಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಬಂದು ಶಾಸನದಿಂದ [1] ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 1189ರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳದೊಳಗೆ ಶೈವರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಇತರಶಾಸನಗಳಿಂದ [2] ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಜೈನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1120 ಆಗಿರಬಹುದು. ಆಕಾಲವನ್ನೇ ಕವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 9 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಚಂದ್ರನಾಥ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕುಮತೋಗ್ರಗ್ರೀಷ್ಮತಪ್ತಂಗಿದು ಹಿಮಕರಬಿಂಬಂ ಪರಸ್ತ್ರೋತ್ರಪಿತ್ತ |
ಭ್ರಮಹೃಜ್ಜಿಹ್ವಂಗೆ ಸೌಧಂ ಕಬಳಮನ್ನತದುವಾ೯ಸನಾವಾಸಿತಾತ್ಮಂ ||
ಗಮಳಾಂಭೋಚಂ ಕುದೃಷ್ಟ್ಯಾಮಯಿಗಿದು ಘನಸಾರಾಂಜನಂ ಕುಶ್ರುತಾನ್ಯಾ|
ಗಮುದುಮರ್ಂತ್ರಂಗೆ ನಿನ್ನಾಕೃತಿಯಿದಮೃತಬೀಜಾಕ್ಷರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ [3]. ಸು. 1125

ಈತನು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ 20ನೆಯದಾದ "ಪಡೆದಾಡಂ ತವೆ ಕೊಂದು" ಎಂಬ ಪದ್ಯವು [4] ಈ ಕವಿಯ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅಂತ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕೇಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯಮತದೂಷಣವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

1. *Mysore Archæological Report* for 1912-13, para 64. 2. Arkalgud 79 and 81
3. Vol. I, 108. 4. *Ibid.*, 109.

ಎಡೆಯಾಡುತ್ತುಮನೂನಜೈನಭವನಕ್ಕಾನಂದದಿಂದಂ ತಳ |
ನಡೆಗಲ್ತೆಂ ಪರಮಾಗಮಾಭ್ಯಸನದಿಂದಾಪೊಲ್ತಿಮಾಗಳ್ ತೊದ |
ಲ್ನುಡಿಗಲ್ತೆಂ ಕಿವಿಯುಂದು ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದಾರಾಜ್ಯಪೂಜ್ಯಾಸ್ಪದಂ |
ಬಡೆದಾಗಳ್ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ರಾಜಮರ್ಯ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 36 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಛತ್ತೀಸರತ್ನಮಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯವೂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಆಱುವಿಲ್ಲೆಂಬುದನಕ್ಷಸೂತ್ರಮಣಿಯಿಂ ಕಾರುಣ್ಯವಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ |
ಮಿಱುಗುತ್ತಿಪ್ಪ ತಿಸೂಳದಿಂ ತನಗಣಂ ನಾಣ್ ಮುನ್ನವಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ||
ಮೊಱೆಗೆಟ್ಟರ್ಚಿಪ ಲಿಂಗದಿಂ ತಪದ ಮಾತಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ಗೌರಿಯಿಂ |
ದಱಿದೇನೆಂದು ಜಡರ್ ಮೃಡಂಗೆಱಿಗುವರ್ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೇ ||
ಪಡೆಮಾತೇಂ ಗಡ ಮತ್ಸ್ಯಕಚ್ಛಪವರಾಹಾಕಾರಮುಂ ತಾಳ್ದಿದಂ |
ಗಡ ಕುಬ್ಜದ್ವಿಜನಾಗಿ ದೈತ್ಯನಿದಿರೊಳ್ ದಾನಕ್ಕೆ ಕೆಯ್ಯಾಂತವಂ |
ಗಡ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳಾಂತು ಕಾದಿಯೆ ಜರಾಸಂಧಂಗೆ ಬೆನ್ನಿತ್ತವಂ |
ಗಡ ದೇವಂ ಗಡ ಪೇಱೊಡಿನ್ನವಣಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೇ ||
ಕೆಱೆಯಂ ಸಂಜೆಯನಿಂದ್ರನಂ ಗಣಪನಂ ಗೌರೀಶನಂ ಭಾನುವಂ |
ಪೆಱೆಯಂ ಗೋಕುಳಮಂ ಗಿರಿಪ್ರಕರಮಂ ಬಾದುಂಬೆಯಂ ಕಾಂತಿಯಂ |
ತೊಱೆಯಂ ವಾಧಿಯನಯ್ದು ಪಾಲುಮರನಂ ದೈವಂಗಳೆಂದಿಂತು ಕೂ |
ತೆಱಗುತ್ತಿರ್ಪವರೆಂತು ಮುಕ್ತಿವಡೆವರ್ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೇ ||
ಜಿನಮಾರ್ಗಂಬಿಡದನ್ಯಮಾರ್ಗಮನದೇಂ ಪೇೞ್ವೆಂ ದೂಷಣಂಗೆಯ್ದು ದು |
ರ್ಜನನಾದಂ ಕರಮೆನ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚದವಗಳ್ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾರಯ್ಯೆ ಪಾ ||
ವಿನ ಪಲ್ಲೊಳ್ ವಿಷಮುಂಟು ಕೆಚ್ಚು ಸುಡುಗುಂ ನಂಜಲ್ಕ್ಕಿದೆಂಬಂತೆ ಪೇ |
ೞ್ದಿನಿದಂ ವಸ್ತುವಿಚಾರಮಿಾತೆಱಿನಿದಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೇ ||

ಜಗದ್ದಳ ಸೋಮನಾಥ. ಸು. 1150.

ಇವನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸುಮನೋಬಾಣಕವಿಯೂ ಅಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳೂ ತಿದ್ದಿದಂತೆ

ಸುಮನೋಬಾಣಕವೀಂದ್ರ | ಪ್ರಮುಖಂಬೆರಸಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು |
ತ್ತಮಮಾಗೆ ತಿರ್ದಿದೀಕೃತಿ|ಗಮದುರ್ದು ಸೌಭಾಗ್ಯವೊಂದಿದಾಯುಂ
ಶ್ರೀಯುಂ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮನೋಬಾಣನ ಸಮ ಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮನೋಬಾಣನು ಸುಮಾರು 1150ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ [1] ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ ಆಗಿರ ಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಮಾಧವನೇಂದು 1131ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಗಂಗರಾಜನ ಮಗನಾದ ಬೊಪ್ಪನ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸುಮಾರು 1135ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ 144ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವೂ ನಾವು ಕವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ

ಇದು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಪೂಜ್ಯಪಾದಕೃತಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದ ಭಾಷಾಂತರವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (1) ಪೀಠಿಕಾಪ್ರಕರಣ, (2) ಪರಿಭಾಷಾಪ್ರಕರಣ, (3) ಷೋಡಶಜ್ವರನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (4) ಅತಿಸಾರಗ್ರಹಣೀನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (5) ರಕ್ತಪಿತ್ತನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (6) ಕ್ಷಯನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (7) ಉದರರೋಗನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (8) ಗುಲ್ಮನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ ಎಂಬ 8 ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಬಾಹಟ, ಸಿದ್ಧಸಾರ, ಚರಕ ಎಂಬ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ಪೂಜ್ಯಪಾದನ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮದ್ಯಮಾಂಸಮಧುವರ್ಜಿತವೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

1 Vol. I, 135

ಸುಕರಂ ತಾನೆನೆ ಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿಗಳ್ ಮುಂ ಪೇಳ್ದಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಾ |
ರಕಮುಂ ಬಾಹಟಸಿದ್ಧಸಾರಜರಕಾದ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟಮುಂ ಸದ್ಗುಣಾ ||
ಧಿಕಮುಂ ವಜೀ ತಮುದ್ಯಮಾಂಸಮಧುವಂ ಕರ್ಣಾಟದಿಂ ಲೋಕರ |
ಕ್ಷಕಮುಂ ಚಿತ್ರಮುಡಾಗೆ ಚಿತ್ರಕವಿ ಸೋಮಂ ಪೇಳ್ದಿನಿಂತಲಿತ್ತಿಯಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು[1], ಸರಸ್ವತಿ, ಮಾಧವೇಂದು, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಭಯಚಂದ್ರ, ಕನಕಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇದು ವಿಚಿತ್ರಕವಿಜಗದ್ದಳಸೋಮನಾಥವಿರಚಿತವುಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದೊಳ್—ಎಂದಿದೆ.

ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ (ಸು. 1125) ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು[2] ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿ

ಮಲಸಂಗ್ರಹದಿಂದುದರಾ | ನಲನಳಿವಿಂದಾಮಜಲನೆಯಿಂ ಜ್ವರವೊಗೆಗುಂ |
ಕೆಲರಾ ತ್ರಿಪುರಧ್ವಂಸಿಯ | ಲಲಾಟಲೋಚನದಿನೊಗೆದುದೆಂಬರ್ ಜ್ವರಮುಂ ||

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಜ್ವರದಾದಿಯೊಳುಪವಾಸಂ | ಜ್ವರಮಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಗಂಜಿ ಪೇಟ್ವಿ ಕಷಾಯಂ |
ಜ್ವರಪಾಕದೊಳಸ್ತಮಿತ | ಜ್ವರದೊಳ್ ಮಲಹರಣಮಿನಿತಿವಾರೋಗ್ಯಕರಂ ||

ಪಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಕ

ಸಿರಿಕಂಡಂ ಬಾಳಂ ಶ | ಕೆಱರೆ ಬೇವಿನ ಕಡ್ಡಿ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ ದ್ರಾಕ್ಷಂ |
ಬೆರಸರೆದು ಕುಡಿಯಲೆಱೆದೊಡೆ | ಪರಿಹರಿಸುಗುಮೆಯ್ದೆ ಪಿತ್ತಜನಿತಜ್ವರಮಂ ||

ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ

ಪೊಸಚಿಕ್ಕಣಿಕೆಯ ಪುಲ್ಲಂ | ಪೊಸಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ರಸಂಗಳಂ ತಳದಿಂದಂ |
ಪೊಸದಾಗಳೆ ನಸ್ಯಂಗೆಯೆ | ಬಸವಲ್ಲೆನಿಪಾ ಜ್ವರಂಗಳಂ ಮಸುಳಿಸುಗುಂ ||

---

1 ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು. 2. Vol. I, 106.

ಬಿದ್ದ ವಾಲಗೆಗೆ

ಪಲಕಾಲದ ಪುಣಿಸೆಯು ಪ | ಣ್ಣಾ ಲೇಹ್ಯಮುಂ ಮಾಡೆ ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರದಿಂ |
ಸಲೆ ಪೊರಳದಿರ್ದ ನಾಲಗೆ | ಗೆ ಲೇಸನೀಗುಂ ಜ್ವರಂಗಳಂ ಪಿಂಗಿಸುಗುಂ ||

ಪಿತ್ತಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ

ಪರಿವರ್ತಿಸಾರಂ ಪಿರಿದಾ | ಗಿರೆ ಹೂಲಿಯಬೇರ ತಿಗುಡನೆಮ್ಮೆಯವೊಸರೊಳ್ |
ಬೆರಸಿಟ್ಟು ಸೈಂಧವಂ ಕೂ | ಡಿರೆ ಮೆಲ್ವುದು ದಿವ್ಯಯೋಗಮಿದು ಪರಿಹರಿಕುಂ||

ರಕ್ತಪಿತ್ತಕ್ಕೆ

ಬರಸುವ್ರದುಱುಗಿ ಘೃತಮಂ ಶ | ಕರೆಯಂ ನೆಲ್ಲಿಯುಮನಮದುರವಳ್ಳಿಯ
ಪುಡಿಯಂ |
ಪಿರಿದೆನಿಪ ರಕ್ತಪಿತ್ತದ | ಭರಮಂ ಪರಿಹರಿಕುಮಱುಗಿದವ್ಯತಾವುಳಕಂ ||

ವಾಗ್ವಲ್ಲಭೀವೈಣಿಕ. ಸು. 1150

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1150 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 14 ಕಂದಗಳಿವೆ; ಬಂಧವು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಂದಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತನುರುಚಿರರುಚಿಗಳಂ ಪಾ | ಲ್ವೊನಲೆಂದಾಸೆಯೊಳೆ ಸಾದರ ಹಂಸಾವಳಿಯೆಂ|
ಜಿನಮೆಸೆದುಪ್ಪೊಳೆಯುತಿದುರ್ವ್ರ|ಜಿನಪತಿಯಿರ್ಕೆಲದೊಳಮಳಚಾಮರಯುಗ್ಮಂ||
ಪಳಿಕಿನರುಚಿಯೊಳ್ ಪಿಂದವೊ|ಲೆಳಮುತ್ತಿನ ಕಾಂತಿಯಿಂದೆ ನುಣ್ಪಿಕ್ಕಿದವೋಲ್|
ಮಳಯಜದೊಳ್ ಮುಱಿಗಿದವೋಲ್ | ತೊಳತೊಳತೊಳಗಿದುದು ಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನಾ ||
ಪವಳದಕುಡಿವೆರಸಿ ಸುಧಾ | ರ್ಣವದಿಂ ಪೊಱಮಡುವ ಚಂದ್ರನಂತಿರೆ ತೀವಿ|
ದರ್ವಯವಮರೀಚಿಯೊಳ್ ಪ| ಲ್ಲವಾಧರಂ ತೊಳಗಿದತ್ತು ಜಿನಮುಖಚಂದ್ರಂ||

ವೀರಣಂದಿ. 1153

ಈತನು ಸ್ವಕೃತವಾದ ಆಚಾರಸಾರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಮೇಘಚಂದ್ರ. ಶಕ 1076 ಶ್ರೀಮುಖದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1153ರಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮೇಘಚಂದ್ರತ್ರೈವಿದ್ಯದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಾತ್ಮಪ್ರಭಾವ ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾಪ್ರಭಾವ ಸಕಲದಿಗ್ವತಿಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ್ ಶಕವರ್ಷಂ 1076 ಶ್ರೀಮುಖನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಶುಕ್ಲ 1 ಸೋಮವಾರದಂದು ತಾವು ಮಾಡಿದಾಚಾರಸಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕವೃತ್ತಿಯುಂ ಮಾಡಿದಪರ[1] ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಾಚಕರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:---

ಪರಿವ್ರಾದ್‌ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ ಯಾತ್ಯಗ್ರ್ಯಾಚಾರವಾನಪಿ
ಆಜೀವಕಃ ಸಪಸ್ಯಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ ದರ್ಶನೋಚ್ಚ್ರಿತಃ ||

ಪರಿವ್ರಾಟ್, ಪರಿವ್ರಾಜಕಂ. ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಂಬರಂ. ಅತ್ಯಗ್ರ್ಯಾಚಾರವಾನಪಿ, ಬೆಟ್ಟಿತ್ತಪ್ಪ ನೆಗಳ್ತೆಯನುಳ್ಳನಾದೊಡಂ. ಆಜೀವಕಃ, ಬೌದ್ಧಭೇದಮಪ್ಪ ಕಾಂಬಿಭಿಕ್ಷು. ಸಪಸ್ಯಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ, ಸಪಸ್ಯಾರಕಲ್ಪಂಬರಂ. ದರ್ಶನೋಚ್ಚ್ರಿತಃ, ಸಂಯಕ್ತ್ವವಿಲ್ಲದಂ. ಯಾತಿ, ಪೋಕುಂ[2].

ಬಸವ II ಸು. 1160

ಈತನು ಶಿವಾರಾಧ್ಯನವಚನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 34 ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವನ ವಚನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ "ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ" ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. "ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ" ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಗುರುತು. ಶಿವಾರಾಧ್ಯನವಚನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಶ್ರೋತ್ರ ನೇತ್ರ ತ್ವಕ್ಕು ಘ್ರಾಣ ಜಿಹ್ವೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ತಾನಿದ್ದಲ್ಲಿ ; ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧವೆಂಬ ಪಂಚವಿಷಯಂಗಳು ತಾನಿದ್ದಲ್ಲಿ ;

1. *Indian Antiquary* for 1912, 88. 2. *Ibid*, 89 ; Vol. I, 142.

ವಚನ ಗಮನ ಆದಾನ ವಿಸರ್ಜನ ಆನಂದವೆಂಬ ಈ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ತನ್ಮಾತ್ರಂಗಳು ತಾನಿದರಲ್ಲಿ ; ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಜೀವನೆಂಬ ಜೀವಪಂಚಕಂಗಳ್ಳ ತಾನಿದರಲ್ಲಿ ; ಇವೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನಧೀನದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿಹುವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ತಾನೆಂದಱಿದ ಮಹಾಶರಣನು ಅವಱಧೀನದಲ್ಲಿ ತಾನಲ್ಲ ನೋಡಾ ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಕಲ್ಲನೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಮಣ್ಣಿದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಮರದದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಪಂಚಲೋಹದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಸೇತುರಾಮೇಶ್ವರ ಗೋಕರ್ಣ ಕಾಶಿ ಕೇದಾರ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಾಷಷ್ಟಿಕೋಟಿಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಂಗಳು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಹ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ತನ್ನ ತಾನಱಿದು ತಾನಾರೆಂದು ತಿಳಿದನೆ ತಾನೇ ದೇವ ನೋಡಾ ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜ [1] ಸು. 1160

ಈತನ ಷಡಕ್ಷರಕಂದಕ್ಕೆ[2] ಮಂತ್ರಮಹತ್ವದ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಸಿದ್ಧರಾಮ [3] ಸು. 1160

ಈತನು ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 125 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಇವನ ಬೇರೆ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ.

ಲೋಕಲೋಕವನೆಲ್ಲ ಲೋಕಿಸದೆ ನಿಂದಲ್ಲಿ | ಬೇಕುಮಾಡಿದನೆನ್ನ ಬಸವಲಿಂಗ |
ಮುಕುಟಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಟ್ಟಿ ನಿಂದವನು|ಅಕಳಂಕಬಸವನ್ಯೆ ಯೋಗಿನಾಥ||

ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ. [4]

ಇಹಪರದ ಪರಿಯನು ಅಯ್ಯ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ|ನಿಮ್ಮ ಶರಣನು ಬಲ್ಲ ಪ್ರಭುರಾಯನು|
ಆತನನು ಮತದಿಂದ ಮಾಯೆಯನು ಗೆಲುವುದನು | ನೀವೆನಗೆ ಕಲಿಸುವುದು
ಯೋಗಿನಾಥ||

---

1. Vol. I, 152. 2. *Ibid.*, 153. 3. *Ibid.*, 150. 4. *Ibid.*, 151.

ಚೆನ್ನೆಯರ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನನಿರಿಸಿದೆ ಪ್ರಭುವೆ ಇನ್ನಿದಕೆ ಭಾವಜನು ಬೇಂಟೆಗಾಱಿ
ಕುನ್ನಿಗಳು ತಾವೈದು ಎನ್ನ ಗ್ರಹಿಸದಮುನ್ನ | ಚಿನ್ಮಯಪ್ರಭು ಸಲಹೊ
ಯೋಗಿನಾಥ ||

ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ [1]

ಇದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 144 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಶಿವಭಕ್ತಿಶರಧಿಯಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದಾತ ಗುರು | ಪರಿಕಿಸಿಯೆ ಭವವ ಹಱಿದಾತ
ಗುರುವೈ |

ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಎಂಬ ನಾಮಾಕ್ಷರತ್ರಯದಲ್ಲಿ|ಇನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತನೈ ಯೋಗಿನಾಥ [2] ||

ಹರೀಶ್ವರ [3] ಸು. 1165

ಇವನ ಮುಡಿಗೆಯಅಷ್ಟಕದಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ [4] ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಎಲ್ಲವೂ ಷಟ್ಕಾರಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿವೆ; ಒಂದೊಂದೂ ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದೆನಿಕ್ಕಿದೆನಾವನೆತ್ತುವಂ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಕುಲವುಂ ಪರಿರಕ್ಷಿಪ ದೇವದೇವನ |
ಬಾಜಕ್ಷ ವಿರಿಂಚಿಗಳಂ ತುದಿಮೊದಲ್ಕರೆಗಾಣದ ದೇವದೇವನಾ |
ವಕ್ಷದೊಳಾಲ್ದ ಬೊಬ್ಬಿಱಿವ ದೇವಕರೋಟಿಯ ದೇವನೀವಿರೂ |
ಪಾಕ್ಷನೆ ದೇವನೆಂದು ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದೆನಿಕ್ಕಿದೆನಾವನೆತ್ತುವಂ ||
ತ್ರ್ಯಕ್ಷನೆ ದೇವನಕ್ಷಿಶಿಖಿಗಂಗಜನಾಹುತಿಯೂಗೆ ಬೇಳ್ದ ಭಾ |
ಳಾಕ್ಷನೆ ದೇವನಬ್ಜಜನ ನೆತ್ತಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನೆತ್ತಿದಾಮಯಾ |
ಭಿಕ್ಷನೆ ದೇವನಂತಕನನೀಡಿಱಿದೆತ್ತಿ ಪೊರಳ್ಚಿದಾವಿರೂ |
ಪಾಕ್ಷನೆ ದೇವನೆಂದು ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದೆನಿಕ್ಕಿದೆನಾವನೆತ್ತುವಂ ||

ರಾಘವಾಂಕ. [5] ಸು. 1165

ಇವನ ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ [6] 5 ಆಶ್ವಾಸಗಳೂ 500 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

---

1. Vol. I, 152. 2. ಇವನಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಿಯು ಯೋಗಿನಾಥ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಚೆನ್ನಬಸವನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. 3. Vol., I, 170. 4. *Ibid.*, 179. 5 *Ibid.*, 180. 6. *Ibid.*, 185.

ಶರಣಕವಿ.[1] ಸು. 1165.

ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವು ಸು. 1195 ಎಂದಿರ ಬೇಕು. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ 234ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತ.[2] ಸು. 1180.

ಇವನ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ [3] ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡುತ್ತೇವೆ—

ಪರಭಾವಂ ಪರಭಾವಮುಂ ಜನಿಯಿಕುಂ ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ಥಭಾವಂ ನಿರಂ |
ತರಿತಂ ಸ್ವಾತ್ಮಗತತ್ವಮುಂ ಬಗೆಯೆ ಪಾತ್ರಂ ಲೋಹದಿಂ ನಿರ್ಮಿತಂ |
ನಿರತಂ ಲೋಹಮಯಂ ಸುವರ್ಣರಚಿತಂ ಸೌವರ್ಣಮೆಂಬಂದದಿಂ |
ಪರಮಲ್ತೆಂಬುದು ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿರುಳ್ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀ ||

ಸಮಯಜ್ಞಾನದೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗದದಱಿಂ ಶ್ರದ್ಧಾನಮಿಲ್ಲಾದೊಡಾ |
ಸಮಯಜ್ಞಾನಮುಮಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯುಮುಂಟಾಗಿದೊಡಂ ಶುದ್ಧಸಂ ||
ಯಮಮಿಲ್ಲಾದೊಡಮಂತುವೂಗದದಱಿಂ ರತ್ನತ್ರಯೀಸಿದ್ಧಿಯಿಂ |
ಸಮನಿಕ್ಕುಂ ಮುನಿಗೆಂದು ನೀಂ ಬೆಸಸಿದ್ಯೆ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀ ||

ಆಚಣ್ಣ.[4] ಸು. 1195.

ಈತನು ಶ್ರೀಪದಾಶೀತಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಜಿನಸಮಯಸಮುದ್ಧರಣಂ | ಜಿನಮತಸದ್ಧಾಂತವಾಧಿವರ್ಧನಚಂದ್ರಂ |
ಜಿನರಂತೆ ಭವ್ಯಸೇವ್ಯಂ| ಜಿನಮುನಿಯಾಚಣ್ಣನಮಳಗುಣಾಗಣನಿಳಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಆಚಣ್ಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಣಮೋ ಅರುಹಂತಾಣಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಪದಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ : ಎಂದರೆ ಅರ್ಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು,

1. Vol. I, 196. 2. *Ibid.*, 218. 3. *Ibid.*, 220. 4. *Ibid.*, 236.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಎಂಬ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಆಚಣ್ಣನಿಗೆ ಪಂಚಪರಮಗುರುಪದವಿನತ ಎಂಬ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಬಿರುದು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನೇ ಇದನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ನಿರಾಧಾರವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ ; ಸುಮಾರು 94 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ನಿರಪಾಯಾತ್ಮಪ್ರಭಾವಂ ಪರಮಹಿಮಕರಂ ದೂಷಿತಾಶೇಷದೋಷಂ |
ದುರಘವ್ರಾತಾಬ್ಜವಕ್ತ್ರಂ ವಿರಹಿಜನಹಿತಂ ಸತ್ಪದಜ್ಯೋತಿಶಶ್ವ ||
ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ನಿಷ್ಕಳಂಕಂ ಬುಧಹೃದಯಗತಧ್ವಾಂತವಿಧ್ವಂಸಿತೇಜಂ |
ಧರೆಯೊಳ್‌ವರ್ತಿಕ್ಕೆ ನಿಚ್ಚಂ ಕುವಲಯಸುಖದಂ ಶ್ರೀಸಮಾಶೀತಿಚಂದ್ರಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಪಂಚಪದ

ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಪದಂ ಗುರು | ನಾಮಾದಿತ್ರಿತಳಮತುಳರವ್ಯಂ ಹವ್ಯಕ್ಕಂ |
ದಾಮಮಯಂ ಸುಖಕಲಶೋ | ದ್ದಾಮಂ ವಿಶ್ವಾನುಧಾನಮುಮಕ್ಕೆಮಗನಿಶಂ |

ಗುರುಪದ

ಸುಖದ ಕಣಿ ಸುಖದ ತಿಂತಿಣಿ ಸುಖದ ಬನಂ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿ ಸುಖದ ಬಸಂತಂ|
ಸುಖದ ತಿಳಿ ಸುಖದ ಪೊಂಪುಟ್ಟಿರಿ | ಸುಖದೊಬ್ಬುಳಿ ಸುಖದ ಸೋನೆಯೆಸೆಸದೆ
ಸೆಸದಂ ||
ಸುಖದ ತನಿರಸದ ಪೆಮ್ಮಡು|ಸುಖದೊತ್ತಿನ ಸುತ್ತು ಸುಖದತಣ್ಬೀಡಿ ಲೆಸಕುಂ|
ಸುಖದಸೊಣೆ ಸುಖದದೀಪ್ತಿಕೆ|ಸುಖದಕೊಳಂ ಸುಖದಯುಂಶ್ರಧಾರಾಗಾರಂ||
ಭುವನತ್ರಯಮಂ ನಿಜರುಚಿ | ನವಾಮೃತಾಣವದೊಳಾವಗಂ ತೇಂಕಿಸುತಿ |
ಪರಿವಿತಕ್ಯಕಾಂತಿಕಾಂತಂ|ಶಿವಪದಮಂ ಕುಡುಗೆ ನಮಗೆ ಗುರುಪದಪುಷ್ಪಂ||
ಮರುಳಕ್ಕೆಮ ಪುರುಳಕ್ಕೆಮ | ದುರಿತಾಹಿತಭೀತಿಯಿಂ ಭವತ್ಪದಪದ್ಮಂ |
ಶರಶೆಂದು ಪೊದಿರ್ದೆನ್ನಂ | ಪರಿಪಾಳಿಸದಿದೊರ್ಚೆತ್ತ ನಿಮಗೆ ಗುರುತ್ವಂ||

ಪ್ರಣವ

ಅತಿಶಯಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿ | ಶ್ರುತವಿದ್ಯಾಕಲ್ಪಕಂದಳೀಕಂದವಿಳಾ |
ಸ್ತುತಬೋಧವಾರ್ಧಿವೇಳಾ|ಸಿತರುಚಿಸಂಪೂರ್ಣಬಿಂಬವಿಭವಂ ಪ್ರಣವಂ ||

ಸಾಧುಗಳು

ಒಡಿದುಂ ನುಡಿದುಂ ತವೊ್ಳ್ಳಿಪೆಯಂಪಡಿದೋಡಿಯು ಜಡರನೊಯ್ಯನೆ ಕೈಸೆಯಿಂ|
ಕಿಡಪಿಡೆಗೆಯ್ದಿಪ ಸಾಧುಗ ಳಡಿದಳೆಗಳ್ಕಾ ಕಿಡಿಸುಗೆಮ್ಮ ಜನ್ಮಶ್ರಮುಮಂ ||

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ.[1] ಸು. 1195

ಇವನು ಬಸವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪಂಚರತ್ನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಅಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಿಂದ[2] ಇದು ಏತತ್ಕೃತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೫ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಮುಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನರಸುರವರಧೀರಾ ನಂದಿಕೇಶಾವತಾರ
ವಿಷಮವಿಷಯದೂರಾ ವಿಶ್ವಲೋಕೈಕ್ಯಸಾರ |
ಗತಕಲಿಮಲಸಂಗಾ ಖ್ಯಾತಿಗೊಳ್ಪೀಪ್ರಸಂಗ
ಶರಣು ಬಸವಲಿಂಗಾ ಸಜ್ಜನಾಂಭೋಜಭೃಂಗ |

ಈತನು ಗಂಗೋದಯವೆಂಬಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಶತಕಕ್ಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

*ಇವನ ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದುಗಣದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸಹಸ್ರನಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1066 ನಾಮಗಳಿವೆ: ಪ್ರಮಥಗಣ 430, ರುದ್ರಗಣ 149, ವೃಷಭಗಣಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು 22, ಅರುವತ್ತುಮೂವರು 67, ಷೋಡಶರು 16, ತೇರಸರು 13, ದಶಗಣಂಗಳು 10, ಅಮರಗಣ 359. ಈ ಅಪ.ರಗಣದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ;—ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ, ಗಜೇಶಮಸಣಯ್ಯ, ಕಲಿದೇವಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಯ್ಯ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ವೀರಸಂಗಯ್ಯ, ಕೊಡಗೊಸು, ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಚಿಮ್ಮುಲಿಗೆಬಂದಯ್ಯ, ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯ, ಹೇರೂರಹೆಣ್ಣು, ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳ, ಏಕಾಂತರಾಮಯ್ಯ, ನಿಂಬಾಣದಗಣೇಶ್ವರ, ಅಸಿಮಿಷಯ್ಯ, ಬೊಂತಲ ದೇವಿ, ಶಿವಲಿಂಕಮಂಚಣ್ಣ, ಸೂರಸಾನಿ, ಮುರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಸೂಳೆನಂಬಿಯಕ್ಕ,

1. Vol. I, 229. 2. ಶ್ರೀಮತೇ ವೃಷಭೇಂದ್ರಾಯ ಸೋಮನಾಥೇನ ಧೀಮತಾ |
ಪಂಚರತ್ನಮಿದಂ ದತ್ತಂ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭಕ್ತಿದಂ |

ಸೂಳೆಬೊಮ್ಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಸದ್ಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಕಾಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಸಂಕಲದೇವಿ, ಫಿಲ್ಲಮರಾಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ನನ್ನಯ್ಯ, ನೀಲಲೋಚನೆ, ಆಜಗಣ್ಣ, ನಿಜಗುಣದೇವ. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಶರಣುಬಸವರಗಳೆಯಲ್ಲಿ 108 ಕಂದಗಳಿವೆ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು[1] ತಪ್ಪು; 108 ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ನುಡಿಗಳು ಇವೆ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕಂದವಿದೆ. ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.---

ಅಜಲಶೈವಧಮರ್ಸಿಣರ್ಯಾವತಾರ ಶರಣು ಬಸವ |
ವಿಕಟಭವಸಂತ್ಪಮೂಹಾತಿಹೋತ್ರ ಶರಣು ಬಸವ

ಈತನು ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ, ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರದರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಎರಡೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ

ಭವತಿಮಿರಹರದೀಪಿಕಾವತೀರ್ಣ ಸದ್ಗುರುವೆ |
ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರಜಮನುಜಾಲಮುಖ ಸದ್ಗುರುವೆ |

ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ರಗಳೆ

ಬಸವಗುರುವಜೋವ್ಮತಗತವ್ಯಜಿನಪಂಕ ಚೆನ್ನಬಸವ |
ಬಸವಪಾದಕಮಲಕರ್ಣೀಕಾನಿವಾಸ ಚೆನ್ನಬಸವ

ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ. ಸು. 1200

ಈತನು ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಸುಮಾರು 1200ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಕ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ.

---

1. Vol. I, 233.

ಶುಭಚಂದ್ರ. ಸು. 1200

ಈತನು ಕಾರ್ತಿಕೇಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ತ್ರೈವಿದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಷಡ್ಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1200 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿಕಂದರ್ಪ.[1] 1204

ಈ ಜೈನಕವಿ ಬಾಂಬೆಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳಗಾವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ [2] ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ದೋಷವ್ಯತೀತಮುಧರ್ಮಂ | ಶೇಷಮಿದೆನೆ ಪೇೞ್ದನೊಲ್ದು ಶಾಸನಮಂ ಪೀ |
ಯೂಷಸಮಸೂಕ್ತಿ ಚಾತು ಭಾರ್ಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿಕಂದರ್ಪಂ ||

ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಧವಚಂದ್ರತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿವಾಕ್ಸುಧಾರಸನಾಭ್ಯುದಿತನಿತ್ಯಸಾಹಿತ್ಯವನಕಮಲಮರಾಳಂ ಬಾಳಚಂದ್ರದೇವಂ ಪೇೞ್ದ ಶಾಸನಂ

• ಪ್ರಹತಾರಿಬ್ರಜಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸಚಿವಂ ಶ್ರೀಬೀಚಿರಾಜಂ ಯಶೋ
ಮಹಿತಂ ಪೇೞಲೆನಲ್ಕೆ ಶಾಸನಮನೊಪ್ಪಿಂ ಬಾಳಚಂದ್ರಂ ಗುಣಾ ||
ಗ್ರಹಿವಿದ್ವಜ್ಜನಸಮ್ಮತಸ್ಫುಟಪದಾರ್ಥಾಳಂಕ್ರಿಯಾಸಂಕುಳಾ |
ವಹಮಪ್ಪಂತಿರೆ ಪೇೞ್ದಿನಿಂತು ಕವಿಕಂದರ್ಪಂ ಬುಧಾಧೀಶ್ವರಂ ||

ಈ ಶಾಸನಗಳು 1204ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ(IV)ನ ಶ್ರೀಕರಣಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಬೀಚಿರಾಜನು ಬೆಳಗಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ರಟ್ಟಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನೂ ಇತರರೂ ಸತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ: —

ಜಿನಸಮಯ

ಶ್ರೀಜಿನಸಮಯನವಾಂಬುಧಿ ರಾಜಿಸುತಿಕ್ಕರ್ಕಮಧನೋಜಿತಾಮೃತರತ್ನ |
ಶ್ರೀಜನನಗೃಹಂ ಸತ್ಪದ | ಯಾಜೀವನಮಪರಿಮಿತಗಭೀರಮಪಾರಂ ||

---

1. Vol. I, 244. 2. ಈಗ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯೂಜಿಯಮಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ *Epigraphica Indica*, XIII, 15-36.

ಚಂದಲ ದೇವಿ

ನರಪತಿಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಸತಿ ಚಂದಲದೇವಿ ನಿಜೋದ್ಯಹಸ್ತದಿಂ |
ಧರೆಗೆಸೆಯುಲ್ಕೆ ಸಂಕ್ರಮಣದೊಳ್‌ಕುಡೆ ಕಾಂಚನಮಂ ಬೆರಲ್ಗಳೊಳ್ ||
ಬೆರಸಿದ ಹೇಮಕಾಳಿಕೆಯು ಕಪ್ಪೇಸೆದಿರ್ಪುದು ಬಾಹುಕಲ್ಪವ |
ಲ್ಲರಿಯು ತಳಪ್ರವಾಳದ ನಖಪ್ರಸವಕ್ಕೆಳಸಿದ್ದ ತುಂಬಿವೋಲ್ ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವ.

ವನಿತೆಯರಂ ಪುರುಳ್ದು ವಸಮಾಕೃತಿಯಿಂ ಸುಮನೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಂ |
ಜನಿಯಿಪ ಶೀಲದಿಂ ಕುವಲಯಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಮನೀವ ನ್ಮೈಮೆಯಿಂ ||
ಜನನಯನಕ್ಕೆ ಕಾಮನೊ ವಸಂತನೊ ಚಂದ್ರಮನೋ ದಿಟಕ್ಕೆ ಪೇ |
ಳೆನೆ ವಿಭು ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವನೆಸೆವಂ ಕವಿಸಂಕುಲಕಲ್ಪಭೂರುಹಂ ||

ಬೀಚಿರಾಜ

ವಿನುಪಮವಿದ್ಯೆಗುದ್ಭವಿನಯಂ ಸಿರಿಗೊಪ್ಪುವ ಚಾಗದೇಳ್ಗೆ ಜಾ |
ವನಕೆ ಎನಿಮರ್ಲಾಚರಣಮಾಯುಗೆ ಎಸ್ತ ಕೃತಕೀರ್ತಿ ವಾಕ್ಪ್ರವ ||
ತ್ತ್ರನೆಗೆ ಋತೋಕ್ತಿ ತನ್ನೆಸಕದಿಂ ಸಲೆ ಮಂಡನವಾಗೆ ವರ್ತಿಪಂ |
ಜನಪತಿಕಾತರ್ಯೀರ್ಯಸಚಿವೈಕಶಿರೋಮಣಿ ಬೀಚನುರ್ವಿಯೊಳ್ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. [1] ಸು. 1245

ಈಚೆಗ ಇವನ ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ 15 ಆಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪಂಡಿತರು ಕರೆದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡು ಎನಲು ಮಾಡಿದೆನು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವಂತೆ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಆಶ್ವಾಸ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

IX ಸೂರ್ಯೋದಯ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಹಳಹಳನಿದರ್ ತಾರೆ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಚಂದ್ರನಲಕ್ಕೆಗುಂದಿದು |
ತ್ಪಲವನ ಶೈತ್ಯಮಪ್ಪೆಲರು ನಂದುವ ದೀಪಮಗಲ್ವ ಜಾರೆಯರ್ ||

---

1. Vol. I, 298. 2. *Ibid.*, 302

ಗಟ್ಟಿಪುವ ಕೋಟಲಿ ಶಂಖಮರುಣಚ್ಛವಿ ಕೆಂಪಿನ ಮಂಡಲಂ ರತ |
ಕ್ಕೆಳಸುವ ಕೋಕಮಬ್ಜವಿಕಸಂ ಸಲೆ ಸೂರ್ಯನ ವರ್ಣನಕ್ರಮಂ ||

ಜನಿಸಿದ ತಾಣಮೇಂ ಕಿಟ್ಟಿದೆ ವಾರ್ಧಿ ಸಹೋದರಿಯೇಂ ದರಿದ್ರೆಯೇ |
ಘನತರಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡಹುಟ್ಟಿದನೇಂ ಲಘುವೇ ಹಿಮಾಂಶು ಭಾ ||
ವನೆನಿಪನೇನೊ ಜಾವಳನೆ ಕೃಷ್ಣನುಮೆಂಬುದುಕೇಳ್ದು ಮತ್ಸ್ಯರೆ |
ಸ್ನನೆ ಮಿಗೆ ಕಚೀ ಕೊಲ್ವರೆನುತೊಳ್ಳನೊಲಾದುದು ಶಂಖನಿಸ್ವನಂ ||
ಮೂಡಣಸಂಜೆ ಕೆಂದಳಿರ ಕಾವಣದಂತಿರೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ |
ಬಾಡಿದ ವಾಧನೀಮಧುರಮುಂಜರಿಯುಂತಿರೆ ತಾರಕಾಳಿ ನೀ ||
ರೋಡಿ ಕಟಿಲ್ದು ಬಿಟ್ಟಿ ಕಟಿವೊಗೆಣೆಯಾಗಿರೆ ತಣ್ಣನಪ್ಪೆಲರ್ |
ತೀಡೆ ತಪೋವನಂಬೊಲತಿಪಾವನವಾಯ್ತು ನಭಂ ಪ್ರಭಾತದೊಳ್ ||

x ಋತು

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ತರುಮೃಗಪಕ್ಷಿಮೇಘಜಲವಾಯುದಿಶಾಜವಕಾಯಭೋಗಭಾ |
ಸ್ಕರವಿಧುರಾತ್ರಿವಾಸರಸುರಾಲಯ?ಪಬೀರತೋಷಚಾರಸಿಂ ||
ಧುರಮುದಜನ್ಮಯಾನಮದನೋದಯಸಸ್ಯವಿಶೇಷಭಾವದೊಳ್ |
ಪರಿಣತನಪ್ಪವಂಗೆ ಋತುವರ್ಣನವಿಸ್ತರಮೊಪ್ಪಿ ತೋರ್ಕುಗುಂ ||

ಮದನನ ದಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಂಡು ಪಿಕಾಳಿಯ ತೊಂಡು ಪೂತ ಚೂ |
ತದ ತನಿಗೊಬ್ಬು ಮೂಧವಿಯ ಪಬ್ಬು ತಮಾಲದ ಮಬ್ಬು ರಾಜಕೀ ||
ರದ ತನಿಸೊಕ್ಕು ಕಾವಿಜನದುರ್ಕು ವಿಯೋಗಿಯ ಸೆಕ್ಕು ಕೂಡೆ ಬಂ |
ದುದು ಮಧುವಾಸರಂ ವಿವಿಧಕೇಸರಮುದ್ಧತಧೂಳಿಧೂಸರಂ ||
ಪಿಂಗಳಿವಾದ ನೆಲ್ಲ ತೆನೆಯಂ ನಲಿಗಚೀದ ರಕ್ತಚಂಚು ಪ |
ಕ್ಷಂಗಳ ಶಾಡ್ವಲಚ್ಛವಿ ಮನಂಗೊಳೆ ಪಾಱುವ ಕೀರಮಾಲೆ ರೋ ||
ದೋಂಗಣಮೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದೊಳೊಪ್ಪುವ ಬೆಳ್ಮುಗಿಲೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಮಾ |
ಡಂಗಳ ಪೊನ್ನ ಮಾಣಿಕದ ಪಚ್ಚೆಯ ತೋರಣದಂತೆ ರಂಜಿಕುಂ ||

xi ವನಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ವನಪಾಲರ್ ಪೇಳ್ದ ಭೂಪರ್ ತರುಣಿಯರೊಡನಾ ನಂದನಕ್ಕೆಯ್ದಿ ಪೋಪಾ|

ಬನದೊಳ್ ಪೂಗೊಯ್ವ ಪೂವಿಂ ತೊಡಿಗೆಯನೊಲವಿಂ ವಾಟ್ಪಿ
ತೂಗುಯ್ಯಲಂ ಮಾ ||
ವಿನೊಳಾಡುತ್ತಿಪ್ಪ ಬೆಟ್ಟೈಲ್ಗಿವ ಮುರವಡದುರ್ಂ ಕಾವಣಕ್ಕೊಪ್ಪ ತಂತ |
ಮ್ಮಿನಿಯರ್ ತೈತುಂಬುದಂ ವರ್ಣಿಸುಗೆ ಕವಿ ವನಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ವರ್ಣನೀಯಂ||

ಸ್ಮರರಾಜಂ ವನಪಾಲನಾಗೆ ರತಿಲಾವಣ್ಯಪ್ರವಾಹೋತ್ಕರಂ |
ಪರಿನೀರಾಗೆ ನಿರಂತರಂ ಋತುಗಳಾಟಿಂ ಕಾಪಿನಾಳಾಗೆ ಚೈ ||
ತ್ರರಥೋದ್ಯಾನದ ಚೆಲ್ವನೊತ್ತರಿಸಿ ಕೇಳೀಶೈಲಕೇಳೀಸರೋ
ವರಕೇಳೀಗೃಹಮೆಂಬಿನಂ ತಳೆದು ಕೇಳೀನಂದನಂ ರಂಜಿಕುಂ ||
ಪರಭಾಗಂ ಪೊಣ್ಮಾವನ್ನಂ ತನುಲತೆ ಲತೆಯೊಳ್ ಕೂಡೆ ತುಂಗಸ್ತನಂ ಮುಂ |
ಜರಿಯೊಳ್ ಮುಂಡಾಡೆ ಕಣ್ಗಳ್ ಬೆರಸೆ ಕುಸುಮದೊಳ್ ಕುಂತಳಂ
ತುಂಬಿಯೊಳ್ ತ ||
ಳ್ತಿರೆ ಪುಷ್ಪಾವೋದದೊಳ್ ಸುಯ್ಕಲಸೆ ಕರತಳಚ್ಛಾಯೆ ತಳ್ಕೈಸೆ ಬಾಲಾಂ|
ಕುರಮುಂ ಪೂಗೊಯ್ದಳೊವರ್ಳ್ ಲತೆಲತೆಗೊಲವಿಂ ಬಿದುರ್ವಂದಂ
ತರಿದರ್ಳ್ ||

xii ಜಲಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ಬೆಮರಂ ವಾರಿವಿಳಾಸಮುಂ ಸಲಿಲಧಾರಾಯಂತ್ರವಾರಿಪ್ರವೇ |
ಶಮನಾಲೇಪನಕಂಪಮುಂ ಮುಳಿಸುಲೀಲಾಯುದ್ಧಮುಂ ಕಾಮಿನೀ ||
ಶ್ರಮವುಂ ಮೂಡಿವುಟ್ಟಿಂಗುತಿಪ್ಪ ಪರಿಯುಂ ಮೆಯ್ಯುಬ್ಬುಮಂ ಚೆಲ್ವುಮಂ|
ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಪೊಕಿವಟ್ಟು ನಿಂದ ನಿಲವಂ ಪೇಟ್ವರ್ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ||

ಇದು ಪಿರಿದುಂ ವಸಂತಸಖಿಯೌವನರತ್ನನಿಧಾನಮಂತಿದ |
ಲ್ತಿದು ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಜಯಕೋಶಮಹೀಗೃಹಮಂತಿದಲ್ತು ಮ ||
ತ್ತಿದು ರತಿನಾಥಕಲ್ಪಲತಿಕಾಪ್ರಮದೈಕಕೃತಾಲವಾಲವೆಂ |
ಬುದನೆನಿಸಿತ್ತು ಸಂದಣಿಸಿ ನಿಂದಬಲಾವಳಿಯಿಂದೆ ಪೂಗೊಳಂ ||
ಸ್ಫುರಿತಾಂಗಂ ಸೂಸೆ ಲಾವಣ್ಯಮನೆಸೆವಲಗರ್ಣ್ ಜಲ್ಲಮಂ ಸೂಸೆ ಲೀಲಾ |

ದರಹಾಸಂ ಸೂಸೆ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳನೆಲಘುಕುಚಂ ಮೇಲುದಂ ಸೂಸೆ ಚಾಮೀ ||
ಕರಕಾಂಚೀಮಂಜುಗುಂಜದ್ಧ್ವನಿ ಕಿವಿಗಮರ್ದಂ ಸೂಸೆ ತಳ್ಪೊಯ್ವಸುಯ್ಕ|
ತ್ತ್ರಿಗಂಪಂ ಸೂಸೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ತನುವಿನೊಳ್ ಸೂಸಿದಳ್
ನೀರನೊವರ್ಪಳ್ ||

xiii ಮದ್ಯಪಾನ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಮದಿರಾಪಾನವಿಕಾರಮುಂ ನವವಯಸ್ಸಂಪತ್ತಿಯುಂ ಬಂದು ನೋ |
ಡದವೊಲ್ ನೋಡುವ ನಲ್ಲನಿರ್ದಿರವನತ್ಯುತ್ಸಾಹಮುಂ ಮಾಡೆ ಚಿ ||
ತ್ತದೊಳಾಗಲ್ ತನುಮಧ್ಯೆಗಾಯ್ತ್ತನಸುಮಾನತ್ಯಂ ಜಘುಭರ್ಂಗಿಭೇ |
ದದ ಲೀಲಾನಯನಪ್ರಧಾನವಿಧಿಯಿಂ ಕಾದಂಬರೀಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ||

ಇರೆ ನವಪದ್ಮರಾಗಚಷಕಂ ನಿಜಹಸ್ತತಳಾಗ್ರದೊಳ್ ಮನೋ |
ಹರೆ ತಳಿದೊಂದಗಲಂ ತಳೆದ ಕೋಮಲವಲ್ಲರಿಯಂತೆ ರಕ್ತಪಂ ||
ಕರುಹಮನಾಂತ ಪಂಕಜಿನಿಯಂತೆ ಸಮೋದಿತಚಂದ್ರಬಿಂಬಮುಂ |
ಧರಿಯಿಸಿದಿಂದ್ರದಿಗ್ವನಿತೆಯಂತೆಸೆದಳ್ ಮಧುಪಾನಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ||
ಅಲಗರ್ಣ್ ಕೆಂಪಡರಲ್ಕೆ ಪೊಂಗಿದಧರಂ ಬೆಳ್ಪೇಱೆ ರೋಮೋದ್ಗಮುಂ |
ತಲೆದೋಱಿಲ್ ಬಿಮರುನ್ಮೆ ಲಜ್ಜೆ ತೊಲಗಲ್ ನಿಕಾಣವಾಗಲ್ ಮದಂ ||
ಬಲಿಯಲ್ ಕಣ್ ಮುಗಿಯುತ್ತೆ ಮೂಢೆ ಏಗೆ ತೋಱಿಲ್ಕಂದು ಚೆಲ್ವಾದುದ
ಗ್ಗಳಮೆಂಬಂತಿರಲಿನ್ನದೇವೊಗಟ್ಟುನೋ ಕಾದಂಬರೀಸಂಗಮುಂ ||

xiv ಸುರತಕ್ರೀಡೆ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಪರಿರಂಭಂ ಚುಂಬನಂ ಸೀತ್ಕೃತಗಳರುತಿ ದಂತಚ್ಛದಂ ರೇಖೆವೊಯ್ಯಲ್ |
ಕರಣಂಗಳ್ ಪಲ್ಲಟಂ ನಚ್ಚಿನ ಮುಖರತೆ ಸುಯ್ ಕಂಪನಸ್ವೇದಮುಂಗಾಂ ||
ತರಪೂರಂ ರೋಮಹರ್ಷಂ ನಯನಮುಕುಳನಂ ಮುಂಚಚಂಚತ್ಸ್ಫುರಂತಿ |
ಸ್ಫರವೊಪ್ಪಲ್ಕೊಪ್ಪುವನ್ನಂ ಮೆಱೆಗೆ ಕವಿತೆಯೊಳ್ ನೋಡೆ ಸಂಭೋಗ
ವರ್ಣಂ ||

ಬಗೆಯೊಳ್ ಪೊಣ್ಮ್ಮವಲಂಪು ಕಾತರಿಕೆಯುಂ ತಂದೀಯೆ ಮೆಯ್ಮೆಯ್ಗೆ ಸಂ |
ದುಗಳೀನಿಪೊಡವಿಲ್ಲದಂತೆ ವಿಗಿಲುಂ ತಳ್ತಪ್ಪಿ ಬಾಯಲ್ಗೂಟದೊಳ್ |
ವಿಗೆ ಪೀವರ್ತಂತು ಮನೋನುರಾಗರಸಮುಂ ಮೆಯ್ವೆಚಿರ್ ಕಾದಲ್ಮೆ ಕ್ಕೈ ,
ವಿಗುವನ್ನಂ ನೆರೆದರ್ ಮನಃಪ್ರಿಯತಮರ್ ನಾನಾಕಲಾಪ್ರೌಢಿಯಿಂ ||
ಸ್ತನಶೈಲೋದ್ಭೂತಗಂಗಾನದಿಯೆನಿಸುವ ಹಾರಾಳಿ ಕಾಳಿಂದಿಯಾದ |
ತ್ತಿನೆ ನೈಲ್ಯಂಬೆತ್ತ ರೋಮಾವಳಿಯುಭಯನದೀಸಂಗದಿಂ ಪಾಪವಿಚ್ಛೇ ||
ವನರೂಪಂಬೆತ್ತ ದೋಷಾಕರನಿದಱೊಳೆ ತಾಂ ಮಜ್ಜನಂಗೆಯ್ದನೆಂದೆಂ |
ಬಿನೆಗಂ ಜೆಲ್ವಾಯ್ತು ಕಾಂತಾಘನಕುಚಯುಗಳೋನ್ಮಧ್ಯ.ಸ್ತಂ ನಖಾಂಕಂ ||

XV ವಿಪ್ರಲಂಭ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ಪುರದಿಂ ಮೌನದಿನನ್ಯದೇಶಗಮನವ್ಯಾಸಂಗದಿಂ ಸುವ್ರತಾಂ |
ತರದಿಂ ಕೂಡಿದ ವಲ್ಲಭರ್ಗೆ ವಿರಹಂ ಪೂರ್ವಾನುರಕ್ತರ್ಗೆ ತಾಂ ||
ಓರಹಂ ಸಂದಿಸಿ ಪಾಟಿಯಿಂದೆ ಪಿರಿದುಂ ಬಕ್ಕೀಂ ದಶಾವಸ್ಥೆಗಳ್ |
ಹರಿಣಾಂಕಾದಿಗಳಂಜಿಕುಂ ಸರಸಸೇವ್ಯಂ ವಿಪ್ರಲಂಭಸ್ಥಳಂ ||

ಇನಿಯಂ ಪ್ರಾಣಮಗಲ್ದು ಪೋಪ ತೆಱದಿಂದೇನಿಂದಗಲ್ದಿರ್ದನಾ |
ತನ ಪೋಗಿಂಗೆನಗಕ್ಕ ನೋವಿಸುವಿಲ್ಲೀಕೆಂದೊಡೊಂದುಂಟು ನ ||
ಲ್ಲನ ಚಿತ್ತಂ ಪೆಱಪಿಂಗೆ ಪಿಂಗದೆ ತಗುಳ್ದೊರಂತೆ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ |
ನೆನೆವೀಚಿತ್ತದ ಮಾಯ್ದ ನಾಣೆಲಿತನಕ್ಕಾಂ ನೋಂತೆನಬ್ಜಾನನೇ ||
ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂತ ಲತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲ್ಗಡವಲ್ಲಿ ಮಾಲತೀ |
ವಲ್ಲರಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಗೆನವಿಲಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಸಮಿರನಲ್ಲಿ ಮಾ ||
ವಲ್ಲಿ ಮದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಕಾವಳಿಯೆಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಕಾ |
ರಲ್ಲಿ ವಸಂತನಲ್ಲಿಯೆನೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾಮಿಯನಾವನಂ ವನಂ ||

ಮಾಘಣಂದಿ. I ಸು. 1260

ಈತನು ಪದಾರ್ಥಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕೆಯನ್ನ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

I, Vol. I, 313.

ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘದ ಬಲಾತ್ಕಾರಗಣದ ವರ್ಧಮಾನ; ಶಿಷ್ಯ ಪದ್ಮನಂದಿ; ಸಧರ್ಮ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಶುಭಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಅಭಯನಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ಅಹರ್ನಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ದೇವಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಅಷ್ಟೋಪವಾಸಿ ಕನಕಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ನಯಕೀರ್ತಿ; ಶಿಷ್ಯ ಮಾಸೋಪವಾಸಿ ರವಿಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ; ಶಿಷ್ಯ ಏರಣಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ಗಂಡವಿಮುಕ್ತನೇಮಿಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಗುಣಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಪಕ್ಷೋಪವಾಸಿ ಜಿನಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ವರ್ಧಮಾನ; ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಧರ; ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಉದಯಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಕುಮುದಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಮಾಘಣಂದಿ (ಕವಿ)

ಕವಿ "ಚತುರನುಯೋಗಕುಶಲರುಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿವರ್ಧನಸುಧಾಕರರುಂ ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಾಘಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ್" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಅತಿವೆಣ್ಣಾದನದೊವರ್ನೊವರ್ನನುರಮುಂ ಕೂತಿರ್ತ್ತನೊವರ್ಳ್ಗೆ ದೇ |
ವರೊಳೊವರ್ಂ ಪೊರೆಗೆಟ್ಟನೆನ್ನೊಳೆಡದೆರ್ಂದಂಗೋದ್ಭವಂ ಬಿಂಕಮೇ ||
ಅರಿವೆ ತನ್ನೊಳ್ಗಣದಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿ ವೃಷದಿಂದಂ ಪೆಟ್ಟಮುಂ ಪೂಡಿ ನೋ |
ಡಿರೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಮಾಘಣಂದಿಯೆಱೆದೆದಂ ಪ್ರೌದ್ಧಾವನಂ ಕಾವನಂ ||
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ನಗೆಮೊಗಂಗಳ್| ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೆಳ್ಪೇಱೆ ಮುಂದಮರುತಂ ಭಯದಿಂ |
ದಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಪುಗೆ ಮದನನ ಬಿಲ್ಲಂ ಶ್ರೀಮಾಘಣಂದಿಯತಿಪತಿ ಮುಱಿದಿದಂ ||

ಈತನ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ 30 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು "ಕರ್ಣಾಟದೇಶದ ಜನಂಗಳ್ಗಱಿವಂತಾಗಿ ಜಡಮತಿಗಳಂ ಕುಱಿತು ವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥವಾಗಿ" ಕವಿ ಬರೆದನು. ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವೀತರಾಗಸರ್ವಜ್ಞಪ್ರಣೀತಮುಂ ಸಪ್ತಭಂಗೀಸಮಾಲಿಂಗಿತಮುಮಪ್ಪ ಪದಾರ್ಥಸಾರಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈತನ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ 4 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ.

ಬಾಲಚಂದ್ರ [1] 1273

ಈತನು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಬೊಲ್ಲಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥವು

1. Vol. I. 315.

ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ---ಎಂದರೆ ಅರ್ಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಗದ್ಯ ಗ್ರಂಥ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ

ದ್ರವ್ಯಗುಣಪರ್ಯಯುಂಗಳ | ನವ್ಯಗ್ರಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯಿಂ ಭಾವಿಸುವಂ |
ಗವ್ಯವಹಿತನಿಜತತ್ವಂ ಶ್ರವ್ಯಮೆನಲ್ ಪಂಚಗುರುಪದಂ ಶ್ರಯಣೀಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ---

ಪದಪಂಚಕಮಕ್ಷಯಸಂ | ಪದಪೇಶುಕಮೆಂದು ನಂಬ ಭಾವಿಸುವಂಗ |
ಭ್ಯುದಯಾದಿಕಮೇಂ ಗಹನಮೆ | ವಿದಿತಂ ಬಾಲೇಂದುಬುಧನಿರೂಪಿತವಿಧದಿಂ||
ಸಿದ್ಧಾಂತವೇದ್ಯಭಯಚಂದ್ರಪದಾರವಿಂದೇ ಆರಾಧ್ಯ ಪಂಚಗುರುವೋಕ್ಷಪದ ಸ್ವರೂಪಂ |
ಬಾಲೇಂದುನಾ ನಿಗದಿತಂ ಸುಜನೈಕಾತ್ತಮಾ ಯೇ | ತೇ ಭಾವಯಂತು ತರಸಾ ಸಮತಾಂ ಲಭಂತೇ ||

ನರಹರಿತೀರ್ಥ. 1281

ಈತನು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಮಧ್ವಗುರುವಿನಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಪಟ್ಟದಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಗಂಜಾಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಚಿಕಾಕೋಲಿನಲ್ಲಿ 1281, 1293 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈತನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. [1] ಈತನು 1333 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಆನಂದಭೈರವಿ. ಲಟಿತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಇಂತು ಮರುಳಾದೆ ||
ಅನುಪಲ್ಲವಿ || ಇಂತು ಮರುಳಾಗಿ ಬಯಲಿಗೆ ಬಲಿಲಿದೆ ರಕ್ಷಿಸಯ್ಯ ರಘು ಕುಲತಿಲಕ ||

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸತನ | ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲುಪ್ರೌಢತನ |
ಪ್ರೀತಿ ಧನದುವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿ | ಭೀತಿ ದೈವಗುರುದ್ರೋಹದಲಿ ||1|| -

1 *Madras Epigraphical Reports* for 1896 and 1900.

ಏಕಾಂತದಲಿ ಧನದ ಗೋಷ್ಠಿ | ಲೋಕಾಂತದಲಿ ವೈರಾಗ್ಯದ ಗೋಷ್ಠಿ |
ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಅನುಮಾನ | ಭೂಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಸನ್ಮಾನ ||2||
ಭಜಿಸು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಂದಿತಪದವಿಯ ತ್ಯಜಿಸು ಕಾಮಾದಿಶತ್ರುಗಳ |
ಸುಜನವಂದಿತನಾದ ನರಹರಿಯ | ಭಜಿಸು ಶ್ರೀಹರಿರಘುಪತಿಯ ||3||

ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮಧುರನು[1] (ಸು.1385) ತನ್ನ ಧರ್ಮನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಸ್ಕರನು(1424) ತನ್ನ ಜೀವಂಧರಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಸ್ಕರನು ಯಶಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಹುಜ್ಞತೆ ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1300 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪದ್ಮಪ್ರಭ. ಸು. 1300

ಇವನು ವಿಂಶತಿಪ್ರರೂಪಣೀಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾಘಣಂದಿ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರದಿಂದ ಅನುವಾದವಾದುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿಯಲ್ಲಿ[2] ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಅಚ್ಚುದವದೊತ್ತಿ ಅಜೀವಾ.

ಅಜೀವಾ, ಆಂಬಿಲಕೂಳಿನುಂಬರ್. ಅಚ್ಚುದವದೊತ್ತಿ, ಅಚ್ಯುತಕಲ್ಪಪರ್ಯಂತಂ ಪುಟ್ಟುವರ್.

ಅಮೃತನಂದಿ. ಸು. 1300

ಇವನು ಅಕಾರಾದಿ ವೈದ್ಯನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

---

[1] Vol. I, 347 [2] For 1912, 89

ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈತನು ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ, ಚಾರಿತ್ರಸಾರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1300 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕನಕಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈತನು ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಭೃತ ಅಥವಾ ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ನಾಗರಾಜ.[1] 1331

ಈತನ ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವವನ್ನು[2] ಆರ್ಯಸೇನನು ತಿದ್ದಿ ಅಂದಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು

ಶ್ರುತವಾಧಿಕಾರ್ಯಾರ್ಯಸೇನ | ವ್ರತಿಪತಿ ಕೊಂದಾಡಿ ತಿದಿ ಕನ್ನಚದೊಳ್ಪಂ |
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನೆನಲ್ಕೀ | ಕೃತಿ ಪೆರ್ಮೆಯನಾಂತುದೆಂಬುದೇನಚ್ಚರಿಯೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಆರ್ಯಸೇನನೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಗುರುದೇವ. ಸು. 1350.

ಈತನು ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರ, ಮಲ್ಲಿಣಸ್ತೋತ್ರ, ಮಲೆಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರ, ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರ, ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರ, ಭೃಂಗಿಸ್ತವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ (ಸು. 1160) ವಂಶೋದ್ಭವನು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

1. Vol. I, 331. 2. *Ibid*, 332.

ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮದ ಕೋಟಿಸಲ್ಯಾಖ್ಯದೇಶಿಕ; ಮಗ ಭೀಮಪಂಡಿತ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗೌರಮಾಂಬೆ, ಇವರ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ, ಇವನು ವೆಲನಾಡುಚೋಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು; ಮಗ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ; ಮಗ ವೀರಾರಾಧ್ಯ; ತತ್ಪ್ರತೀಕಸಂಭೂತ ಗುರುಬಸವ ; ಮಕ್ಕಳು ಗಂಗಾಧರ, ಬಸವ ; ಬಸವನ ಮಕ್ಕಳು ಹಿಪಯಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತಾರ್ಯ ; ಪಂಡಿತಾರ್ಯನ ಮಗ ಗುರುಲಿಂಗ ; ಮಕ್ಕಳು ಗುರುದೇವ, ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಬಸವಾರಾಧ್ಯ, ಜಕ್ಕಾರಾಧ್ಯ.

ಈ ಗುರುದೇವನೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರ. ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧದೇವನಿಗೋಸ್ಕರ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಿದ್ಧದೇವನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತನಿಂದ (ಸು. 1160) 7ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1350 ಆಗಬಹುದು.

ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೀದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಪುರಾಣೋಕ್ತಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನ ಪ್ರವೀಣ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯದೇವನಾಮಾಚಾರ್ಯವರ್ಯತನೂಭವಗುರುಲಿಂಗದೇವಾಹ್ವಯದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ ಗುರುದೇವಾಖ್ಯೇನ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾಷಾಕೃತಾ ಟೀಕಾ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಾ.

ಬಾಹುಬಲಿ ಪಂಡಿತ. 1352

ಈತನು ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಓಲೆ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1274 ನಂದನದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1352 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದನಂತೆ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಶಕವತ್ಸರಂ ಸಲೆ ಚತುಸ್ಸಪ್ತದ್ವಯೈಕಾಂಕವಿ |
ನ್ಯಸ್ತಂ ನಂದನವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಧುಮಾಸಶ್ವೇತಪಕ್ಷಾಷ್ಟಮಿ ||
ವಿಸ್ತಾರೀಕೃತ ಸೋಮವಾರದೊಳಿದಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮುಂ ಮಾಡಿದಂ |
ಪ್ರಸ್ತುತ್ಯಪ್ರತಿಭಾಪರಂ ಭುಜಬಲಿಪ್ರಖ್ಯಾತಯೋಗೀಶ್ವರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---

ಪಿರಿದುಂ ಸಂತೋಷಮುಂ ತಾಳ್ದಿದನತಿಶಯವತ್ಕಾವ್ಯಮುಂ ಮಾಡಿ ತೇಜ |
ಸ್ಫುರಣಂ ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಾಮೃತಮಯಕಿರಣಂ ವಂದಿವುಂದಾರರೂಪಂ ||
ಸ್ಮರರೂಪಂ ನೀರಜಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಸುಕವಿರಾಟಂ ವಿಪಶ್ಚಿತ್ಸಹಾಯಂ |
ಧರಣೀಶೋಲ್ಲಾಲನೀಯಂ ಘನಗುಣನಿವಹಂ ಚಾತುರೀಜನ್ಮಗೇಹಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 16 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 15ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಧರ್ಮನಾಥನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಸಕಲಭುವನಜನವಿನೂಯಮಾನಾನೂನಮಹಿಮಾವಮಾನನೀಯ ಪರಮ ಜಿನಸಮಯಕಮಳಿನೀಕಳಹಂಸಾಯಮಾನ ಶ್ರೀವಮ್ಮಯಕೀರ್ತಿದೇವಪ್ರಸಾದಸಂಪಾದ ಪಾದನಿಧಾನದೀಪವರ್ತಿಯುಭಯಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಾಹುಬಲಿಪಂಡಿತದೇವವರಿ ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣದೊಳ್

ಭೀಮಕವಿ. [1] 1369

ಈತನು ಭೃಂಗಿದಂಡಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ (ಸು. 1650) ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕ ಪಂಡಿತ ಸು. 1380

ಮನ್ಮಥವಿಜಯವೆನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಮಲ್ಲನು (ಸು. 1400) ಈತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಚತುರಚತುರ್ಮುಖಂ ಕೃತಕೃತಿಪ್ರಮುಖಂ ವರವೇದಶಾಸ್ತ್ರವಿ |
ಶ್ರುತಮತಿ ಕಾಮತತ್ವಭರತಾಗಮಶಬ್ದನಿಚಾರಕಾವ್ಯಪ ||
ದ್ವತಿರಸಭಾವರಾಗರಮಣೀಯಕರಂ ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕಪಂ |
ಡಿತನೆನಲಾತನಿಂದಳಿವಿನ್ನ ಪೊಗ್ಮಿದ ಮಲ್ಲನದೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ ||

---

1. Vol. I, 342.

ಇದರಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನೂ ಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕವಿಮಲ್ಲನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1380ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ.[1] ಸು. 1400

ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ತಂದೆ ಕಾಳಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ, ಅಣ್ಣ ಸೋಮದೇವ, ಸ್ಥಳ ಬಾಗೆವಾಡಿ. "ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರ ವಾಗ್ವಿಲಾಸಂ ನೆಗಟಿಲ್' ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಂದ್ರಕವಿ ಮದನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜನಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ಎಂದು ಕವಿ ತನಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಹಸಿತಸರಸ್ವತೀಮುಖ | ಕುಹರವಿನಿರ್ಗತನುತಪ್ರಸನ್ನಾಳಾಪಂ |
ಸಹಜವಿದೆಂಬಂತಿರೆ ವಾ | ಗ್ಮಹಿಮೆಯನಾಂ ಮೆಱೆದು ವಿಬುಧರಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆಂ||
ಅಧಾರವಗಾಧಮೆನಿಸಿ | ಸ್ಪರ್ಧೆಂ ಬುಧಜನದ ಮನಕೆವರೆ ಪೇಟಿಲ್ಲ |
ಸ್ಪರ್ಧೆಂ ಕವಿತಾಪ್ರಭವಸ | ಮರ್ಥಕೆಯೆನಗುಂಟು ಪೇಳ್ವೆನೆನ್ನ ವಿವನಿತಂ ||

ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅಗಟಿಲ್ಲಿಡಪಿ ಪೆಱರ ಕೃತಿಯಂ|ತಗುಳ್ದುಮವಂ ನುಡಿದು ಕೊರಲ ಸೆರೆ ಬಿಗಿವಿನೆಗಂ|
ಬಗುಳ್ದು ಬಱಿಕೆಡದಕಾಲೊಳ್ | ನುಗುಳ್ದು ಮನಂಮಗುಟಿ್ದ ಮಣಿವ ದುಷ್ಕವಿ ಕವಿಯೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ.

ಇದು 16 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; 888 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದಗಳಾಗಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವ

---

1. Vol. I, 358.

ತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಕವಿ ನಿಜಕವಿತೆಯ | ಬಿನ್ನಣಮುಂ ಮೆಱೆವುದರಿದೆ ಪದ್ಯದೊಳದಱಿಂ |
ಬಿನ್ನಣಮನಱಿಪಲೆಂದಾ | ನೆನ್ನಥಿಕೆಯ ವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಮುಂ ನಿರಚಿಸುವೆಂ ||

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಚಕೋರ್ದ್ರನುತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ನರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಿಱಿಯವಾಗಿ ತೆಳ್ಳನೆ ಮೊನೆಯೂ |
ಗಿರೆ ಕಿವಿಗಳೊಳಗೆ ನುಣ್ಪಾ | ಗಿರೆ ಕಟಮುಂ ವಿಕಟಮಾಗದಿರೆ ಹರಿ ಶುಭದಂ ||
ವಾಜಿಯೆ ಮೊದಲಾ ವಿಜಯ | ಕ್ಕಾಜಿಯೊಳರಸಂಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಂಗದಱಿಂ |
ವಾಜಿಗಳನೆಯ್ದೆ ಪೊರೆವುದು | ಪೂಜಿಸುವುದು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಬಯಸುನವಂ||
ಶೃಂಗಿಯ ಬೇರುಂ ವಾಣಿಜ | ದಿಂಗುಂ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ತಿಗಡೆ ಸೈಂಧವಮಿವಾ ಪಂ
ಚಾಂಗಮುಮುಂ ಸಮನಾಗಿ ತು | ರಂಗಕ್ಕಿಕ್ಕುವುದು ಸರ್ವಶೂಲಾಪಹರಂ ||
ತುರಗಕ್ಕೆ ಲದ್ದಿ ಪೊಱಿಮಡ|ದಿರೆ ಪುಣಿಸೆಯ ಪಣ್ಣಂ ಬತ್ತಿಯೊಳ್ ಸೈಂಧವಮುಂ |
ಬೆರಸಿ ಗುದಮುಖದೊಳಿಡೆ ಬಾ | ಹಿರಮಕ್ಕುಂ ಕಠಿನಮಾಗಿ ಬಿಗಿದಿರ್ಪ ಮುಲಂ ||

ಆಯತವರ್ಮ. ಸು. 1400

ಈತನು ಕನ್ನಡರತ್ನಕರಂಡಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ ; ವರ್ಧಮಾನಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ ; ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕನ್ನಡ ರತ್ನಕರಂಡಕ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ ಎಂದು

3 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ರತ್ನತ್ರಯವೆಂಬ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಗಳು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ಪರಮೇಶ್ವರಪರಮಭಟ್ಟಾರಕವೀತರಾಗಸರ್ವಜ್ಞವದನವನಜಸಮುದ್ಗತಸದಸದ್ವಾತ್ಮಕಪರಮತತ್ತ್ವಭಾವನಾಭಾವಿತಸ್ವಾಂತ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಸಿದ್ಧಾಂತದೇವಚರಣಸರಸೀರುಹಸ್ಮರಣಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣಕುಶೇಶಯ ಶ್ರೀಮದಾಯತವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಕರಂಡಕದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರತ್ನತ್ರಯ

ತತ್ತ್ವದ ರುಚಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಂ | ತತ್ತ್ವಂಗಳನೊಳ್ಕೊತಾಗಿಯಱಿವುದು ಬೋಧಂ |
ತತ್ತ್ವಂ ತನ್ನೊಳ್ ನೆಱೆದಿರೆ | ಸತ್ತ್ವಂಗಳನೋವಿಕಾವುದದುವೆ ಚರಿತ್ರಂ ||

ಸಲ್ಲೇಖನೆ

ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಗ್ರಹಮುಮಣ | ಮಿಲ್ಲದ ಮನದೊಡೆಯನಾಗಿ ಸಲೆ ತಪಮಂ ತ |
ಳ್ವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಯ್ಕೊಳ್ವುದು ತಾಂ | ಸಲ್ಲೇಖನೆಯೆಂದು ಪೇೞ್ದರಾಚಾರ್ಯರ್ಕಳ್ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಜಳಬುದ್ಬುದದಿಂ ಕ್ಷಣಿಕಂ | ಚಪಳಧರನಿವಹಂಗಳಿಂದಮಧ್ರುವಮುಳ್ಕಂ|
ಗಳ ರಂಜನೆಯಂತಚಿರಂ | ಬಳಸಿದ ಬಂಧುಗಳುಮೊಡಲುಮೊಡವೆಯುಮೆಂತುಂ ||
ಚತುರಂಗಬಲಮುಮಾಯುಧ | ತತಿಯುಂ ಬರಮಿತ್ರ ದೈವಮುಂ ಬಂಧುಗಳುಂ |
ಕ್ಷಿತಿಯುಂ ನಿಜಭುಜವೀರ್ಯಮು | ಮತೀತಮಪ್ಪಂದು ಕಾಯಲಾಱಿವು ನರರಂ ||
ಸಂಸಾರಕಾರಣಂಗಳ್ | ಹಿಂಸಾರುಚಿ ಕಳ್ತವು ಪುಸಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಂ |
ಮಾಂಸಮಧುಮದ್ಯಸೇವನೆ | ಸಂಸಯಮೇಂ ದುಃಖಕಾರಣಂಗಳಿವಿನಿತುಂ ||

ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ. ಸು. 1400

ಈತನು ವರವೃಾಗಮಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಮುನಿಪತಿ ದರ್ಶನಶುದ್ಧಂ | ವಿನುತಯಶಂ ಶೀಲರತ್ನನಿಚಳಿತಧೈರ್ಯಂ |
ಮನಸಿಜಮದಕರಿಸಿಂಹಂ | ವಿನಯನಿಧಾನಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಂ ||

ಯಮನಿಯಮಧ್ಯಾನಯುತಂ । ಸಮಚಿತ್ತಂ ತತ್ತ್ವವೇದಿ ವೈರಾಗ್ಯಯುತಂ ।
ಶಮಿತಕಷಾಯಂ ನಿಸ್ಪೃಹ । ನಮಲಂ ಭವ್ಯಂ ಸರಸ್ವತೀವಮುಖತಿಲಕಂ ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತನಿಗೆ ಸರಸ್ವತೀವಮುಖತಿಲಕ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳು ಕವಿಜನಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಇದೂ ಕವಿಯ ಬಿರುದಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಆವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ ; ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪರಮಾಗಮಸಾರ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯಗಳು 132. ಇದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಪರಮಜಿನೇಶ್ವರಮತದೊಳ್ ಪರಿಕಿಸಿ ಸಾರಾಯಮಪ್ಪುವಂ ಕೊಂಡು ಕರಂ ।
ವಿರಚಿಸಿತಪ್ಪುದಱಿಂದಂ । ಪರಮಾಗಮಸಾರಮಾದುದೀಕೃತಿಯಿಂದಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪುರುದೇವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಎನ್ನ ಧನಮೆನ್ನ ಪುತ್ರರ್ । ದೆನ್ನಯ ಗೃಹಮೆನ್ನ ವಸ್ತುವಾಹನಮೆನುತುಂ ।
ತನ್ನ ನಿಜಾತ್ಮನನಱಿಯದೆ । ಮನ್ನಿಸುಗುಂ ಮೂಢಮತಿಯೊಳೊಂದಿದ ಜೀವಂ ॥
ಧ್ಯಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾಗೆ ಲಸದ್ । ಜ್ಞಾನಂ ತಿದಿಯಾಗೆ ವೃತ್ತಮೌಷಧಮಾಗಲ್ ।
ಜ್ಞಾನಿ ಸುಡುಗಾತ್ಮಲೋಹಮು । ನೇನುಂ ಮಳವೊಂದು ನಿಲ್ಲದಂತಿರೆ ಮುದದಿಂ ॥
ನೀರೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟಿ ಪದ್ಮಂ । ನೀರೊಳ್ ತಾಂ ಮುಟ್ಟದಂತೆ ನಿಜಶುದ್ಧಾತ್ಮಂ ।
ಸಾರಮಣಮಲ್ಲದೀ ಸಂ । ಸಾರದೊಳೊಂದಿದುಱವೊಂದನಮಳನಮೂರ್ತಂ ॥
ಆನಪ್ಪೊಡಘವಿಹೀನಂ । ತಾನಪ್ಪೊಡೆ ಕರ್ಮಜನಿತವಿಭಾಯೊಡಲೆನುತುಂ
ಜ್ಞಾನಿಯದಱಿಲ್ಲಿ ಮೋಹಮ।ನೇನುಂ ಪೊರ್ದಿಸದೆ ನೆಗಟ್ಪಿಮಾತ್ಮೋನ್ನತಿಯೊಳ್॥
ತನು ತನಗೆಂಬ ತನ್ವಿ ತನಗೆಂಬ ಧನಂ ತನಗೆಂಬ ರಾಜ್ಯರಂ ।
ಜನೆ ತನಗೆಂಬ ದಘಮನದಿರ್ದಯೆ ಕನ್ನೊಳೆ ತಾನೆ ಭಾವಿಸಲ್ ॥

ತನು ತನಗಲ್ಲ ತನ್ನಿ ತನಗಲ್ಲ ಧನಂ ತನಗಲ್ಲ ರಾಜ್ಯರಂ |
ಜನೆ ತನಗಲ್ಲವೆಂದುಳಿದು ನಿಂದುದೆ ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗಿಲಕ್ಷಣಂ ||

ಕವಿಮಲ್ಲ. ಸು. 1400

ಈತನು ಮನ್ಮಥವಿಜಯವೆನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕಪಂಡಿತನಿಂದ [1] ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.ಇವನಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸಬಾಣಮಯೂರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಳ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಇಳೆಯೊಳ್ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾನಿದರೆನಲೆಸೆವೊಳ್ಗಬ್ಬಿಗರ್ ತಾವೆನಿಪ್ಪ |
ಗ್ಗಳದೇವಂ ನೇಮಿಚಂದ್ರಂ ಪುನಸಿಜ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ ರುದ್ರಾಂಕ ಪೊನ್ನಂ |
ಕಳೆಯಾಣ್ಮಂ ನಾಗವರ್ಮಾದ್ಯನುಪಮಗುಣಿಗಳ್ ನೂತನಬ್ರಹ್ಮರೆಮ್ಮೊಳ್ |
ವಿಳಸದ್ವಾಗ್ವೃತ್ತಿಯಂ ಕಾಳ್ಪುರಮೆಸಗುವಿನಂ ಮಾಚಿಕ್ಕೆ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಂ |
ನಿರತಂ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ ಪರಿಕಿಸೆ ಶಬ್ದಜ್ಞನಾವನೊವರ್ವನೆ ಲೋಕ |
ಕ್ಕರಿದಲ್ತೆ ಭಾಪ್ರ ಕವಿಕುಂ |ಜರಕೇಶವರಾಜ ಗೋಚರಿಸು ಮನ್ಮನದೊಳ್ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮನ್ಮಥವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಬಳಿಕ ಈಶ್ವರ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಆದಿಶಕ್ತಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಮರವಿಜಯಂ ಕೃತಿವೆಸರಾ | ದರಿಪರ್ ಶೃಂಗಾರಸಾರಕೋವಿದರೊಲವಿಂ |
ವಿರಚಿಸಿದಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ | ವರನೆಂದೆನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೂರ್ತು ಪೊಗಟಿದರೊಳರೇ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿದಿತಮದನಮುದ್ರಾಂಕಿತವಿದೂರಜನನಿಬಂಧನಕಾರಾಗಾರಮಭಿನವನಾಯಕನಾಯಿಕಾಶೃಂಗಾರಸಾರೋದ್ಧಾರಮುಂ ಸಕಲವಿಬುಧಸೇವ್ಯಮಾನಮುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಮನ್ಮಥವಿಜಯದೊಳ್

---

1. 36ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾದ ಕವಿಯ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚತುರಾಸ್ಯಂ ಜಡಜಸ್ಥನಂಗಜಹರಂ ಕಾಡೊಳ್ ಸಮಂತಿರ್ದನ |
ಚ್ಯುತನೆಂದುಂ ಸಿರಿಯಿಂದೆ ಗರ್ವಿತನವಂ ಭೂಭಾರಕಜ್ಞಾನಿ ಗೀ ||
ಷ್ಪತಿ ಪಾಣ್ಬಂ ? ಗೊರವಂಕಳಾವಳಿಯನೆಂದಿಂತೆಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದ |
ಪ್ರತಿಮಳ್ ಸತ್ಕವಿಮಲ್ಲನೊಳ್ ಮೊಗದೆ ನಿಂದಳ್ ವಾಣಿ ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂ ||

ನೀಲಕಂಠಶಿವಾಚಾರ್ಯ. ಸು 1400

ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯಾಸಾರವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥದ 19ನೆಯ ಉಪದೇಶದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ "ಅಧ್ಯನಾಮುದ್ಭವತೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಯಾದ್ಭವನಃ ಪಾರಮುಸೀವೇತಿ ಮುಂತ್ರೇಣ ಕೃತಕಲಾಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕಧಾರಣಮಿತ್ಯಾಗಮಪ್ರಕಾರೋ ಭಾಷಾಪ್ರಬಂಧೇಸ್ಮತ್ಕೃತೇವಲೋಕನೀಯಃ" ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ಒಂದು ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಯದೇವ, ತಾಯಿ ಚೆನ್ನವಕಾಂಬೆ. ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಈತನ ಕ್ರಿಯಾಸಾರದಿಂದ ಅನುವಾದವಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸು ಮಾರು 1400 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು.

ದೇವರಾಜ ಸು. 1410

ಈತನು ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ, ಅಮರುಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು "ಸಂಗ ಮೇಂದ್ರಕುಲದಿಂಗಡಲಿಗೆ ನೆಪೆ । ದಿಂಗಳಿನಿಪ ಕಾಪಸುತನು; ಕಂಪನು ಹೀಪತಿಕುಲರತ್ನಾಲಯದಾಕಾಮ್ಯತರುಚಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಸಂಗಮನಿಗೆ ಕಂಪ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಈ ಕಂಪನ ತಮ್ಮನಾದ ಬುಕ್ಕರಾಯನಿಗೂ (1353–1377) ಕಂಪ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಕವಿ ಈ ಎರಡನೆಯ ಕಂಪನ ಮಗನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1410 ಆಗಬಹುದು. ತ್ರ್ಯಂಬಕದೇವನಿಂದ ಕನ್ನಡಚಿಕ್ರಾಶುಕವಿತ್ವವನ್ನು ಕಲಿತಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುಕಡೆ "ಸುರ ಭುಜವನಿಪುರಪ್ರಭುವಾಯಿಭೂವರಸೂನು ದೇವೇಂದ್ರ ಕೇಳ್" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವೇಂದ್ರನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪದಪದ್ಧತಿಯ ಪೋಲುವೆ ಬಿನ್ನಣ ರಸ । ಚದುರತೆ ಬೆಳಿಗು ಬೆಡಗು ರೂಪು ।
ಒದವಿದುವೆಯ್ದೆ ಕಂಪಜದೇಪಭೂಪ ಪೇ । ಳಿದ ಕಬ್ಬದೊಳು ಶಿವನೊಲವಿಂದ ॥
ಚಾಣರ ಮಚ್ಚು ರಸಿಕರ ರಸಾಯನ । ವಾಣಿಯ ಸಿರಿ ಭಾವಕರಿಗೆ ।
ಮಾಣಿಕಗನ್ನಡಿ ಕೇಳ್ವ ಕೋವಿದರಿಗೆ । ಪ್ರಾಣ ದೇಪಭೂಪನೊಳ್ನುಡಿ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಥೆ 7, ಸಂಧಿ 29. ಪದ್ಯ 1992 ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸುರಭಾವತಿಯ ಕಂಜರೆಯ ವಸಂತೆಯ । ಹರಭಕ್ತ್ಯನನಜನಾಗರಪಕ್ಕಿ ।
ಬರಗೆಯ ಕಥೆಯ ಪತ್ರಿಣಿಯ ಶೃಂಗಾರವ । ವಿರಚಿಸಿದನು ದೇಪನರನಾಥ ॥

ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವು "ಚಕದುರಕರ್ಣಾಟದ ಕಳೆಯಜೆವನ ಬಗ್ಗಿನ ಬಗೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತೊರೆಗಲ್ಲ ವಿನಾಯಕನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಪೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದೊಂದು ವೃತ್ತವಿದೆ. ಪುರ, ಗಿರಿ, ಋತು, ನಂದನ, ರವಿ, ಶಶಿ ಮೊದಲಾದ 18 ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಅಂಗಗಳೆನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ನೋಂತು ಗ್ರಂಥವ ಪೇಳ್ವೆಂ ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸುರರೆಲ್ಲಗ್ಗೇ ಸುರತ್ನಭೂಷಣಚಯಂಗೊಟ್ಟಿಂತು ಕುಂಭೀನಸಾ |
ಭರಣಂಜೊಟ್ಟಿಯೊ ತಾವಕಾಂಘ್ರಿಭಜಕಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಮಂ ಸಾಚೇ ನೀಂ ||
ತಿರಿಯಲ್ ಕಲ್ತೆಯೊ ನೆಟ್ಟನೆನ್ದೆಸೆಗಳಂ ದಿಕ್ಪಾಲಕಗ್ಗೀತ್ತು ಸಂ |
ಚರಿಸಲ್ ಸಾದೆಯೊ ರುದ್ರಭೂಮಿಯೆಡೆಗಂ ಪಂಪಾವಧೂಟೀವರಾ ||

ಸಮುದ್ರ

ಹರಿಯೆನೆ ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಶಿವನೆನೆ | ಸುರಸಿಂಧುವಹವಬ್ಜಭವನೆನೆ |
ಸರಸತಿಯಾಣ್ಮನಿಂದ್ರನೆನೆ ಬಳಿಾಹಕ | ಪರಿವೃತಮುದ್ರ ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರ ||
ತೆರೆಯಿವು ನೀರ್ವಾವಿವು ಸಲಿಲದ ಮದ | ಕರಿಯಿವು ಚಲಗೊಳ್ವ ಮುಗಿಲಿವು |
ನೊರೆಯಿವು ಸಂಕಿವು ಮುತ್ತಿವ ಸಿಡಿವ ನೀ | ರುರುಳಿಯಿವೆಂದಱಿಪಡಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಪುಳಕಿಸಿ ಮುತ್ತುಗಳಿಂ ರಾಗಿಸಿ ಕೆಂಬ | ವಳವಳ್ಳಿಯಿಂ ನೊರೆಯಿಂ ನಕ್ಕು |
ವಳಿಗೈಯಿಂ ತಱುಕ್ಕೃಸಲುವ್ರಣವೊಲಬ್ಧಿ | ಬಳೆವುದು ತಿಂಗಳೊಗೆಯಲಾಗ ||

ಹಂಸ

ಪುಡುಕಾಸೆಗೊಲಿದು ಪಕ್ಕವನಲುಗಿಸಿ ಬಾ | ಯ್ವಿಡುತ ಬೆಂಬಿಡದ ಮಱಿಗಳಿಗೆ |
ಒಡನಿನಿವಂಡ ಸವಿದು ಕೊಡುತೆಱಕೆಯೊ | ಳಡಗಿಸಿ ಸಲಹುತೆಸೆವುವಂಚೆ ||

ಕೋಗಿಲೆ

ಕನಗೊನರನು ಸವಿದು ಱೆ ಸೊಕ್ಕಿ ತಳಿರ್ಮಿಡಿ | ನನೆತೀವಿದೆಳಮಾವುಗಳನೇಱಿ|
ಮನಸಿಜನುಕ್ಕಡಗಾಳಿಗಳಿಂಚರ | ವೆನೆ ಕೂಗಿದುವು ಕೋಗಿಲೆಗಳು ||

ಸರೋವರ

ಆಳಿಯಿಕ್ಕೆಯಂಚೆಯಾಡುಂಬೊಲ ಪೊಣವರ್ಕ್ಕಿ | ಗಳ ನೆಲೆ ನೀರ್ವೂಗಳ ಗೊತ್ತು|
ಮೆಲುಗಾಳಿಯ ಚಾವಡಿ ಮೀನ್ಗಳ ಬಾಲಿ | ಕುಳಿಗೆಱೆಡೆಯೆನಿಪ ಕೊಳನ ಕಂಡ ||
ಸುಮನೋಮಕರಂದಸಂದೋಹ ಕಾಸಾರ | ಸುಮನೋಮಕರಂದಸಂದೋಹ |
ಕಮಲಕುವಲಯವಿರಾಜಿತ ಕಣ್ಗೆದು | ಕಮಲಕುವಲಯವಿರಾಜಿತ ||
ಕುಮುದಕುಮುದಕುಮುದೇಶಜನವಾಧೀ | ಕಮಲಕಮಲಕಮಲಾಲಯ |
ವಿಮದವಿಮದವಿಮದಾಶ್ರಯಮಿಂತಿದು | ಹಿಮಹಿಮಹಿಮರೋಚಿರಸಸಾರ ||

ಪಿಶುನರು

ಪೆತ್ತರ ಪಗೆಮಾಲ್ಪಿರು ಕಿಚ್ಚಿಲ್ಲದೆ | ಪೊತ್ತಿಕ್ಕಿ ಪೊಗಸಲೆಣಿಸುವರು |
ಬಿತ್ತುವರ್ ಕಿವಿಯೊಳು ಬೆಳಸುವರೆದೆಯೊಳು|ಚಿತ್ತರವೆಂತೊ ಪಿಸುಣವಿದ್ಯೆ ||

---

2. ಅಮರುಕ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅಮರುಕಶತಕದ ಭಾಷಾಂತರವು; ಪರಿವರ್ಧನೀ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಮರರಾಜ್ಯದ ಮೈಸಿರಿ ಶೃಂಗಾರದ | ಶರನಿಧಿ ರತಿನಾಟ್ಯದ ರಂಗಸ್ಥಳ |
ವಿರಹದ ನೆಲೆವೀಡೋಪರ ಕೂರಾಟದ ಕೊಸರಿನ ಗೊತ್ತು ||
ಸರಸರ ಸಂತವಣೆಯ ಮನೆ ಸುಗ್ಗಿಯ | ಪೊರೆವಾಗರ ಭಾವಾಲಯವಪ್ಪಂ |
ತಿರೆ ಪೇಟಖಿದನಮರುಕವನು ದೇಪಮಹೀಪತಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಇರುಳೋಪರ ಮೃದುತಲ್ಪದೊಳೊಲಿದು | ಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಮುಕಲಾಲಾಪವ ಮನೆ |
ಯರಗಿಳಿ ಕೇಳ್ದದನಿರದೆ ಪಿರಿಯರೊಳಗುದಯದೊಳುಸಿರುತಿರೆ ||
ದರಹಸಿತಾನನೆ ಲಜ್ಜಿಸಿ ಕಣಾರ್ | ಭರಣದ ಮಾಣಿಕ್ಯವ ದಾಳಿಂಬದ |
ಪರಳೆಂದೀವ ನೆವದಿ ನಿಲಿಸಿದಳಾ ಕೀರನ ಬಲ್ಸರವ ||
..ಯುಡುಗಿಹ ಕಟಕಾಮುಖಕರಬಾ | ಹ್ಯದಲುಣ್ಮುವ ನಖರದ್ಯುತಿಯಿಂ ಪುದಿ |
ದೊದಗಿದ ಕಿವಿಯೆಳದಳಿರಿನ ತೊಂಬೆಯೆ ಱಿಂಕೆಗೆ ಮುಱಿವಿಮುಱಿದು ||

ಕೆದುಳಕುವ ಮಱಿದುಂಬಿಯ ಕೇಳಿಯ ಸಿರಿ | ಯೊದವಿದ ನಗಜಾತೆಯ ನಯ
ನಾಂಚಲ |
ಮುದವಿತ್ತಾವಗವೆನ್ನನಲಂಪಿಂದಲಸದೆ ರಕ್ಷಿಪುದು |
ಬಿಗಿಯಪ್ಪುವ ಬಲ್ಪಿಂ ತಗ್ಗಿದ ಕುಚ | ಯುಗದೊಳೊಗೆವ ಪುಳಕದ ಪನರಾಗ |
ದ್ವಿಗುಣರಸೋದ್ರೇಕದೆ ಏಗಳಿತಕಾಂಚಿಯ ಕಟ್ಪಂ ಪಡೆದಾ
ನಗೆಗಣ್ಣೊಳ್ ಮಾಣದೆ ಮಾಣೆನ್ನನು| ಬಗೆಗೊಳುವಕ್ಕ ಱೊಳುಸಿಗೊಳುತಾತ |
ಗ್ಗಿದಳೋ ಕೆರಗಿದಳೋ ಮನ್ಮನದೊಳಗಱಿದಳೊ ಮಲಗಿದಳೋ ||

ಮಲ್ಲಣ್ಣ. 1413

ಇವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; " ಜಾಲವಾದಿಯ ಶಂಕರಶಂಭುವ ಪಾದಪದ್ಮದ ಕೃಪೆಯ ವರ ಕವಿ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳವು ಜಾಲವಾದಿಯಾಗಿರಬಹುದು. "ರೇವಣನ ಕಾವ್ಯವ ನಿರ್ಮಿಸಿದನ್ಯೆ ಪೂರ್ವಭಿತ್ತಿಯನೆಲೆ ಚಿತ್ರವನು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಶಕ 1335 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1413 ರಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 310[1]. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಐವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ[2] ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣಪತಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮಹೇಶರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ---

ಮಂತ್ರವಾದಿ

ಮಾರಿಯನು ಹಿಡಿತಹೆನು ಮದ್ದಿಲಿ [1] ನೂಱುಖಂಡುಗ ಬಡಿಸೆಯುಂಬೆನು |
ಮೀಱಿ ಕಡಲೆಯ ಮೆಲುವೆಯಿಪ್ಪತ್ತೈದುಖಂಡುಗವ ||

---

1. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 326 ಎಂದಿವೆ, 2. Vol, I, 162,

ಆಳಿಖಂಡುಗ ಕಿಂಡಿಯಾಹುತಿ | ಮೂಜಿಬಾಯಿಯ ನೀರ ಕುಡಿಯುವೆ |
ನಾರು ಎನ್ನನು ದಣಿಸಲಾಪರು ಎಂದನವಧೂತ |

ಭಾಸ್ಕರ. 1424

ಈತನು ಜೀವಂಧರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು, ಬಸವಾಂಕನ ಮಗನು. "ಪೆನುಗೊಂಡೆಯ ಶಾಂತೀಶ್ವರನ ಜಿನವಾಸದಲಿ ಜೀವಂಧರಚರಿತೆಯ ರಚಿಸಿದನು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಈತನ ವಾಸಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1345 ನೆಯ ಕ್ರೋಧಿವರ್ಷದ ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1424 ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ —

ವಿನುತನೇಮಿಯ ರೀತಿ ಗುಣವ | ಮಥನ ಜಮತ್ಕೃತಿ ನಾಗವಮರ್ಧನ |
ನೆನಹು ಪೊನ್ನನ ದೇಸೆ ವಿಜಯನ ಭಾವವಗ್ಗಳನ ||
ಸನುನಯೋಕ್ತಿ ಗಜಾಂಕುಶನ ಬಿ | ನ್ನಣ ಯಶಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಹುಜ್ಞತೆ |
ಯನುಕರಿಸಲೀ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆನಗವರ ಪರುಣದಲಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೀವಂಧರಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 18, ಪದ್ಯ 1000. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜಪುರಿಯ ಸತ್ಯಂಧರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಜೀವಂಧರರಾಜನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ವಾದೀಭಸಿಂಹಸೂರಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಜೀವಂಧರಚರಿತವನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು , ಸರಸ್ವತಿ, ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳೆನಿಸಿದ ಸುಧರ್ಮಗೌತಮ ಜಂಬೂಗಣಧರರು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳೆಂಬ ವಿಷ್ಣು[1] ಪರಾಜಿತ ನಂದಿ ಭದ್ರಬಾಹುಗೋವರ್ಧನರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಭೂತಬಲಿಯಿಂದ ಚಾರಿತ್ರಭೂಷಣನವರೆಗೆ [2]

---

1. ದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು. 2. ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ಅಕಳಂಕ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕುಂಡಕುಂದ, ವಾದೀಭಸಿಂಹ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಕುಮಾರಸೇನ, ವರ್ಧಮಾನ, ಧವಳಭೂಷಣ ಕುಮಾರಸೇನನ ಶಿಷ್ಯ ವೀರಸೇನ, ಚಾರಿತ್ರಭೂಷಣ.

ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸಂಜೆ

ನುಡಿಸಿ ತುಂಬಿಯನೆಲರ ದಟ್ಟಿಡಿ | ಯುಡಿಸಿ ಗೊಡಿನ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳು ಬಗ
ಏಡಿದು ನಗಿಸಿಯೆ ಕುಮುದಿನಿಯ ತೂಕಡಿಸಿ ಕಮಲಿನಿಯ ||
ಕದುತಮುವನಬುಟೆಂದು ಕೋಕಸ ಬೆಡಗನಂಬಿಸಿ ಪಲವು ಮುಕ್ಕಳ |
ಹಡೆದ ತಾಯಿಂದದಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಮಡದಿಯೊಪ್ಪಿದಳು ||

ಗೋದೋಹನ

ಬಿಡಿಯನವನಿಯೊಳೂಳಿ ಕಳಿಗಳ ಮುಡದೊಳೊಲವಿಂದಾತು ಕಂದಲ |
ತೊಡೆಯೊಳಿಕಿ ಕಟಾಕ್ಷದೀಧಿತಿ ದುಗ್ಧಧಾರೆಯಲ ||
ತೊಡರೆ ಸೆಳೆನಪು ಬಳುಕೆ ಸದಿಲಿದ | ಮುಡಿಯ ಗೋಣಿನೊಳೊಂತೆ ತನು ಬೆಮ |
ರಿಡುತ ಸುರಭಿಯ ಕಳಿವಬಲೆಯರ ಕುವರನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರು

ಮಲಿಲ ಸರವಿಯ ಹೊಸೆವ ಕೊರಡಿನೊ | ಳೆಳೆಯ ಕೋವ ಮುರೀಚಿಕಂಗಳ |
ತಳಿವ ಧರೆಗಗನವನು ತಾಳವ ಮೂಡಿ ಬಾಜಿಸುವ ||
ಶಿಲೆಯೊಳಗೆ ಮುತ್ತಿಗುವ ತುಮುರವ | ನಳಿವ ನೀರೊಳು ಬೆಣ್ಣೆಗಳಿವ |
ಗ್ಗಳದ ವೇಶ್ಯಾಮಾತೆಯರನವನೀಶನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ತಪಸ್ವಿಗಳು

ಹೃದಯದಮಳಜ್ಯೋತಿಯನು ಬೆಳ | ಗದೆ ನವಾರತಿಯೆತ್ತಲೇನಪು ।
ದೊದವಿದೊಳಗಣ ಮಲವ ತೊಳೆಯುವೆ ದೇಹಕಲ್ಮಷವ ||
ಮುದದಿ ತೊಳೆದೊಡದೇನು ಕಮಠವ | ಬದಿರಿಸದೆ ಮುಕ್ತಿಯನು ಸಾರುವ |
ವಿಧವದೆಂತೆಂದವನಿಪತಿ ಜಱುದನು ತಪಸ್ವಿಗಳ ||

ನೀತಿ

ಕೂಟಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆಯ | ದಾಟಿದಗೆ ಪಾಷಂಡಿಗಧಮಗೆ |
ತೋಟಿಗೆಳಸುವಗತಿಜಡಗೆ ಪತಿಕಾರ್ಯಘಾತುಕಗೆ ||
ಕೌಟಿಲಂಗೆ ಬಕವ್ರತಗೆ ಬೂ | ತಾಟವೆಸಗುವಗನ್ಯಮುವೋ ೇ |
ದ್ಘಾಟಕಗೆ ಪರನಿಂದಿತಂಗಿಹಪರಗಳಿಲ್ಲೆಂದ |
ಧರಣಿಯೊಳಗತ್ಯಂತವಿಷಯೂ | ತುರಲಗಾಯುರ್ನಷ್ಟವಖಿಳೈ |
ಶ್ವರಿಯನ್ನೋಸರಿಸುವುದು ಕೀರ್ತ್ಯಂಗನೆಗೆ ಕೇಡಹುದು ||

ಗರುವತನ ಹಿಂಗುವುದು ಧೈರ್ಯದ |ಶರಧಿ ನೆಱೆ ಬತ್ತುವುದು ಕುಲ ಪೈ |
ಸರಿಸುವುದು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದಱರಸ ಕೇಳೇಂದ ||

ಧರಣೋೀಜ. 1424

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆಯ 29 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಹರಿಹರದೇವರ ವರದಿಂ | ವರಗದ್ಯಂ ಪದ್ಯ.. ವಂ ಶಾಸನದೊಳ್ |
ಬರೆದಂ ಮನುಕುಲರತ್ನಾ | ಕರಜಂದ್ರಂ ಮಾಚಿದೇವಸುತಧರಣೋೀಜಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. " ಹರಿಹರದೇವರ ವರದಿಂ " ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು 1424 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ದೇವರಾಯನ (1419–1446) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುಳ್ಳನೃಪನು ಹರಿದ್ರಾನದಿಗೆ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಹರಿಹರ

ಸ್ಮರೆಕರಿವರಸುಖಿತನಂ | ಮುರಪುರಹರನಂ ನಗೇಂದುಧರನಂ ವಿಲಸ |
ದ್ವರದಾಭಯಕರನಂ ಹರಿ | ಹರನಂ ಭಜಿಪೆಂ ಕೃಪಾಸುಧಾಸಾಗರನಂ ||

ಚಾಮರಾಜಸ್ತುತಿ

ಪಿರಿದುಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಮೇ ಮೂರ್ತಿಕ್ರಯನನುಕರಿಸಿತ್ತೋೀ ಘನಜ್ಞಾನಮೇ ಭಾ |
ಸುರಗಾತ್ರಂಬೆತ್ತುದೋ ಸತ್ಕಲೆಗಳೆ ಪುರುಷಾಕಾರಮುಂ ತಾಳ್ದವೋ ಭೂ ||
ಸುರರುತ್ಸಾಹಂ ಶರೀರಂಬಡೆದುದೊ ದಿಟವೆಂಬಂದದಿಂ ರಾಜಿಪಂ ಸಂ |
ಗರದಧೀರಂ ಚಾಮರಾಜಂ ಕೃತಸುಕೃತಸಮಾಜಂ ಧರಾಕಲ್ಪಭೂಜಂ ||
ಗಂಡರ್ಗೊಳಿವರಾನ್ವಯ | ಮಂಡನಕಲ್ತಿಚಾಮನೃಪತಿ ನಿಜಕೀರ್ತಿ ತರಂ
ಗೊಂಡಿಡಿದಿರೆ ಕರ್ಪೂರಕ | ರಂಡಕವೆನೆ ಚೆಂಬ್ವೆತ್ತುದಬ್ಜಭವಾಂಡಂ ||

ಬುಳ್ಳನೃಪಸ್ತುತಿ.

ವೀರಭಗೀರಥಂ ಗಗನಗಂಗೆಯನುರ್ವಿಗೆ ತಂದನಂತದೇಂ |
ಪೌರುಷಮಲ್ತು ಕೇಳ್ ಗಗನದಿಂ ಕೆಳಿಗಿದುರ್ವಿ ಹರಿದ್ರೆಯೆತ್ತಲುಂ ||
ಬಾರದಿರಲ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಪಿಡಿದಟ್ಟಿ ಹರೀಶಪುರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಬಂ |

ದೀರಸೆಯೊಳ್ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತೆಡೆದ ಬುಳ್ಳಜನೂಪನಿದೇಂ ಸಭಾಗ್ಯನೋ ||
ಓಂಕೆ ತೀವಿ ಬಯ ಕೆ ಸ್ನೀಲಂ ಪರಿಕಾಲ್ ವಿರಾಟಿಕುಂ ಬುಳ್ಳನೃಪಂ |
ಧಾರಿಣಿಗೆ ರಚಿಸಿದಾ ಏ | ಸ್ತಾರದ ಸೀಮಂತದಗ್ರಸಿಂದೂರದವೋಲ್ ||

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ ಸು 1425

ಈತನು ವಿಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಚರಿತ್ರವಚನದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ "ಅನಾದಿಗುರುಕುಲದನ್ವಯವು" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

(1) ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕ, (2) ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ, (3) ಶಿವಲೆಂಕಮುಂಜಣ್ಣ, (4) ಉರಿಲಿಂಗದೇವ,[1] (5) ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಣ್ಣ, (6) ಸರ್ವೇಶ್ವರದೇವ, (7) ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪೆದ್ದಣ್ಣ, (8) ಸಂಹಿತೆಯ ಕಾಳಿದಾಸಭಟ್ಟ, (9) ಸದಾಶಿವದೇವ, (10) ಪ್ರಣವಿದೇವ, (11) ಈಶಾನದೇವ, (12) ಮೌನಿವಾಸದೇವ, (13) ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರ, (14) ಬಾಗೆಯಬಂಕನಾಥ, (15) ಶಂಕರದೇವ, (16) ಗಂಗಾಧರದೇವ, (17) ಬಂಕನಾಥದೇವ, (18) ಪುರಾಣದ ನೂಲಿದೇವ, (19) ಬಂಕಯ್ಯ, (20) ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ (ಕವಿ). ಇವನ ಶಿಷ್ಯ (21) ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥ, ಅವನ ಕರಜಾತ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ.

ಈ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡೇಶನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೋಸ್ಕರ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1425 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ "ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ, ಅಪೂರ್ವಸ್ವಯಂಭುಪ್ರಸನ್ನಚೆನ್ನದಕ್ಷಿಣಶ್ರೀಸೋಮನಾಥದೇವರ ದಿವ್ಯಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕ, ತ್ರಿಕಾಂಡನಿಷ್ಠ, ಪರಮವೀರಶೈವಾಗಮಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವನಿಗೆ ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

---

1. ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ:—(1) ಪರಶಿವ, (2) ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, (3) ದುರ್ವಾಸದೇವ, (4) ದ್ವಿತೀಯಸ್ವಯಂಭು ತ್ರಿಣೇತ್ರದೇ
1, 6 ನೆಯದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪೆದ್ದಣ್ಣ; 7 ನೆಯದು ಸದಾಶಿವದೇವ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಪ್ರಭುದೇವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರವಚನದ ಟೀಕೆ

ಇದಕ್ಕೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲವಿವೇಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಸ್ಥಲ 6, ವಚನ 694. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಮರಾಲಿಂಗದೇವನು

ತಮ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನಾನುಭಾವಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಷಟ್ಸ್ಥಲವನು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಂಗಳಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸುಲಲಿತವಾಕ್ಯಾಮೃತವಾಗಿ ಆ ವಚನಂಗಳನು ಟೀಕಿಸಿ ಪರಮಾರ್ಥತತ್ವಬೋಧೆಯನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದಡೆ

ಎಂದಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಂಗೆ ಸಪ್ರೇಮಮಹಾನುಭಾವಸಂಬೋಧೆಯ ಸಂಬಂಧನಿರೂಪಣಕಾರಣಾರ್ಥಂ ವಿರಚಿತವಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಟೀಕು

ಎಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನದಾಖ್ಯಾನ. ಇದನು ಎನ್ನಲ್ಲಿ ತೋಱಿದ ಅಲ್ಪಮತಿಯಿಂದ ನಾನು ಅನ್ವಯವ ಮಾಡಿದೆನು

ಎಂದಿದೆ. ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಚನ|| ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ, ಉದಕದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ, ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಶಬ್ದದೊಳಗಣ ನಿಶ್ಶಬ್ದದಂತೆ, ಗೋಪೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಸಂಬಂಧ.

ಟೀಕೆ|| ಶಿಲೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ಅಗ್ನಿ ಮೈದೋಱಿದಪಾಂಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುರ್ ಕಾಣಸದೆಂಬುದೀಗ ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಆವುದಾನೊಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವುದಕದೊಳಗಿದುರ್ ಆವುದಕದ ಗುಣಧರ್ಮಕರ್ಮವ ಹೊದ್ದದಪಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುರ್ ಆ ಪಿಂಡದ ಗುಣಧರ್ಮಕರ್ಮವ ಹೊದ್ದದಿಪ್ಪುದೀಗ ಉದಕದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಬೀಜದೊಳಗಿರ್ಪ ವೃಕ್ಷದಪಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿಪ್ಪುದೆಂಬುದೀಗ ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದನಾಗಿದುರ್ ಅದನು

ಭೇದಿಸಬಾರದಯಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುಂ ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿಪುದೆಂಬು ದೀಗ ಶಬ್ದಸೊಳಗಣ ನಿಶ್ಶಬ್ದದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇನು ಪಿಂಡಸಂಭವನಿರ್ವಚನ.

2 ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ

ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನಾನುಭಾವ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಷಟ್ಸ್ಥಲವನು ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಜೆನ್ನಬಸವರಾಜದೇವರು, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಮಹಾಗಣಂಗಳ ಪರಮವಾಕ್ಯಾಮೃತವಪ್ಪ ವಚನಂಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಂಗೆ ಹೇಳಿದುದು

ಎಂದಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಓಂದಾದಿಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾಂತವಾದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ ಸಮಾಪ್ತ

ಎಂದಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು 12 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕೆ ವಚನ 465, ಸ್ಥಲನಿರ್ದೇಶದ ಪದನು 253, ಉಭಯಂ ವಚನ 718. ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57 ಕ್ಕೆ ವಚನ 462, ಸ್ಥಲನಿರ್ದೇಶದ ಪದನು 295, ಉಭಯಂ ವಚನ 757. ಒಟ್ಟು 1475. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57, ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ಆದ 101 ಸ್ಥಲಗಳು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕೆ ವಿವರ:—

(1) ಭಕ್ತಸ್ಥಲ 15[1] (2) ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ 9[2] (3) ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ 7[3] (4) ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ 5[4] (5) ಶರಣಸ್ಥಲ 4[5] (6) ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ 4[6].

ಸೂಚನೆ—ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನುಸೇರಿಸಿ ಓದಬೇಕು.

1. ಪಿಂಡ, ಪಿಂಡಜ್ಞಾನ, ಸಂಸಾರಹೇಯ, ಗುರುಕರುಣ, ಲಿಂಗಧಾರಣ, ವಿಭೂತಿಧಾರಣ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಧಾರಣ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಜಪ, ಭಕ್ತಿ, ಉಭಯ, ತ್ರಿವಿಧಸಂಪತ್ತಿ, ಚತುರ್ವಿಧಸಾರಾಯ ಉಪಾಧಿಮಾಟ, ನಿರುಪಾಧಿಮಾಟ, ಸಹಜಮಾಟ.

2. ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಲಿಂಗನಿಷ್ಠಾ, ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯನಿರಸನ, ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನ, ಆಹ್ವಾನವಿಸರ್ಜನನಿರಸನ, ಅಷ್ಟತನುಮೂರ್ತಿನಿರಸನ, ಸರ್ವಗತನಿರಸನ, ಶಿವಜಗನ್ಮಯ, ಭಕ್ತದೇಹಿಕಲಿಂಗ.

3. ಪ್ರಸಾದಿ, ಗುರುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಲಿಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಜಂಗಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಶರಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

4 ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನ, ಶಿವಯೋಗಸಮಾಧಿ, ಲಿಂಗನಿಜ, ಅಂಗಲಿಂಗ.

5. ಶರಣ, ತಾಮಸನಿರಸನ, ನಿರ್ದೇಶ, ಶೀಲಸಂಪಾದನ.

6. ಐಕ್ಯ, ಸರ್ವಾಚಾರಸಂಪತ್ತಿ, ಏಕಭಾಜನ, ಸಹಭೋಜನ.

(1) ರಿಂದ (6) ರವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲವೆಂಬುದು.

ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕೆ ಏವರ:—

(1) ಆಚಾರಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 [1] (2, ಗುರುಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 [2] (3) ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 [3] (4) ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12 [4] (5) ಪ್ರಸಾದಿ ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 [5] (6) ಮಹಾ ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 [6].

ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 ಎಂದೂ ಆದರ ಕೊನೆಯ 3 ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಣ 6 ನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 ಎಂದೂ ಆದರ ಕೊನೆಯ 3 ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12 ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ (ಸು. 1650) ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕ್ಷೀರದೊಳು ಘೃತವಡಗಿ ನೀರು ಮುಕ್ಕಿನೊಳಡಗಿ |
ಆರೈದು ನೋಡೆ ಬೀಜದೊಳು ವೃಕ್ಷ||
ಸಾರಿದ್ಯ ಮೊಳೆದೋರಿದಂತಿಪ್ಪ ಮಹಪ್ರಸಾದ |
ನಾರು ಭೇದಿಸಿ ಕಾಣಲರಿದು ನೋಡಾ ||

ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ. 1428

ಈತನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಮೂರುರಾಯರ ಗಂಡ, ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗ

---

1. ದೀಕ್ಷಾಗುರು, ಶಿಕ್ಷಾಗುರು, ಜ್ಞಾನಗುರು, ಕ್ರಿಯಾಲಿಂಗ, ಭಾವಲಿಂಗ, ಜ್ಞಾನಲಿಂಗ, ಸ್ವಯ, ಚರ, ಪರ.

2 ಕ್ರಿಯಾಂಗವು, ಭಾವಾಂಗವು, ಜ್ಞಾನಾಂಗವು, ಸಕಾಯ, ಅಕಾಯ, ಪರಕಾಯ, ಧರ್ಮಾಚಾರ, ಭಾವಾಚಾರ, ಜ್ಞಾನಾಚಾರ.

3. ಕಾಯಾನುಗ್ರಹ, ಇಂದ್ರಿಯಾನುಗ್ರಹ, ಪ್ರಾಣಾನುಗ್ರಹ, ಕಾಯಾರ್ಪಿತ, ಕರಣಾರ್ಪಿತ, ಭಾವಾರ್ಪಿತ, ಕಿಪ್ಯ, ಶುಶ್ರೂಷಾ, ಸೇವ್ಯ.

4. ಜೀವಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ, ನಿರೀಕ್ಷಾಂಗವು, ನಿರ್ಧಾರಾಂಗವು, ನಷ್ಟಾಂಗವು, ಆದಿಪ್ರಸಾದಿ, ಅಂತ್ಯಪ್ರಸಾದಿ, ಸೇವ್ಯಪ್ರಸಾದಿ, ದೀಕ್ಷಾಪಾದೋದಕ, ಶಿಕ್ಷಾಪಾದೋದಕ, ಜ್ಞಾನಪಾದೋದಕ.

5. ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಭಾವನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಪಿಂಡಾಕಾಶ, ಬಿಂದ್ವಾಕಾಶ, ಮಹದಾಕಾಶ, ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕಾಶ, ಭಾವಪ್ರಕಾಶ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ.

6 ಕೊಂಡುದೆ ಪ್ರಸಾದ, ನಿಂದುದೋಗರ, ಚರಾಚರವೆನಾಸ್ತಿ ಭಾಂಡ, ಭಾಜನ, ಅಂಗಲೇಪನ, ಸ್ವಯಪರವರಿಯದೆ, ಭಾವಾಭಾವನಷ್ಟ, ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ.

ಳುಳ್ಳ ದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾಗಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನಾಗಿಯೂ ಅವನ ರಾಜ್ಯಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಧರೆಗಧಿಕ ಮೂಱುರಾಯರ ಗಂಡನಪ್ರತಿಮ |
ಬಿರುದಾಂಕ ಗಜವೇಂಟೆಕಾಱಿ ದೇವೇಂದ್ರಭೂ |
ವರನ ಮಹದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಶರಧಿಜಂದ್ರೋದಯನುದಾರಕರುಣಾಧಾರನು ||
ನಿರುಪಮಿತಸಪ್ತಾಂಗರಾಜ್ಯವರ್ಧನಕಳಾ |
ಧರನಮಲಕೀರ್ತಿಯುತ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ.

ಈ ಕಲಿಯುಗದೊಳತಿಪ್ರಾಢನುತಿ ದೇವರಾಜೇಂದ್ರನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ. ಇಭವೇಂಟೆಕಾಱಿದೇವೇಂದ್ರನುನ್ನತ ಕೆಳೆಯನು.

ಈ ದೊರೆ 1419ರಿಂದ 1446 ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು. ಈತನಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕವಿಗೆ ಲಕ್ಕಣಾವಮಾತ್ಯ, ಲಕ್ಕಣ ಒಡೆಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು.

ಮುಳುಬಾಗಿಲ 2ನೆಯ ಮತ್ತು 96ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ(1431)ಈತನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಗೋತ್ರದವನೆಂದೂ ಪೆಗ್ಗಡೆದೇವ ಒಮ್ಮಾಯಮ್ಮ ಇವರುಗಳ ಮಗನೆಂದೂ ಈತನಿಗೆ ಮಾದಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನೆಂದೂ ದೇವರಾಯನ ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪುರದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವರಿಗೆ ಸೇವೆಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕೋಲಾರದ 104ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ(1428) ಈತನು ದೇವರಾಯನಿಗೆ ಧರ್ಮಾಪಾಗವೀಕೆಂದು ಭೂದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಬೌರಿಂಗ್‌ಪೇಟೆ 72 (1430), 87 (1433) ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಇವನು ಮುಳುವಾಗಿಲುರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಅಧಿಕೃತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಮಾಲೂರು 1ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1434) ಈತನೂ ಇವನ ಸಹೋದರನಾದ ಮಾದಣ ಒಡೆಯರೂ ದೇವರಾಯನ ನಿರೂಪದಿಂದ ಸಾಳುವಗೋಪರಾಜನಿಗೆ ತೇಕಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೋಲಾರದ 104ನೆಯ ಶಾಸನದ ಕಾಲವನ್ನೇ ಈತನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 54, ಪದ್ಯ 2221. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಸ್ತುವಿವರಣೆ, ಸಕಲನಿಷ್ಕಲವಿಚಾರ, ಶಿವನ 25 ಲೀಲೆಗಳು, ಭುವನಕೋಶ, ಶಿವಲೋಕವರ್ಣನೆ, ಶಿವನಂದೀಶಸಂವಾದ, ಬಸವಚರಿತೆ, ಗಣಪ್ರಶಂಸೆ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿವರಣೆ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಿ, ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಮಹಿಮೆ, ಶಿವಾಧಿಕ್ಯ, ಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಕರಣೆ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ "ವಿಮಲಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು" ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಗುರುವಚನದಮೃತಮುಂ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಾಗಮದ |
ಪರಮಾರ್ಥದಮೃತಮುಂ ವರಪುರಾತನವಚನ |
ಪರಿಯಾಯದಮೃತಮುಂ ಶಿವತಾಂತ್ರಿಕರು ಪೇಳ್ದ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನಿಪಮೃತಮುಂ|
ಪರಮಾನುಭಾವದನುಪಮಗೋಷ್ಠಿಯಮೃತದೊಳು |
ಬೆರಸಿ ಮಂಥನಿಸಿ ಪಡೆದ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ |
ಧರಿಸಿರ್ಪ ತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನಖಿಲವರ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||
ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತಂತ್ರದ ಸೂತ್ರ |
ವಿದು ಸಕಲವೇದಾಗಮದ ತಿರುಳಸೂತ್ರವಿಂ |
ತಿದು ಪರಮಶಿವಾರ್ಚನಪರಿಪದವೆನಿಪ ಶಾಂಭವೀಯಯೋಗದ ಸೂತ್ರವು '|

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆನಿಸಿದ ಮಹಲಿಂಗಮೂರ್ತಿ, ಪಾಶುಪತಸದ್ವ್ರತಿಗುಣಾಗ್ರಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುರು, ಪ್ರಭುವರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಾಲಸಂಹಾರ

ಇಡಿದ ಒಡ್ಡೆಯೆಡೆಯೊಳಡರುವ ಗಂಗೆಯುಮುಪತಿಯು |
ನಡಿಗಡಿಗೆ ಒಡದೆ ನಡುಗಿಸಿ ಜಡಿವ ಫಣಿಪತಿಯು
ಪೆಡೆಮಣಿಯೊಳೊಡರಿಪುವ ನಿಡುಬಿಸುರಿ ನಡುದೊಡೆಯು ಪಡದಿಯಿಂ ಕಡುಗುಂಬಿಸೆ ||

ಕಿಡಿಯಿಡುತ ಘುಡುಘುಡಿಸ ಕಡುವೆಳಪ ನಡುನಯನ
ಸಿಡಿಲ ಸಡಗರದ ಡಮರುಗದೊಡನೊಡನೆ ನುಡಿಯಿ |
ಮೃಡನು ತಡೆಯುವೆ ಯಮನ ಸುಡಲುರಿದಸಿ°ಪುವನ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು|

ಮನ್ಮಥ

ದಿಟ್ಟಸಿದ್ಧರನೆಯೆಬ್ಬಟ್ಟಿ ಯತಿಗಳ ಕೊರಲ
ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಜಧರ ಬಾಯುಟ್ಟಿ ವಿರಹಿಗಳ ಜೆ |
ನ್ನಟ್ಟಿಯಾಕ್ಷಿಪರ ಹುಡಿಗುಟ್ಟಿ ನಾನಾಜನರ ತಟ್ಟಿ ದಿಕ್ಕೆಂಟ ಸುಟ್ಟಿ ||
ಕಟ್ಟುಗ್ರತಪಸಿಗಳ ಸುಟ್ಟಿಸುವ ನೀಗುವರ
ಬಿಟ್ಟಧಿಕಮಾನಿಗಳ ಕಟ್ಟಿ ನಡೆಗೊಂಡು ಹಮ
ವೆಟ್ಟವಂ ಕಂಡ ಮನ್ಮಥವೀರನಖಿಲಪವರ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು |

ನೀತಿ

ವಿನಯವುಳ್ಳಭಿಮಾನಿಗವಮಾನವಾದಂತೆ |
ಮನವೊಲಿದ ಕೂಟದೆಡೆಗಗಲಿಕೆಯು ಬಂದಂತೆ |
ಯನುಗುಣದ ಯವ್ವನಂ ತಪ್ಪಿ ಮುಪ್ಪಡಸುತಿರೆ ಮ್ಮೆ ಸುಕ್ಕಿ ನರೆಗಳೊದವಿ ||
ತನು ನಡುಗಿ ಸರ್ವಾಂಗಶಿಥಿಲದಿಂ ನಿಸ್ಸತ್ವ |
ವನುಗೊಂಡು ನಡೆಯುಡುಗಿ ಬಾಗಿ ಬಸವಳಿಯುತಿರೆ |
ವನಿತೆಗಂ ಪುರುಷನನ್ಯೋನ್ಯಪಗೆಯೆಂಬವನ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥ. ಸು. 1430

ಈತನು ಷಟ್ಸ್ಥಲೋಪದೇಶ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ (ಸು. 1425) ಶಿಷ್ಯನು; ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡನಾಥನಾಗಿದ್ದ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಗುರು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳವಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ.

ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ. ಸು. 1430

ಈತನು ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ಎಂದರೆ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ (ಸು. 1425 ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥನ ಕರಜಾತನು. ಇವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಣ್ಣ, ಜಕ್ಕಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಕಾಲವ್ರ ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು. ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಈತನ ಉಪದೇಶಾರ್ಥವಾಗಿ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಸಂಗತಿ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ[1]. ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭು ದೇವ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲಾಕರ್ತೃ ಚಾಮರಸ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ, ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ ಮುಂತಾದ ವಿರಕ್ತರು ಈತನ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದಂತೆ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲ

*ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:—

ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕಾಮಿಕಾಗಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಅದಂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಅಗಸ್ತ್ಯಂಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂ. ಆದೇ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸ್ಥಲಭೇದದಿಂದ ಆಱುಪ್ರಕಾರವನುಳ್ಳುದಹುದು. ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಸ್ಥಲ 15, ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ 9, ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ 7, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ 5, ಶರಣಸ್ಥಲ 4, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ 4. ಅನಂತರ ಲಿಂಗಸ್ಥಲಂಗಳನಾಶ್ರಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಗುರುಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12, ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9. ಅಂತು ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57, ಉಭಯಂ ಪಿಂಡಾದಿ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾಂತ 101 ಸ್ಥಲ.[2] ಅವನೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಪುರಾತನರ ಮಹಾವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು ಸಾರಾಯವಾದ ನೂಱೊಂದು ಸ್ಥಲವಚನಗಂಳಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೂತ್ರವಿಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅಂತು ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕಂ ಸೇರಿದ ಪದನು 253 ; ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕಂ ಸೇರಿದ ಪದನು 297 ; ಉಭಯಂ 550

---

1. 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ 2 52ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಚಾಮರಸ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ (1672) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಕುಂತಲದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನಿಪನು. ಅವನ ಗುರುಗಳು ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ, ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು. ಅವರು ವಿಷ್ಣುಮತವ ಬೋಧಿಸುತ ತಮ್ಮ ಭಾರತರಾಮಾಯಣಾದಿಯಂ ಒಂಬತ್ತುತಿಂಗಳು ಬೋಧಿಸಿ 18 ಮೆಟ್ಟಿಲ ವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿರಲು, ಇತ್ತ ವೀರಶೈವಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ 21 ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ [1] ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥದೇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಗುರುನಿರೂಪದಿಂದ ಸಕಲಪುರಾತನರ ವಚನಂಗಳಿಂದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ಸೂತ್ರವ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ವಸ್ತುಕವರ್ಣಕದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ವಚನಂಗಳಿಗೆಯೂ ಸೂತ್ರಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ಅರ್ಧಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವಾಚಾರ್ಯರು, ಚಾಮರಸಯ್ಯನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯರು, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವರು, ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ 101 ವಿರಕ್ತರು ಭಕ್ತರು ಸಹವಾಗಿ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ಪುಷ್ಪಕದೊಳಗಿಟ್ಟು ಸರ್ವಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟಿವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಲು, ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ನೋಡಿ ಜಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶಮಂತ್ರಿ ಪ್ರೌಢನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಜಕ್ಕಣ್ಣನಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿ ಜಕ್ಕಣ್ಣನು " ಹರಿಯಜೇಂದ್ರಾದಿವಮನುಮುನಿಗಳಿಗೆಯೂ ಪ್ರಮಥರ ಮಹತ್ತ್ವ ತಿಳಿಯದು" ಎನ್ನಲು ಆ ಮಾತಿಗೆ ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು "ನಮ್ಮ ಭಾರತವ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯೆಂದಿರಿ; ಸತ್ತವರಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯರಾದವರ ಕಥೆಯನು ವೀರಶೈವರು ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮಗಣಂಗಳ ಕಥೆಯನು ತಂದಡೆ ರಾಜನು ಕೊಡುವ ತ್ರಿಸರವನು ಕಂಕಣವನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಂದುತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೂಂಡು ಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಬಳಿಕ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಆರಾಧ್ಯಚಾಮಯ್ಯನು ನಿದ್ರೆಗೈಯಲು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನು ಬಂದು " ಚಾಮಯ್ಯ ! ನೀನು ಚಿಂತಿಸದಿರು. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ 25ಗತಿ ಎಂದು ದಿನ 1ಕ್ಕೆ 101 ಪದನ ಮಾಡಿ 11 ದಿನಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡು " ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಲು, ಚಾಮಯ್ಯನು ತಾ ಕಂಡ ಸ್ವಪ್ನವನು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಪೇಳಿರಿ ಪುಷ್ಪದ ಪೊಂಟದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿದುಳಲೀಲೆ ತುಂಬಿದಂತೆ ದಿನ 1ಕ್ಕೆ 101 ಪದನ ಬರೆದು 11 ದಿನಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದ

1. 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಭಕ್ತರುಸಹವಾಗಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಂ ಕೊಂಡು ಪ್ರೋಗಿ ಓದಿ ಸಲು ಪ್ರೌಢರಾಯನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕಂಕಣತ್ರಿಸರವನು ಕೊಟ್ಟು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರ ಮನ್ನಿಸಲು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು, ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವರು, ಚಾಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಭಕ್ತರು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಂ ಮೆಱವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸುಖದಲ್ಲಿದರ್ರು.

ಚಾಮರಸ. ಸು. 1430

ಈತನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನುಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ [1] ಸಮಕಾಲದವನು. ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿ ಮೆರ್ಯಾ ದೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ [2] ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದ 101 ವಿರಕ್ತರೊಳಗೆ ಇವನೊಬ್ಬನು ಎಂದು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯು ತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸು. 1650) ಈತನಿಗೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಸಾರೋದ್ಧಾರ, ಅನ್ಯಮತಕೋಳಾಹಳ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇತರಗ್ರಂ ಥಗಳಿಂದ ಇದು ಏತತ್ಕೃತವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಘವಾಂಕ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಉದ್ದನೆಯ ವೀರೇಶನಿಂದ ವೀರಶೈವೋಪದೇಶವನು ಪಡೆದು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಗತಿ 25, ಪದ್ಯ 1111. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತವು[3] ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ (1672) ಹೇಳಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. [2] ಇದೇ ವಿಷ ಯವಾಗಿ ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ನೃಪಾಸ್ಥಾನದೊಳು ಈವರ್ತಮಾನದಿ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢರಾರೆಂದೆನೆ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸಕವಿ, ಚಾಮರಸರು ಎಂದಿವರ್ರಂ ಕರೆದು ಭುವನನುತಭಾರತವ ಕರ್ಣಾಟಭಾ

---

1. 57 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ 2 58ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 3. Vol. I, 148

ರತಿಯೊಳುಸುರಿ ನೀನೆಂದೊರೆಯೆಲು ಇವ್ವರೂ ಬೇಟಿಯೊಂದೊಂದು ಕೃತಿವೇಳಿತಿರೆ ಕಬ್ಬಿಗರು ಬಂದು ಚಾವಮಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯವ ನೋಳ್ಪೆವು ಎನಲು ಪುಸ್ತಕವ ತಂದು ಕಾಳೆಗದ ಕಧನದ ಓಲೆಯ ಹೆಬ್ಬೆರಲೊಳು ಹಿಳಿದು ಹಿಂಡೆ ರಕ್ತಂ ಬೀಳಿ ಸರ್ವರೂ ರಸಕಾವ್ಯವಹುದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಪೋದರು. ಆ ವಾರ್ತೆಯನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕೇಳಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಪೇಳಿದ ಕೃತಿಯನು ನೀನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟಟ್ಟೊಡೆ ನಾನು ಬಾಳ್ವೆನು ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾವೆನು ಎನಲು ಆವಳು ಅಂತೆಗ್ಯೆದಳು. ಚಾವಮರಸನ ಕೃತಿ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವನು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರೆ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು "ಅನ್ಯದೈವವ ಕೀರ್ತಿಸುವುದುಂಟೆ? " ಎನಲು ಚಾವಮರಸನು ಸಂಸಾರವನು ಬಿಟ್ಟು ಪಂಪೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯ ಪಡೆದು ನಿಜಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಭಾರತವನೊರೆದಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಂಗೊಸೆದು |
ಭೂರಮಣನೊಲಿದು ಕನಕಸ್ನಾನಮಂ ಮಾಡ್ಪೊ |
ಡಾರಂಭಿಸಲ್ಕೆ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಗುಂಟೆ ಕನಕಸ್ನಾನ ತೆಗೆಯೆನ್ನಲು |
ಧಾರಿಣಿಯೊಳುಳ್ಳ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ಸತ್ತನರ ಕಥೆ |
ತೋಱು ಬದುಕಿದರ ಕಥೆಯೊಳವೆ ಎನಲೊಳವೆಂದು |
ಚಾರುಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನೊರೆದು ಮೆಱಿಸಿದಂ ಲೀಲೆಯಾ ಚಾವಮರಸನು ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೊರೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೇ ಆಗಿರಬೇಕು.* ಈ ಇತಿಹಾಸವು ನಿಜವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಾವಮರಸನ ಭಾವನೆಂದೂ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅರವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುಗೊಗೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವನಿಂದ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪಯ್ಯನವರೆಗೆ [1] ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸುವವರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

---

1 ಸಂಗನಬಸವ, ಚೆನ್ನಸಂಗನ ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಕಿನ್ನರಿಯಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಏಲೇಶ್ವರದ ಕೇತಯ್ಯ, ಗಾಣದ ಕನ್ನಪಯ್ಯ. . .

ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ಜನನದ | ಕುತ್ತದಲ ಬಲುಕುದಿದು ಕರ್ಮಿಡ |
ಕತ್ತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವರ ಸೀಮೆಯ ಮಾತು ತಾನಲ್ಲ ||
ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ಪುಂಡರಾಲಿಪ ಮತ್ತಮತಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿದು |
ಸತ್ಯಶರಣರು ತಿಳಿವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ||

ಬಾಯ ನುಡಿಗಳ ಕೇಳಿ ಕಿವಿಯೊಳ | ಗಾಯೆನುತ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಹೋಹ ವಿ |
ಡಾಯವಲ್ಲಿದು ತಮ್ಮ ತನುಮನಧನವನೆಲ್ಲವನು ||
ಬೀಯವಾಡಿಯೆ ಲಿಂಗದಲಿ ನಿಜ | ಕಾಯ ನಿಲುವಡೆ ನಿತ್ಯರಪ್ಪಡೆ |
ದಾಯಿಗರು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬನವಸಿ

ಅದಱೊಳವನೀಕಾಂತೆಗೊಪ್ಪುವ | ವದನವೋ ಶೃಂಗಾರಸಾರದ |
ಸದನವೋ ಸೊಬಗಿನ ಸುಮಾನದ ಸುಖದ ನೆಲೆವೀಡೋ ||
ಸುದತಿರತ್ನಗಳೊಗೆವ ಜೆಲುವಂ | ಬುಧಿಯೊ ಪೇಟಱನೆ ಸಕಲಸೌರಂ |
ಭದಲಿ ಸೊಗಸಿಹುದಲ್ಲಿ ಬನವಸಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವು |

ಮಾಯೆ

ಬೀಱಿತಿರ್ದಳು ಮುದ್ದುತನವನು | ಹೇಱಿತಿರ್ದಳು ಸಕಲಜೆಲುವನು |
ತೋಱಿತಿರ್ದಳು ಜಗದ ಜಂಗುಳಿಗಾಡುಹೊಲನಾಗಿ ||
ಸಾಱಿತಿರ್ದಳು ಸಕಲಸೊಬಗನು | ಮಾಱಿತಿರ್ದಳು ದಿನದಿನಕೆ ಕಳೆ |
ಯೇಱಿತಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ವಿವಿಧವಿಲಾಸವೃತ್ತಿಯಲಿ |

ಭಕ್ತಿ

ಕೋಪದುರಿಯಲಿ ಕೊಱಿಗಿ ದಪರ್ದ | ತಾಪದಲಿ ಲಯವಾಗಿ ಮತ್ಸರ |
ಕೂಪದಲಿ ಕುಕ್ಕಿರಿಸಿ ಡೆಂಬಿನ ಸೀಮೆಯಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ||
ಲೋಪಬುದ್ಧಿಗೆ ಲೋಲನಾಗಿ ಮ | ಹಾಪರಾಧದಲುಕ್ಕಿ ಸೊಕ್ಕುವ |
ಪಾಪಿಗಹುದೇ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ||

ಕಲ್ಲಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ ಸು 1430

ಈತನು ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಮುಂತ್ರಗೋ ಪ್ಯದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾ ನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿಬ್ಯಾ

ನಗರದ 101 ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು; ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ[1], ಚಾವುರಸ ಇವರಿಗೆ ಸಮಕಾಲದವನು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಷಟ್ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಚನಗ್ರಂಥ; ಸ್ಥಲ 16, ವಚನ 720. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಭಕ್ತಿಕಾಂಡವೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಮಾರ್ಗ. ಈ ಮಾರ್ಗವೆ ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ. ಇದನು ವಿದ್ಯಾನಗರದ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವಾರ್ಯನು ಪುರಾತನರ ವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದ ವಚನಂಗಳಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಷೋಡಶಸ್ಥಲಪರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ಆಥ್ಯೈಸಿದ ವಚನಾಗಮವಿದು. ಇದು ಷಟ್ಸ್ಥಲಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತವಾದ ಶರಣಮಾರ್ಗ.

ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದ ಪುರಾತನರ ವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ 720ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಷೋಡಶಸ್ಥಲಪರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಿದನು ವಿದ್ಯಾನಗರದ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವಾರ್ಯನು.

ಸ್ಥಳಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇವೆ. ಒಂದೆರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯೊಡನೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ನೆನೆಯಲಱಿಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಱಿಯೆ ಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ, ಭಾವಿಸಲಱಿಯೆ ಬೆರಸಲಱಿಯೆ ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಧ್ಯಾನವೆಂಬನವನಱಿಯೆ ಧ್ಯಾನವೆಂಬಾತೀತ ತಾನೆಯಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಂಗಳೆಲ್ಲವ ಮಾಱಿ ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿದೆ.

ಟೀಕೆ|| ಜ್ಞಾತೃವೆ ಆತ್ಮನು, ಜ್ಞಾನವೆ ಅಱಿವು, ಜ್ಞೇಯವೆ ಅಱಿಯಿಸಿಕೊಂಬ ಲಿಂಗ; ಅಂತು ಆತ್ಮಾನುಜ್ಞಾನದಿಂದ ತನ್ನ ನಿಜವೆ ಲಿಂಗವೆಂದಱಿದು ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅಂಗಮನಭಾವಜ್ಞಾನಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಲಿಂಗದೊಳ್ಕೈಕ್ಯವಾಗಿ ಲಿಂಗವಾದ ಶರಣನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

---

1. 57ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ತನು ನಷ್ಟ ಮನ ನಷ್ಟ ನೆನಹು ನಷ್ಟ ಭಾವ ನಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ನಷ್ಟ; ಇಂತೀ ಪಂ
ಚನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನಾನು ನಷ್ಟವಾದೆನು; ಆ ನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನೀನು ನಷ್ಟವಾದೆ, ಕಲಿದೇವರ
ದೇವಾ ಎಂಬ ನುಡಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮುಚ್ಯತೇ ಎನುತಿತ್ತು.

ಟೀಕೆ|| ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶರಣ, ತನುಮನಭಾವಜ್ಞಾನಂಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗದೊಳ್ಮೈಕ್ಯವಾಗಿ ಅಳಿವಿನ ಅಳಿವುಹಿಸಿಕೊಂಬಿವೆರಡಳಿವಿದು ಮಹಾಘನಲಿಂಗವೆ ತಾನಾದಲ್ಲಿ ತಾನೆಂಬಜ್ಞಾನದ ಉಲುಹಡಗಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೆ ಆಗಿದ[1] ಶರಣನೆಂಬುದೀ ವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

---

2. ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಟೀಕೆ

ಪ್ರಭುದೇವನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಲ್ಲಿ 27 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದು ಅವಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ—

ಅಂದಿನ ಚಿತ್ಪ್ರಭು ತಾನೆ ಇಂದಿನ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುವಿನಂಗದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಮೂಡಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದುದ ತನ್ನಂದಿನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಿಪ್ಪತ್ತೇಳುವಚನಂಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಂ ತಾನೆ ಅರ್ಥೈಸಿದನೆಲ್ಲಾ ಶಿವಗಣಂಗಳಱಿವಂತೆ. ಇದು ಶಿವಜ್ಞಾನದಪರ್ಣವಾಗಿದುದು.

ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪದ್ಯ|| ಎಂಟೆಸಳ ಕಮಲದಾ ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರದೊಳಗೆ |
ಎಂಟುಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳುಂಟು |
ಎಂಟುಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಕಂಟಕಂಗಳ ಗೆಲಿದು |
ದಾಂಟಿದೆನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನು||

ಟೀಕೆ|| ಬ್ರಹ್ಮಾಂಶಿಕವಪ್ಪ ಆತ್ಮನು ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮದಿಂದೊಗೆದ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹಯುಕ್ತನಾಗಿರಲು ಇಂತೆರಡುಬ್ರಹ್ಮರಿಂದೊಗೆದ ಪೊಸಕೃತ್ರಿಮದೇಹವೆಂಬುದೀಗ ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಆದೇಹದ ಹೃದಯಕಮಲದ ಎಂಟೆಸಳು ಸಂಜಲ ಗುಣರೂಪವಾಗಿಹುವೆಂಬುದೀಗ ಎಂಟೆಸಳ ಕಮಲದಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಅಷ್ಟತ ನುವೀಧಿಗಳ ಅಷ್ಟಮದಂಗಳೆಂಬುವೀಗ ಎಂಟುಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳುಂಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಅಷ್ಟದಳಗುಣವಿಡಿದು ಈಯೆಂಟುಮದದಿಂದ ದೇಹ ತಾನೆಂದು ಜೀವ ತಾನಾಗಿ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವನಾಗಿ ಆದೀಗ ಕಂಟಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಇಂತಪ್ಪ ದೇಹ ದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದ ಶರಣನು ಅಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಆ ದೇಹದ ಗುಣಂಗಳ

---

1. Vol. I, 149.

ಅಷ್ಟಮದಂಗಳೆಲ್ಲವನು ದಹನವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಎಂಟುಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಇಂತು ಜ್ಞಾನಮುಖದಿಂದ ದೇಹಭಾವವಳಿದು ಶಿವಭಾವಧ್ಯಾನದಿಂದ ಜನನಮರಣವ ಪರಿಹರಿಸಿ ಭವಸಾಗರವ ಜಯಿಸಿದ ಶರಣನೆಂಬುದೀಗ ಕಂಟಕಂಗಳ ಗೆಲ್ದು ದಾಂಟಿದೆನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಂತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಹವಾಸನೆಯಳಿದು ಆ ಶಿವಜ್ಞಾನದಿಂದವೆ ಭವವಿರಹಿತವಹುದಲ್ಲದೆ ಏಕ್ಕಿನ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಂಗಳ ತನುದಂಡನೆಯು ಕರ್ಮಂಗಳಿಂದ ದೇಹನಾಸನೆಯಳಿಯದೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬುದೀವಚನಾರ್ಥ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ. ಸು. 1430

ಈತನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು 10 ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಮಾಧ್ವನೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕೋಳಿವಾಡು ಎಂದೂ ಇವನ ಪೂರ್ವಿಕರು ಕುಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇನಬೋವರೆಂದೂ ಇವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಣಪ್ಪ ಎಂದೂ ಗೆದುಗಿನಪ್ರಾಂತದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾದವಿದೆ. ಈತನು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣದೇವರ ಭಕ್ತನು; ಆ ದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509–1529) ಆಳಿಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೆ|| ರೈಸ್, ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ್ ಮುಂತಾದವರು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿದುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ ಈ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಾರತದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವು ಈ ದೊರೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ದೊರೆ "ಲೇಸೆನಿಸಿ ಮೊದಲಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ದಶಪರ್ವಗಳ ಹೇಳಿದ ಭಾರತದ ಉಳಿದ ಪರ್ವಗಳ ನೀ ಸಕಲಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪೇಳ್ದು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. "ಮೊದಲಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈದೊರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಆ ಭಾರತವು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾ

ಗಿದೆ. ಈ ಊಹೆಯನ್ನು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವು[1] ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರೆ (ಸು. 1650), ಚೋರಬಸವೇಶ್ವರಚರಿತ್ರೆ (1763) ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಇತಿಹಾಸವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು (1419-1446) ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢರಾದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಚಾಮರಸ ಇವರಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದು ಭಾರತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬರೆದರು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಚಾಮರಸನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ರಸಕಾವ್ಯವಹುದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಲು, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ನಣ್ಣನಾದ ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಬಾಳುವೆನು, ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾವೆನು ಎನ್ನಲು ಅವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಗಂಡನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು. ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿ ನಷ್ಟವಾಗಲು, ಅವನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯೆಂಬ ಬೇರೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ದೊರೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಓದಲು, ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚಿದರು; ದೊರೆ ಖುಷಿಯಮೇಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ದೊರೆ ಮೊದಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಚಾಮರಸನು—ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವು ಸತ್ತುವರ ಕಥೆ, ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಯದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಚರಿತೆ—ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದೊರೆ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಾರತವನ್ನು ನಿಸ್ಸಾರಗೈದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕನಕಸ್ನಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಚಾಮರಸನಿಂದ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಇದರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ದೇವರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚಾಮರಸನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗುವುದು. ಇದು ಇವನ ನಿಜವಾದ ಕಾಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500), ಲಕ್ಷ್ಮಕವಿ (1723), ಕೋವಯ್ಯ (ಸು. 1750), ಬೊಬ್ಬೂರುರಂಗ(ಸು. 1760) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

---

1 60ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಮಾಯಣಕಥಾಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಹಲಗೆಬಳಪವ ಪಿಡಿಯದೊಂದ ದಗ್ಗಳಿಕೆ ಪದವಿಟ್ಟ ಲಿಪಿದೊಂದ |
ಗ್ಗಳಿಕೆ ಪದರೊಡ್ಡವದ ರೀತಿಯ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗಳಿಕೆ ||
ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಠಪಶ್ರದ | ಉಲುಹು ಕೆಡದಗ್ಗಳಿಕೆಯೆಂಬೀ |
ಬಲುಹು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಕಿಂಕರಗೆ ||
ತಿಣುಕಿದನು ಫಣಿರಾಯ ರಾಮಾ | ಯಣದ ಕವಿಗಳ ಭಾರದಲಿ ತಿಂ |
ಥಿಣಿಯ ರಘುವರಚರಿತೆಯಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ತೆಱಪಿಲ್ಲ ||
ಬಣಗುಕವಿಗಳ ಬಗೆವನೇ ಸಾ ಕೆಣಿಸದಿರು ಶುಕರೂಪನಲ್ಲವೆ |
ಕುಣಿಸಿ ನಗನೇ ಕವಿಕುಮಾರವ್ಯಾಸನುಟಿಪಿದವರ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪರ್ವ 10, ಸಂಧಿ 52, ಪದ್ಯ 8479. ಭಾರತದ ಮೊದಲು 10 ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ವೀರ ದ್ವಿಜರಿಗೆ | ಪರಮವೇದದ ಸಾರ ಯೋಗೀ |
ಶ್ವರರ ತತ್ವವಿಚಾರ ಮಂತ್ರಿಜನಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಗುಣ ||
ವಿರಹಿಗಳ ಶೃಂಗಾರ ವಿದ್ಯಾ | ಪರಿಣತರಲಂಕಾರ ಕಾವ್ಯಕೆ |
ಗುರುವೆನಲು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೇದವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ —

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮಗದುಗುವೀರನಾರಾಯಣಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುಪಾನಪುಷ್ಟವಪಷ್ಟಟ್ಪದೀನಿಕಾಯ ಶ್ರೀಮತ್ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಭಾರತಕಥಾಮಂಜರಿಯೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶೇಷಾದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಹೊರೆಯ ಸಖಿಯರ ನೋಟ ಮೈಯಲಿ | ಹರಿದು ಒಲೆಲದು ಚಿತ್ತವೀಕೆಯ |
ಧರಿಸಿ ಕುಸಿಯದು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಮೆಲ್ನುಡಿಯ ಸವಿಸವಿದು ||
ಆರುಚಿಯಾಗದು ನಾಸಿಕವು ಮೈ | ಪರಿಮಳದ ಪೂರದಲಿ ಗಂಧಾಂ |
ತರಕೆ ನೆಱಿಯದು ರೂಪವೇನೆಂಬೆನು ನಿತಂಬಿನಿಯಾ ||
ನಳಿನಮುಖಿಯರ ಸಕಲಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಳಸವಿದು ಸೌಂದರ್ಯವಸನದ |
ವಿಲಸನಿದು ರತಿರಮಣವೈಭವರತ್ನಕೋಶವಿದು ||
ಲಲನೆಯರ ಸೀಮಂತಮಣಿ ಜಗ | ದೊಳಗೆ ಚೆಲುವಿನ ಕಣಿ ತಪೋಧನ |
ಕುಲಜರಿಗೆ ಸೃಣಿಯೆನಲು ಮೆಱೆದುದು ರೂಪವಂಗನೆಯಾ ||
ಹೊಳೆಹೊಳೆದುದಾಭರಣರತ್ನಾ | ವಳಿಯ ರುಚಿ ತನ್ಮಣಿರುಚಿಯು ಮು |
ಕ್ಕುಱಿಸಿತಂಗಚ್ಛವಿ ತದಂಗಪ್ರಭೆಯನಡಹಾಯ್ದು ||
ಧಳಧಳಿಸಿದುದು ವದನ ಮುಖಿಮಂ | ಡಲದ ಕಾಂತಿಯನೊದೆದು ಕಣ್ಗಳ ||
ಬೆಳಗು ಸಟಿಂಬರಿದುದೇನೆಂಬೆನು ನಿತಂಬಿನಿಯಾ ||
ಪರಿಮಳದ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಂ | ವರಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಫಲದ ಕೆಂದಾ |
ವರೆಯ ಮಱೆದಿದುಂಬಿಗಳ ವಣಾರ್ಥಂತರವನಳವಡಿಸಿ ||
ಸರಸವೀಣಾಧ್ವನಿಯ ಹಂಸೆಯ | ಗರುವಗತಿಗಳನಾಯ್ದು ಮನ್ಮಥ |
ವರವಿರಿಂಚಿಯೆ ಸೃಜಿಸಿದನು ಪಾಂಚಾಲನಂದನೆಯಾ ||

ಕೊಳ

ಉಲಿವ ಕೋಕಿಲಪಾತಕರ ಮೆಱೆ | ವಳಿಕುಲದ ಗಾಯಕರ ಹಂಸಾ |
ವಳಿಯ ಸುಭಟರ ಜಡಿವ ಕೊಳವರ್ಕ್ಕಿಗಳ ಪಡಿಯಱಿರ |
ಲಿಲದರ್ ಹೊಂದಾವರೆಯ ನವಪರಿ | ಮಳದ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
ಲಲನೆಯೋಲಗಸಾಲೆಯಂತಿರೆ ಮೆಱೆದುದಾಸರಸಿ ||

ಅರ್ಜುನನ ಪುತ್ರಶೋಕ

ಮುಚ್ಚಿದನು ಕಣ್ಗಳನು ಧೈರ್ಯದ | ಕೆಚ್ಚಿನೆದೆ ಕರಗಿದುದು ಶೋಕದ |
ಕಿಚ್ಚು ಕೊಂಡುದು ಮನವನಖಿಳೇಂದ್ರಿಯದ ಸುಖವಿವಡಗಿ ||

ಎಚ್ಚಳಿಡಗಿತು ನೆಲಕೆ ಕೈಗಳ | ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿರಿದನು ಪುತ್ರಶೋಕದ |
ಹೆಚ್ಚುಗೆಯ ತಾಪವನು ಪಸರಿಡಲಳಿಯೆನಜುರ್ಜನನ ||

ಕರ್ಣಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ

ಮನದೊಳಗೆ ಮೊಗೆದೀಂಟಿದರು ಮೂ | ಗಿನಲಿ ಸೂಸಿದರಡಿಗಡಿಗೆ ಕ |
ಣ್ಣಿನಲಿ ಕುಡಿಕುಡಿದುಗುಳುತಿದರು ಮೂದಲೆಯ ಮಾತಿನಲಿ ||
ಮನದೊಳಂಕುರವಾಗಿ ಕಡೆಗ | ಣ್ಣಿನಲಿ ಪಲ್ಲವವವಾಗಿ ರಣವಾ |
ತಿನಲಿ ಪೂತುದು ಕರ್ಣಪಾರ್ಥರ ರೋಷಮಯಜಾಲ ||

ವಿದುರನೀತಿ

ಕೋಪವೆಂಬುದನರ್ಥಸಾಧನ | ಕೋಪವೇ ಸಂಸಾರಬಂಧನ |
ಕೋಪದಿಂದುರುತರದ ಸುಕೃತವು ಲಯವನ್ಹೈದುವುದು ||
ಕೋಪವನು ವರ್ಜಿಸಲುಬೇಹುದು | ಕೋಪವುಳ್ಳವನಾವನಾಗಲಿ |
ಕಾಪುರುಷನಿಹಪರಕೆ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಾ ವಿದುರ ||
ಯತಿ ಕೆಡುಗು ದುಸ್ಸಂಗದಲಿ ಭೂ | ಪತಿ ಕೆಡುಗು ದುರ್ಮಂತ್ರಿಯಲಿ ವರ |
ಸುತ ಕೆಡುಗು ಲಾಲನೆಗಳಲಿ ಕೃಷಿ ಕೆಡುಗುಪೇಕ್ಷೆಯಲಿ ||
ಮತಿ ಕೆಡುಗು ಮಧುಪಾನದಲಿ ಸ | ದ್ಗತಿ ಕೆಡುಗು ದುಶ್ಚರಿತದಲಿ ನಿಜ |
ಸತಿ ಕೆಡುಗು ದುರ್ವ್ಯಸನದಲಿ ಭೂಪಾಲ ಕೇಳೆಂದ ||

ಈತನು ಐರಾವತ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 4 ಸಂಧಿಗಳೂ 441 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನವೀರನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಮುದ್ರಿತವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಧಿಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಐರಾವತಪೂಜೆಮಾಡಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಅಂದು ಗೋಕುಲದೊಳಗೆ ದೇವಪು | ರಂದರನು ಬಲುಮಳೆಯು ಸುರಿಯಲು |
ಮಂದರವ ಕಿಬ್ಬಿಬೆರಳಿನಿಂದಲಿ ನೆಗಪಿ ಕಾದವನ ||
ಸೌಂದರಿಯನೆಳೆದೊಯ್ದ ದೈತ್ಯನ | ಕಂಧರವ ಕತ್ತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ |
ತಂದವನ ಬಲುತೋಟಿ ಬೇಡೆಂದೊದಲಿದುವು ಕಹಳೆ ||

ಶ್ರೀಗಿರೀಂದ್ರ. ಸು. 1430

ಈತನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ (ಸು. 1430) ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರನ[1] ಶಿಷ್ಯನು; ಸಿರಿಯಾಳತ್ರಿಪುರಾರಿಯ ಮಗನು. ಇವನ ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ— ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಕ್ಕಣ್ಣನು ಬರೆದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿಗೆ ಶ್ರೀಗಿರೀಂದ್ರನು ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ—ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಇವನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ. ಸು. 1430

ಇವನು ಒಂದು ತ್ರಿಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಅಕ್ಕಸಾಲೆಯಜಾತಿಯವನು; ಕರಸ್ಥಲದ ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯನ ಶಿಷ್ಯನು, 101 ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಈತನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419–1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1584) ಹೇಳಿದೆ[2]. ಇವನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವ, ಚಾಮರಸ ಇವರ ಸಮಕಾಲದವನು. ಇವನಿಗೆ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ.

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 31. ಇವು ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳು; ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಪರ್ವತ ಶಿವಯೋಗಿಯಿಂದ (ಸು. 1650) ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎಂಟುವೊನೆಯವೇಲೆ ಏಳು ದುರ್ಗವ ಮೂಲಿ | ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ|
ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ ನರಿನಾಯ |
ಬೇಂಟೆಯನಾಡಿ ಮೆಳೆದುದು ||
ಹಸಿವೃತೃಷೆವಿಷಯವ ಹೊಸೆದು ಭಸ್ಮವ ಮಾಡಿ|ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟ ಕಡೆಗೊದ್ದು|
ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟ ಕಡೆಗೊದ್ದು ಸಂಸಾರ |
ಹಸಗೆಟ್ಟಿತೆಂದು ನಗುತಿರ್ದ ||

1, 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2 ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯಗಳು 7-20.

ನಾಲ್ಕು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ದೇಗುಲವಿರೆ | ನಾಲ್ಕು ಹನ್ನೆರಡು ಚೌಕದ |
ನಾಲ್ಕು ಹನ್ನೆರಡುಚೌಕದಾ ಬಾಗಿಲು |
ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿಗಿತು ||
ಪರಿಮಳವ ಕೊಂಬಂಥ ವರಭೃಂಗನಂದದಿ | ಪರಮಹಂಸನೊಳೊಡವೆರೆದು
ಪರಮಹಂಸನೊಳೊಡವೆರೆದು ಕರಸ್ಥಲದ |
ಗುರುಶಾಂತನೊಡನೆ ಬಯಲಾದೆ ||

ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ. ಸು. 1430

ಈತನು ಅನುಭವಸೂತ್ರ, ಪ್ರಭುಗೀತಿ, ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಷಟ್ಪದಿ, ಷಟ್ಸ್ಥಲಗದ್ಯ, ಶತಕತ್ರಯ, ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವವಚನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನುಭವಸೂತ್ರವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಮಲಪ್ರಹಾರೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಏಪುರಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉಪಮನ್ಯುಶಿವಾಚಾರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಮಗ ಭೀಮನಾಥ, ಮಗ ಕಳೀಶ್ವರ, ಮಗ ಬೊಪ್ಪನಾಥ, ಮಗ ನಾಕರಾಜ, ಶಿಷ್ಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ಕವಿ ಮಾಯಿದೇವ. ಇವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಏಪುರದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಭಕ್ತನು. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ 1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ

ಎಲೆರಾಮ ಕೇಳಿನ್ನು ಸಕಲಾಗಮಂಗಳಿಗೆ |
ನೆಲೆಯೆನಿಸಿ ಪ್ರೌಢನಿಂ ಪೂಜೆಯಂ ಕೊಂಡು ಷ |
ಟ್ಸ್ಥಲಮಾಗರ್ಗಮಂ ಸಕಲಶಿವಭಕ್ತಸಂತತಿಗೆ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ||
ತಿಳಿವೊಲನುಭವಸೂತ್ರವಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ |
ಗೆಲವಿನಿಂ ಪೇಟ್ದಿ ನಿಜಶಿವಸಮಾಧಿಯಲಿ ಮಿಗೆ |
ನಲವಿನಿಂದಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭುವರನಿರದೆ ಮುಕ್ತನಹನು [1] ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರೌಢರಾಯನ (1419–1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು

---

1. ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯ 38.

ಸುಮಾರು (1430) ಆಗಬಹುದು. ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು (1672) ತನ್ನ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಈಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಮಗ್ಗೆಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯಪ್ರಭುಗಳು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನು ಭಾವಸೂತ್ರವಂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಭುಗೀತಿ ಷಟ್ಪದರೂಪವಾದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಶತಕತ್ರಯಪ್ರಬಂಧಮುಂ ಪೇಳಲಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಗದ್ಯಮುಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಕುಮತವಿಭೇದಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯೆಂದು ಹೊಗಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನ್ನಳಿಯನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ನಾರಸಿಂಹಪುರಕ್ಕೆ ವಾದಕ್ಕೆ ಕರಸಲು ಬಂದು ಜಯಸ್ತಂಭವನು ನೆಟ್ಟು ಹೋದರು. ಐಪುರದ ಸೋಮನಾಥನೆಂಬ ತಮ್ಮಿಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದರು.

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಿಗೂ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಿಗೂ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷ ಅಂತರವಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು ಹೇಳಿರುವ ದೊರೆಯ ಹೆಸರು ತಪ್ಪಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಿದ್ಧವಂಡೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ—ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವಂ ಲಿಂಗವಂತರಿಗೆ ನರಕವಿಲ್ಲೆಂದು ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಟಿಲಿಲ್ಲದ ಜಯಸ್ತಂಭವಂ ನಿಲಿಸಿದಂ—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇವಿಷಯವನ್ನು ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನೂ (ಸು. 1560) ತನ್ನ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಪ್ರಭು, ವಿಭು ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶತಕತ್ರಯ

ಇದು ಶಿವಾಭವಶತಕ, ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ, ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಶತಕಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಶತಕಗಳು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ; ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನು (ಸು. 1560) ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ

ಶಿವಾಧವಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಾಧವ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು "ಷಟ್ಸ್ಥಲಾತ್ಮಕವಿಶಿಷ್ಟಮಹತ್ತರಭಕ್ತಿಯೋಗವಿದ್ಯಾಪರವೆಂಬರ್ಥತತ್ವಮಯವುಮಪ್ಪ ಲಸಚ್ಛತಕಪ್ರಬಂಧಂ" ಎಂದ ಕವಿ ವಿಕೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ನೋಡದಮುನ್ನ ದರ್ಪಣವ ದರ್ಪಣಭಾವಮದುಂಟು ವಿಭ್ರಮಂ |
ಗೂಡಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಭಿಮುಖಾಸ್ಪದವಾದ ನಿಜಸ್ವರೂಪಮುಂ ||
ನೋಡಿದನಂತರಂ ಮರಳಿ ದರ್ಪಣಭಾವಮದುಂಟೆ ತತ್ವಮುಂ |
ನೋಡದಮುನ್ನ ಮಾಯೆ ಬಲಿಕೆಲ್ಲಿಯ ಮಾಯೆ ಬಿಡಾ ಶಿವಾಧವಾ ||
ಲಿಂಗವೆ ತತ್ಪದಂ ತ್ವಮಿತಿಶಬ್ದಪದಂ ವಿಮಳಾಂಗಮಾದ್ವಿಧಾ
ಸಂಗಮಸಿಪ್ರಮಾಣಪದವೆಂದು ವಿವೇಕಪರಾನುಭೂತಿಯಿಂ ||
ದಂ ಗುರು ಪೇಟ್ದ ತತ್ವಮಸಿವಾಕ್ಯಪದಾರ್ಥಮನಿಂತು ಯೋಚಿಪಾ
ತಂಗುಳಿದಾಗಮಂ ಬಯಲ ಮಾತಿನ ಮಾಲೆ ಕಣಾ ಶಿವಾಧವಾ ||
ಸ್ಫಟಿಕಮಣಿ ಸ್ವಭಾವವಿಮಲಂ ಪರಮಾರ್ಥದಿನೀಕ್ಷಿಪಲ್ಲಿ ಸಂ |
ಘಟಿಸಿದುಪಾಧಿಯಿಂ ಮಲಿನವಾಸನೆಯಾದೊಡೆ ದೋಷಮೇಂ ಸರಿ ||
ಸ್ಫುಟತರಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶಘನಮೂರ್ತಿಯೆನಿಪ್ಪ ಶಿವಾತ್ಮಯೋಗಿಯಂ |
ಪಟುಬಹಿರಾವೃತಪ್ರಚುರಸಂಶ್ರುತಿ ಪೊರ್ದಿದೊಡೇಂ ಶಿವಾಧವಾ ||

ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 103 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಾವಲ್ಲಭ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಐಪುರದ ಸೋಮೇಶ್ವರದೇವರ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಮಲಮೂತ್ರಕ್ರಿಮಿಮಾಂಸಶೋಣಿತಮಯಾಪೂತಾಂಗಮುಂ ಪೂತನಿ
ರ್ಮಲತೀರ್ಥೋದಕದೊಳ್ ಮುಳುಂಗಿಸಿ ವೃಥಾ ತತ್ತೀರ್ಥಮುಂ ದುಷ್ಟದು ||

ಜಡಲಮುಂ ಮಾಡಿ ವಿಮೋಹದಿಂದಕಟ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೋಸುಗಂ ಪಾಪಮುಂ |
ವಿಲಸದ್ಭಕ್ತಿವಿಶುದ್ಧಿಹೀನಭವಿಗಳ್ ಮಾಟ್ಪರ್ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ |
ಮೊದಲಿಲ್ಲಿಂದೆಲೆ ಕರ್ಮಮುಂ ಬಳಿದೆ ಮತ್ತುಂಟೆಂದು ಮತ್ತಿಂತದ |
ಕ್ಕಿದುಪಾಯಂ ಪರಿಹಾರಮೆಂದು ಬಳಿದೊಂದಂ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಾಗಳಂ ||
ತದು ಹೋಯಿತ್ತು ವಿಮುಕ್ತರೆಂದು ಬಳಿದೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಾವೇ ವಿಮೋ |
ಹದ ಸಂಕಲ್ಪದ ಕವಿಗಳ್ ಗೆಟಿಹುವರ್ ನೋಡಾ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||
ಪರೆಯೇ ಮಾನಸಭಕ್ತಿ ಚಾಕ್ಷುಷಪದಂ ಪಶ್ಯಂತಿಯೇ ವಾಚಿಕ |
ಸ್ಫುರಣಂ ಮಧ್ಯಮೆಯೇ ಗುರೂಕ್ತಿಮತದಿಂ ಸತ್ಕ್ರಿಯುಕಂ ಭಕ್ತಿ ವೈ ||
ಖರಿಯೇ ನೋಡಿಪ್ಪೊಡದಿಂತು ನಾಲ್ಕುತೆಱದಿನಾಗಿರ್ಪಂ ಮನಶ್ಶಕ್ತಿರು |
ತ್ತರವಾಕ್ಕಾಯಜಶುವಿಧಪ್ರಣಿಧಿಯೊಳ್ ತಾನೇ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||

ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 113 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಐಪುರೀಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದ ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಅಳಿದಪೆನೆಂಬವಂಗಳಿಯಬಾರದು ನಿನ್ನ ಸಿಜಪ್ರಯತ್ನದಿಂ |
ದಳಿದಪೆನೆನ್ನದಂಗಳಿಯಬಪ್ಪುದು ನೀಂ ಕೃಪೆಮಾಡೆ ಪೋದ್ಯಮೇ ||
ನಳಿಸುವವಂಗೆ ಸಿಲ್ಕದು ನಿಧಾನಮಯತ್ನಪರಂಗೆ ಭಾಗ್ಯದಿಂ |
ದಲಿಸದೆ ಸಿಲ್ಕುವಂತೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||
ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರಸನ್ನಿಧಿಯೊಳಿದ್ದು ಪಿಪಾಸಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಂ |
ಹಾರೆಯನಾಂತಗುಟ್ಟಿವನೊಲಾಯ್ತು ಸಮಸ್ತಸುಖೈಕಸಿದ್ಧಿವಿ ||
ಸ್ತಾರಕನಪ್ಪ ನಿನ್ನನುಪದಾವಿಸದನ್ಯಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರಮಂ |
ಹಾರುವ ಬುದ್ಧಿಯೆನ್ನ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||
ತನ್ನ ಸತೀಸುತಾನುಜರಬಂಧುಜನಂಗಳುಮಿನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಿ |
ಕ್ಕನ್ಯರುಮಾತ್ಮದೇಹಕರಣಾದಿಗಳುಂ ಸಲೆ ತಾನುಮೆಲ್ಲರುಂ ||
ನಿನ್ನವರೆಂದು ನಿನ್ನೊಡವೆಯೆಂದು ನಿಜೇಶ್ವರಪೂಜೆಗೆಯ್ವವಂ |
ಧನ್ಯನದೀಗ ಪೂಜೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||

ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಗುರುಬಸವ. ಸು 1430

ಈತನು ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ, ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ, ಸ್ವರೂಪಾವೃತ, ವೃಷಭಗೀತೆ, ಅವಧೂತಗೀತೆ, ಮನೋವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುಬಸವಾರ್ಯರ ವಚನ ಎಂಬ ಹಾಡಿನರೂಪವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರಯುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಶಿವಯೋಗಿಜನಸೇವಿತಚರಣಾರವಿಂದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಾಂತರಂಗ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರು ಬಸವೇಶ್ವರಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಬಹಳಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವೀರಶೈವಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ 63 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ 15,16,35ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ 2ನೆಯ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗ ಬಹುದು.

ಇವನಗ್ರಂಥಗಳು

ಇವನ 7 ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಪ್ತಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ವೀರಶೈವವೇದಾಂತಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಒಟ್ಟು 1243 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧಿನೀ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 6, ಪದ 278. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ, ಯೋಗಾಸನ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ಶ್ರುತಿವಸಿತೆಯ ಮುಖಗನ್ನಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರ | ಪ್ರತತಿಯ ನಿಲುಕಡೆ ತರ್ಕಂಗಳ ಸ |
ನ್ಮತ ನಿಖಿಲಾಗಮತತ್ವರಹಸ್ಯಂಗಳ ಘನಚೇತನವು ||
ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಮುದ ಪೌರಾಣಂಗಳ ನಿಜ | ಮತಿಯಖಿಲಾದ್ಯರ ವಚನಂಗಳ ಸಿ |
ಕ್ಷಿತವಮತವೀಯೋಗಾಂಗವಿಭೂಷಣವೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಸತ್ಯ ವಿರತಿ ಗತಲಾಲಸನಿಶ್ಚಲ | ಯುಕ್ತಿ ಮನೋಮತನಿರಸನವೆಚ್ಚಱಿ |
ನಿತ್ಯಸ್ಪಷ್ಟಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತೆಸಂತೃಪ್ತಿಗಳಿ ಯಮಾದಿಗಳು ||
ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹಸೊಕಿವನನುದಿನ ನಿಜ | ಭಕ್ತಿಸಹಿತ ಭೂಷಿಸಿ ಶಿವನೊಳು ಸಂ |
ವ್ಯಕ್ತದಲೇ ಬೆರಸುವ ಕಾರಣವಿದು ಯೋಗಾಂಗವಿಭೂಷಣವು |

ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಎಂದನು ದೇಶಿಕನು, ಪೇಳಿದ ದೇಶಿಕನು, ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನುಷ್ಟುಪ್‌ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಇಱಿಯೆಯ ಕೋಶವನಬುಜಭವಾಂಡವ|ನರಣೆಯ ಮೇರುಗಿರಿಯ ದಿಕ್ಪಾಂಜವ |
ಕರಸಂಪುಟಿಕೆಯನಂಬುನಿಧಿಯ ಹುಲುಕೋದಕಮಾತ್ರಕವಂ ||
ತರಣಿಯ ಖದ್ಯೋತವ ಗೋಷ್ಪದಮಂ|ಧರಣಿಯ ಸಮುವೆಂದೆನಿಸುವಮಹಿಮೆಯ |
ಹರವರಿಯಿಂ ಸುಱಿದಾಡುವನಿಳೆಯೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು |
ಹಸಿಯದೆ ಹುಸಿಯದೆ ಕುಸಿಯದೆ ನೆನೆಯದೆ | ಹಸಗೆಡದವಿಳರೊಳಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಂ |
ಮಸುಳಿಸದುದ್ರೇಕಿಸದೆ ವೃಥಾ ದೈನ್ಯದಿ ವಿಷಯಂಗಳೊಳು ||
ಪಸರಿಸಿ ಪರಿದಾಡದೆ ಲೌಕಿಕರಿಂ | ವಸನಾಗಿರದೆ ಮನಸ್ಸಂಸಾರದ |
ಬೆಸುಗೆಯಱಿದು ಸುಱಿಯುತ್ತಿಹನಿಳೆಯೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

---

2 ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಉಪದೇಶ 9, ಪದ್ಯ 237.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ವೇದದಂತುಟಿದಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ | ಹೋದ ಹೊಲಬಲ್ಲೆಲೆ ಪುರಾಣದ |
ಗಾದೆಗಳ ಜಂಜಡದ ಜಾಡ್ಯದ ಜಿಸುಗು ತಾನಲ್ಲ ||
ಆದರಿಸಿ ಕೇಳುವಡೆ ಪರಮಸ | ಮಾಧಿಶಾಂಭವಸತ್ಯಸಮ್ಯ |
ಗ್ಬೋಧಲೀಲಾಲೋಲಶೀಲಾನ್ವಯರಹಸ್ಯವಿದು ||

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬಸವಸ್ತುತಿ

ಘಟವನಳಿದಾಕಾಶದಂತುಟು | ಪಟವನಳಿದಿಪ ಚಿತ್ರದಂತುಟು |
ಸಟೆಯನಳಿದುರುಸತ್ಯದಂತುಟು ಪಾಧಿಯಂ ಕಳಿದು ||
ನಟಿಸಿ ತೋಱುವ ದೀಪದಂತುಟು | ಕುಟಿಲನಾಯೆಯನಳಿದು ನಿಜದೊಳ್ |
ಘಟಿಸಿದಮಲಬ್ರಹ್ಮಗುರುಬಸವಂಗೆ ಶರಣೆಂಬೆ ||

ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ನೊಂದು ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದವೆ ಮುಂದುಗೆಟ್ಟಿಹ ಜಗವ ಕಾಣುತ |
ಹಂದೆಯಂ ಹಾವಡರಿದಂತವಿವೇಕದಿಂ ತನ್ನ ||
ಬೆಂದ ತುಂದನಿಮಿತ್ತ ಪೆರಱಿಂ | ಕೊಂದು ಕೂ ನಿರಘ ನಿರಯದೊ |
ಳೊಂದಬೇಡೆಂದೈದೆ ಪೇಱಿದ ದೇಶಿಕೋತ್ತಮನು ||
ಕಮ್ಮಕಪಟವ ನಂಬಿ ಪರಮನ | ವಮ್ಮವಳಿಯದೆ ವಾಗ್ವಿಲಾಸದಿ |
ಬೊಮ್ಮವಾತ್ಮೈಯ ನುಡಿದು ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣದ ||
ಧಮ್ಮದಲಿ ನೀ ನಡೆದು ಹಮ್ಮಿನ | ಬಿಮ್ಮು ಎಗೆ ತಲೆಗೇಱಿ ಮಗನೇ |
ಗಮ್ಮನಿಱಿಯಲ್ಬೇಡ ನಿರಯದೊಳಿಂದ ದೇಶಿಕನು ||

---

3. ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪದ್ಯ 102. "ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರನೆನಿಸುವ ಬಸವನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಭಾಷಿಸುತಿಹುದೆಂದನು ದೇಶಿಕನು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಾರಣವು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ-ಬಸವನ ಸಹಚರಿಯಾದ ನಂದಿನಿ ತನ್ನ ಕಿಂಕರನಾದ ವಿಚಿತ್ರಕನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಸುಜ್ಞಾನಚರಿತ್ರನಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆಯನ್ನು ದೇಶಿಕನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿಯೂ ಬಸವಸಹಚರಿಯಾದ ನಂದಿನಿಯ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪ್ರಳಯಾಕರ್ಷನ ದೀಪ್ತಿಯನೊಳಕೊಂಡು ಜ್ವಲಿಸುವ ಲಿಂಗದ್ಯುತಿ ಸರ್ವಾಂಗವ
ಬಳಸಿ ಮಹಾತೇಜಃಪುಂಜೀಕೃತವಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ |
ಮರೆಯುತ ದಳವೇಂಟಿತ ಧಳಧಳಿಸುತ|ಘುಳುಘುಳಿಸುತಘೂರ್ಮಿಸುತ ಸಮಸ್ಯವ|
ಸುಟಿಸುಟಿಗೊಳುತಿಹುದೀಗ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕುಟಿಲಾಪಟಿಯೆಂದ ||
ಆಡುತಲನುಭವದೊಳು ಗುರುನಜನವ|ಪಾಡುತ ಸುಮನೋದೃಷ್ಟಿಯೊಳೊಲವಿಂ |
ನೋಡುತ ಲಿಂಗವ ಚಿತ್ತಾಂತರ್ಗತವಹ 'ಬಹುಬಾಧೆಗಳಂ |
ಮೂಡಿಸಿ ಸತ್ಯಾನಂದಾಂಬುಧಿತುಳು | ಕಾಡುತ ನಿಜವಿಶ್ರಾಂತಿಯೊಳೀ ಪರಿ |
ರೂಢಿಯೊಳಗೆ ನಿರುಪಮಸುಖದಿಂದಿಹುದೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

---

4. ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 3, ಪದ್ಯ 77. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನುದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆಗೆದು ಪಾಯುಗಳಂ ಸದಾತ್ಮನು | ಬಿಗಿದು ಧಾತುಗಳಂ ಶರೀರವ |
ನಗಲದಿರುತಿರಲಿಹುದದಲ್ಲದಿರಲ್ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದೊಳು ||
ಹಗಲು ನಾಯನ್ನರನೋಣಗಳೀ ಕಾ ಗೆಗಳು ನೊರಜುಗಳೀ ಶರೀರವ |
ಸೊಗಸದೊಗಡಿಸದೆಳಸುವುವೆ ನೀಂ ತಿಳಿದು ನೋಡೆಂದ |
ವಿಷಯತಳರಿಂ ತಳಿತು ಕೊರ್ದಿದ | ದಶವಿಧೇಂದ್ರಿಯಶಾಖೆಗಳನೆ |
ಗ್ಲೈಸೆಯೊಳಿಟ್ಟುದ್ದಾನವಾಗಿ ಶರೀರಭೂರುಹವು ||
ವ್ಯಸನಪುಷ್ಪವಿ ಕರ್ಮಫಲದಂ ದೆಸೆದಿರಲು ತತ್ಫಲವನುಲ್ಲಾ |
ಲಸದ ಪಾನಸವಕ್ಕಿ ಏಸಟಂಬರಿದು ತಿನುತಿಹುದು ||

---

5. ವೃಷಭಗೀತೆ

ಇದು ಭೋಗಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 101. ಪದ್ಯಗಳು ವ್ಯಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯನೆವ ಕೃತಾರ್ಥನು, ತಿಳಿವನೆವ ಕೃತಾರ್ಥನು ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಸವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವವೇದಾಂತಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲಿಯದಿಹುದೆ ಧರ್ಮ ತನುವ | ಕೆಳೆಯದಿಹುದೆ ಸಿದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ |
ವಲುಗದಿಹುದೆ ಮುಕ್ತಿ ಮುಖದೆದು ನುಡಿದ ವಕ್ಕಣೆ |
ಹೊಳೆಯದಿಹುದೆ ಸತ್ಯ ರೋಷ | ದಳೆಯದಿಹುದೆ ಕಾಂತಿ ಕಪಟ
ಮೊಳೆಯದಿಹುದೆ ಸೌಖ್ಯವಿದನು ತಿಳಿಯಲವ ಕೃತಾರ್ಥನು ||
ಶಮದಮಾದಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ | ವಿಮಲಚಿತ್ರಪುಷ್ಪನೆಷ್ಟ |
ಮಮತೆಹೀನ ದುಃಖಸುಖಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ||
ಭ್ರಮಣಭವವಿಕಾರನಾಟ್ಯ | ವಿಮುಖನಾಗಿ ತನ್ನ ತಾನೆ |
ಸಮವನಲಿದನನ್ಯಸುಖದೊಳಿಪ್ಪನವ ಕೃತಾರ್ಥನು ||

---

6. ಅವಧೂತಗೀತೆ

ಇದು ವಿರಕ್ತಿಬೋಧಕವಾದ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ; ಹಾಡು 101. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಧೂತಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಿದೆ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಹಸುಗಳಿಯದೆ ಸೊಣಗನು ಮತಿಗೆಟ್ಟು|ಮುಸುರೆಯ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆಮೊಗವಿಟ್ಟು
ದೆಸೆಗಾಣದೆ ಬಾಧೆಗೆ ತನುಗೊಟ್ಟು | ಪೆಸಗೊಳಲಿದು ಸಂಸಾರದ ಗುಟ್ಟು ||
ವಡಬ ಜಡಂ ಗುಣಮತಿಸಂತಾನ | ಸುಡುವ ನಿಷಂ ಪೀಯೂಷಸಮಾನ|
ಪೊಡೆವ ಸಿಡಿಲ್ ಮಂಜುಳವರಗಾನ | ಮೃಡಗುರುಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷದ ಭಾನ ||

---

7. ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯ

ಇದು ಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 9; ಪದ್ಯ 355. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ--ಸುವಿವೇಕನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಿ ಸಂಸಾರಕಲಸಿ ಗುರುವಿಡಿದು ತನ್ನ ನಿಜ ಜ್ಞಾನಾದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸದುಗುರುಕಟಾಕ್ಷದಿಂ | ದುದಿಸಿದ ನಿಜಾನುಭವ |
ದುದಯದಿಂದಖಿಲಾದ್ಯರನುಮತದೂಳು ||
ವಿದಿತವೇದಾಗಮೋ | ಕ್ತದೊಳುಪನಿಷತ್ತುಗಳೊ |
ಳೊದವಿಸಿದ ಸಮ್ಮತಿಯ ಸಂಗ್ರಹವಿದು ||

ಇದು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಯ ಸಾ | ಮ್ಯದ ಸುಖಂ ವೇದಾಂತ |
ದೊದವು ನಿಜಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಮತದ ||
ಹೃದಯವಾದ್ಯರ ಕರುಣ ದುದಯದನುಭವಸಿದ್ಧ |
ಪದನಲಿವರ್ಸುಪಧದಲಿವರು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಈವಿ ಅಲ್ಲಮ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಾಳ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಇವರುಗಳನ್ನೂ ನೂತನಪುರಾತನರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಶ್ರೀಮತ್ಪರಸುಪರಮಾನಂದನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲನಿರಘನಿರ್ಗುಣನಿರಾವರಣಸಕಲಜಗದ್ಭರಿತಭಕ್ತಜನಮನೋ.....ಪಯೋಗಿಜನಸೇವಿತಚರಣಾರವಿಂದ ಷಟ್ಥಲಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಾಂತರಂಗ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರಂ ಸಕಲಭಕ್ತಜನಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಾನಂದವಪ್ಪ....ಸ್ತಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರರಲಿದಾಚರಿಸಲೆಂದು ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಸಮ್ಮತಿಯಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮನೋವಿಜಯವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಹಿಸುಣತೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಬಿಗೆ | ಕಿಸುಕುಳದೊಳೊಗ್ಗಿ ಸಂ |
ತಸವಟ್ಟು ಕಳವುಯಾದಂಹಿಂಸೆಗೆ ||
ಬೆಸಗೆಯ್ದು ನಿಂವೆತಾ | ಮಸಕುಟಿಲಕುಹಕದೊಳ |
ಗೆಸೆದು ಮನವಿನಿಸಖಿಯೊಳ್ ಬೆಸೆದಿಪುದು ||
ಚಿಪ್ಪಿನೋಡಕಂ ಬೆಳ್ಳಿ | ಯಪ್ಪುದೆಂದದ ಪಿಡಿಯ |
ಲಪ್ಪುದೇ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಪತ್ತಿನೆಡೆಯೊಳ್ ||
ಇರ್ಪ ಸರವಿಯೆ ಸರ್ಪ | ನಪ್ಪುದೆಂದಂಜಿಯಿಂ |
ತಿಪ್ಪುದೇ ಸಂಶಯವಿದೆಂದಳಿವುದು ||
ನಳಿನಮಿತ್ರನ ಕಿರಣ | ತಳಿಗೆಯೊಳ್ ಬೆಳಗಲದು |
ತ್ತೊಳಗದೇ ಶತಗುಣೋತ್ತರಮದಾಗಿ ||
ಹೊಳಿವುಂಟೆ ರವಿಗೆ ಸಂ | ಜಳ ತಳಿಗೆಯಿಂದ್ಯೈಸೆ |
ತಿಳಿವುದಾಪರಯ ಪರಮಾತ್ಮನಿರವಂ ||

ಅಳಿವುಮಳಿವೆಗಳೆರಡ | ರಳಿತದಿಂ ಹುಸಿದಿಟ್ಟಗ |
ಳಳಿಬಃಂ ನಾನು ನೀನೆಂಬುಭಯದ ||
ಸಳಿ೨ಕಿನಿಂ ಮುನವೆಂಬು | ದಳಿ೨ ಕುವರ ನೀ ಜಾಗ್ರ |
ದುಳಿಸುಷ್ತಿಮಧ್ಯದೊಳ್ ಕನಸಿನಂತೆ ||

ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ. ಸು. 1430

ಈತನು ಒಂದು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಡೆ

ಹರಿಕಥೆಗೆ ಸರಿ ಹುಟ್ಟ್ದಿದನಾ । ದಗಿಸಿದವರಿಸಪರವ ಗೆಲುವರು ।
ಧರೆಗೆ ಸೂಳಿಯುನಿತ್ತ ವರಕವಿ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ||
ಬಂದಸೋಲಗದೊಳಗೆ ವಾನರ | ವೃಂದ ನಲಿನಲಿದಾಡುತಿರಲಾ |
ನಂದದಲಿ ವರವಿತ್ತ ರಘುಪತಿ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರಗೆ ||

ಎಂದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ನಿರ್ವಾಣನಾಯಕ, ನಿರ್ವಾಣಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳೂ ಇವೆ. ಇವು ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ

ವರರುಚಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುಕುಮಾರಕುಮಾರಕವ್ಯಾಸ ಬಾಣನುಂ |
ಪರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿ ರನ್ನನು ರೇಚುಗ ದುರ್ಗಸಿಂಪನುಂ ||
ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಗ್ಗಳ ರುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ
ತುರಗ ಮಯೂರ ಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿಜವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ (ಸು. 1650) ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗ, ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ ಮುಂತಾದ 101 ವಿರಕ್ತರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚೆನ್ನಿಗನು (ಸು. 1700) ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಚಂದ್ರಕವಿ. ಸು. 1430

ಈತನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ, ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಅಷ್ಟಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಆವುವೋ ತಿಳಿಯದು. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ವಿಜಯರಾಯನ ಮಗ ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419–1446) ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಗುರುರಾಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1430 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಆಲಗೆಣೆಯಿಂದಿಮಡಿ ತಂ ಬೆರಿಂ ನೂವಡಿ ವಸಂತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಕಾ |
ದಲರಿಂಬಯ್ವಡಿ ಮೋಹಿಪು | ದೆಲೆಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರ ನಿನ್ನ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕುಂತಳದೇಶಸೀಮಂತಮಣಿಯಾದ ನಿಜಯನಗರದೊಳ್ ವಿಜಯನೃಪನ ಮಗಂ ದೇವನೃಪತಿಯಾಳ್ದಂ. ಆತಂಗೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೆಂದುಂ ಪೆಸರ್. ಗಜವೇಂಟೆಕಾರಿಬಿರುದಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಆ ಪ್ರೌಢಪ್ರಕಾಸದೇವರಾಯನ ಸಭಾಸಹೋಜವಾಸರೇಂದ್ರನುಂ, ಅತ್ರಿಮುನಿಪವಿತ್ರಗೋತ್ರಸುಧಾಣ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನುಂ, ಆರಸಾಮಾತ್ಯತನೂಜನುಂ, ಸಕಲಕಲಾಕುಶಲನೂತನಭೋಜರಾಜನುಂ, ರಾಯಭಂಡಾರಿ ನಾರಾಯಣಬಿರುದಾಂಕನುಂ ಎಸಪ ಗುರುರಾಯಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಎನ್ನಂ ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರಕವೀಶ್ವರ ನೀಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಅಷ್ಟಭಾಷೆಗಳ್ಗೆ ಆಗರಮಾದೆ; ಕನ್ನಡದ ಬಿನ್ನಣಮುಂ ಪಂಪೆಯಾಳ್ದನ ಓಲಗಮುಂ ರಚಿಸಿ ತೋಱುವುದು ಎನಲು ಈ ಗ್ರಂಥಮುಂ ಪೇಱಿದ್ದಂ. ಈ ಕೃತಿರತ್ನಮುಂ ಗುರುರಾಯಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಪಂಪಾರಮಣನ ಪರಣಾಂಬುಜಕ್ಕರ್ಪಿಸಿದಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ತಿಟ್ಟವಾದೇವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧುವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಪುನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪುಷ್ಪವಾಟಿಕ

ಋತುಗಳ ಸೆಜ್ಜೆ ತುಂಬುಗಳ ಜೇವಣಶಾಲೆ ಮನೋಜನಸ್ತ್ರಸಂ
ತತಿಯು ನನುದ್ಭವಸ್ಥಳಿ ಕುಮಾರಸವಿಾರಕನಾಡುವಂಗಳಂ ||
ರತಿಲತಿಕಾಗೃಯಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಕೆಂಪಿನದೊಂದು ಕರಂಡಮೆನ್ನದಿ
ನ್ನತಿಶಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುವನೆಲ್ಲಿಯುನಲ್ಲಿಯು ಪುಷ್ಪವಾಟಿಯಂ ||

ಸಂಗೀತ

ತಿಂಗಳ ಬಿಂಬಮಂ ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡೆ ಪಳಚ್ಚನೆ ಸೋವಣ ಸೋನೆಯಂ |
ತಿಂಗಡಲಿಂ ಪೊದಟ್ಟಿದಮದ ನೆತ್ತಿದೊಡೊಯ್ಯನೆ ಸೋವಣ ಸೋನೆಯಂ ||
ತಂಗಜನಿಕ್ಷು ಕಾಮುಕವನೇಱಿಸೆ ಜುಮ್ಮನೆ ಸೋವಣ ಸೋನೆಯಂ |
ತೇಂ ಗಡ ಸೋಯನುಣ್ಮಿದುದೊ ಗೇಯದ ಮೆಲ್ಲುಲಿ ಬಾಣಗಾಣನ ||

ಕೊಳಲು

ಮದನನ ಕವ್ವುಗವಿಲ್ಗೆ ತಿರುವಾನೆಳದುಂಬಿಯು ಝೆಂಕೃತಸ್ವನಂ |
ಮದನನ ಬೀರಮುಂ ಬೆಳಪ ಮೋಹನಬಾಣದ ಝೇಂಕೃತಾರವಂ ||
ಮದನನ ಮುಂದೆ ಬಪ್ಪ ರತಿದೇವಿಯ ನೂಪುರಶಿಂಜಿತಂ ದಿಟ |
ಕ್ಕಿದು ಪೆಱಿತಲ್ಲಿಸಿಪ್ಪ ತೆಱದಿಂ ಪೊಳಿಪೊನ್ಮೈತು ವಾಸದಿಂಚರಂ ||

---

2. ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು "ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿರಕ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬೀಜವಾಗೆ ಪೇಟ್ಪುದು" ಎಂದು ಗುರುರಾಯಮಹಾಸಚಿವೇಂದ್ರನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿ

ಜಲನಿಧಿ ಸೀಮೆ ರಾಜ್ಯವಿಭವಕ್ಕೆ ದಿಟಂ ಗಜವೇಂಟೆ ಸೀಮೆ ಮಾ |
ಬಲಕಟಿವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಕಳೆ ಸೀಮೆಯಭಿಜ್ಞತೆಗಬ್ಜ ಜಾಂಡದು ||
ಚ್ಛಲಮೃತಿ ಸೀಮೆ ಕೀರ್ತಿಗೆನೆ ಸೋಮಕುಲಕ್ಷ್ಮಿತಿಪಾಲರಲ್ಲಿ ವೆ |
ಗ್ಗಳಿಸಿಪನೇಳ್ಗೆಯಿಂ ವಿಜಯರಾಯತನೂಭವನದೇವಭೂವರಂ ||
ವನಪತಿಮಾತ್ರಮೇ ಗುಣದೊಳೀಕ್ಷಿಪೊಡಯ್ದನೆಯಂಬುರಾಶಿಯಾ |
ಖನೆಯ ಸುಪರ್ವಭೂಮಿರುಹವೇಂಟಿನೆಯಗ್ಗದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂ ||
ಟನೆಯ ಕುಲಾದ್ರಿಯೊಂಬತನೆಯೊವರ್ ದಶಾಪತಿ ಪೇಟಿಶೇನೊ ಪ |
ತ್ತ್ಯನೆಯ ವಿರಿಂಚಿಯೆಂಬುದು ಜಗಜ್ಜನಿತಂ ಗಜವೇಂಟಿಕಾಟಿನಾ ||

ನೀತಿ

ಒಡಲ ಪೊಡಪ್ಪುರ್ ತುಟ್ಪಿಸದಮುನ್ನ ನಿಜೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗದೇಳ್ಗೆಯೊ |
ಗುರ್ಡಿಸದಮುನ್ನ ಮುಪ್ಪು ಮುಟ್ಟಿದೊತ್ತದಮುನ್ನ ಲಲಾಟದಕ್ಕರಂ ||
ತೊದೆಯದಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಪದಮಂ ನೆಟ್ಟು ಪೂಜಿಸವೇಟ್ಕುಮ್ಮೆದೆ ನೀ |
ರಡಸೆ ಬಟ್ಟಿಕ್ಕೆ ಬಾವಿಯನಗಟ್ಟಿದವರೇ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
ಭಯೊಡೆ ಮೇಳನಾಡಿದನೆನುತ್ತಪರಾಧಮನಿಟ್ಟು ಸಾವನೊಲ್ |
ಪೊಯೊಡೆ ಬುದ್ದಿನೇರ್ಪಿನೆನುತರ್ಧಮನೊಯೊಡೆ ತಾನೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾ ||
ನೊಯ್ದನೆನುತ್ತೆ ನೂಂಕಿದೊಡೆ ಬಾಗಿಲೊಳಿರ್ಪೆನೆನುತ್ತುಮಾಳ್ದನಿ |
ತ್ತಯ್ದುಪಣಕ್ಕೆ ಮಾಣಿರಿ ತನುವಂ ಪೊರೆದೇಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
ತುಡುಗುಣಿಯಂತೆ ಬೆಂದ ಮನಮೆಲ್ಲಡೆಗೆಯ್ದುವುದೆಯ್ದದೊಮೆ ನಿಂ |
ದೊಡೆ ಭವದಿಂ ಭಯಂ ಬಿಡದು ಬಿಟ್ಟೊಡೆ ಬಲ್ಲರ ಗೊಟ್ಟಿಗೊಲ್ಲದೊ ||
ಲ್ದೊಡೆ ಜಪಲಕ್ಷ್ವನುಂ ಬಿಡದು ಬಿಟ್ಟೊಡೆ ಭಕ್ತಿಯೊಳಿರ್ಪೆನೆನ್ನದೆಂ |
ದೊಡೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದಿನ್ನಿದಕೆ ಪೇಟಿ ಗತಿಯುಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
ಮುನಿವವನಾದೊಡಂ ಪರಗೆ ನೋವನೊಡಜ್ಜದೆ ರಂಭೆಯಾದೊಡಂ |
ವನಿತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಿಲ್ಕದೆ ದರಿದ್ರತೆಯಾದೊಡಮರ್ಥಿಗೇನುವಿ ||
ಲ್ಲೆನಿಸದೆ ಜಾನಿಯಾದೊಡಮಸತ್ಯವ ಪೇಟದೆ ಬಾಟ್ವಿ ಮತ್ಯರ್ಥನೇ |
ಮುನಿವರನಾತನಾಚರಣೆಯುಗ್ರತಪಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||

ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ. 1439

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ, ಕಾಮನಕಥೆ, ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಜಿನ ಸ್ತುತಿ, ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಲಲಿತ ಕೀರ್ತಿ. ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು "ಶಕನೃಪನ ರತಿಲೋಕ (1362) ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂ ವಿದಿತಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ" ವರ್ಷದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1439 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕಾಮನಕಥೆಯನ್ನು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತುಳುವದೇಶದ ದೊರೆ ಭೈರವಸುತಪಾಂಡ್ಯರಾಯನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧರಾಶಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಈತನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ ಈ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಲ್ಲ; ಒಟ್ಟು 908 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಷಟ್ಪದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರನೆಂಬ ರಾಜನು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಅರುಣಮಣಿದ್ಯುತಿರದನಚ್ಛದನೆಯು | ಮರಕತಮಣಿರುಚಿನಿಭತನುಯಷ್ಟಿಯು |
ಹರಿನೀಲದ ಕಿರಣಾಂಕುರಸನ್ನಿಭಕುಂತಳಭಾಸುರೆಯು ||
ಪರಭೃತರವನಿಭಕೋಮಲವಾಣಿಯು | ದರಹಸಿತಾಸ್ಯೆಯು ಮದಗಜಗಮನೆಯು |
ತರುಣಿಯು ಚಿತರಂಭೆಯು ರೂಪನು ವರ್ಣಿಪ ಕೋವಿದನಾವಂ ||
ಅಡಿಗಳ ಚೆಲ್ವಿಂದಸುಕೆಯ ತಳ್ಕರನು | ನಡೆಯಿಂ ವರಹಂಸಿಯು ನಡೆಯನು ಕಿಱಿ |
ದೊಡೆಯಿಂ ಕಾಮನ ಬಾಣಧಿಯನು ಮೇಣ್ ಕದಳಿಯು ಕಂಭವನು ||
ತೊಡೆಗಳ ಚೆಲ್ವಿಂ ಜಘನೆವಳು ಜಘನದ | ಕಡುಚೆಲ್ವಿಂ ಕರಿಕುಂಭಸ್ಥಳವನು |
ನಡುವಿಂ ಪವಿಯುಂ ಕುಚದಿಂ ಕಳಶವ ಗಳದಿಂ ಶಂಖವನು ||

ನಂದನವನ

ಗಲಿಪುವ ಗಿಳಿಗಳ ಮೊರೆವಕೆಸವಹದ | ನಲಿದುಲಿದಾಡುವ ಓಕನಿಕರಂಗಳ |
ಸುಲಿಸುಲಿದೆಳಸ.ಳ ಪುರುಳಿಗಳೋಕೆಯ ಸಲೆ ಪೆಣ್ಪುಂಬಿಗಳ |
ಸುಲಲಿತಕಳಕಳಕೊಲಾಹಲದಿಂ | ವಿಲಸಿತಕಿನ್ನರಜನದಂಪತಿಗಳ |
ಕಳಕಳನಿನದಂ ಮಸುಕಿಸುತಿಯುದಾ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ||

2. ಕಾಮುನಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 131. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದ ಷಟ್ಪದಿವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಮುನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನನನ್ನೂ ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿ, ಜಿನಮುನಿಗಳು, ಸ್ವಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಇವರುಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಹೊಗಳಿದಾ ನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ–

ಮಗುವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಒಯ್ಯಲು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪ್ರಲಾಪ

ಪಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಕಿಯಂದದಿ ನನ್ನನು | ಪೊಕ್ಕನೆ ಮಾಡಿದೆ ಮಗನೆ |
ದಿಕ್ಕಾವುದು ಸೇಱಿಸಗಿನ್ನು ನಂದನ ' ಅಕ್ಕಟ ತಾಯನು ತೊಱೆದೈ ||
ಹಾ ಸಜ್ಜನಜನಶೃಂಗಾರಹಾರನೆ | ಹಾ ಸರ್ವಕಳೆಗಳ ನಿಧಿಯೆ |
ಹಾ ಸುತ ಸವತಿಯ ಕಣ್ಗೆ ನೀ ಕಸವಾದೆ | ಹಾ ಸರಸೀರುಹನಯನ ||

3. ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 74 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನ ಗಾಹೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ವಿಲಸದಿಂದ್ರಿಯಪಾಟವಂ | ನೆಲಸಿದಂಗದ ಸೌಷ್ಠವಂ |
ತೊಳಪ ಮಿಂಚಿನ ರೀತಿಯಿಂ | ತೊಲಗಿ ಹೋಹುದು ಜೀವನೇ ||
ನೆನೆದು ಸಂಸೃತಿಜಲಧಿಯೊ | ಳನುದಿನಂ ನೆಱೆ ಮುಟಿಗಿದಾ |
ನಿನಗೆ ನೀನೆಲೆ ಶೋಕಿಸೈ | ಕನಲಿ ದುಃಖವನುಣದಿರು ||

4. ಜಿವಸ್ತುತಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 27 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಆಲಸದೆ ನಾಲ್ಕುಂ ಗತಿಯೊಳ್ | ಬಲ್ಲಿಸಿದೆನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಯಂ |
ತೊಲಗಿಸಿ ತನ್ನೊಳ್ ನಿಲಿಸುವ | ಸುಲಭತೆಯಂ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದಹುದೋ ||
ಒಂದಿದ ವಿಷಯಕಷಾಯದ | ದಂದುಗಮುಂ ಕೆಡಿಸಲಾಪರ ಪರಮಾನಂದಂ |
ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಂದದ | ಛಂದಂಗಳ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದಹುದೋ |

೫ ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 9 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೂಡೆ ಬಾರದ ದುರ್ಗಂಧದ ದೇಹದಂದವ ನೋಡು ನೀ।
ಗಾಡು ಬೇಗದಿ ಸಂಗಸಂಗವ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಟ್ಟನೆ ರಾಗದಿಂ ||
ದಾಡುವಲ್ಲಿಯು ಪಾಡುವಲ್ಲಿಯು ನೋಡುವಲ್ಲಿಯು ನಿನ್ನನೇ |
ನೋಡಿ ನಿನ್ನೊಳು ಭಾವಿಸಾತ್ಮನ ಚಾರುತತ್ವದ ಭೇದಮುಂ ||

ಜಿನದೇವಣ್ಣ. 1444

ಈತನು ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1366 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1444ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮೈ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕರಾಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯಣ್ಣ. 1448

ಈತನು ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ಕುಂತಳದೇಶದ ಬೆಳುವಲನಾಡೊಳಗಣ ವೆಮ್ಮನಭೂವಿಯ ಶಾಂತಿನಾಥಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಊರ ಪ್ರಭು ಹೊನ್ನಬಂದಿಯ ದೇವರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1369ನೆಯ ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (1448) ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಸ್ಥಳ ವೆಮ್ಮನಭೂವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈತನ ಗುರು ಪಾರ್ಶ್ವಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದೇವ

ಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ(1838)ವಿಜಯಣ್ಣನು ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ (1557) [1] ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 12, ಪದ್ಯ 1448. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ರುವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಶರಣಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಏಕತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅನ್ಯತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಸಂಸಾರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅಶುಚಿತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಆಸ್ರವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಸಂವರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ನಿರ್ಜರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಬೋಧಿದುರ್ಲಭಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂಬ 12 ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು ಅಥವಾ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೃಷಭಜಿನನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವೃಷಭಸೇನಾದಿಗೌತಮಗಣಧರರು, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವಕೀರ್ತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ದೇವೇಂದ್ರವೃಂದಮಣಿಮಕುಟಕಿರಣರಂಜಿತಪಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವ ಭಗವದರ್ಹತ್ಪರಮೇಶ್ವರಮುಖಕಮಲವಿನಿರ್ಗತ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಧರ್ಮವನೊಲ್ಲದೆ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಹರಿವಾತ | ಕರ್ಮವಶದೊಳಮೃತವನು |
ನಿರ್ಮಲಸೌಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದರಿಯದೆ | ದುರ್ಮತಿ ಕಾಲ್ದೊಳೆವಂತೆ ||
ಬಾಲಕನೆಂದು ಕೃಪೆಯ ಮಾಡಿ ಬಿಡನವ | ಮೇಲೆನಿಸುವ ಹಿರಿಯರನು |
ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬವನಲ್ಲ ಮನದಲ್ಲಿ | ಕಾಲನೆಂಬವ ಪಾತಕನು ||
ನಿನ್ನ ನಚ್ಚಿದ ದೇಹ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು | ನಿನ್ನ ಧನವ ತಿನ್ನುವರು |
ನಿನ್ನನಂತಕ ಬಂದೆಳೆದೊಯ್ವ ವೇಳೆಯೊಳ್ | ನುಣ್ಣನೆ ಕೆಲಕೆ ಸಾರುವರು ||
ಜೀವನು ಪೋಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣನೆಂದು | ಓವದೆ ಸುಡುವರು ಬೇಗ |
ತೀವಿದ ಗುಣವಿಲ್ಲದಿರೆ ನಡೆವೆಣನೆಂಬ | ರೀವಿಧ ನೋಡಿರೆ ದೇಹ ||

---

1 ಇವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಸುರಲೋಕಂಗಳ ಪೊಕ್ಕೊಡಂತಿರದೆ ತಾಂ ಪಾತಾಳಮಂ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ |
ಗಿರಿದುರ್ಗಂಗಳ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ ಶರಧಿಯಂ ಪಾಯ್ದಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕಿರ್ದೊಡಂ ||
ಭರದಿಂ ಪರ್ವತದಗ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಂ ಪೊಕ್ಕಿರ್ದೊಡಿಂತೆಲ್ಲಿಯುಂ |
ಶರಣೆಲ್ಲಂ ಪೆಱಿತಾವ ರಾವು ನಿನಗಂ ಸದ್ಭರ್ಮದುರ್ಗಂ ಏನಾ ||

ಬೊಮ್ಮರಸ. ಸು. 1450

ಈತನು ಸೌಂದರಪುರಾಣವೆನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. "ದಿವ್ಯಶಿವಕವೀಂದ್ರರ ಭೃತ್ಯನೆನಿವ ಕರ್ಣಾಟಕವಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಡೆಂಕಣಿಕೋಟೆಪುರವರಾಧೀಶನಾದ ಗುಂಡಬೊಮ್ಮ, ಚೋಳನಾರಾಯಣ, ಚೋಳರ ಭೀಮ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಕಾಮನೃಪಸಿರುಮೆಯಾಂಬಾಪುತ್ರನಾದ ಪರಮಮಾಹೇಶ್ವರ ವೈಶ್ಯ ಕುಲತಿಲಕ ಕವಿಕಮಲಭಾಸ್ಕರ ತಿಪ್ಪರಸನು ರಚಿಸಹೇಳಲು, ಚೊಕ್ಕದೇವಪಾರ್ಯನ ಮಗ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರವರಾಧೀಶ ಚಿಕ್ಕವೀರಣಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞೆಯನು ಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿಸಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಸೋಮಶಂಭು; ಮಗ "ಕಾಮಿಕಂ ಕಾರಣಂ ಸುಪ್ರಭೇದಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಾಮ ಸುಜ್ಞಾನಸಂತಾನಮುಖ್ಯಾಗಮಸ್ತೋಮದರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಪಸರಿಸುತಿರೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದುಪದೇಶವಿತ್ತ" ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ; ಮಗ ಊರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಣಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶಪೆದ್ದಣ್ಣ; ಮಗ ವಿಭೂತಿಯ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ; ಮಗ ಶಿವಗುರೂತ್ತಮ ಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಅನಂತಪೆದ್ದಣ್ಣದೇಶಿಕೇಂದ್ರ; ಮಗ ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಲ್ಲಣಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವೀರಶೈವೋದ್ಧರಣ ನಾಗಿದೇವಾರ್ಯ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಮಧುವರಸಗುರುನಾಥ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯ.

"ಹೃದಯದೊಳು ಭಾವಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು ವಿಶ್ವನಾಥಸದ್ಗುರುವ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಕವಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚೊಕ್ಕದೇವಪಾರ್ಯನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನಿಗೆ(1428) ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಸಮಕಾಲದವ

ನೆಂದು ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾವೃತಪುರಾಣದಿಂದ[1] ಲೂ ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕ ವೀರಣಾರ್ಯನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಇದೇ. ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ್ಣಿನಿಂದ(ಸು. 1160) 12 ನೆಯ ತಲೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಗೆ 25 ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿದರೆ ಕವಿಗೆ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲವು ದೃಢೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನಾದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು[2] ಬರೆದಿರುವ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಎಂದು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವೂ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರವಿ, ಬಾಣ, ಉದ್ಭಟದೇವ, ಕಾಳಿದಾಸ. ಮಲುಹಣ, ಭೋಜ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನೂ, ಹರೀಶ್ವರ, ಸೋಮನಾಥ ಈ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರಪುರಾಣ

. ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19, ಪದ್ಯ 1205. ಇದರಲ್ಲಿ 63 ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಸೌಂದರೇಶ ಅಥವಾ ನಂಬಿಯಣ್ಣ ಎಂಬವನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. "ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ಸೋಮನಾಥ ಮೊದಲಾದ ಕವಿವರರು ವಿಸ್ತರಿಸಿದೀ ನಂಬ್ಯಣಾಂಕನ ಪುಣ್ಯಚರಿತೆಯನು ವರ್ಣಕದೊಳಾನು ಪೇಳ್ದಪೆಂ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾಸಾರವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ:—

ಬಲವಂದು ಮತ್ತಗಜ ವಂದಿಸಿದುದಾವಂಗೆ |
ನೆಲೆಮೊಲೆಯೊಳಿದ್ದ ಶಂಕರನುಸಿದನಾವನೊಳು |
ಬಲುಹಿಂದೆ ಮೊಸಳೆ ನುಂಗಿದ ಶಿಶುವದಾವವನದೆಸೆಯಿಂದ ಮಗುಳ್ದುದಿಳೆಗೆ ||
ಸುಲಭನಾವವನಾನತಗರ್ಗ್ಗವನಿಂದಿಷ್ಟ |
ಫಲ ಜೇರಮಂಗಾದುದಾವವನ ಭಜಿಸಿ ನಿ |
ರ್ಮಳಶೈವನಭವಪುರಿಯಂ ಸಾರ್ದನಾ ಸೌಂದರೇಂದ್ರನಂ ಪೊಗಳ್ವೆನೊಲಿದು ||

---

1. ಕಾಂಡ 8, ಸಂಧಿ 8. 2 ಇವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೀಲಕಂಠನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕಣ್ಗೆ ಚೆಲ್ವಾಗೆ ನಸುಬರಿದ ಜಾಜಿಯು ನನೆಯ |
ತಣ್ಗಿಂಪನುಂಡು ತಣ್ಣನೆ ತಣಿದು ಕಡುಸೊಕ್ಕಿ
ನುಣ್ಗೊರಲಿನಿಂಚರಂ ಪೊಱಿಪೊಣ್ಮೆ ಸುಱಿಪ ಮಱಿದುಂಬಿಯು ವಿಲಾಸದಂತೆ ||
ಬಣ್ಗೊಸರ್ಪೇಱಿದಿವ್ಮಾಮರದ ಪೊದಱಿ ಮೇ
ಗಣ್ಗೆ ನೆಗೆದೆಳದಳಿರ ಕದುಱಿ ಮೆಲ್ಲುಲಿದೋಪರ್
ಪೆಣ್ಗೋಗಿಲೆಯ ಲೀಲೆಯಂತೆ ರಸಿಕಗೆ ನಲವೀವುದೀ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಂ ||
ಇಂಬುವಡೆದಿರಲಚ್ಚಗನ್ನಡದ ನುಡಿ ತದ್ಭ
ವಂ ಬಹಳದೇಶೀಯರಸಭಾವವಧರ್ಚಿ |
ತ್ರಂ ಬಗೆಯು ಬಂದಿವಿಡಿವತಿಲಲಿತಪದಬಂಧ ಚದುರು ಬಿನ್ನಣೆ ಬೆಡಂಗು ||
ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತಿರೆ ನಲವು ಮಿಗೆ ಕಾವ್ಯಮುಖ |
ದಿಂ ಬಣ್ಣಿಸುವೆನು ಶಿವಶರಣರಾಹಾ ಎನಲು |
ನಂಬಿಯನು ಮಹಿಮಾವಲಂಬಿಯನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತ್ರಿಯುಂಬಕಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧಿಯೆನಿಸಿ ಜಿನಮತವನಳಿಗಳೆದು ಪರಮಶಿವಧರ್ಮಪಥವನು ತೋಱಿ ಜಗವ ಪಾವನವ ಮಾಡಿದ ಪಣ್ಮುಖ, ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಮುಂಡಗೆಮಾದರಸನಿಂದ ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿಯವರೆಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನೂ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧ, ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಮಠಚತುಷ್ಟಯದ ಚರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಮಹಾಮಹತ್ತನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

---

1 ಮುಂಡಗೆಮಾದರಸ, ಬಸವದಂಡಾಧೀಶ, ಕಲಿಕಾಮದೇವ, ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಒಹಿಲದೇವ ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಮಹದೇವಿ, ಮುಕ್ತಾಯಿ, ಸೊಮವೇದಿ, ಭೋಗಣ್ಣ, ಆಜಗಣ್ಣ, ಚೇರಮಾಂಕ, ದೀಪದಕಲಿಯಾರ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಾಳಮಾಚಿ.

ಕಳವುಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಿಸುಪ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿಂದೊಸರುತಿಪ ಶಶಿಕಾಂತ |
ವಿಸರದ್ದ್ರವಾಂಬುವೇ ಕಾಲುವೆಗಳಾಗಿ ದೆಸೆ |
ದೆಸೆಗೆ ಪರಿಯಲು ತೀಡುತಿರ್ಪ ಮಂದಾನಿಲನ ಸಂಚಾರದಿಂದಲುಗುವ ||
ಕುಸುಮದ ಪರಾಗವೇ ಗೊಬ್ಬರಮದಾಗೆ ತವೆ |
ಪಸುರೇಱಿ ಪಾಲ್ವಡಿದುವೆನಲು ಕಳವುಕ್ಷೇತ್ರ |
ವೆಸೆವುವಾದೇಶದೊಳು ಭೂಮಾತೆ ಧರಿಯಿಸಿದ ಪಸುವರ್ಗರಲ ತೊಡಿಗೆಯಂತೆ ||

ಆಲಿಕಲ್ಲು

ಕುಡಿಮಿಂಚೆನಿಪ್ಪ ನಚ್ಚಣೆ ಗಗನರಂಗದೊಳ್ ,
ಬಿಡಗುವಡೆವೊಲು ರಿಂಗಣಂಗುಣೆಯಲೆಂದು ಮು |
ನ್ನೊಡರಿಚಿದ ಪೂವಲಿಯೊ ನೀಲಾಭ್ರವೆನಿಸುವ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಪಬ್ತಿಯ ||
ಜಡಿಯೆ ಪವಮಾನನಿಳೆಗೊಕ್ಕ ಕುಸುಮಂಗಳೋ |
ಕಡಲೊಳುದಕವ ವೊಗೆವ ವೇಳೆಯೊಳು ಸಿಲುಕಿದೊ |
ಕ್ಕಿಡಿದ ಪೆಮ್ಮುತ್ತುಗಳೆದುದೊ ನೀರದೌಪವೆನೆ ಕಡುಸೂಸಿತಾಲಿವರಲು ||

ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಪರವೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಎಳವಿದಿರ ಕೋಮಲಚ್ಛವನಾಂತು ನಳನಳಿಪ
ನಳಿತೋಳು ರಂಜಿಸಿತು ನುಣ್ಮೊಲೆಗಳಿಡಿಕಿಱಿದು |
ಬಳೆದು ಸೆಳೆನಡುವಿಂಗೆ ಬಿಣ್ಪಾಯ್ತು ತನು ಕನಕಚಂಪಕದ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ||
ಪೊಳೆದು ನಱಿಗಂಪ ಬೀಱಿದುದಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿ |
ಯೊಳಗಣ ತಿರುಳ್ಗ ತೊಣೆಯಾದುವಾ ಕುರುಳ್ಗಳು |
ಜ್ವಳಿಸಿದುವು ಕದಪು ಕಣ್ಗೊನೆ ಧವಳಕಾಂತಿಯುಂ ಪಡೆದುದಂದಾ ಪರವೆಗೆ ||
ತಳರಮೇಲಂಗಜನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯದಱಿಮೇ
ಲೆಳವಾಱುಗಂಬವದಱಿಗ್ರದೊಳು ಗಿರಿಯ ತ |
ಪ್ಪಲು ತಪ್ಪಲಗ್ರದೊಳು ಲತೆ ಲತೆಯಮೇಲೆ ಪೊಂಗೊಡಮುದಱಿ ಕೆಲಬಲದೊಳು ||
ಲಲಿತಜಂಪಕಮಾಲೆಯುದಱಿಗ್ರದೊಳು ಶಂಖ |
ಬಱಿಕದಱಿಮೇಲೆ ರನ್ನದ ಮುಕುರವದಱಿಮೇ |
ಲಳಿಕುಳ ಮಯೂರವಿರ್ದಪುವೆನಲು ಪರವೆಯಾಕಾರ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ದುದು ||

ಬೆರಸಿ ಕಟ್ಟಾಸೆಯೊಡನೆಯ್ದಿ ದಾನಾಧಿಕ್ಯವಾ |
ಗೆಱಿಗಿದ ಸಬಾಳಿಗಳ ತೆವರು ನಿಸಾರ್ಗಿಕವು |
ಧರಿಸಿ ಪುಷ್ಪಿತಲತೆಯೊಳೊಂದಿ ನಲವಿಂ ಪಲ್ಲವಗಾಹಿಯಾಗಿ ಮೆಱೆವ ||
ಕರಿಗಿರಿಗಳಿಗಿಗಳೆಂತು ಸರಿಯೆನಿಪುವೀ |
ಪರವೆನಾಚಿಯ ಮಂದಗತಿಗೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕಪೀ |
ವರಕಯೋಧರಕೆ ನುಣ್ಗುರುಳಿಂಗೆ ಮಧುರೋಕ್ತಿಗಳಿಗೆಂಬವೋಲೆಸೆದಳು ||

ಚತುರಾಸ್ಯ ಬೊಮ್ಮರಸ . ಸು. 1450

ಈತನು ಚತುರಾಸ್ಯ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಚತುರಾನನ, ಚತುರಾಸ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಗಗನಾನ್ವಯತಿಲಕನಾದ ಹಂಪರಸನ ಮಗ ತಿಪ್ಪ ರಸನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆವ "ಸಂತ ಸದಿನಱಿಪಿದಂ ಕವಿ | ಚಿಂತಾಮಣಿಯೆನಿಪ ಸರಸಕವಿ ತಿಪ್ಪರಸಂ" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಈ ತಿಪ್ಪರಸನೂ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಬೊಮ್ಮರಸನೂ (ಸು. 1450) ಒಬ್ಬ ತಿಪ್ಪರಸನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ತಿಪ್ಪರಸನು ವೈಶ್ಯಕುಲತಿಲಕನಾದ ಕಾಮನೃಪನ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಬೊಮ್ಮರಸನೆಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟು.

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 130; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಚತುರಾಸ್ಯ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರೊಳಗೆ "ಉಸಿನೆಂ ದೇಸಿ ತದ್ಭವಂ ತತ್ಸ ಮನುಂ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪೆಯಕಾಳ್ದನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಜಗುನೆಯೆ ಯಮುನೆ ದುಕೂಲಮೆ|ದುಗುಲಂ ವೀಟಿಕೆಯೆ ವೀಳೆಯಂ ಪೇಟಿಕೆ ಪೇ|
ಳಿಗೆ ತಾರಗೆ ತಾರಕೆಯಂ | ದುಗೆಯಂದುಕೆ ತದ್ಭವಂಗಳಿವು ಚತುರಾಸ್ಯ ||
ಎಲರುಣಿಯೆನೆ ಭುಜಗಂ ನೆಲ | ಕಲನೆಂದೆನೆ ಲೋಭಿ ಕಾವನೆನೆ ಕಾಮುಂ ಕಾ |
ದಲನೆಂದೆನೆ ನಲ್ಲಂ ನಾ | ಣಲಿಯೆನಲಭಿಮಾನಹೀನನೆಲೆ ಚತುರಾಸ್ಯ ||

ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿ. ಸು. 1450

ಇವನು ಅನುಭವಮುಕುರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸ್ಮಾರ್ತ ಕವಿ; ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮನ ಶಿಷ್ಯನು; ಸುಮಾರು 1450 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಮುಕುರ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ16, ಸೂತ್ರ 102, ತ್ರಿಪದಿ 995. ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

'ಇತಿ ಶ್ರೀಕೈವಲ್ಯಾನ್ವಯಪ್ರವರ್ತಕ ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಕಲ ಯೋಗೀಂದ್ರಬೃಂದವಂದ್ಯಪಾದಾರವಿಂದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಶ್ರಮಪಾದಕಮಲಿನೀರಾಜಹಂಸ ಶ್ರೀಪರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಅನುಭವಮುಕುರದೊಳ್.

ಕಲ್ಲರಸ. ಸು. 1450

ಈತನು ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. "ಧಾತ್ರೀಶದೇವನೃಪಪುತ್ರ ಮೂರುರಾಯರಗಂಡ ವೈರಿನೃಪಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡನಾದ ಯದುವಂಶವನಥಿವಿಧು" ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನೃಪಾಲನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧರಾ |ವಲ್ಲಭನೊಸೆದು ತನ್ನ |ನಲ್ಲಳಿಗೆ'ವಂತೊರೆದ ಜನವಶ್ಯಮಂ|
ಸಲ್ಲಲಿತವಾಣಿ ಕವಿ | ಕಲ್ಲರಸನಲಿ'ವವರ|ಮೆಲ್ಲೆದೆಯನಿಂಬುಗೊಳ್ವಂತೆ ಬರೆದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು 1446 ರಿಂದ 1467ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜನವಶ್ಯ

ಇದು ಭೋಗಶರಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12. ಇದಕ್ಕೆ ಮದನತಿಲಕ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವಿಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲು "ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೃಪಾಲ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದ ನೆಲೆಯನಱಿಹು" ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಲು ದೊರೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಮುಂತಾದವರ ಮತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುತೆ । ನುಡಿನುಡಿಗೆ ತಲೆದೂಗು ।
ತಡೆಯೆಡಗೆ ಹೋ ಲೇಸು ಲೇಸೆನುತ್ತ ।
ಒಡನೊಡನೆ ರೋಮಾಂಚ । ಮಡರೆ ಮೈಯೊಳ್ ಕೇಳ್ವ ।
ರೊಡಲೊಳೀಕೃತಿರತ್ನಮೆಸೆವುದಬಲೆ ॥
ಪದಿರಿನೋವರಿಯೊಲ್ಮೆ । ಯುದಯಸ್ಥಲಂ ಸೌಖ್ಯ ।
ದುದಧಿಯಱಿವಿನ ಗೊತ್ತು ಕಳೆಯೂರನೆ ।
ಮುದದ ನೆಲೆವೀಡು ಭಾ । ವದ ಸುಗ್ಗಿಯಪ್ಪುದೆಲೆ ।
ಸುದತಿಯಾಂ ಪೇಳ್ದಿ ಜನವಶ್ಯಮಿಳೆಗೆ ॥
ಬಿನ್ನಣದ ನೆಲೆವೀಡು।ಕನ್ನಡದ ಪುಟ್ಟುಗಣಿ।ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನೆಯರಿಚ್ಚೆ ಪೆಱ್ಚುವಕ್ಕೆ।

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ಪುರುಷರಿಂಗಿತಮನಂ।ಬರುಹಮುಖಿಯರ ತೆಱಿನ।ನಿರದವರ ಸಂಭೋಗಸರ್ವಸ್ವವ ।
ಪರಿಹರಿಯ ಜಾತಿಸಂ । ಕರಭೇದಮೆಂಬಿವಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ದುರ್ಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಸ್ವಗುರು ಶ್ರೀಯಾಶಕ್ತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸರ್ವಧರ್ಮಂಗಳ್ಗೆ। ಪೂರ್ವಮಪ್ಪುದಱಿಂದೆ । ಸವಾರ್ಶ್ರಮಾಧಾರವಪ್ಪ ಕತದಿಂ ।
ಉರ್ವಿಯೊಳ್ ಮನುಜಗೆ । ಸರ್ವಸೌಖ್ಯವನೀವ । ಗುರ್ವಿನಿಂದೆಸೆವುದು ಗೃಹ
ಸ್ಥಾಶ್ರಮಂ ॥
ತೃಣದ ಕೊನೆಯ ಜಲ ಕಣವೆನಿಪುದು ವೆಂ । ತಣಿಸಿದ ಜವ್ವನವದಱೊಳಗೆ ।
ಎಣಿಸದೆ ಕಮ್ಮಂ ।ಗಣೆ ಕುಣಿಸಿದವೋಲ್ । ಕುಣಿಯುದನನೆ ಕುಱಿಯಿನಿಸುವನು॥
ಸುದತಿಯರಿಂಗಿತ । ವಿದು ಗುಣವಿದು ಬಗೆ । ಯಿದು ಸಾಜವಿದನುವಿದು ಜೇಷ್ಟೆ ।
ಇದು ಜಾತಿಯಿದೊಂ । ದಿದ ಧರ್ಮವಿದೆಂ । ಬುದನಱಿಯದೆ ಬೆರಸುವನಧಮ ॥
ಜಾತಿಯನಱಿಯದೆ । ಸೋತ್ತುದನಱಿಯದೆ । ರೀತಿಯನಱಿಯದೆ ಸೊಬಗೆಯರ ।
ಪ್ರೀತಿಯನಱಿಯದೆ । ಭೀತಿಯನಱಿಯದೆ । ಕೂರ್ತವನೇ ಕುಱಿಯಬ್ಬಮುಖೀ॥
ತರುಣಿ ಮನೋಜನ । ಕರಿಣಿ ಕಲೆಯು ಪು । ಷ್ಕರಿಣಿ ವಿಲಾಸದ ಸರಣಿ ಮಿಗೆ ।
ಪುರುಳಱಿಯದ ಬಾ । ಹಿರನೊಳಗಿರಲದು । ಮುರುಳನ ಕೈವಾಣಿಕದಂತೆ ।

ನಾರಾಯಣಕವಿ. ಸು. 1450

ಈತನು ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯೋಗಿ, ಶಿಷ್ಯ ಆತ್ಮಾರಾಮಯೋಗಿ, ಶಿಷ್ಯ ನರಸಿಂಹ, ಶಿಷ್ಯ ನಾರಾಯಣಕವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾರವಿಂದ ಮಕರಂದಾಸ್ವಾದಿತಭ್ರಮರವರ, ಹರಿದಾಸೋತ್ತಮ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಹೇಳುವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯೋಗಿ 1386 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮೊದಲ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಭಾಗವತಮಹಾಪುರಾಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 4 ಸ್ಕಂಧಗಳ್ಯ ಮಾತ್ರ ಇವೆ.

ವಿದ್ಯಾನಂದ. 1455

ಈತನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಸ್ವರಚಿತಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿಯ ಅಥವಾ ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮಗನು. ಅಕಲಂಕ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ವಿದ್ಯಾನಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ತನಗೆ ವ್ರತಗುರುವಿದ್ಯಾಗುರುತ್ರಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಗುರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಪಾಲಿಸಿದನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಜಿನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ವಿಜಯಜಿನನು ಕನಕಗಿರಿಯೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಮಲೆಯೂರ ದೇವರು. ಕವಿ ಅಸ್ರಾಂತದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಯುವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿಸ್ತ 1455 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳೂ ವೃತ್ತಗಳೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಾಂತರದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ; ಇವು ಕವಿಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸತ್ಪುರುಷರು

ಎನಿತೆನಿತು ದೋಷತತಿಯೊಳ | ಮನಿತಂ ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ಸುಗುಣಮೊಂದನೆ ಕೊಳ್ವಾ ।
ಮನುಜನೆ ಧಾರ್ಮಿಕನುತ್ತಮ | ನನೂನಗುಣಮಣಿಕರಂಡಹೃದಯಂ ಸದಯಂ ॥
ಇನಿತೆಲ್ಲಂ ಪುಣ್ಯದ ಫಲ | ಮನಿತಂ ಸತ್ಪಾತ್ರತತಿಗೆ ದಣಿಯಿಸಿ ತನಗೊಂ ।
ದಿನಿಸನೆ ಸೇವಿಪ ಮನುಜನ । ಘನಪುಣ್ಯವ್ರಜದ ಬೆಳೆಯ ಕಡೆಗಾಣ್ಬವರಾರ್ ॥

ಕರ್ಮ

ಸಿರಿವಂತರಡಿಯೊಳಿರಿಸುವ । ಪಿರಿದುಂ ದುರ್ದೀನಹೀನಮುಂ ನುಡಿಯಿಸುವಾ ।
ದರಿಸದೆ ನಿದಾರ್ಢಟಿಸೆ ಪ । ಲ್ಗರಿಯಿಸುವಾ ಕರ್ಮದಲ್ಲ ಕೋಪಿಸು ಜೀವಾ ॥

ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ

ಮಕ್ಕಳನೋದಲಿಟ್ಟು ಬಿಡದೋದಿಸುವಗೆ ಮನೀಷಿತಾರ್ಥಮುಂ ।
ದೊಕ್ಕನೆ ಕೊಟ್ಟು ನುನ್ನಿಸದೆ ಬೇಡಿದೊಡೀಯದೆ ವಂಚನೋಕ್ತಿಯಿಂ ॥
ಕಕ್ಕಸವಾಗಿ ಕಾಲಮನೆ ನೂಂಕಿ ಕುಡಲ್ ಮನವಿಲ್ಲದಿದರಾ ।
ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿ ಕೆಟ್ಟು ಜಡರಪ್ಪರವರ್ಗಳುಮುತ್ತರೋತ್ತರಂ ॥

ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ. ಸು. 1470

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನ (ಸು. 1485) ಗುರು. ಇವನನ್ನು ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ಶಿವಾಗಮಬೋಧಕನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ--

ಏನುಪ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ ।
ಕನದಮಲಮಾದ ಸವಿನುಡಿಪಸರದೆಸಕದಿಂ ।
ಜನವಿತಾನದ ಕಿವಿಗೆ ಮಾಣಿಕ್ಯಖಚಿತನೂತ್ನಾಭರಣಮುಂ ರಚಿಸುತೆ ॥
ಮನಸಿಜಾಂತಕನಾಗಮಂಗಳಂ ಭಕ್ತಗೇ ।
ಮನವೊಸೆದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿನಗೆಸದ್ವಿದ್ಯೆಯುಂ ।
ವಿನಯದಿಂದಿತ್ತ ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯಂಗೆ ವಂದಿಪೆಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆ ॥

ಈತನು ಕವಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಸು. 1470

ಈತನು ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನು ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಗೋಸಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಕಗ್ಗೆರೆಯ ಸವಿೂಪದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಿಣೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತೋಂಟದೊಳಗೆ ಬಹಳಕಾಲ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ "ತೋಂಟದ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇವನು ಕುಣಿಗಲಿಗೆ ಸವಿೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ಸವಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಈತನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವೆಂಬ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವು ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗುರು. ಈತನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು "ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರನ ಅಪರಾವತಾರ" ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ

ಬಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವಿದೆ.[1] ಇದರಲ್ಲಿ ಈತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಈತನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಈತನಿಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲರು ಭಕ್ತರು ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಲ್ಲುಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯು ತ್ತೇವೆ—

ಇಂತಪ್ಪ ಅನಾದಿಜಂಗಮವೇ ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಚರಿಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದಡೆ– ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂಪನುಂ, ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಿ ಸರ್ವಾಚಾರಸಂಪನ್ನ ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಪ್ರತಿಷ್ಠಾಚಾರ್ಯನುಂ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಲಂಕರಣ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತತಿ ಮಿರಮಾರ್ತಂಡನುಂ, ಇಂತಪ್ಪ ದಿವ್ಯಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಂಗೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾ ನೋದಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರಹೇಯಮಂ ಮಾಡಿ ಶರಣುಹೊಕ್ಕ ಶಿಷ್ಯಜನಗಳ ನಾಮಪರಿಕ್ರ ಮಂಗಳೆಂತೆಂದಡೆ—ಸಪ್ಪೆದೇವರು, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವಾಮಿ ಸಿದ್ಧದೇವರು, ನಂಬೆದೇವ ರು, ಬೋಳಬಸವರಾಜದೇವರು, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವರು, ಪಟಣದೇವರು, ರೇವಣಸಿದ್ಧದೇವರು, ಸೀಲವಂತದೇವರು, ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರು ಇಂತೆ ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರಗ್ಗಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಸಮರಸೈಕಾರ್ಥವಮಂ ಬೋ ಧಿಸಿ ಮುಕ್ತರಂ ಮಾಡಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲೈಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗಿ ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಸಮಾಧಿಸನ್ನದ್ಧರಾ ದರು. ತೋಂಟದಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕರಾದ ದಾನಿವಾಸನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಚೆನ್ನರಾಯಒಡೆಯರು ಚೆನ್ನರಾಯಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಲಿಂಗಪ್ಪಒಡೆಯರು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಒಡ್ಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಸಂಪನ್ನರಾದ ಚೆನ್ನವೀರಪ್ಪಒಡೆಯರು ಚೆನ್ನವೀರಪ್ಪಒಡೆಯರ ಸತಿ ಪರ್ವತಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೋಂಟದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮಠವ ಕಟ್ಟಿಬೇಕೆಂದು ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರಿಗೆ ಪದಾರ್ಥವಮಂ ಕೊಟ್ಟು ನಮ ಸ್ಕಾರಮಂ ಮಾಡಲಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪದಾರ್ಥವಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಎಡೆಯೂರಿಗೆ ಬಜಯಂ ಗೆಯ್ದು ತೋಂಟದಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮಠವನ್ನು ಎಂಟು ಜಡೆಯ ಬಗೆಯ ಹಿರಿಯರು ಚಿಟ್ಟಿ ಗದೇವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ (1467-1478) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ

1. Kunigal 49. 2. ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯಗಳು 39-49.

ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1470 ಆಗಬಹುದು. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ---

ಈಶಂ ನಿರಂಜನಗಣೇಶನೊಡನೆ ||

ವರಗಣೇಶ್ವರರನೇಟಿಸ್ನಿವರ್ಗರಂ ಕೂಡಿಕೊಂ | ಡಿರದೆ ಭೂಪುಯೊಳುದಿಸಿ ಜಂಗಮ
ಸ್ಥಲವಾಂತು |
ಪರಮಷಟ್ಸ್ಥಲವನುದ್ಧರಿಸೆಂದು ಕಳುಹಲವರೊಡಗೂಡಿ ಭೂವಿಗಿಳಿದು ||
ಪರಮಗೋಸಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಹಸ್ತ | ಸರಸಿರುಹದಿಂದಾ ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರಂ|
ಹರುಷದಿಂದೊಗೆದು ಸಿದ್ಧೇಶನಾಮವನಾಂತು ಕಗ್ಗೆರೆಯ ತೋಂಟಕೈದಿ ||
ಇರೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣನೆಂಬಾತನತಿಭಕ್ತಿಯಿಂ| ಶರಣೆಂದು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡೀಗ|
ತಿರುಗಿ ಬಂದಾನೆ ಕರಕೊಂಡು ಪೋದಪೆನೆಂದು ಕಗ್ಗೆರೆಗೆ ಪೋಗಲಾಗ ||
ಬಗಳದಿಂದೂರೊಡೆದುಪೋಗಿ ಕೆಲದಿವಸಕ್ಕೆ | ಮಗುಳಿ ಬಪ್ಪನ್ನೆಗಂ ತೋಂಟದೊ
ಳಗೇನುವಂ |
ಬಗೆಯದೆ ಶಿವಧ್ಯಾನದಿಂದೆ ಪರವಶವನೈದಿರೆ ಗೆದಲೆ ಹುತ್ತವಿಕ್ಕೆ ||
ಜಗವೆಲ್ಲವತಿಚೋದ್ಯದಿಂ ನೋಡಿ ಹುತ್ತಮಂ ಬಗಿದು ಕಂಡಾಗ ತೋಂಟದ
ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನೆಂ |
ಬಗಣಿತಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ಪೂಜಿಸುವರೆಲೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ ಕೇಳು ||

ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನ (ಸು. 1560) ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಹೆಸರುಗಳಜತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೆಸರುಗಳುಹೇಳಿವೆ.[1]

---

1 ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ---ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಂಬಳಿಯದೇವ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ, ಚೆನ್ನದೇವ, ದೊಡ್ಡಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಂಕಣದದೇವ, ಲಂಬಕರ್ಣದದೇವ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಎಡತೊರೆಯ ಗುರುಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ, ಘನಲಿಂಗದೇವ, ಚಿಕ್ಕಮಲ್ಲೀಶ, ಮರುಳೆಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಸುರಿಗಿಯಾರ್ಯ, ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ, ಬೆಡಗಿನಪರ್ವತೇಶ್ವರ, ಪಟ್ಟಣದದೇವ, ಜಿಗುನಿಯವರುಳೆದೇವ, ಮುಳೆಯದೇವ, ಬತ್ತಲೆಯದೇವ, ಸಂಪಗೆಯ ರಾಚವಟ್ಟದೇವ, ಸಪ್ಪೆಯಾರ್ಯ, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯಾರ್ಯ, ಶೀಲವಂತಾರ್ಯ, ಕೊಡಗಿಯಹಳ್ಳಿಯಾರ್ಯ, ಹೋಲಿಯಬಸವೇಶ್ವರ, ರಾಚವಟ್ಟಕೋರಿಯ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ, ಹಿರಣ್ಯಾರ್ಯ, ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಬೋಳಬಸವೇಶ, ಕಿತ್ತಾವರದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ---ಪಟ್ಟಣದದೇವ, ಬೋಳಬಸವ, ಸಪ್ಪೆಯತಿ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ, ಘಟ್ಟಸಿದ್ಧಯ್ಯ, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯಯ್ಯ, ರಾಜಕೋಟಿಯದೇವ, ಚಿಟ್ಟಗಯತೀಶ್ವರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಕಟ್ಟಿಯಪುರದ ನಂಜದೇವ, ಘನಲಿಂಗಿದೇವ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ, ಶೀಲವಂತೇಶ್ವರ, ಹುಚ್ಚುಪರ್ವತದೇವ, ಕಂಕಣದದೇವ, ದೊಡ್ಡಸಿದ್ಧಯ್ಯ.

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಶಾಂತೇಶನ (1561) ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಈತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಈತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ.

ಇದು ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ; ವಚನ 701, ವೃತ್ತ 7; ಪ್ರತಿವಚನವೂ 'ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪ್ರಭುವೆ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಿಚಾರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

(1) ಉದಯಕಾಲದೊಳೆದ್ದು ಹೂಪತ್ರೆಗಳ ಕೊಯ್ಯೆಂದು ಹೊತ್ತು ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಬಳಿಕ್ಕಿಯ ಭಾವದ ಬಟ್ಟಲಿಕೆ ನೋಡಾ. ಅಟ್ಟಿಲದೆ ಬಳಿಕ್ಕಿಲದೆ ಅಯಾಸಬಡದೆ ಒಳಗಣ ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಗಿನ ಕಳೆಯ ಕಮಲವ ಪೂಜಿಸಬಲ್ಲ ಶರಣಂಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿ ಎದ್ದು ಪೂಜಿಸಿಹೆನೆಂಬ ಕಳವಳವೇನು ಹೇಳಾ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ.

(2) ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಂಗೆ ಹಸಿವಿನ ಭಯವುಂಟೆ? ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಭಯವುಂಟೆ? ವಾತಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮ ನಷ್ಟವಾದಾತಂಗೆ ತಾಪತ್ರಯಾದಿಗಳ ಭಯವುಂಟೆ? ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳಾತನು ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾದಿಗಳನಾಶ್ರಯಿಸುವನೆ? ನಿಜದಿಂದ ತನ್ನ ತಾನರಿದು ತಾನೇ ತಾನಾದಾತನು ಮಾಯೆಯ ಗಜಬಜೆಯ ಹುಸಿಗೆ ಬೆದರುವನೆ ಮಹಾಶರಣನು? ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

(3) ತಾನೊಬ್ಬನು ಕೊಲುವರು ಹಲಬರು. ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಚ್ಚೆದ್ದು ಎಡುವಲ್ಲಿ ನೆಲನ ಮುಟ್ಟಿಹೊಗಲು ಜಲಮಯವಾಯಿತ್ತು ನೋಡಾ. ಜಲದೊಳಗಾ ಶಿವನ ಜಲಂಧರರಕ್ಕಸ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಅಕಟಕಟಾ ಶಿವನೆ ಎನಲು ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ತೆರೆದನು; ರಕ್ಕಸನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯಿತ್ತು, ಕೊಲುವರು ಹಲಬರು ನೆಲನ ಬಟ್ಟೊಡಿದರು, ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು, ನೆಲ ಕರಗಿತ್ತು, ಜಲವಳಿತಿತ್ತು, ಜಲಧಿಯು ಸಾಗರವ ದಾಂಟಿ ಅಮೃತಸಾಗರವ ಬೆರಸಿ ಅನುಪಮಸುಖಿಯಾನಯ್ಯ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಸು. 1475

ಇವನು ಗಣಭೂಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ, ವಾತುಲತಂತ್ರಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವನ್ನೂ (1513) ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣವನ್ನು (1530) ಬರೆದ ಬಸವಪುರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಪಿತಾಮಹನು. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಗುಬ್ಬಿ. ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇವನ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:—ಅಮರಗುಂಡನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ; ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಶೂಲವೇರಿದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಗುರುಭಕ್ತ; ಇವನ ಮಗ ದೇ ಶಿಕಪಟ್ಟವರ್ಧನನಾದ ಸೌಂದರ್ಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ; ಇವನ ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ; ಇವನ ಮಗ ಅಮರಗುಂಡಾರ್ಯ; ಇವನ ವಂಶೋದ್ಭೂತ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಕವಿ ಹರಶರಣರಣುಗ, ಹರಶರಣರ ಕಾರುಣ್ಯದಶಿಶು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಪ್ರಪೌತ್ರನಾದ ಶಾಂತೇಶನ (1561) ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣದಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1475 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ

ಇದು ವಚನಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಣಭೂಷಿತರತ್ನಮಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57 ಈ 101 ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಾದಿಸದ್ಭಕ್ತಮಹಿಮಾಂತವಾದ 101 ಸ್ಥಲಗಳೆಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಪುರಾತನರ ಕನ್ನಡವಚನಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಗಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥ 237, ವಚನ 227, ಲಿಂಗಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥ 246, ವಚನ 264. ಒಟ್ಟು ಗ್ರಂಥವಚನಗಳು 974. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಪರಮವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಇದು ವೀರಶೈವಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ, ಇದು ದಿವ್ಯವೇದಾಂತಶಿರೋಮಣಿ, ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಮುಖ್ಯಮುಖದರ್ಪಣ, ಇದು ಮಹಾಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ಧನಪರಮಾನುಭಾವಸಂಬೋಧೆ, ಇದು ಸರ್ವಾ

ಚಾರಸಂಪನ್ನರ ಸಮೂಹರೂಢಸಂಗ್ರಹ, ಇದು ಪರಮರಾಜಯೋಗಸಾಧ್ಯಸನ್ನಿಧಾನ, ಇದು ರಸಾಮೃತಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದ, ಇದು ಅಜ್ಞಾನತಿಮಿರಾಂಜನವಪ್ಪ ಮಹಾಪ್ರಸಂಗ. ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಚೆನ್ನಬಸವದೇವರು, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಾಗಣಂಗಳು ನೂಱೊಂದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು ಸ್ಥಲಭಿನ್ನವಾಗಿ ದೊಡೆ ಚಂದವಲ್ಲೆಂದು ಕಂರಮಾಲೆಯ ಕೋದು ಹಣಿಗೆಯಱಿದು ಸೇರಿಸಿದೆನು ನಿಮ್ಮ ಕಾರುಣ್ಯದ ಶಿಶು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣಗಳು; ಶಿವಗಣಂಗಳ ಶಿವಾನುಭಾವಸ್ತ್ರೋತ್ರಮಂ ಮಾಡಿ ಶಿವಗಣಂಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಲದರ್ಪಣಮೆನೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆನು.

ಇದು ಶ್ರೀಮದನಿವಾರ್ಯಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಪರಶಿವನ ಸಾಕಾರಸ್ವರೂಪರಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಮಹಾಗಣಂಗಳ್ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಪುರದೊಳ್ ವಿರಚಿಸಿ ಹರಭಕ್ತ್ಯಾವಾಗರ್ಥಮಂ ಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳಂ ವರಗುರುನಾಥನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಧರೆಯ ನೂತನಗಣಂಗಳಱಿಯುಲೊರೆದನು ಭಾವಾನಂದಸುಖಾಂಭೋರಾಶಿಪರಮಷಟ್ಸ್ಥಲಮಾರ್ಗದ ಕರುವನು ಪರಮಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ಸಿರಿ ಹರನೊಳಿರವಱಿದಿಪ್ಪುದಕೆ ಪರಮಚಾರಿತ್ರವೆನಿಸುವ ಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯುಂ ವರವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾಗಮೇತಿಹಾಸಾದಿನಾನಾಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗ್ರಂಥಂಗಳಿಂ ಆದ್ಯರ ವಚನಂಗಳಿಂ ನೂಱೊಂದುಸ್ಥಲ[1] ಮಾಗೆ ಸೇರಿಸಿದಂ ಹರಶರಣರಣುಗಂ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣಗಳ್.

---

1 ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಓದಬೇಕು.

ಅಂಗಸ್ಥಲ 44 (1) ಆನುಭವ (2) ಶರಣಸಂಗವಿಯೋಗಾವಸ್ಥಾ (3) ಶರೀರನಿರಸನ (4) ಮನೋನಿರಸನ (5) ಇಂದ್ರಿಯನಿರಸನ (6) ಸಂಸಾರನಿರಸನ(7) ಸಂಸಾರವ್ಯಾಪ್ತಿನಿರಸನ (8) ನಿದ್ರಾನಿರಸನ (9) ಆಶಾನಿರಸನ (10) ದ್ವಂದ್ವಕರ್ಮನಿರಸನ (11) ತ್ರಿಬಂಧನಿರಸನ (12) ಮಾಯಾವಿಲಾಸವಿಧಿ (13) ಜನನಭಯ (14) ಜ್ಞಾನಪರಾಮರಿಕೆಯ (15) ಶಿವಕಾರುಣ್ಯಾಹ್ವಾನ (16) ದೃಷ್ಟನಷ್ಟ (17) ವೈರಾಗ್ಯ (18) ಅನರ್ಥಜೀವಿತನಿರಸನ (19) ಅವ್ಯಕ್ತೈವನಿರಸನ (20) ಅನ್ಯದೇವತಾಭಜನನಿರಸನ (21) ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (22) ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನ (23) ಶೂನ್ಯ (24) ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗಉವಮೂಪತಿ (25) ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ (26) ದೇಹದೇಹಿಗಳುತ್ಪತ್ತಿ (27) ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿನಿರಸನ (28) ಸರ್ವಗತನಿರಸನ (29) ವಿದ್ಯಾವಾದನಿರಸನ (30) ಕರ್ಮವಾದನಿರಸನ (31) ಕರ್ಮಯೋಗನಿರಸನ (32) ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರನಿರಸನ (33) ಆದೀಕ್ಷಾಲಿಂಗಾರ್ಚನನಿರಸನ (34) ಶೈವದೀಕ್ಷಾನಿರಸನ (35) ಪುನರ್ದೀಕ್ಷಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (36) ಭವಿಸಂಗನಿರಸನ (37) ಭವಿಪಾಕನಿರಸನ (38) ಪರದಾರನಿರಸನ (39) ಕಳವುನಿರಸನ (40) ಹುಸಿನಿರಸನ (41) ಹಿಂಸಾನಿರಸನ (42) ತಾವುಸಭಕ್ತ್ಯಂಗನಿರಸನ (43) ತಾವುಸದೀಕ್ಷಾನಿರಸನ (44) ಸಹಜದೀಕ್ಷಾ

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಪರಮಗುರುವೆ ಮ|ಹಾಗುರುವೇ ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯೊಳಂ ಪರಮಾಮೃತ।
ಸಾಗರವೆಂಬಂತಿಗನು । ದ್ಯೋಗಿಸಿದೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನಸಮ್ಮತದಿಂದಂ ॥

ಸ್ಥಲಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ--ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಸಂಖ್ಯಾತಪುರಾತನಗಣಂಭಾಷಿತರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ-ಎಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಸ್ಥಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವತರಣಿಕೆ ಇದೆ. ಆಮೇಲೆ ಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ''ಇಂತೀ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಶ್ರೀಗುರು ಪುರಾತನರಿಗೆ ಉಪದೇಶವಿತ್ತ ಠಾವು'' ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ, ಅನಂತರ ''ಇನ್ನು ಆ ಪುರಾತನರು ಗುರುವಾಕ್ಯ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು'' ಎಂದು ಪುರಾತನದ ಕನ್ನಡವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಆಯಾಸ್ಥಲವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಳವುನಿರಸನಸ್ಥಲ

ಇಂತೀ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಶಿವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀ

ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57 (1) ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಕ್ರಮ (2) ಗುರುಶಿಷ್ಯಪ್ರವೇಶ (3) ಗುರುವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (4) ವಿಭೂತಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (5) ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (6) ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (7) ಲಿಂಗಧಾರಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (8) ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನ (9) ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (10) ಪಾದೋದಕಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (11) ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (12) ಸದ್ಭಕ್ತವರ್ಣಾಧಿಕ್ಯ (13) ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯನಿರಸನ (14) ಗುರುಭಕ್ತಿಶುಶ್ರೂಷಾ (15) ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರನಿವರಣ (16) ತಾಮಸಭಕ್ತನಿರಸನ (17) ತಾಮಸಮಾಹೇಶನಿರಸನ (18) ತಾಮಸಪ್ರಸಾದಿನಿರಸನ (19) ತಾಮಸಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿನಿರಸನ (20) ತಾಮಸಶರಣನಿರಸನ (21) ತಾಮಸ್ಯೈಕ್ಯನಿರಸನ (22) ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಪೂಜಾನಿರಸನ (23) ಉಪವಾಸನಿರಸನ (24) ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಾವಿಧಿಕ್ರಮ(25)ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜಾಶ್ರದ್ಧಾ (26) ಅಭಿನ್ನಲಿಂಗ(27) ಜಂಗಮಲಿಂಗಶ್ರದ್ಧಾ(28) ಜಂಗಮಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ(29) ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (30) ತಾಮಸಶೀಲನಿರಸನ (31) ತಾಮಸಸಹಭೋಜನನಿರಸನ (32) ವಾಗೈಷ್ಟೃತನಿರಸನ (33)ತಾಮಸಾನುಭಾವನಿರಸನ (34) ದಾಸೋಹಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (35) ಕಾಂಭ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (36) ಕಾವ್ಯನಿರಸನ (37) ಸದ್ಭಕ್ತಚಾರಿತ್ರ (38) ಷಟ್ಸ್ಥಲನಿರ್ಣಯ (39) ಶಿವಭಕ್ತಪರೀಕ್ಷಾ (40) ಅನೈಷ್ಠಿಕನಿರಸನ (41) ಸದ್ಭಕ್ತನೈಷ್ಠಿಕಾ (42) ವೀರದಾಸತ್ವನಿಷ್ಠಾ (43) ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (44) ಶಿವಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥಾ (45) ಶಿವಲಿಂಗೈಕೂಟಾತುರ(46) ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಾನಂದ (47) ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಲಿಂಗಸಂಯೋಗ (48) ಭಿನ್ನಭೂಜನನಿರಸನ (49) ಸಾವಧಾನಾರ್ಪಿತ (50) ಭಕ್ತದೇಹಿಕಲಿಂಗ (51)ಅನಾಗವು (52) ಕರಣಚಾರಿತ್ರ (53) ಸ್ತುತಿನಿಂದಾನಿರಸನ (54) ನಿರಹಂಭಾವ (55) ಸದ್ಭಕ್ತಶುಶ್ರೂಷಾ (56) ಸದ್ಭಕ್ತನವಸಾಕ್ಷರ (57) ಸದ್ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ. ಒಟ್ಟು 101 ಸ್ಥಲಗಳು.

ಯರ ಸಂಗವ ಮಾಡಲಾಗದೆಂಬುದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದರ್ ಮಹಾಪುರಾತನರ್. ಇಂತಾ ಪರದಾರಮುಂ ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಸಾಹಿತ್ಯನಾದೇನೆಂಬಾತಂಗೆ ಕಳವು ಶಾಚಮುಂ ಕೆಡಿಸುವುದೆಂಬುದನರಿದು ಇನ್ನು ಕಳವ ಶಿವಭಕ್ತರು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳಿಂ ಮುಂದೆ ಕಳವುನಿರಸನಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಶಿವಧರ್ಮೇ—ತೃಣಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಕಾಶಂ ಮೃದಂ ವಾ ಜಲಮೇವ ಚ |
ಪರಸ್ಯಾಪಹರೇಜ್ಜಂತುರ್ನರಕಂ ಚ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ ||

ಟೀಕೆ—ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯವಾಗ್ಬಾದೊಡಂ ಆಕಾಶದವಾಗ್ಬಾದೊಡಂ ಒಪ್ಪಿಡಿಮಣ್ಣಾದೊಡಂ ಒಕ್ಕುಡಿತೆಯುದಕವಾದೊಡಂ ಲೋಗರ ಸೊವ್ಮ ಕಾಣಲೀಯದೆ ಬಲುಹಿಂದೆ ಕೊಂಡವಂಗೆ ಎಂದೂ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ನರಕವಹುದು. (ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ 3 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ), ಇಂತೀ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಶ್ರೀಗುರು ಪುರಾತನರಿಗೆ ಉಪದೇಶವಿತ್ತ ಠಾವು.

ಇನ್ನು ಆ ಪುರಾತನರು ಗುರುವಾಕ್ಯತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು.

(1) ಕುಳಿತು ಲಿಂಗವ ಪೂಜಿಸಿ ಅಲ್ಲದಾಟವನಾಡುವರಯ್ಯಾ. ಬೆಳ್ಳತ್ತಿನ ಮಱೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೆಗಂಬ ತೊಡಬುವಂತೆ ಲೋಗರಥವ ಕಳುವ ಕಳ್ಳರಕ್ಕೆಯ ಪೂಜೆಯನೊಲ್ಲ ನೋಡಾ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(2) ತೊಱೆಯ ಮೀವಣ್ಣಗಳಿರಾ ತೊಱೆಯಿರೆ ಪರಧನವ. ಪರದ್ರವ್ಯವ ಬಿಡದೆ ಹೋಗಿ ತೊಱೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ಆತೊಱೆಯೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಮಿದೊಱೆಕಾಣಿರಯ್ಯಾ. ಕಳವ ತೊಱೆದು ತೊಱೆಯ ಮಿಂದರೆ ಒಲಿದುಕೂಡಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(3) ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ವಸ್ತ್ರ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೈಮುಟ್ಟಿಯೆತ್ತಿದೆನಾದರೆ ನಿನ್ಮಾಣೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ. ಆದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ—ನೀವಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಪ್ಪೆನಾಗಿ ಇಂತಲ್ಲದೆ ನಾನು ಅೀತಿವನನವಮಾಡಿ ಪರದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶೆಮಾಡಿದೆನಾದರೆ ನೀನಾಗಲೇ ಎನ್ನ ನರಕದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ನೀನೆದ್ದು ಹೋಗಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

2. ವಾತುಲತಂತ್ರಟೀಕೆ

ಇದು ವಾತುಲತಂತ್ರ ಎಂಬ ಶೈವಾಗಮಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮಚ್ಛುದ್ಧಾಖ್ಯತಂತ್ರೇಸ್ಮಿನ್ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧೀಮತಾ |
ಕರ್ನಾಟಭಾಷಯಾ ಟೀಕಾ ಕ್ರಿಯತೇದ್ಯ ಮಯಾ ಸ್ಫುಟಂ ||

ವಚನಕಾರರು. ಸು. 1150–1475

ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವನ (ಸು. 1430) ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ(ಸು. 1430)ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನ(ಸು. 1475) ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪುರಾತನರ ವಚನೆಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಈ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಬ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವದ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರ ಇಷ್ಟದೈವವು ಇಂಥದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಇಂಥ ಕವಿಗಳೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಮಿಕ್ಕವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಈ ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವಲ್ಪಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಈಚೆಯವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂತು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮಾರು 1475 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವರ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇಕಡೆ ಹೇಳಿ ತತ್ಕೃತವಾದ ವಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಚರಿತವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಬರದಿದೆ.[1] ಆದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ವಚನಕಾರರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕವರೊಡನೆ ಒಂದೇಕಡೆ ಸೇರಿಸಿ ತತ್ತತ್ಕೃತವಾದ ವಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗದೆ ಇರಲಾರದು

ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ. ಸು. 1150

ಸಕಲೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನ (ಸು. 1165) ಪಿತಾಮಹನಾದ ಸಕಲೇಶಮಾದರಸನಿಂದ[2] ರಚಿತವಾದುವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಬಲೀಂದ್ರನ ಸಿರಿಯಿಂದಲಧಿಕರ ನಾನಾರನೂ ಕಾಣೆ; ಅಂತಪ ಸಂಪತ್ತು ಮೂಡಣಡಿಗೈದದೆ ಹೋಯಿತ್ತು. ಕೆಡುವಂತಿದ್ದಿತೇ ಕೌರವನ ರಾಜ್ಯ ? ಮುಡಿವರಿತಿದ್ದಿತೇ ರಾವಳನ ಬಲ್ಲಾಳಿಕೆ ? ಪರಸ್ತ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿತ್ರೀದೇವಿಗೊಲಿದು ಒಂದುನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮುಡಿದ. ಇದು ಸತ್ಯ, ಇದು ಸತ್ಯ. ಸಿರಿಸೌಕರ್ಯವೆಂಬುದು ಆಕಾಶದ ರಚನೆ. ಇದನರಿದು

1. Vol. I, 142–161. 2. *Ibid.*, 189.

ಬೇಪದಿಚ್ಛೆಯನತಿಗಳಿದು ನಮ್ಮ ಸಕಲೇಶ್ವರದೇವಂಗೋತು ನೀನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಳಿವಿಯಾ ಮುರುಳಿ.

2 ಬಸವ [1]

ಈತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಹಾಲತೊಳೆಗೆ ಬೆಲ್ಲದಂತಹ ಕೆಸಱು, ಸಕ್ಕರೆಯಂತಹ ಮಲಿಲು, ತವರಾಜನಂತಹ ನೊರೆತೆರೆಗಳು. ಇಂತಪ್ಪ ಆದ್ಯರ ವಚನವಿರಲು ಬೇಱೆ ಬಾವಿಯ ತೋದಿ ಉಪ್ಪುನೀರ ಸವಿದಂತಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ ಎನ್ನಯುಕ್ತಿ. ನಿಮ್ಮ ವಚನಂಗಳ ಕೇಳದೆ ಅನ್ಯಪುರಾಣಗಳ ಕೇಳಿ ಕೆಟ್ಟೆನಯ್ಯಾ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(2) ಇನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆನಯ್ಯಾ ಎನ್ನ ಮನವೆಂಬ ಮುಕ್ಕಟನ ದಾಳಿಯ ಘನವಾಯಿತು; ಎನ್ನ ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೀಯದು; ಎನ್ನ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲೀಯದು; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೈದುತ್ತಿದೆ ; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೈದುತ್ತಿದೆ ; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಗಜಕ್ಕೈದುತ್ತಿದೆ ; ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಈ ಮನವೆಂಬ ಮುಕ್ಕಟನ ದಾಟುಳಿಯನೆಂದಿಗೆ ನೀಗು ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ನೊಡಗೂಡುವೆನಯ್ಯಾ.

(೪) ಹೊನ್ನ ರಾವುಗೆಯ ಮೆಟ್ಟಿದಾತನ, ಮಿಡಿಪುಟ್ಟಿದ ಕೆಂಬಿಡೆಯುವನ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿಯ ಪೂಸಿದವನ, ಕರದಲ್ಲಿ ಕಪಾಲವ ಪಿಡಿದವನ, ಶರೀರದಲಧಿಕವ ಸತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವನ, ಬಾಣನ ಬಾಗಿಲ ಕಾದವನ, ನಂಬಿಗೆ ಕುಂಟಣಿಯಾದವನ, ಜೋಳಂಗೆ ಹೊನ್ನಮಳೆಯ ಕಳುಹಿದವನ, ನೂಡಿದ ಪೂಜೆಯ ಕೊಂಬವನ, ಸದ್ಭಕ್ತರ ಹೃದಯಲ್ಲಿಪ್ಪವನ, ಕೊಂಡುಒಂಬಿಲವಾವ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬವನ.

3 ಚೆನ್ನಬಸವ. [2]

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವರ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಸರದಾಶೆಯೆಂಬ ಜ್ವರ ಹತ್ತಿ ನಾನು ಕಳವಳಿಸಿ ನುಡಿವೆನಯ್ಯಾ. ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣುಮಣ್ಣುಬಯಸಿ ಏಕಳತೆಗೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತ ನುಡಿವೆನಯ್ಯಾ. ಈ

1. Vol. I, 142. 2. *Ibid.*, 145.

ಕಳವಳವ ನಿಲಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಕರುಣಾಮೃತವೆಂಬ ಕಷಾಯವನೆಱೆದು ಪರರಾತೆಯೆಂಬ ಜ್ವರವ ಮಾಣಿಸು ಬಸನಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ.

(2) ಆನೆಯನೇಱಿದ ಮಾವತಿಗ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಾಗಬಲ್ಲನೆ ? ಅಯ್ಯಾ. ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಪುರಾಣಂಗಳನೋದಿ ಕೇಳಿ ಪೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ನಡೆನುಡಿವೂರಾಯವಾದ ಪುರಾತನರಾಗಬಲ್ಲರೆ ? ಅಯ್ಯಾ. ತೊತ್ತುಲಕ್ಷಣವಿರಲು ನಾಣ್ಯವ ನುಡಿಸಿ ನವರತ್ನ ಗಾಭರಣಂಗಳಂ ತೊಡಿಸಿ ದಂಡಿಗೆಯ ನೇಱಿಸಲು 'ಶಂಕರಸ್ಯ ಯಥಾ ಗೌರೀ' ಎನಿಸಿಕೊಳಬಲ್ಲಳೆ? ಅಯ್ಯಾ. ಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿ ನಿಜತತ್ವಂಗಳನೋದಿ ಕೇಳಿ ಪೇಱಿದಡೇನು? ಆದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಱಿವು ಆಚಾರವು ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಡೆ ಕುಂಭೀಪಾಕನಾಯಕ ನರಕ ತಪ್ಪದು ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ.

4 ಪ್ರಭುದೇವ. [1]

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬಂದಡಿಲ್ಲ; ಲಕ್ಷ್ಮಗಂಗೆಯ ಮಿಂದಡಿಲ್ಲ; ತುಟ್ಟತುದಿಯ ಮೇರುಗಿರಿಯ ಮೆಟ್ಟಿ ಕೂಗಿದಡಿಲ್ಲ: ನಿತ್ಯನೇಮದಿಂದ ತನುಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಡಿಲ್ಲ; ನಿಚ್ಚ ಕ್ಕೆ ಮನವನಂದಂದಿಂಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಿಯಲೀಯದೆ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬಲ್ಲಡೆ ಬಚ್ಚಬಯಿಲಿಯ ಬೆಳಗು ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವು.

(2) ಕರಿ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಱಿಯಿತ್ತು; ಪತಂಗನು ರೂಪೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಱಿಯಿತ್ತು; ಕುರಂಗನು ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಱಿಯಿತ್ತು ; ಮತ್ಸ್ಯವು ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಱಿಯಿತ್ತು; ಇಂತೀಯೊಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಒಂದೊಂದುಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಳಯವಾಯಿತ್ತು ; ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಒಂದುಘಟದಲ್ಲಿ ತಾಳಿಹ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಱಿವೆಯೆಡೆಗೊಂಡು ದೇಹವೋಹಭ್ರಾಂತು ಮುಸುಕಿ ಮಾಯೆಯು ಬಾಯ ತುತ್ತ ಹುದು ಜೋದ್ಯವೇನು ಹೇಱಾ ಗುಹೇಶ್ವರ.

5 ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ. [2]

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಡ್ಡಳ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಗಂಡನುಳ್ಳ ಹೆಂಡಿರ ಕಂಡು ಱಿಬ್ಬಿಪದಿರಾ ಮನವೇ! ಬಂದ ಬಸುಱಿನು ಉಂಡ ಮೊಲೆಯನು ಕಂಡು ಮಱಿಗದಿರಾ ಮನವೇ ! ಉದ್ದಂಡತನದಲಿ ನಡೆದ ಭಂಡ

---

1. Vol. I, 149. 2. *Ibid.*, 154.

ರೆನು ಹುಟ್ಟುಗೊಂಡದಲ್ಲಿಕ್ಕದೆ ಬಿಡುವನೆ ನಮ್ಮ ದ್ರೇಷ್ಟರಾಯ ಸೊಡ್ಡಳ.

(2) ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಗಂಜಳದಲ್ಲಿ ಹೊರಳುವರೆ ? ಚಂದನವಿದ್ದಂತೆ ದುರ್ಗಂಧವ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪೂಸುವರೆ ? ಸುರಭಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳೆಯುತ್ತಿರೆ ಹರಿವರೆ ಸೊಣಗನ ಹಾಲಿಂಗೆ? ಬಯಸಿದಮೃತವಿದ್ದಂತೆ ಅಂಬಿಲವನೆಱೆದುಂಬ ಭ್ರಮಿತಮಾನವ ನೀನು ಕೇಳಾ ! ಪರಮಪದವಿಯನೀವ ಜೆನ್ನಸೊಡ್ಡಳನಿದ್ದಂತೆ ಸಾವ ದೈವವ ನೋಂತಡೆ ಕಾವುದೇ ನಿನ್ನ ?

6 ಸಿದ್ಧರಾಮ. [1]

ಈತನ ವಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನೆಗಳು.

(1) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಪ್ಪನ ಆಣಲೊಳಗಿಹೆನಯ್ಯಾ. ಆವಾಗ ನುಂಗಿತೆಂದಱಿಯೆ ; ಆವಾಗ ಉಗುಳಿಶೆಂದಱಿಯೆನಯ್ಯಾ. ಆದಱಿ ಬಾಯಿಂದೆನ್ನ ತೆಗೆದು ಕಾಯಯ್ಯಾ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

(2) ಧರೆಯ ದೆಸೆವಳಯವೆಲ್ಲಾ ತನಗಾದಡಂ ನಿಲ್ಲಳು ; ಎನಿತು ತ್ರಿಭುವನ ರಾಜ್ಯಪದಂಗಳು ತನಗಾದಡಂ ನಿಲ್ಲಳು ; ಅನಿತಱೊಳಂ ತೃಪ್ತಿವಡೆಯಳು. ಈಯಾಶೆ ಯೆಂಬವಳಿಂದಲೆ ನಿಮ್ಮೆಡೆಗಾಣದಿರ್ಪೆ. ಈಯಾಶೆಯೆಂಬ ಪಾತಕಿಯನೆಂದಿಂಗೆ-ನೀಗಿ ನಿಮ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ಬೇಱೊಗದೆಂದಿರ್ಪೆನೋ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

7 ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ [2]

ಈಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ.

ವಚನೆಗಳು.

(1) ಅಮೇಧ್ಯದ ಹಡಿಕೆ ; ಮೂತ್ರದ ಕುಡಿಕೆ; ಎಲುವಿನ ತಡಿಕೆ ; ಕೀವಿನ ಹಡಿಕೆ ; ಸುಡಲಿ ದೇಹವ. ಒಡಲುವಿಡಿದು ಕೆಡದಿರು, ಜೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನಱಿ ಮರುಳೆ.

(2) ಒಮ್ಮೆ ಕಾಮನ ಕಾಲ ಹಿಡಿವೆ ; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಮುಂಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆ. ಸುಡಲಿ ವಿರಹವ. ನಾನಾರಿಗೆ ಧೃತಿಗೆಡುವೆ ? ಜೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವನೆನ್ನ ನೊಲ್ಲದಕಾರಣ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಹಂಗುಗಿತ್ತಿ ಋಾದೆನವ್ವಾ.

---

1 Vol. I, 150. 2. *Ibid.*, 154.

(3) ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೊಂದುಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಮೃಗಂಗಳಿಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ನೊರೆತೆರೆಗಳಿಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಸಂತೆಯೊಳಗೊಂದುಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾಚಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕೇಳಯ್ಯಾ. ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಬಳಿಕ ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೋಪವ ತಾಳದೆ ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

8 ಮಡಿವಳಮಾಚಯ್ಯ. [1]

ಈತನು ಕಲಿದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

(1) ಹುಟ್ಟದ ಬೀಜವಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ಧರೆಯೊಳಗೆ; ಅಟ್ಟುಣಬಾರದ ಮಡಕೆಯಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ಮನೆಯೊಳಗೆ; ಶಿವ ನಿಮ್ಮ ಮುಟ್ಟದ ಮನವಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ತನುವಿನೊಳಗೆ. ಕೆಚ್ಚಲ ಕಚ್ಚಿದ ಉಣ್ಣೆ ಬಲ್ಲುದೇ ಕ್ಷೀರದ ರುಚಿಯನು ? ಬಚ್ಚಲೊಳಗಣ ಬಾಲಹುಟ್ಟು ಬಲ್ಲುದೇ ನಿಚ್ಚಳದ ನೀರ ಸುಖವನು? ನಿಚ್ಚನಿಚ್ಚಲೋದುವ ಗಿಳಿ ಬಲ್ಲುದೇ ತನಗೆ ಬಹ ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಧೆಯನು? ಹುಚ್ಚುಗೊಂಡ ನಾಯಿ ಬಲ್ಲುದೇ ಸಾಕಿದೊಡೆಯನನು? ಇದುಕಾರಣ ಒಡಲ ಪಡೆದಡೇನು ? ಮಡದಿಯರ ನೆರಹಿದಡೇನು ? ಒಡವೆಯ ಗಳಿಸಿದಡೇನು ? ಶಿವನೇ ನಿಮ್ಮನರಿಯದ ಮನುಜನ ಒಡಲೆಂಬುದು ಹೊಲೆಜೋಗಿಯ ಕೈಯ ಒಡೆದ ಸೊರೆಯಂತೆ ಕಾಣಾ ಕಲಿದೇವರದೇವ.

(2) ತನುನಷ್ಟ ಮನನಷ್ಟ ನೆನಹುನಷ್ಟ ಭಾವನಷ್ಟ ಜ್ಞಾನನಷ್ಟ; ಇಂತೀ ಪಂಚನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನಾನು ನಷ್ಟವಾದೆನು; ಆನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನೀನು ನಷ್ಟವಾದೆ; ಕಲಿದೇವರದೇವಾ ಎಂಬ ನುಡಿ ನಿಶ್ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮುಖ್ಯತೇ ಎನುತಿತ್ತು.

9 ಮೋಳಿಗಯ್ಯ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಬೀಜ ವೃಕ್ಷವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ವೃಕ್ಷ ಬೀಜವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂದರಿದಾಗಲೇ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲ. ಮುತ್ತು ಜಲವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಜಲವು ಮುತ್ತ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂಬುದ ನರಿದಾಗಲೇ ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ. ಪ್ರಭೆ ಪಾಷಾಣವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಪಾಷಾಣವು

1. Vol. I, 147. 2. *Ibid.*, 156.

ಪ್ರಭೆಯ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂಬುದನರಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ. ವಹ್ನಿ ಕಾಷ್ಠವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಕಾಷ್ಠವು ವಹ್ನಿಯ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂಬುದನರಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ. ಸಾರ ಬಲಿದು ಶರಧಿಯ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಶರಣಸ್ಥಲ. ವಾರಿ ಬಲಿದು ವಾರಿಧಿಯ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ. ಇಂತಲ್ಲದೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಿಗಳೆಂತಾದೀರಣ್ಣಾ ? ಕಳ್ಳನ ಯದ ಪಶುವಿಂಗೆ ತೃಣವ ಗಟ್ಟಿಸುವಂತೆ, ಒಲ್ಲದ ಸತಿಗೆ ರತಿಕೂಟವ ಬೆಳಸುವಂತೆ, ಗೆಲ್ಲ ಸೋಲಕ್ಕೆ ಹೋರುವನಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲತನವನರಿಸುವಂತೆ, ಕೊಲ್ಲಿಯಾವಿನಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲೀಲೆಯನರಿಸುವಂತೆ, ಬಲಿದ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟಿಲೆಯುಱಿನಸುವಂತೆ, ಬಱಿವಮಾತಿಂಗೆಡೆಯಾದುದುಂಟೆ ? ಬಯಲುಗೊಂಡ ಘನಕ್ಕೆ ಅವಧಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಉರಿಗೊಂಡ ಕರ್ಪೂರಕ್ಕೆ ರೂಪಿಗೆಡೆಯಿಲ್ಲ. ಬಯಲ ಬಡಿದವಂಗೆ ಕೈಗೆ ಮೆತ್ತಗಿಲ್ಲ. ಮನವು ಮಹದಲ್ಲಿ ನಿಂದವಂಗೆ ಆಱಿನೆಣಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮೂಱಿ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ನಿಾಱಿ[1] ತೋಱಿದ ಘನವದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲೆೀಪ ನಿಷ್ಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

10 ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ.[1]

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ವಚನ

ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತಪಿಂಡೈಕ್ಯನ ಚಿತ್ತವಾಯು ಆಱುದಳದ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿಹುದು. ಮೊಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಡೆ ಆ ಪಿಂಡವನು ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು. ಗಡ್ಡಮಿಾಸೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಆ ಪಿಂಡವನು ಗಂಡೆಂಬರು. ಆಯಿಬ್ಬರನಡುವೆ ಸುಟಱಿವ ಆತ್ಮನು ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ನೋಡಾ. ಇವಱಿಂತುವ ತಿಳಿದು ನೋಡಿಹೆನೆಂದಡೆ ಶ್ರುತಿಗಗೋಚರವೆಂದಾತನಂಬಿಗರಚೌಡಯ್ಯ.

11 ಅಜಗಣ್ಣ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಉಟ್ಟುದ ತೊಱೆದವಂಗೆ ಊರೇನು ಕಾಡೇನು ? ನಷ್ಟಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಕುಲವೇನು ಛಲವೇನು ? ಹುಟ್ಟುಗೆಟ್ಟಾತಂಗೆ ಪುಣ್ಯವೇನು ಪಾಪವೇನು ? ಅದು ಕೆಟ್ಟುದು ಕೆಟ್ಟುದು; ತನ್ನ ತಾನಱಿಯದೆ ಬಟ್ಟಬಯಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅಜಗಣ್ಣತಂದೆ.

12 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ.[2]

ಅವುರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಅವುರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತನಿಂದ ರಚಿತವಾದುವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

1, Vol. I, 157. 2. *Ibid.*, 161.

ವಚನ

ನೆನೆವ ಮನಕ್ಕೆ ಗುಣ್ಣನೆ ತೋಱಿದೆ; ನೋಡುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣನೆ ತೋಱಿದೆ; ಪೂಜಿಸುವ ಕೈಗೆ ಹೊನ್ನನೆ ತೋಱಿದೆ. ಈ ತ್ರಿವಿಧವನೆ ತೊಱಿಕೊಟ್ಟು ಮಱಿಪಸಿಕ್ಕಿದೆಯಯ್ಯಾ ಅಮುರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ನೀ ಮಾಡಿದ ವಿನ್ನಾಣಕ್ಕಾನು ಬೆಱಗಾದೆನು.

13 ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ

ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಈತನು ರಚಿಸಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ವಿಶ್ವಮಯರೂಪಾಗಿ ಬಂದೆಯಯ್ಯಾ. ಭಕ್ತಿಗೆ ಎನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಸಂದ ನಿಲವು ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾಟವಾಯಿತ್ತು.

14 ಗಜೇಶಮಸಣಯ್ಯ

ಮಸಣಯ್ಯ ಪ್ರಿಯಗಜೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಈತನು ಬರೆದಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ಶಿವನೆ ನೀನು ಗುರುವಾದೆ, ಲಿಂಗವಾದೆ, ಜಂಗಮವಾದೆ, ಭಕ್ತನಾದೆ. ಗುರುವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಡಗಿದೆ; ಲಿಂಗವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಡಗಿದೆ; ಜಂಗಮವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಡಗಿದೆ. ಇಂತಡಗುವರೇ ಹಿರಿಯರು, ಇಂತಡಗುವರೇ ಗರುವರು, ಇಂತಡಗುವರೇ ಮಹಮರು; ಇವರಿಗೆ ಭೂಜನವೊಂದೆ, ಭೋಜನವೊಂದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಒಂದಾದ ಘನಕ್ಕೆ ಪರಿವಾಣ ಬೇಱೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸೂತ್ರಗಳನೆನಗೆ ತೋಱಿದಿರಾ ಮಸಣಯ್ಯಪ್ರಿಯಗಜೇಶ್ವರ.

15 ನಿಜಗುಣದೇವ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ವಚನ

ಅನುಳ್ಳನಕ ನೀನುಂಟಿಲೆಮಾಯೆ, ಅನಿಲ್ಲದಿದಡೆ ನೀನಿಲ್ಲ. ಆ ನೀನೆಂಬು ಭಯವಱಿಯಲು ಆನಂದನಿಜಗುಣಯೋಗ.

16 ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಪ್ರಿಯಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನೆಂಬವನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಚನಗಳು ತತ್ಕೃತವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಉದಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚನಿಚ್ಚ ಮರಣವಾಯಿತ್ತಲ್ಲ. ಇದನಿಂತುವ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರಲ್ಲ ಎಲ್ಲರು. ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಪ್ರಿಯಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು.

17 ಸಿವ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನಯ್ಯ

ಸಿವ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಪತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನಗಳು.

(1) ಎಲುವಿನ ಪಂಜರ, ನರವಿನ ಜಾಳಿಗೆ, ಅಮೇಧ್ಯದ ಹುತ್ತ, ಮೂತ್ರದ ಬಾವಿ, ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಕೆಸಱು, ಕೀವಿನ ಸೋನೆ, ನೆತ್ತರ ಮಡು, ನಾಡಿಗಳ ಸುತ್ತುವಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಣನೆಣಜಂತ್ರ, ಮಾಂಸದ ಗಟ್ಟಿಯ ತೆಪ್ಪ, ಕಿಸುಕುಳದ ಹೇಸಿಕೆ, ಳಿತಿಹೇಯದ ಮಲಿನದ ರೋಮತೊಗಲಪಾಕುಳಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಕುಲ, ಬಲಿದ ಪರರೇತೋರಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯದ ಬೀಜ, ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಯ ತವರುಮನೆ, ಮೋಹದ ಬಲೆ, ವಿಷಯದ ಭವದುಃಖದಾಗರ—ತೋಱಿ[3] ಕೆಡುವ ತನು. ಇದು ನಿನ್ನದೆಂದು ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ದೇಹದಿಚ್ಛೆಗೆ ನಡೆದು ಹುಸಿ ಮೆತ್ತಿ ಹೊದಿಸಿದ ಈ ದೇಹದಂತುವ ಕಂಡು ಮಱುಗುವೆ ಮರುಳುಮಾನವ. ಆಘೋರನರಕದಲ್ಲಿ ಕೆಡುವಾಗ ಅಡ್ಡಬಪ್ಪವರಾರು ಹೇಱಾ. ನಾಹಂಮಮತೆಯೆಂಬ ದೇವಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಸೋಹಂಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತಿ ಎಂದು ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಪದವ ಮಾಡಿಕೋ ಮರುಳೆ. ಮೋಹ ಬೇಡ ಕೆಡುವೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನೇ ತಿಳಿದುನೋಡಾ ಸಿವ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ.

(2) ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿಪ್ಪ ಮನುಜನೊಬ್ಬನನು ಹುಲಿ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚು ರಕ್ಕಸಿ ಕಾಡಾನೆಗಳು ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಱಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಆವಂ ಕಂಡು ಭಯದಿಂದ ಹೋಗಲು ದಿಕ್ಕುತೋಱದೆ ಹಾಱುಬಾವಿಯಂ ಕಂಡು ತಲೆಯೂಜೆ ಬೀಱುವಲ್ಲಿ ಹಾವ ಕಂಡು ಬೀಱಲಮ್ಮದೆ ಇಲಿ ಕೆಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಲು, ಜೇನ ಹುಱಿ

ಮೈನೂಳಿವಾಗ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲೊಂದು ಹನಿ ಮಧುಬಿಂದು ಬೀಳಲಾಗಿ ಆ ಮಧುವಂ ಕಂಡು ಹಿರಿನಪ್ಪ ದುಃಖವನೆಲ್ಲವ ಸೈರಿಸಿ ಗಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಧುವ ಸೇವಿಸುವನಂತೆ ಈ ಸಂಸಾರಸುಖವ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಡೆ ದುಃಖಸಾಗರವು. ಇದನಳಿದು ಸಕಲವಿಷಯಂಗಳಲ್ಲಿಯು ಸುಖವಿಂತುಟೆಂದು ನಿರ್ವಿಷಯಿಯಾಗಿ ನಿಂದ ನಿಲವು ನೀನೆ ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ.

18 ರೇಕಣ್ಣ

ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯ ನಾಗಿನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಈರೇಕಣ್ಣನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನಗಳು

(1) ಕಳ್ಳನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರತ್ನವ ಕಂಡಡೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ತಲೆವಿಡಿವರಯ್ಯಾ. ಆರತ್ನವ ರತ್ನದ ವ್ಯವಹಾರಿ ಕೊಂಡಡೆ ಆರೂ ಬಾಯೆತ್ತಲಮ್ಮರು. ಶೈವಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದ ಲಿಂಗವನು ವೀರಶೈವಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಮರಳಿ ಕೊಂಡಡೆ ಆತ ಇಹಲೋಕಪೂಜ್ಯನು, ಪರಲೋಕಪೂಜ್ಯನು; ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ ತಪ್ಪದು ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥ.

(2) ಕೈಮಱಿದು ಕಾದುವ ಅಂಕವದೇಕೋ ? ಭಾವಮಱಿದು ನೋಡುವ ನೋಟವದೇಕೋ? ಭಯವ ಮಱಿದು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯದೇಕೋ? ಏಕಾಂತದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಲೋಕಾಂತವೇಕೋ ? ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥನಲ್ಲಿ ಗುರುವ ಮಱಿದು ಲಿಂಗವನೊಲಿಪೆನೆಂಬುದೇಕೋ ?

19 ಉರಿಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1170

ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣನ (ಸು.1160) ಮಗನೂ ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿಯ (ಸು. 1180) ಗುರುವೂ ಆದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನಿಂದ[1] ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ಇಂಬಿನ ಹುಂಬನವಮೃತಾಹಾರ; ಲಿಲಿಂಗನವೆ ಆಭರಣ; ಸೋಂಕೆ ಸುವಸ್ತ್ರ; ನೋಟವೆ ಕೂಟ; ಒಡನಾಟವೆ ಅಷ್ಟಭೋಗ; ಎನಗೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕೂಟ ಪರಾತ್ಪರವಾಯ್ತು ನೋ ತೀತಪರಮಸುಖವು.

1. Vol. I, 215.

20 ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ[1]

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನ

ಜ್ಯೋತಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಕರ್ಪೂರವು ಜ್ಯೋತಿಯಪ್ಪಂತೆ, ಅಪ್ಪುವಿನ ಸಂಗದೀದ ಲವಣವು ಅಪ್ಪುವಪ್ಪಂತೆ, ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಸಂಗದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನು ಶ್ರೀಗುರುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು. " ಯಥಾ ಬೀಜಂ ತಥಾಂಕುರಂ " ಎಂಬುದು ತಪ್ಪದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಬೀಜದಿಂದಾದ ಸಸಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಾ. ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಶಿಶು ಕಾಮಧೇನುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಸದ್ಗುರುವಿಂದಾದ ಶಿಷ್ಯನು ಸದ್ಗುರುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಶಿವ ಬಲ್ಲನು ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ ಪ್ರಿಯವಿಶ್ವೇಶ್ವರ.

21. ರಾಮನಾಥ.

ರಾಮನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಒಬ್ಬ — ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಏಕೋರಾಮಿತೆಂದೆಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ ಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[2] ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ (1554) ಒಬ್ಬ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಚರಿತವನ್ನು ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಮುದ್ರಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಹುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಂಕೆಮಾಡಿದ ಶೈವರಿಗೆ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ನುಡಿಯಿಸಿ ಮೆರೆದು ವೀರಶೈವಮತವೇ ಉತ್ತಮಮತವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಚು ರಮಾಡಿದನೆಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೋರಾಮಿತೆಂದೆಯ ಶಿಷ್ಯನೂ ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸದ ಕಥಾನಾಯಕನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತೋ ರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳು ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನಗಳು

(1) ಕಡೆಗೀಲಿಲ್ಲದ ಬಂಡಿ ಪೊಡಗೆಡೆವುದಂ ಮಾಣ್ಬುದೆ ? ಕಡೆಗೀಲು ಬಂಡಿ ಗಾಧಾರ. ಕಡುದಪಳ್ಳವೇಱಿದ ಒಡಲೆಂಬ ಬಂಡಿಗೆ ಮೃಡಶರಣರ ನುಡಿಗಡಣವೇ ಕಡೆಗೀಲು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ.

1. Vol. I, 215. 2 *Ibid*, 163

(2) ಅಡಗ ತಿಂಬರು ಕಣಕದಡಿಗೆಯಿರಲ್ಕೆ ; ಸುರೆಯ ಕುಡಿನರು ಪಾಲಿರಲ್ಕೆ ; ಮುಕ್ಕುವರು ಬಂಗಿಯ ಸಕ್ಕರೆಯಿರಲ್ಕೆ ; ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯಿದ್ದಂತೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಟಿಪುವರು ; ಸತ್ತ ನಾಯ ಭಕ್ಷಿಸುವ ಪಡಿಕಿಗರನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ ರಾಮನಾಥ.

(3) ಮರದೊಳಗೆ ಮಂದಾಗ್ನಿಯನುರಿಯದಂತಿರಿಸಿದೆ ; ನೊರೆಹಾಲೊಳಗೆ ತುಪ್ಪವ ಕಂಪಿಲ್ಲದಂತಿರಿಸಿದೆ ; ಶರೀರದೊಳಗಾತ್ಮನನಾರುಂ ಕಾಣದಂತಿರಿಸಿದೆ ; ನೀ ಬೆರಸಿಹ ಭೇದಕ್ಕೆ ಬೆಲಿಗಾದೆನಯ್ಯ ರಾಮನಾಥ.

(4) ಹರ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ತಿರಿವಂತೆ ಮಾಡುವ; ಒರೆದು ನೋಡುವ ಸುವರ್ಣದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ; ಅರೆದು ನೋಡುವ ಚಂದನದಂತೆ ; ಅರಿದು ನೋಡುವ ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲಿನಂತೆ ; ಬೆದಳಿದೆ ಬಿಚ್ಚದೆ ಇದ್ದಡೆ ಕರವಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ರಾಮನಾಥನು.

22. ಸಂಗಯ್ಯ.

ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಯ್ಯಪ್ರಿಯಬಂಕೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಿಗೆ (ಸು. 1195) ಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ ನಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[1] ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ಇವನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಆಡಿಗಡಿಗೆ ಬಂದು ಆಡರುತ್ತಿಪ್ಪೆ ಕಡುಚಲ ನಿನಗೆ ಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ. ಮೃಡನೆ ಎನ್ನೊಡನೆ ತೊಡರಿ ನೀನು ಸಸಿನೆ ಹೋಗಲರಿಯೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದಡೆ ನಾನು ನಿನಗಂಜುವನಲ್ಲ. ಗಾಸಿಯಾಗಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ. ಹರಹರಾ! ಶಂಕರಾ! ಎನ್ನ ನೇಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬಾರದಿರು. ಒಡವೆ ಸವೆದಡೆ ಒಡಲನೊಡ್ಡುವೆ. ಕಡಗಿ ನೋಡುವಡೊಮ್ಮೆ ಹಲಿಚು. ಬಂದು ಬಡವನಕ್ಕೆಯ ಕಡುಹ ನೋಡೆನ್ನೊಡೆಯ ಸಂಗಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಬಂಕೇಶ್ವರ.

ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳಿದ ಕವಿಗಳು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಈಚೆಯವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಸರುಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ವಚನಕಾರರು.

ಇನ್ನುಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಕಿತಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ—

ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವ, ಮಹಾಲಿಂಗಚೆನ್ನರಾಮ, ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧ

1. Vol. I, 229.

ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಹುಲಿಗೆರೆಯಸೋಮೇಶ್ವರ, ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ, ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ, ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ, ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ, ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ, ಮಾರೇಶ್ವರ, ಕಾಮಧೂಮಧೂಳೇಶ್ವರ, ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗನಿರಂಗಸಂಗ, ಆಕೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಆಲೆಕನಾಥ, ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ, ಗಜೇಶ್ವರ, ಮಧುಕೇಶ್ವರ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ, ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ, ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಏಣಾಂಕಧರಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಭೌಂಭೇಶ್ವರ, ನಾಸ್ತಿನಾಥ, ಸದ್ಯೋಜಾತಲಿಂಗ, ಸಂಗಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ, ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಸದ್ಗುರುಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರ, ಸಂಗಪ್ರಭು, ಹಂಪೆಯವಿರುಪಯ್ಯ, ಹುಲಿಗೆರೆಯವರದಸೋಮೇಶ, ರೇಕನಾಥಯ್ಯ, ಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಆವ ವಚನಕಾರನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತರಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಗೊತ್ತಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಏವಂಚ ಇವರೆಲ್ಲರೂ 1475ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು.

ವಚನಗಳು

23 ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ

(1) ಹಗಲು ಹಸಿವಿಗೆ ಕುದಿದು ಇರುಳು ನಿದ್ರೆಗೆ ಮಱುಗಿ ಉಱುಹಿದಾದ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ನಾ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯಱಿಯದ ಪಾಪಿ ನೋಡಯ್ಯಾ. ನಾ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯಱಿಯದ ಕರ್ಮಿ ನೋಡಯ್ಯಾ. ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ! ಆಸಗ ನೀರಡಸಿ ಸಾವತೆಱನಂತೆ ಎನ್ನ ಯುಕ್ತಿ.

(2) ಒಲಿದು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಲಿದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಹಲವುಕೊಂಬಿಗೆ ಹಾಱಿದಿರು ಮರುಳೆ. ಆಟ್ಟ ನೋಡುವ; ಮುಟ್ಟ ನೋಡುವ; ತಟ್ಟನೋಡುವ; ಒತ್ತಿ

ನೋಡುವ. ಅಟ್ಟಿದಡೆ ಮುಟ್ಟಿದಡೆ ತಟ್ಟಿದಡೆ ಒತ್ತಿದಡೆ ನಿಷ್ಠೆಯು ಬಿಡದಿದ್ದಡೆ ತನ್ನನೀವ ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ.

24 ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರ.

ಒಲಿದವರ ಕೊಲುವಡೆ ಮಸೆದ ಕೂರಲಗೇಕೆ? ಅವರನೊಲ್ಲೆನೆಂದಡೆ ಸಾಲದೆ? ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರನ ಶರಣರನಗಲಿದಡೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚ ನಂದಿಸಿದಂತಾದೆನವ್ವಾ.

25 ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವ.

ನಿನ್ನ ಹರೆಯದ ರೂಹಿನ ಚೆಲುವಿನ ನುಡಿಯ ಜಾಣಿನ ಸಿರಿಯ ಸಂತೋಷದ ಕರಿತುರಗರಥಪದಾತಿಯ ನೆರವಿಯ ಸತಿಸುತರ ಬಂಧುಗಳ ಸಮೂಹದ ನಿನ್ನ ಕುಲದಭಿಮಾನದ ಗರ್ವವ ಬಿಡು. ಮರುಳಾಗದಿರು. ಅಕಟಕಟ ! ರೋಮಜನಿಂದ ಹಿರಿಯನೆ ? ಮದನನಿಂ ಚೆಲುವನೆ ? ಸುರಪತಿಯಿಂದ ಸಂಪನ್ನನೆ ! ವಾಮದೇವವಸಿಷ್ಠರಿಂದ ಕುಲಜನೆ ? ಆಂತಕನ ದೂತರು ಬಂದು ಕೈವಿಡಿದೆಳೆದೊಯ್ವಾಗ ನುಡಿ ತಡವಿಲ್ಲ ಕೇಳೊ ನರನೆ. ಎನ್ನ ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವರ ಪೂಜಿಸಿದಯಾದಡೆ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಪದ ದೊರೆಕೊಂಬುದು ಮರುಳೆ.

26 ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗ.

ಅಂಗದಾಚಾರ್ಯನವ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿವಂತೆ, ಆತ್ಮನ ಸುಖದುಃಖವ ಅಂಗ ತಾಳ್ದುವಂತೆ, ಅಂಗಕ್ಕು ಆತ್ಮಕ್ಕು ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ. ಪೂಜಿಸುವ ಭಕ್ತನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಬಾವಸ್ತು ಈ ಉಭಯವು ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗವು ತಾನೆ ತಾನೆ.

27 ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

ಶಿವನ ನೆನೆದಡೆ ಭವಹರವಹುದೆಂಬ ವಿವರಗೇಡಿಗಳ ಮಾತ ಕೇಳಲಾಗದು. ಅದೇನುಕಾರಣವೆಂದಡೆ——ಜ್ಯೋತಿಯ ನೆನೆದಡೆ ಕತ್ತಲೆ ಹರೆವುದೆ ? ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವ ನೆನೆದಡೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವ್ರದೆ ? ರಂಭೆಯ ನೆನೆದಡೆ ಕಾಮದ ಕಳವಳವು ಹಿಂಗುವುದೆ ? ನೆನೆದಡಾಗದು. ನಿರ್ಧರಿಸಿ ದ್ವಯಕುಳವಳಿದು ಬೆರಸಬಲ್ಲಡೆ ಸದ್ಗುರು ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನೆ.

28 ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ.

(1) ಅಸ್ಥಿಚರ್ಮಮಾಂಸರಕ್ತಖಂಡದ ಚೀಲ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆ ? ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರ. ಎಂದಿಗೆ ನಾನೀ ಹೊತ್ತ ಹೊಯಿಯನಿಳಿಸಿಹುವೆನೋ ? ಎಂದಿಗೆ

ನಾನಿದ ಬಳಸಿ ಕಳೆವೆನಯ್ಯಾ. ಎಡಹಿ ಕೊಡನುದಕವ ನಡುನೀರಲ್ಲೊಡೆವಂತೆ ಎನ್ನೊಡಲೊಡೆದು ನಿಮ್ಮನೆಂದಿಗೆ ಬೆರಸುವೆನು ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ.

(2) ಭವಪಾಶಬಂಧದಿಂ ಬಿಗಿದು ಕವಿಲೆಯ ಹುಲಿಯು |
ಗವಿಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾದೆ ಸಂಸಾರವೆಂ |
ಬವಿಚಾರಸಪಳ ಸರ್ವಗ್ರಾಸಗೊಂಡುದಿದನೊಮ್ಮೆ ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ॥
ಅವಿರಳಶ್ರೀಪಾದದೊಳು ಮಗ್ನನಾಗಿ ಮ |
ತ್ತವಿಕಲ್ಪಸಮಸುಖಾನಂದದೊಳಗೆಂದಿಹೆನೊ |
ಭವರಹಿತ ಪರಮೇಶ ಪಾಲಿಸೈ ಸದ್ಗುರುವೆ ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವೇ॥

29 ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

(1) ಏಕೆನ್ನ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿದೆ ? ಏಕೆನ್ನ ಘೋರಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರಿಸಿದೆ? ಏಕೆನಗೆ ಕರುಣಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ಕಾಡಿಹೆ ಕೇಳಾ. ಹೇಪ್ತಾ ಏನ್ನ ಲಿಂಗವೆ ನಾ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪೇನು. ಸಾಕಲಾದುದೆಂದು ಅತ್ತೊತ್ತಿ ನುಡಿದಡೆ ಏಕೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಬಿಡುವೆ ಶಂಭು ಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

(2) ಇನಿಯಂಗೆ ತವಕವಿಲ್ಲ ಎನಗೆ ಸೈರಣೆಯಿಲ್ಲ ಮನದಿಚ್ಛೆಯನರಿವ ಸಖಿಯರಿಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥವೈರಿಯನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಿಲುಕಿ ಬಿಡದು. ಇನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆ. ದಿನ ವೃಥಾ ಹೋಯಿತು. ಯುವ್ವನ ಬೀಸರವೋಗದಮುನ್ನ ಪಿನಾಕಿಯ ತಂದು ನೆರಹಪ್ಪಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ.

30 ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ.

ದೊಡ್ಡವೆರಡು ಕಂಬದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವೆರಡು ಕಂಬ ; ಇಂತೀನಾಲ್ಕಕ್ಕಿ ಮಧ್ಯದ ಮನೆ, ಅಸ್ಥಿಯೆಗಟ್ಟು, ನರದ ಕಟ್ಟು, ಮಜ್ಜೆಯ ಸಾರ, ಮಾಂಸದ ಗೋಡೆ, ಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ, ಶೋಣಿತದ ಸಾರಣೆ, ಶುಕ್ಲದ ಕಂಬದಿಂದಲಿಪ್ಪ ದೊಂದು ಚಿತ್ರದ ಮನೆ ನೋಡಾ. ಆ ಮನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲು, ಈಡೆಸಿಂಗಳೆಯೆಂಬ ಗಾಳಿಯ ಬಾದಳ, ಮೃದುಕಠಿನವೆಂಬೆರಡಗುಟ್ಟಿನ ಭೇದವು ನೋಡಾ. ಇತ್ತಲೆಯ ಮೇಲಿಪ್ಪ ಸುಷುಮ್ನನಾಳವ ಮುಚ್ಚಿ ದಿವಾರಾತ್ರವೆಂಬ ಪುಟಿವಟಿವಿನ ಉಭಯದ ಕದ ಕೆತ್ತು ಮನೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದಡೆಯೂ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಹುದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಾ, ಇಂತೀ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯಾ ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ಧಮ೯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ,

31 ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲದ ಕುತ್ತವ ಕೊಂಡು ಬಲ್ಲವರ ಬಾಯ ಹೊಗಹೋದರೆ ಬಲ್ಲಬಲ್ಲರೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲತ್ತತ್ತ ಗೊಳುತಿದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಕುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅದಲ್ಲಿಯೆ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ.

32 ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ.

(1) ತನ್ನ ಮಾಯೆಯೊಡೆ ಜಗವೆಲ್ಲವು ತನ್ನ ಸುತ್ತಿದ ಮಾಯೆ; ತನ್ನನಳಿ ದೊಡೆ ತನ್ನಯ ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಹಾಹೆ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮ ನಾಥ.

(2) ಡಂಬಕದ ಪೂಜೆ ಹೋಹ ಹೊತ್ತಿನ ಕೇಡು; ಆಡಂಬರದ ಪೂಜೆ ತಾ ಮ್ರದ ಮೇಲಣ ಸುವರ್ಣಚ್ಛಾಯೆ; ಇಂತೀಪೂಜೆಗೆ ಹಾಸೊಪ್ಪವನಿಕ್ಕಿ ಮನಹೂಸಿ ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ ಬೀರು ನೆನೆಯದ ನೀರು, ಆಯವಿಲ್ಲದ ಘಾಯ, ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಘಟ ವಾಯುವೆಂದೆ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ.

33 ಮಹಾರೇಶ್ವರ.

ವೇದವ ಕಲಿತಲ್ಲಿ ಪಾಠಕನಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ; ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವನೋದಿದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ ; ವ್ರತನೇಮಕೃತ್ಯಪೂಜಕನಾದಡೇನು ? ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ಭಾವನಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಭೇದಂಗಳನಳಿದು ತಿಳಿದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಂದಿತ್ತು ಮಹಾರೇ ಶ್ವರ.

34 ಕಾಮಧೂಮಧೂಳೀಶ್ವರ.

(1) ಕುಂಭಘಟಕ್ಕೆ ಒಳಗೂ ಒಯಲು ಹೊರಗೂ ಬಯಲು; ಮಾಡಿ ತಾ ನೋಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಯಲು. ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತದಿಂದಾದ ಘಟಕ್ಕೆ ಬಯಲೆಂಬುದಕೆ ಕೇಡಿಲ್ಲ ಜೀವನಕೊಳಗಾಗಿದ್ದುದಾಗಿ. ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ತೇಜ ತೇಜವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ವಾಯು ವಾಯುವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಆಕಾಶವಾಕಾಶವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಷಂಚಿತತತ್ವಂಗಳೂ ತತ್ವವ ನ್ಹೈದಿದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮಂಗೆ ಬಂಧಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಖಂಡವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಉಂಟೆಂಬುದೂ ತನ್ನಿಂದ, ಇಲ್ಲೆಂಬುದೂ ತನ್ನಿಂದ; ಅನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿಹುವ ತೋರಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಚೋರಕನಂತೆ, ರಜ್ಜುಸರ್ಪನಂತೆ, ತಿಳಿದು ನೋಡಲಿಕೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಧೂಮಧೂಳೀಶ್ವರ.

(2) ಪೂಜೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೊಡಲು, ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೊಡಲು, ಉಂಟು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂದೇಹಕ್ಕೊಡಲು; ಇಂತೀಒಡಲಟಿಯಿದು ಕೊಡುವ ಕೊಂಬೆಡೆಯಾಟ ನಿಂದು ಶೂನ್ಯವೆಂಬ ಸುಟಿಯಹು ಸತ್ತು ಚಿಟ್ಟೆಂಬ ಜಿಗುಟು ಹಟಿಯಿದು ಮುಕ್ತಾವ ಕಲೆ ದೋಟಿದೆ ನಿಂದ ನಿಜಾತ್ಮನು ತಾನು ತಾನೆ ಕಾಮಧೂಮಧೂಳೇಶ್ವರ.

35 ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿರಂಗಸಂಗ.

ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ತೇಜ ತೇಜವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ವಾಯು ವಾಯುವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಕಾಶವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಪುಣ್ಯಪಾಪವಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಜೀವಪರಮರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಆರೈಕೆಗೊಂಬವರಾರು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಜೀವಕ್ಕೆ ಭವ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಮರಣವೆಂಬರು ಕಾಯಜೀವದ ಬೆಸುಗೆಯಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಒಡಹೆಂಚ ಹೊಯ್ದರೆ ಧ್ವನಿ ಭಿನ್ನವಾದಂತೆ ಅದಱಿಂದ ಉಭಯಭಿನ್ನವಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಅದು ಭಿನ್ನಕಾಯದಿಂದಲೋ ನಾದಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೋ. ವಾಗದ್ವೈತಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. ಸ್ವಯದ ನಿಲುವ ನಿನ್ನ ನೀನಱಿ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿರಂಗಸಂಗ.

36 ಅಕೈೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

(1) ನೆನಹು ನಿಜದಲ್ಲಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿನ ತೊಡಕುಗಟ್ಟುಂಟೆ ? ಆಂಬರವ ನಡರಿದವಂಗೆ ಬೇಱೊಂದು ಇಂಬುಮಾಡಲುಂಟೆ ? ವಸ್ತುವಿನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವು ಹಿಂಗಿದಲ್ಲಿ ಅಕೈೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ರಾವುಂಟೆ ?

(2) ಉಂಟೆಂದೊಡೆ ಉಂಟು ಇಲ್ಲ ಎಂದೊಡೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅದು ತನ್ನ ಮನದ ಸಂದೇಹ. ತನಗೆ ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ ಅಕೈೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನಾದಕಾರಣ.

37 ಅಲೇಕನಾಥ.

ಆತ್ಮ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವದ ಇರವು. ಪೃಥ್ವಿ ಅಪ್ಪು ತೋಜೋವಾಯುವಾಕಾಶವೆಂಬ ಪಂಚಕತತ್ವದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುದಿದಿಪ್ಪ ಆತ್ಮನ ಬಿಡಯವನಱಿವಾಗ ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯಂ ಕೂಡಿತ್ತು ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ತೇಜ ತೇಜವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ವಾಯು ವಾಯುವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ಆಕಾಶ ಆಕಾಶವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ಪಾಸಪುಣ್ಯವಾವುದು ? ಬೇಱೆ ಒಂದು ರಾವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಅಱಿವ ತೆಱಿನಾವುದು ? ಅದಱಿ ಕುಱಿಯಹ ಕೇಳಿಹರೆಂದು ಅಲೇಕನಾಥ ಶೂನ್ಯಕಲ್ಲಿನೊಳಗಾದೆಯಲ್ಲ.

38 ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

(1) ಲಿಂಗ ಹೋಯಿತ್ತೆಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತ್ತಾದೊಡೆ ಲಿಂಗ ಉಳಿಯಬಲ್ಲುದೆ ? ಆತ್ಮ ಹೋದಲ್ಲಿ ಘಟ ಎಷ್ಟುದಿನ ಉಳಿದುದು ? ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂದಿಲ್ಲ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ.

(2) ಹಿಂದಣ ಭವಸಾಗರವನು ದಾಂಟಿದೆ; ಮುಂದಣ ಮುಕ್ತಿಪಥಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವಂಕುರಿಸಿತ್ತು; ಇನ್ನಂಜೆನಂಜೆನಯ್ಯ. ಎನ್ನ ಮನೋಮೂರುತಿಯಪ್ಪ ಚಂಡೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಗೆದ್ದೆ ಗೆದ್ದೆ ಮಹಾಮಾಯೆಯ.

39 ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ.

ತಾನೆ ಶಿವನೆಂದು ಕುಕ್ಕಿರುಹುಕೊಂಬವಹಾಂಗೆ ಸುಳಿದನಲ್ಲದೆ ಕುಜುಹುಂಟೆ ಶರಣಂಗೆ ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಳಿವುಮಳಿವೆಯುಂಟೆ ಶರಣಂಗೆ? ಬಿಚ್ಚಿ ಬೇಡಿಲ್ಲದ ಬೆರಸಿ ಒಂದಲ್ಲದ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ.

40 ಗಜೇಶ್ವರ.

ದೇವರ ನೆನೆದು ಮುಕ್ತರಾದೆವೆಂದೆಂಬ ಯುಕ್ತಿಶೂನ್ಯರ ಮಾತು ಕೇಳಲಾಗದು. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದೊಡೆ ದೇವರ ನೆನೆವವರಿಗೆ ದೇವರುಂಟಿ ? ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದವರ ನೆನೆವರಲ್ಲದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದವರ ನೆನೆವರಿಲ್ಲ. ಇದನರಿದು ನಿನ್ನೊಳಡಗಿದೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯಲಿಲ್ಲ, ನೀನೆನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನೀಯಲಿಲ್ಲ, ನೀನಾನೆಂದೆನಲಿಲ್ಲ ಗಜೇಶ್ವರ.

41 ಮಧುಕೇಶ್ವರ.

ಅಡುವ ಮಡಕೆಯ ತೋರಿಸಿ ಶಿಶುವಿನ ಹಸಿವನಡಗಿಸುವಂತೆ ಬರಿದೆ ಗುಮ್ಮನಿದೆಯೆಂದು ಮೊಟನ ಬೆದರಿಸಿ ಹಸುಳೆಯನಡಗಿಸುವಂತೆ ಎನ್ನ ಗಸಣೆಗಾರಿದೆ ಗುರು ಚರವೆಂಬ ಬರಿಯ ಇರವ ತೋರಿ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ? ನಿನ್ನ ಕುಕ್ಕಿರುಹು ತ್ರಿವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ಅದು ನಿನ್ನ ಘನವೊ ವಿಶ್ವಾಸದ ಹೀನವೊ ಉಭಯವು ನಿನ್ನ ಕೇಡು. ಆಳಿನಪಮಾನ ಆಳಿದಂಗೆ ತಪ್ಪದು. ನೀ ಕೆಡುವೆ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಮುನ್ನವೆ ನಾ ಕೆಡುವೆ ಶಂಭುಗಿಂದೆತ್ತ ಸ್ವಯಂಭುವಿಂಗತ್ತ ಅತಿಬಳ ನೋಡಾ ಮಾತುಗಳಂಗ ಮಧುಕೇಶ್ವರನು.

42 ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಘಟಾಕಾಶಮಠಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಬೆಳಗು ಘಟಮಠವೆಂಬ ಉಭಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಕೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು ಬಯಲು. ಘಟವೆಂಬ ಭೇದಂಗಳಳಿಯಲಾಗಿ ಅಕಾಶ

ತತ್ಪದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತವನೈದಿ ಮಹದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾದುದು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವೆಂಬುದು. ನಾವಶೂನ್ಯೈಕ್ಯನ ಅಪೇತಸ್ಥಲ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

43 ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ

ತಾರಕ ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಿನಕ್ಕೈಗೆ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಅರಿದಿತಳಿಸಿಕೊಂಬುದಲ್ಲ. ಪರುಷರಸದಂತೆ ಮಾಟಕ್ಕೊಳಗಲ್ಲ. ಆದು ಮುಟ್ಟಿ ಲೋಹ ಶುದ್ಧವಲ್ಲದೆ ಪುನರಪಿ ಶುದ್ಧವಾದುದಿಲ್ಲ. ಇಂತೀ ಭೇದಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವಾದುದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಲಿಂಗವದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಏಕಮೂರ್ತಿಸ್ವಯಂಭು.

44 ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ

ಪಾದ್ಯದೊಳಗಣ ನಾದದವೊಲು ಪಾಷಾಣದೊಳಗಣ ಪಾವಕನವೊಲು ಕಿಸಲ ಯದೊಳಗಣ ರಸದವೊಲು ಅಸಿಯ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ ತೋಱುವ ನಯಕುಸುಲವೊಲು ಮುಸುಕಿನೊಳಗೆ ತೋಱುವ ಲಕಾಶದ ಪ್ರತಿರೂಪಿನವೊಲು ಗಜಗತಿಯಂತೆ ಮಯೂರನಂತೆ ಉಲುವಡಗಿದ ವೃಕ್ಷ ಬಯಲೊಳಡಗಿದ ನಾದದಂತೆ ಹೊಱಹೊಮ್ಮದ ಐಕ್ಯ ಇಂತಿವಱಿಂದದಲ್ಲ ಸಂದ ಶರಣಂಗೆ ಸಂದೇಹಪರವಿಲ್ಲ ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ.

45 ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರ.

ಪರಿಪೂರ್ಣನಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕನಲ್ಲ ನಿರುಶಯದೊಳತಿಶಯ ತಾ ಮುನ್ನಲ್ಲ. ಶರಣನೈಕ್ಯನಲ್ಲ ಪರಮನಲ್ಲ ಜೀವನಲ್ಲ ನಿರವಯನಲ್ಲ ಸಾವಯ ಬಟ್ಟಿಕಲ್ಲ ಪರವಿಹವೆಂಬು ಭಯದೊಳಗಲ್ಲದನುವನು ನಿಜತಾಲಯ ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಶರಣನ ನಿಲುವು ಉಪಮೆಗೆ ತಾನನುಪಮ

46 ಏಣಾಂಕಧರ ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ

ಚಿತ್ರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತನ್ನಯ ಗುಣದ ಬಿತ್ತಿಯನಱಿಯಬೇಕೆಂಬವರು ಅಱಿದು ಹೊಱಗಾದುವ ಬೇಱೆ ಮತ್ತೆ ಕುಱಿಹಿಡಲೇಕೆ? ಅಱಿದು ನಿಶ್ಚಯವಾದವಂಗೆ ಬೇಱೆಯೊಂದಿಡೆಯುಂಟೆ ? ಏಣಾಂಕಧರಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಡಿಮಚ್ಚವುಂಟೆ ?

47 ಭೌಂಭೇಶ್ವರ.

ಅರುಪಿನ ಪ್ರಸಂಗಕೆ ಮಚ್ಚರವೇಕೆ ? ಮಹಾನುಭಾವಿಗೆ ಮುನ್ನಣೆಯ ಮಾಡ

ರೆಂಬ ತೇಜದ ಶಿಷ್ಟತೆಯೇಕೆ ? ತಾನು ತಾನಾದಮತ್ತೆ ತನಗೇನೂ ಅನ್ಯವಿಲ್ಲಾ ಎಂದೆ ಭೌಂಭೇಶ್ವರ.

48 ನಾಸ್ತಿನಾಥ

ಅನಲನು ಕೊಂಡ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಪರಿಪ್ರಕಾರವುಂಟೆ ? ಶರಧಿ ಕೊಂಡ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕುಱಿಮಿನ ತಲೆಯುಂಟೆ ? ಲಿಂಗವು ಮುಟ್ಟಿದ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯವೆಂಬುದು ಹುಸಿ ನಾಸ್ತಿನಾಥ.

49 ಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರ.

ಜೀವಕುಳವಟಱಿಯಿತ್ತು; ಜ್ಞಾನಕುಳವುಟಱಿಯಿತ್ತು; ಭವಪಾಶ ಹಱಿ[ಯಿತ್ತು; ಅಜ್ಞಾನ ಹಿಂಗಿತ್ತು; ಎಲೆಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿಮ್ಮತ್ತ ಮನವಾಯಿತ್ತೆನಗೆ; ಕೃಪೆಯ ಮಾಡು ಕೃಸೆಯ ಮಾಡು ಶಿವದೋ ಶಿವದೋ.

50 ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ನೆನೆಯಲಱಿ[ಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಱಿ[ಯೆ ಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ, ಭಾವಿಸಲಱಿ[ಯೆ ಬೆರಸಲಱಿ[ಯೆ ಭಾವನಿರ್ಭಾವವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಮೌನವನಱಿ[ಯೆ ಧ್ಯಾನಮೌನಾತೀತ ತಾನೆಯಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಂಗಳೆಲ್ಲವ ವಿಾಱಿ[ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿದೆ.

51 ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ.

ಎನ್ನ ತ್ರಿವಿಧಾತ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರು. ಸತ್ವರಜಸ್ತಮಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರಯ್ಯಾ. ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಟಯಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಬಾಣಸಿಗರಯ್ಯಾ. ಅಷ್ಟಮದಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ದಳವಾಯಿಗಳು. ನವರಸಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭಂಡಾರಿಗಳಯ್ಯಾ. ದಶವಾಯುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಛತ್ರಚಾಮರಸೀಗುರಿಗಳು. ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ ನಿಮಗೆನ್ನ ಕಾಯ ಮುಂತಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಡಿಂಗರಿಗರಯ್ಯಾ.

52 ಸಿದ್ಧ ಸೋಮೇಶ.

ಉರಿ ಕರ್ಪ್ಪುರವ ಸೋಂಕಿದಂತೆನ್ನೊಳು ಬೆರಸಿಪಱ ಮಹಾಘನವನು ತೋಱಿ ಪರಮಸುಖದೊಳಗಿರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ ಕರುಣಾಮೃತಗುರುವೆ ಶರಣು.

53 ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯ.

ಒಳಗನಱಿ[ಹಿಸಿ ತಿಳುಹ | ಹೊಱಿ[ಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ |
ಒಳಗು ಹೊಱಿ[ಗೆಂದೆಂಬಿವೆರಡ ಕೆಡಿಸಿ ||

ಕಳೆಯ ಲಿಂಗದೊಳೊಚ್ಚ | ತವನೊಪ್ಪುಗೊಳಿಸಿದಾ |
ಕರುಣಿ ಗುರು ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯಗುರುವೇ ||

54 ಸದ್ಗುರು ಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರ.

ಶಿವನೆ ಅಧಿಕನು ಶಿವಭಕ್ತನೆ ಕುಲಜನು ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಧಿಕವಾವುದಿಲ್ಲಂದುದು ಶ್ರುತಿ. ಇದನರಿತು ಸದ್ಗುರುಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭಜಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವ ಸೇವನೆಯ ಮಾಡದಿರಲು ಅಘೋರನರಕ ತಪ್ಪದು.

55 ಸಂಗಪ್ರಭು.

ಒಡೆಯರಿಗೊಡವೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ಶುದ್ಧನು | ಎಡೆಯೊಳಗಾವಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲಂದರಿ
ದೊಡಲವಗುಣವಡಗಿಸಿ ನಿರಹಂಭಾವದೊಳಗೆ ಸಲೆ ಸಂದು ||
ಮೃಡಶರಣರುಗಳ ಕಂಡವರಡಿಗಳ | ಪಿಡಿದು ಸದಾಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪರ ಮೆ |
ಲ್ಲಡಿಗಳೊಳಗೆ ಹಾವುಗೆಯಾಗಿರಿಸೆನ್ನನು ಸಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

56 ಹಂಪೆಯ ವಿರುಪಯ್ಯ.

ದಶದಿಕ್ಕು ಸಚರಾಚರದೊಳಗೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ನೋಡಲು ತನ್ಮಯ. ಆಪರಾಪರ ಹಂಪೆಯವಿರುಪಯ್ಯನಲ್ಲದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾರಿತಿವೆ.

57 ಹುಲಿಗೆರೆಯ ವರದಸೋಮೇಶ

ಮಾಯಾಸಂಗ್ರಹಮಲವ ತೊಳೆದು ನಿರ್ಮಾಯಸ್ವರೂಪವನೆಯ್ದಿಸಿ ಕಾವುದು ಹುಲಿಗೆಯ ವರದಸೋಮೇಶನ ಅಕ್ಷಯಾನಂದಸಾದೋದಕ.

58 ರೇಕನಾಥಯ್ಯ.

ಸತ್ತು ಸಂಯೋಗದಿಂದೆ ಭಕ್ತಿರತಿಯ ಕೂಡಲು ಸಮತೆಯೆಂಬ ಬಸುರಾಗಲು ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಲು ರೇಕನಾಥಯ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

59 ಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ.

ದಶವಾಯುಗಳ ತಮ್ಮ ವಶಕೆ ಹರಿಯಲೀಯದೆ ಊದ್ಧ್ವವಶಕೆ ಬಪ್ಪ ಪ್ರಣಮವೆಶನಾಗಿರಾ. ವಿಷಮಲೋಚನಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ ಎಸಳಿನಾ ಡಳದೊಳಗೆ ಬೆಳಗುತಿಹನು.

ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಸು. 1480

ಈತನು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವಚನ, ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯೆಕಂತ ಮೂಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ[1] ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಯತಿಗೆ(ಸು 1470) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ದೊಡ್ಡಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬಹು ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ಜಂಗಮರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದ "ಇಂತೀಜಂಗ ಮದಿರವಂ ಸಂತಸದಿಂ ಪೇಳ್ದಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಂ" ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಕೃತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏತಕ್ಕವಿಕೃತ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ವಚನ

ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ವಚನ 430. ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ "ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ" ಎಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

(1) ಕಣ್ಣು ಕಾಲು ಎರಡುಳ್ಳವನು ದೂರವೆಯ್ದುವನಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಲು ಎರಡರೊಳಗೊಂದಿಲ್ಲದವನು ದೂರವೆಯ್ದಲರಿಯನೆಂಬಂತೆ ಜ್ಞಾನರಹಿತವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆ ಯನೆಷ್ಟ ಮಾಡಿದಡೇನು ? ಅದು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನ ನಡೆಯಂತೆ; ಕ್ರಿಯೆರಹಿತವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದಡೇನು ? ಅದು ಕಾಲಿಲ್ಲದವನ ಇರವಿನಂತೆ; ನಿಜಗುರುಸ್ವಸಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ನಿಜವ ಬೆರಸುವೊಡೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಎರಡೂ ಬೇಕು.

(2) ಹಾವಡಿಗ ಹಾವನಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾದುಕೊಂಡು ಹಾವನಾಡಿಸುವ ನವನಂತೆ ಆವ ಮಾತನಾಡಿದಡೂ ತನ್ನ ಕಾದು ಆಡಬೇಕು. ಅದೆಂತೆಂದಡೆ ತನ್ನ ವಚನವೆ ತನಗೆ ಹಗೆಯಹುದಾಗಿ ಅನ್ನಿಗರಿಂದ ಬಂದಿತ್ತೆನಬೇಡ; ಆಡಿದ್ದುದುಳಿವುದು ತನ್ನವಚನದಲ್ಲಿಯೆ ಅದೆ. ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ಹಗೆಯೂ ಕೆಳೆಯೂ ತನ್ನ ವಚನವೇ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

---

1. ಸಂಧಿ 63 ಪದ್ಯ 47.

(3) ವೇಷವ ಧರಿಸಿ ಭಾಷೆಯ ಕಲಿತು ದೇಶವ ಸುತ್ತಿ ಬಟಿಲಬೇಡ; ಜಗದೀಶನ ಪಾದವನೊಲಿದು ಪೂಜಿಸಿರಣ್ಣಾ. ಸವಿಯೂಟದಾಸೆಗೆ ಮನವೆಳಸಬೇಡ; ಪರಮೇಶನ ಪಾದವ ನೆನೆದು ಸುಖಿಸಿರಣ್ಣಾ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಜಾಲದ ಹೊರಬೆಯ ಹೊಗದೆ ಮೂಲಮಂತ್ರವ ಮಱೆಯದೆ ಸ್ಮರಿಸಿರಣ್ಣಾ. ಸಂಸಾರಿಗಳ ಸಂಗವೊಳಗಿರಬೇಡ; ಸದ್ಭಾವರ ಸಂಗದೊಳಿದ್ದು ನಿತ್ಯವ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಣ್ಣಾ. ಪರರ ಯಾಚಿಸಿ ತನುವ ಹೊರೆಯಬೇಡ; ಶಿವನಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷೆಯೊಳಗಿದ್ದು ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನನೊಲಿಸಿರಣ್ಣಾ.

(4) ಆಸೆಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮನಸೋತವರೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ. ಯತಿಗಳಾಗಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಾಗಲಿ ವ್ರತಿಗಳಾಗಲಿ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಕಲಾವಂತರಾಗಲಿ ನರರೊಳಗಾಗಲಿ ಸುರರೊಳಗಾಗಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಧನವುಳ್ಳವರ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯಿಸಿದಳು ನೋಡಾ. ಇವಳಿಗಾರಾರು ಮರುಳಾಗರು ? ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಶರಣರಲ್ಲದವರ ಕಿವಿಯ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿಸಿದಳು ನೋಡಾ.

2 ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆ

ಇದೂ ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ---

ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮ ವಂಶೀಭೂತರಾದ ಗಣಂಗಳಲ್ಲಿದಾನೆಂದು ತಮ್ಮ ನಿಜಾನುಭಾವದ ವಚನಾಮೃತಶರಧಿಯೊಳಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಸರಂಗೊಳಿಸಿ ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆಯೆನಲೊಪ್ಪುವ ವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದ ವಚನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಮುಮುಕ್ಷುಜನಂಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳವನೆ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಲೆಂದು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಪೇಳ್ವೆಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಹುಸಿಯಿಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯನು ಮಱಿಹಿಲ್ಲದೆ ಗುರುವಿನ ಪಾದವ ಪಿಡಿದಡೆ ಕುಱಿಹಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗವ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತೆಱಿಹಿಲ್ಲದಪ್ಪಲೊಡನೆ ಬಱಿದಾದುವು ತನುಮನಪ್ರಾಣಂಗಳೆಲ್ಲವು. ಈ ಬೆಡಗಿನ ಉಪದೇಶವ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಗುರುವಡಗಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಯೆರಡು ಒಂದಾದ ಪರಿಯನೇನೆಂದುಪಮಿಸುವೆನಯ್ಯ ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗುರುಶಿಷ್ಯನು.

3 ಜಂಗಮರಗಳಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 108 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತವರ್ಜಿತವೆನಿಪ ಜಂಗಮಂ |
ನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲ ನಿರಘನಿಶ್ಚಿಂತಜಂಗಮಂ |

ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಸು. 1480

ಈತನು ಷಟ್ಸ್ಥಲದಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ 63 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ 47 ನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಕವಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನನ್ನು[1] ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬೋಳಬಸವನು ಈತನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೋಳಬಸವನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ತನಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

• ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಷಟ್ಸ್ಥಲದಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ.

ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ವಚನ 15. ಬಸವ ಮುಂತಾದ ಪುರಾತನರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವಚನವೂ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದುವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಅಣವಮಲ ಮಾಯಾಮಲ ಕಾರ್ಮಿಕಮಲವೆಂಬ ಮಲತ್ರಯಂಗಳ ಕಳೆದು ಎನ್ನಂತರಂಗಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಮಾಡಿದ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ. ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯಮೂರ್ತಿಯಹದಿನೆಂಟುಪ್ರಕಾರವನೊಳಕೊಂಡು ಎನ್ನ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಯತವಾದನಯ್ಯ ಬಸವಣ್ಣ. ಎನ್ನ ನಿರಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯಮೂರ್ತಿಯಹದಿನೆಂಟುಪ್ರಕಾರವನೊಳಕೊಂಡು ಎನ್ನಂತರಂಗದಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯಾ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ. ನಿರಾಳನಿರ್ಮಾಯನಿಶ್ಶೂನ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಉಭಯಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಹಿತವಾದನಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುದೇವರು. ಇಂತೀ ಅಂತ

---

1. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ, ಸಂಧಿ 63. ಪದ್ಯ 49.

ರಂಗಬಹಿರಂಗಲಿತ್ಮಸಂಗವನಳಿಸಿ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ನಿಜಪದವನೊ ರೆದೊರೆದು ತೋಱಿದಕಾರಣ ಎನ್ನ ತನು ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಮನ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಪ್ರಾಣ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಇಂದ್ರಿಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ವಿಷಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು. ಇಂತಿವಱೊಳಗೆ ನಾನು ಬಯಲಾದೆನು. ಪರಂಜ್ಯೋತಿಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ಎಡಬಲ ಅಡಿಲಕಾಶವೆಂಬ ಭೇದವನಳಿಯದೆ ಮುಟ್ಟಿಗಿ ನಿಶ್ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮುಜ್ಯತೇ ಎಂಬ ನುಡಿ ಅಡಗಿತ್ತಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಧಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧಮ್ಮ.

ಸಾನಂದ ಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1480.

ಈತನು ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. " ಮೂಳಿಸಾವಿರದ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಅಂತರ್ಭಾವವನುಃಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವ್ಯಾಪ್ತಿ ಶಿವ ಮಂತ್ರಶರೀರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಸಾನಂದಶಿವಯೋಗಿಮಂತ್ರವೂ ರ್ತಿ" ಎಂಬ ಗದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ(ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ತೆರಕಣಾಂಬಿ ಬೊಮ್ಮರಸ ಸು. 1485

ಈತನು ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ, ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ತೆರಕಣಾಂಬಿಯವನು; ವಾದೀಭಸಿಂಹ ನೇಮಿಚಂದ್ರಾರ್ಯನ ಪ್ರಪೌತ್ರನು; ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮಗನು. "ತೆರಕಣಾಂಬಿನಿವಾಸ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚಂದ್ರಮನ ಚರಣಕಮಲಭ್ರಮರ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಾದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಪ್ರೌಢರಾಯನ (1419–1446) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ

ಮಂಡಲೇಶ್ವರಪ್ರೌಢರಾಯನ । ಕಂಡು ತತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಂಜಿಪ ।
ತಂಡತಂಡದ ವಾದಿವಿದ್ವಾನುಗಳ ಮುದದುಳಿದು ॥

ಕೊಂಡು ಜಯಪತ್ರವನು ಭೂಗೆ ಪ್ರ । ಚಂಡತಾಕೀರ್ಣರತ್ನಸದ್ಗುಣ ।
ಮಂಡನಾಂಗಗೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರಗೆ ಶಿರವ ಮೊಗ್ಗಿಪೆನು ॥
ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವ ಗಾಡಿಯಿಂ ತಂದಿಳೆಯೊಳಗೆ ।
ರೂಢಿವಡೆದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಕುಲದೀಪ । ಮಾಡಿದ ಕೃತಿ ರಾಜಿಸದೇ ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಬಹುದು. ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ--

ಶ್ರೀಮದಮರನರೋರಗೇಂದ್ರಪ್ರಮುಖ ಸಕಲಸುರನಮಿತಮೌಳಿಕೀಲಿತಮಾಣಿ
ಕ್ಯಮಯೂಖಪುಂಜರಂಜಿತಪಾದಾಂಭೋಜವಿರಾಜಿತ ಶ್ರೀಮತ್ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚರಣ
ಕಮಲಮತ್ತಮಧುಕರನುಂ, ಸುಕವಿನಿಕರಮಾನಸೋದ್ಯಾನವರವಸಂತನುಂ, ಕುಕವಿ
ಗರ್ವಪರ್ವತಭೂಣೇ೯ಕೃತವಜ್ರನುಂ, ಜಿನಮತಾಹ್ಲಾದಿಶನಯನೀತಿಸದ್ವಿನಯಭರಿತ
ಸುಚರಿತ್ರನುಂ, ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಗುಣಗಣಾಲಂಕೃತನಪ್ಪ ನೇಮಿಚಂದ್ರಾನ್ವಯಗಗನ
ಪ್ರಕಾಶಿತಬಾಲದಿನಕರ ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯಸುಕುಮಾರ ಬೊಮ್ಮರಸವಿರಚಿತಸನ
ತ್ಕುಮಾರಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತ

ಇದು ಭೂವಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 870, ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 2175. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ವಿಶ್ವಸೇನನ ಮಗ ಸನತ್ಕುಮಾರರಾಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸೊಗಸುವಾತಿನ ಸೋನೆ ಸದ್ಭಾ । ವಗಳ ಸರಿ ಚಿತ್ರಾರ್ಥಪದಬಂ ।
ಧಗಳ ಮಿಳಿತೆ ನವರಸಗಳೊಸರುವ ಸಾರ ಬಿನ್ನಣದ ॥
ಸುಗಮದಡಿ..ಡಲನಿಯಮಪ್ರಾ । ಸುಗಳ ಧಾರಾವೃಷ್ಟಿ ಕಾವ್ಯದೊ ।
ಳೊಗೆಯೆ ಭೂಮಿಗೆ ಪೊಸತೆನಲು ರಂಜಿಪುದು ಮತ್ಕೃತಿಯ ॥
ಇಂದುಕಿರಣದ ಸಂದಣಿಯೊ ಮಿಗೆ । ಮಂದಮರುತನ ಸೋಂಕೊ ಪಾಡುತ ।
ಚಂದದಿಂ ನರ್ತಿಸುವ ಕೋರಿಯಪಾಂಗಕಾಂತಿಯಿದೋ ॥
ಚಂದನದ ಘನಸಾರಕಸ್ತೂರಿ । ಯೊಂದುಗೂಡಿದ ಪರಿಮಳದ ಸೊಗ
ಸಿಂದ ವೆಗ್ಗಳವಿನಿದುಬಲ್ಲರಿಗೀಕೃತಿಯ ರಚನೆ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಪದ್ಮಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಜಿನಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೋದ್ಧಾರರಾದ ಗುಣಭದ್ರಾಕಲಂಕವೀರಸೇನಪೂಜ್ಯಪಾದರನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಾದ ವಾದೀಭಸಿಂಹನೇಮಿಚಂದ್ರಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಒಗೆಯೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ ಕೊರಗುತ । ಮುಗಿಯೆ ಸರಸಿಜಷಂಡ ದುಗುಡವ ।
ತೆಗೆಯೆ ನೈದಿಲ ಬಳಗ ಸುಗಿಯೆ ರಥಾಂಗಪಕ್ಕಿಗಳು ॥
ನೆಗೆಯೆ ತಾರಾವಳಿ ಮಹಾತಮ । ಮೊಗೆಯೆ ಭುವನವ ಮದನ ಬಿಲ್ಲನು ।
ಬಿಗಿಯೆ ಸಾರಿದನಪರಶೈಲವನಾ ದಿವಾಕರನು ॥

ವನ

ಅರಗಿಳಿಗಳೋದುವ ಮಟವೊ ನು । ಣ್ಬರದ ಪಿಕಗಳ ಗಾನಶಾಲೆಯೊ ।
ಪಿರಿದು ನಟಿಸುವ ನವಿಲ ನಾಟಕಮಂಟಪವೊ ಬಿಡದೆ ॥
ಚರಿಸುವಂಚೆಗಳಾಡುವಂಗಣ । ಮೊರೆವ ಮಧುಪದ ಪ್ರೇಮದಾಲಯ ।
ವರವಸಂತನ ರಾಜಗೃಹಮೆನೆ ವನವು ರಾಜಿಸಿತು ॥

ಊಟ

ಬಟ್ಟವೆಱೆಯೋ ಮಂಜಿನೊಬ್ಬುಳಿ । ಬಟ್ಟಿತಾದುದೊ ಅಮೃತರಸವಳ ।
ವಟ್ಟ ವೃತ್ತದ ಪಿಂಡವಾದುದೊ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೆ ಬಂದು ॥
ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡಿತೊ ಎನಲು ನೋಲ್ಪಿರ । ದಿಟ್ಟಿಗೊಲವನು ಮನಕೆ ಹರುಷವ ।
ಪುಟ್ಟಿಪುದ್ದಿನ ಕಡುಬ ಸವಿದರು ನೃಪರು ಮನ ನಲಿಯೆ ॥
ತಿಲದ ಮಾಪಾದ್ಯಖಿಲಚೂರ್ಣಂ । ಗಳನು ತೆಂಗಿನಕಾಯ ತುರಿಯನು ।
ಲಲನೆಯರು ಕರಿಬೇವಿನೆಲೆಯೇಲಕ್ಕಿಗಳ ಬೆರಸಿ ॥
ಹಿಟಿದು ಜಂಬೀರೋದಕವ ಹದ । ಗೊಳಿಸಿ ಲವದಿಂ ಕಪ್ಪುರದಿ ಪರಿ ।
ಮಳಿಪ ಬದನೆಯಕಾಯ ಬಜ್ಜಿಯ ತಂದು ಬಡಿಸಿದರು ॥
ಸುಱಿದು ಹುಳಿಮೇಲೋಗರವ ಚ । ಪ್ಪರಿದುಮುಪ್ಪಿನಕಾಯ ಕೈಯಲಿ ।
ಮುಱಿದು ಹಪ್ಪಳಗಳನು ಮೆಲುತೊಲವಿಂದ ಪಚ್ಚಡಿಯ ॥

ನೆಱಿ ಸವಿಯುತಾ ತಾಳಿದಂಗಳ । ತೆಱಿನಱಿವು ಸಾಧಿಸುತಲಾ ನೆಲ ।
ದೆಱೆಯರೂಟವ ಮಾಡುತಿದರು ಜಿಪ್ಪೆ ಕಣಿವಂತೆ ॥

---

2. ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 20 ಸಂಧಿಗಳೂ 1449 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ರಾಜಪುರಿಯ ಸತ್ಯಂಧರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಜೀವಂಧರರಾಜನ ಕಥೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಸಂಸಾರಸುಖವೆಂದು ಜಿನದೀಕ್ಷೆ । ವೆರಸಿ ಸಕಲಕಮಱಗಳ ।
ಭರದಿಂದ ಹೇಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನೆಯ್ದಿದ ಜೀವಂ । ಧರನ ಕೃತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಬುಧಜನಮುಕುರ ರಸಿಕಕರ್ಣಭೂಷಣ । ಮೃದುನುಡಿಗಳ ನೆಲೆವನೆಯು ।
ಸಾರಹೃದಯರ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸದನವು । ವೀರರ ವಿಜಯದ ನೆಲೆಯು ।
ಸುಗುಣರ ಕರ್ಣಾಮೃತ ರಸಿಕರ ಪೊಸ । ಬಗೆ ಜಾಣರ ಮನದಚ್ಚು ।

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆದಿಭಾಗವು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಗ ಂಥ ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ

ಗಿರಿಯನಡರಿ ತಪವಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನ । ನೆರಪಿಕೊಂಡಿದಱ ಕಲಂಕು ।
ಪರಿಹರಿಸದು ಎಂದು ಹೋಹಂತೆ ಪಡುವಶಿ । ಖಿರಿಗೆಯ್ದಿದ ಶಶಧರನು ॥
ಮಿತ್ರನೆ ಹಗೆಯಾದನು ರೋಹಿಣಿಯೆಂ । ಬುತ್ತಮಸತಿಯುಗಲಿದೆನು ।
ಮತ್ತೆ ಕಲಂಕುದಳೆದೆನೆಂದು ನಸಿ ಲಜ್ಜೆ । ವೆತ್ತು ಬಿದ್ದನು ಶರಧಿಯಲಿ ॥

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಮೂಡದಿಗಂಗನೆಯಪರದಿಗ್ವೆಣ್ಣಿಗೆ । ನೋಡಿ ಕಳುಹಿದ ಮಾಣಿಕದ ।
ಗಾಡಿವಡೆದ ಕೈಪಿಡಿಯೆನೆಯತಿಗೆಂಪು । ಗೂಡಿ ನೇಸಱಿಬಟ್ಟಸೆಯಿತು ॥

ನರ್ತನ

ಜಲಿಸುವ ಹೇಮಲತೆಯೊ ಕುಣಿದಾಡುವ । ಪೊಳೆವ ಮಿಸುನಿಯ ಪುತ್ತಳಿಯೋ ।
ಸುಳಿದು ಸುಳಿದು ತೋಱಿಪ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚಿನ । ಲೆಳವೆಣ್ಣು ನಟಿಸಿದಳದಸೆದು ॥

ಮಾಲಿಗಾರ್ತಿ

ಭಾವಕಿಯೊವರ್ಪಳು ಪೂಮಾಲೆಯನಾಂತ । ಭಾವಮೊಪ್ಪಿದುದು ನೋಟ್ಪರಿಗೆ ।
ಕಾವದೇವನ ಜಾನಿಪ ಯೋಗಿಣಿಯು ಕೈಯು । ಪಾವನಚಪಸರದಂತೆ ॥

ಗರ್ಭಿಣಿ

ಬಿಳುಪೇಱಿತು ಮೊಗ ತೆಳುಪೇಱಿತು ಕೆನ್ನೆ | ಹೊಳಪೇಱಿತು ಕುಡಿನೋಟ |
ಕಳೆಯೇಱಿತು ಕೋಮಲಕಾಯ ಕುಂತಳ | ಬೆಳೆಯೇಱಿತು ನೀಱುಮೊಲೆಯೊಳು ||

ನೀತಿ

ವರತತ್ವವೆಂಬ ಸಲಿಲದೊಳು ಹೃದಯದೊ | ಳಿರುವ ಕಲ್ಮಷವ ತೊಳೆಯದೆ |
ಹರಿವ ನದಿಯ ಸ್ನಾನದಿಂ ಮೈಯ ಮಲಿನವ ಪರಿಹರಿಸಲು ಫಲವೇನು |

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ. ಸು. 1485

ಈತನು ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. "ಶ್ರೀಗುರುಭಕ್ತಾಗ್ರಣೀಶ್ವರನನ್ವಯಸಾಗರಚಂದ್ರಮನೆನಿಪ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದ" ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, "ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಲೌಲ್ಯವೆನಿಸಿದನು ಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯದಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿರಾಜ" ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಈತನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನ (ಸು. 1475) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದರಿಂದ ಸಂಧಿ, ಪದ್ಯ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆವು. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತನಿಗಾಗಿ "ಪ್ರೇತಪತಿಯ ಸೊಕ್ಕನು ಮುರಿದ ಭೂತನಾಥನ ಲೀಲೆ" ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಂಜೇಶ್ವರನು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿವಲ್ಲಭ ಸಂಸ್ಕೃತ | ದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು ನೀನು |
ಇಲ್ಲಿ ಸಕಲಭಕ್ತಜನರು ಕೇಳ್ವಂದದೆ | ಸೊಲ್ಲಿಸು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲಿ ||

ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕವಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಬಸವ ಇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗೊಳೂರಸಿಂಹಾಸನಾಗ್ರಣಿ ಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರದೇವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಬೇಡಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ. ಸು. 1485

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ತನ್ನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ–

ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕ; ಇವನ ಮಗ ''ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಖಿಳಶಿವಕಥಿತತಂತ್ರಾವಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂ ವೃತ್ತಿದೀಪಿಕೆಗಳಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಸೋಮಧರಸಮಯಮಂ ಧರಣಿಯೊಳ್ ನಿಲಿಸಿದ'' ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ''ವಿಶ್ವನಾಥಂಗೆ ಲಿಂಗತ್ವದಿಂದೆಸೆವ'' ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ್ಣಪಂಡಿತ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗದೇವದೇಶಿಕ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ; ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪೆದ್ದಣಾರ್ಯ; ಮಗ ''ವಿಭೂತಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಪಸರಿಸಿದ'' ವಿಭೂತಿಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಸೋಮನಾಥಾರ್ಯ; ಮಗ ಅನಂತಪೆದ್ದಣ್ಣದೇಶಿಕ; ಮಗ ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಲ್ಲಣಾರ್ಯ; ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ; (ಮಗ) ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯ; ಇವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಮಧುವೇಶ್ವರ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ, ''ಪುತ್ಕೃತಿಯಂತರಾಯಮುಂ ತವಿಸುಗೆ'' ಎಂದು ಕವಿ ಈತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ; ಮಗ ''ಶಿವೋಕ್ತತಂತ್ರೈಕಕರ್ತಾರ'' ನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥದೇಶಿಕ; ಮಗ ಕವಿ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ.

ಇವನ ಗುರು ಕರ್ನಾಟಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿ ಶಿವಾಗಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ. ಕವಿ ತಾನು ಈಶ್ವರಭಕ್ತನಾದ ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ––

ಅರಿರಾಯಗರ್ವಪರ್ವತದಳನಬಿರುದನುರು । ತರವಿಪಕ್ಷಪ್ರಬಲಸೇನಾಬ್ಧಿಬಾಡಬಂ।
ಪರಭೂಮಿಪಾಲಜೀವಪ್ರಬಂಜನಭೋಗಿ ಯಾಚಕಾಮರಭೂಜನು ॥
ಕರಮೆಸೆವಗಜವೇಂಟೆಕಾಲಿನೀಶ್ವರಪಾದ । ಸರಸಿರುಹಸೇವಕಂ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನಿಂ।
ಪರಿಪೂಜಿತಂ ನೀಲಕಂಠದೇಶಿಕನುಸಿದರ್ನೀಕೃತಿಯನಲ್ಪಿಯಿಂದೆ ॥

ಈ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನು 1482 ರಿಂದ 1494 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ದೊರೆಯಾದ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಗಜಬೇಟೆಕಾರ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಯಒಡೆಯರ ಕುಮಾರ ವೀರನಂಜರಾಯಒಡೆಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಲುಬೇಟೆ 9ನೆಯ ಶಾಸನ (1489), ನಂಜನಗೂಡು 102 (1492), 118 (1491); ತಿರುಮಕೂಡಲುನರಸೀಪುರ 67 (1494)

ಈ ಶಾಸನಗಳು ಹುಟ್ಟುವೆ. ಈ ರಾಜನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಬಹುದು.

"ವಿತತಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣಕವಿಲಭವನೆನಿಪ ಚತುರವರ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ" ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಪಮುದ ಚಂದನದ ಪಂಕದೊಳ್ ಪರಿಮಳಂ |
ಪೆಂಪುವಡೆದಂತೆ ರಸಭರಿತಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ |
ಸೊಂಪುದೋಱುವ ಶಬ್ದಸಂದರ್ಭವೊಪ್ಪುತಿರೆ ಪೊಸತಪ್ಪ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಂ ||
ಇಂಪಾಗಿ ಶಿವಗಣಪ್ರಕರಮಂ ಕೊಂಡಾಡಿ |
ಪಂಪೆಯೊಳು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಳಗವಿದ |
ಪಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರಂ; ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ

ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 5, ಸಂಧಿ 65, ಪದ್ಯ 3069. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಬಸವನೆನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಆತನ ಸಂತತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನು ಬಸವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಬಸವನ ಹಸ್ತದಿಂದ ಬಂದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆ ಬಂದಿತು.[1] ಅದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬಸವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೀತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಸವನನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನ ಮಗ ಕೇದಾರಾರ್ಯನಿಗೆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನ ಕರಜಾತನಾದ ದೋನಮಾರ್ಯನಿಗೆ ಭಕ್ತಿರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಕೇದಾರದೇಶಿಕನ ಮಕ್ಕಳು (1) ಮನುಪಂಡಿತ (2) ಪನ್ನವಿಭು (3) ಮಹಾದೇವ (4) ಭೀಮನಪಂಡಿತ. ಈ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಯವ್ವಟೂರ ಗುರು ಸೋಮನಾಥನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು (1) ವಿಶ್ವನಾಥ (2) ಸೂರೇಶ್ವರ (3) ಸಿಂಗಣ್ಣಮಂಚಾರ್ಯ.

1. Vol. I, 161.

ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಿವಭಕ್ತರು ಏಾಲ್ಮುರಿಕೆಯಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆದು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚರಿತವನ್ನು ಬರೆಯೆನಲು ಆತನು ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ದಪ್ಪೆಣಾಮೂರ್ತಿಗುರು, ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯ, ಸ್ವಗುರು ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಸದಮಲಪ್ರಚುರವಿಶ್ರುತಪರಮಭಕ್ತಗಣ
ಪದಸರೋರುಹಸಾಂದ್ರಮಕರಂದಪಾನಸಂ |
ಮುದಿತಚಂಚಚ್ಚಂಚರೀಕನನವರತಪಂಚಾಕ್ಷರೀಪ್ರಸಿತಹೃದಯಂ ||
ವಿದಿತಮಂಜುಳನೀಲಕಂಠಾಹ್ವಯಂ ಮನೋ |
ಮುದದೆ ಪೇಟ್ದಿ ರುತರಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದೊಳ್.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ.

ಸುರನಿಕರವರಮಕುಟಮಣಿಕಿರಣಲಹರಿತತಿ |
ಪರಿಕಲಿತಪರಚರಣಸರಸಿರುಹಭಜಕಕುಲ |
ದುರಿತಸಮುದಯರುಚಿರಮದಕರಟಿದಳನಪಟುಹರಿಸದೃಶನತನುರಹಿತಂ ||
ಕರಿಲಪನಪಿತನಮಲಶತತರಣಿಘೃಣಿವಿಸರ |
ಪರಿಭವವಿಲಸಿತತನು ಫಣಿಪಕರಕಟಕನುರು |
ತರಗರಳಸರಳಗಳನನವರತಪವನಿಯಂ ಪೊರೆಗೆ ಗುರುನೀಲಕಂಠಂ ||

ಗುರುಸ್ತುತಿ

ಚರವೆ ಚಿರಲಿಂಗಯುತಶಿರವೆ ಹರಭಕ್ತಗೋ |
ಚರವೆ ಚರಿತವ್ರತೋತ್ಕರವೆ ಕರುಣಾಂಬುಸಾ |
ಗರವೆ ಗುರುತರಗುಣನಿಕರವೆ ಸುರುಚಿರಕಳೇವರವೆ ಪರಮದ ಮುಕುರವೇ ||
ವರವೆ ನಿರವಧಿಪುಣ್ಯಪುರವೆ ಸರಸೋಕ್ತಿವಿ |
ಸ್ತರವೆ ದುರಿತಾಬ್ಜಕುಂಜರವೆ ಪರಮಾರ್ಥಮಂ |
ದಿರವೆ ನಿರುಪಮಶಾಂತಿಕರವೆ ಪುರರಿಪುಚಿದಾಕರವೆ ಕರುಣಿಪುದು ಗುರುವೇ ||

ಜಗದನಾದಿತ್ವನಿರಸನ

ಭರದಿನೀಜಗವೆಲ್ಲನಾದಿಯೆಂಬೀನುಡಿಯೆ |
ಪುರುಳಲ್ತದೆಂತೆನಲ್ ಕಾರ್ಯತ್ವದಿಂದೆ ಭಾ |
ಸುರಕಾರ್ಯಮಾದುದದು ಘಟದಂತನಿತ್ಯತೆಯೊಳೊಂದಿ ತೋಱುಗುಮನಿಶವೂ ||
ಪಿರಿದುಮದು ಕಾರ್ಯತ್ವವೆಂತಪ್ಪುದೆಂಬೊಡದು |
ಕರಮೆ ಸಾವಯತ್ವದಿಂದೆ ಸಾವಯವತ್ವ |
ವಿರುತಿಕ್ಕುಮಾವುದಱೊಳಗದು ಭಾವಿಸಲ್ ಕಾರ್ಯಮೆಂಬುದಿದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ||

ಚಾರ್ವಾಕಮತಖಂಡನ

ಅತಿಶಯಂ ದೇಹಮೇ ಆತ್ಮನಾದೊಡೆ ವೆಱಂ |
ಮೃತಶರೀರಂ ದೃಷ್ಟವಾಗಿರಲ್ಭೂಸಲಿಲ |
ಹುತವಹಶ್ವಸನಂಗಳಿಂ ತೋಪರ್ ದೇಹಚೈತನ್ಯಮಂ ಕಾಣ್ಬರಿಲ್ಲ ||
ಮತಿವಿಕಳಚಾರ್ವಾಕ ಬಱಿದೆ ಬಕ್ಕುಡಿಗುಟ್ಟು |
ತತಿವಾದಿಪೈ ಜನನಮರಣಾದಿಗಳ್ ನೋಡೆ |
ಸತತನಾತ್ಮನ ಧರ್ಮವದಱಿಂದೆ ದೇಹದಿಂ ಬೇಱೊರ್ವನಾತ್ಮನುಂಟು ||
ಪಿರಿದವಸ್ಥಾತ್ರಯಂಗಳ್ಗೆ ಕಾರಣಮಪ್ಪ |
ಸುಖಚಿರಸ್ಥೂಲಾದಿತನುಗಳೊಳ್ ವ್ಯಾಪಿಸು |
ತ್ತಿರುವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂದೊರ್ವನೇ ಆತ್ಮನು ||
ನಿರುತದಿಂ ದೇಹದೊಳ್ ತೋಱೆ ತದ್ದೇಹಮದು |
ಭರದಿಂದೆ ಜೀತನತ್ವದೊಳೊಂದಿ ತೋಱುಗುಂ |
ಕರಮುವಂ ತೊಲಗೆ ಮೃತದೇಹವೆನಿಸುಗುಮದಱಿನೀ ದೇಹಮಾತ್ಮನಲ್ತು ||
ಮಿಸುಪ ಚಕ್ರಮನೊತ್ತಿ ಪಿಡಿದಿರ್ದ ದಂಡದಿಂ |
ದೊಸೆದು ತಿರುಪಲ್ ಚಕ್ರಿ ಚಕ್ರಮದು ತಿರುಗುವಂ |
ತಸವಸಂ ದೇಹಮಾತ್ಮಪ್ರೇರಣೆಯಿನುಱದೆ ಚಲಿಸುತಿಕ್ಕುಂ ಭಾವಿಸೆ ||
ನಿಸದಮಾತ್ಮಂ ದೇಹದಿಂ ತೊಲಗಿ ಪೋಗೆ ಮ |
ತ್ತಸುಗಳ್ಕೈದಿದ ಶರೀರಂ ಶುದ್ಧಮಲ್ತೆಂದು |
ವಸುಧಾಜನಂ ಮುಟ್ಟದದಱಿಂದೆ ತನುವಿಲಕ್ಷಣನಾತ್ಮನುಂಟು ಸತತಂ ||

ಕವಿಲಿಂಗ. ಸು. 1490

ಈತನು ಕವಿಲಿಂಗನಪದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಕಾವುಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಗುಂಡರಾಜನ ಮಗನಾದ ಸಾಳುವನರಸಿಂಗರಾಜನ (1487-1493) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ

ಇಂಗಿತವನರಿಯಲೆಂದೀನಾರಿಯರಿಗಿತ್ತ । ಮಂಗಳಾಲಂಕಾರಸಮವಾಗಿರೆ ।
ಅಂಗಜಕಲಾನಿಪುಣ ಗಂಡಭೇರುಂಡಕವಿ । ಲಿಂಗ ನುಡಿಜಾಣಕವಿ ಸಾಳ್ವಗೆ ॥
ಮಲೆವ ರಿಪುರಾಯಗಿರಿವಜ್ರವನದಾವಾ । ನಲ ವೈರಿವಾಧಿ ವಡಬ ಸಾಳ್ವ ।
ಕುಲರತ್ನ ಗುಂಡಭೂವರನರಸಿಂಗಗೆ । ತಲೆಯೊಡ್ಡಿ ಬಾಳ್ವಿ ಭೂಭುಜರುಂಟೆ ॥

ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ನರಸಿಂಗನನ್ನು ಕವಿ ಬಹಳ ಕಡೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ "ಕನ್ನಡಜಾಣ ಎಳಚಕ"ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1490 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ

. ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಹಾಡುಗಳು. ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ "ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರ" ಎಂದು ಪದ್ಯಗಳು ಬರೆದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಆಳಿಗುರುಳ್ಗೆ ಪೂ ತಿಲಕಮಿಂದುನಿಭಾನನೆಗಂ ಲತಾಂಗಿಗಂ ।
ಮಲಯಜನೂಪುರಂ ಕಲಮರಾಳಸುಯಾನೆಗೆ ಮುತ್ತಿನೊಚ್ಚರಂ ।
ನಳಿನನಿಭಾಸ್ಯೆಗಂ ಪದಕ ಮೋಹಘನಸ್ತನಿಗಂ ಸುರತ್ನ ಕಂ ।
ಗೊಳಿಸುವ ಕಂಕಣಂ ಪವಳಬಾಯ್ದೆ ಱೆಯಳ್ಗೆ ನಿತಂಬಸೂತ್ರಮಂ ।
ಸೆಳೆನಡುವೊಪ್ಪುವಳ್ಗೊಲಿದು ನಾಯಕನಿತ್ತನದೇಂ ಮನಃಪ್ರಿಯಾ ॥
ಎಲ್ಲಿಯ ? ಸಾರಪಂ ಪಡುರಿದೆಲ್ಲಿಯದಿಂತು ವಿವೇಕದೊಳ್ಪು ತಾ ।
ನೆಲ್ಲಿಯದಾಕೆಯಾಳ್ದಿಹಳು ದಂಭವದಾದಿಯೊಳಾ ಶಿಶುತ್ವದೊಳ್ ।
ನಿಲ್ಲದೆ ಪಾಲನೀಂಟುಸವೊಲುಂ ಜನನಾಂತ್ಯ-ದವೋಲು ಸಲ್ಲನೊಳ್ ।
ತಲ್ಲಿಲವಾಗಿ ತೋಱಿಸಿತನೆಂಬಳು ಬೊಮ್ಮನ ಕೂಟದೆಚ್ಚರಿಂ ।
ಸೊಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ಪುಟ್ಟುವುದೊ ಮೂಸಸದೊಲ್ಮೆಯನೆಂದು ಕಾಣ್ಬುದೋ ॥

(ಇವು ಪಂಚಪಾದವೃತ್ತಗಳು)

ಪುಟ್ಟುವ ಬಾಲಕರೊಳ್ ನೆಱು | ಪುಟ್ಟಿದ ಕಡೆಯುವರತೆಱಿದಿ ಬೆಳೆವವರೊಲ್ ತಾಂ|
ಪಟ್ಟಿಹುದಲ್ಲದೆ ನಲ್ಲನ । ನೆಟ್ಟನೆ ತನಗಪ್ಪನೆಂಬುದೆಂತೆಲೆ ರಮಣೀ ॥

ಚತುರ್ಮುಖ ಬೊಮ್ಮರಸ. ಸು. 1500

ಇವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಾಯಣನ ಮಗನು, ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು, ಬೋಧಾಯನಸೂತ್ರದವನು, ಯಜುರ್ವೇದಿ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸರಸಗೀರ್ವಾಣಭಾಷಾಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟವರವಚಶ್ಚೀಲಸಿತವದನತಾವುರಸ, ಶೈವಾಗಮಜ್ಞ, ವರ್ಣಕ ಕವೀಂದ್ರಚತುರಾಸ್ಯ, ಕವಿಸಭಾವಾಣಿಕ್ಯದೀಪ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಾಂತಮಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಸೌಂದರಪುರಾಣಕ್ಕೂ[1] ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಗುರು, ಅಂಕಿತ ಈಯೆಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸವಿಾಪಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಆ ಕವಿಯ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರವಿ, ಮಲುಹಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನೂ ಹರೀಶ್ವರ, ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವ, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಾಥ ಈ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

1, 89ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ,

ರಾಘವಾಂಕ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶಷಸರಱಿಲಟಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಓರಂತೆ ಶಷಸರಱಿಲಟಿವಿವಂ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ।
ಸೇರಿಸಿದೆನೀಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ವಣರಕವಿ ।
ಶ್ರೀರಾಘವಾಂಕಪಂಡಿತನಾದಿಯಾದ ಕಬ್ಬಿಗರು ನಿಜಕೃತಿಯೊಳೊರೆದಾ
ಕಾರಣಂ ನಾಗವರ್ಮಂ ವಿನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲರ ।
ಡೈರೇವ ಲಱಿಟಿಶಃ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯಾತೆನಿಪ ।
ಚಾರುಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಂಟದುನಿಮಿತ್ತಂ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 565. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಚರಿತೆವು ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಶ್ರೀಶನನು ಕಾಂಚಿಯೊಳು ನುಡಿಸಿ ಚೋಳಂಗೆ ಕೆ ।
ನ್ಯಾಸಮೂಹದ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ।
ಹೀಶನಿಂ ಪೂಜೆಗೊಂಡಾದಿಶೈವಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಲಂಕಾಪುರದೊಳು
ಈಶಕೋಟಿತ್ರಯದ ಹದಿಟಿಗೆಯೊಲವಿಂ ವಿ ।
ಭೀಷಣನ ಪಾಲಿಸಿದ ವೀರಶೈವಪ್ರಥಮ।
ದೇಶಿಕಂ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧೇಶನೆಮಗೀಗೆ ಭಾಸುರಸದಾನಂದವ ॥

ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಚರಿತವನ್ನು ಈಶಾನ್ಯಶಿವಗುರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಹರೀಶ್ವರನು ರಗಳೆಯರೂಪವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಉಭಯಮತವನ್ನರಿದು ತಾನು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಂ ಸಕ್ಕದದೊಳೊಂದಿ ಪುಟವಿಟ್ಟ ಜೆಂ ।
ಬೊನ್ನೊಳೊಂದಿದ ತರಂಗಿಸುವ ಕಡುರಂಗಿಡಿದ ।
ರನ್ನದಂತಿರಲೆಸೆವ ಪದಬಂಧವಚ್ಚಸಿರಪಚ್ಚಗಪ್ಪುರವೆರಸಿದ ॥
ಉನ್ನತಿಯ ಸವಿಗಂಪ ಸಾಲಿಡುವ ಜಾತಿಬಾ ।
ವನ್ನದಂತಿರೆ ಪೇಱ್ಪೆನೀಕಾವ್ಯಮಂ ಬಿಡಂ ।
ಗಿಂ ನಿಖಿಲವಿದ್ವಜ್ಜನಂ ಮೆಚ್ಚೆ ಶಿವಶರಣಕರ್ಣಮಂಡನವೆನಿಸಲು ॥

ಪರಿಪಕ್ವಬಂಧುರದ್ರಾಕ್ಷಾಫಲಸ್ತಬಕ ।
ದಿರವಿನಂದದಿ ರಸಂ ಬಹಿರಂತರಂಗದೊಳ್ ।
ಪರಿವಡೆಯೆ ಭಾವದೆಸಕಂ ಮೋಹಕೊಳಗಾದ ಮುಗ್ಧೆ ನೋಡುವನೋಟದ॥
ಸರಿಸಮಾಗಿರಲು ಪೇಳ್ವೆಂ.
ಕೃತಿರಸಂ ಜೇನೆಯ್ಯ ಹೂರದಂತಮದುರ್ಗಾ
ಲುವೆಯಂತೆ ರಸದಾಳಿರಸದ ಪೆಬ್ಗೋನಲಂತೆ ।
ಕವಿಗುಡಿತೆಯಿಂದೀಂಟಬಲ್ಲ ರಸಿಕಗೆ ಕಡುಸವಿಯೆನಿಸಿದುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ, ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ, ಏಕೋರಾಮ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧಿನಾಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಷಣ್ಮುಖ, ವಾಗೀಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕಲೆ, ಲಾವಣ್ಯಕಲೆ, ವೀರಕಲೆ, ಆನಂದಕಲೆ, ಧರ್ಮಕಲೆ, ಇವು ರೇಣುಕ (ರೇವಣ), ಸೌಂದರೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೃಷಭೇಂದ್ರ ಈರೂಪವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಕಲೆಯ ಲೀಲಾಕಥನವನ್ನು ಬರೆವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನುಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ

ಕೊನೆದೆನೆಯನಡರ್ದು ಬಂಚುವಿನಿಂ ಕರ್ದುಂಕಿ ಭೋಂ ।
ಕನೆ ಪೊದಳ್ದೊಡ್ಡಿವ ವಾಲ್ವನಿಗಳಂ ಸವಿದು ಸು ।
ಮ್ಮನದಿನಿಕ್ಕೆಲದೊಳಂ ನೆಗೆದ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಗಗನಶ್ರೀಯ ನುಣ್ಗೊರಲೊಳು ॥
ಮಿನುಗುವಂಬುಜರಾಗರತ್ನವೆಡೆವಡೆದ ನೂ ।
ತನಹರಿನ್ಮಾಣಿಕ್ಯಮಾಲೆಯೆಂಬಂದಮುಂ ।
ನೆನೆಯಿಸಲು ಪಸುವರ್ಡೆದು ಬೆಳೆದ ಕಮ್ಮಂಗಲಿನೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಸುತಿಪ್ಪುದಲ್ಲಿ॥

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಜಡಿವ ನಿಡುಸೋಮ್ಮುರ್ಡಿಗೆಳಿಡುಗುಂಡು ನುಣ್ಪೆಡಿಪ ।
ಕುಡುವುಬ್ಬುರ ಪದವಿಲ್ಲು ಏಸುಪ ತೆಳ್ಪಸುಳಿಮೇ ।
ಲಡದರ್ ಕೊನೆವಾಸೆ ಕೂರಿಟ್ಟಿ ಸುಕ್ಕುಂಗುರುಳ ಪಜ್ತಿಗಳುರುಳ್ಗಳಾಗೆ ॥

ದೃಢವುಳ್ಳ ಚಿತ್ತದಗ್ಗಳದ ಸಂಯಮಿಮ್ಯಗದ |
ಗಡಣಮಂ ಬೇಂಟೆಯಾಡುವ ಕಂತುಧೀವರಂ |
ಪಿಡಿದ ಸಾಧನದಿಕ್ಕೆಯೆನಿಪೊಡಲ ಗರುವೆಯರು ನಡೆತಂದರೀಶನೆಡೆಗೆ ||

ಚಳದಿಂಗಳು

ಕೋಗಿಲೆಗಳರಸಂಚೆವಿಂಡಿನಂತಿರಲಿತ್ತರ |
ಸಾಗರಂ ಪಾಲ್ಗಡಲವೋಲಿರೆ ಮನಿಜೋಜ್ಞ್ಞಕೈ |
ಷ್ಣಾಗರುರಸಂ ಚಂದನಕ್ಷೋದದಂತಿರೆ ವಃಹೇಂದ್ರನೀಲೋಪಲತತಿ ||
ಭೋಗಿಸದ ಪೊಚ್ಚಪೊಸಮುತ್ತಿನಂತಿರೆ ಬೀಳಂ |
ಗಾಗೆ ಚಂದ್ರಾತಪಂ ಧಾರಿಣಿಯನೆಣ್ದೆಸೆಯ |
ನಾಗಸಮನಾವರಿಸಿ ತೀವಿತು ಪಳಚ್ಚನೆ ವಿಕಾಸವೆಯ್ದಲು ನೆಯ್ದಿಲು ||

ವಸಂತ

ಮಡುಗಳೊಳು ಗಿಡುಗಳೊಳು ಮರಗಳೊಳು ಬಳ್ಳಿಗಳೊ |
ಳಿಡಿಕಿಱಿದ ಮೆಲ್ಲರಲ್ದೊಡಬೆಯಂ ಮುಸುಕಿದಾ |
ಱಿಡಿಗಡಣ ಪಸರಿಸಿದ ತೆಳ್ಗಱಿಗಳಿಂದ್ರಮಣಿ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಪೊಂದೊಡುಗೆಯಂ ||
ಪೊಡವಿಯೆನಿಸುವ ಚೆಲ್ವ ಮುಡದಿ ತೊಟ್ಟಂತಿರಲು |
ಬೆಡಗುವಡೆದಿದುರ್ದು ವಸಂತಕಾಲ ನಿತಾಂತ |
ಮುಡುಪತಿಯ ಬಿಂಬದೊಳಗಮೃತಕಳೆ ತುಳ್ಕಲು ವಿಯೋಗಸಂಕುಳವಳ್ಕಲು ||

ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞರ ಅಪೂರ್ವತೆ

ಕಲ್ಲು ಕರಗುವುದುಗ್ರಹಣಿ ಸೋಲ್ವುದೊಣಮರಂ |
ಪಲ್ಲವಿಪುದೆರಲೆ ಸಿಲುಕುವುದು ಪಶು ಮೋಹಿಪುದು |
ನಿಲ್ಲದಟವಿವೆಳವಸುಳೆ ಸಂತಸಮನೆಯ್ದುವುದು ಮುಗಿಲೊಸದುರ್ವ ಮಱೆಗಱೆವುದು||
ಸಲ್ಲಲಿತಸಂಗೀತರಸಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯಮಂ |
ಬಲ್ಲನೊವೆರ್ನೆಪೂರ್ವವೀಧರಿತ್ರೀವಳಯ |
ದಲ್ಲಿ ರಸಭಾವಾರ್ಥಚಿತ್ರಪಱಿವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಸಕಲಗ್ರ್ಥದಾಗಿ||

ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ರಾವಣಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಗವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು

ನರಹರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬುದು ಬಿರು ದೇಹೊರತು ಹೆಸರಲ್ಲ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಸೋ ಲಾಪುರದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತೊರವೆಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮ. ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರಾದ ನರಸಿಂಹನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಮಾ ಯಣಕ್ಕೆ ಕವಿಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ತೊರವೆಯ ರಾಮಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರು ತ್ತದೆ. ವರ್ಣಕಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೊಬ್ಬ ಶಾನೊಬ್ಬ ಈ ಇಬ್ಬ ರೇ ಗಣ್ಯರು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು "ಸರಸವರ್ಣಕಕವಿಗಳೊಳು ಭಾ। ಸುರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೊಬ್ಬನು । ಪರಿಕಿಸುವೊಡಾನೊಬ್ಬ ಮಿಕ್ಕಿನ । ಬರಡುಕವಿ ಗಳ ಲೆಕ್ಕಿಸುವನೆ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಅವನಿ ಗಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಬೊ ಬ್ಬೂರ ರಂಗನೇ (ಸು. 1760) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಪರರ ಬಗೆ ಪರರುಕ್ತಿ ಪರರು । ತ್ಕರುಷ ಪರರುನ್ನತಿಯ ಕೃತಿಯುಪ ।
ಹರಣೆ ಪರರುಪಮಾನ ಪರರೊಡ್ಡವದ ಪರುಠವದ ॥
ಹರಹು ಹೊಗದಗ್ಗಳಿಕೆ ಪದಸಂ ಚರಣೆಯಲಿ ಲಿಪಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡದ ।
ಬಿರುದು ಬೇಱು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವಚೋಲಹರಿ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ತೊರವೆಯರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 112, ಪದ್ಯ 5079. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಶುಕಕವಿಯ ಸುಮ್ಮಾನ ಸೂರಿ । ಪ್ರಕರದಮಲಜ್ಞಾನ ಮುನಿಕರ ।
ಮುಕುರ ಗುಣಗಳ ಗೂಢನಿಧಿ ರಸಿಕರ ಸುಧಾಜಲಧಿ ॥
ಅಕುಟಿಲರ ಮನವೆಚ್ಚು ಸಿರಿಹರಿ ಭಕುತರುಮ್ಮಹದಚ್ಚು ಶಿವಸೇ ।
ವಕರ ವೆಚ್ಚು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಬಂಧಕೃತಿ ॥

ಪ್ರಿಯರಿಗಪ್ರಿಯರಿಗೆ ವಿವೇಕಾ | ಶ್ರಯರಿಗತಿಮೂಖರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾ |
ನಿಯರಿಗತಿಜಾಣರಿಗೆ ಜಡರಿಗಸೂಯಭಾವರಿಗೆ ||
ನಯವಿದರಿಗಜ್ಞರಿಗೆ ಹರುಷೋದಯದ ಪೆಂಪು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀ |
ಕಿಯ ಪ್ರಬಂಧಪ್ರೌಢತರಕವಿತಾಜಮತ್ಕಾರ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತೊರವೆಯ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಆಂಜನೇಯ, ಭಾರದ್ವಾಜಗುರು, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಗಳು ಬರೆದ ರಾಮಾಯಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಚರಣಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ನೂಪುರ ಗುರುನಿತಂಬದಿ ಕಾಂಚಿ ಕೋಮಲ |
ಕರವಿ ಕಂಕಣ ಬೆರಳಿನಿಂದುಂಗುರವು ಕೊರಳಿಂದ ||
ಸರವ ಮುತ್ತುಗಳೋಲೆ ಕದಪಿಂ | ದಿರದೆ ಮೆಱೆದುವು ಸ್ಮರಕರಾಗ್ರ |
ಸ್ಫುರಿತಚಾಪಕಲಾಪಶರದಭಿಮಾನದೇವತೆಯ ||
ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ತನುಕಾಂತಿಯಲಿ ಗಜ | ಗಲಿಸಿದುವು ಹೊಂದೊಡವುಗಳು ಥಳ |
ಥಳಿಸಿದುವು ಮುತ್ತುಗಳು ದಂತಪ್ರಭೆಯ ಲಹರಿಯಲಿ ||
ಸುಲಲಿತಾಧರರಾಗದಿಂದು | ಜ್ವಲಿಸಿದುವು ಮಾಣಿಕ್ಯಚಯವಾ |
ರಳವು ಹೊಗಟಿವಡಬುಜಗಂಧಿಯ ವಿಪುಳನಿಭ್ರಮವ ||

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ರಾಮಬಾಣ

ಇಟಿಲಿನುದುರಿ ಒಂದಂಬುನಿಧಿಯೊಡ | ಲೊಳಗೆ ತೆರೆತೆರೆಬಳಿಯ ಬಗಿಬಗಿ |
ಟಿಟಿಲಿದಡರಿದುದು ಫಟಫಟಿಷ್ಕ್ಲೃತಿಗಳ ಥಡಾಳದಲಿ ||
ತುಳುಕುತೂಳುವ ತುಂತುರಿನ ಕಿಡಿ | ಹಟಿಬಿಕಿದುವು ಹೊದರೆದ್ದ ವಡಬಾ |
ನಳನನೊದೆದುದು ರಾಮಭದ್ರನ ಭೀಮಬಾಣಾಗ್ನಿ ||

ರಾವಣನ ಸೈನ್ಯ

ತೇಜಿಗಳ ತೆರೆಮಾಲೆಗಳ ರಥ | ರಾಜಿಗಳ ನೆಗಟಿಲಿಗಳ ನಾಗಸ |
ಮಾಜಗಳ ನೀರೇಭಗಳ ಪನಚರರ ಜಲಚರರ ||
ರಾಜಿಸುವ ನಾನಾಯುಧಂಗಳ | ತೇಜದೌವಾನಳಸೆ ಬಗೆಯುತೆ |
ರಾಜರಾಜಾನುಜನ ಬಲಜಲರಾಸಿ ರಂಜಿಸಿತು ||

ರಾವುನ ವಿರಹ

ವನಜವನು ಕಂಡರಸ ವನಜಾ | ನನೆಯು ಕಂಡಿರೆಯೆಂದು ಕ್ಕೈರವ |
ವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೈರವಾಕ್ಷಿಯ ಕಾಣೆರೆಲೆ ಎನುತ ||
ವಿನುತಕೋಕವ ಕಂಡು ಕೋಕ | ಸ್ತನಿಯು ಕಂಡಿರೆಯೆನುತ ಬೆಸಗೊಂ |
ಡನು ಮದಾಳಿಯ ಕಂಡು ಕೇಳೆದನಳಿಕುಳಾಳಕಿಯ ||
ಕಂಡು ಹಂಸೆಯ ಹಂಸಗಮನೆಯ | ಕಂಡುದುಂಟೇ ಎಂದು ಕೋಗಿಲೆ |
ಗಂಡು ಕೋಕಿಲಲಲಿತನಿನದೆಯ ಕಾಣೆರೆಲೆ ಎಂದು ||
ಮಂಡಲಿಯ ಮಧುರಧ್ವನಿಯ ಗಿಳಿ| ವಿಂಡಿನಲಿ ಕಲಕೀರವಚನದ |
ಹೆಂಡತಿಯ ನೀಂ ಕಾಣೆರೆಲೆ ಎಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡ ||

2 ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಿಗ

ಇದೂ ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 296.

ರಾವಣನು ರಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾತಾಳಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೈರಾವಣನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಡಲು ಅವನು ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಪಾತಾಳಲಂಕೆಗೆ ಒಯ್ದು ಕಂಕಣಾದೇವಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹನುಮಂತನು ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ತಿಳಿದು ಪಾತಾಳಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮೈರಾವಣನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ನೀಲಮೇಘನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು—
ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪರಮಹಂಸವಿದ್ಯಾಶಂಕರಗುರು[1], ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಓಡಿದುದು ರವಿಕಿರಣವಗಲಕೆ | ಮುಸುಕಿಡಿಸಿತು ಬಲುತಿಮಿರ ತಾರಗೆ |
ಮೂಡಿದುವು ಗಗನದಲಿ ಮೊಗಗುಂದಿದುವು ಕಮಲಗಳು ||
ಜೊಡೊಡೆಯೆ ರವಿವಕ್ಕಿ ಖಗಕುಲ | ಗೂಡ ಸೇರಲು ಚಂದ್ರಮನ ಗೆಲವೆ |
ಮೂಡೆ ನಕ್ಕುವು ಕುಮುದ ವಾರಿಧಿ ಬಿಗ್ಗೆ ಹರುಷದಲಿ ||

---

1 ಈ ಗುರು ಶೃಂಗೇರಿಯವನಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು 14ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಆಚಾಲದವನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಹಿಂದಣವನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಂಕಣಾದೇವಿಯ ಗುಡಿ

ಕೊಂಡದೋಕುಳಿಯಾಡುವರನುರಿ । ಗೆಂಡದೊಳು ಹೊರಳುವರ ಮಿಗೆ ಕರಿ |
ಗೆಂಡದೊಳು ಮಿಾಯುಪರನುರಿಯೊಳು ಹೊಕ್ಕು ಹೊಱಿಡುವರ ||
ಕಂಡಗಳ ಕೊಯ್ದಿಡುವ ಕರುಳನ । ದಂಡೆಗಳ ತೆಗೆತೆಗೆದು ಮುಡಿಸುವ ।
ಗಂಡುಗಲಿದಾನವರ ನೆರವಿಯ ನೋಡುತೈತಂದ ||

ರಣರಂಗ

ಹರಿವ ರಕುತದ ಸುರಿವ ಕೆರುಳಿನ | ದುರುದುರಿಪ ಕಂಡಗಳ ಮುಂದಲೆ ।
ಬಿರಿದ ಗಾಯದ ಮುಱಿವುಗಳ ನೆಣವಸೆಯ ತೊರಳೆಗಳ ||
ತೆರಳಿ ಜೋಲುವ ತೊವಲ ಜಿಗಿಯೊಳು । ಹೊರಳುವರೆಜೀವದ ಭಟಾಳಿಯು ।
ನರಳುವತಿವೇದನೆಯೊಳೊಪ್ಪಿತು ರೌದ್ರರಣರಂಗ ||

ಕೋಟೀಶ್ವರ. ಸು. 1500

ಈತನು ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ತುಳುದೇಶದ ಬಯಿನೂರ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ತಮ್ಮಣ ಸೆಟ್ಟಿ, ತಾಯಿ ರಾಮಕ್ಕ, ಅಣ್ಣ ಸೋಮೇಶ, ತಮ್ಮ ದುರ್ಗ. ತಾನು ಸಂಗೀತಪುರದಾಸ್ಥಾನರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಯಾದ ಕಾಮಣಸೆಟ್ಟಿಯ ಅಳಿಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಬೆಳುಗುಳದ ಪಂಡಿತಯೋಗಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ; ದೇವರು ಸಂಗೀತಪುರದ ನೇಮಿಜಿನೇಶ; ಸ್ವಾಮಿ "ಗಂಡುಗಲಿಗಳ್ ಗಂಡ ಮುಂಡಳೇಶ್ವರ ಹೈವನೃಪಸುತ" ಸಂಗೀತಪುರದ ದೊರೆ ಸಂಗವ. ಈ ಸಂಗವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಕವಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನು ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ. ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಿಗಿಯತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಸಂಗವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 5 ನೆಯವನು ಕರ್ನಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) ಎಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಕೋಟೀಶ್ವರನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗ ಬಹುದು.

ಈಕವಿ ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಹೊನ್ನ, ಹಂಪರಸ; ಅಗ್ಗಳ, ರನ್ನ, ಗುಣವರ್ಮ, ನಾಗವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 9 ಸಂಧಿಗಳೂ 10ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 118 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೀವಂಧರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯ, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪಂಡಿತಮುನಿ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ, ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಮುನಿಭದ್ರ, ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಈ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವಿಂದ ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತುಳುವಮಹಾದೇಶದೊಳು ಬಯಿನೂ | ರೊಳಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯ ದಾನಿಯ |
ಇಳೆಗೆ ಸೇವ್ಯನೆನಿಪ್ಪ ತಮ್ಮಣಸೆಟ್ಟಿಯಂಗನೆಯು |
ಜಳಜಮುಖಿರಾಮಕ್ಕಗಾದರ್ | ಕುಳತಿಳಕಸೋಮೇಶ ಕವಿಜನ |
ನಿಳಯಕೋಟೀಶ್ವರನು ಸದ್ಗುಣದುಗ್ಗನೆಂಬವನು ||

ಆನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಮೂಚಿದೇವಮುನೋವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನನ್ನೂ (ಸು. 1470) ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಬೋಳಬಸವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮೂಚಿದೇವಮುನೋವಿಲಾಸ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 84. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಡಿವಳಮೂಚಿದೇವನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರೂಪಿ

ತವಾಗಿದೆ. ಈವಿ ಅನೇಕಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಈವಿ ಶಿವ, ವೀರಭದ್ರಾವತಾರವಾದ ಮಾಚಿದೇವ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಬೊಳ್ಳಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನುಸ್ತುತಿಸಿ

ಶ್ರೀಮದಮುಂದಾನಂದಸಂದೋಹಮುಂದಿರಸುಂದರಾಕೃತಿರಂಗಸಂಗವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಲಿಂಗಾಂಗಿಜಂಗಮಪ್ರಿಯನಿಜಾನಂದಬಸವಲಿಂಗಾಭಿಸಂಜ್ಞಿಕೋ ಮುರಾನಿದಂ ಕೃತವಾ॑ ಬುಧಭೂಷಣಂ ಮಾಚಿದೇವಮನೋಽಲಾಸಂ

ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ——

ಇತಿ ಶ್ರೀವೇದವೇದಾಂತಶಿವಾಗಮಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸಾರಭೂತ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರೇ ಶ್ರೀಮದಾನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತೇ ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಕಥನೇ ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸೇ.

ವಿರಕ್ತವಮಹಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1500

ಈತನು ಗುರುಬೋಧಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಶಕ 1557ನೆಯ ಭಾವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1634) ಪ್ರತಿಯಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಬೋಧಾಮೃತ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತವಚನಗಳೂ ಇವೆ; ಒಟ್ಟು 1021; ಸ್ಥಲ 5. ಈಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ——

ಮಧುವಿನೊಳು ನೊಣ ಬಿದ್ದು । ಒದೆದುಕೊಂಬಂದದಲಿ ।
ಉದಯಾಸ್ತಮಾನ॰ ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಂಬ ।
ಆಧಮಗೆಲ್ಲಿಯದು ನಿಜಸುಖ ॥

ಬಿಂದುಪಮಾತ್ರದ ಸುಖಕೆ | ಮುಂದೆ ಪರ್ವತದಷ್ಟು |
ದಂದುಗವ ಹೊತ್ತು ತೊಟಿತೊಟಿಲಿ ಭವಭವದೊ |
ಳೊಂದಿ ಸಾವವಗೆ ಸುಖವುಂಟೇ ||
ತಲೆಹುಟಿತ ನಾಯಂತೆ | ಲಲನೆಯರ ಮೋಹಕ್ಕೆ |
ಸಲೆ ಮಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇಹಪರವನಳಿಯದಿಹ |
ಮಲಧಾರಿಗೆತ್ತಣದು ನಿತ್ಯ ||
ಒಲ್ಲೆನೆನೆ ಒಲಿಸುವುದು | ಬಲ್ಲೆನೆಂಬರ ಮಱವೆ |
ಯಲ್ಲಿ ಕೆಡಹುವುದು ಮನವಿದುಂ ಮಾಱಿಸಿಂತ |
ರೆಲ್ಲರಂ ತಲೆಯನರಿವುದು ||
ನಾಯ ಮೊಲೆಯಾಲು ತಾ | ನಾಯಕುನ್ನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ |
ನಾಯಸಕೆ ಯೋಗ್ಯವಹುದೆ ಲೋಭಿಯ ಧನವು |
ನಾಯ ಮೊಲೆವಾಲತೆಱಿನಂತೆ ||

ಸಿಂಗಿರಾಜ. ಸು 1500

ಈತನು ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ದೇವಿದೇವ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು (ಸು. 1550) ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವನು ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಹೆಸರು ಶೃಂಗಿರಾಜ ಎಂದೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇತರಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ; ಸಂಧಿ 48, ಪದ್ಯ 1907. ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಂಗಿರಾಜಪುರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ 88 ಪವಾಡಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಮುಖದಿಂ ನೆಗಳ್ದ ಪವಾಡಗಳು 64, ಭಕ್ತಿಚಾರಿತ್ರ ಭಾವನಿಷ್ಠಾಪವಾಡಗಳು 24 ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವನಾಥ, ವೀರೇಶ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕವಿ ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರನು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲ ದೊರೆಯೂದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಜೂಡೇಶನ ಮತ್ತು ಮಹಲಿಕೀಖೆಯ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ಅವಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಮಲಪ್ರಹಾರಿಯ ತಟದಲ್ಲಿ ನೈಸಕುಲಾನ್ವಯವು, ಎಂದರೆ, ನಂದರು 9 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಗುಪ್ತರು 10 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಮೊರೆಯರು 21 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಕಾದಂಬರು 27 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಚಾಳುಕ್ಯರು 28 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಆ ಸ್ಥಳನಲ್ಲಿ ಪಡೆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯವಾಯಿತು. ಬನವಾಸಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರನೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರು[1] ಕೊಂಡೆಯರು (ಚಾಡಿ ಕೋರರು) ಇದ್ದರೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ಬಸವನಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಅರಮನೆ.

ಭೋಗದಾಗರವೊ ಸೊಬಗಿನ ಸೀಮೆಯೋ ಸುಖದ |
ಸಾಗರವೊ ಸಿರಿಯ ನೆಲೆವನೆಯೊ ವಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ |
ದಾಗಿನೊಬ್ಬಳಿಯೊ ಚದುರಿನ ಬೀಡೊ ಮನ್ಮಥನ ಗರುಡಿಯೋ ಸುದತಿರತ್ನ ||
ಪೂಗ ತೀವಿದ ಕರಂಡಗೆಯೊ ವಾಗ್ದೇವಿಯನು |
ರಾಗದಾಶ್ರಯವೊ ಭಾವಿಸಿ ಪೊಗಳ್ವಡತಿ ಚೋದ್ಯ |
ಮಾಗಿ ಪೆಂಪೇಳಿ ಸೊಂಪಂ ಬೀಱಿತಾರರಾಜಸದನ ಕಣ್ಗಸೆದಿದುರ್ದು ||

ಆನೆ

ಪಟ್ಟಮದಗಜವ ತರಿಸೆಂದೊಡಾ ಯಂತ್ರಗಳ |
ಬಿಟ್ಟು ಚರಣದ ನಿಗಳಮಂ ಮದವನೇಱಿಸಿಯೆ |
ಕಟ್ಟಿ ವಜ್ರಾಂಗಿಪಕ್ಕರಿಕೆಗಳನಳವಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ್ಕೈಗಲಗನು ||

---

1. ದಾಮೋದರ, ಪೆದ್ದಿಭಟ್ಟ, ಅಹಿಕುಂಡಲದ ನೇಮಿ, ರಾಘವ, ಶಿಖಾಸೂತ್ರದಪ್ಪರಸ, ಅಣ್ಣಪ್ಪೊಪಾಧ್ಯಾಯ, ಸಾವುವೇದಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಜನ್ನಪಂಡಿತ, ಸೋವೋವಾಧ್ಯಾಯ, ಚಕಣ ವೇದಿ ಕೃಷ್ಣ, ರಸಕನಿರಾಮ, ನಗ್ಗದೆ ಸಂಗಿಭಟ್ಟ, ಕೂಚಿಭಟ್ಟ, ಕಾಳಿಮರಸ, ಕೇಶವ, ದುಷ್ಟನಾಚೆರಾಜ, ಖಚಕಪ, ಬಾಚಕರಸ, ಹೆವ್ಮಾಡಿ ಕ್ಷರಿಯುಮಾಧವ, ಚೋಳಿವಾಂಕ, ಹರಿಭಟ್ಟ, ಪೋಚಕರಸ, ಗೊಳವೆದ್ದಿವೋಳಿ, ಮೂಖರ್ಿರಾಚಕರಸ, ಧೂರ್ತಬಿಟ್ಟರಸ. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹೆಟ್ಟಿ ದಂತಕ್ಕೆ ಸೂಸಂಗಿಗಳ ನೆಡೆವಿಡದೆ|
ಕಟ್ಟಿ ಮೊಗರಂಬಜಾಸಿಗತಿಲಕಪೊರಜೆ ಗಳ |
ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಜೆಯು ಬಲಿದು ಸುಂಟಿಜಮುರಿಗಳ್ಟು ನಿಂದ ಮದಗಜವೊಪ್ಪಿತು:||

ಕೊಂಡೆಯರ ಪರಿಭವ.

ಕೊಂಡೆಯದ ಕೊಂಟೆ ನಿಂದಕದಗಲಿ ನೆಡೆಗೆಡ್ಡೆ
ತೊಂಡಿನಟ್ಟಳೆ ಕುಚಿತ್ತದ ಕೊತ್ತಳಂ ಸಟಿಯೊ |
ಳಂಡಿದಾಳ್ವೀರಿ ಕುಹಕದ ಪೆನೆಗಳಟಮಟವ ಡೆಂಕಣಗಳಂದೊಪ್ಪುವ ||
ಲೆಂಡದುವಾಗ್ಗದುಗ್ಗವ ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ |
ಕೊಂಡು ಖಳರಾಜನಂ ಕೊಲಲವನ ಹೇಡಿಸತಿ |
ಮುಂಪೆಮುಸುಕಿಕ್ಕಿ ಗೂಳೆಯನೆತ್ತಿದಂತೆ ಕೊಂಪೆಮುರ ಮುಖರಸವಳಿತುದು ||
ಕುಲದೆದೆ ಬಿರಿಯಿತು ಕುಗ್ಗಿದುವೆತ್ತಿದ |
ತಲೆಗಳು ನಿಂಪೆಯ ಮುಂದಿರ ಬೆಂದುವು |
ಜಲದೊಡಲೊಡೆದುವು ತಕ್ಕದ ಬಾಯ್ಗಳಿಗಿಕ್ಕಿದುವಗ್ಗಳಿಗಳು ||
ಒಳಗೊಡೆದುವು ಕಮ್ಮದ ಕರು ಬಲ್ಮೆಗ |
ಳಟಿಳಿದುವು ಕೊಂಡೆಯರಂಡಲೆಗಭ್ಗ |
ಳಿಟಿದುವು ಬಸವನ ಭಕ್ತ್ಯೆಯ ಭಾವದ ಭಾಸುರತೆಯ, ಕೆಂಡು ||

ಈಶ್ವರಕವಿ.[1] ಸು 1500

ಈತನು ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಕಬ್ಬಟ್ಟೀಶ ಇವನಿಗೆ ಅಭಿನವಕೇಶಿರಾಜ ಅಥವಾ ಅಭಿನವಕೇಶವ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನವಜನರ ಕುಜೆತು ಛಂದೋ | ಣಿಳವದೊಳ್ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಸುವಡಿಭೇದಗಳಂ |
ವಿವರವಿಡಿದಷ್ಟ ಭಾಷಾ | ಕವಿವರಬಾಣಾಖ್ಯನೊಲಿದು ಪೇೞ್ದಂ ಮುದದಿಂ ||
ಶ್ರೀಕಾರಗಳೆಲ್ಲದ ಪದ | ಲೋಕದೊಳಂ ಸಲ್ಲದೆಂದ ಕವಿಪ್ರಣವಮಳಂ |

---

1. ನಮಗೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. 2ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೈ ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಂಬುಧಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಉಪೋದ್ಘಾತದಿಂದ (ಪುಟ 61) ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, " ಇತಿ ಬಾಣಕವಿವಿನಿರ್ಮಿತಮುಷ್ಣ ಛಂದೋಂ ಬುರಾಶಿಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ " ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಕವಿಗೆ ಬಾಣ, ಫಣಿವರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರಗಳೂ ಅಷ್ಟಭಾಷಾಕವಿವರ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಯಂಶಗಳನ್ನು ವೆಂ.॥ ಕಿಟ್ಟಲ್ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಭಿನವಕೇಶಿರಾಜ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕೇಶಿರಾಜನಿಗಿಂತ (ಸು. 1260) ಈಚೆಯವನೆಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆಂಧ್ರಕವಿಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಡಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪ್ಪಕವಿಯು (ಸು.1450) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಕನಕದಾಸನು (ಸು. 1550) ಪ್ರಾಸುವಡಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಬರೆವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ.

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ ; ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ : ಪರಿಚ್ಛೇದ 4.

1ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳೂ ಅವುಗಳ ವರ್ಣವಿಲಯನಮೈತ್ರೀವೈರಕುಲದೇವತಾಫಲಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. 2ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸುವಡಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಗಜ, ವೃಷಭ, ಶರಭ, ವಾಸನಾಕ್ಷಿ, ಮಿತ್ರ, ಮಹಾಫಣಿ ಮೊದಲಾದ 28 ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ, ಗರುಡ, ಸಾರಂಗ, ಹಂಸ, ಪರಮಾಥರ್, ಕಾಕ ಎಂಬ 6 ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸ್ವರ, ಸರಸ, ಏಕವರ್ಣ, ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ, ಒಗರ್ ಎಂಬ 5 ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 3ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಕುಲ, ಅಧಿದೇವತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. 4ನೆಯದರ, ಭಾವ, ಅಲಂಕಾರ, ಕಂದವಟ್ಟದಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿವೆ.

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:

ಉಸಿರ..ಽ ದ ತನುವಪ್ಪೋಲ್ ಭಾ|ವಿಸಲುಂ ಪ್ರಾಸಿಲ್ಲದಿರ್ಪ ಪದಪದ್ಯಂಗಳ್ |
ಒಸೆದದನು ಹೇಟಿ ಕೇಳಿದ | ರಸಿಕಗಾಳ್ಯುಷ್ಮಮಾನದಾನಿಗಳಕ್ಕುಂ ||

ಅಧಿಕತರರೂಪಸಂಯುತೆ | ಮಧುರಾಂಕಿತವಚನರಚನೆ ನೀನಕ್ಕುವುದಿದಂ |
ಸುಧೆಗಡಲ ಪಟ್ಟಿಪ ಗುಣಯುತೆ|ವಿಧುಮುಖಿ ಲಲಿತಾಂಗಿ ವಾಸವಾಕ್ಷಿಪ್ರಾಸಂ ||

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ. ಸು. 1500

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಮುಳುಬಾಗಿಲಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಬೃಂದಾವನವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಗರಾಜನ (1487-1493) ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.[1] ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಸರಾಯನೆಂಬ ಮಾಧ್ವಗುರುವಿಗೆ ಈತನು ವಿದ್ಯಾಗುರು. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗವಿಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಮುಖಾರಿ. ಚಾಪುತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಕಾಳೆಬೆಳದಿಂಗಳು ಈಸಂಸಾರ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ||
ಗುಂಟಾಡಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಂಟರು ಇಷ್ಟರು | ಬಂಟರಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಕಾವರು |
ಗುಂಟಾಡಿ ದಿನ ತಪ್ಪಿ ಬಡತನ ಬಂದರೆ | ಒಂಟೆಪಾಂಗೆ ಮೋರೆದಿರುಗುವರಯ್ಯ ||1
ಕೆಡಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಗಡಿಗೆಯ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ | ಸಡಗರದಿಂದುಂಬ ಸರಿನಂಟರು |
ಸಡಗರದಿಂ ತಪ್ಪಿ ಬಡತನ ಬಂದರೆ | ಸಿಡಿಮಿಡಿ ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆನಡೆಯೆಂಬರು ||2||
ಎಕ್ಕುದಂಡಿಗೆ ನೂಕಿಕಾಲಿಸಾವಿರ | ಮೂಕುದಿನದ ಭಾಗ್ಯರ್ಯುಣಾರ್ಯುಣವು |
ನೂಕಿಕಾಲಿಸಾವಿರದಂಡವ ಕೊಟ್ಟರೆ | ರಂಗವಿಠಲನನೆ ಸರಿಯೆಂಬರಯ್ಯ ||3||

ಶ್ರೀನಾಥ. ಸು 1500

ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಅಣ್ಣಾಜಿ (ಸು. 1600) "ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳು ಈವಿರಾಜವುಕಟ್ಟುವುಣಿ ಶ್ರೀನಾಥ" ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

---

1. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯಾಷ್ಟಕಃ—
ಶ್ರೀಮದ್ವೀರನೃಸಿಂಗರಾಜನೃಪತೇರ್ಭೂದೇವಹೆತ್ಯಾವ್ಯಥಾಂ |
ದೂರೀಕೃತ್ಯ ತದರ್ಪಿತೋಜ್ಜ್ವಲಮಹಾಸಿಂಹಾಸನೇ ಸಂಸ್ಥಿತಃ||

ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಅನುಭವಸಾರ, ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ, ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ, ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ, ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ, ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ನಿಜಗುಣಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ನಾಡಿಗೆ ಅರಸಾಗಿದ್ದು ಬಳಿಕ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಿವಯೋಗತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿವಾಮಾಂಸೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮುಲಾನಂದನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಲ್ಪತರುವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಸವನ (ಸು. 1160) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಜಗುಣನೇ ಈತನು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ನಿರಾಧಾರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 1655 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟುಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಯ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಯ ಕಾಲವಾವುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನನ್ನು ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಅನುಭವಸಾರ.

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ;ಸಂಧಿ 8, ಸೂತ್ರ 46, ಪದ್ಯ 535.

ಇದರಲ್ಲಿ " ಸಕಲವೇದಾಂತಸಾರವನೆ ತಿಳಿವಂತೆ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಒರೆವೆನು " ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-

ಇದು ವೇದಶಿರದರ್ಥ|ವಿದು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ |
ವಿದು ಪುರಾತನರ ಮತವಿದು ಗುರೂಕ್ತಿ ಮು | ತ್ತಿದು ತತ್ವವಿದರ ನಿಜಮೂರ್ಗ ||
ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ|ತನ್ನಮೊಗದಂದಮುಂ |
ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣ್ಬತೆಱಿನಂತೆ ನಿಜವಿದಱೊ | ಳಂ ನಾಡೆ ತೋರ್ಪುದಖಿಳರ್ಗೆ ||

ಇದು ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭು ಲಿಂಗನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದೀಶ್ವರ, ಗಣಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎಂತು ನಿರ್ಮಳಮುಕುರ|ದಂತರಾಳದೊಳು ಜಗ |
ವೆಂತು ತರು ಸರಸಿಯೊಳು ಪೊಳೆದು ತೋಱುತಿಹು|ದಂತೆಲ್ಲವಾತ್ಮನೊಳುತೋರ್ಪು||
ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬಕ್ಕೆ ನಿರೆ|ಪ್ರಕೃತಿವಣೆಯಲ್ಲಿ|
ಸ್ಫುರಿಸುತಿಹುವಖಿಳತತ್ವವನಲನಂ | ತಿರಲು ಸರ್ವೇಶನವಿಕಾರಿ ||
ಪಳಿಕಿನೊಳು ತೋರ್ಪ ಕೆಂ|ಬೆಳಗು ಪುಸಿದಾಸಣವೆ |
ತಿಳಿಯೆ ದಿಟವಂತುಪಾಧಿಯೆ ನಿಜವಾತ್ಮ | ನೊಳು ಚಲನೆ ಮಿಥ್ಯೆಯೆನೆ ಕೇಳು ||
ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಲ್ಲ|ದಾರಕ್ತತೆಯನೆ ತಾಂ |
ಕಾದಣಂಬಡೆದ ಕೆಂಬೆಳಗೆನಿಪ್ಪ ವ್ಯವ | ಹಾರಮುಂ ಮಿಥ್ಯೆಯಹುದಂತೆ ||
ಪುಸಿಯಾದ ಗಮನದಿಂ|ದೆಸೆವಖಿಳಭೋಗಮುಂ |
ಪುಸಿಯೆಂಬುದಾಯ್ತು ನೀನೆ ತದ್ಗಮನಮುಂ | ಪುಸಿಯೆಂಬೆಯಾದ ಕತದಿಂದ ||
ಇಂತುಪಾಧಿಗೆ ಸತ್ಯ|ವೆಂತು ಘಟಿಸುವುದು ವೇ |
ದಾಂತಮತದಲ್ಲಿ ಪೇಳ್ದಿಂತೆ ಸರ್ವಮುಂ | ಭ್ರಾಂತಿಮಯನೆಂದು ತಿಳಿ ಪುತ್ರ ||

2 ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ.

ಇದು ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿದೆ; ಸ್ಥೂಲ 5, ವಚನಂಗಳ ಜೋಡು 174, ಪದಗಳು 648. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಅಬಾಲಯುವ್ವನವೃದ್ಧರಿಗಾಯಾಸವಿನಿತಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಡಂಬಡುವಂತೆ ಸಕಲವೇದವೇದಾಂತಾಗಮಸ್ಮೃತಿಪುರಾ

ಣೇತಿಹಾಸಸೂತ್ರಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತದಿಂ ಪುರಾತನಗೀತಾನುಗುಣ್ಯವೆನಿಸಿ ಮೃದುಮಧುರ ಲಕ್ಷಣಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ರಾಗ ಮಾಳವ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಯೋಗಿಗೆ ಸಕಲಸಂಸಾರಸಂಗವದಿಲ್ಲ |
ವಾಗಿ ತಿಳಿವರದು ಪುಸಿ ನೋಡು ರಮಣಿ ||
ಪರವಿದ್ಯೆಯೇಂಬ ಕುಲವನಿತೆಯುಂಟಗಲದ |
ಪರಿತೋಷವೆಂಬ ಮೋಹದಣುಗನುಂಟು |
ವಿರತಿಯೆಂಬನುಕೂಲಜನಮುಂಟು ಕ್ಷಮೆಯೆಂಬ |
ಚರನುಂಟು ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ಸಖನ ಸರಸವುಂಟು ||1||
ನುತಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಮಾತೆಯುಂಟುಸುಚರಿತ್ರವೆಂಬ |
ಪಿತನುಂಟು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಕುವರಿಯುಂಟು |
ಹಿತವಾದ ನಂಬುಗೆಯೆಂಬಾತ್ಮ ಜನರಸಿಯುಂಟು |
ಮತಿಯೆಂಬ ದೇಹವುಂಟು ವಿಚಾರವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರವುಂಟು ||2||
ದಾಸಿಯುಂಟಹಿಂಸೆಯೆಂಬ ದಾಸನುಂಟಸ್ತೇಯವೆಂಬ |
ಲೇಸನೀವ ಧರ್ಮವೆಂಬ ವಾಹನವುಂಟು |
ಭಾಸುರಮೈತ್ರ್ಯಾದಿಯೆಂಬ ಪೌತ್ರರುಂಟು |
ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬ ದೇಶವುಂಟು ಶಂಭುಲಿಂಗವೆಂಬ ಗುರು ತನಗುಂಟು ||3||

3 ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ.

ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಲಲಿತರಗಳೆಯಲ್ಲಿದೆ ; ಕೆಲವು ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ;ಗತಿ 11, ಕಂದ 32, ನಿರೂಪಣೆ 121, ಚರಣ 1496. ಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. " ಶ್ರುತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸ್ಮೃತಿಯ ರ್ಥವನಿಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆಂ " ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತಸುರವಿಸರಮಕುಟಮಣಿಗಣಕಿರಣಪ್ರಚುರಪ್ರವಾಹತರಂಗಿಣೀ ತಟವಿರಾಜಿತಪದರಾಜೀವಯುಗಳಶ್ರೀಶಂಭುಸತ್ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಸಂ

ಕ್ರಾಂತನಿರಸ್ತನಿಖಿಲಸಂಸಾರಶ್ರಮವಿಸ್ಫಾರಿತನಿಜಾನಂದಾಸ್ವಾದನಾಸಕ್ತ ಚಿತ್ತೋಪೇತ ನಿಜಗುಣಾಹ್ವಯೇನ ಶಿವಯೋಗಿನಾ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಪರಮಾರ್ಥಗೀತನಾಮಪ್ರಕರಣಂ.

ಪದಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸೇವ್ಯವೆಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪದಲಕ್ಷಣಮಿಲ್ಲದೊಡಿಂ | ತಿದು ಸೇವ್ಯಂ ಜಗದೊಳರ್ಥಮುಳ್ಳುದಱಿಂದಂ |
ವಿದಿತಂ ಪೊನ್ನುಳ್ಳಂ ಗುಣ | ದೊದವಾವುದುಮಿಲ್ಲದಿರ್ಪೊಡಂ ಗುಣಿಯಲ್ತೇ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದೆರಡು ಗೀತಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ವರತನುಜನೆ ವಾಕ್ಕದು ನಾಲ್ಕಕ್ಕು | ಪರೆಪಶ್ಯಂತ್ಯಾದಿಗಳೆನಿಸಿಕ್ಕು |
ನುಡಿವಾತನ ತನುವಧ್ಯದೊಳೆಂದು | ಬಿಡದಿಹ ನಾದವೆ ತಿಳಿ ಪರೆಯೆಂದು |
ನಾಭಿಯೊಳಗದು ನಿಷ್ಕಲವರ್ಣತೆಯ | ಶೋಭೆವಡೆಯೆ ಪಶ್ಯಂತಿಯೆ ತಿಳಿಯ |
ಹೃದಯದೊಳಗದು ನುಡಿವಿಚ್ಛೆಯೊಳೊಂದೆ | ಒದವಿದ ಮಧ್ಯಮೆಯಪ್ಪುದು ಮುಂದೆ|
ಆದು ಕೇಳಸುವಿಂದುರ ಮೊದಲಾಗಿ | ಪದವೆಂಟಕ್ಷರರೂಪಾಗಿ |
ಪುಟ್ಟುವ ವಚನವೆ ವೈಖರಿಯಕ್ಕು ನೆಟ್ಟನೆ ಸಂಸೃತಿಗದು ಮೊದಲಕ್ಕು ||
ಬಟ್ಟಿಕಿಂತೀವಿಷಯಂಗಳು ನೋಡೆ ಘಟ್ಟಿಲನೆ ಮೋಹಿಸಿ ಕೆಡುವುವು ಕೂಡೆ |
ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಣೆ ಮಿಂಚಿನ ಕಳೆಯಂತೆ | ಮೃಗತೃಷ್ಣೆಯ ಕನಸಿನ ಸಿರಿಯಂತೆ |
ಸುರಧನುಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯ ಬಗೆಯಂತೆ ತೆರೆದೀಪಜ್ವಾಲೆಯ ತೆಱಿನಂತೆ |
ಸುಟ್ಟಿಗಾಳಿಯ ಮುಂಜಿನ ಪರಿಯಂತೆ | ಮುಟ್ಟುಗಲ್ಲಿನ ನೆಟ್ಟಿಲಂಬೆಗಳಂತೆ |
ಯುವತಿಯ ಚಿತ್ತದ ಕಾಹುರದಂತೆ | ವಿವಿಧವಿಷಯವೆಲ್ಲವು ತಾವಿಂತೆ |
ಆದಱಿಂ ದೃಢಮತಿಯವಱೊಳು ಸಲ್ಲ | ಮುದವಣುಮಾತ್ರದನಿತುಮಲ್ಲಿಲ್ಲ ||

4 ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಸಂಧಿ 6, ಸೂತ್ರ 122, ಪದ 985. ಇದರಲ್ಲಿ "ಅದ್ವೈತತತ್ವವನು ಪ್ರಕಟಿಸುವೆನು ಬೋಧಗತಿಯಿಂದ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮೈತ್ರೇಯಿಗಳ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಇದು ವೇದವೇದಾಂತದೊಳು ಗೋಪ್ಯವಾದರ್ಥ|ವಿದು ಪುರಾಣಾಗಮಸ್ಮೃತಿಸಾರ|
ಇದು ಪರಮಾರ್ಥದ ತಿರುಳು ತತ್ವರಹಸ್ಯ|ವಿದು ಸ್ಫಾಕೃತವೆ ಎಲ್ಲರಱಿಯಲ್ಕೆ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಗಣಗಳು, ನಿರಾಭಾರಿಗುರು, ಶುಕ, ವಾಮದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಕಾದ ಕಬ್ಬಿನದೊಂದು ಗಟ್ಟಿಯೊಳಗಣಿತ | ಮಾದ ಕಿಡಿಗಳುದಯಿಸುವಂತೆ |
ಭೇದರೂಪಿನ ಜಗಜ್ಜೀವರಕಲ್ಪಿತ | ನಾದೊಪರ್ಪನಲ್ಲಿ ಮಸಗಿ ತೋಕುರ್ ||
ಕೊಡನೀಗ ಮೃತ್ತಿಕೆಯೊಡನೇಕವಹುದೆಂಬ | ನುಡಿಯಂತೆ ತನಗೆ ಪರಮನೊಳು |
ಬಿಡದೊಂದುತನವೆಂಬುದಿದು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ | ವಿಡಿದುದಲ್ಲಿಂದು ಕಾಣಲುಬೇಕು|
ಹವಣಿಸೆ ನೀಲೋತ್ಪಲವಿದೆಂಬ ವಚನದಂ | ತವಿರಳಸೌಖ್ಯವಾರಿಧಿಯನು |
ತವೆ ತನ್ನ ನಿಜವೆಂಬುದಿದು ತನುಗುಣ ಗುಣ | ತ್ವವನುಂಟುಮಾಡದೆಂದಱಿವುದು ||
ಜರೆಮೃತಿಯೊಡಲಿಂಗೆ ಹರಣಕ್ಕೆ ಕ್ಷುಧೆತೃಷ್ಣೆ | ಪರಿಶೋಕಮೋಹವಾಬುದ್ಧಿಗೆ |
ಅರಿವರ್ಗವಾಮನಸಿಗೆ ನಿಸ್ತರಂಗಚಿ | ತ್ಪರಧಿಯೊಳವು ತೋಱಿಪರಿವುವೇ ||
ತನು ರುಜೆಯಾಗರವತಿದುಃಖಸಾಗರ | ತನು ತಾಪಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳ ಗೊತ್ತು |
ತನು ಮೂಲವದಱಿಂದಖಿಳದುಃಖವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ | ತನುಭಾವವ 'ಳೆ ದುಃಖದ ಕೇಡು ||

5 ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾತನರ ತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು ; 77 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಲಿಂಗ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಗಳು ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಿಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಪಾರ್ವತಿ.

ಇಂಗಡಲೊಳಿಂಪು ಬೆಳು|ದಿಂಗಳೊಳು ತಂಪು ಕುಸು |
ಮಂಗಳೊಳು ಕಂಪು ಬೆರೆದಂತೆ ಪರಮನೊಳು | ಪಿಂಗದಗಸುತೆಗೆ ನತನಪ್ಪೆ ||

ಪುರಾತನರು.

ಕೊರಳ ವಿಷಮುಂ ಕಂಡು|ಮರಣವಹುದೆಂದು ಭವ |
ಹರನನಾರಯ್ಯುತಿಹ ರುದ್ರಪಶುಪತಿಗೆ | ಶರಣೆಂದು ಸಿದ್ಧಿವಡೆವೆನು ||
ಮೃಡನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಳು ರುಜೆ|ಯಡರಿತೆಂದತಿಭೀತಿ
ವಿಡಿದು ನಿಜಲೋಚನವನಿತ್ತ ಕಣ್ಣಪ್ಪ | ನಡಿಗಳಂ ಪೂತ್ತು ಬಿಡದಿಪೆ ||

6 ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಪ್ರಕರಣ 10, ವಿಷಯಗಳು 765, ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 6000. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಗಮಾವಮ್ನಾಯಸಮ್ಮತದಿಂ ಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳನುಸಾರದಿಂದಸುಭವಿಗಳಹುದೆಂಬಂತೆ ಸ್ವಕಪೋಲಕಲ್ಪಿತಮಲ್ಲದ ಸಾರತರಮಾದ ಸತ್ಯಾರ್ಥಂಗಳನೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಮಣಿಪುಂಜವಂ ರಂಜನೆಗೆಯ್ದು ತರವಱಿತು ಸರಂಗೊಳಿಸಿ ನವೀನಕಂಠಾಭರಣವೆನಿಸುವಂತೆ ಮುಮುಕ್ಷುಜನಂಗಳೀ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಿಹುವೆಂದಱಿಸಿ ಬಲಿಲದಭಿವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿಲ್ಲಯೆ ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂದಱಿತು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಲೆಂದು ಬೆಳುಗನ್ನಡಮಾದ ಪಡನರಪದನೆಗಳಿಂ ಕವಿ ಪೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು

ಶ್ರೀಮದನಂತಸೂರಿಜನಸಮ್ಮತದಿಂದೆಸೆವೀವಿವೇಕಚಿಂ |
ತಾಮಣಿಯೆಂಬ ಸತ್ಕೃತಿಯನಾಲಿಸಿದಗ್ಗೆರ್ದೆಗೊಂಡ ಸಂಶಯ |
ಸ್ತೋಮವಡಂಗಿ ಬೇಱೆ ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರವನೋದುವ ಬಾಧೆ ಪಿಂಗಿ ಸ |
ತ್ಪ್ರೇಮದೊಳಕ್ಕುಮಿಷ್ಟಫಲಸಿದ್ಧಿಸಮುನ್ನತಿ ಶಂಭುಲಿಂಗದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ, ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ ಇವುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅನೇಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಬಟಿಕೆರಡನೆಯ ಭಾಗವೆ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವದಿಂದುತ್ತರಮೀಮಾಂಸೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರರೂಪದಿಂದೆಂಟಧ್ಯಾಯವಾಗಿಹುದದಱೊಳಗೆ ಪೂರ್ವದ ನಾಲ್ಕಧ್ಯಾಯವೆ ದೇವಕಾಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದದಱಿಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವಾದದಂತೆ ದೇವತಾದಿ ಲಕ್ಷಣವೆ ಬಲಭದ್ರರಾಮನಿಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಟಿಕುತ್ತರಮಾದ ನಾಲ್ಕಧ್ಯಾಯವೆ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದಾಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಸಾರ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕಮಾಗಿ ಶಂಕರಗುರುಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರಿಂದಧ್ಯಾಸ ಭಾಗಪೂರ್ವಕಮಾಗ ವೇದಾಂತಭಾಷ್ಯಂ ಗೈಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಟಿಕಾಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಾರೂಪಮಾಗಿ ವಿವರಣಾಚಾರ್ಯರಿಂ ವಿವರಣಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತಪೂ

ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿ—ಸಂಜಪಾದಿಕೆ, ರಾಮಾನಂದೀಯ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಭರಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂಗಳ್ ತಚ್ಛಿಷ್ಯರಿಂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು ಆ ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಬೋಧಕವಾಗಿ ವಾಚಸ್ಪತಿವಿಶ್ರರಿಂ ಭಾಮತಿಯೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತದಕೆ ಕಲ್ಪತರುವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವದಕೆ ಕೌಸ್ತುಭವೆಂಬ ಟೀಕೆ ಇಂತು ಸಿದ್ಧಾಂತಿತಮಾದ ಗ್ರಂಥಜಾತವೆ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳುತಿರ್ಕುಂ

ವಿಘ್ನತ್ರಯ ಪರಿಹಾರ.

ಅಂತಾಮುಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಂಗಳಾದ ಮೂಱು ವಿಘ್ನಂಗಳನೆಂತು ನಿವಾರಿಸಲಕ್ಕುಮೆನೆ—ಶ್ರವಣಮನನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಂಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪಮಾದ ಮುಂಗಳಂಗಳಿಂ ಕ್ರಮಮಾಗಿ ವಿಘ್ನತ್ರಯವಱಿವುದು. ಆಪ್ತವಚನದಿಂದಾತ್ಮೌಪಶ್ರವಣವಾಗಲು ತಾನು ಸೂತಕಿಯೆಂದು ದೃಢತರವಾಗಿ ನಂಬುವಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯವನವಧರಿಸುವುದೆ ಶ್ರವಣವೆನಿಸುವುದಾಗಿ ಇದಱಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ ನಿರಾಕೃತಮಕ್ಕುಂ. ಅಂತು ಶ್ರುತಮಾದ ವೇದಾಂತಾರ್ಥಮುಂ ಸದ್ಯುಕ್ತಿಸತ್ತರ್ಕಂಗಳಿಂ ಚಿಂತನಂಗೈವುದೆ ಮನನವೆನಿಸುವುದು. ಇದಱಿಂ ಸಂಶಯಭಾವನೆ ನಿವೃತ್ತಮಕ್ಕುಂ. ಆ ಶ್ರವಣಮನನಂಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದೆ ದೃಢತರಮಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತಮಾದರ್ಥಮುಂ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತದಿಂದನುಸಂಧಾನಂಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರಾಂತಃಕರಣನಾಗಿಪ್ಪುದೆ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಇದಱಿಂ ವಿಪರೀತಭಾವನೆಯೆಂಬ ವಿಘ್ನಂ ಪರಿಹಾರವುಕ್ಕುಂ.

ಅಜಹಲ್ಲಕ್ಷಣೆ.

ಕುಂತಾಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಚೇತನಂಗಳಾದ ಕುಂತಾಯುಧಂಗಳ್ ಚೇತನ ಸಂಬಂಧಮಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನುಪಪನ್ನಮಾಗಿ ಕುಂತಶಬ್ದಂ ತನಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಕುಂತಾಯುಧಂಗಳಂ ಬಿಡದೆ ಕುಂತಧಾರಿಗಳಂ ಲಕ್ಷಿಪುದೆ ಅಜಹಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವೆನಿಸುವುದು.

7 ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ.

ಇದು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಕೃತ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೆ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 5. ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುರಂಗಕವಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಸಂಗಮವಿಭು, ತಾಯಿ ಮಹದೇವಿ. "ಪುಲಿಗೆರೆಯೆ ಪುರಾಧಿಪ ಶ್ರೀಸೋಮನಾಥಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳವು ಪುಲಿಗೆರೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ಮನುಜಸ್ತುತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಸುರಂಗಕವಿ ನಾಲಗೆಯಂ ಗಿರಿಶಂಗೆ ಮಾಱಿದಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಹಿಂದಣ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಇವನ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಮತ್ತಾವ ಕವಿಯಿಂದಲೂ ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಅಲ್ಲದೆ 1 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ 28 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ"ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬುದೇ"ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಈ ವಾಕ್ಯವು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ (ಸು 1195) ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆವ್ರದರಿಂದ ಆಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಇವನು ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು; ಎಷ್ಟು ಈಚೆಯವನೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇಸರಿ ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಷಡಕ್ಷರಿಗೂ(1655) ಇವನಿಗೂ ಹಲವುಕಡೆ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಷಡಕ್ಷರಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಣ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಭಲ್ಲಟನೋಜೆ ಬಾಣನ ಚಸಂ ಭವಭೂತಿಯ ಸಂದ ಬಿನ್ನಣಂ |
ಬಿಲ್ಹಣನುಕ್ತಿ ಭಾರವಿಯ ರೀತಿ ಮಯೂರನ ಬಂಧಗೌರವಂ |
ಮುಲ್ಹಣನಚ್ಚಭಕ್ತಿ ವರಮಾಘನ ಜಾಣ್ಣುಡಿ ದಂಡಿಯೊಳ್ಪು ವಾ |
ಗ್ವಲ್ಲಭಕಾಳಿದಾಸನ ರಸಂ ನೆಲಸಿರ್ಕೆ ಮದೀಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಪಣ್ಣಕವಸ್ತುಕಕವಿಜನ | ಕರ್ಣಾಭರಣಂ ಶಿವೈಕಸಮುದಯಪೀಯೂ |

ಪಾಣಿ ವಚಂದ್ರನೆನಿಪ್ಪಂ | ಕರ್ಣಾಟಕನೀಂದ್ರನಮುಮ ಸುಕವಿಸುರಂಗಂ ||
ಧರಣೀಶರ್ ಮೆಚ್ಚೆ ನಾನಾಚತುರಕಲೆಗಳಂ ತೋಱಿ ವಿಭ್ರಾಜಿಪಂ ಸ |
ದ್ಗುರುಪಾದಾಂಭೋಜಭೃಂಗಂ ನವರಸಕವಿತಾನತಕೀನೃತ್ಯರಂಗಂ ||
ಸರಸವ್ರಾತಾಂತರಂಗಂ ವಿಬುಧವಿನುತನಿಶ್ಶೇಷವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಂಗಂ |
ಭರತಾಂಗಂ ಶೈವತುಂಗಂ ಪ್ರತಿಭಟಕವಿವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗಂ ಸುರಂಗಂ ||
ಬಿದಿ ಜಗಮಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸುಖ | ದೊದವ್ಮೈದದೆ ಜೈತ್ರನಂ ಸುಧಾಕರನಂ ನೀ |
ರದಮಂ ಸುರಂಗಕವಿಯಂ | ಪದಪಿಂದಂ ಪಡೆದು ಪರಮಸುಖಮುಂ ಪಡೆದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 63. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ 63 ಶಿವಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಉಪಮನ್ಯುಮುನಿ ಕೃಷ್ಣಾದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈಚರಿತವನ್ನು ಲೈಂಗ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಾನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅಲಗಳ ಕಂಪಿನಂತೆ ವಿಗಿದಾಡುವ ತುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಂತೆ ತಂ |
ಬೆಲರಿನ ಪೆಮೊಗ್ಗೆಯಂತೆ ತನಿವಣ್ಗಳೆನೊಪ್ಪುವ ಮಾವಿನಂತೆ ಪಂ |
ಬಲಸುತೆ ಕಳ್ದು ನೋಡುವೆಳವೆಂಡಿರ ಕಣ್ಮಲರಂತೆ ಬಲ್ಲರಂ |
ನಲವಿನೊಳೆಯ್ದೆ ಸೋಲಿಪುದು ಕಬ್ಬಿಗರಾಳ್ದನ ಕಬ್ಬದೆಟ್ಟಿರಂ ||
ಶಿವಪದಭಕ್ತ್ಯಿಯ ತಳಯ್ವನೆ | ನವರಸದೆಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಂಗಳ ನೆಲೆಯಾ |
ಯ್ತವನಿಗೆ ಸುರಂಗಕವಿಯು | ತ್ಸವದಿಂದಂ ಪೇಳ್ದಿ ಕಾವ್ಯಸಾರೋದ್ಧಾರಂ ||
ಛಂದಂಗಳ್ ವಾಗ್ವನಿತೆಯ | ಛಂದಂಗಳ್ ಸಭ್ಯನವ್ಯಕಾವ್ಯಲಸನ್ಮಾ |
ಛಂದಂಗಳ್ ನವರಸದು | ಚ್ಛಂದಂಗಳೆನಲ್ಕೆ ಕವಿಸುರಂಗಂ ಪೇಳ್ದಿಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳು 18ನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

'ಇದು ಸಕಲಸುರನಿಕರಮಕುಟಮಾಣಿಕ್ಯಮಾಲಾಮರೀಚಿಪುಂಜರಂಜಿತಪಾದಪಂ ಕಜಶ್ರೀಮತ್ಪುಲಿಗೆರೆಯಪುರಾಧಿಪಶ್ರೀಸೋಮನಾಥಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚಾರಿತ್ರದೊಳ್.

ಈತನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗವುವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸಮುದ್ರ

ಹರಿಯ ನೆಲೆ ಸಿರಿಯ ತಾಯ್ವನೆ|ಸುರಕುಜದೆಡೆ ಪವಳದೇಱ್ಗೆ ಮುತ್ತಿನ ತಾಣಂ |
ವರಶಂಖದಿಕ್ಕೆ ರತ್ನದ | ಹರವರಿಯೆನಿಸಿತ್ತು ಬಹುಳಪಾರಾವಾರಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ಪರಿಕಿಪೊಡಿಂಪಿಂ ಗುಣ್ಪಿಂ | ಪರಮಪವಿತ್ರತೆಯನೀವ ಸೆಂಪಿಂ ತಂಪಿಂ |
ತರುಗಳ ಸೊಂಪಿಂ ಕಂಪಿಂ | ವರಕಾವೇರೀಸಮಾಖ್ಯನದಿಯೆಸೆದಿರ್ಪಂ ||

ಆರಾಮ

ಅಲದಳಲಗೊಳಂಚಲಿಂ ಮೆಱೆವ ಸಂಪಗೆ ತಳ್ತಿಡಿದಿದಳ ಪಣ್ಗಳಿಂ |
ದೊಲೆಯುತುಮಿಪಳ ಮಾಮರನಲಂಪಿನೊಳೀಚರಮಿಾವ ಗಂಡುಗೋ |
ಗಿಲೆ ಪೊಸಗಂಪಿನೊಳ್ ಪೊರೆದು ತೀಡುವ ತೆಂಬೆಲರುರ್ಕುಳಸೊಕ್ಕಿನಿಂ |
ನಲಿವೆಳದುಂಬಿವಿಂಡು ಪೊಟಿಲಾರವೆಯೊಳ್ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿ ತೋಱುಗುಂ ||

ಮಾಗಿ

ಕಡುಜಳಿಗಾಱಿದ ನದಿಗಳ|ಮಡುವಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ತಡಿಯ ಪಾಸಱೆಯೊಳ್ ಮೆ|
ಯ್ನಡುಗುತೆ ಮೊಸಳೆಗಳೀಚಲ | ಕಡಿಗಳವೋಲ್ ಬಿಟ್ಟಿ ಪೊರಳುತಿರ್ದುವು
ಬಿಸಿಲೊಳ್ ||

ಮಳೆಗಾಲ

ಜಡಿಗೆ ತನ್ನುಡುಗೆ ಕಾಲ್ಗಳ್| ನಡುಗೆ ಮೊಗಂ ತಗ್ಗೆ ಕೋಡನೊಡ್ಡಿ ಬಿಗುತೊಳ್|
ಳ್ದೊಡೆಯೊಳ್ ಬಾಲವನಿಟ್ಟಡಿ | ಯಿಡಲಾಱದೆ ಮೇಹುದೊಱೆದು ನಿಂದುವು
ಪಶುಗಳ್ ||

ವೃದ್ಧತಾಪಸ

ಉಡುಗಿದುರಸ್ಥಲಂ ತೆರೆಗಳುಣ್ಮೆದ ಮೆಯ್ ಮಿಗೆ ಜೋಲ್ದ ಪುಬ್ಬೆ ಬೆ |
ಳ್ಪಿಡಿದ ಜರಜ್ಜಟಾಳಿ ನೆಱೆ ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು ಱೆ ತೂಗುವಾನನಂ |
ಪಿಡಿದ ಕರಾಂತಯಷ್ಟಿ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿರೆ ಪಲ್ಪಱೆಗುಟ್ಟುತಂದು ಮು |
ಪ್ಪಡಸಿದ ತಾಪಸಾಕೃತಿಯನಾಂತು ಶಿವಂ ನಡೆತಂದನಟ್ಟಿಯಿಂ ||

ಚಂದ್ರ

ವಿನುತವಸಂತನ ಬೆಳ್ಗೊಡೆ | ಬಿನದದೆ ರತಿ ಸಿಡಿದ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಸೆಂಡಸಮೂ |
ಸ್ತ್ರನ ಕರದ ಕುಸುಮಖೇಟಕ ಮೆನಲೆಸೆದುದು ಬೆಳ್ಪಿನಿಂ ಸುಧಾಕರಬಿಂಬಂ ||
ಸರಭಸದಿಂ ರತಿ ಬಂದ್ಯೆ | ಸರಳನ ಕರತಳಕೆ ನಲಿದು ನೀಡುವ ಪೊಸಕ |
ತ್ತುರಿಯಂ ತುಂಬಿದ ಪಳಿಕಿನ | ಕರಡಿಗೆಯೆನಿಸಿತ್ತು ಚಿಹ್ನದಿಂ ಶಶಿಬಿಂಬಂ ||

ಮಾವು

ವರಫಲವಿತರಣಶೀಲಂ | ಧರಣಿಪಭೋಗಾನುಕೂಲಮುರುಶುಕಲೀಲಂ |
ಪರಭೃತಪಾಲಂ ಮೆಱೆದುದು | ಪರಿಗಾಯದ್ಭೃಂಗಮೂಲಮಮೃತರಸಾಲಂ ||

ಮಹೇಶ

ವರಮುಖಮಂಡನಕ್ಕೆ ಮುಡಿಗಂಸಿಗೆ ಚೆಲ್ವಿಗೆ ಭೋಗದೇಱ್ಗೆಗಂ |
ಸರಿಪಡಿಪಾಟಿಪಾಸಟಿಗಳಾಗದೆ ತದ್ವಿಧು ವಾಯು ಕಂತು ಬಂ |
ಧುರಮಧು ಕಂದಿದಂ ಕರಮೆ ಚಂಚಳನಾದನನಂಗನಾದನಾ |
ಸುರವನವಾಸಿಯಾದನೆನುತಂಗನೆ ಒಣ್ಣಿಸಿದಳ್ ಮಹೇಶನಂ ||

ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನಬಸವ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಪದಮುಂತ್ರಗೋಪ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇವನ ವಿವರಣದ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಇದೇ ಪದಮುಂತ್ರಗೋಪ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬಂದು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಬಬ್ಬ ಕವಿ (ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ) ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

[illegible]ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗಸಮರಸವೆಂಬ ನಿರ್ವಯಲ ನಿಜಸಮಾಧಿಯ ಸ್ವ
ರೂಪಾರ್ಥಂಗಳನು ಪರಶಿವಯೋಗಿರಾಜ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ನೆವದಿಂದ ತಮ್ಮಂಶೀಭೂ
ತರಪ್ಪ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾಗಣಂಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಲೆಂದು ತಮ್ಮ
ಸ್ವಾನುಭಾವಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪರಮಾಮೃತವಾಕ್ಯಂಗಳಿಂದ ಪದವಿಟ್ಟು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮುಂ
ತ್ರಗೋಪ್ಯವೆಂಬ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಪ್ಪ ಶಿವಾನುಭಾವಾರ್ಥಂಗಳೊಳಗೆ
ಅಸುಜಿಜ್ಞಾನಗುರು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಕರುಣಿಸಿದಷ್ಟು ಅರ್ಥವನರಿದು ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನ

ಬಸವಣ್ಣನಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಾನುಭಾವಜ್ಞರು ಪೇಟ್ದ ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯಂಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ನಾನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ನುಡಿಗಳೊಳಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಿವರಣಕಾರನು ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಾಧವ. ಸು. 1500

ಈತನು ಮಾಧವಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ಕುಂತಳ ದೇಶದ ಹರಗಟನಾಡ ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭುವಾದ " ವಾಜಿಕುಲತಿಲಕ ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರೋದ್ಭವ ಪ್ರಭುಲಲಾಮ ಆಹವಭೀಮ ಹರಪಾದಾಂಬುಜಭೃಂಗ" ಆದಿರಾಜ ; ಇವನ ಮಗ ದೇಪರಸ; ಇವನ ಮಗ "ಶಿವಪಾದಾಂಬುಜಚಕೋ ಚರೀಕ ವಿದ್ಯಾನಟೀನೃತ್ಯಮಂದಿರ ರಿಪುಸೈನ್ಯಶೈಲಸುರಪ ದ್ವಿಜಕುಳಾಕಲ್ಪ ಸಕಲವಿದ್ಯಾವಾಧವೀವಾಧವ " ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭು ಮಾಧವ. ಇವನೇ ಕವಿ. ಮೇಲಣ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಇವನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಶೂರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಭರತಂ ಛಂದಮಳಂಕೃತಂ ಮದನಶಾಸ್ತ್ರಂ ಗಾರುಡಂ ಚಾಪವಿ |
ದ್ಯೆ . ಸ . ಪಾ . ನಿಘಂಟು ಕಲ್ಪಿತಲಿಪಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಶಿಲ್ಪಿಕ್ರಮಂ ||
ಕರಣಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಸಮಸ್ತಶಕುನಂ ನಾನಾವಧಾನಂಗಳೀ |
ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭು ಮಾಧವಾಂಕನೊಳೆ ತೋಕುರ್ಗಂ ನೋಡೆ ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ||
ವಿವಿಧಾಲಂಕಾರಮೊಳ್ಪಂ ಪಡೆಯೆ ಸರಸರೇಖಾವಿಳಾಸಂ ಬೆಡಂಗಾ |
ನೆ ವಿನೂತಾನೇಕಭಾವಂ ನೆಗಳ್ದಿಸೆಯೆ ಪದನ್ಯಾಸಮಿಂಬಾಗೆ ವಾಬ್ಯಾ ||
ದ್ಭವವತ್ಯಾನಂದವಃಂ ಮುಂದಿಡೆ ವರಕವಿತಾಕಾಂತೆಯಂ ಸತ್ಕಳಾಸೌ |
ಷ್ಠವದಿಂದುತ್ಸಾಹಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ತನಗೆ ವಶಂಮಾಡಿದಂ ಮಾಧವಾಂಕಂ ||
ಸರಸತಿಯಿಂ ನಾನಾಲಂ | ಕರಣಾಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದೆ ಕರ್ಣಾಟಕಳಾ ||

ಪರಿಣತಿಯಿಂ ಮ್ಲಾಧವನೀ । ಧರಣಿಯೊಳವದಾತಕೀರ್ತಿವಧುವಂ ಪಡೆದಂ ॥
ವನಿತಾಲಾವಣ್ಯರತಾ್ನ ಕರಕುಮುದಸಖಂ ನಿಜೀತಾನಂಗರೂಪಂ ।
ಘನತೇಜೋಮಂದಿರಂ ದುರ್ಧರರಿಪುಘನಸಂದೋಹತೀವ್ರಾನಿಳಂ ಸ ॥
ಜ್ಜ್ವನಲೋಕೋತ್ಸಾಹಪಂಕೇರುಹದಿವಸಕರಂ ಸತ್ಕಳಾವಲ್ಲಭಂ ಭೋ ।
ಗನಿವಾಸಂ ತಾನಳಂಕಾರನನುಸಿದ್ದನಿದಂ ಶಾರದಾಕರ್ಣಪೂರಂ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ

ಇದು ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದ ಭಾಷಾಂತರ; 3 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ನಮದಮರಕಲ್ಪಕುಜಮಕುಟಕೋಟಿಘಟಿತನವಾರುಣಮಣಿಕಿರಣಕಿಸಲ ಯೋಪಹಿತವಿಮಳನಖಕಾಂತಿಕುಸುಮಮಂಜರೀರಂಜಿತ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿಸದನನಾರಾಯಣ ಚರಣಕಮಲಭ್ರಮರಾಯಮಾಣ ಸುಕವಿಮಾಧವಪ್ರಣೀತಾಲಂಕಾರನಿದಾನದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನುತಪೂರ್ವರಾಜಕೀರ್ತಿ । ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ ಶಬ್ದಮುಕುರದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಂಡಾ ।
ಕ್ಷಿತಿಪಾಲರಱಿದೊಡೇಂ ಕೇ|ಡತಿಶಯದಿಂ ಕೀರ್ತಿಬಿಂಬವಾಕಲ್ಪಾಂತಂ[1] ॥
ಮತಿ ಮಿಗೆ ಪೂರ್ವವಾಸನೆಯ ಸದ್ಗುಣಮುಂ ಬಱಿಸಂದು ತೋಱುವ ।
ದ್ಭುತತರಮಪ್ಪ ಸತ್ಪ್ರತಿಭೆಯಿಲ್ಲದವಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ॥
ಶ್ರುತಮನನಾರತಂ ಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸಲೈತರೆ ದೇವಿ ಕೂರ್ತು ನಿ ।
ಶ್ಚಿತದೆ ನವೀನವೆಂದೆನಿಪನುಗ್ರಹಮಂ ನೆಱಿ ಮಾಟ್ಪಿಳರ್ಥಿಯಿಂ[2] ॥
ನಿರುಪಮಕಾವ್ಯಶರೀರ । ಕ್ಕುರುತರಶೋಭಾಕರಂಗಳೆನಿಸುವ ಧರ್ಮೋ ।
ತ್ಕರಮೆಲ್ಲವಳಂಕೃತಿಪರಿ । ಕರಮೆನಿಸುಗೆ ಸಕಳವಿಬುಧಜನಮತದಿಂದಂ[3] ॥
ಸಮರೂಪಶಬ್ದವಾಚ್ಯತೆ । ಸಮನಿಸೆ ಪೆಸರಿಂದದಕ್ಕುಮೆಯ್ದೆ ಸಮಾನೋ ।
ಪಮೆಯೆಂಬೆನಲುದ್ಯಾನಂ । ರಮಣೀಮುಖದಂತೆ ಸಾಳಕಾನನರಮ್ಯಂ[4] ॥

1 ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 5. 2 *Ibid.*,I, 104. 3. *Ibid.*, II, 1. 4. *Ibid.*, II; 29.

ಶ್ರೀಧರದೇವ. ಸು. 1500.

ಈತನು ವೈದ್ಯಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಜಗದೇಕಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮುನಿಚಂದ್ರದೇವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೈದ್ಯಾಮೃತ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಗದ್ಯಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದೊಂದು ಕಂದವೂ ಇದೆ; 24 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಲವುಕಡೆ ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಧರದೇವಂ ಕರುಣದಿ | ನೀಧರೆಯೊಳ್ ಮಾನಿಸಗೇ ಸುಖಮಪ್ಪಿನೆಗಂ |
ವ್ಯಾಧಿಹರಮಪ್ಪ ತೆಱದಿಂ | ಸಾಧಿಸಿ ಪೇಟ್ದಪನಿದೊಂದು ವೈದ್ಯಾಮೃತಮಂ ||

ಕೆಲವು ಅಧಿಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಜಗದೇಕಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಶ್ರೀಧರದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ವೈದ್ಯಾಮೃತದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಪಂಚಗುಲ್ಮಅತಿಚಾರ.

ಸೂರಣ, ಮಂಗುರವಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರ್ರಮೂಲ, ಕುಸ್ತುಂಬರಿ ಇನಿತುಮಂ ಉಳಿಯಲಾಗಲಿ ಉಂಬಿಲದಲಾಗಲಿ ಆಹಾರ್ಯವಶೇಷಂಮಾಡಿ ಕೊಳಲೊಡಂ ಪಂಚಗುಲ್ಮ ಅತಿಚಾರಂ ಕೆಡುಗು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ.

ವಿಷಮವಾದ ಕಠಿನಾಸನದಿಂದಂ ಮಲನಿರೋಧದಿಂದಂ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಮೇಲೆ ಭೋಜನವ ಮಾಡುವುದರಿಂದಂ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ಅದು ಆರುಪ್ರಕಾರಮಕ್ಕುಂ: ಇದ್ದಿಸೆಯ ರಕ್ತಂ ಅಪಾನಕ್ಕೆ ಱದು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸ....ಅಂತವಳಯಮೆಂಬಿರಡುಪ್ರಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ರಕ್ತವೊಡೆಯದೆ ದೇಹದೊಳಗೆ ಗಂಟಾಗಿ ಅಂತವಳಯಮಕ್ಕುಂ

ಕಠಿನಾಸನದಿಂದಂ ಮಲ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪೋಪಾಗಳ್ ರಕ್ತವೊಡೆದು ಮೊಳೆಗಳ್ ಪೊಱ
ಮಡುಗು.ಗ.....ಬಹಿವಳೆಯಮಕ್ಕು.ಉದಕ್ಕೆ ಅರೋಚಕಮಕ್ಕು . ವಿಷಮಾಗ್ನಿಯುಂ
ಬೆನ್ನು ಬೇನೆಗೆಯ್ವುದುಂ ಕರುಳಱಿಪುವುದುಂ ಹುಳಿದೇಗುಮಡಿಗಡಿಗೆ ಬಕ್ಕುಂ.ಛರ್ದಿ
ಯೆತ್ತುವುದುಂ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯುಂ ಮಲಾ ಹಿಕ್ಕೆಯುಂ...ದುಂ ಗುದದಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯಪ್ಪುದುಂ
ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶೂಲೆ ಪಿರಿದಪ್ಪುದುಂ ಇದು ವಾತಲಕ್ಷಣಂ ಉರಿವುದುಂ ಕೆಚ್ಚನಪ್ಪುದುಂ
ನೀರ ತೃಷೆಯುಂ ಉರಿಮೂತ್ರಮುಮಡಿಗಡಿಗೆ ಬಕ್ಕುಂ; ಇದು ಪಿತ್ತಲಕ್ಷಣಂ.ಮೊ...
ಗಪ್ಪುದುಂ ಗುದಂ ತಿಂಬುದುಂ ಆಮವೆರಸಿ ಮಲಂ ಪೋಪುದುಂ ಅತಿಜಡನಪ್ಪುದುಂ ಇದು
ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಕ್ಷಣಂ. ಒಂದೆರಡುಮೂಱಿಮೊಳೆಯಕ್ಕುಂ, ಗುದವಳಯ ಹೊಱಗೊಳಗೆ ತಿವಿ
ರವಕ್ಕುಂ, ತೀವ್ರಬೇನೆಯಕ್ಕುಂ....ಲು ಸುಟ್ಟು ಕರಿಯಂಮಾಡಿ ತಾಮ್ರಭಾಜನದಲಿಕ್ಕಿ
ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಿಂ ಭಾವನೆಯುಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಲ್ಕಂಮಾಡಿ ವಿಸರ್ಪನಹುಣ್ಣಂ ಬಿರಸಿಯ
ಲೊಱಿಸಿ ಪೂಸಲು ಎಲ್ಲಾ ವಿಸರ್ಪಂ ಕೆಡುಗು.ಅರಿಸಿನಮಂ ಚೂರ್ಣಂಮಾಡಿ ಕಳ್ಳಿಯ
ಹಾಲಲು ಕಲಸಿ ಎಣ್ಣೆಯುಂ ಪೂಸಿ ಪೂಸುಗೆ ಮೊಳೆ ಕರಗುವುವು. ತ್ರಿಕಟುಕ ಸೈಂಧವ
ಕಾಳುಹೀರೆಯ ಎಲೆ ಇವನರೆದು ಗುದದಲೇಱಿಸುಗೆ ಅಂತರ್ಮಳೆಯುಂ ಕೆಡುಗು.

———o———

ಗುರುನಂಜ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರಕೃತ ಯಜುರ್ವೇದಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀ
ಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯನು,
ನಾಸಾಪುರ (ಮೂಗೂರು) ಮಠನಿವಾಸಿ. " ಶ್ರೀಮದನಂತಮುಕ್ತಿಸೀಮಂ
ತಿನೀಸೀಮಂತಸರಣಿವಿಹಾರಲೋಲಯೋಗೀಂದ್ರ,ಪರಮ ಶಿವಾನನ್ಯಯೋ
ಗಯೋಜಕ, ಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದರ್ಶನನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ " ಎಂದು
ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಟೀಕೆ ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ.
ಇದಕ್ಕೆ ರುದ್ರಭಾಷ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸತ್ಪಾ
ವರಶಾಂತಯೋಗಿಯ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗುರುನಂಜೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸೇರಿಸಿದ ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟದ ಅಥವಾ
ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀಸ್ತೋತ್ರ, ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟದ ಎಂಬ ಎರಡು
ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಈ ಕವಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿ

ರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ (ಪದ್ಯ 109)

ಕುಳಿವೆಳ್ಪಟ್ಟೆಯ ಕುವರಿಯನ್ಯೆವೊಗ|ನೊಲವೆನಿಪಂಬುಜಕೆಱಿಗುವ ಬಮರಿಯ|
ನಲರ್ಗಣ್ಣಂ ಪೂಜಿಪ ಚರಣದ ರವಿಶತಕಿರಣದ ಸೊಂಪಂ ||
ಪಲವೊಡಲಬಲೆಯನನುಪಮವಿಭವೆಯ | ಬಲವಂದಭಿನಮಿಪೆಂ ಬಗೆಯೊಳು ನೆಲೆ|
ಗೊಳೆ ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯನು ಶಂಕರಿಯನು ಶಿವತತ್ವದ ಸಿರಿಯ ||
ಕೆಂಬಾಯ್ದಱಿಯ ಕೆಂಕಮಂ ಕಣ್ಣಬೆಳವಣ್ಣಂ | ಮಂ ಬನರಿದಲೆಯ ಕಪರ್ದಂ
ಶಂಕರನ ಜಡೆದು |
ಱಿಂಬಿಂಗೆ ತನುಲತೆಗೆ ಕಂಬುಕಂಧರಕೆ ರಾಗಂಬಡೆದು ಬಿಡದೆ ಕಡನಾ ||
ಇಂಬಿನಿಂದೀವಂತೆಳಸುವಗಜೆ ಸಲಹುಗನ್ನಿ|ಶಂ ಬೆಂಬಿಡದೆ ಗಿರೀಶಾಂಬಕಾಂಬುಜಕೆ ರೋ
ಲಂಬೆ ಯುಗಸಪ್ತ ಜಗದಂಬೆ ತತಸದ್ಗುಣಕದಂಬೆ ಕರುಣಾವಲಂಬೆ ||

ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ (ಪದ್ಯ 113)

ಶಿವಗೆ ನೆಲ ಜಲ ಮರುತ್ತು ಗಗನ ಶಿಖಿ ಶಶಿಯಾತ್ಮ | ರವಿಯೆಂಬಿವೆಂಟಂಗವಹುವು
ಭಕ್ತಂಗೆ ಗುರು |
ಭವವಿಮೋಚನಲಿಂಗ ಚರ ಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಶಿವಮಂತ್ರ ಪಾದೋದಕ ||
ತವೆ ಸುಪ್ರಸಾದವಷ್ಟಾವರಣವಷ್ಟಾಂಗ | ವಿವಱಿಂ ಪ್ರಪಂಚಮುಂ ಪೆಱೀಸುವ
ನಾಶಿವಂ |
ಶಿವನ ಭಕ್ತಂ ಪ್ರಪಂಚಾವಹನಹಂ ಭಕ್ತನಧಿಕಂ ಮಹೇಶನಿಂದ ||

———o———

ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1500

ಈತನು ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಸಮಸ್ತಹರಿಸುರವಿಸರವಿ ರಾಜನ್ಮಸ್ತಕನ್ಯಸ್ತನೂತ್ನರತ್ನಗಭಸ್ತಿವಿಸೃತಸರಃಪದಾತ್ಮಯಮಾನಪನ್ನಗಜಾವಲ್ಲಭಪಾದ ಪಂಕಜಲಸದ್ಭೋಲಂಬನಪ್ಪ ಹರಗುರುಚರಚರಣಸೇವಾಧುರಂಧರನಪ್ಪ ಪರಮತವೇ ಶ್ಯಾಭುಜಂಗಬಿರುದಾಂಕನಾದ ಸತ್ಕವಿನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯದೇವ ಎಂಬ ಗದ್ಯಭಾಗ ದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಪರಮತವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ,

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ

ಈ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಕಲವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಪನಿಷದರ್ಥಮುಂ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿ ಜೈನಚಾರ್ವಾಕವೆಂಬಾಯೆಂಬಾದಿವೈಷ್ಣವರೆಂಬ ಮುದಗಜಕ್ಕೆ ಅಂಕುಶವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಗಿರಿಜಾಕುಚಕುಂಕುಮ | ರಾಗಾಂಕಿತವಕ್ಷನಕ್ಷಯಂ ಸರ್ವೇಶಂ |
ಯೋಗಿಜನಹೃನ್ನಿವಾಸಂ | ಭೋಗೀಂದ್ರಾಭರಣನೊಲ್ದು ಸಲಹಲಿ ಜಗಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶಮೆಂ | ಬುರುತಾರಾವಳಿಯ ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯಂ |
ವಿರಚಿಸಿದನೋದುವುದಿದಂ | ಪರಿಭವಮಿಲ್ಲಮಮ ನೋಡಲಿದುವೆ ಯುಧಾರ್ಥಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ. ಸು. 1500

ಈತನು ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ನವುಕಚಮಕ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಯಾಗಂಟಿಶರಭಲಿಂಗಭಕ್ತನು, ತೈತ್ತಿರೀಯಯಜುಶ್ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ, ಅತ್ರಿಗೋತ್ರದವನು, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಸೂತ್ರದವನು, ಶಿವಲಿಂಕಮುಂಚಣ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ಕೋಕಿಲಾಕುಂಡ ಸಂಗನ ಗುರುಲಿಂಗ, ತಾಯಿ ನಂದ್ಯಂಬೆ, ಗುರು ಪಿತೃವ್ಯಸಂಬಣ್ಣ, ಸ್ಥಳ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಟಿಕಾಪುರ. ಇವನಿಗೆ ಕಾಶೀಕಾಂಡಚೆನ್ನವೀರಕವಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದು. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ದೊಡ್ಡಪಂಡಿತನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇವನ ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣಟೀಕೆಗೆ ಶಬ್ದಮಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಅರ್ಧೇಂದುಮೌಳಿಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಕತಕದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದ

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸೋಮನಾಥಂ ಪ್ರಭು ಗಿರಿಶಪದಕ್ಕೇಪಿತಂ ಚಿತ್ತಭಕ್ತಿ |
ಶ್ರೀರಾಮಂ ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯಂ ವಿರಚಿತವೆನಿಪರ್ಧೇಂದುಮೌಳಿಸ್ತವಾಖ್ಯಂ ||

ಎಂಬ ಅಶುದ್ಧವಾದ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥನ ಭಕ್ತನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಜೈನಕವಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅರ್ಧೇಂದುವ್ಯೌಳಿಶತಕ

ಇದು 108 ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ ; ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಅರ್ಧೇಂದುಮೌಳಿ ಎಂದೂ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಂತಶುದ್ಧ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ; ಶೈವಾಗಮೋಕ್ತ, ಶಮದಮನಿಯತಾರ್ಥಪ್ರದ ಎಂದು ಕವಿ ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಸಿಯಂ ಪಾಲಿಂದೆ ಕಡರ್ಪಲ್ ಬಿಳಿದೆನಿಕುಮೆ ಕಲ್ ನೀರೊಳೆಂತಿದೊರ್ಪಡಂ ಮೆ |
ಲ್ಪು ಸವುಟತೇನಕ್ಕುಮೇ ಕಂಬಿಯೊಳವಸಿ ಚಿರಂ ಕಟ್ಟಿರಲ್ ನಾಯು ಒಲಂ ||
ಸಸಿನಂ ತಾನಕ್ಕುಮೇ ದುಗುರ್ಣದೊಳನುದಿನಂ ಮೆಚ್ಚುವಟ್ಟಿದರ್ಪನಂ ಮಾ |
ಣಿಸಲೆನ್ನಂ ಬಕುರ್ಪಮೇ ಸದ್ವಚನಶತದೊಳಂ ನೋಱಿಪೊಡತ್ಯಂತಶುದಾ ||
ಱಿಸತ್ತುಂ ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದುಂ ಪಸಿದುಮುಲಸಿಯುಂ ದುಃಖದೊಳ್ ಚಿಂತಿಸುತ್ತುಂ |
ಬೇಸತ್ತುಂ ಸರ್ವರೋಗಗ್ರಹಭಯಬಕಿತಾವಸ್ಥೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿದಂದುಂ ||
ಕೂಸಾಗಿರ್ದಂದು ಮಾಯಾವ್ಯಸನಭರದೊಳಂ ಮುತ್ತೊಡಂ ನಿಮ್ಮ ತತ್ವಾ |
ಭ್ಯಾಸಂ ಮಚ್ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಸಂಕ್ರಮಿಸುಗೆಯೆನಗೆಂದೆಂದುಮರ್ಧೇಂದುಮೌಳೀ ||
ಆನಾಗೇನಪ್ಪೆನೆಲ್ಲಿಂದೊಗೆದೆನೆನಗೆ ನಂಟರ್ಕಳಾರೆನ್ನ ಪೋಪ |
ಸ್ಥಾನಂ ತಾನಾವುದೆನ್ನಂ ಪಿಡಿದು ತಿರಿಪುತಿರ್ದಪ್ಪರಾರೆನ್ನ ಜನ್ಮಂ ||
ತಾನೇತಕ್ಕಾದುದೆಂದಿಂತಿದಱಿ ಮೊದಲ ಬೇರಾವುದೇನೆಂದು ತನ್ನಿಂ |
ತಾನೇ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ತನ್ನಂ ತಿಳಿಯೆ ನಿಜಪದಂ ತೋಪುದತ್ಯಂತಶುದಾ ||
ಱಿಪಾರಾರಾಯುಮಂ ಕಂದಿಸದು ಕದಡದಾರಾರ ಗುಣ್ಪಳ್ಳ ಧೈರ್ಯಂ |
ಗಳನಾರಾರೊಳ್ಪನಳ್ಕೈಸದು ಮುಸುಳಿಸದಾರಾರ ಪೆಱ್ದರ್ಪ ತೇಜಂ ||

ಗಳನಾರಾರುಕ್ಕನಲ್ಲಾಡಿಸದು ಕೆಡಿಸದಾರಾರ ಬೀರಂಗಳಂ ಮಾ |
ಯ್ದಳಿಪೆನ್ನಂ ಪೊರ್ದದತ್ತತ್ತಲೆ ತಳಗಿಕ್ಕನಿಸಂ ಬೇಱಪ್ಪೆನಧೀಂದುಮೌಳೀ ||
ಸಿರಿಯುಳ್ಳಂದೇಳಿಪೆಂ ಪೂಜಿಪೆನೆಡರಿನೊಳತ್ಯರ್ಥದಿಂ ಪ್ರಾಯದೊಳ್ ಮಾಂ |
ಕರಿಪೆಂ ಮುಪ್ಪಾಗಲಾಗಳ್ ನೆನೆಯಲೊಡರಿಪೆಂ ಸಂತಮಿದರ್ಕಂದು ಕಾಣೆಂ ||
ಶರಣೆಂಬೆಂ ನೋವುಸಾವಾದೆಡೆಯೊಳದಱಿನಾನಿಲ್ಲಿಯುಂ ಧಾಳನ್ಯೆ ಶಂ |
ಕರ ಕೈಕೊಂಡೆನ್ನಮಂ ಪಾಲಿಪುದು ಕರಮೆ ನಿವಾರ್ಯ್ಯಜಮಧೀಂದುಮೌಳೀ ||

ಬಾಚರಸ ಸು. 1500

ಈತನು ಅಶ್ವವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಚೌಂಡರಾಜ. ಇವನಿಗೆ ಸುಜನ್ಯೈಕಬಾಂಧವ ಎಂಬ ಬಿರುದಿಸ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಆಶ್ವವೈದ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 35 ವೃತ್ತಗಳೂ ಕುದುರೆಗಳ ವರ್ಣ, ಸೆಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವೂ ಇವೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳೇಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸುಶ್ರುತಶಾಲಿಹೋತ್ರನಳವಾಕ್ಯದೊಳಂ ಹಯಜೇಷ್ಟೆ ರೂಪು ದಂ |
ತ ಶ್ರವಣಾಕ್ಷಿ ವರ್ಣ ಸುಟ್ಟಿ ನಾಲಗೆ ಗಂಧಶುಭಾಶುಭಂಗಳಂ ||
ಏಶ್ರುತಮೂವತ್ತೈದೆನಿಪ ವೃತ್ತನೊಳಂ ನೆಟ್ಟಿ ಪೇಱ್ಪೆನಾಗಮ್ಮೆ |
ಕಾಶ್ರಯಚೌಂಡರಾಜಸುತಬಾಚರಸಂ ಸುಜನ್ಯೈಕಬಾಂಧವಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪೇರುರಮಾಗಿ ಮಾಂಸಲತೆವೆತ್ತು ಮಯೂರನ ಕಂಠದಂದದಿಂ |
ದೋರಣಮಾಗಿಯುಂ ನಿಡುಗೊರಲ್ ಕಡುಸಣ್ಣಮೆ ಗಂಡಮುಂಡಲಂ ||
ಚಾರುಕಪೋಲಮುಂ ತೆಳುಪುವೆತ್ತೆಸೆಯಲ್ ಕಿವಿ ಸಣ್ಣಮಾಗಿಯುಂ |
ನೇರಿದಮಾಗಿ ನುಣ್ಪಿನಯಮಂ ಪಡೆಯಲ್ಕಿದು ರಾಜವಾಹನಂ ||

ಕಲ್ಯಾಣದಸ್ವಾಮಿ. ಸು 1500.

ಈತನು ಕಾರಣಾಗಮದ ವಾರ್ಥಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾರಣಾಗಮದವಾರ್ಥಕ

ಇದು ವಾರ್ಥಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 25. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೈವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಾರಣಾಗಮದ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿವೆ.

ಯಶಃಕೀರ್ತಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ಸಂದೇಹ ಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:

ಇತಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯಲಲಿತಕೀರ್ತಿಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಯಶಃಕೀರ್ತಿರಚಿತಾಯಾಂ ಸಂದೇಹಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕಾಯಾಂ

ಶುಭಚಂದ್ರ. ಸು. 1500

ಈತನು ನರಪಿಂಗಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನರಪಿಂಗಳಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯ 167. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇದು ಶುಭಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿತವಪ್ಪ ನರಪಿಂಗಳಿ—ಎಂದಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ. ಸು. 1500

ಈತನು ಶಕುನಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಕಮ್ಮವಂಶದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಕುನಸಾರ

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಧಿಕಾರ 8, ಪದ್ಯ 312. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಬಹಳ ಅಶುದ್ಧವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ರಾಜ್ಯ, ಓಲಗ, ಯಾತ್ರೆ ಲಾಭ, ಮಳೆ, ಫಲಾರ್ಘ್ಯ, ವಿವಾಹ, ಗರ್ಭ, ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ, ಜಯ, ಆಕಸ್ಮಿಕಕಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎಡದೊಳ್ ಪಿಂಗಲಿ ಸುಸ್ವರಂಗಳಸಮಂಗಳ್‌ಮಾಡೆ ಮೇಣಾವಗಂ |
ಕೊಡೆ ದುಶ್ಶಬ್ದಮುಮಂ ಸಮಂಗಳವಕ್ಕುಂ ಪೋಗಲ್ಕೆ ತನ್ನಿಷ್ಟಮಂ ||
ಪಡೆಗಂತಲ್ಲದೆ ಸುಸ್ವರಂ ? ಪಟಸಮಂಗಳ್ಗಾಗಿ ಬಾಯ್ಗೊಂಡೊಡಾ |
ನುಡಿಗೇಳುತ್ತಮೆ ಪೋದವಂಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಕೈಗೂಡದೊಳ್ಪಾವಗಂ ||

ಚಾಕರಾಜ. ಸು. 1500

ಈತನು ಶಕುನಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಕರಾಜ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1714ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೆ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠ, ಗಾರ್ಗ್ಯ, ಲಾಕುಳನಾಥ, ವಸಂತರಾಜ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಕುನಪ್ರಪಂಚ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಧ್ಯಾಯ 25, ಪದ್ಯ 620. ಇದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಲಿಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪಿಂಗಲಿಯಶಕುನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚಾಮುಂಡಿ, ದಿಕ್ಪಾಲರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ "ಪಿಂಗಲಿಯ-ಶಾಸ್ತ್ರಾನೀಕಸಾರಂಗಳಂ ಪೇಳ್ವೆಂ" ಎಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿವೆ:

ಸ್ವರವಾಕಸ್ಮೀಕಜೀಪ್ಪಾಗತಿಸಮುದಯಮುಂ ರಾಜ್ಯಮುಂ ಸೇವೆಯುಂ ಬಂ |
ಧುರವೃಷ್ಟ್ಯಘ್ರ್ಯಂ ವಿವಾಹಂ ಬೆಳೆ ರುಜೆ ಗಮನಂ ಗರ್ಭಮುಂ ದ್ಯೂತನಷ್ಟಂ ||
ವರಜೋರಂ ಬಂಧನಂ ಭೋಜನಮತಿಶಯನಿಕ್ಷೇಪಮೆಂದೆಂಬ ನಾನಾ |
ಪರಿಯಿಂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಂಗಳನೆ ಶಕುನದಿಂ ಪೆಳ್ದಿನೀಚಾಕರಾಜಂ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಕಲಜನಮನೋರಂಜನಂ ಪಿಂಗಲಿಶಾಸ್ತ್ರಸಮುದಿತತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನೋದಯಂ ಶ್ರೀಚಾಕರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶಕುನಪ್ರಪಂಚದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಳಸಂ ಕನ್ನಡಿ ವಿಪ್ರಸಂಕುಳಮು..ದ್ಯಾನಮುಂ ಗೀತಮುಂ |
ಗಳಸದ್ವಾಕ್ಯ ಪತಾಕೆ ತೋರಣ ಗಜಂ ಮೇಣಶ್ವ ಸೌಗಂಧಮು ||
ಜ್ವಳಸತ್ಪುಷ್ಪಫಲಾಳಿಯುಂ ಮೊಸರು ಪಾಲುಂ ತುಪ್ಪಮಿಂತೆಲ್ಲಮುಂ |.
ತಿಳಿಯಲ್ಕೊಳ್ಳಿದುವೆಂದು ಪೇಳ್ದಿನೊಲವಿಂ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮರಾಜಾತ್ಮಜಂ ||
ಮದುವೆಯ ಗೃಹದೊಳ್‌ಪಕ್ಕಿಯು | ಮುದದಿಂ ಶಿಖಿರವದಿನಂತರಾಳದಿ ಕೂಗಲ್ |
ಮದುವೆಯುಮಕ್ಕುಂ ಕಡೆಯೊಳ್ |ಮದವಳಿಗೆಯು ಬೇಱಿದೊರ್ವಗಂ ವಧುವಪ್ಪಳ್||
ಸಲೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಂಬರಂ ಸೇವೆಗಳು ಸಮಮುಮಾಗಲ್ಕೆ ಮೇಣ್ ಬೈಗುಮುಟ್ಟುಂ |
ಬಳಿವೆಂತುಂ ತೋಱಿಲಾಗಳ್ ಸಮಮನೊಡನೆ ಬಾಯ್ಕೊಳ್ವೊಡಂ ಮತ್ತೆ ಗೀತಂ ||
ಗಳುಮೆಂತುಂ ಭಾವಿಸಲ್ಕಾವಿಷಮವೆನಿಪೊಡಂ ಪ್ರಾಜ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಕ್ಕುಂ |
ತಿಳಿ ನೀನೆಂದೈದೆ ನೋಟ್ಪಿಗುಳಿಸಿರಿದನೊಲವಿಂ ಕೂತುಳ್ ತಾಂ ಚಾಕರಾಜಂ ||

ರೇಚುಗ, ಕುಂತಿ, ಚವುಂಡಿ. ಸು. 1500

ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ

ವರರುಚಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುಕುಮಾರಕ್ಷುಮ್ಮಾರಕವ್ಯಾಸ ಬಾಣನುಂ |
ಹರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿ ರನ್ನನು ರೇಚುಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹನುಂ |.
ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಗ್ಗಳರುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ |
ತುರಗಮಯೂರಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿಚವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇಚುಗ, ಕುಂತಿ, ಚವುಂಡಿ ಎಂಬವರನ್ನು ಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಇವರು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾ

ರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವರ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹು ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಕವಿಗಳ ಬಿರುದುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಿರುದುಗಳು. ಸು. 1500

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಿರುದುಗಳು ಕೆಲವು ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಆವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಗಳು ಸ್ವಕೃತಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಬಿರು ದುಗಳೆನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಿರುದುಗ ಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ ರೆ ಕವಿಗಳು ಇಂಥವರು, ಈಕಾಲದವರು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1500 ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ರೋ ತೃವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು.

ಬಿರುದುಗಳು

ಕನ್ನಡಜಾಣ, ಕನಿಪಂಚಮಾಗರ್ಣ, ಗುಣರತ್ನ, ಚಂದನತಿಲಕ, ಚೂಡಾ ರತ್ನ, ಜಿನಮುನಿಪಾದ, ಬಲ್ಲವರರಸ, ಬುಧಜನಮಿತ್ರ, ಭೂಭುಜರತ್ನ, ಭೂಸುರ ತಿಲಕ, ಮದನಾಂಗನಾಶನ, ವರಕವಿಚಂದ್ರ, ವಾಣೀಮುಕುರ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ, ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ, ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರ, ಸರಸ್ವ ತೀಮುಖತಿಲಕ, ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಕವಿಚೂಡಾರತ್ನ, ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪ, ಸು ಗುಣಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಗುಣಕರಂಡ, ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ, ಸುಗುಣಾಭರಣ, ಸುಜ ನಮನೋಜ, ಸುಜನಮುಖಮಣಿಮುಕುರ, ಸುಜನೈಕಬಾಂಧವ.

ಈ ಬಿರುದುಗಳು ಬರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯು ತ್ತೇವೆ—

ಕನ್ನಡಜಾಣ

ಪೊಸಕಾಲದ ನವಿಲಾಟಂ | ಸಿಸುಗಳ ಮುದ್ದಾಟ ಹರಿಣಹರಿಣಿಯ ನೋಟಂ |
ರಸಕವಿಗಳ ಕಣ್ಣಾಟಂ | ಶಶಿಮುಖಿಯೊಡಗೂಟದಂತೆ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಕೆಟ್ಟದೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಮುಂ | ಮುಟ್ಟದೆ ಪರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಮನವದು ಯೋಗದ |
ವಟ್ಟವನಱಿಯದೆ ಸಗ್ಗದ | ಬಟ್ಟೆಯನೆಂತಱಿವರಣ್ಣ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||
ಎಡಱಿದೆ ತಡೆಯದೆ ತಲೆಯಂ | ಕೊಡಹದೆ ಕಡುವಹಿಲಜಾಡ್ಯವೆನಿಸದೆ ರಸಮಂ |
ಕೆಡಿಸದೆ ಸರ್ವರ ಚಿತ್ತ | ಕ್ಕೊಡಬಡಲೋದುವನೆ ಗಮಕಿ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಗುಣರತ್ನ

ಗುರು ದೈವಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ | ತರುಣಿಗೆ ಪತಿ ದೈವಮುದಱಿ ಮನುಜರ್ಗೆಲ್ಲಂ |
ಪೊರೆವನೆ ದೈವಂ ಧರೆಯೊಳ | ಗರಸಂಗಂ ಪ್ರಜೆಯೆ ದೈವಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ ||
ಧರ್ಮಕೆ ಕರ್ಮಕ್ಕತಿಥಿಗೆ | ಪೆರ್ಮೆಯ ಪಿತೃಗಳ್ಗೆ ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ |
ನಿರ್ಮಳಸಂತತಿಗಳ್ಗಂ | ಕೂರ್ಮೆಯ ಕುಲವಧುವೆ ಮುಖ್ಯಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ ||
ರಾಗಿಸದಿಮ್ಮೆನ್ನದೆ ನೆಱೆ | ಬೇಗಂ ಕೇಳ್ವಾಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸದೆ ತಲೆಯುಂ |
ತೂಗದೆ ಹಾರೈಸದ ದು |ವ್ಯೋಗಿಗೆ ಪೇಱುವರೆ ನೀತಿಯುಂ ಗುಣರತ್ನಾ ||

ಚೂಡಾರತ್ನ

ಓದಿನೊಳಲ್ಲವೆಯಿಹಪರ | ಸಾಧನಸಂಪತ್ತುಮಾಗದದುಕಾರಣದಿಂ |
ಓದುವುದು ಸಕಲಶ್ರುತಮುಂ | ಭೇದಿಸಲಳವಪ್ಪುದಲ್ತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಓರಂತಿದಿರಿನ ಹೃದಯದ | ಸಾರಾಸಾರತೆಯನಱಿದು ನುಡಿವಂಗಿಳೆಯೊಳ್ |
ಕೂರದರಾರ್ ಮೆಚ್ಚದರಾ | ರಾರಾಧಿಸದಿರ್ಪರಾರೊ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಸಿರಿ ತನಗೊಲ್ದಲ್ಲಿಯೆ ಕರೆ | ಕರೆದೀವುದು ಬಂಧುಜನಕಮಾಶ್ರಿತಜನಕಂ |
ಕರೆದೀಯದಿದೇಯಾದೊಡೆ | ಸಿರಿ ಸಂತೆಯ ನೆರವಿಯಂತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಎಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲಂ ಸದ್ಗುಣ | ಮೆಲ್ಲಿ ದಯಾಧರ್ಮಮೆಸೆವ ಸತ್ಯಂ ನೆಲೆಗೊಂ |
ಡಲ್ಲಿಯೆ ಆಯುಂ ಸಿರಿಯುಂ | ಸಲ್ಲೀಲೆಯೊಳಿರ್ಪವಲ್ತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಶರಣೆನೆ ಕಾವ್ವುದು ಬೇಡಿದೊ |ಡಿರದೀವುದು ತೊಡರೆ ಸೆಡೆಯದಿರುವುದು ಪುಸಿಯೊಳ್|
ಬೆರೆಯದೆ ನಡೆವುದು ನಡೆಯದೊ | ಡರಸಂ ಕಡಬರಸನಲ್ತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಓಡಿಸಿದಂ ಹರಿಯಂ ತಿರಿ | ದೂಡಿಸಿದಂ ಹರನನಜನ ತಲೆಗಳನರಿದೀ |
ಡಾಡಿಸಿದನೆಂದೊಡುಱುದರ | ನೋಡಾಡಿಸಿ ಕಾಡೆದಿಹನೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಪೂತೊಳ್ಕಿತು ಕಾತೊಳ್ಕಿತು | ಬೀತೊಳ್ಕಿತು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಮೆಲವದಮರನುಂ |
ಪೂತೇವುದೊ ಕಾತೇವುದೊ | ಬೀತೇವುದೊ ಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
ಪೊಗೆವೆಂಬ ತಂಬಟಂ ನಾ | ಲಗೆಯೆಂಬಾಕಡುಹಿನಿಂ ದರಿದ್ರದ ಭಯದಿಂ |
ಮಿಗೆ ಹುಯ್ಯಲಿಡುವ ವಂದಿಯ | ಬಗೆಯದನೇ ಪಾಪಿಯಲ್ತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಕರ್ಣಾಟಂ ಸಂ | ಸ್ಕೃತಕಧಿಕಮದೆಂತೆಸಲ್ಕೆ ಯವ್ವನೆಯಪ್ಪಾ |
ಸತಿಯು ಸುರೂಪಂ ಜಾಣು | ನ್ನತಿ ರತಿಯೇನವ್ವೆಗುಂಟೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಬಲ್ಲವರರಸ

ಪರವಧುವಿಂಗಳಿಪಿದೊಡಿಹ|ಪರ ಕೆಡುಗುಂ ನೃಪತಿ ಮುಳಿಗು ಗಂಡರ್ ಕೊಲ್ವರ್ |
ಪುರದೊಳಗೆ ಹೊಲೆಯಕೆಯ್ವರ್ ಪರವಧುವಿನ ಸಂಗ ಬೇಡ ಬಲ್ಲವರರಸಾ ||

ಬುಧಜನಮಿತ್ರ

ಕುತ್ತದ ಹರವರಿ ಪಾಪದ | ಬಿತ್ತು ಪರಾಭವನದ ಬೆಳಸು ಪಸಿದ ಕೃತಾಂತಂ |
ಗೆತ್ತಿದ ಬೋನಂ ತನುವಿದ | ನಿತ್ಯಂ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ಬುಧಜನಮಿತ್ರಾ ||

ಭೂಭುಜರತ್ನ

ಒಡವೆಯನಿತ್ತುಂ ಸಂತತ ಮೊಡನುಂಡುಂ ಕೂಸುಗೊಟ್ಟುಮೆಂದುದನೆಂದುಂ|
ಕಡುಗೂರ್ತುಮಹಿತಬಲವುಂ | ಕೆಡಿಸುವುದುಚಿತಂ ನೃಪಂಗೆ ಭೂಭುಜರತ್ನಾ ||

ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ

ನಡೆವೆಡೆಯೊಳ್ ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್|ಕುಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ತನಗೆ ನಿಂದೆ ಪೊದೞದತೆಱಿದಿಂ|
ನಡೆವುದು ನುಡಿವುದು ಕುಡುವುದು|ಪಡೆವುದು ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ||
ಬಲ್ಲವರಿವರಱಿಯದರಿವ | ರೊಲ್ಲದರಿವರೊಲ್ವರಿವರದೆನ್ನದೆ ಸಲೆ ಸಂ |
ದೆಲ್ಲರ ಚಿತ್ತಕ್ಕಂ ಸಲೆ | ಬಲ್ಲೊಡವಂ ಬಲ್ಲವಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ||

ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ

ಪಱಿವಾವುದು ಕುಲಭಂಗಂ | ತಿಳಿವಾವುದು ಸಮತೆ ಬಂಧವಾವುದು ಮೋಹಂ |
ಕಳವಾವುದನೃತವೆಡರಿಂ | ದುಱಿವಾವುದು ಧೃತಿ ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಬಂದನೆಯ ಮಂಗರಾಜನ (ಸು. 1360) ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣ ದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ಬುಧಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.[1]

ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ

ಮುಚ್ಚಿದ ಹಲಿಹುಣ್ಣಿಂ ಕೊಳೆ|ಬಚ್ಚಲ ಕುಟಿ ಕೀವಿನೊಟಿತೆಯಿವನಂಗನೆಯರ್|
ಮುಚ್ಚಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟು ಲೋಕ | ಕ್ಕಚ್ಚಗಮಂ ಮಾಟ್ಪಿರೈಸೆ ವೈರಾಗ್ಯನಿಧೀ ||

1. Vol. I, 337.

ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ

ರೋಗಿಯದಾವಂ ಋಣಿ ಸುಖ । ದಾಗರನಾವಂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ಗುರುಪದಸಂ ।
ಯೋಗಿಯದಾವಂ ಭಕ್ತೋ । ದ್ಯೋಗದೊಳಿಪ್ಪಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಾ ॥

ಪರಮಾಗಮಸಾರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಗೆ (ಸು. 1400) ಈ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ

ಅವರವರಿನಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಂ ಮ|ನವರವರಿಂ ಮಾಡು ಬೇಂಟೆಯೋಪೊಡೆ ನಾಯಂ ।
ತವೆ ತಟ್ಟಿ ನಡೆವರಲ್ಲದೆ । ಕವಿಲೆಯನುಯ್ದಪರೆ ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣಾ ॥
ಹಾಡಿಂಗೋದಿಂಗಱಿಯದ । ಪೀಡೆಗಳಂ ಬೇಡಿಬೇಡಿ ಬೆಳಗಪ್ಪುದಱಿಂ ।
ಬೇಡುವುದು ಕುಡುವನಂ ಕೊಂ । ಡಾಡುವನಂ ಕೂಡೆ ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣಾ ॥

ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪ

ಬಾರೋ ಎನಲಯ್ಯಯ್ಯಾ|ಸಾರೋ ಎನಲಯ್ಯ ಆರೊ ಎನಲಯ್ಯಯ್ಯಾ ।
ತೀರದ ಸೇವೆಯ ದುಃಖವ । ನಾರುಪಮಿಸಬಹುದು ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪಾ ॥

ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣ

ಕೆಟ್ಟ ವಚನದೊಳೆ ಹಿರಿಯರ । ದಟ್ಟಿಸಿ ಶರಣೆಂದೊಡವರ ನೋವಱಿದಪುದೇ ।
ಸುಟ್ಟರೆ ಬಾನನ್ನವ ತೇ । ದಿಟ್ಟೊಡೆ ಕಂಪುಂಟೆ ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣಾ ॥

ಸುಗುಣಕರಂಡ

ಹಿಂದೆ ಗಱಿಸಿದುದು ಪೋದುದು|ಮುಂದಕ್ಕಿನ್ನೇವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲೇಕ್ಕೈ ।
ಅಂದುಂದು ಸೇದುಬಾವಿಗೆ|ತಂದುದಕವನೆಱೆದರುಂಟೆ ಸುಗುಣಕರಂಡಾ ॥
ತಕ್ಕರ್ ಬರಲುಚಿತಾಸನ|ವಿಕ್ಕಿ ಕೆಲಕ್ಕೆಟ್ಟಿ ಬನ್ನಿಮೆಂದೊಡೆ ಬಾಯೇಂ ।
ಮುಕ್ಕಹುದೆ ಅವನ ಸಿರಿ ತಾಂ|ಚಕ್ಕನೆ ಪೋದಪುದೆ ಸಹಜಸುಗುಣಕರಂಡಾ ॥

ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ

ಕುಡಲುಂ ಭೋಗಿಸಲುಂ ಸಿರಿ|ಕಿಡುವುದೆ ಕೆಟ್ಟೊಟ್ಟಿತೆ ತೋಡೆ ತವನಿಧಿಯಕ್ಕುಂ ।
ಕುಡದನ ಭೋಗಿಸದನ ಸಿರಿ|ಪಡಿಗದ ನೀರಂತೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ॥
ಹುಡಿಯೊಳಗೆ ಕೆಡಹಿ ತುಪ್ಪವ|ನುಡುಗುವ ಪೆಮ್ಮಾರುಳನಂತೆ ಮಾನ್ಯರ ಮನೆಮಂ ।
ಕೆಡೆ ನುಡಿದು ಚರಣವಿಡಿದೊಡೆ|ಬಿಡುವುದೆ ಮನದೇಱಿ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ॥
ಸಾವಾವುದು ಯಾತನೆಯಱಿ|ವಾವಾವುದು ಜಾರವನಿತೆ ಮಾನ್ಯರ ಮನದೇ ।
ಪೋವುದಮನ್ನಣೆ ಪಾತಕ |ವಾವುದು ಪರನಿಂದೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ॥

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು.

ಮುಂಗರಸ[1] III 1508.

ಈತನು ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ, ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ, ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ, ಸಂಯುಕ್ತ್ವಾಕೌಮುದಿ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ವಾಧವ; ತಂದೆ ಯದು ವಂಶದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಚೆಂಗಾಳ್ವನೃಪರ ಸಚಿವಕುಲೋದ್ಭವನಾದ, ಉದ್ಧವಕುಲಚೂಡಾಮಣಿ ಶಾದೂ೯ಲಾಂಕನೆನಿಸಿದ, ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸವೃತ್ತಿಯನಾಡ ಮಹಾಪ್ರಭು ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ವಿಜಯಭೂಪಾಲ ; ತಾಯಿ ದೇವಿಲೆ ; ಗುರು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಭೇಂದು. ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಭುರಾಜ, ಪ್ರಭುಕುಲರತ್ನದೀಪ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಜಯಭೂಪಾಲನು "ಚೆಂಗಾಳ್ವನೃಪರ ದಂಡನಾಥಕುಲತಿಲಕಂ" ಎಂದೂ "ರಣಕಭಿನವವಿಜಯಂ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಯುದ್ಧವೀರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಯುಕ್ತ್ವಾಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಶಕ 1431ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1508ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ತತ್ಕೃತಕಾವ್ಯನಾಮದೊಡನೆ ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿಯ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಪುರುಜಿನಪತಿಯ ಪುರಾಣನುನುಸಿರಿದ|ವರಕವಿಪಂಪರಾಜನನು |
ದುರಿತವಿದೂರಾಚಿತಚರಿತೆಯ ಪೇಟ್ದ|ಗರುವರನ್ನನ ಸ್ತುತಿಸುವೆನು ||
ದೇವಚಂದ್ರಪ್ರಭರನು ಕೊಂಡಾಡಿದ|ಶ್ರೀವಿಜಯರ ಪುಷ್ಪದಂತ |
ಭಾವಜಾರಿಯು ಪೊಗಲಿ೨ದ ಗುಣವರ್ಮನ|ಭಾವಶುದ್ಧಿಯೊಳು ನೆನೆವೆನು ||
ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ತೀರ್ಥಕರ ಚರಿತ್ರವ|ನೊದವಿ ಪೇಲಿ೨ದ ಜನ್ನುಗನ |
ಮುದದಿಂದ ಧರ್ಮಚರಿತ್ರನನುಸಿರಿದ|ಚದುರಮಧುರನ ಸ್ತುತಿಪೆನು ||
ಶಾಂತೀಶನ ಪೊಗಲಿ೨ದ ಪೊನ್ನನ ರಘು|ಕಾಂತನ ಮಲ್ಲಿತೀರ್ಥಕರ |
ಸಂತಸದಿಂ ಪೊಗಲಿ೨ದ ನಾಗಚಂದ್ರನ|ಸಂತತಮಭಿವಂದಿಸುವೆನು ||

1, Vol. I, 336.

ಅಂಗಜರಿಪುನೇಮಿವೀರೇಶಚರಿತವ । ಪೊಂಗಿ ಪೊಗಟಿ್ವ ಕರ್ಣ್ಣಾಪನ ।
ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯಲೀಲಾವತಿಯನು ಪೇ|ಳ್ದಾಂಗಿಕನೇಮಿಯ ನೆನೆವೆ ॥
ಬಂಧುರಭರತಯಾದವವಂಶವನು ಕೃತಿ|ಬಂಧದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ।
ಬಂಧುವರ್ಮನ ನೆನೆದು ನೇಮಿಚರಿತಪ್ರ । ಬಂಧವನಿರದುಸಿರುವೆನು ॥

ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ, ಅಗ್ಗಳ ಇವರನ್ನೂ ಸಹ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:

ತಕ್ಕರ ಗೋಷ್ಠಿ ತನೂದರಿಯರ ಪೊಸ|ತಕ್ಕೆ ತೊಡಂಬೆಯಲರ್ ಪೊಸ ಜೇನೆಯ್ ।
ಸಕ್ಕರೆ ತೀವಿದ ತನಿವಾಲೂದುವ ಕೆಂಕಣ ತೆಳ್ಳೆಲರು ॥
ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದುವೆರೆದ ನುಡಿ ಮೆದುರಿತು|ಜೊಕ್ಕಳಿಕೆಯ ನವಚಂದ್ರಿಕೆಯೆನೆ ಹೃದ|
ಯಕ್ಕೆ ವಿಲಾಸವನೀವುದು ಸತ್ಪ್ರಭುರಾಜನ ಸವಿವಾತು ॥
ರಸದಾಳಿಯಂತೆ ರಮಣಿಯರ ಜೆಂದುಟಿಯಂತೆ|ಪೊಸ ಜೇನ ಕೊಡದಂತೆ ಪೊಣ್ಮು
ವೆಳಜವ್ವನೆಯ ।
ರೊಸೆದೀವ ತಾಂಬೂಲದಂತೆ ಕಾದಿಟ್ಟಿಪಿಯೂಟ್ಟಿದ ಒಟ್ಟವಾಲಿನಂತೆ ॥
ಅಸಿಯಳೊಡನಾಟದಂತರಮಾವಿನಿನಿವಣ್ಣ । ರಸದಂತೆಯಮೃತದಂತತಿರುಚಿಯ ಪಡೆ
ದುದತಿ ।
ರಸಿಕನತಿನಿಪುಣಮಂಗರಸನೊಪ್ಪುವ ವಾಕ್ಪ್ರಗುಂಫನಂ ಭಾವಿಸುವೊಡೆ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16. ಪದ್ಯ 1037. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುರುಜಾಂಗಣವಿಷಯದ ರಾಜನಾದ ರಾಜಪ್ರಭದೇವನ ಮಗ ಜಯನೃಪನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಜಿನಸೇನನು ರಚಿಸಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು "ಪಾಲೊಳಗಯಿದಾರೆಯ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬಡವೆರಸುವ ತೆಱದಿಂ ಸಕ್ಕದದೊಳು ಕನ್ನಡವಾತಂ ಬೆರಸಿ" ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅನಂತರ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯೋಗಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಗುಣಭದ್ರನಿಂದ ಶ್ರುತಮುನಿಯವರೆಗೆ[1] ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

---

1. ಗುಣಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಬಾಹುಬಲಿ, ಅಕಳಂಕ, ಜಿನಸೇನ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಪಭೇಂದು, ತತ್ಪುತ್ರ ಶ್ರುತಮುನಿ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ ; ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಮೊತ್ತವೊದಲ್ ಮೊಗಗೆಡಿಸಿದ ಹಿಮರುಜೆ|ಯೊತ್ತಂಬವನಟ್ಟಿಸುತಂ ಮೆಯ್ಯೊಳ್|
ಪತ್ತಿದ ದರ್ಭೆಗಳಂ ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತುದಿದೇಲೆದಳೆಗಳೊಳು ||
ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರನಿರದೊದವಿಸುತೂದುವ|ಮೆತ್ತನೆಲರನಮದೋತ್ತಿ ವನೌಷಧಿ |
ಗುತ್ತಮವೈದ್ಯಂ ಬಪರ್ಂದದಿ ಬಂದೆಸೆದುದು ನವಚೈತ್ರಂ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಸ್ಮರಮೋಹನಶಸ್ತ್ರಂಮಾಡಲ್ ಸುರ|ವರನೆಂಬೊವಜನುದಯರಾಗದ ಕೇ |
ಸುರಿಯಿಂ ಕಾಸಿ ಬಟ್ಟಿಕ ಸಂಧ್ಯಾಸಂದಂಶದೆ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ ||
ಭರದಿನುದಯಗಿರಿಯೆಂಬಡೆಗಲ್ಲೊಳ|ಗಿರಿಸಿ ಪೊಳೆವ ಪೊಸಲೋಹದುರುಳಿಯಂ |
ಪಿರಿದುಂ ಪೋಲ್ತುದು ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ಮೂಡುವ ರಿವುಕರಬಿಂಬಂ ||

ಕಾಡು

ಎರಲೆಯ ಬೀಡೆಕ್ಕಲನ ಕೊಟಾರಂ | ಕರಡಿಯ ಹಟ್ಟಿ ಕಡವೆಯೂರ್ ಚಮರಿಯ |
ಹುರಮೆಂಟಡಿಯ ಹೊಲಿಲ್ ಕಾಟಿಯ ಕೊಟ್ಟಂ ಖಲ್ಲಿಗೆಯ ಪಳ್ಳಿ ||
ಆರಸುಮಿಗದ ಪಟ್ಟಣವಾನೆಯ ಮಟ | ವೆರಲುಣಿಗಳ ನೆಲೆವನೆಯೆನಲತಿಬಂ |
ಧುರವಾದುದು ಭೀಮಾರಣ್ಯಮಗಣ್ಯಮೃಗಾಳಿಶರಣ್ಯಂ ||

ಕೊಲೆ

ಕೊಲೆಯಿಂ ಸಾವೆಡೆಯೊಳಗಾಜೀವಕೆ | ಸಲೆ ದುಃಖಂ ಜನಿಯಿಪುದಾದುಃಖದ |
ಫಲವಾಕೊಂದವನಂ ನರಕಾವನಿಯೊಳಗುದಯಿಸಿ ಬಳಲಿಕ ||
ಪಲವಗೆಲಪ್ಪನ್ನೆವರಂ ದುಃಖದ | ಜಲನಿಧಿಯೊಳ್ ತೇಂಕಾಡಿಪುದದಱಿಂ |
ಕೊಲೆಯಂ ಮಱವುದು ಸದ್ಧರ್ಮಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ ||

2 ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 1527. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕಿಣೀಪುರದ ದೊರೆಯಾದ ಗುಣಪಾಲನ ಮಗ ಶ್ರೀಪಾಲನ ಕಥೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

[illegible] M.A.R. for 1926, [illegible]

ಇದು ಭಾವಕಜನಕರ್ಣವಿಭೂಷಣ | ಮಿದು ರಸಿಕರ ಚಿತ್ತದೆಳಿಕ |
ಇದು ವಾಣೀಮುಖಮಾಣಿಕ್ಯಮುಕುರ ಮು | ತ್ತಿದು ಶೃಂಗಾರಸುಧಾಬ್ಧಿ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೀರನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ನವಕೋಟಿತಪಸಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಸುಭದ್ರ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಬಾಹುಬಲಿ ಗೌತಮ ಗುಣಭದ್ರ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗದ್ದೆ

ಕಟಿಮೆಯ ಕದಿರ ಮೀಸಲ ಕಂಪನುಣಲೆಂ | ದಳಿಸಿಸುಗಳು ಕೊನೆಯೇಱಿ |
ಪೊಳೆದುವು ಪೂಗಣೆಯನ ಪಸುಗಾಳಿನ | ತೊಳಪ ನೀಲದ ಮಿಂಟೆಯಂತೆ ||

ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ

ನವಮುಕುರವನೊಳಗಿಟ್ಟ ಕವಳಟ್ಟೆಯ | ಗವಸಣಿಗೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ |
ತವಕದೊಳಿಂದುಬಿಂಬವ ರಾಹುಮಂಡಲ | ತವೆ ನುಂಗಿ ಕಣ್ಗೆ ರಾಜಿಸಿತು ||

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ

ಚರಿಸಿದೆನಿರುಳು ರಕ್ಕಸನಂತೆ ದೋಷಾ | ಕರನಾದೆನೀಪಾಪವನು |
ಪರಿಹರಿಸುವೆನೆಂದಸ್ತಾದ್ರಿಯೇಱಿ ಕ | ಮ್ಮರಿಬೀಟ್ಟವೊಲು ಬಿದ್ದನಿಂದು ||

ಕತ್ತಲೆ

ಪೊಡವಿವೆಣ್ಣಾದಿತ್ಯಮಂಡಲವೆಂದೆಂಬ | ಸೊಡಗುಗಡಿಯಿಂ ಕಜ್ಜಳವನು |
ಹಿಡಿವ ಹಂಬಿನ ತೆಱನೆಂದೆನೆ ಕಾವಳ | ವಡಸಿ ಕಪ್ಪಾದುದಾಗಸವು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಜಲಜದ ಸಿರಿ ಕುರುವಿಂದದ ಕಡುಗೆಂಪು | ತಳಿರ ಮಾದಳವಲತಿಗೆಯ |
ತಿಳಿರಸದೊಬ್ಬುಳಿಗೊಂಡಂದದೊಳು ಪ | ಜ್ಜಳಿಸಿದುವವಳ ಪಜ್ಜೆಗಳು||
ಕುರುಳಿಂದ್ರನೀಲ ಕುಲಿಶ ದಂತ ಜೆಂದುಟಿ | ಕುರುವಿಂದ ಮೈ ಪುಷ್ಯರಾಗ |
ಚರಣ ವಿದ್ರುಮ ನಖ ವೈಡೂರ್ಯಮೆನೆ ರನ್ನ | ಗರುವಿನಂತೆಸೆದಳಾರಮಣಿ ||

ಕೊಳ

ಆಳಿಯೂಟಕೆ ವನದೊಡತಿ ಹೇಮಾಂಬುಜ | ದಲಗಳ ಕೆಲದಟ್ಟಿಸಹಿತ |
ಒಲಿದಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪರಿಯಾಣದಂತೆ ಪ | ಜ್ಜಳಿಸಿದುದಂಕಾಸಾರ ||

ಪೊಳೆಪುದೋಲಿವ ಪೊಡೆಮಗುಚುವ ಸುಳಿವಿಗೊಂಡು|ಸುಳಿವ ತೇಲ್ವ..ಮಡುಗೆ|
ಇಳಿವ ಮೇಲಕೆ ಪುಟನೆಗೆವ ಹಲವು ಮೀಂ | ಗಳಿನೊಪ್ಪಿತಾತಿಳಿಗೊಳನು ||

ಯವ್ವನವುದ

ಯಾವೆಯಾವಧರ್ಮಗಳಿಲ್ಲ ವೊಲಗಟ್ಟಿಲೆಯಲ್ಲ | ದಳಿ?ವೆಂಬುದೊಂದಿನಿತಿಲ್ಲ ||
ದುಃಖಿದುಂಬಿತನವಲ್ಲದೆ ಜವ್ವನದೊಳ | ಗಳಿನೆಂಬುದೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಮಕ್ಕಳ ನೆರವಿ ಮುಂಜಿನ ಪುಂಜವಾಹೆ | ಮ್ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ಮುಟಿಲೇರಿ !
ಮಿಕ್ಕ ನಂಟರು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಾ ವೈಭವ ಶಬ | ಕಿಕ್ಕಿದ ಸಕಲಶೃಂಗಾರ ||

3 ಪ್ರಭಂಜನ ಚರಿತೆ

ಇದೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶುಂಭದೇಶದ ಭಂಭಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ದೇವಸೇನನ ಮಗ ಪ್ರಭಂಜನನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಮಧ್ಯಮಗುರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷರು, ನವಕೋಟಿಮುನಿಗಳು, ಸ್ವಗುರು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಭೇಂದು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೇರು

ಅಂಬರವೆಸರ ಸುದತಿ ನರಲೋಕವೆಂ | ದೆಂಬ ಹಂಚಿನೊಳಂಜನವನು |
ಇಂಬಿನೊಳಿಡಲೆಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೊಡರೆಂ | ದೆಂಬಂತೆ ಮೇರುವೊಪ್ಪಿದುದು ||

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ಸಿರಿಯಿಕ್ಕೆದಾಣ ಸಿಂಗರಕೆ ತವಮನೆ | ಸುರಭಿಶರನ ಬೀಡುದಾಣ |
ಗರುವಿಕೆಯೆಂಬ ಗಾಡಿಯ ಭಾಂಡಾಗಾರ | ದಿರವಾದುದಾಜನಪದವು ||
ಜಂಡಾಳಿಗಳ ಜೆಲ್ಲಾಟದೇಳ್ಗೆ ಖರ | ದಂಡಜಡಾಶ್ರಯದೇಳ್ಗೆ |
ಬಂಡೆಂಬುದಾನಾಡ ಕಾಸಾರವುದ್ಯದ | ಪುಂಡರೀಕದೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲ ||

ದುರ್ಜನ

ಉಂಟಾಗಿ ನೀರೆಳ್ಕೆದೋವಿದವರ ಕಾಲ | ಕುಂಟುಮಾಡುವ ಬೇಲದಂತೆ |
ಕಂಟಕವನು ಕಾಣಿಪರು ಕೆಲಂಬರು | ನಂಟುಮಾಡುವ ಮಾನ್ಯರಿಗೆ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಮೊಲದ ಮಂಡೆಯಮೇಲೆ ಮೊಳೆಯಿಸುವರು ಕೊಂಬ|ನಲರನಾಗಸದೊಳಾಗಿಪರು |
ಹುಲಿಯ ಮೊಲೆಯ ಹಿಡಿದಾಹಾಲ ಕಱುವರು | ಲಲನಾಜನಕದು ಸಹಜ ||

4 ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 6 ; ಪದ್ಯ 356. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳು---ಪಿಷ್ಟಪಾಕ, ಪಾನಕ, ಕಳವಾನ್ನಪಾಕ, ಶಾಕಪಾಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕವಿ " ಷಡ್ರಸವಿಪಾಕಭೇದವನೆನ್ನ ಬಲ್ಲಂದದಿಂ ಪೇಳ್ವೆನು, ಸಂಸ್ಕೃತಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದೊಳು ಎನಗೆ ಅಱಿವನಿತ ತೆಗೆದು ಕನ್ನಡದಿ ಬರೆದೆನು, ನಳಭೀಮಗೌರಿಮತದೊಳು ಪೇಳ್ವೆನು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ವಸುಧಾವಲಯದ ಜೀವಿಗಳ ತನುರಕ್ಷಣೆಗೆ|ರಸರೂಪಗಂಧಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶಭೋಗಂಗ |
ಳೆಸಕವೇ ಮುಖ್ಯಮಾಪಂಚವಿಧವಿಷಯಗಳ ಭೋಗೋಪಭೋಗದೊಳಗೆ ||
ರಸನೇಂದ್ರಿಯಂ ತುಷ್ಟಿವಡೆಯುಲಿಹಪರಸೌಖ್ಯ | ಮುಸುಕುವುದು ನಿಜಮುದಱಿ
ನಾಭೋಜ್ಯವಸ್ತುವಂ |
ರಸನಾಗಿ ಪಾಕಮಂ ಮಾಱಿ ವಿವರದ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮನಂಗೊಂಡು ಪೇಳ್ದೆಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ಇದು ಹರುಷದಿಂದ ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ವೆನೆಂದೆಂಬ |
ಸುದತಿಯರ ಕಿವಿಗೆ ನವಮಾಣಿಕದ ಮಿಂಚೋಲೆ |
ಯಿದು ಕಲಿವೆನೆಂದೋದುವಬಲೆಯರ ಬಾಯ್ದಿಱಿಗೆ ನವಸುಧಾರಸದ ಪಿಂಡ ||
ಇದು ಪಾಕವಂ ಮಾಡ್ಪೆನೆಂದುಜ್ಜುಗಂಮಾಡ್ಪಂ |
ಪದುರೆಯರ ಕೈಗೆ ನವರತ್ನ ಮುದ್ರಿಕೆಯೆನಿಸಿತು |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಘರಿವಿಳಂಗಾಯಿ

ಹುರಿದ ತೆಂಗಾಯಿ ನಸುಬೆಂದ ಬೀಳೆಯ ಹೆಸರು |
ಹುರಿದು ಬೇಯಿಸಿದ ಸೊಜ್ಜಿಗೆಯಿವನು ಕೂಡಿ ಸ |
ಕ್ಕರೆಯಿಕ್ಕಿ ಕರ್ಪೂರವನು ತಳಿದು ಪಿಂಡಮಂ ಮಾಡಿಯೇ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ||

ಆರೆದಕ್ಕಿಯೊಳಗದ್ದಿ ಹೊಚ್ಚಹೊಸತುಪ್ಪದೊಳು |
ಹಿರಿದು ಹಸನಾಗ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಗೆದು ತುಪ್ಪವಿಡೆ ।
ಘರಿವಿಳಂಗಾಯೆಂದು ಪೆಸವಡೆದು ನಾಲಗೆಯಕೊನೆಗೆ ಪೀಯೂಷವಾಯ್ತು ॥

ಹಾಲಗಾರಿಗೆ

ಉತ್ತಮದ ಸೊಜ್ಜಿಗೆಯ ನೆನಹಿ ನೀರಂ ಹಿಂಡಿ |
ಮತ್ತದಕೆ ಬಟ್ಟವಾಲ್ತಿಳಿದುಪ್ಪಮಂ ತಳಿದು |
ಮೆತ್ತನಪ್ಪಂತು ವಿದಿದಿರಿಸಿಯದಱಿಧಳ ಹಾಲೊಳಗುಕ್ಕರಿಸಿದಕ್ಕಿಯ ॥
ಒತ್ತಿ ಹಾಲಿಂದೆಱೆದು ಸವೆದ ಕಣಿಕದೊಳು ಬೆರ |
ಸುತ್ತ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದೊಳಿಕ್ಕಿ ಪರಿಮಳವ ।
ನೊತ್ತರಿಸಿ ತುಪ್ಪದೊಳು ಬೇಯಿಸಿದ ಹಾಲಗಾರಿಗೆ ಪಿರಿದು ಸವಿದೋಱಿದೇ ॥

ಸವಡುರೊಟ್ಟಿ

ಸವನೀತಮುಂ ಕೆನೆಯುಮುಂ ಬೆರಸಿ ಕಣಿಕಮಂ |
ಸವೆವಂತೆ ಕುಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟಲನೂಡಿ ಹಪ್ಪಳದ ।
ಸಮನಾಗಿಯೊತ್ತಿಯಿಮ್ಮೈಗೆ ಬೆಣ್ಣೆಯ ತೊಡೆದು ನಾಲ್ಕೈದುಕಲ್ಲಡುಕಿ ಕಲ್ಲ ॥
ಅವಱಿರಡುಮ್ಮೈಗೆ ಪಿಟ್ಟಿಯ ಬಟ್ಟಲಂ ಕವಿಸಿ |
ಹವಣಱಿದು ಹಂಚಿನೊಳು ಸುಟ್ಟು ಪಿಟ್ಟಿಯನು ತೆಗೆ ।
ದವಕೆ ತುಪ್ಪವನಿಕ್ಕಲವು ಸವಡುರೊಟ್ಟಿವೆಸರಂ ಪಡೆದು ರಂಜಿಸುವುವು ॥

ಹಿವಮಾಂಬುಪಾನಕ

ಉದಕದೊಳಗಧಳ ಸಕ್ಕರೆಯಿಕ್ಕಿ ಕರಗಿಸುವ |
ಹದನಱಿದು ದಾಳಿಂಬಮಾದಲದ ಹುಳಿಯಿಕ್ಕಿ |
ಸದಕಿದೆ (?) ಅಕ್ಕಿ ಹಸಿಯಲ್ಲಮುಂ ಹಾಕ ಬೆಂಡೆಯ ಬೀರಿನಿಂದ ತಿರುಹಿ ॥
ಕದಡಿ ಪನಿನೀರ ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಹೂವಿಕ್ಕಿ |
ಯದನು ಸೇವಂತಿಯುಂ ಪೊರೆದ ಮಡಕೆಯೊಳಿರಿಸಿ ।
ಚದುರರಂತದಕೆ ಸಲೆ ಸೊಗಯಿಪ ಹಿವಮಾಂಬುಪಾನಕವೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದು ॥

5. ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 35, ಪದ್ಯ1538. ಇದರಲ್ಲಿ 22ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. " ನೇಮಿತೀರ್ಥಂಕ್ಕರರ ಕಥನವ ಪಾಡುಗಬ್ಬದೊಳನುಗೆಯ್ವೆನು " ಎಂದು

ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧರು, ಸೂರಿಗಳು, ಉಪದೇಶಕರು, ಸಾಧುಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಣಯಕ್ಷ, ಯಕ್ಷೇಶ್ವರಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅಮೇಲೆ ಗೃಧ್ರಪಿಂಛಾಚಾರ್ಯನಿಂದ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು[1] ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶ

ಶ್ರುತಿಶೂನ್ಯವೆಂಬುದಕ್ರಮವೆಂಬುದು ವಕ್ರ | ಗತಿಯೆಂಬುದು ಭಾವಿಸಲು ।
ನುತಮಾಗಿಯಾದೇಶದಹಿಯೊಳಲ್ಲದೆ ಜನ | ತತಿಯೊಳಗೊಂದಿನಿಸಿಲ್ಲ ॥

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ

ಉಡಿಯಮೇಲಿಟ್ಟ ಮೇಖಲೆಯ ಕಿಂಕಿಣಿಗಳ | ಪಡಿಯಾಗಿ ಮಿಗೆ ರಂಜಿಸಿದುವು ।
ಉಡುನಿಕುರುಂಬವಂಬರತಲವ ಮುಟ್ಟಿ | ಕಡುಬೆಳೆದಾತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ॥
ಕಡಲ ಮಧ್ಯದ ಭೂಮಿಯನೆಲ್ಲವನೊಂ | ದಡಿಮಾಡಿಯಾಗಸವೆಂಬ ।
ಕೊಡೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದುಕಾಲನು ಕಾವುನೂಡುತ | ನಡುಗಿಸಿದನು ಭೂತಳವ ॥
ಗಗನವೆಂಬ ಗೂಡಾವರಿಕ್ಕಿದ ಕಂಭ | ಮುಗಿಲೆಂಬ ಭೂಮಂಡಲವ ।
ನೆಗಪಿದ ಪಂಚಫಣಾಶೇಷನವೊಲು | ಸೊಗಯಿಸಿತಾವಿಷ್ಣುಪಾದ |

6 ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಇದು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 792. ಉದಿತೋದಯನೆಂಬ ರಾಜನು ಅರ್ಹದ್ದಾಸನೆಂಬ ವೈಶ್ಯವಿಭುವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದನು—ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಈ

---

1 ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಕೆ ವೃತ್ತಿಯನುದ್ಧರಿಸುತ ಮಹಿಮೆವಡೆದೆ ಗೃಧ್ರಪಿಂಛಾಚಾರ್ಯ, ಚಕ್ರೀಸತೀರ್ಥೇಶ್ವರಕಥನವನೊರೆದ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಕಲಿಯುಗಗಣಧರರಾದ ಮಾಘಣಂದಿ, ಛಂದೋಲಂಕಾರಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿವಡೆದು ನಿಂದಂತಿರುವ ದೇವನಂದಿ, ಬೌದ್ಧರನ್ನು ಗೆಲಿದ ಅಕಲಂಕ, ಸ್ವಗುರುಪ್ರಭೇಂದು, ತಚ್ಛಿಷ್ಯ ಶ್ರುತಮುನಿ, ಇವನ ಸಹೋದರ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿ 2. 179ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕಥಾನಾಯಕನು ಕಾರ್ತಿಕವಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೌಮುದಿಯ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. "ಅತಿಕಠಿನಪಾಕವಲ್ಲದೆ ಸುಗವುಮೆಂದೆನಿಪ ಷಟ್ಪದದೊಳು ಸಕ್ಕದಗನ್ನಡವ ಬೆರಸಿ ಮೃದುಪಾಕಮಪ್ಪಂದದಿಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ " ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ತರುಣಿಯರ ಬಿಂಬಾಧರಂ ಇಂದುರುಚಿ ಪೂವಿನತೊಡಂಬೆ ಪೀಯೂಷಪಿಂಡಂ ಜೇನ ಸೋನೆ ಪೊಸಸುಗ್ಗಿಕೆಂಬರಲ ತೊಡವು ಚಂದಣದಣ್ಪುಕೋಗಿಲೆಯ ನುಣ್ಪುರಂ ಪ್ರಭು ರಾಜಮುಂಗರಸನೊರೆದ ಕೌಮುದಿಯ ಪೂತು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೀರಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿತೀರ್ಥಕರರು, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಗೌತಮನಿಂದ ಪ್ರಭೇಂದುವಿನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು[1] ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶರತ್ಕಾಲ

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಿಣ್ಣಿಕ್ಕುವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಱಿಹನಿಡು |
ವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕದಿರುಗಡೆವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೂದುಂಬು |
ಪಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ದೀವುವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಯಾಗುವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಣ್ಣಾಗುವ ||
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯಕ್ಕಿಮುಱಿವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗು |
ವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಯ್ಯಲಾಗುವ ಪಲವು ಪೆಸವಡೆದ |
ನೆಲ್ಲ ಗದ್ದೆಗಳತಿವುದಂಬಡಿಸಿದುವು ತಮ್ಮನೋವಿದ ಕುಟುಂಬಿಗಳ್ಗೆ ||
ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದ ನವಗಂಧಶಾಲಿಯ ವನಕೆ |
ತಳಿಗಳಂ ಹೆಣೆವ ಕಪ್ಪಂ ತೋಡುವೆಸಕದ |
ಟ್ಟಳೆಯನಿಕ್ಕುವ ಬೆಚ್ಚುಗಳನಿರದೆ ನೆಡುವ ಗುಡಿಲಂ ಹೊದಿಸಿ ಹಸಮಾಡುವ |
ಕಳನ ಕೆತ್ತುವ ಮೋಟಿಯುಂ ನೆಡುವ ಕುಡುಗೋಲ |
ನುಱಿಯದೇ ಮಸೆಯಿಸುವ ಗೊಂದಣಂ ಗುಡಿಯರುಗ |
ಳೊಳಗೊಪ್ಪುವಡೆದುದಾಬಂದು ಬಂಧುರತೆಯುಂ ನೆಱಿ ಪಡೆದ ಕಾರ್ತಿಕದೊಳು ||

---

1 ಗೌತಮ, ದೇವನಂದಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಜಿನಸೇನ, ರಾವುಳ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಭೂಜಬಲಿ, ಹೇವುವೇವ, ಮುನಿಚಂನ್ರ, ಪದ್ಮಪ್ರಭ, ಮಯೂರಪಿಂಛ, ನಂದಿಮಿತ್ರ, ಸಮುಂತಭದ್ರ, ಕೇಶವ, ಮಾಘನಂದಿ, ಅಕಳಂಕ, ಭದ್ರಬಾಹು, ಕುಮುದೇಂದು, ಪ್ರಭೇಂದು.

ಚಂದ್ರ

ವಿರಹಿಜನದೆರ್ದೆಯ ಲಗ್ಗೆಯನಿಡುವ ಮನಸಿಜನ ।
ಕರತಳದ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಸೆಂಡೋ ವಿಯೋಗಿಗಳ ।
ಸಿರವ ಹರಿಯಿಡುವ ಕಾವನ ಕೈಯ ಚಕ್ರವೋ ಓಪರನಗಲ್ದವರನು ॥
ಭರದಿನಿಸುವಂಗಜನ ಕುಂಡಲಿತಕಾರ್ಮುಕವೊ ।
ಹರನೊಡನೆ ಸೂಡ ಕಾದುವೆನೆಂದು ಪಲ್ಲಡಿಸು ।
ವರಲಸರನೆಡಗೈಯ ವಜ್ರಖೇಟಕವೊ ಧಳಧಳಿಪ ಸಂಪೂರ್ಣಶಶಿಯೋ ॥

ಭೋಜನ

ದೊನ್ನೆಯಂ ಹರಹಿ ಬಾಳೆಲೆಹಾಳೆಯಂ ಹಾಕಿ ।
ಬಿನ್ನಣದೆ ಮಾಡಿವಾಚೌಕದೆಡೆಗಳಮುಂದೆ ।
ಜನ್ನಿವಾರವ ಮೇಲಕೆತ್ತಿ ಕಿಱಿಸುತ್ತುವುಂ ತೆಗೆದು ಸಡಿಲಿಸಿ ಧೋತ್ರಮುಂ ॥
ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂಪೋಶನಮನೆತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ।
ಭಿನ್ನರುಚಿಮಾಡಿ ಹರಿಸದೆ ಗಡ್ಡಮಿಾಸೆಗಳು ।
ಮುಂ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಭೋಜನವನಿಂತು ಮಾಡುತ್ತಿರ್ದರಾಪಾರ್ವರು ॥
ಓಗರವ ತಾ ತೊಗೆಯನಿಕ್ಕು ಹಸನಾಯ್ತು ಮೇ ।
ಲೋಗರವ ಬಡಿಸು ದೊನ್ನೆಗಳು ಹಿಡಿವಂತೆಯುಂ ।
ಟಾಗಿ ಹೆರೆದುಪ್ಪವೆಱೆಯೂಪಳಿದ್ಯಮನಟ್ಟು ಕಲಸುವೋಗರವ ತೋಱಿಸಾ ॥
ಬೇಗದಿಂದೆಡೆಮಾಡಿದಿಡ್ಡಲಿಗೆದೋಸೆಗಳ ।
ಮೇಗೆ ಸಕ್ಕರೆಬಟ್ಟವಾಲ ಹೊಯ್ಯೆನುತಮಾ ।
ರೋಗಣೆಯನಾಪೊಟ್ಟೆಯೊಡೆವ ಮಯೂರ್ದೆಯೊಳಗುಂಡು ತೇಗುತ್ತಿರ್ದರು ॥
ಪಾಯಸದ ಪರಿಗಳಂ ನೋಡಿ ಪಂಡಿತರೆ ಸವಿ ।
ಯಾಯಿತೇಯಾಯ್ತು ಪಾಧ್ಯಾಯರೇ ಕರಜಿಗೆಯ ।
ಕಾಯ ದೋಸೆಗಳ ಹಸನಂ ಪುರೋಹಿತರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸವಿಸವಿದು ನೋಡಿ ॥
ಈಯೆಣ್ಣೆಯೂರಿಗೆಯ ಮೃದುತರಕೆ ಸರಿಯುಂಟೆ ।
ಜೋಯಿಸರೆ ಕೇಳಿ ಸಕ್ಕರೆಬುರುಡೆಗಳ್ ನಮ್ಮ ।
ಬಾಯ ಬಟ್ಟಿನಂ ಬಿಡಿಸುತಿವೆ ದೀಕ್ಷಿತರೆ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಿರ್ದರಾಗ ॥

ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ. ಸು. 1510

ಈತನು ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು, ಎಂದರೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವನೊ ದಲುಗೊಂಡು 7 ಪರ್ವಗಳನ್ನು, ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಜ್ಞನಾದ ಭಾನುಕವಿ ಅಥವಾ ಭಾಸ್ಕರಕವಿ ; ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನ (1509-1529) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೊರೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—ತುಳುವವಂಶದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮ ನೃಪ ; ಮಗ ಈಶ್ವರಕ್ಷ್ಮಿತಿನಾಥ ; ಮಗ ನರಸಕ್ಷ್ಮಾಧಿಪ. ಇವನು " ಸಕಲವಸು ಧಾಜಾನಿಗಳ ನಿಜಭೃತ್ಯವರ್ಗದೊಳ್ಪೆದೆ ನಿಲಿಸಿದನು ; ಷೋಡಶಮಹಾದಾನಗಳ ವಿರಚಿ ಸಿದನು ; ಅತ ಕೊಳ್ಳದ ದುರ್ಗವೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತನಾಳ್ದದ ರಾಜ್ಯವೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತ ಮಾಡದ ದಾನಧರ್ಮಾವಳಿಗಳೊಂದಿಲ್ಲ || ಅತನಱಿಯದ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತ ಸುಖಿಸದ ಭೋಗವೊಂದಿಲ್ಲೀತೆಱಿದಿ ಭುಜಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಳಿದನು ಭೂತಳವ. " ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ ; ಮಗ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯಲಿ ಭುಜಬಲದಿ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಖಿಳಕರ್ಣಾಟಾಧಿಪತಿಯಾಗಿಳೆಯನಾಳಿದ ಕೃಷ್ಣರಾಯ.

ಈ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಒಡ್ಡೋಲಗದೊಳಿರ್ದ ಭಾರತಕಥೆಯ ಕೇಳಿ ಕವಿಜನವ ನೋಡಿ ತಿಮ್ಮಣನ ಕರೆದು ವಸ್ತ್ರಭೂಷಾವ್ರಾತವನು ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸಿ—ಲೇಸೆನಿಸಿ ಮೊದಲಾಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ದಶಪರ್ವಗಳ ಹೇಳಿದ ಭಾರತದ ಉಳಿದ ಪರ್ವಗಳ ನೀ ಸಕಲಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪೇಳಿ ; ಸುರನದಿಯ ಯಮುನಾತರಂಗಿಣಿ | ಬೆರಸಿ ಹರಿವಂ ದದಲಿ ಕವಿಕುಂ| ಜರಕುಮಾರವ್ಯಾಸನುರುವಾಗ್ಝರಿಯೊಡನೀಗ || ಸರಿಯೆನಿಸಿ ನೀ ಕೂ ಡಿಸ್ಯೆ ಸುರು | ಚಿರಭವತ್ಕವಿತಾಪ್ರವಾಹವ | ಪರಮಪುಣ್ಯನಿಧಾನವಹುದು—ಎನ್ನಲು, ಹಸಾದವೆನುತ್ತ ಕೈಕೊಂಡು ಭಾರತಕಥೆಯ ಕಡವೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಯನಿಗಂಕಿತವ ಮಾಡಿ ತಿಮ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು.

ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶದೇವರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಅಂಕಿತಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ನರಸನೃಪಸುತಕೃಷ್ಣರಾಯಗೆ ವರ ಯಶವು ನಿಲುವಂತೆ ಪೇಳ್ದಿ ಭಾರತವು--ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1510 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿ ಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 40, ಪದ್ಯ 3736. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ 7 ಪರ್ವಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಾರತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮವೆಂಕಟಪತಿಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುಪಾನ ಪುಷ್ಟವಚಷ್ಪಟ್ಪದೀನಿಕಾಯ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕೃಷ್ಣರಾಯಭಾರತಕಥಾಮಂಜರಿಯೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಕುಕ್ಕುಟದ ಕೂಗಾಟ ಮೂಡಣ | ದಿಕ್ಕಿನೆಲರೆಡೆಯಾಟ ಮುರದುದಿ |
ವಕ್ಕಿಗಳ ಪರಿಪರಿಯ ಚಿಲಿಪಿಲಿರವದ ಚೀಕ್ಕೂಟ ||
ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯ ಕೂಟ ಕಮಲದ | ಸೊಕ್ಕುದುಂಬಿಯ ಬೇಟವೆಣ್ದೆಸೆ |
ಮಿಕ್ಕ ಕತ್ತಲೆಯೋಟವೆಸೆದುದು ರವಿಯ ಬರವಿನಲಿ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ವರನಿಶಾಕರನುದಯಧರಣೀ | ಧರದ ಶಿಖರದ ಬಟ್ಟೆಯ ಜೇನಿನ |
ಹರೆಯವ್ವೋಲಿರುಳೆಂಬ ಬೇಡನು ತೆಗೆಯುತಿರಲದನು |
ಸುರಿವ ಮಧುವಿನತೆಳಿದೊಳೆಸೆದುವು | ಸರಸಿಜಾರಿಯ ಕಿರಣಗಳು ಬೆಂ
ಬರಿವ ಮಧುಮಕ್ಷಿಗಳೆನಲುವುಡುನಿಕರವೊಪ್ಪಿದುವು ||

ವಸಂತ

ಕವಿದು ತೆಂಕಣಗಾಳಿಯೆಂದೆನಿ | ಸುವ ಮಹಾತಸ್ಕರನು ವರವನ |
ಯುವತಿಯಂಗದ ಕಂಥಭೂಷಾವಳಿಯ ಕೀಟಿಸುತಿರೆ ||
ಅವನಿಗುದಿರಿದ ಹೊನ್ನ ತಾಳಿಗ | ಳವ್ವೊಲು ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳು ವಿರಾಜಿಸಿ |
ದುವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯುವನು ಕೋಗಿಲೆಯಾಗ ಕೂಗಿದುದು ||

ವಜ್ರದತ್ತನ ಆನೆ

ನಿಂತಿತೋ ಗಜವೈರಿಒಲವನು | ತೋಂತಿತೋ ರಿಪುಭೂಭುಜಾಳಿಗೆ |
ಹೇಂತಿತೋ ಭಂಗವನು ಮುಲೆತಾಂತರಭಟಾವಳಿಯ ||
ಮಾಂತಿತೆಂ ಸುರಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ | ತೋಂತಿತೋ ನಿಜಬಲಕೆ ಜಯವನು |
ಹಾಂತಿತೋ ರಿಪುವೀರಗಿರಿಯೆನೆ ಕರಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು ||

ರಾಜನೀತಿ

ಒಲಿದು ವನಪಾಲಕನು ತೋಟವ | ಬೆಳಸಿ ವನದಲಿ ಕುಸುಮಫಲತತಿ |
ಗಳನು ಕೊಯ್ವಂದದಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಲಹಿ ತೆಂಗೆಯನು ||
ಕೊಳಲುಬೇಹುದು ಕಡಿದು ಬಹುತರು | ಗಳನುರುಹಿ ಕೆಂಡವನು ಕೊಂಡಂ |
ತಿಳಿಯು ಜನಗಳ ಬಾಧಿಪುದು ತಾನುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ ||

ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ

ಶಿವನು ನಾರೀಕವಚಿ ಕೀಲಿತ | ದವನು ಪನ್ನಗರಾಜ ಶರದ |
ಭ್ರವನದೇತಕ್ಕೈಣಿಸಲದು ಜೀವನವ ಬಿಟ್ಟಿಹುದು ||
ಸವನೆನಗದಾರೆನುತಲತ್ಯು | ತ್ಸವದಿ ನರಸಯಕೃಷ್ಣರಾಯನ |
ಧವಳಕೀರ್ತಿಸುಧಾಂಶು ಗರ್ವಿಸುತಿಪುದನವರತ ||

ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಪ್ರತಾಪ

ಹಲವನೆಣಿಯದೆ ಬೆಳಗಲಾಪುದೆ | ನಳಿನಮಿತ್ರನ ತೇಜವನಿಲನು |
ಸುಳಿದು ಹೆಚ್ಚಿಸದಿದ್ದೊಡುಂಟೇ ವಹ್ನಿಯಾಟೋಪ ||
ತಿಳಿಯೆ ತಾನಸಹಾಯಿಯಾಗು | ತ್ತಳಿಸಿ ನರಸಯಕೃಷ್ಣರಾಯನ |
ಲಲಿತಭುಜತೇಜಃಕೃಶಾನುಪ್ರಭೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು ||

ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ. ಸು. 1513

ಈತನು ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ, ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪುರಾತನರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಗುಬ್ಬಿ. ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನು ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಶೂಲವೇರಿದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಗುರುಭಕ್ತನು ; ಅವನ ಮಗ ದೇಶಿಕಪಟ್ಟವಧೀನ ಸೌಂದರ್ಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ ; ಅವನ ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ ; ಅವನ ಮಗ ಅಹಿಯಂ ಲಿಂಗಕೆ ಛತ್ರಮಂ ಮಾಡಿದ ಅಮರಗುಂಡಾರ್ಯ ; ಇವನ ವಂಶದೊಳು ಗುಜ್ಜಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನು ಹುಟ್ಟಿ ಅನುಭವಯೋಗಷಟ್ಸ್ಥಲಖ್ಯಾತಮಂ ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯಂ ಮಾಡಿ ವಾತೂಲಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣವನೆಸಗಿದಂ. ಅವನ ಮಗ ಗುರುಭಕ್ತ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಪ್ಪೆಯಮ್ಮ ; ಇವರ ಮಗ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ.

ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೀಶ ; ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೋಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಶಾಂತನಂಜೇಶ್ವರನೂ ಇವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಪ್ಪೆಯಲಿಂಗಣಾಚಾರ್ಯನು ತನಗೆ ವಿದ್ಯವನಿತ್ತು ಪೊರೆದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತೋಭಯಕವಿತ್ವಂಗಳಂ ಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಾಕಮತ್ಕಾರದಿಂದಂ ಮಾಟ್ಪಿನಿರ್ಣಯಕೆ ನೀನೆಯಗ್ಗಳವಲಾ ಬಸವಪುರಾಣಾರ್ಥವಂ ಪೇಳ್ವೊಡೆ ಅರ್ಣವಪ್ರಾಂತದ ಭೂವಿಯೊಳು ಪೆಸರಾಗಿರ್ದೆ’ ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಇತರರು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿಯೆಂದೂ ಬಸವಪುರಾಣದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಬಸವಪುರಾಣದವುಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಚೆೀರವನು (1526) ತನ್ನ ಚೆೀರವಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ “ ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಲಕ್ಷಣವೈದ್ಯಭರತಸಾಮುದ್ರಿಕ ಜ್ಯೋತಿಷಾಲಂಕಾರಸರಸಗೀತಂ । ವಾದ್ಯಶಕುನಸವ್ಯಾಕರಣಸೂಪರತಿಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಪರಿಣತನು ಎಂದು ಇವನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಈ ಇತರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವನ್ನು ಶಕ 1435 ಶ್ರೀಮುಖದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1513ರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣವನ್ನು ಶಕ 145 ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1530ರಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕಾವಿತಾರ್ಥಾಮೃತರಸಾದಿಲಕ್ಷಣಸೌಮ್ಯ ।
ರಾಮಣೀಯಕಪದಾಲಂಕಾರಗಳ್ಗೆ ನಿಜ ।
ಸೀಮೆಯೆನಿಸುವ ಸೈಪನೀಕೃತಿಗೆ ಕುಡುವ ಚಿಂತಾರತ್ನಮೆನಿಪ ಪುಣ್ಯ ॥

ನಾಮನಂ ಸದ್ಗುಣಸ್ತೋಮನಂ ಬುಧಸಾವ್ಯ |
ಭೌಮನಂ ಸಜ್ಜನಪ್ರೇಮನಂಶೀಲನಿ |
ಶ್ಯಮನಂ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಂ ಹೃಕ್ಕುಮುದಧಾಮದೊಳ್ ಎಗೆ ಜಾನಿಪೆಂ ||
ಪರಮಸುಖವಾಸನಂ ವರಕಾಳಿವಾಸನಂ | ಕರುಪಾನಿಜಾಣನಂ ಶರಣನಹ ಬಾಣನಂ|
ನಿರುಪಮವಿಚಾರನಂ ಗರುವವಾಯೂರನಂ ಪದ್ಮರಸನಂ ಸುರಸನಂ ||
ಹರಿಹರಕವೀಶನಂ ಗುರುಭಕ್ತಿಕೋಶನಂ ಹರನ ಕಣ್ಕೈಮೈಗಳಾಗಿ ತನುಮನವಿತ್ತ|
ಪರಿಣತರ ನೆನೆದು ಕೃತಿವೇಳ್ಪೆನು.

ಈತನನ್ನು ಚೇರವು (156), ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ (ಸು. 1650), ಷಡಕ್ಷರದೇವ (1655)ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 371. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು ಇದಕ್ಕೆ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಡಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ' ಕೃತಿಯೆ ಪಲ್ಲವಿತೊಡಗಿ ಪೂರ್ಣವಪ್ಪನ್ನವಿಗಾ | ಕೃತಿಯೊಳುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದುದೊಂದುಪದನಿಲ್ಲ | ಕೃತಿಗದುನಿವಿತ್ತುದಿಂ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವೆಂಬ ಪೆಸರು' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ' ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಥೀಶನು ಜಿನಮತ ವಿದಾರಣಂಗ್ಯೆದು ತಿರುವಾಟುಪದಿನಾರುಸಾವಿರವನೊರೆಯುತ ಕುಲಚ್ಚರೆಯುಗೆ ಪ್ರಣವಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯು ಮಹಿಮೆಯುಂ ತಿಳುಪೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಭೂಪನ ಕಥೆಯುಂ ದ್ರಾವಿಡದೊಳೊರೆದುದಂ ' ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ತರುಣಿ ಪೊರೆದಣುಗನಶ್ವದ ಖುರದ ಹತಿಯಿಂದ |
ಹರಭಕ್ತನಟಿಯಲದ ಕೇಳ್ದು ಕೊಲೆಯಂದಮುಂ |
ಪರಿಕಿಸಿ ನಿಜಾತ್ಮಜಂ ಮೊದಲಟಿಪ್ಪಿಗೆಂದ ನುಡಿಗಾಮುದ್ದುಮಗನ ತಲೆಯು ||
ಅರಿಸುವೆಡೆಯೊಳ್ ಮತ್ತೆ ಭಕ್ತವಧೆಯೆಂದು ನಿಜ |
ಶಿರದೊಡನೆ ತರಿದೆಂಟುತಲೆಗಳಂ ಪಡೆದು ಶಂ |
ಕರನೂಗೆ ಪೋದ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳನ ಕಥೆಯನಿದ ಬೆಳಸಿ ಕೃತಿಮಾಟಿಪ್ಪೆನು |

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಮಹತ್ವದ ಬೋಧೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ- ಇದನ್ನು ' ಕಲ್ಯಾಣದಾದಿಬಸವೇಶ್ವರಮಹತ್ವಮುಂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಿ ಶರಣಗರ್ಪಿಪುವ, ಶಿವನ ಕಲ್ಯಾಣದುತ್ಸವದ ನಾಗವಲ್ಲಿಯ ಮೈ ಯೆವ' ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯಯುತಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಾಗಲಿಂಗಯ್ಯನ ಪೌತ್ರನೂ ಲಿಂಗಪ್ಪನ [1] ಪುತ್ರನೂ ಆದ ತನ್ನ ಭಕ್ತ ಚೇರವಾಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗವುಲ್ಲೀಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅಮರಗುಂಡದ ಶರ್ವ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗುರು, ಭೃಂಗಿ, ನಂದಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲನು, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣ ಶ್ರೀಪತೀಶ್ವರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತರೆಂಬ ಪಂಡಿತತ್ರಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮು, ಗೂಳೂರಶಾಂತದೇವ. ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದಶಾಂತೇಶ, ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಬಸವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮುನಿಗಳು

ಪೂವಿಲ್ಲ ಗಡ ತನಗೆ ಕುಸುಮಶರನೆಂಬ ಪೆಸ |
ರಾಪಕಾರಣವಾದುದಳವೆದೆಯನಾಗಿ ಲೋ |
ಕಾವಳಿಯ ಗೆಲ್ದ ಬಗೆಯೆಂತು ಪೆಣ್ಮಕ್ಕಳಂ ಕೊಂದುಕೂಗಿಡುವ ತನಗೆ ||
ಕಾವನೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರೇ ಮೈಯಲಿಯಬಾರ |
ದಾವಿಗಡನವಿಚಾರದಿಂ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟವಂ |
ಗಾವಳ್ಕೆವೆಂದು ಮಾರನ ಜಯಿಸಿದು ತಪವಿದರ್ಕರಲ್ಲಿ ವರಸನ್ಮುನಿಗಳು ||

ಭತ್ತದವಡಿ

ಮೂಡೆಗಟ್ಟಂ ಕಟ್ಟಿ ಹುಡುಕುನೀರೊಳ್ ಮೆಟ್ಟಿ |
ಕಾಡುತಿಹ ಪಾಮರರ ಕೈವಿಡಿತೆಗೊಳಗಾಗಿ |
ನಾಡೆ ಪಂಕಂಬೊಗುತ್ತೆದೆಯೊಡೆದು ಪುಲ್ಗರ್ಚಿ ಕಂಟಿಕಂಬಡೆದೆವಿನ್ನು ||
ರೂಢಿಸಿದ ಕಾವೇರಿಯಿಕ್ಕೆಲನೊಳಿದ್ದ ಶಶಿ |
ಜೂಡಂಗೆ ಸಲ್ವ ಪೇರೊಲ್ಮೆಯಂ ಪಡೆದವರ |
ಕೂಡೆ ಬಾಯ್ವಿಡಿಸದಿರೆವೆಂದು ರಾಗಿಸುವ ಕಳಮೆಯ ಮಡಿಯ ನಾಲ್ ಮೆಯ್ದೆವು||

---

1 ಚೇರವಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗಪ್ಪ ಎಂದಿದೆ.

ಕಾವೇರಿ

ಸೂರಿಜನಹರ್ಷವಿಸ್ತಾರಿ ಸುಖಸಂಕಥಾ |
ಕಾರಿ ಬಳಿನೆರ್ದಗಂ ಕಠಾರಿ ಬೆಳೆಸಿರಿಯಃ ಭರ |
ಭಾರಿ ಕುಶ್ರಮಸಂಗವೈರಿ ಜಲಜರಸದಾಧಾರಿ ಕಾಲಾರಿಶಿವನ ||
ನಾರಿಗಂಗಾಂಬಾವತಾರಿ ದುರ್ದೋಷಸಂ |
ಹಾರಿಯೆಂದೊದಱಿತಿಹ ಭೇರಿಯಾಭಟವೀಚಿ |
ವಾರಿ ಬಹುಮಾರ್ಗಪ್ರಚಾರಿಯಾನಾಡ ಕಾವೇರಿ ಭೋಗರೆದಿಸೆದುದು ||

ಶರಚ್ಚಂದ್ರ

ಕಾಲರಜಕಂ ಮಲಿನದಿವಸಾಂಬರವನಾವಿ |
ಶಾಲಸಾತಿಯ ಮಟಿಯೊಳೊಗೆದು ದಕ್ಷಂಗೀಯ |
ಲಾಲೋಕಿಸುತ್ತ್ರಿದೆ ಬೆಳೆಗಳಂ ಸಲಹಿದಳಿಯಂಗೆ ಧವಳಾಂಬರವನು ||
ಮೂಲವೈರಂ ಪೋಗೆ ದೀವಳಿಗೆಯೊಳ್ ಕರೆದು |
ವೇಲಿದಂ ಪೊದಿಸಿ ಪರಸುತ್ತಕ್ಷತೆಯನಿಟ್ಟ |
ವೋಲೊಪ್ಪಿದಂ ಶರನ್ಮೇಘದೊಳ್ ಚಂದ್ರಮಂ ತಾರಕಾನಿಕರದಿಂದೆ ||

ಅಮೃತವತಿಯ ಪುತ್ರೋಚ್ಛೆ

ಚೆಲ್ಲೆಗಂಗಳ ಮಿನುಗುವರಳೆಲೆಯ ಮಾಂಗಾಯ್ಗ |
ಳುಲ್ಲಾಸದಿಂ ಮಿಱುಗುವೆಳನಗೆಯ ವೊಳೆವಲ್ಲ |
ಗಲ್ಲದೆಡೆಯೊಳಗೊಸವರ್ಪ ಲಾಲಾಬಲಾವಮೃತದೊಳಬ್ಬಿಂಬ ಸುತನ ತೊದಲ ||
ಸೊಲ್ಲನಾಲಿಸಿ ನೋಡಿ ತೆಗೆದು ಮೂರ್ಧ್ನಿರ್ಘ್ರಾಣ |
ದಲ್ಲಿ ತಱಿಸ್ಮೈಸಿ ಬಾಯೊಳ್ ಬಾಯನಿಟ್ಟಟ್ಟಿಕ್ಕಿ |
ಇಲ್ಲಿ ಮುಂಡಾಡುವೆಂ ಪಾಡುವೆಂ ಮುದ್ದುಗಳ ಬೇಡುವೆನೆನುತ್ತೆ ನಲಿದಳ್ ||

ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಕಾಂಡ 8, ಸಂಧಿ 136, ಪದ್ಯ 7099. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವೇದಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯಗಳು 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಎಂದು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವನ 25 ಲೀಲೆಗಳು, ಪುರಾತನನೂತನಶರಣರ ಕಥೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕವಿಷಯ

ಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಶೀಲವಂತಾರ್ಯನ ಕರಜಾತನೂದ ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಕೆಂಚವೀರನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ತಾನು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. " ಭೂಲೋಕವಾವನೆಕಕುದ್ಗಿರಿಸುದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕೈಲಾಸವರಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಲಂಕೃತದ ಶಾಂತನಂಜೇಶ್ವರಾಂಘ್ರಿಪಂಕಜಭೃಂಗ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಶಾಂತನಂಜೇಶನು ಈತನ ಗುರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈಶಾಂತನಂಜೇಶನ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—ನುಲಿಯಶಾಂತೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಶಂಭುಗುರು ; ಶಿಷ್ಯ ಮಲೆಯುವೀರೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಶಾಂತನಂಜೇಶ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಚಿಕ್ಕ ಶಾಂತೇಶ್ವರನು ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನು ಜ್ಯೋತಿಯಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಸೈಂಧವದಶಾಂತದೇವ, ಕಲ್ಯಾಣಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ನಂಜಯ್ಯ, ಸಪ್ಪೆಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವಿಭು, ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಮ್ಮ, ಸಪ್ಪೆಯಮ್ಮ ಈ ವಿವೇಕಿಗಳಮಧ್ಯೇ ಕೆಂಚವೀರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕರು, ಭಂಡಾರಿಜಕ್ಕಪ್ಪ, ಕಲ್ಲೆಹದಕೇತಿಸೆಟ್ಟಿ ಇವರುಗಳು ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿತ್ತಮಂ ವೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ ; ನಿಸ್ಪೃಹನಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯಮಂ ಮಾಡಿ ಸಕಲಮಾಹೇಶ್ವರರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯುಂಟೇ—ಎಂದು ಶರಣರು ಕವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕರ (1428) ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯಿಂದ ನೂತನಶರಣರ ವಿಷಯವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ವಿಮಲಸತ್ಕವಿವಿಷ್ಣಣಾರ್ಯರಿಂದುದಿತಶ್ರೀವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದೊಳು ನೂತನ ಪುರಾತನರ ಪುರಾಣದೊಳಗೊರೆದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನೂತನಪುರಾತನವಾದ ಸತ್ಕಥೆಗಳಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೇಟ್ಪೆಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮುಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಿಟ್ಟಮುಂಡೆಯಪ್ರಭು, ಸ್ವಗುರು ಶಾಂತನಂಜೇಶ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಶರದ ಮುಗನೇ ಸೂತನವನ ಬಾಯೊಳ್ಗಾದ |
ತುರಗವಾಸಿಜನೇತ್ರವೆರಡು ಗಾಲಿಗಳಗಜೆ |
ಯರಸ ನೀಂ ನೊಗನ ತುದಿಯೊಳ್ ಕುಳಿತೆ ತಿರುವಿನಗ್ರದೊಳು ರಥವದಱಿ ನಡುವೆ|
ಪರಮತೂಣೀರವಾಮಧ್ಯದೊಳು ಬಿಲ್ಲಂಬು |
ನಿರುತೈಕವದಕೆ ಗುಱಿ ಮೂಱುಂದೆನಿಪ್ಪ ಮು |
ಪ್ಪುರಮಂ ಗೆಲಿದ ಚಿತ್ರತರಶಾಂತಮುಲ್ಲೇಶಮೂರ್ತಿ ದಿಗ್ಭರಿತಕೀರ್ತಿ ||

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ

ಪಣೆಗಣ್ಣು ಕತ್ತುರಿಯ ಬೊಟ್ಟು ಶಶಿವಿನಯನ |
ವಣೆಯುರದ ಚೆಲ್ವ ಗಂಗಳು ಗೇಯುರಸವಾಂತ |
ಫಣಿಕುಂಡಲದ ರತ್ನ ಕಿರಣದಾವೊಸ್ನೀಲೆ ಸುಲಿಪಲ್ಲು ಕೆಂಬಲ್ಗಳು |
ಅಣಿಯುರದ ಕರಿಗೊರಲು ರನ್ನದಾಳಿಯ ಬೆಳ್ಪು |
ಪೆಣ್ಣನಾಂತ ಶೂಲಾದಿಗಳು ಬಱಿಕ ಲೀಲಾಬ್ಜ |
ಗಣನಾತಿಶಯನವ್ಯಗುಣಗಣನೆಯಳವಟ್ಟ ಮೂರ್ತಿ ರಾಜಿಸುತಿದ್ದುದು ||

ಅಮರಾವತಿಯ ವರ್ಣನೆ

ಱಿಕ್ಕಿ ಬೆಟ್ಟವನೇಱಿ ನೀರೊಳಗೆ ಪೊಕ್ಕು ನೆಱಿ |
ಕಾಱುಕ್ಕುಱಿಯು ಪುಲ್ಗಚ್ಚಿ ತಿಂದೆಂಜಲಂ ಭಂಗ |
ದೊಳ್ಕೊಡಿದೆಮ್ಮನೀಪುರದ ಬೀದಿಯೊಳಕಟ ಕಟ್ಟಿ ಜೂಗುತ್ತಿಪರು ||
ಕೊಳ್ಕಯ್ಯ ದೇವ ಎಂದುಱಿ ದೂಱಿತಿವೋಂದು |
ಮಾಟಕ್ಕಿಯಿಂ ಮಾಣಿಕಂ ಮುತ್ತು ನೀಲಂ ಪಚ್ಚೆ |
ಗಳ್ಕೇರಿಯಂಗಡಿಯೊಳಿಸೆಯೆ ಬರುತಿದರ್ನೀರೇಱ್ಪಜಗದ ಜನದೊಡೆಯನು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಇವರ ನುಡಿ ಯತಿವರರ ಬಾಯ ಹುಡಿ ಭಾವಿಸ |
ಳ್ಕಿವರ ಬಾಹುಗಳು ಸಜ್ಜನರ ಬೇಹುಗಳು ಬಟ್ಟು |
ಶಿವರ ಜೆಲ್ವಿನ ತುಱಿಬು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸದಾಚಾರಿಗಳ ಪುನೆದ ಬಿಱಿಬು ||

ಇವರ ನಲ್ವಿನ ದೇಹವೃತ್ತಮರ ದಾಹವಿಂ |
ತಿವರ ನಡೆಯನಘರಸುಗಳಿಗಿನೇ ಕಡೆಯೆಂಬ |
ಯುವತಿಯರು ಬಂದರಾದೇವದೇವೇಶನಂ ನೋಡೆ ಕಮತವುಗೆ ಕೂಡೆ ||

ನಾವು

ನೆಲದಲಿದಾರ್ತನಾಮಂಜನುಂ ಬಯಸುವಂ |
ಸಲೆ ಖಟ್ವದಿಂದಿಳೆಯನೆಳಸುಸಂ ಪುದಿದಿದರ್ |
ಮಲಮೂತ್ರದಿಂ ವಿವಸ್ತ್ರದೆ ಲಜ್ಜೆಯುಂ ತೊಱೆಯುತೆರ್ದೆಕೊರಲ್ಗಳುವೊಣಗುತ |
ಸಲಿಲಮುಂ ಬಯಸುತ್ತಲಂತಪ್ಪ ಬಾಧೆಯೊಳು |
ಸಲೆ ಗಱಿಸಿದಧರಮುಂ ನೆನೆನೆನೆದು ದುಃಖದಿಂ |
ಮಲಮಲಂಪುಱಿಗುತಜ್ಞಾನದಿಂ ತನ್ನ ಗೃಹರಕ್ಷಣೆಗೆ ಚಿಂತಿಸುವನು ||

ವಿರುಪರಾಜ. 1519

ಈತನು ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ —

ಏಱುಬೀಡಿನ ಗೋಪ ಚೋಳರಭೀಮ ಚೋಳನಾರಾಯಣ ಹನ್ನೊಂದುಬೀಡಿನಮುಂಡಲಿಕರಗಂಡ ಹೊಸ್ನೊರೆಬಿರುದಾಂಕ ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶಾಬ್ಧಿಹಿಮಕರನಾದ ಚಿಕ್ಕವಿರೂಪಾಕ್ಷ ; ಮಗ ಸಂಗರಭೀಮ ಹೊನ್ನೊರೆಕಾವ ಏಱುಬೀಡಿನಗೋಪವೆಸರನು ತಾಳ್ದ ಕಾಮ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಎೀರಾಂಬೆ ; ಮಗ ನಾನಾಕಲಾರಾಮ ಚೋಳರ ಭೀಮ ಭೋಗನನುಜ ವಿರುಪರಾಜ (ಕವಿ).

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1441 ಪ್ರಮಾಥಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1519ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯೂ ರಾಧ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭು, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ರಾಘವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ; ಸಂಧಿ 27, ಪದ್ಯ 1525. ಇದರಲ್ಲಿ 63

ಶಿವಭಕ್ತರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಾದ ಚೇರವಾಂಕನೃಪನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಈಕಬ್ಬ ರಸಿಕಜನಗಳ ಕಿವಿಯ ಹಬ್ಬ, ಈಕಥೆಯಿಹಪರಸವಸೌಖ್ಯದ ಲತೆ.
ಚತುರಚಕೋರ ಜೀವಿಸೆ ಸೂರಿನೀಲಾಬ್ಜ | ಪತತಿಗಿಂಬಾಗೆ ರಾಗೋತ್ಕರ |
ಕ್ಷಿತಿನಾಥ ಹೊನ್ನೊಂವಿರುಪರಾಜೇಂದ್ರನ | ಕೃತಿಚಂದ್ರ ಬೆಳಗುಗೆ ಭುವನವ |
ನೆಗಳ್ದುದು ವಿರುಪಕ್ಷ್ಮಾಪನಿಂ ಸತ್ಕಲಾಕೋವಿದರಾಹೋ ಎಂದೆನಲ್ಕೀತ್ರಿಭುವನ
ತಿಲಕಂ ನವ್ಯಮಾಚಂದ್ರಸೇಕ್ಯಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪೂರ್ವತಿ, ನಂದಿಪಣ್ಣಾಖರು, ಬಸವಮಡಿವಾಳ ಚೆನ್ನಬಸವರು, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಪರಿಭವವಡೆದಂತಸುಗೆಮಾಂದಳಿಗಳು | ಮರನೇಱಿ ಬಾಲ್ವುವಂಬುವ ಪೊಕ್ಕು |
ಸರಸಿಜಕುಮುದ ಜೀವಿಪುವೆಂದು ನಗುವವೊ | ಲರಲ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳೊಪ್ಪಿದುವಲ್ಲಿ ||

ಬೇಡಸ್ತ್ರೀಯರು

ಕಡೆಗಣ್ಣಾ ಕಾಂತಿಗೋರಗೆಯೂದ ಪಲ್ಗದಿ | ರಡಿಗೆಂಪ ಮೀಱಿದಧರಕಾಂತಿ |
ಮುಡಿಗಪ್ಪ ಕೇಶಾಡುವ ಮೈಯ ಪೊಗರಿಂದ|ನಡೆದುದು ಬಿಯದವೆಣ್ಗಳ ತಂಡ ||

ಸಮುದ್ರ

ತೆರೆಗಳ ಸೀಗುರಿಯಿಂದೆ ತುವಾರಚಾ | ಮರದಿಂದೆ ಜಲಜಾತಪತ್ರದೆ |
ಸುರುಚಿರಮಣಿವಿಷ್ಟರದಿಂದೆ ಸಿಂಧು ಭೂ | ವರನಂತೆ ಕಣ್ಗೆ ರಾಜಿಸುವುದು ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ನೀರ ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯ ಕಾಬೋಗನ್ನೊಳೆ ಕಟ್ಟಿ | ಯಾರೈಕೆಗೈದ ಮರುಳರಂತೆ |
ಶಾರೀರಸೌಖ್ಯವ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿವುದು | ಪರಮಾಧಮವೇನು ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ||

———o———

ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿವರ್ಣಿ. 1519

ಈತನು ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ತುಳುದೇಶದೊಳಗಣ ವೇಣುಪುರದ ವೃಷಭಜಿನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ1440 ಪ್ರಮಾಥಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1519ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮೈ॥ ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸಂಧಿ 23 ಇದರಲ್ಲಿ 16ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಶಾಂತಿನಾಥನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

———o———

ಪ್ರಭುಗ. ಸು. 150

ಈತನು ಚಕೂಡನಾಸ್ಥಾನ, ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದಶಾಂತೇಶನ ದೌಹಿತ್ರನು ; ಚಿಕ್ಕಾರ್ಯನ ಮಗನು.

ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ' ಮೊಲೆಗೊಯ್ದ ಪವಿತ್ರನಾರಿಗಾಕಂತುಹರಾ ಜ್ಞೆಯಿಂ ಮೊಲೆಯನಿತ್ತ ' ವಿರಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಶಾಂತನ ನುಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಬಸವಗಣಪಾರ್ಶ್ವರನ್ನೂ, ' ಕವೀಶ್ವರಪ್ರಸರಮಾ ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರನಾಕೃತಿಯುಂ ಪೇಟ್ಪು ನಿರಂತರಂ ಶಿವಕಥಾಸಂಮೋಹಸೌಖ್ಯಂಗಳಂ ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಬೋಧಿಸಿ ಎಸೆವ ' ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನನ್ನೂ, ಹೇಕೆ, ಇಂತಪ್ಪ ರಸಿಕಕವೀಶ್ವರರ್ ಪ್ರಭುಕವೀಶ್ವರನೇ ಬಾರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಕನ್ನಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ, ಹಿಂದೆ ಗುರುರಾಯನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರಕ್ಷಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ನೀನು ನಾನಾಲಂಕಾರಚಿತ್ರಭಾವಂಸಗಳಿಂದ ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಈತನು ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆಯನ್ನು 1513ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸುಮಾರು 1520ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ರದ ಪೊಡಪುಳ ಮೈಸಿರಿಯು ನೇಪುಳ ಮೈಮೆಯು ತೋಪುಳ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಂ |
ದೆಸಕದ ಸೊಂಪು ಭಾವತತಿಯಿಂಪು ಏರಾಜಿಪ ಪೆಂಪು ಕೀರ್ತಿಯ ||
ಪ್ರಸರದ ಗಾಡಿ ಜಾಣ್ಮಡಿಯು ಮೋಡಿ ಕವಿತ್ವದ ರೂಢಿಯಾಗಳೊಂ |
ದೆಸೆವುವು ಸತ್ಕವಿಪ್ರಭುಗನಲ್ಲನೆ ತದ್ಜ್ಞರೆ ಪೇಟಿದ್ದನಿಂತಿದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ಚಕೂಡೆಯಲಿಂಗ, ಶೌಂಡನಾಥ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನದ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಪದ್ಯ 101, ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಪುರುಳ ತವಮೀನೆ ಸೊಗಸಿನ | ಕರು ಸಕ್ಕದಗನ್ನಡಂಗಳಿಕ್ಕಿನಿಗಡಲೊ |
ಗ್ಗರ ತೊಂಡುನುಡಿಯ ತಾಣಂ | ಸರಸತಿಯರನೆಲೆಯಿದಾಯ್ತು ಚೆಲ್ವಿನ ಕಬ್ಬಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶೌಂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಈಶ್ವರ

ಇಂಕುಗಿದಿಂಪು ಪೊಂಪುಟಿಗೆ ಪೊಂಪುಟಿ ತಣ್ಪಿಗೆ ತಣ್ಪು ನುಣ್ಪಿಗೊ |
ಳ್ಮಣ್ಪಿಸಿ...ಸೊಗಸಿಗೊಳ್ಪಿಗಸಾರ್ಪಿಗೆಯಾಪುಳ ಕಂಪಿಗೊ ||
ಳ್ಗಂಪು ಸೊಗಕ್ಕೆಯೊಳ್ಪಿಗಮಪಾರಕಪಾರಮನಾದಿಗಾದಿಯೆಂ |
ದುಂ ಪೊಗಟಿುತ್ತುಮಿಪುಳದು ಸಭಾಜನಮಾವಗಮಲ್ಲಿ ಶಂಭುವಂ ||

ಮಲಪ್ರಹಾರಿನದಿ

ಪರಿವಿಡಿದುಣ್ಮೆ ಪೊಣ್ಮೆ ಕಡೆಗಣ್ಮತೆ ಬಿರ್ದು ಧುಡುಮ್ಮನೆಟ್ಟಿ ದ |
ಳ್ದಿರೆಗಳನೆತ್ತಿ ಪತ್ತುವಿಡೆ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತು ಈ ಸುತ್ತಿವುತ್ತಿದಾ ||
ತರುಗಳನೊತ್ತಿ ಕೆಲ್ತಿ ವಿುಗೆ ನಿಭೃರದಾರ್ಭಟಿ ಪಬಿಳ ಕೊಬಿಳ ಭೋ |
ಗರೆಯೆ ಘುಮುಪ್ರಘುಮ್ಮು ಘುಮುಘುಮ್ಮೆನುತೊಪ್ಪುಗುಮಾನದೀದ್ವಯಂ ||

2. ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ವೈಭೋಗರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಪದ್ಯ 101. ಇದು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೈಭೋ
ಗರಾಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗ
ಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯು
ತ್ತೇವೆ—

ಗಣಪತಿ

ಮುಂಬನಿಸೊಕ್ಕನುಂಬ ಮಱಿದುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಿನುಣ್ಮಾವಿಂಚರಂ |
ತುಂಬಿರೆ ಗರ್ಭಭೋಗಿ ಸಿರವೆತ್ತಿ ಫಣಾಮಣಿರೋಚಿ ದೇಹಮಂ ||
ತಾಂ ಬಳಸೊಪ್ಪೆ ರಕ್ತಪಟಮಂ ತಳೆದಂತಿರೆ ರಾಜಿಸಿಪ ಹೇ |
ರಂಬನುಮೇಶಸೂನು ವಿಗ ಮಾಡುಗೆ ಮತ್ಕೃತಿಗೊಲ್ದವಿಘ್ನಮಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ತಳಿರ ಬೆಡಂಗು ನುಣ್ದೊಡೆಯ ರಂಗೆಳವಾಱುಯ ಪೊಂಗು ಜೆಲ್ವ ತ |
ಣ್ಬುಟಿಲ ಪೊಡಪುಗ ಸಣ್ಣಲತೆಯಿಪಗ ಮಳ್ವಕ್ಕಿಯ ನೇಪುಗ ಒಳ್ಳಿಯೊಳ್ ||
ಬಳಸಿಕೆಗೊಂಬ ಕಂಬು ಸಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯಿಂಬುಱುವ ಮಾವಿನಂಬು ಕ |
ಣ್ಗಳಿಕುಳದೋಪುಗ ಸೋಗೆಗಳ ನೀಳ್ಪಿರೆ ಬಂದರದಂದುಕಾಂತೆಯರ್ ||

ನಂಜುಂಡ. ಸು. 1525

ಈತನು ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ
ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಯವಂಶೋದ್ಭೂತನಾದ ಪ್ರಭುಕುಲಾ
ಗ್ರಗಣ್ಯವಿಜಯನೃಪಾಲ ; ತಂದೆ '' ಅಂಡದಜಲ್ಲಿಯನಾನೆಯು ನಿಗಳಕೆ ಕಂಡರಿಸಿದ
ಮಾವಣ್ಣದ ಬೊಂಬೆಯು ಕಂಡು ಮನದೊಳುಱು ಮಚ್ಚರಿಸುವ ಮಾಱಿಲಾಂತ ರಾವು
ತರ ಗಂಡನೆನಿಪ '' ಮಾಧವ ; ಹಿರಿಯಯ್ಯನು ತುರಗದಂಡಕೆ ಬಲುಜಲ್ಲಿಯು ಕಟ್ಟಿದ
ಬಿರುದುಳ್ಳ ರಾವುತ; ಕಿರಿಯ ತಂದೆ ವಿಜಯ : ಈ ವಿಜಯನು

ಧರಣಿಯಱಿಯೆ ಧುರದೊಳಗೆ
ರಾಯದಟುವ ಕಾಣುತ ತನ್ನ ಪತಿ ನಂಜ | ರಾಯನ ಮುಂದೆ ಕುದುರೆಯ |
ರಾಯರಾವುತರಮೇಲೇಱಿ ತಿವಿದು ಸುರ ರಾಯನಗರಿಗ್ಯೆದಿದನು ||

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. '' ಜೆಂಗಳನಾಡ ನಾಲ್ವತ್ತುನಾಯಕಗಜಸಿಂಗವೆನಿಪ ಮಾಧವನ ಅಂ
ಗೋದ್ಭವ ನಂಜುಂಡ, ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಯರೆಂದೆಂಬ ಕುಲಾಗತವಿದಿತಬಿರುದನಾಂತೆ

ಸೆವ ಚದುರಮಾಧನನಾತ್ಮಜ ನಂಜುಂಡ, ಅಂಡದಜಲ್ಲಿಯಾನೆಯ ನಿಗಳಕ್ಕೆ ಮಾಕೊರ್ಂ ಡು ಮಲೆವ ರಾವುತರ ಹಿಂಡಿನ ಗಂಡ ಮಾಧವನಾತ್ಮಜ ನಂಜುಂಡ, ವಾಗ್ವೈಖರೀವ ಲ್ಲಭ ಕವಿತಾವನಿತಾವಶೀಕರಣವಶ್ಯಮಂತ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಭುಕುಲಾಗ್ರಗಣ್ಯವಿಜಯನೃಪಾಲ ಪುತ್ರಮಾಧವಾತ್ಮಜನಂಜುಂಡ '' ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈತನು ಜಯೆನೃಪಕಾವ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಮಂಗರಸನ (1508) ಸಹೋದರನ ಮಗನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಗರಸನು ಶುದ್ಧಜೈನನಾಗಿದ್ದು ಇವನ ಸಹೋದರನ ಮಗನಾದ ಈತನು ಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜೈನಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶೈವಮತವನ್ನು ಇವಲಂ ಬಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಜೈನಕಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಮಾರರಾಮ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಈ ಊಹೆಗೆ ಉಪಷ್ಟಂಭಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ವಿಜಯನು ತನ್ನ ಪತಿ ನಂಜರಾಯನಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ನಂಜರಾಜನು 1502ರಿಂದ 1533ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚೆಂಗಾಳ್ವನಂಜ ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1525 ಆಗಬಹುದು. "ಕನ್ನಡಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬಿವಱೊಳ್ ತೊಡಕೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲದೆ ನಾಂ ಪೇೞ್ದಿದೆನು" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಕವಿತಾವನಿತೆಯ ಸಂಗಕೆ ಪೆಣ್ತನ | ಸವಿಯಲ್ಲವೆಂದಾವಾಣೆ |
ತವಕದಿಂ ಗಂಡುರೂಪಾಂತಳೆಂಬಂತಿರ್ಪ | ಕವಿಕಾಳಿದಾಸಗೆಱಗುವೆ ||
ಕೊ೨್ಪೀಣೆಯ ತಲೆದೂಗಿಸುವ ಕವಿತೆಯ ಪೇೞ್ದ್ದು| ಮಾಣದೆ ಬಲ್ಲವರಿಂದ |
ಬಾಣೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ರ್ರಯವೆನಿಸಿದ | ಬಾಣನ ಬಲಗೊಂಬೆನೊಲಿದು ||
ಕನ್ನಡಕವಿತೆಗೆ ಮೊದಲಿಗನೆಂದೆಂ | ಬುನ್ನತಕೀರ್ತಿಕಾಮಿನಿಯ |
ಬೆನ್ನ ಬಿಡದೆ ತೊಟಿಲುವ ಪಂಪರಾಜನ | ಚೆನ್ನಡಿಗಳಿಗೆಱಗುವೆನು ||
ಕಾದಂಬರಿಯ ಸುಡಿಸಿ ಲೀಲಾವತಿ | ಗಾದರದಿಂ ಕಪ್ಪನಿಟ್ಟು |
ಮೇದಿನಿಯನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ | ಪಾದಗಳನು ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಬಲಿದ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಗಳೆಲ್ಲರ ಗೆಲ್ದು | ಬಲ್ಲಾಳಭೂವಿಶ್ವರನ |

---

1. 179 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ನಿಲ್ಲದೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಜನ್ನನ ಪದ | ಪಲ್ಲವಗಳಿಗೆಱಗುವೆನು ||
ಇಂಪುವಡೆದ ಕವಿತಾರಸಲಹರಿಯ | ಸೊಂಪಿನಿಂ ವಾದಿಗಳೆದೆಗೆ |
ಕಂಪನವನು ಪುಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣನೆಂದಿಯ | ನಾಂ ಪೊಗಟಿವೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಗಜಗನ ಗುಣವರ್ಮನ ನಾಗಚಂದ್ರನ |ಸುಜನೋತ್ತಂಸನನಸಗನ |
ಸುಜನರನ್ನನ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ಪದಸರ ಸಿಬಗಳಿಗೊಲಿದೆಱಗುವೆನು ||
ರಗಳೆಯಕವಿಯೆಂದು ತೆಗಳ್ದೆ ವಾದಿಗಳುಱ್ದೆ | ಸೊಗಸೊಗುವಂತೆ ವಸ್ತುಕವ |
ನೆಗಟ್ಟಿದ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಯಣ್ಣನ ಪದ | ಯುಗಳಕೆಱಗುವೆನಟ್ಟಿ್ಯಯೊಳು ||
ಹಿಂದಣವರ ಸವಿವಾತುಗಳಿಗೆ ಸರಿ | ಬಂದಿದೆ ಮೆಲ್ನುಡಿ ನಿನ್ನ |
ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಧುರನನಾ | ನಂದದಿಂ ಬಲಗೊಂಬೆನೊಲಿದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕುಮಾರರಾಮನಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ ಆಶ್ವಾಸ 12, ಸಂಧಿ 47, ಪದ್ಯ 5807. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಕಂಪನೃಪತಿಯ ಕುಮಾರ ಕುಮಾರರಾಮನ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಚೆಂಡಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೆಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬೀಳಲು ಕುಮಾರರಾಮನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ ರತ್ನಾಜಿ ಅವನನ್ನು ಕೆಟ್ಟಮನದಿಂದ ಹಿಡಿದಳು. ಅವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ರತ್ನಾಜಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಇಲ್ಲದ ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ದೊರೆ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಅವನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ನೆಲಮನೆಗೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕೊಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತುರುಕರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಕುಮಾರರಾಮನು ಬಹಳಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಕಾದಿ ಮಡಿದನು. ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಇದನ್ನು

ರಸದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ಭಾವದಿಂ ಬಲಿಯಿಸಿ | ಪೊಸಬಗೆವೆತ್ತಲಂಕೃತಿಯ |
ಎಸಕದಿಂ ಬಳೆಯಿಸಿ ಕೃತಿಯೆನಿಸುವೆನಿದ | ರಸಿಕರು ಮೆಚ್ಚುವಂದದಲಿ ||

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಶಿವ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಯವಂಶದೊಳಗುದಯಿಸಿದ |
ಸದಮಲಯಶೋವಿರಾಜಿತವಿಜಯನೃಪತನುಜ |
ವಿದಿತವಿತರಣವಿನಯವಿಕ್ರಮವಿಭಾಸಿಯೆಂದೆನಿಪ ಮಾಧವನಾಮನ ||
ಉದರಾಬ್ಧಿಭವಚಂದ್ರ ನಂಜುಂಡನೊಲಿದೊರೆದ |
ಕದನಕಲಿಕಾಲಕಪಿಕೇತು ಕಲಿಶುಚಿರಾಮ |
ನುದಿತಕೃತಿಬಂಧದೊಳ್ ಮೃದುಪದನ್ಯಾಸದೊಳ್.

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದುಸಮಸ್ತಸುರಾಸುರಮೌಲಿಮೂಲಾಕೇಲಿತನೂತ್ನರತ್ನಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಚಂದ್ರಚೂಡಚರಣಾರವಿಂದಮಧೂಳೀಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಮಾಧವಸೂನು ಕವಿತಾವಿಶಾರದನಂಜುಂಡವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕುಮಾರರಾಮಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಗೆ. ಈ ಗ್ರಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸಮುದ್ರ

ತೆರಣಿಪ್ರವಾಳನಿಕರದಿನುತ್ಕಳಿಕಾ | ಭರದಿಂದ ಕುಶಲಯದಿಂದ
ತಿರುಗುವ ವನಚರತತಿಯಿಂದಾಕಡ | ಲಿರದೆಸೆವುದು ವನದಂತೆ ||

ಕರ್ಣಾಟದೇಶ

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗವಿ | ದಾಳ ವಸುಧಾತಳವಳಯ |
ಭಾವಿಸೆ ಕರ್ಣಾಟಕಜನಪದವದ | ನಾವನೊಲಿದು ಬಣ್ಣಿಸುವನು ||
ನಡೆವಂಚೆ ನುಡಿವರಗಿಳಿ ನಲಿದಾಡುವ | ಬೆಡಗಿನ ನವಿಲು ಕೂಗಿಡುವ |
ಪಡಿಯಕ್ಕಿವಕ್ಕಿ ಮೊರೆವ ಪರಮೆಗಳೆದೇ ಗೆಡಿಪುವ ಪಥಿಕರನಲ್ಲಿ ||
ಮಡಿಯೆಂಟ ಮಾತು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ ಕಟ್ಟ | ಕಡೆಯೊಳು ಶಾಕವಾಟಿಯೊಳು |
ತಡೆಯದಾರಜಕರೊಳಲ್ಲದಾಜನಪದ | ದೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಂ ||

ತುಂಗಭದ್ರೆ

ಮಡುವಿಂದ ಬಾನ್ಗಱೆ ನೆಗೆವೆಳವಿಾನ್ಗಳ | ಗಡಣದಿಂದಾನದಿಯೆಂಬ |
ಮೃಡದಿ ಮುದದೊಳಾಡುವಣ್ಣೆಕಲ್ಲಂತೆ ಕ | ೞ್ಗೊಡನೆಸೆದುದು ನೋಟಕರ ||

ಕೊಳ

ಕೊಳವಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಟ್ಟ ತುಂಬಿಯ ತುಳುಪಟ್ಟಿ | ಕಳಹಂಸೆಗಳ ಕಾಳಿಗದ |
ಕಳನೆಣೆವಕ್ಕಿಗಳೆಡೆಯೆನಲಾಪೂ | ಗೊಳನೆಸೆದುದು ಕಣ್ಗಳಿಗೆ ||

ಚಂದ್ರ

ಬೆಳುದಿಂಗಳೆಂದೆಂಬ ಪಾಲ್ಗಡಲಿಂ ಬಾಂ ಬೊಳುಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಗೆಂದು |
ತಳುವದೆಯ್ದುವ ಕಳಹಂಸನಂತಿಂದುಮಂ ಡಳವೆಸೆದುದು ಗಗನದೊಳು ||

ಅಡಕೆಯಮರ

ಅಲವಿಲ್ಲನ ಪಸುವಳರಲ ಮಿಂಟಿಗಳ ಜಂ | ಗುಳಿಯಂತೆ ಮೆಳುವ ಬಿಣ್ಪೊನೆಯ|
ತಳೆದಿರ್ಪಡಕೆಯಮರದ ಸಾಲಲ್ಲಿ ಕ | ಣ್ಪೊಸಿದುವೇನ ಬಣ್ಣಿಪೆನು ||

ವ್ಯಾಸರಾಯ. ಸು. 1525

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಸೋಸಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಸರಾಯಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ. ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈತನು ಇದ್ದಂತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕುಹುಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಯೋಗವು ಮುಗಿವವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರಿಗೆ 12ವರುಷ ಅರ್ಚಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಮುಖಾರಿ. ಆದಿತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ನರನಾದಮೇಲೆ ಹರಿನಾಮ ಜಿಹ್ವೆಯಲಿರಬೇಕು ||
ಭೂತದಯಾಪರನಾಗಿರಬೇಕು | ಪಾತಕವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಹರಿಯೆನಬೇಕು ||1||
ಶಾಂತಿಕ್ಷಮೆದಮೆಹಿಡಿಯಲಿಬೇಕು | ಭ್ರಾಂತಿಕ್ರೋಧವ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಸಂತತ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ||2||

ಕಾಮಕ್ರೋಧವ ತಾ ಬಿಡಬೇಕು | ಮಮತಾಹಂಕಾರವ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಸೌಮ್ಯರಾ ಸಂಗದೊಳಿರಬೇಕು ||3||
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನೋದಲಿಬೇಕು |ಬೋಧತತ್ವವ ತಿಳಿಯಲಿಬೇಕು ।
ಮಾಧವನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಡಲಿಬೇಕು ||4||
ತಂದೆಕೃಷ್ಣನ ದಯವಿರಬೇಕು | ಬಂದುದುಂಡು ಸುಖಬಡಬೇಕು|
ಚೆಂದಾಗಿ ಜಗದೊಳಗಿರಬೇಕು ||5||

ಓದುವಗಿರಿಯ. ಸು. 1525.

ಈತನು ಸಾನೆಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; " ಪುರಾಣದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ವರಗರ್ಭಶರಥಿಚಂದ್ರಮನ ಪರಮಪಾವನಮೂರ್ತಿ ಕಂತೆಯದೇವರ ಚರಣವ ನಾ ಬಲಗೊಂಬೆ " ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಕಂತೆಯದೇವನು ಇವನ ಗುರುವಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ತಂದೆ ಕರಿಯಸೋಮಪ್ಪ. ಶ್ರೀಗಿರಿಯಮಲ್ಲೇಶನ ಚರಣಕಮಲಮಧುಕರನು, ವರಕವಿಶರಥಿಚಂದ್ರಮನು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಣಪುರಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಗುರುಕೆಂಪನಂಜೇಶ್ವರನುದರಜಾತ ನಂಜಯ್ಯನು ಈ ಎರಡುಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಿಂದ ಬರಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಛಂದವಲಂಕಾರವೊಂದಿದ ವಡಿ ಪ್ರಾಸು ಬಿಂದುವೆಂಬೀಗಣನೆಯನೊಂದುವನಳಿತವನೆಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವು ಶಕ 1498 ಈಶ್ವರವರ್ಷದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1577ರಲ್ಲಿ---ಪ್ರತಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1525 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ---

ಬಾಣಮಯೂರನುದ್ಭಟಕಾಳಿದಾಸನು | ಚಾಣಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರನ |
ಮಾಣದೆ ಮಲುಹಣೇಶ್ವರರಾಘವಾಂಕನ | ಕೇಣವಿಲ್ಲದೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 440. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ " ನಿರ

I ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 478 ಎಂದಿದೆ

ಯೋಧಪತಿಯ ಪಟ್ಟಣವ ಕೊಳ್ಳೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದ ಯತಿ ಸಾನಂದಚರಿತೆ" [1] ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯಮಲ್ಲೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಕಂತೆಯದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ವನ

ನೆಟಿಲ ತಂಪಿನ ಕೊಳ ತಳಿರ ಮಂಟಪ ಸಣ್ಣ | ಮುಟಿಲುವಟ್ಟಿಯ ರನ್ನಜಗಲಿ |
ಸುಟಿಗಾಳಿ ಸುತ್ತ ಪಬಿಂದ ಲತೆ ಪೂದೋಟ | ವಳವಟ್ಟು ಮೆಱೆದುವಾವನದಿ||

ನರಕ

ಕಡಿದು ಕಚ್ಚಿ ಹೀರಿ ಹಾಱುವ ಜಿಗುಳೆಯು | ಜಿಡದೆ ಕಡಿವ ವಜ್ರದುಂಬಿ |
ಮಡಲಿಱಿದಿಹ ಮರಗೆಂಜುಗ ಡಾರಿಯೊ | ಳೆಡೆದೆಟಿಹಿಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ||
ವಿಷದ ಕಾಮಳಡು ಕೆಂಡದ ತೊಱೆ ದಳ್ಕುರಿ|ಮುಸುಕಿ ಹರಿವ ಪೆದ್ದೊಱೆಯು |
ಬಿಸಿನೀರ ಭಾವಿ ಹಾವಸೆಗಲ್ಲು ಸೋಪಾನ | ಹೊಸಪರಿಯೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ||

2. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 441. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಚೀರಮಾಂಕ. 1526

ಈತನು ಚೀರವುಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆದಯ್ಯಸಿರಿಯಾಳನನ್ನಯೋದ್ದಾನುನೂ ಚಿಕ್ಕವೀರೇಶಕರಜಾತನೂ ಆದ ನಾಗಲಿಂಗಸೆಟ್ಟಿ ; ತಂದೆ ರಾಜಪೂಜ್ಯನಾದ ಗಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟಿ ; ಗುರು ಚೆನ್ನವೀರೇಶ. ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ(1513) ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣಕಾಲವು ಶಕ 1448ನೆಯ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರ—ಎಂದರೆ 1526—ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಮಯೂರ, ಹಲಾಯುಧ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ, ಭೋಜ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ

---

1 Vol. I, 217.

ಅರಸನಥವನಿತ್ತು ಶರಣಗ್ಗೆಯಮಾಕೆಱೆಯ |
ಮರುಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸುತ ಒಯಲಾದ ಹಿರಿಯ ಪ |
ದ್ಮರಸರವರಣುಗನುಱೆ ರಾಮಾನುಜನ ಶಿಷ್ಯನಂ ಭಂಗಿಸುತ್ತಾತನ ||
ಪೊರೆದನಂ ವೀರಬಲ್ಲಳನ ಸಭೆಯೊಳಗಿದುಳ |
ಕರಮುದ್ದನಂಗೈದ ಮಹಿಮೆಗವನಿಪನೆಱಿಗೆ |
ಬರುತ ಹಂಪೆಯೊಳೀಶಭಕ್ತರಂ ನುತಿಸಿದ ಹರೀಶನಂ ಬಲಗೊಂಬೆನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಕುವಮಾರಪದ್ಮರಸ, ಹರೀಶ್ವರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. "ನವರಸಭಾವಲಕ್ಷಣಾಲಂಕಾರನಿಪುಣ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೇರಮಾಕಾವ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 555. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ನಾರದನ ಬಿನ್ನಪಕೆ ಭಸಿತಕಾಯನ ಶಿವಂ |
ಧಾರಣಿಗೆ ಕಳುಪೆ ಚೇರಮನೆನಿಸಿ ರಕ್ಷಾವಿ |
ಚಾರಮಂ ಪರಕಲಿಸಿ ಭವನನುಜ್ಞೆಯ ಭದ್ರಗಾಯಕಂಗಿಷ್ಟವಿತ್ತು ||
ಅರುಚಿರನಂಬ್ಯಣ್ಣನೊಡನಿದುಳ ಒಟಿಯಿಕವಂ |
ಮಹಾರಾರಿಯೂಗೆಳೆದ್ದಿ ಪಿಂದೆ ಧಾಱಿಯಪ್ಪೋಗಿ |
ಚಾರುಕಾವ್ಯವನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿದನೆಂಬಕಥೆ.

ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ

ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣವರೂರ ಸುಧೆಯ ಸವಿ ಮನವಲರ್ದು |
ನಟ್ಟ ಕೂಡುವ ಲತಾಂಗಿಯ ಸೋಂಕು ಪುಳಕವಳ |
ವಟ್ಟ ಹಾಡುವ ಗಾನರಸದಿಂಪು ಜಾಜಿಯೊಳ್ಕರಲ ಕಂಪುಗಳ ಸೊಂಪು ||
ಕಟ್ಟಲ್ಕಿಱಿನ ಸುತನ ಗೂಪು ನಲ್ಪಿನ ಸ್ಪೈಪು |
ಮುಟ್ಟಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂ ನಲಿವವೋಲ್ ಗಂಗಪ್ಪ |
ಸೆಟ್ಟಿಯಾತ್ಮಜಚೇರಮಂ ಪೇಱ್ದಿ ರಸಕಾವ್ಯವೆಸೆವುದಖಿಳರಿಗೆ ಸೇವ್ಯ ||
ರಸಿಕರಾಹಾ ಎನಲು ಭಾವಕರು ತಲೆದೂಗೆ |

ಪೊಸಬಗೆಯಿದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡೆ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಾ |
ಲಿಸಲು ವಿದ್ವಜ್ಜನಂ ಪೇಟಿದೀಕಾವ್ಯ

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು

ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಲಕ್ಷಣವೈದ್ಯಭರತಸಾಮುದ್ರಿಕಜ್ಯೋತಿಷಾಲಂಕಾರಸರಸ ಗೀತಂ ವಾದ್ಯಶಕುನಸದ್ವ್ಯಾಕರಣಸೂಪರತಿಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಪರಿಣತನೆನಿಪ್ಪ ಸತ್ಕವಿಮಲ್ಲ ಣಾರ್ಯಗುರುವರನ ಕೃಪೆಯಂ ಪಡೆದು

ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗುರು ಚೆನ್ನವೀರೇಶ, " ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾಚಾರ್ಯಪೌತ್ರ, ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತಾ ವಿಶಾರದ, ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣಾರ್ಥಭೋಗಿ " ಯಾದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ಸೋಲೂರಬಿಕ್ಕಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಕರಿಯ ವನವೋ ಹರಿಯ ತಲ್ಪವೋ ಭಾವಿಸಲ್ |
ಸಿರಿವೆಣ್ಣ ಸೂತಿಕಾಗೇಹವೋ ರನ್ನಂಗ |
ಳಿರಿಸಿದ ಕರಂಡವೋ ಮಕರವಿಮಾನಾಳಿಕರ್ಣಾಟಕಂಗಳ ರಾಸಿಯ ||
ಸುರಿದ ಕಳನೋ ವಾಡಬಂ ಪೊರೆವ ಕೊಯಿಗುಹಿಯೊ |
ಸುರಪಗಾಗೋಡಿದಹಿತರು ಬಲಿದ ಜಲದುರ್ಗ |
ದಿರವೊ ಪೇಳೆನೆ ಮೆಱೆದುದರರೆ ಬಹುಬಂಧು ಭೂಪರಿವೃತ್ತವಾದ ಸಿಂಧು ||

ಮಳೆ

ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲುರಿಗೆ ಬಾಯಾರಿ ಮೇಘವಂ |
ದಾಸಮುದ್ರೋದಕವನತಿತೃಷ್ಣೆಯಿಂ ಕೊಂಡು |
ದೋಸದೆ ಜಲೋದರದರೋಗವಾಗಲ್ಕೊಂದು ವೊಲಿಗೆಂಬ ಮೊರೆಯನಿಡಲು ||
ಆಸುರದೆ ಕಾರೆಂಬ ವೈದ್ಯನಾಮಿಂಚೆಂಬ |
ಭಾಸುರದ ಶಸ್ತ್ರಮುಮನಲ್ಲಲ್ಲಿಗಿಡೆ ಪೊಳೆದು |
ಸೂಸುತಿಹ ರಕ್ತಕಣವೊಗುವ ನೀರೆನಲಿಂದ್ರಗೋಪದೊಳ್ಕಟಿ ಕಲಿಸಿದುವು ||

ಮಾವಿನಹಣ್ಣು

ಚಂದಿರಗದಿದಳಂಪನಬಲಾವುಣಾಧರದ |
ಮಂದರಾಗದ ರುಚಿಯುನೆಳವೆಣ್ಣ ನಲ್ಗೂಟ |
ದಿಂದಾದ ಸೊಗಸನಾಸತ್ಕವೀಶ್ವರರ ವಾಕ್ಯಾಮೃತದ ಮಾಧುರ್ಯದ ||
ಚಂದದಮರರ ಧೇನುವಿನ ಸುಧೆಯ ಸವಿಯುನಿವ |
ನೊಂದುಗೂಡುತ ಜೈತ್ರನೆಂಬ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಸಿರಿ |
ಗಂದಗೆಂದೀಯುಪವನದೊಳಿಟ್ಟನೆನೆ ರಸಾಲದ ಪಕ್ವಫಲವೆಸೆದುವು ||

ಹಲಸಿನಹಣ್ಣು

ಮಿಸುನಿದಗಡುಗಳ ಮಿಗೆ ಸುರುಳ್ದು ನ್ಯಮುಮಧುರತೆಯ |
ನೊಸೆದಿತ್ತು ಕಂಪೂಡಿಯದಱೊಳಗೆ ನೆಱೆಯನ್ಯುತ |
ರಸಮನೊಯ್ಯನೆ ತೀವಿ ಸಲೆ ಜೈತ್ರನೆಂಬಜಂ ಪೊಸಪಟ್ಟಸಾಲೆಯೊಳಗೆ ||
ಮಸಗದಂತವನಿಡುತ್ತವಱಿಮೆಲ್ಬಳಸಿನೊಳ್ |
ಪಸಮುಗುಳ್ವ ಜ್ವಿಗಳ ಮದನನೃಪಗೆಂದು ಸೇ |
ರಿಸಿ ಬೈತ ಬೋನಗುಡಿಕೆಯತೆಱದೆ ಸಾಲ್ವಡಿದ ಪನಸಫಲತತಿ ಮೆಱೆದುವು ||

ಮುತ್ತಗ

ಧರೆ ಬಿರಿಯಲುರಗನ ಪಣಾವಣಿಯ ದೀಪ್ತಿ ವಿ |
ಸ್ಫುರಿಸಿದಪುದೋ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗಾ |
ಧರೆ ಬೆಂದು ನಿಂದುರಿದಪುದೊ ಮೇಣು ಧರೆ ರತ್ನಗರ್ಭೆಯೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರ ||
ಪಿರಿದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಪುದೊ ಕಾಷ್ಠದೊಳಗ್ನಿ |
ಪರಿಜುವೆತ್ತುದೊ ಪಸಿಯ ಕಾಱಿಕ್ಕಜ್ಜೊ ಎಂದೆನಲ್ |
ದೊರೆವೆತ್ತು ರಂಜಿಸುವುದಾವನಾಂತರದೊಳಗೆ ಪೂತ ಮುತ್ತಗದ ವೃಕ್ಷಂ ||

ದುಂಬಿ

ಉತ್ತಮದ ವಿಸುಪಿಂದ್ರನೀಲದ ಹೊಳಿವ ಮಣಿಗೆ |
ಕತ್ತುರಿಯುರುಳಿಗಳ್ಗೆ ಮುನ್ನವೀಜಗಮುಮಂ |
ಪೆತ್ತಚಂ ನಾಸಿಕಮನಾಱಿಡಿಯನೊಳ್ಗಱಿಗಳಿತ್ತನಲ್ಲದೊಡಂತಹ ||
ಚಿತ್ತರದ ಕಾಂತಿ ಪೊಸಕಂಸಿನೊಂದೇಟಿಕ್ಕಿಯಂ |
ಮತ್ತವೇಂ ಪಡೆವುವೇ ತಾವೆಂಬಮಾಱಿಕ್ಕೆಯಿಂ |
ಪೊತ್ತುಪರಿಮಳವನಾವನದೊಳಗೆ ಬಿಡದೆ ಸುಱಿಯುತ್ತಿಪ್ಪವರಸುದುಂಬಿ ||

ಪದ್ಮಕವಿ. 1528.

ಇವನು ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನ ಕವಿ ; ನಾಗಯ್ಯನ ಮಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1450 ಸರ್ವಧಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1528ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 12. ಇದರಲ್ಲಿ 24ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ

ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರ. ಸು. 1530

ಈತನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ, ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ, ಏಕೋನವಿಂಶತಿಪ್ರಬಂಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಮುರಿಗೆಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಕರುಣಶೇಷಂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಿಜಬೋಳಬಸವನ ಪ್ರಸಾದಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿರ್ದ, ಉದ್ಧವಾದಾಗುರುವಿನಿಂ ಸಲೆ ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿ ಬೆಳೆದ, ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರದೇವ ಎಂಬ ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕಟ್ಟಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವನ ಪ್ರಶಿಷ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಷಟ್ಪದೀಗ್ರಂಥವಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 53 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇವು ವ್ಯಾಯಿಕವಾಗಿ ರಾಜಲಿಂಗ ಪ್ರಭುವೇ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಒಳಹೊಱಗೆಡಬಲದೊಳ್ಮೇಣ್ ಕೆಳಗಂ ಮೇಲೆಸೆನ ಮುಂದೆ ಪಿಂದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ್|
ದಳಕುಳಕರಣಕದಂಬ| ಸ್ಥಳದೊಳ್ ಧಳಧಳಿಪ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||
ರವಿಗಂಗಾಪಿಂಗಲೆಯೂ | ಸವಿಗದಿರನ ಜಗುನೆಯಿಂಪಾಡೆಯನಲಕಸತಿಯು |
ಗಳವನಿಸುಷುಮ್ನೆಯ್ಯೆಸಂಗಮ | ದವಗಡೆದುರುಗಿರಿಯ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ (ಸು. 1650) ಒಂದು ವಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

2. ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ

ಇದರಲ್ಲಿ ನೀತಿವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ 101 ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿರತಿಯಂಕುರದೋಱಿ ಸುಜ್ಞಾನ ಮದವೇಱಿ |
ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ಕಳೆಹೇಱಿ ಸತ್ಯಗುಣಗಳ ಬೀಱಿ |
ದುರಿತಪಂಕವು ತಾಱಿ ಸಂಶಯಂಗಳು ಹಾಱಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನನ ಮಾಱಿ||
ದುರುಳಮಾಯೆಯ ವಿಾಱಿ ತನುವಿನೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯೂಱಿ |
ಕರಚರಿತೆಗಳ ಸಾಱಿ ಮುಕ್ತಿಗಂ ಬಾಯಾಱಿ |
ಧರೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ತೋಱಿ ಕುಟಿಲಸಟೆಯಂ ತೂಱಿ ಚರಿಪ ಸುಜನೋಪಕಾರಿ ||
ನಿಂದ್ಯದನ್ನೆವನುಂಡು ಹಾಸ್ಯರಸವೀಂಟುತ್ತ |
ಹಿಂದದಜ್ಞಾನವಸನವ ಪೊದ್ದು ತ್ರಿಗುಣಂಗ |
ಳೊಂದುಗೂಡಿದ ವೀಳ್ಯಮುಂ ಮೆದ್ದು ವ್ಯಸನಸಪ್ತಕದ ನೀಮುಳಕ್ಕುಳಿಸುತ ||
ಮುಂದೆ ಮುಮ್ಮಲವೆಂಬ ಸುರೆಯನತಿಹೊಟ್ಟೆಯೊಡೆ |
ವಂದದಿಂದೀಂಟಿ ಪಾಪದ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ |
ಯೊಂದಿದಕ್ಕರಗಳಾಗುತ ಭವವನಾಳುವರ ಮೇಳಿಮಂ ಬಿಡು ಗಡಣುಗಾ ||
ಮಾಧವಗೆ ಹರಿನಾಮವೆನಗೆಯುಂ ಹರಿನಾಮ |
ಮಾಧವಗೆ ಜಲಶಯನವೆನಗೆಯುಂ ಜಲಶಯನ |
ಮಾಧವನ ಸಿರಿದೇನು ಎನ್ನ ಕಿಱಿಬೇನೆನುತ ಕಪ್ಪೆ ವಿಷ್ಣುವ ಜಱಿವೊಲು ||
ಬಾಧಕರು ಹಸಿವು ತೃಷೆ ನಿದ್ರೆ ಜನನಂ ಮರಣ |
ವೀಧರಿತ್ರಿಯೊಳೆಮಗೆ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯುದಱಿನಿಂ |
ದಾದುದೇಂ ನಿಮಗೆ ದೇವತ್ವವೆಂದೆನುತ ಪೊಳೆವಾತುಗಳ ಸೊಲಿಪುತಿಕ್ಕರು ||

3 ಏಕೋನವಿಂಶತಿಪ್ರಬಂಧ

ಇದರಲ್ಲಿ 19 ಪದ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಿಂದ ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನ ನಿಜಸ್ಮರಣ ಪದಸೇವನಂ ।
ವಿವಿದಾರ್ಚನಂ ವಂದನಂ ದಾಸ್ಯಮನುವಿನಿಂ ।
ತವೆ ಸಖ್ಯಮಾತ್ಮವಿನಿವೇದನಂ ಶಂಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಯೊಂಬತ್ತುಶೆಱೆನು ॥
ವಿವರಿಸಲ್ ಮುಂಡೆಮನಕಣ್ಗಳಿಂದೆರ್ದೆಯಿಂದೆ ।
ಸವಿವಾತಿನಿಂ ಪಾದಕರಬಾಹುಯುಗಳದಿಂ ।
ದವತರಿಕುವಿವು ನಮಸ್ಕಾರಾಂಗಮೆಂಟಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರ ॥

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಸಂಪಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಂಜೆದೇವ. ಸು. 1530.

ಈತನು ಆಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧದ ವಚನ, ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತತ್ಕೃತವಲ್ಲ ; ಇತರರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವನ ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆಯಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದವಚನವು 261 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನವು 123 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದವಚನವು 108 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ಸೇರಿಸಿರುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಜನ ಮೆಚ್ಚೆ ಶುದ್ಧನಲ್ಲದೆ ಮನ ಮೆಚ್ಚೆ ಶುದ್ಧನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲ

ವಯ್ಯಾ; ಧನ ದೊರಕದೆ ನಿಸ್ಪೃಹನಲ್ಲದೆ ಧನ ದೊರಕಿ ನಿಸ್ಪೃಹನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ಏಕಾಂತದೊಳಿಹ ಗುಪ್ತಪಾತಕಿ ಯುಕ್ತಿಶೂನ್ಯಂಗೆ ಸಕಳೇಶ್ವರದೇವ ಒಲಿ ಒಲಿ ಎಂದೊಡೆ ಎಂತೊಲಿವನಯ್ಯಾ.

ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ. ಸು. 1530

ಈತನು ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಮಗನು, ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವರನ ಪ್ರಧಾನಿ. ಸಂಗೀತನಿಪುಣ, ಬಹುಲಿಪಿಜ್ಞ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹಾಸನದ 117ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1573) ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ವೀರಪ್ರತಾಪಪ್ರೌಢದೇವಮಹಾರಾಯನ (1419-1446) ಆಳಿಯನಾದ ಆತ್ರೇಯ ಗೋತ್ರದ ಆಪಸ್ತಂಬಸೂತ್ರದ ಶಾಖಾಶ್ವಪ್ರವರದ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆಯ ಸೋಮವಂಶದ ತಿರುಮಲರಾಜನಿಗೆ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯೊಡೆಯನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[1] ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಣರಾಜನು ವಿಜಯನಗರದ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ (1530-1542) ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನೇ ಕವಿ ಹೇಳುವ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವರನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಕವಿ ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಶಿವಚರಣಯುಗಸಮಾಕಲಿತಾಂತರಂಗ ಶಿವ|
ಕವಿನಿಕರಪಾದಪಂಕೇಜಾತಭೃಂಗ ಸ|
ದ್ವಿವಿಧಮೃದುಶಬ್ದಸಾಹಿತ್ಯಪೀಯೂಷಾಬ್ಧಿಲಲಿತಲಹರೀತರಂಗ ||
ಅವಿರಳಾನಂದಯೋಗಿವ್ರಾತಸಂಗ ದು|ಷ್ಕವಿನಿಚಯಹೃದಯಾಂಧಕಾರದೂರಪತಂಗ|
ನವಮದನರೂಪ ವಿರೂಪಾಲಿಂಗ.
ಧುರಧೀರನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯರಾಯಭೂವರನ| ಪರಮಪ್ರಧಾನಸುಕಲಾಪ್ರವೀಣಂಕೀರ್ತಿ|
ಭರಿತದಿಗ್ವಳಯಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಾದಾರವಿಂದಮಕರಂದಭೃಂಗಂ ||
ಸರಸಸಂಗೀತನಿಪುಣಂ ಬಹುಲಿಪಿಜ್ಞ ಭೂ |
ಸುರವರವಿರೂಪಾಕ್ಷಸುತ ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿಪಂ

---

1. *Madras Epigraphical Report* for 1900, 28

ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ವಿಭು ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಗುರು ಎಂಬ ಉಪಪದವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ವಿಷಯವಾಗಿ ಆವ ಅಂಶಗಳೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ಆ ಕವಿ ಬೇರೊಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 100. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡಪದಗಳ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಮಿಸುಪ ಗೂಢಪದಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ಪಂ ರಸಮು |
ಸೊಸವರ್ಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಚೆಲ್ವುಮಂ ತದ್ಭವದ |
ಬಿಸುಗೆಯಂ ದೇಶ್ಯಕ್ಕಮದ್ದರ ಸೊಂಪಂ ತೊಳಪ ತತ್ಸಮದ ಬಿನ್ನಣವನು ||
ಉಸಿರೆಂದು ಕೋವಿದರ್ ಬೆಸಸಲಾನಿದಕೆ ಶೋ |
ಭಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಗರಕೈಪಿಡಿಯೆಂದು ಪೆಸರನಿ |
ತ್ತೊಸೆದು ಪೇಳ್ದಿಪೆನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಂಜನೆಗೆ ಮಾಜೆಂದು ಪೆಸರಕ್ಕು ವಂಶಮುಂ |
ಬಂಜಮೆನಲಕ್ಕು ಗಾವಿಲನೆಂದು ಗ್ರಾಮಣಿ ಪ |
ಳಂಚೆಂದು ತಾಗೆಂದು ಸಂಘಟ್ಟನಾರ್ಥ ಪಾಗದಮೆನಲ್ ಪ್ರಾಕೃತಾಖ್ಯಂ ||
ಉಂಜಮೆಂದುದ್ದಮಪ್ಪುದು ಮೇಣಪೂರ್ವಮುಂ |
ಪಂಜವೆಂಬುದು ಅವಸೆಯೆನಲಮಾವಾಸ್ಯೆ ಗುಳ |
ವಂಚಿತಂ ಗುಡ ಪಕ್ಕರಕ್ಕೆಯಪ್ಪುದು ನಾಡಿ ನಾಡಿಯೆನೆ ಗಲ್ಲಿಗೆಯಕ್ಕುಂ ||
ತುಟ್ಟಿಲೆಂದು ಮೊಟ್ಟೈಂದು ಕುಂಬೆಂದುಮೆಲ್ಲಿಗೆಂದು |
ಬಟ್ಟಿಕ ಮಣಿಯೆನೆ ನಮುಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪೆಸರಕ್ಕು |
ಮಿಳೆಯ ಪಿರಿಯರ್ ನೇರಿದರ್ ದಿಮ್ಮಿದರ್ ಗನಹರುಳ್ಳಿ ಸೈದರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಗುಂ ||

ತಳೆದಿರ್ಪರಾದ್ವಿಜರ್ ನೆಲದಮದ್ದುರ್ಣಿವೆಸರ |
ನುಳಿದರನುಮಗನರಮಗಂಗೆ ಪೆಸರಾಪಸುಬೆ |
ವಳನೆಂದು ವೈಶ್ಯನುಂ ಕುಡಿಯೆನಲ್ಕೊಕ್ಕಲಿಗನೆಂದಿಳೆಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ||

ವೀರಭದ್ರರಾಜ. ಸು. 1530

ಈತನು ವೀರಭದ್ರವಿಜಯವನ್ನೂ, ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಶತಕ, ಉಮಾ ಮಹೇಶ್ವರಶತಕ, ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ, ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ, ಕಂದ ಶತಕ ಎಂಬ 5 ಶತಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ವಂ ಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶವಾರಿಧಿಚಂದ್ರ ನಾದ ಚಿಕ್ಕವಿರುಪರಾಜ; ಮಗ ಕಾವುನೃಪ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರ ಮಾಂಬೆ; ಅವರ ಮಗ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೃಪ; ಮಗ ಕವಿ ವೀರಭದ್ರರಾಜ. ಈತನ ತಂದೆಯಾದ ವಿರುಪರಾಜನು 1519 ರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ[1] ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು

ಬಾಣನ ಬೆಡಂಗು ಕನ್ನಡ|ಜಾಣಂ ಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರನ ಬಗೆ ಸುಕ್ಕಿ.|
ಪ್ರಾಣಂ ಮಯೂರನೊಳ್ನುಡಿ | ಮಾಣದೆ ನೆಲಸಿಕೆ ಮತ್ಕೃತಿಯೊಳೊಪ್ಪಿಂದಂ||
ಘನಕವಿಕಾಳಿದಾಸನಡಿಗಳ್ಗೆ ಹಲಾಯುಧನಂಘ್ರಿಗಳ್ಗೆ ಭೋ |
ಜನ ಚರಣಕ್ಕೆ ಮಲ್ಹಣನ ಪಾದಪಯೋಜಕೆ ನಾಡೆ ಕೇಶಿರಾ |
ಜನ ಚರಣಕ್ಕೆಯುದ್ಭಟವಿಹೀರಮಣಕ್ರನುಕೆಯ್ದ ಸಂತತಂ |
ವಿನಮಿತನಾಗಿ ಪೇಳ್ದೆನೊಲವಿಂ ಬುಧಸೇವ್ಯಮೆನಿಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಮನಸಿಜಮಾನಭಂಜನಪದಾಂಬುಜವಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ದೇವರಂ !
ನೆನೆದಱಿಯಂ ಸಮಂತು ಪರಕಾಮಿನಿಯುಕ್ತಳ ಸಂಗಮಂ ವಲಂ ||

---

1. 199ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ಕನಸಿನೊಳಾದೊಡಂ ಮಱೆದು ಕಂಡಱಿಯಂ ವಿರುಪೇಂದ್ರಸೂನುವೆಂ |
ದೆನಿಸುವ ವೀರಭದ್ರನೆನುತುರ್ವರೆಯೆಯ್ದೆ ಪೊಗಲ್ವುದಾತನಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ, ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರೇಶನ ಚರಿತವ್ರ ಹೇಳಿದೆ: ವರ್ಣನಾಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಘನರಸದಿಂ ವಿಚಿತ್ರಪದದಿಂದೆ ನಭೋಂಗಣದಂತೆ ನಾಡೆ ರಂ |
ಜನೆವಡೆದಿರ್ಪ ಲಕ್ಷಣದಿನುನ್ನತಸತ್ಕಳೆಯಿಂದೆ ಪೂರ್ಣಚಂ ||
ದ್ರನ ಸಿರಿಯಂತನಂತಪರಿರಾಜದಲಂಕೃತಿಯಿಂ ಗುಣಂಗಳಿಂ |
ಮನಸಿಜವೈರಿಯಂತೆಸೆವುದೀಕೃತಿ ಬಿತ್ತೆಗರೊಲ್ದು ಭಾವಿಸಲ್ ||
ಗುರುಪದವಿಭಕ್ತಿಯಿಂ ಬಂ | ಧುರಲಿಂಗತ್ರಯದೆ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾನ್ವಿತದಿಂದಂ |
ವರರೀತಿಭಾವದಿಂ ಶಂ | ಕರಭಕ್ತರತಿಶ್ರುತಿದಿನೆಸವುದೀಸತ್ಕಾವ್ಯಂ ||
ಇದು ಲಕ್ಷಣದಾಡುಂಬೊಲ | ನಿದು ಸಕ್ಕದದೇಳ್ಗೆ ಗಾಡಿ ನೆಲಸಿದ ನಾಡಿಂ |
ತಿದು ದೇಶೀಯದ ಬೀಡೆನಿ | ಪುದು ನವರಸಭರಿತನವ್ಯಕಾವ್ಯಂ, ದಿವ್ಯಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಕಲಸುರಮಕುಟಮಣಿವಿರಾಜಿತ ಪಾದಪದ್ಮ ಶ್ರೀಕಾಶೀಪುರಾಧೀಶ್ವರವಿಶ್ವನಾಥಪಾದಪಂಕೇಜಮಕರಂದಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೆನಿಪ ಸತ್ಕವೀಶ್ವರ ವೀರಭದ್ರನೃಪಾಲವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲಪು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಅನಿಮಿಷವೃಂದದಿಂ ಸುರನಿವಾಸದವೋಲ್ ಸಲೆ ವಿದ್ರುಮಂಗಳಿಂ |
ವನದವೊಲಾಸರಸ್ವತಿಯ ಮೇಳದಿನಬ್ಜಜನಂತೆ ಸಂತತಂ ||

ಜನನುತವಮಾಗಿ ತೋಪರ್ ಕಮಲಾಸ್ಪದದಿಂ ವನಜಾಕ್ಷನಂತೆವೋಲ್ |
ವನನಿಧಿ ತಾಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ಪುದಿಳಾತಳಾಗ್ರದೊಳ್ ||

ಗಂಗೆ

ಬಗೆಯಲೊಲಿಲ್ಲದೋಗತಿಗೆ ತಾನೆಡೆಯಾಗುತೆ ಸೇವಿಪರ್ಗೆಯೂ |
ಧ್ವರ್ಗತಿಯನೀಯುತುಂ ಬಹುಲಭಂಗಕೆ ತಾನೊಡಲಾಗಿ ತನ್ನ ಪೊ ||
ದುರ್ಗವಿಡಿದಿರ್ಪ ಮಾನವರ್ಗಭಂಗತೆಯಂ ನೆಱು ಮಾಡುತಿಂತು ಪೆ |
ಮ್ಮೆಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕಾಶಿಗಣೆಯಾಗಿಸೆದಿರ್ಪಳಿದೇಂ ವಿಚಿತ್ರವೋ ||

ಮುತ್ತಿನ ಅಂಗಡಿ

ಗಗನಮದಾವಗಂ ಬಿಡದೆ ದೋಷದೊಳಾಚರಿಸಿರ್ಪ ಸೋಮನಿಂ |
ದಗಲದೆ ರಂಜಿಸಿರ್ಪುದದು ದೋಷವಿವರ್ಜಿತಸೋಮನಿಂದವೋ ||
ನಗರಿಯದೆಯ್ದೆ ರಂಜಿಪುದದಿಂತಿದೆ ಸುಸ್ಥಳಮೆಂದು ತಾರೆಗಳ್ |
ಎಗೆ ನೆಲಸಿರ್ಪ ಪಾಂಗೊ ಎನೆ ಮೌಕ್ತಿಕಪಣ್ಯಮನಂತವೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಕಿರಾತಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಡೆಗರಸಂಚೆಯುಂ ಸರಕೆ ಕೋಕಿಲಮುಂ ಬಗೆವೆತ್ತು ತೋರ್ಪ ಮೆ |
ಲ್ನುಡಿಗೆ ಶುಕಂಗಳುಂ ಕುಚಯುಗಂಗಳ ಪೆಮ್ಮೊಗೆ ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯುಂ ||
ಪುಡಿಗೆ ನವಿಲ್ಗಳಂದವನೆ ಪೋಲ್ತು ಕಿರಾತನಿತಂಬಿನೀಜನಂ |
ಬಿಡದೆ ವಿಜಾತಿಯೆಂಬುದದು ಸಾರ್ಥಕಮಾಗಿಸೆದಿರ್ಪುದಾವಗಂ ||

ಕರ್ಣಿಕಾರ

ಮಿಸುನಿಯ ತನಿವಿತ್ತುಗಳಂ | ಕುಸುಮಶರಂ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ರಂಜಿಸುತಿರ್ಪಾ |
ಪೊಸಬೆಳಿಗಳೆವೆಂಬಿನಿಗಂ | ಕೊಸಗಿನ ಕಮ್ಮರಲ್ಗಳಿಸೆದುವಾನಂದನದೊಳ್ ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕುಲಗೋತ್ರಜಮಧರ್ಮಂಗಂ | ಕುಲಗೋತ್ರವಿಹೀನಮಾಗಿಯುಳಿದರ್ಧಾಂಗಂ |
ನೆಲಸಿತ್ತಾವಂಗಾಪು | ಷ್ಕಲರೂಪಂ ಕರುಣದಿಂದೆ ರಕ್ಷಿಪುದೆಮ್ಮಂ ||

ಇವನ 5 ಶತಕಗಳು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿವೈರಾಗ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

2 ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ **101** ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ

ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶತಕದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಪಿರಿದುಂ ವೃತ್ತರಸಾಮೃತಂಗಳನೊಲಿಲ್ದಾಂತಿದುಂ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣೋ |
ದರಮಾಗಿದುಂ ಕಲಾಪ್ರಪೂರ್ಣತೆಯನಾದಂ ತಾಳ್ದು ಚಂದ್ರಂಬೊಲಾ ||
ದರದಿಂದೀಶತಕಂ ವಿರಾಜಿಪುದಲಿಂದೋರಂತೆ ನಿನ್ನುತ್ತಮಾ |
ಭರಣಾಧಿಕ್ಯವುದಾಗದಿಪ್ಪುದೆ ಸದಾ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತನು ಮೇಘಾಕೃತಿ ಯೌವನಂ ವಿಳಿರ್ವ ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಖೆ ಪುತ್ರಕ್ಕಳಂ |
ದ್ರನ ಜಾಪಂ ಸಿರಿ ಮುಂಜು ಬಂಧುನಿಚಯಂ ನೀರಕ್ಕರಂ ನಾಡೆ ನ ||
ಜ್ಞನಮಾಕಾಶದರಲ್ ನಿಜಾಯು:ಕನಸೆಂದಾವೊಂ ವಿಚಾರಿಪ್ಪನಾ |
ತನೆ ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯಾಣ್ಮನಪ್ಪನೊಲವಿಂ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
ಬಗೆಯೊಳ್ ನಿನ್ನ ಪದಾಬ್ಜಭಕ್ತಿವಧು ಬಂದಪ್ಪಲ್ ಮನುಷ್ಯಗೆ ಮೋ |
ಹಗುಣಂ ಪೋದುದು ಕಾಮಮಟ್ಟಿದು ಮಹಾಸಂಸಾರಮಟ್ಟಿತ್ತು ನೆ ||
ಟ್ಟಗೆ ರಾಗಂ ಬಿಡದೋಡಿದತ್ತು ವಿಪರೀತಂಬೆತ್ತು ಲೋಕಂಗಳೊಳ್
ಸೊಗಸಿತ್ತೂಜ್ಞತವೇದಸನ್ನುತಪದ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
ಪಿರಿದುಂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಚಿಂತೆಯೊಳಜಸ್ರಂ ಮಗ್ನರಾಗಿಪ್ಪ ಮ
ತ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣಂ ವಿವೇಕಮಧಿಕಾಚಾರಂ ವಿರಾಗಂ ಗುಣಂ ||
ಪರಮಜ್ಞಾನವಿವೆಯ್ದೆ ರಂಧ್ರಘಟದೊಳ್ ತುಂಬಿದ್ದ ತೋಯಂಬೊಲ |
ಸ್ಥಿರಮಾಗಿರ್ಕುಮಜೀಯಮನ್ಮಥಹರ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
ನಯಮಂ ನೀತಿಯನುನ್ನತಾಚರಣೆಯಂ ಸುಜ್ಞಾನಮಂ ಶಾಂತಿಯಂ |
ದಯೆಯಂ ದಾಂತಿಯನೆಯ್ದೆ ದಾನಗುಣಮಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಂ ಸೂಕ್ತಿಸಂ ||
ಚಯಮಂ ವಿದ್ಯೆಯನೆಲ್ಲನುಂ ಪಡೆವೋಡೀಲೋಕಂಗಳೊಳ್ ಸಜ್ಜನಾ |
ಳಿಯ ಸಂಗಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳದಪ್ಪುದೆ ಸದಾ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||

3 ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕುಲವಿದು ಗೋತ್ರವಿಂತಿದು ಚರಿತ್ರವಿದೆಂಬುದನಿನ್ನೆಗಂ ರಸಾ |
ತಲದಿವಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಱೆ ಕಂಡವರಿಲ್ಲೆಲೆದೇವ ನಿನ್ನ ನೀ ||
ಕುಲಯುತ ಗೋತ್ರಜಾತೆ ವಿಗೆ ಕ್ಕೈವಿಡಿದಿದುಗದಱಿಂದೆ ನೀಂ ಮಹಾ |
ಕುಲಪತಿಯೆಂಬುದಿಂದಱಿಯೆಬಂದುದಿದೀಗಳುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||
ಲಲಿತವ್ಯದೂಕ್ತಿಯಿಂದೆ ಗಿಳಿಯುಂ ಮುಡಿಯಿಂದೆ ಮಯೂರನುಂ ಜಲ |
ದ್ವಿಲಸಿತನೇತ್ರದಿಂದೆ ಮೃಗಿಯುಂ ಮಧುರಸ್ವನದಿಂದೆ ಮತ್ತಕೋ ||
ಕಿಲಮನದಾವಗಂ ಬಿಡದೆ ಪೋಲ್ತ್ಮಗರಾಜಕುಮಾರಿ ನಿನ್ನ ತೋ |
ಳ್ವಲೆಗುಱುಸಿಲ್ಕಿ ರಂಜಿಪುದು ಚೋದ್ಯಮೆ ನೋಡೆಯುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||
ಸುರುಚಿರಪುಣ್ಯದೊಬ್ಬಳೆಯನಾಶ್ರಯಿಸಿಪಱನುದಕ್ತಿಯೇಱ್ಗೆಯೋ |
ಸುರಕುಜಮುಂ ಸಮುಂತಡದುಱ ಪವಿಱದ ವಿದ್ರುಮವಲ್ಲಿಯೋ ಎನಲ್ ||
ಕರಮೆಸೆದತ್ತು ನಿನ್ನ ಧವಳಾಂಗಸುಸಂಗದೊಳೊಪ್ಪುತಿಪಱ ಶಾಂ |
ಕರಿಯ ಶರೀರರಾಗರುಚಿ ಕಣ್ಗೆನಿದೀಯುತುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||

4. ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೊದೆಯುಂ ತ್ವದ್ಧ್ಯಾನಪೀಯೂಷಮನಜನೊಲವಿಂ ತೂಗಲಾಧ್ಯಾನಪೀಯೂ |
ಷದ ಪೆಱಱಂ ಕಾಣ್ಬುದೆಲ್ಲಾಮುನಿತತಿಯಮದಱಂ ಸೇವಿಪಂಗಕ್ಕುಮೇಗಂ ||
ತ್ರಿದಶಾಂಗಂ ಧ್ಯಾನಪೀಯೂಷಮನುಱುವೆ ಸವಿವಂಗಕ್ಕುಮಷ್ಟಾಂಗಮೆಯ್ದಿಂ
ತಿದು ಚಿತ್ರಂ ಪೆಂಪುದಾಳ್ದಿಪ್ಪುದನಱಿತಿವಱೊಳ್ ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ||
ತನುಗಾಪತ್ಯಾಗೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಮುವು ಪಟುವಂ ನೀಗೆ ಮುನ್ನಜ್ಞಿಸಿದಱ |
ಥನಿಕಾಯಂ ಪೋಗೆ ದೇಹಂ ವಲಿತಪಲಿತಕಿಂಬಾಗೆ ಬೆನ್ನೊಪ್ಪದಿಂದಂ ||
ಧನುವೋಲ್ ಮುಂ ಬಾಗೆ ನೋಡಲ್ ಶಿರಮದು ಭರದಿಂ ತೂಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ|
ಜನಸೆಗಿಂಬುಂಟೇ ಮನುಷ್ಯಗಱಘಹರ ಗಿರಿಶಾ ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ||

5. ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿನೊಲ್ದು ವಿಷ್ಣು ಪೊದೆದಂ ಪೀತಾಂಬರಕ್ಕೆಯ್ದೆ ತ |
ತ್ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿನಂತು ಪೊಂಬಸಿಱಿನಾದಂ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದಿಂತು ನೀಂ ||
ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯನಾಂತು ಧೂರ್ತಕುಸುಮಕ್ಕೊಲ್ದೆ ಬಲಿಕ್ಕಕ್ಕಟಾ |
ನಿನಗೆಂದುಂ ಮರುಳಾಟವೇ ಬಿಡದಲಾ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

ತಲೆ ನೀಡುಂ ಜಡಯುಕ್ತಮಾಗಿದೆ ಶರೀರಂ ನೋಡೆ ವಾತಕ್ಕೆ ತಾಂ |
ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ಪ ಜಲಾಂಗಮಾಯ್ತು ಪಸಿವಿಲ್ಲೆಂದುಂ ಜಲಾಪೇಕ್ಷೆಯು ||
ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದಾವಗಂ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನಂ ಜಾನಿಸುತ್ತಿರ್ಪರೀ |
ನೆಲದೊಳ್ ನಿರ್ಗದರಪ್ಪರಿಂತರಿದಲಾ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

6 ಕಂದಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 115 ಕಂದಗಳಿವೆ ;ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂದವೂ ಅಂಬಿಕೆಯ ರಸಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭವದೀಯಶರಕ್ಕಾತ್ಮೋ | ದ್ಭವನ ಶರಂ ಕಣ್ಣಿದಾಗಿ ಸೊಗಸುತ್ತಿದೆ ಮ |
ತ್ತವನಂ ನೀಂ ಗೆಲ್ದಂದಂ | ಭುವನದೊಳಿದು ಚಿತ್ರಮಲ್ತೆಯುಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||
ಮಡದಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವರ್ ಪೊಂ | ದೊಡವಂ ರತ್ನಂಗಳಂ ನವೀನಾಂಬರಮುಂ |
ಕೊಡುವರ್ ನಿನ್ನಂದದೊಳರೆ| ಯೊಡಲಂ ಕೊಟ್ಟವರ ಕಾಣೆನಂಬಿಕೆಯರಸಾ||
ಪಸುಪತಿಪಟ್ಟವನುಱುೞೆ ಕ | ಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಬಟಿರಿಕ್ಕೆ ಪಸುವೆನಿಪ್ಪೆನ್ನಂ ರ |
ಕ್ಷಿಸದೊಡೆ ನಿನ್ನಾನಾಮಂ | ನುಸುಳ್ವುದಲಾ ಭವಭಯಾರಿಯುಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||

ಜಾಟುವಿಠಲನಾಥ. ಸು 1530.

ಈತನು ಭಾಗವತ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. " ಇದು ಸದಾನಂದಾಖ್ಯಯೋಗಿಯ ತೊದಲುನುಡಿ, " " ಗೋಪಿನಾಥನು ಮಂಗಳವನೀವನು ಸದಾನಂದಾಖ್ಯ ಮುನಿವರಗೆ ", " ಯೋಗೀಂದ್ರನಖಿಳೋದಿತಸದಾನಂದ ಮುದದೊಳಭಿವರ್ಣಿಸಿದಂ " ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಸದಾನಂದಯೋಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವನ ಗುರು ಅಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಯತಿ. ಈ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸದಮಳಾಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣರಾಯನ । ಹೃದಯವೆನಿಸುವ ಭಾಗವತಶಾ ।
ಸ್ತ್ರದ ಮಹಾಸತ್ಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಯ ವಿಜಯವಮಂದಿರವ ॥
ತುದಿಯ ಕಲಶಸ್ಥಾನವೆನಲೊ । ಪ್ಪಿದನು ಪಾಲಿಸುತೊಲಿದು ತನ್ನಯ ।
ಪದವಿತೊಲುಮೆಯೊಳಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಯತಿರಾಯ ॥
ನಿರುಪಮಾಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣರಾಯನ । ಪರಮತೇಜಃಪುಂಜವೇ ಜೇ ।
ತರಿಸಿ ಗುರುರೂಪಾಗಿ ಭಾಗವತಾಂತರಂಗವನು ॥
ಧರೆಗೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿ ತೆಗೆದು । ದ್ಧರಿಸಿ ಕಡೆಗಾಣಿಸಿದನತ್ಯಾ ।
ಶ್ಚರಿಯವೆನಲು ಸದಾಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಯತಿರಾಯ ॥

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈತನು ಆಸ್ತೀಕ ಪೌಲೋಮಪರ್ವಗಳಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ (ಸು. 1430) ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲಣ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಕವಿ ವಿಜಯನಗರದ (ವಿಜಯಮಂದಿರ) ಕೃಷ್ಣರಾಯ (1509-1529), ಅಚ್ಯುತರಾಯ (1530-1542) ಇವರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಊಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ನಿತ್ಯಾತ್ಮಶುಕಯೋಗಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಭಾಗವತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂದಿ 280, ಪದ್ಯ 12235. ಇದರಲ್ಲಿ

ಭಾಗವತದರ್ಥವನು ಸಂಗ್ರಹ । ವಾಗಿ ಬಲ್ಲಂದದಲಿ ವಿಷಯವಿ ।
ಭಾಗವನು ತತ್ವಪ್ರಯೋಜನಜನಿತಸಿದ್ಧಿಯನು ॥
ರಾಗದಿಂದಱಿಪುವೆನು.

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಹರಿಗುಣಸ್ತುತಿ ಹರಿಪದಾಂಬುಜ । ಶರಣಜನಸಂಕೀರ್ತನಸ್ತುತಿ ।
ಹರಿಪದಾನತಭಕ್ತಿ ತತ್ಸಾಧನದ ವಿಸ್ತಾರ ॥

ಹರಿನಿಜಜ್ಞಾನೋಪಲಾಲಿತ | ಪರತರಾನಂದಾನುಭವವಿನಿ |
ತಿರದೆ ವಿಸ್ತರವೆನಲು ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕುದಿದಲ್ಲಿಯೊಳಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ವೇದವ್ಯಾಸ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಶುಕಯೋಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಏಕಾದಶಸ್ಕಂಧದಆದಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪೀನಾಥ ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಗಳ ಕಾಂತಿಗಳ ಮಂ | ಗಳಕಟಾಕ್ಷಚ್ಛವಿಯ ಘನಪರಿ |
ಮಳದ ನಾಸಾಪುಟದ ರೇಖಾವಳಿಯ ನುಣ್ಪೊರಳ ||
ಲಲಿತಹಾರದ ಪೀನಕುಚಯುಗ | ಕಲಶಭಾರದ ಬಡನಡುವಿನ |
ಜ್ವಲಸುನಾಭಿಯ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಕಣ್ಪೊಳಿಸಿದಳು ತರಳ ||

ಚಾಣೂರ ಕೃಷ್ಣರ ಮಲ್ಲಯುದ

ತಳವ ತಳದಲಿ ಹೊಯ್ದು ಭುಜಮಂ | ಡಲವನಾಸ್ಫೋಟಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ |
ಕಲಿತಕರಜಾನೂರುಪಾದದ್ವಿತಯಬದ್ಧದಲಿ ||
ತಳಿಸಿ ತೊಡರುವ ಬೀಸಿ ಬಿಸುಡುವ | ನಿಲುವ ನಿಂದಡಿಯಿಂದ ಬಲಿಸುವ †
ಹಲವುಪರಿಯಲಿ ಹಳಚಿ ತಿವಿದಾಡಿದರು ಪಟುಭಟರು ||

ವನವಿಹಾರ

ಸರಸಿಜದ ಪರಿಮಳವನಂಗದ | ಪರಿಮಳದೊಳುತ್ಪಲದ ಕಾಂತಿಯ |
ನರಳುಗಂಗಳ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಭೃಂಗಾವಳೀಪ್ರತಿಯ ||
ಕುರುಳುಗಳ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಮೃದುತರ | ಚರಣಬಿಂಬಾಧರದ ರುಚಿಯಲಿ |
ಹರಿಸಿದರು ಕೆಂದಳಿರ ಸಿರಿಯನು ಕಾಂತೆಯರು ಬನದ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿರಹ

ಕೆಂಡೆಯೋ ನೀನೆಲೆನವಿಲೆ ನೀ | ಗೊಂಡ ಮುಗಿಲಂದದ ಮುಕುಂದನ |
ಖಂಡಸುಖಮಯಮೂರ್ತಿಯನು ನಿನ್ನೆಸೆವ ತಾಂಡವವ ||
ಕೆಂಡು ಮನ್ನಿಸಿದನೆ ಮನೋಜ್ಞಾ | ಖಂಡಕಾರುಣ್ಯೋಕ್ಷಣದಲು |
ದ್ದಂಡ ಮಹಿಮಂಗಾರು ಮರುಳಾಗದವರವನಿಯಲಿ ||

ಹಗೆಯೆ ನೀನೆಲೆನುಂದವಾರುತ | ಬಗೆಗೆ ಬಹಳವ್ಯಥೆಯು ವ್ಯಾಡುವೆ |
ಮಗವಮಗಿಸುವಂಗದಲಿ ಮೇಣ್ದೇವಕೀಸುತನ ||
ಸೊಗಯಿಸುವ ದಿವ್ಯಾಂಘ್ರಿಯನು ಮಱೆ ವೊಗುವ ಮನದರ್ಧಿಯಲಿ ಗುಹೆಯನು|
ಹೊಗುವೆಯೋ ತಮ್ಮಂತೆಯೆಂದರು ಕಮಲವದನೆಯರು ||

ಸನ್ಯಾಸಿ

ಕಡುಗುವರಿಗಳನಱಿವರನು ದರಿ | ಗೆಡೆದು ಖಂಡಿಸಿ ಕಾಯಕರ್ಮದ |
ದಡಿವಲೆಯನಖಿಳೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕಾಲುಕಣ್ಣಿಗಳ ||
ತೊಡಕುವಲೆಯನು ಹಱಿದು ಭವವೆಂ| ಬಡವಿಯನು ಹೊಱಿಸಂಟು ಮಾಯೆಯ|
ಕಡಲ ಕಱಿದ ಮಹಾತ್ಮನೇ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕೇಳೆಂದ ||

ತತ್ವಜ್ಞಾನ

ಱನನು ನಾನಾಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು | ತನುವ ಪಡೆದಂದದಲ ಸಾಕ್ಷಾ !
ಚ್ಚಿನುಮಯನು ಬಹುಬುದ್ಧಿಸಂಗದೊಳೇಕತೆಱು ಮಱಿಸಿ ||
ಘನಜಗನ್ಮಯನಾದುದನು ತಾ | ಮನದೊಳಗೆ ಭಾವಿಸುತ ತನ್ನಯ |
ತನುವಿಗೋಸುಗ ಪರರ ದ್ವೇಷಿಸದಿಹುದು ವರಯೋಗಿ ||

2. ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಈತನು ಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪೌಲೋಮ, ಆಸ್ತೀಕ ಎಂಬ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಇತರಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಪೌಲೋಮಪರ್ವ, ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 145; ಆಸ್ತೀಕಪರ್ವ, ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 660. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ನಾಗಾಲಯ

ಫಲಿತಕುಸುಮಿತಪಲ್ಲವಿತತರು | ಗಳಲ ಪುನ್ನಾಗೋದರಮ್ಯ |
ನಿಲನಿರಂತರವಿಚರಿತೋದ್ಯಾನದಲಿ ನಾಗರದ ||
ಲಲಿತವೀಚೀವಿತತಿ. ಮೃದು | ಜ್ವಲಿತಜಲಜಲದನಿಕರಪರಿಮಂ |
ಜಲಿತಪಾವನಭವನ ತಲೆದೂಗಿಸಿತು ಖಗಪತಿಯ ||

ಗರುಡನ ಯುದ್ಧ

ಕೈದುವಿನ ಮಟಗಳನು ಪಕ್ಷದೊ ಳೈದೆ ಹೊಯಿಬೀಸಿದನು ಸಭದಲಿ ।
ಕೊಯ್ದು ಬೀಸಾಡಿದನು ಗಜರಥತುರಗಪತ್ತಿಗಳ ॥
ಭೇದಿಸಿದನತಿಬಲರ ತುಂಡದೊ । ಳೂದಿದನು ಕೆಲಬಲದ ಸುಭಟರ ।
ಠಾದಿಯಲಿ ಹರಹಿದನು ನೆರಹಿದನಂತಕನಪುರದಿ ॥

ನಿಷ್ಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತ ಕ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಂಟದಯ್ಯ. ಸು. 1530

ಈತನು ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಭಕ್ತನಾದ ತೋಂಟಭೂಪಾಲನು; ತಾಯಿ ಸಂಗವಾಂಬೆ. ತಾನು ಚಿಟ್ಟನಪುರಿಗೆ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಣ, ಹರಿಹರ, ಪದ್ಮಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, "ಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಂ ವಿರಚಿಸಿದ"ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, "ವೀರಶೈವಾಗಮರಹಸ್ಯಮಂ ವಿರಚಿಸಿದ" ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆ

ಇದಕ್ಕೆ ತೋಂಟದಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 'ವೀರಶೈವಸಂಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನೆನಿಸಿದ ಚಂದ್ರಸೇನಸುತ ವಜ್ರಬಾಹುವಿನ ಸದಮಲಾನಂದ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರಂ' ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಅನುವಿನಿಂ ವ್ಯಾಕರಣಮೆಂಬ ದುರ್ಗಾಬ್ಧಿಯಂ |
ಮನಮೆಂಬ ಮುಂತಿನಿಂ ಮಥಿಸಲೊಡನದಱಿಂದೆ
ಜನಿಸಿದ ಮದೀಯಸತ್ಕಾವ್ಯಚಿಂತಾರತ್ನಮದು ಸಕಲವಿಬುಧತತಿಗೆ ||
ಅನಿಶಮುಂ ಮನದೆ ಭಾವಿತಮಾದ ಸಕಲಾರ್ಥ |
ದನುಪಿತದ ಸಂಪದಂಗಳನೀಯುತಾದರದೆ |
ಘನಮಹಿಮಶಾಲಿ ಸುವನೋಲೋಕದೊಳ್ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುತಿಹುದಚ್ಚರಿಯೆನೆ ||
ಇನಿಯ ಮಾಂಬಣ್ಣ ಪೊಸರಸದಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ |
ತನಿಗಂಪನಿಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೂಜೊಂಪದಂ |
ತನುವಿನಿಂ ಹಿಳ್ಗಿ ತೊಟ್ಟಿಡುವ ಜೇಂಗೊಡದಂತೆ ಚಂದನದ ಚಣ್ಪೆಸಂತೆ |
ಮನವೊಸೆದು ತಳ್ಕೈಸಿ ಕೊಡುವಂಗನೆಯ ಸ |
ದ್ವಿನಯವೊಂದಿದ ದೈನ್ಯದೊಳ್ನುಡಿಗಳಿಂಪಿನಂ |
ತನುಗೊಳಿಸಿ ತೋಪುದೆನ್ನಯ ಕಾವ್ಯರಸವಿಳೆಯ ವಿಬುಧಸಂತತಿಗಾವಗಂ |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ[1] ಅವಿರಳಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ. 1533

ಕಾವ್ಯಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದಬಹುಳ 3 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಭಿನವವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ

---

1. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ದೇವರಾಜನ ಮಗನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಭೂಜನೆನಿಸಿದ ಕಳಿಲೆಯ ಮಲ್ಲರಾಜನಿಗೆ ಐವರು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಷಣ್ಮುಖನೇ ರೂಪವೆತ್ತಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊಮಾರರಾಜನು ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಒಬ್ಬಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಭಾಗವು ಪಾರ್ಥಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದಿದೆ. ಇವ್ಮಡಿ ತೋಂಟದಯ್ಯನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೈಸೂರು ದೇವರಾಜನ (1659-1672) ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಬೇರೆಗ್ರಂಥದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ತಿಳಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1660 ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಬೈರಾಗಿಗೆ[2] ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಾವ್ಯ ಸಾರಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಭಿನವ ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ (ಸು. 1430) ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕದಿಂದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ 1430ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ನಗರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 46ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಸು. 1580) ಒಬ್ಬವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನು ಉಪ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳಚತು ರನೆಂದೂ; ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣದ ನಂಜಿದೇವರಾಜ, ಸಾತವೇಂದ್ರರಾಜನಾದ ಕೇಸರಿ ವಿಕ್ರಮ, ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲಿರಾಯ, ಗುರುನೃಪಾಲ, ಸಾಳುವದೇವರಾಯ, ನಗರಿರಾಜ್ಯದ ರಾಜರು, ಬಿಳಿಗೆಯ ನರಸಿಂಹರಾಜ, ಕಾರಕಳದ ಭೈರವರಾಜ, ನರಸಿಂಹಕುಮಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಇವರುಗಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಬಿದಿರೆ, ಕೊಪಣ, ಬೆಳುಗುಳ, ಗೇರಸೊಪ್ಪೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸ್ವಮತಸ್ಥಾಪನ ವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ನೆಂದೂ ಆಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ 1509ರಿಂದ 1529 ರ್ತವರೆಗೆ ಆಳಿದ ನರಸಿಂಹಕುಮಾರನಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದ ರಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯಾನಂದನು ಆ ರಾಜನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವನೇ ಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿ ರುವ ವಿಜಯಸಂವತ್ಸರವು 1533 ಆಗಬೇಕು. ಗೇರಸೊಪ್ಪೆಗೆ ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಂಟು. ಕವಿ ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗಳೂ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—ದೇವರಾಯನ ಸೋದರದಳಿಯನೂ ಪದ್ಮಾಂಬಾಪುತ್ರನೂ ಆದ ಸಾಳುವಕೃಷ್ಣದೇವನು ಇವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ. ಅವನ ಮಗ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ; ಈತನು ಭೈರವೇಂದ್ರವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಗ ವರ್ಧಮಾನ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಶಾಸನದ

---

2. ಇಲ್ಲಿ ಏನೋ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಆಣೀವವೇಷ್ಟಿತವಸುಧಾ | ಕಣೋೀಪಮಗುರುನೃಪಾಲನಾಸ್ಥಾನದೊಳೀಂ |
ಕಣಾಟದಕ್ಷಕೃತಿಯಂ | ವಣೆಸಿ ಜಸವಡೆದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾವ್ಯಸಾರವೇ ಆಗಿರಲಾರದು, ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕೆಲರು ಜೈನಗುರುಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ ಎಂದು ಈ ಕವಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾವ್ಯಸಾರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳೊಳಗೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಉದಾಹರಣವಾಗಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒಂದೊಂದುವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಅಧ್ಯಾಯ 45, ಪದ್ಯ 1143.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು[1] ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಇದರೊಳಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವರ್ಮ I (ಸು. 900), ಆದಿಪಂಪ(941), ನಾಗವರ್ಮ I (ಸು. 990), ರನ್ನ(993), ನಾಗಚಂದ್ರ(ಸು. 1100), ಉದಯಾದಿತ್ಯ (ಸು. 1150), ಹರೀಶ್ವರ (ಸು. 1165), ನೇಮಿಚಂದ್ರ(ಸು. 1170), ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180), ಅಗ್ಗಳ (1189), ವಾಣೀವಲ್ಲಭ (ಸು. 1195), ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ (1205), ಜನ್ನ (1209), ಆಂಡಯ್ಯ (ಸು. 1235), ಕಮಲಭವ(ಸು. 1235), ಗುಣವರ್ಮ II (ಸು. 1235), ಮಧುರ (ಸು. 1385), ಚಂದ್ರಶೇಖರ (ಸು. 1430), ಈ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಚಾಟುಪದ್ಯಗಳೂ ಮುಕ್ತಕಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರಾಜವರ್ಣನೆ

ತಿಱುಕಲ್ಲಾಡುವಳಕ್ಷಶೈಲಕುಲಮಂ ದಿಗ್ದಂತಿದಂತಂಗಳೊಳ್ |

1. Vol. I, 300.

ನೆಱು ಕೈಯಿಂ ತೊನೆದಾಡುವಳ್ ಮುಗಿಲ ಪೂವಂ ಸೂಡುವಳ್ ತಾರೆಯಂ ||
ತಿಱಿವಳ್ ಮುಳ್ತುಗಳೆಂದು ಚಂದ್ರರವಿಯಂ ಕಂಚೋಲೆಯೆಂದಿಕ್ಕುವಳ್ |
ನಿಱಿಯಂ ಸುತ್ತುವಳೇಟುವಾಧಿಜಯಮುಂ ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿ ರೇಚಾಂಕನಾ ||

ಚಾಟು

ಪುರುಷ ವಿರಹವರ್ಣನೆ

ಅದನಿನ್ನೇವೊಗಟ್ಟಿಂ ವಿನೋದಭವನಂ ಚಾತುರ್ಯಜನ್ಮಸ್ಥಳಂ |
ಮೃದುಮಾಧುರ್ಯವಚಸ್ಸುಧಾಂಬುಧಿಗೆ ಪೆಱರ್ಗಂ ನೂಟ್ಪಿ ಚಂದ್ರೋದಯಂ ||
ಮದನಂ ಪೂಜಿಪ ಮಂತ್ರದೇವತೆಯೆನಿಪ್ಪಾನಲ್ಲಳಂ ಬಿಟ್ಟು ಹಾ |
ಬಿದಿರಂ ಕಬ್ಬಿನ ಪೋಲ್ಕೆಗೆಂದು ಸವಿವಂತಾಯ್ತೆನ್ನ ಪುಣ್ಯೋದಯಂ ||

ಮುಕ್ತಕ.

ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆ

ಪವಳದ ಕೆಯ್ ಮುಗಿಲ್ಗಳಿವಟ್ಟಿಗೆ ನೀರ್ಗಳ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಪು |
ಟ್ಟುವ ಈನಿ ಬಿಟ್ಟವಕ್ಕಿಗಳ ಗೂಡೆಳನೆ.ಸಱಿ ತೊಟ್ಟಿಲುಗ್ರದಾ ||
ನವರೆಱಿವಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತವರ್ಮನೆ ತಿಂಗಳ ಪೆತ್ತ ತಂದೆ ಬಾ |
ಡವಶಿಖಿಗಂ ನಿವಾಸಮಸುರಾರಿಯ ಸೆಜ್ಜೆ ವಲಂ ಮಹಾರ್ಣವಂ ||

ಶೌರ್ಯವರ್ಣನೆ

ಗರುಡನ ಮೂಗು ಕೊಂಕಿದೊಡೆ ತಿರ್ದದುದಿಲ್ಲ ಮುರಾರಿ ಚಂದ್ರನೊಳ್ |
ಪೊರೆದ ಕಳಂಕಮಂ ಕಳೆದುದಿಲ್ಲ ಮಹೇಶ್ವರನರ್ಧನಟಿಕ್ಕಱಿಂ ||
ದರುಣನ ಕಾಲ್ಗಳಂ ಪಡೆದನಿಲ್ಲಮದೆಂತೆನೆ ಪುಣ್ಯಹೀನನೇ |
ದೊರೆಗಳನಾಸೆಗೆಯ್ದೊಡಮಗಲ್ವುದೆ ಪೂರ್ವದ ಕರ್ಮಬಂಧನಂ ||

ತಪೋವನವರ್ಣನೆ

ಪೊಕ್ಕು ಕುಟೀರಮಂ ಕೆದಱಿ ಪುಸ್ತಕಮಂ ಮಸಿಯಕ್ಕರಂಗಳಂ |
ನೆಕ್ಕಿ ಬಿಸುಟ್ಟು ಬೊಕ್ಕಣದ ಬೂದಿಯನುಱಪೆನುತೂದಿ ಮೂಗಿನೊಳ್ ||
ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ಸೀಂತು ಮಾಣ್ದಿರದೆ ಪಾಯ್ದುವಲಂಬಿಪ ಕೊಂಬನೇಱಿ ಪು |
ಬಿಕ್ಕುವ ಮಕ್ಕಳಟಂ ನಗದ ತಾಪಸರಂ ನಗಿಸಿತ್ತರಣ್ಯದೊಳ್ ||

ವೈರಾಗ್ಯವರ್ಣನೆ

ನೆರೆವುದಗಲ್ವುದಕ್ಕೇ ಜನನಂ ಮರಣಕ್ಕೆ ವಿನೂತಯೌವನಂ |
ಜರೆಗೆ ಧನಂ ದರಿದ್ರತೆಗೆ ನಲ್ಮೆ ವಿರಾಗಪಥಕ್ಕೆ ಸತ್ಸುಖೋ ||

ಕ್ಕರವಮಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆಂದಱಿದುಂ ಭವಸಿದ್ಧಪಂಜರೋ |
ದರಗತರೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವರೇಕೆ ಪಲುಂಬುವರೇಕೆ ನೋವರೋ[1] ||

ಬೊಂಬೆಯಲಕ್ಕ. 1538

ಇವನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1460 ನೆಯ ವಿಳಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1538ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸ್ಥಲ 5, ಪದ್ಯ 570. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಥೆ "ಸತ್ಯದ ನೆಲೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಬೀಡು ಪುಣ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯ ತಲೆವನೆ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯೂ ಬಳಿಕ ಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಚಂದ್ರಮತಿ

ಅಡಕೆಗೆ ಹರಣವ ತೊಱುವರು ಸತಿಯರು | ನುಡಿವರು ಸಕಲಬೋಧೆಗಳ |
ಬಿಡದೆ ಲೋಭಗಳನು ಮೆಱುವರು ಅವಗುಣ | ಕಡೆಗಿನಿಸಿಲ್ಲ ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ |

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಉಕ್ತಿ

ಹೆತ್ತ ತಾಯನು ಮಾಱುತೊತ್ತ ಕೊಂಬವನಂತೆ | ಮತ್ತಾದೇವಪೂಜೆಯನು |
ಇತ್ತು ನಾಯನು ಕೊಂಬ ಗಾದೆಯಂದದಿ ಜೀಯ | ಸತ್ಯವ ಬಿಡಲೊಲ್ಲೆನೆಂದ ||
ಪೊಡವಿ ನುಂಗುವರೆ ಬಯಲು ಬಡಿವರೆ ಎ | ನ್ನೊಡಲೊಳಗುಂಬಶನವು |
ಬಿಡದೆ ನಂಜಾಗಿ ಮುಸಿಯೆ ಇನ್ನು ಲೋಕದಿ| ತಡೆವವರಾರು ಹೇಟಿಂದ ||
ಬಚ್ಚಲುದಕ ತಿಳಿದಿರಲು ಮುಚ್ಚನವುಂಟೆ | ಅಚ್ಚರಿನಾಯ ಹಾಲುಗಳು |
ನಿಶ್ಚರಿಯವಾದ ಊಟಕೆ ನಿಮ್ಮ ಯೌವನ | ಮಚ್ಚೀನು ಇನಕುಲಜರಿಗೆ ||

---

1. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಕಥ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷ. 1538

ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ವಸುಮತಿಯೊಳು ಪಂಚಾರುಷಯಪ್ರಥಮಶಾಖೆ | ಪೆಸರುಳ್ಳ ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರ |
ಹಸನಾಗಿ ದ್ವಿಜ ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷ | ನೆಸಗಿದೀಕೃತಿಯ ಲಾಲಿಪುದು ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1460ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಾಲಿವಾಹನ ಬಂದು ಬಾಳಿದಕಲಿಯೊಳ | ಗಾಳಿದ ಶಕವರ್ಷಗಳು |
ಏಳಿಳಿ ಇಮ್ಮಡಿತಾಳಿದ ಶತಕದ | ನೋಲಾದ ಅಳಿವಿವತ್ಸರುಷ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಬಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 609 ಎಂದಿದೆ; ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 429 ಪದ್ಯವುಳ್ಳ 2 ಆಶ್ವಾಸಗಳೂ 3ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ 171 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಪುರಂದರದಾಸ. ಸು. 1540

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪುರಂದರಗಡ. ಮೊದಲು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ ಪರಮ ಲೋಭಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದಮೇಲೆ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನ ಮಾಡಿ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಪಂಡರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡಿ ಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಮಾಧ್ವನಾದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಈತನು 1538ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ 1564 ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ್[1] ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಸರಾಯನಿಂದ (ಸು. 1525) ಈತನು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆ

---

1 *Nagavarma's Prosody*, Introduction 62 and 63

ದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1540 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತ ಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪುರಂದರವಿಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ರಾಗ ಪಂತುವರಾಳಿ—ಆದಿತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ಮುತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಜನರು ಮುತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ||
ಅನುಪಲ್ಲವಿ|| ಮುತ್ತು ಬಂದಿದೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪದಿವ್ಯಮುತ್ತು ||
ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ದಾರದಲ್ಲಿ । ಪೋಣಿಸಿದ ದಿವ್ಯಮುತ್ತು ।
ಧನವ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಬುದಿದನು। ಘನವಾದ ಭಕ್ತರೊಡನು ||1||
ಕಟ್ಟಬಾರದು ಮೂಗಿಲಿ । ಇಟ್ಟು ಮೆಚ್ಚಿಯಬಾರದು ।
ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯ । ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಅಣಿಮುತ್ತು ||2||
ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದು । ಬೆಲೆಯುಕಡೆಯ ಕಾಣದು ।
ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಪುರಂದರವಿಠಲ । ಒಡೆಯನೆಂಬ ದಿವ್ಯಮುತ್ತು ||3||

ರಾಗ ಮಧ್ಯಮಾವತಿ—ಅಟತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ತನುವ ನೀರೊಳಗದ್ದಿ ಫಲವೇನು ।
ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಮನುಜಗೆ ||
ದಾನಧರ್ಮಂಗಳನು ಮಾಡುವುದೆ ಸ್ನಾನ । ಜ್ಞಾನತತ್ವಂಗಳ ತಿಳಿವುದೇ ಸ್ನಾನ ।
ಹೀನಪಾಶಂಗಳ ಬಿಡುವುದೇ ಸ್ನಾನ। ಧ್ಯಾನದಿ ಮಾಧವನ ನಂಬುವುದೆ ಸ್ನಾನ||1||
ಗುರುಗಳ ಶ್ರೀಪಾದತೀರ್ಥವೇ ಸ್ನಾನ|ಹಿರಿಯರ ದರ್ಶನವ ಮಾಡುವುದೆ ಸ್ನಾನ ।
ಕರೆದು ಅನ್ನವನಿಕ್ಕುವುದೊಂದುಸ್ನಾನ|ಸಿರಿಹರಿಯ ಚರಣವ ನಂಬುವುದೆ ಸ್ನಾನ||2||
ದುಷ್ಟರ ಸಂಗವ ಬಿಡುವುದೊಂದು ಸ್ನಾನ|ಕಷ್ಟಪಾಪಂಗಳನು ಪರಿಹರಿವುದೆ ಸ್ನಾನ|
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಸಿರಿಪುರಂದರವಿಠಲನ । ಮುಟ್ಟಿ ಭಜಿಸಿ ಪುಣ್ಯಪಡೆವುದೇ ಸ್ನಾನ||3||

ಎಮ್ಮೆಬಸವ. 1543

ಈತನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಜಂಬುನಾಥದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇವನು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯಾದನೆಂದೂ

ವೀರಶೈವಾಗಮಜ್ಞನೆಂದೂ ಇವನಿಗೆ ಸಲಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ತಿರುಮಲ ರಾಯನೆಂಬ ಪ್ರಭು 1543ರಲ್ಲಿ ಕೊಮರಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನೆಂದೂ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ[1]. ಹಂ ಪೆಯಬಳಿ ಇರುವ ಜಂಬುನಾಥಕೊಂಡ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯ ಜಂಬು ನಾಥನು ಈತನ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಂಪೆಯೇ ಇವನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈತನ ಕಾಲಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇವನು "ನರಸಿಂಗರಾಯನ ಹಿರಿಯಕುವಾರನು ಹೊಯ್ಯೊ ಡಂಗುರವ | ಆಯ್ಯ ಅರಸುತನಕಿನ್ನು ಕಡೆಗಾಲವಾದೀತು ಹೊಯ್ಯೊ ಡಂಗು ರವ" ಎಂದು ಸಾರುತ್ತ ಬಗಲು ಊರನಾಳುವ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಹಿಡಿತರಿಸಿ ಪಟ್ಟದಾ ನೆಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇವನನ್ನು ನೂಕಿಸೆ ಪಟ್ಟದಾನೆ ಶರಣೆಂದು ಮಸ್ತಕದಮೇಲಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮೂಡಲರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದು; ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬೀಗಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಆಕಿದರೂ ಇವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಇವನ ಮಹಿಮೆ ಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾಲಜ್ಞಾನ

ಇದು ಹೊಯ್ಯೊ ಡಂಗುರವ, ಹಾಕೆಲೊ ಮುಂಡಿಗೆಯ, ಕಣಿಯಕೇ ಳಿರೊ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಹೇಗೆವಾಡಿತೊ, ದಿಮ್ಮಿಸಾಲು, ಕುಕ್ಕುಕ್ಕೂ, ವ್ಯಾ, ರನ್ನದಕೋಲೆ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ. ಸು. 1550

ಇತನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಬಸವಾಂಕ, ಪಿತಾಮಹಿ ಗಂ ಗಾಂಬೆ; ತಂದೆ ರುದ್ರಕವಿ ನಾಗಭೂಷಣಾಚಾರ್ಯ; ಗುರು ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನಾಂ ಬರದ ಕಂಥೆಯುಚಿದಾನಂದಯತಿಪ್ರ; ಬಸವರಾಜ. ಪ್ರೌಢದೇವನಿಗೆ ಹೇ ಮಕೂಟದ ವಿರಕ್ತರ ಗುಣವನರಿಪಿದ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವನನ್ನೂ (ಸು. 1430), ಮಲಬಸವಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಶೃಂಗಿರಾಜನನ್ನೂ (ಸು. 1500) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬ ಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

---

1. *Mysore Archalogical Report* for 1917, para 121. ಜಾಂಬೂನದಾದಿ ಕೊ ದಂಡಜಿಂಬುನಾಥಪ್ರಭಾವತಃ | ಪಾಪ್ಮಕಾಲತ್ರಯೋದಂತಪರಿಜ್ಞಾನಾಯ ಧೀಮತೇ ||

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯರಸ, ರಾಘವ, ಶೃಂಗಿರಾಜ, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಭೀಮರಸ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ ಇವರುಗಳನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ

ಇದು ನಾನಾಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕೆಲವು ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಇವೆ; ಸ್ಥಲ 33, ಪದ್ಯ 1604. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ[1] ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಶಿವಮಹತ್ವದ ಪೆಚ್ಚು | ಶಿವನ ನಿಷ್ಠೆಯ ಕೆಚ್ಚು |
ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಾರಾಯದಚ್ಚು ||
ಶಿವದೂಷ್ಯರೆದೆಗಿಚ್ಚು | ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ನಚ್ಚು |
ಶಿವಕಾವ್ಯವಿದು ಶರಣಜನದ ಮಚ್ಚು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಬಸವರಾಜನು—ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹರೀಶ್ವರನು ರಘಟಾರೂಪದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ನೀನು ಅದನ್ನು ಷಟ್ಪದಿಯಾಗಿ ಬರೆ—ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಹೃದಯಂಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಬಿತ್ತು ಮೊಳೆತುದೊ ನೇಸಱಿನ ಪಗಲ್ದೀವಿಗೆಯ |

---

1 Vol. I, 154.

2 ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಆಲ್ಲಯ್ಯ, ಬಿಬ್ಬಬಾಚರಸ, ಬಾಚರಸ, ಗುಪ್ತಮಂಚರಸ, ಕಾಳಮರಸ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಬಸವ, ನಾಗಕ್ಕ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಚೋಳಿಯಕ್ಕ, ವೈಜಕ್ಕ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ನಿಂಬಿಯಕ್ಕ, ಕೋಳೂರಚೆನ್ನಕ್ಕ, ಆಜಿಗಣ್ಣಯ್ಯನ ಆಕ್ಕ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ.

ನೆತ್ತಿಸಿದನೋ ಸೂರ್ಯ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಗುತಿಯ ।
ಮುತ್ತೊ ಪೂರ್ವಾಂಗನೆಯ ಬೆಳಗೆಂಬ ಬಳ್ಳಿ ಚೆಂದಳಿರಿಡಿದು ಬೆಳ್ಳರಲನು ॥
ಪೆತ್ತಿರವೋ ಗಗನಗಣಪನ ದಂತವೋ ಭಾನು ।
ಕತ್ತಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯಂ ಕುತ್ತಲೆಂದೆತ್ತಿದರಿ ।
ಗತ್ತಿಯೊಪ್ಪುವ ಬಬ್ಬರದ ಗಾಜಿಯೋ ಎನಲ್ ರವಿಯುದಯ ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ॥

ವನ

ಚೆಲುವಿಕೆಯ ಜೇತನ ಸುನಾದದ । ನಿಲಯ ಕಂಪಿನ ತಾನ ಕಂತಿನ ।
ಕಲೆ ಸವಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮೋಹಿಗಳಳಿಕೆಯಾಸ್ಥಾನ ॥
ಅಲರುಸರನಾಡುಂಬೊಲಂ ಖಗ । ಕುಲದ ಕಡವರ ಸುಖದ ಸುಧೆ ತಂ ।
ಬೆಲರ ತವರೆಂದೆನಿಸಿ ರಾರಾಜಿಸುವುದಾನನವು ॥
ಪರಪುಟ್ಟಿಂಗಳ ಬಳಗಂ ಜೂತಾಂ ಕುರಶಾಖೆಯೊಳಿಟ್ಟಣಿಸಿಹುವಳಿಗಳ ।
ನೆರವಿ ಸುಪುಷ್ಪಿತಶಾಖೆಯೊಳೊತ್ತರಿಸಿಹುವರಗಿಳಿಕುಳವು ॥
ಪರಿಪಕ್ವಿತಫಳಶಾಖೆಯೊಳಂ ಕಿ । ಕ್ಕಿಱಿಗಿಱಿದಾಡುತ್ತಿವೆನಲ್ಕೆ ೃ ।
ಿರಿಸೈರಣೆಯುಳ್ಳರನಾಕ್ರಯಿಸಿರರಾರೀಧಾತ್ರಿಯಲಿ ॥

ನೀತಿ

ಆವನಲ್ಲಿ ವಿಷಯವಿಕಳ । ವಾವನಲ್ಲಿ ಕೋಪತಾಪ ।
ವಾವನಲ್ಲಿ ಲೋಭಲಾಭ ಮಮತೆಯಂಡಲೆ ॥
ಆವನಲ್ಲಿ ಮದದ ಮಸಕ । ವಾನನಲ್ಲಿ ಮಚ್ಚರಂಗ ।
ಳಾವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಸುಗತಿ ಭೂಪತಿ ॥

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸೌಂದರ್ಯ

ಇಂದೀವರಾಕ್ಷಿ ಚಂಪಕನಾಸಿಕದ ಚದುರೆ ।
ಕುಂದಕುಟ್ಮಲರದನೆ ಕುಮುದಕೋರಕಸುಕುಚೆ ।
ಮಾಂದಳಿದೂಟಿಯ ಮಾನಿನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಸ್ಮಿತೆ ಶಿರೀಷಸ್ರಗ್ಬಾಹುಯುಗಳೆ ॥
ಅಂದವಟ್ಟಿಹ ಕೇತಕೀನಖಿಮಯೂಖೆಯರ ।
ವಿಂದಮುಖಿ ಮಹದೇವಿಯೊಪ್ಪಿದಳ್ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ।
ಕಂದಪಕ್ಷಿನಂಬುಗಳೆನಂಬುರುಹಭವ ಚೆಲ್ವಪೆಣ್ಗೆೃದನೆಂಬಂದದಿ ॥
ನವಕಾಂತಿ ರಸ ಮಂದಹಾಸ ಬೆಳ್ಳೊರೆ ಲಸ ।

ತ್ತಿವಳಿ ಕಲೊ೦ಲ್ಗೀಲ ಸುಳಿ ನಾಭಿ ಕ೦ಧರ ಕ೦ಬು |
ಜವಳಿವೊಲೆಗಳ್ ಸಲಿಲಕುಂಭಿಕುಂಭಗಳು ಜೆಮ್ಮಿಲಿದಿಂಬೆ ಘನಜಘನ ||
ಕುವಲಯಾಂಬಕಿಯೆಸೆವ ಕಣ್ಗಳೆಳವಿಾಕ್ಷ ವಿಜಿಯ |
ಪವಳ ಜೆಂದುಟಿ ಜರಣ ಕೂವರ್ಮ ರದನಂ ರತ್ನ |
ನಿವಹವೆಂದೆನೆ ಮಹಾದೇವಿ ರಾಜಿಸಿದಳತಿಶೃಂಗಾರಶರಧಿಯಂತೆ ||
ಅತ್ತಿತ್ತ ಜರಿಸುವ ಬನರ ದಿಟ್ಟಿಗಳ ತ | ನ್ನತ್ತಲೆಳೆವ ವಿಂಚಿನಂತೆ |
ತತ್ತರುಣಿಯು ದಿಟ್ಟಿವೆಳಗೆಳೆವತ್ತು ತ | ನ್ನತ್ತೆಲ್ಲ ಜನರ ದಿಟ್ಟಿಗಳ ||

ಶಾಲಿವನ

ಬಿತ್ತು ಪಂಕುರದೋಪರ ಪಚ್ಚೆಲೆ | ಗುತ್ತು ಅಂಜಿನ ಗಟ್ಟಿ ವಿಳಿವರ ಬಿಳಿವಡೆ |
ಯೊತ್ತಿಸೆವ ಪೂದೋಳಿವಿನಿವಾಲ್ದುಂಬುವನಲಪ್ಪ ||
ಬಿತ್ತು ಬಲಿವರಿವಡೆವ ನಿಡುನಿಧಿ | ಯೊತ್ತರಿಪ ಸಾಳೆಯು ಪೊಲಂಗಳ |
ಬಿತ್ತರಂಬಡೆದಿಹುವು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಱೊಲಗಳಿಲ್ಲ ||

ಕನಕದಾಸ. ಸು. 1550

ಈತನು ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಾಂಗತ್ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (97 ಪದ್ಯ) ಮೊದಲು ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ರಂಗನಮೇಲೆ ಮಂಗಳವೂ ಅನಂತರ ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದೂ ಪಿತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಧಾರ್ವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಈತನ ಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಬೇಡರವನೆಂದೂ ಧಾರ್ವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಡತಾಲ್ಲೂಕು ಬಾಡ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾನುಜಗುರುವನ್ನೂ ತಾತಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರ್ಬಂತೆತೋರುತ್ತದೆ. 'ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾಸಪುರಾಣಂಗಳ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ಕವಿಸೇರದ'

ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಸು. 1430) ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500) ಇವರುಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈತನು ಅಂಡೆ ಕುರುಬ ಜಾತಿಯವನೆಂದೂ ವ್ಯಾಸರಾಯನ (ಸು. 1525) ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 42, ಪದ್ಯ 2705. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥದಹನ, ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿ, ಶಂಬರಾಸುರವಧೆ, ಅನಿರುದ್ಧನ ಲೀಲೆ, ಬಾಣಾಸುರವಿಜಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ರಸಿಕರ ಕರ್ಣಯುಗ್ಮವ ಪೊಕ್ಕು ಮುದದಿ ಹೃ | ದ್ಬಿಸಜವನಲರಿಚಿ ಮೈಗೆ |
ಎಸೆವ ಪುಳಕದೊಸಗೆಯನಿತ್ತು ಶಿವನ ತೂ | ಗಿಸುವುದೀವಚನಾರಚನ ||
ಹರಿಶರಣರ ಪೆಚ್ಚು ಬುಧಜನರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು | ದುರಿತಾಟವಿಗೆ ಕಾಲ್ಚಿಚ್ಚು |
ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಚ್ಚು ವೀರಗೆ ಪುಚ್ಚ ಕೇ | ಳ್ವರಿಗಿದು ತನಿಬೆಲ್ಲದಚ್ಚು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿಯೂ, ತಾತಾಚಾರ್ಯಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಕಾಗಿನೆಲೆಯರಂಗ, ಕೃಷ್ಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕಾಶೀವಿಶ್ವನಾಥ, ಪಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಆಂಜನೇಯ, ಗರುಡ, ಆದಿಶೇಷ, ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕಮನುಮುನಿಜನರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಒಲಿಪ್ರಹ್ಲಾದನಾರದವಿಭೀಷಣಧ್ರುವಪಾರ್ಥವಿದುರಾ ಕ್ರೂರಭೀಷ್ಮಶುಕಶೌನಕಪುಂಡರೀಕಾದ್ಯರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದ್ವಾರಕೆ

ದಂಡ ಸನ್ಯಾಸಿವರ್ಗದಲುಂಟು ಪುನರಪಿ | ದಂಡ ಗೋಪಾಲರಲುಂಟು |
ದಂಡ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷುವಾಟಿಯಲುಂಟು ಮಿಕ್ಕಿನ | ದಂಡ ದೇಶಂಗಳಲಿಲ್ಲ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಆಳುಯುಟ್ಟಿ ಖಳರ ಖಂಡಿಸಿ ರಕ್ಕುತವ ಕೆಂ| ದೊಳುಸೊಳು ತೊಳೆದು ಚಕ್ರನು

ಒಳಿಯೊಳು ಕೃಷ್ಣ ಬೈಚಿಡುವಂತೆ ಪಡುವೆಟ್ಟ|ಮುಳಿಯೊಳು ರವಿ ಮುಳುಗಿದನು||

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತ

ಜಡರಾವಣನಿಂದ ಲಘುವಾದುದಲ್ಲ ಪೆ | ಗಡಿಗೋಲಾಗಿದುದಲ್ಲ |
ಮೃಡಕಾಮುಕವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೆನೆ ರಘ್ಯ | ವಡೆದಿದುದಾಕುಳಿವೆಟ್ಟ ||

ಬಾಣನ ಶಿವಪೂಜೆ

ಪಡೆದ ತಾಯಿಲ್ಲ ತಾಯುಳ್ಳರೆ ತಲೆ ಹೀಗೆ | ಜಡೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಸಿಹುದೇ ||
ಮಡದಿಯರಿಲ್ಲ ಮಂಡೆಯು ಸಿಕ್ಕ ನೋಡುವ| ರೊಡೆಯ ಕೋ ಎನುತ ನೀರೆಱೆದ||

2. ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 156. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಧಾನ್ಯದ ಎಂದರೆ ರಾಗಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ನರೆದಲೆಗ ಎಂಬ ಹೆಸರೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮದೇವರು ರಾಘವ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುದರಿಂದ ರಾಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಶಾಂಡಿಲ್ಯಮುನಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣವಧಾನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಲು, ನರೆದಲೆಗ, ನೆಲ್ಲು, ಹಾರಕ, ಬರಗು, ಜೋಳ, ಕಂಬು, ಸಾಮೆ, ನವಣೆ, ಗೋಧಿ ಈ ನವಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಸುರಿದರು. ಇವ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಆವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಕೇಳಲು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನರೆದಲೆಗನಿಗೂ ವ್ರೀಹಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಎರಡನ್ನೂ 6 ತಿಂಗಳು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಗೌತಮನು ಅವ್ವಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಂದ್ರನು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ನರೆದಲೆಗ ಸಾರಹೃದಯವೆಂದೂ ವ್ರೀಹಿ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ನರೆದಲೆಗನಿಗೆ ಜಿರುದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನು ಕರೆದು ರಾಘವ ಎಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ರೀಹಿ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಶಿರವ ಬಾಗಿಸಿತು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ನರೆದಲೆಗಸಿಗೂ ವ್ರೀಹಿಗೂ ನಡೆದ ವಾಗ್ವಾದರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವ್ರೀಹಿಯ ಮಾತು

ಕ್ಷಿತಿಯೊಮರರುಪನಯನದಲಿ ಸು | ವ್ರತಸುಭೋಜನಗಳಲಿ ಮಂತ್ರಾ |
ಕ್ಷತೆಗಳಲಿ ಶುಭಶೋಭನದಲಾರತಿಯ ಬೆಳಗುವಲಿ |
ಕ್ರತುಗಳೆಡೆಯೊಳಗರಮನೆಗಳಲಿ | ಪ್ರತಿದಿನವು ರಂಜಿಸುತ ದೇವರಿ |
ಗತಿಶಯದ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿಹೆನೆಂದನಾವ್ರಿಹಿಗ |,
ಜನಪರಿಗೆ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಬಾಂಧವ ಜನರೆಡೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮರ ಸಮೂಹಾ |
ಧನೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರಂಭಕಲಿಸುವ ಸಕಲಭೂಸುರರ ||
ಮನೆಗಳಲಿ ಹರಿದಿವಸದೌಪಾ ಸನಗಳಲಿ ತಾ ಯೋಗ್ಯನಹುದೆಂ |
ದೆನಿಸಿಕೊಂಬೆನು ನೀನಯೋಗ್ಯನು ಭ್ರಷ್ಟ ಕೊಲಗೆಂದ ||
ಹೊಸಮನೆಯ ಪುಣ್ಯಾರ್ಚನೆಗೆ . | ... ಹಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇಸೆಗೆ |
ವಸುಮತೀಶರ ಗರುಡಿಯಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರದರ್ಚನೆಗೆ ||
ಎಸೆವ ವಿಪ್ರರ ಫಾಲದಲಿ ರಂ | ಜಿಸುತ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಯಹೆನು ಭಾ |
ವಿಸಲು ಲೋಕದೊಳಾರು ಸರಿ ತನಗೆಂದನಾವ್ರಿಹಿಗ ||

ನರೆದಲೆಗನ ಮಾತು

ಸತ್ಪಹೀನರ ಒಡವರನು ಕ | ಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡೆ ಧನಾಢ್ಯರನು ಜಿಂ |
ಬತ್ತಿ ನಡೆವೆಯುಪೇಕ್ಷೆ ನಿನ್ನನು ಪೇಟಿಲೇನದನು ||
ಹೆತ್ತ ಬಾಣತಿಯರಿಗೆ ರೋಗಿಗೆ | ಪಥ್ಯಪಾನದಿ ಹೆಣದ ಬಾಯಿಗೆ |
ತುತ್ತು ನೀನಹೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ ನಿರರ್ಥಕರವೆಂದ ||
ಮುಚ್ಚಿದೆಗೆದು ಬೆಳೆಯಡಗಿ ಕ್ಷ್ಮಾಮೆದ | ವಿಳಯಕಾಲದೊಳನ್ನವಿಲ್ಲದೆ |
ಯಟ್ಟಿವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದರಿಸಿ ಸಲಹುವೆನು ಜಗವಳಿಯೆ ||
ಎಲವೊ ನೀನೆಲ್ಲಿಹೆಯೊ ನಿನ್ನಯ | ಬಳಗವದು ತಾನೆಲ್ಲಿಹುದೊ ಈ |
ಹಲವುಧಾನ್ಯಗಳಿನಗೆ ಸರಿಯುಲ್ಲೆಂದ ನರೆದಲೆಗ ||
ಸತ್ಪಪರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪನು | ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಪಿತೃನಾಮಗಳ ನಿನ |
ಗಿತ್ತು ಮೂವರ ಪೆಸರಿನಲಿ ಕರಕರೆದು ದರ್ಭೆಯಲಿ ||

ನೆತ್ತಿನೆತ್ತಿಯ ಬಡಿದು ಕಡೆಯಲಿ | ತುತ್ತನಿಡುವರು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ನೀ |
ನೆತ್ತಿದೆಯಲಾ ತನುವ ಸುಡಬೇಕೆಂದ ನರೆದಲೆಗ |

೨ ನಳಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 481. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸನ ಹೆಸರಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆತನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಂತೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕಿನ್ನಿಗರಾಯಸ್ತುತಿಯೂ ಚಕ್ಕಿನ್ನಿಗರಾಯನ ಅಂಕಿತವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ತತ್ಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.ಹಾಗೆಯೇ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ರೋಮಶಮುನಿ ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನಳ ಮಹಾರಾಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕಿನ್ನಿಗರಾಯ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯ.ುತ್ತೇವೆ---

ದಮಯಂತಿ

ಸುಡಿಗೆ ಶುಕಪಿಕ ನಲಿಯೆ ಏಗ ಸೆಳೆ ನಡು ಒಕ್ಕುಕೆ ವೃತ್ತಸ್ತನಕೆ ಸೋ |
ವುಡಿಯ ಭಾರಕೆ ಕೊರಳು ಕೊಂಕಲು ಮೆಲ್ಲಡಿಯನಿಡುತ |'
ಕುಡಿತೆಗಂಗಳ ನೋಟ ಕಾವುಗ | ಲೊಡೆದು ಮಿಂಚುವ ನಿಂಬಿನಂದದಿ |
ನಡೆಗರದಿ ಬರುತಿದಳಂಗನೆ ಹೊಲಿಲ ಬೀದಿಯಲಿ ||

ಕಾಕೋಟಕನು ಕಚ್ಚಿದಮೇಲೆ ನಳನ ರೂಪ.

ದೊಡ್ಡಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೂನುಬೆನ್ನಿನ | ಅಡ್ಡಪೋರೆಯ ಗಂಟುಮೂಗಿನ |
ಮೊಂಡುಕೈಕಾಲುಗಳ ಉದುರಿದ ರೋಮಮಿಾಸೆಗಳ ||
ಜೆಡ್ಡುಸೇಹದ ಗುಜ್ಜುಗೊರಲಿನ | ಗಿಡ್ಡರೂಪಿನ ಹಲಿಕುಗಡ್ಡದ |
ಹೆಡ್ಡನಾದ ಕುರೂಪಿತನದಲಿ ನೃಪತಿ ವಿಷದಿಂದ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣೆ

ಕಪಟವನು ಬಿಡರಾತ್ಮಬುದ್ಧಿಯೊ | ಳುಪಮೆಗಾಣದೆ ನುಡಿದು ಹೊಳೆವರು |
ಚಪಲಚಿತ್ತದಿ ಮನವ ವಂಚಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವರು ||
ಗುಪಿತಕಳವಡರಂಪ್ತರೊಡವೆಯು | ನಪಹರಿಸಿ ಸಾಹಸದಿ ಮೆಚ್ಚುವರು |
ನಿಪುಣೆಯರಿಗಿದು ಸಹಜಗುಣವಮರೇಂದ್ರ ಕೇಳೆಂದ ||

ಸಾವಿಗೆಣಿಸರು ಮನದಿ ಸತ್ಯವ | ಭಾವಿಸರು ಹುಸಿಯೊಲುಮೆದೋಱುವ |
ರಾವಪರಿಯಲಿ ಹೃದಯಗೊಡರನ್ಯತಗಳನಾಡುವರು ||
ವಾವಿವರ್ತನವಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಕೆ | ಪಾವಕನ ಮುಟ್ಟುಪರು ಸತಿಯರ |
ನಾವಪರಿಯಲಿ ನಂಬಬಹುದ್ಯೆಯೆನುತ ಹೊಱಿವಂಟ ||

4 ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 110. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀತಿ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಬಾಲ್ಯಪಾಠಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀಪುರದ ಆದಿಕೇಶವಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ಕವಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುರಪುರನಿಲಯ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೀನ ನಾನು ಸಮಸ್ತಲೋಕಕೆ | ದಾನಿ ನೀನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಮತಿ |
ಹೀನ ನಾನು ಮಹಾಮಹಿಮ ಕೈವಲ್ಯಪತಿ ನೀನು ||
ಏನ ಬಲ್ಲೆನು ನಾನು ನೆಱೆ ಸು| ಜ್ಞಾನಮೂರುತಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ |
ಮಾನರುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||
ಪೇಱಿಲೆನ್ನಳವಲ್ಲವೀಯಮ | ನಾಳುಗಳು ನೆಱೆಯುಂಗದೇಶವ |
ಧಾಱಿಪಾಡುವರಕಟಕಟ ಸೆಱೆಸೂಱೆಗಳ ಪಿಡಿದು ||
ಕಾಟಿಮಾಡುವರಿನ್ನು ತನುವಿದು | ಬಾಟಿಲರಿಯದು ಕೋಟಿಯವರಿಗೆ |
ಕೋಳುಪೋಗದಮುನ್ನ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||
ಎತ್ತಿದೆನು ನಾನಾಶರೀರವ | ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಲಿದೆನು ಸಲೆ ಬೀ |
ಸತ್ತು ನಿನ್ನಯ ಪದವ ಕಾಣದೆ ತೊಟಿಲಿ ಬಟಿಲಿದೆನು ||
ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಂಗುವ | ಸುತ್ತುತೊಡಕನು ಮಾಣಿಸೆಲೆ ಪುರು |
ಷೋತ್ತಮನೆ ಮನವೊಲಿದು ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ |
ಎಂಜಲೆಂಜಲು ಎಂಬರಾನುಡಿ | ಎಂಜಲಲ್ಲವೆ ವಾರಿ ಚಲಚರ |
ದೆಂಜಲಲ್ಲವೆ ಹಾಲು ಕಱುವಿನ ಎಂಜಲೆನಿಸಿರದೇ ||
ಎಂಬೊಲಿಲ್ಲಿಯಡೆಲ್ಲಿಯುಂ ಪರ | ರೆಂಜಲಲ್ಲದೆ ಬೇಱೆ ಭಾವಿಸ |

ಲೆಂಜಲುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

5 ಹಾಡುಗಳು

ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವಿ|| ನಾರಾಯಣ ನಿಮ್ಮ ನಾಮಂಗಳಿರುತಿರೆ|ಬೇಱೊಂದುನಾಮವಿನ್ನೇಕಯ್ಯ||

ನೆಲ್ಲನೆ ದಾರಿಯು ಬಟ್ಟೆಯೊಳಿರುತಿರೆ । ಬೆಟ್ಟವ ಬಳಸುವುದೇಕಯ್ಯ ।

ಅಷ್ಟೆ ಶ್ವರ್ಯವು ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ । ಬಿಟ್ಟಿಕೂಲಿನೆ ತಿನಲೇಕಯ್ಯ ||1||

ಪರುಸದ ಪಾಳಂಗಳಿರುತಿರೆ ಬೀದಿಯ । ಜರಗನು ತೊಳೆಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯ

ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ । ತಿರುಪಗೂಱಿ ತಿನಲೇಕಯ್ಯ ||2||

ಬೆಲ್ಲವು ಕರದೊಳಗಿರುತಿರೆ ಕಾಡು । ಗಲ್ಲನು ಕಡಿಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯ ।

ಬಲ್ಲಿದ ಬಿಡದಾದಿಕೇಶವನಿರುತಿರೆ । ಎಲ್ಲದೈವದ ಹಂಬಲೇಕಯ್ಯ ||3||

ಪಲ್ಲವಿ|| ನಾನು ನೀನು ಎನ್ನದಿರೊ ಹೀನಮಾನವ ನಿನ್ನ ।

ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೀನು ತಿಳಿದು ನೋಡೆಲೋ ||

ಅನ್ನದಿಂದಬಂದ ಕಾಮ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ|ಕರ್ಣದಲ್ಲಿಪೋಪ ಪ್ರಾಣ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ||

ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ಮೂಱು ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ । ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟು ಬಾಲ್ವ ಜೀವ

ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ||2||

ಕೀಲುಬಿಗಿವ ನರದ ಬೊಂಬೆ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ । ಬಾಲ ಆದಿಕೇಶವರಾಯನ ಭಕ್ತ

ನಾಗೆಲೋ ||3||

ಸಾಳ್ವ. ಸು. 1550

ಈತನು ಭಾರತ, ರಸರತ್ನಾಕರ, ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಾರದಾವಿಲಾಸವೂ ಪಿತೃಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಧರ್ಮಚಂದ್ರ, ಗುರು ದೇಶಿಗಣದ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಮಗ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ. ಇವನ ಭಾರತದಿಂದ ಇವನ ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ತೌಳವಹೈವಕೊಂಕಣದೇಶದಧಿನಾಥನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪುತ್ರನೂ ಅಭಿನವನಿಂಬನೂ ಆದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರಭೈರವರಾಯನು ನಗಿರನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಹಿಷಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ, ಮಗ ಸಂಗನೃಪ. ಭೈರವರಾಜನ ಕಾಲವಾದ

ಮೇಲೆ ಅವನ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಭೈರವರಾಯನು ಆಳಿದನು. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಾದ ಶಂಕರಾಂಬಿಕೆಗೂ ಚಂದ್ರವಂಶದ ಬೈಯನ್ನಪನಿಗೂ ಮಲಿದೇವಿ ಎಂಬ ಮಗಳೂ ವಸು ದಾನಮೇರು ಎಂಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಸುದಾನಮೇರು ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಳಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿಸರೋವರರಾಜಹಂಸ, ಜಿನಧರ್ಮಧ್ವಜ, ತ್ರಿಭುವನಕರಾರಿತ್ರಿಣಯನ, ಸಂಯಕ್ತ್ವಚೂಡಾಮಣಿ, ಜಿನದೇವಪರಧಯಾತ್ರಾಪ್ರಭಾವಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದುವು. ಇವನೇ ಕವಿಸಾಳ್ವನ ಪೋಷಕನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಸಾಳ್ವನು ಪಟ್ಟದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಮಲಿದೇವಿಗೂ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಕಾದಂಬಕನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಶಾಂತದಂಡಾಧೀಶನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಳ್ವದೇವನು ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲ, ಸಾಳ್ವದೇವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ಕವಿ ಭಾರತವನ್ನು ಭೂಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದನು.

ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರದ 55ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೊರೆಗಳ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು 16ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.[1]

ಇವನಿಗೆ ಸಾಜಕವಿ, ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣದೋಜ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ನಾಗವರ್ಮ, ಕವಿಕಾಮು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಭಾರತ

ಇದು ಸಾಳ್ವಭಾರತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಭೂಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪರ್ವಗಳು 16 [2]. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನೇಮಿಶ್ವರಚರಿತೆ

---

1. ಮೈಸೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯ 1916 ನೆಯ ವರ್ಷದ ರಿಪೋರ್ಟಿನ 69 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ 1522ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ತೌಳವದೇಶದ ದೇವರಾಯನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

2. (1) ಆದಿಪರ್ವ, (2) ಅನ್ವಯಪರ್ವ, (3) ವಸುದೇವಪರ್ವ, (4) ಕೃಷ್ಣೋದಯಪರ್ವ, (5) ಕಂಸಮರ್ದನಪರ್ವ, (6) ಅಭ್ಯುದಯಪರ್ವ: ಈ ಪರ್ವವು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, (7) ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಪರ್ವ, (8) ಇಂದ್ರಪರ್ವ, (9) ಕಲ್ಯಾಣಪರ್ವ, (10) ಆರಣ್ಯಪರ್ವ, (11) ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ, (12) ಯುದ್ಧಪರ್ವ, (13) ಚಕ್ರಪರ್ವ, (14) ದೀಕ್ಷಾಪರ್ವ, (15) ಸಭಾಪರ್ವ, (16) ನಿರ್ವಾಣಪರ್ವ.

ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿವಂಶ, ಕುರುವಂಶ ಇವುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಇತರಭಾರತಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ಈ ಜಿನಭಾವನಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕೊಲಿಸಿದಾತನೆ ದೇವ ಕೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆಯಿಂದವೆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು |
ಪಲವು ಮಾತೇನ್ಯೆವರೊಡಹುಟ್ಟಿದರು ಸನ್ನುತರು ||
ಲಲನೆಯೊವಳ್ಳನಾಳ್ದರೆಂಬೀಪೊಲೆನುಡಿಗೆ ಕಿವಿಗುಡದೆ ಸಜ್ಜನ |
ರೊಲಿದು ಚಿತ್ತೈಸುವುದು ಜಿನಭಾವನಚರಿತ್ರವನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ನವರಸದ ನೆಲೆ ಮಧುರಭಾವದ | ತವದಲಂಕಾರಂಗಳಿಂದೊ |
ಪ್ಪುವ ವಿಮಲಲಲಿತಾಂಗವ್ಯನುಪದರಚನೆ ನೆಱಿ ಮೆಱಿವ ||
ವಿವಿಧಗುಣಗಣನಿಳಯೆ ಸೊಬಗಿನ | ಸವಿಯ ಸೈವಱಿಗಱಿವ ಮತ್ಕೃತಿ |
ಯುವತಿ ಚದುರರ ಮನವನಿಕ್ಕಱಿಗೊಳ್ವುದಜ್ಜರಿಯೋ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಇದು 'ಪಾಡುಗವಿತೆ' ಯಾದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಱಿಟಿಕುಳಪ್ರಾಸ, ಶಿಥಿಲತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ದೋಷವಾಗಿ ಭಾವಿಸಕೂಡದೆಂದು ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಱಿಟಿಕುಳಕ್ಕಳಲತ್ವರೇಫೋ | ಜ್ವಲಱಿಕಾರಪ್ರಾಸಭೇದಂ |
ಗಳ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನವಿಭಕ್ತಿಸಮಾಸಶಿಥಿಲಗಳ ||
ಪಟಿಯನೇನುಂ ಪಾಡುಗವಿತೆಗ | ಳೊಳು ವಿಚಾರಿಸಸಲ್ಲದೆಂಬ |
ಗ್ಗಳದ ಪಟಿಗಬ್ಬಗರ ಪೇಱುಕ್ಕಯತೆಱಿದಿ ವಿರಚಿಸಿದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಗಣಧರರು, ಜಿನಧರ್ಮ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಣಯಕ್ಷ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕೇವಲಿಗಳು ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ದಶಪೂರ್ವಧಾರಿಗಳು, ಏಕಾಡಶಾಂಗಧಾರಿಗಳು, ಪ್ರಥಮಾಂಗಧಾರಿಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಗೃಧ್ರಪಿಂಛನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಫಾಲಕೀರ್ತಿ

ಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.[1] ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಭಯಸೂರಿಗಳ ಮುಕ್ಕಳು ‘ಆಗಮತ್ರಯವೇದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಜಕಂಠೀರವ’ ಮೊದಲಾದವರು ಅವಧಾರಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಏಳಿಸಿದುದು ತಂಬೆರಲು ಹಿಮ ಪೊಳಿ । ಮಾಳಿಸಿದುದು ಕಾಸಾರದೊಳು ಕಾ ।
ಲೂಳಿಸಿದುವು ರಾಯಂಚೆ ಪದುಮಿನಿ ನಗೆವೊಗದ ಮಧುವ ॥
ತೂಳಿಸಿದುವು ಸರಪುಟ್ಟಗಳು ಸರ । ದೋಳಿಸಿದುವು ದಪಗೆಗೆ ದಪಗವು ।
ಪೇಳಿಸಿದುದು ಜಾಳಿಸಿದುದು ಜಾತಿಯ ಪೂತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ॥
ಬಂದುವಾಮಾಮರನೆನುತ ನಲ । ವಿಂದ ರಾಗಿಸಿತಸುಕೆಯಸುಕೆಯ ।
ದೊಂದುರಾಗಕೆ ಪುಳಕವಾಂತುದು ಸುರಯಿ ಸುರಯಿಗಳು ॥
ಇಂದು ಪುಳಕವನಾಂತುವೆಂದೊಲ । ವಿಂದ ವಿಚಕಿಲವಲದುಗವೆನಲಾ ।
ನಂದಮಂದಿರವಾಯ್ತು ನಂದನ ಕುಸುಮಸಮಯದಲಿ ॥
ಗಿಳಿಗೆ ಭೋಜನಶಾಲೆ ಕೋಗಿಲೆ । ಗಳಿಗೆ ಜೀವಣಶಾಲೆ ಮಧುಪಾ ।
ವಳಿಗೆ ಸನ್ಮಧುಪಾನಗೋಷ್ಠೀಶಾಲೆ ಮನಸಿಜಗೆ ॥
ತೊಳಗುವಾಯುಧಶಾಲೆ ಮಂದಾ । ನಿಳಗೆ ನಾಟಕಶಾಲೆಯೆನೆ ಕಂ ।
ಗೊಳಿಸಿದುದು ಮಧುಮಾಸದೋಲಗಶಾಲೆಯೆನೆ ಬನವು ॥

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಮೀಱಿ ಮುಗಿಲಿದಿರೇಱೆ ಶಿಖಿ ಹರುಷವೇಱೆ ನನೆ ।
ಯೇಱೆ ಕುಂದವ್ರಜಕೆ ಕಡದಲರ ಸಿರಿಯ ಸೊಂ ।

---

1. ಗೃಧ್ರಪಿಂಛ, ಮಯೂರಪಿಂಛ, ಅಹದ್ಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಭೂತಬಲಿ, ಜಿನಚಂದ್ರ, ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಕಾರ ಉಮಾಸ್ವಾತಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರಾಮಸೇನ, ಅಕಳಂಕದೇವ,, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಮಾಣಿಕ್ಯನಂದಿ, ಪ್ರಭೇಂದು, ರಾಮಚಂದ್ರ, ವಾಸವೇಂದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ, ಮಾಘನಂದಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಸುತಸ್ವಗುರು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಮಹಿಭೂಷಣ, ಪೋಲಾದಿದೇವ, ಮೇರುನಂದಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪಾಲಕೀರ್ತಿ,

ಪೇಱುವ ರವಿರುಚಿ ತಣ್ಣಿಸೇಱುವ ಕೇತಕಿವನಂ ಸುಱಿಯೇಱುವ ಭಯವಂಚೆಗೆ ||
ಏಱುವ ಗೆಲವೆಣ್ಣಂಗಭವನ ನಿಡುದೋಳ್ಬಲೆಯ |
ನೇಱುವ ವಿರಹಿವ್ರಾತಕಲಿಲೇಱುವ ಪೊಲನೆ ಪಸು |
ರೇಱುವ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸುರಯಿ ಬೀತ ಸಿರಿಯೇಱುವ ಕಾಮುಕವೇಱುತೈ ||

ರುಕ್ಮಿಣಿ

ಅಳಿ ತುಱಿಯದಂಭೋಜವೆಲರಲೆಯದೆಳವಳ್ಳಿ |
ಕಳೆ ನೆಱಿವ ಸಸಿಲೇಖೆ ಕಱಿಯದಿನಿವಣ್ಣಿನಿಸು |
ಬಳಸೆ ಕೈಗುತ್ತದಿನಿದಾರುಮಾಸ್ವಾದಿಸದ ಸೊಪೆಯ ತೀವಿದ ಪೊಂಗೊಡ||
ಪೊಳೆವ ಕೀಲಡೆಗೊಳಿಸದುರುಮಾಣಿಕಂ ನಿಂದ |
ಗಳೆಯದೊಳ್ಮತ್ತು ಮದನನ ಮೀಸಲಱಿಯದಂ |
ಬಿಳಸೆನಿಸಿ ಸೊಗಯಿಪಳು ನವಯೌವನದ ಸೊಂಪುಪೆಂಪಿನಿಂದಾಸುದತಿಯೈ ||
ಆವಳ ಮೊಗದೊಳು ಸಸಿಯನೆವಳ ಕಡೆಗಂಗಳೊಳು |
ನವಕುಸುಮಶರತತಿಯನೆವಳ ಪುರ್ವಿನೊಳೆಸ |
ಬ್ಬವಡಿಕ್ಪ್ಪಧನುವನೆವಳಳಕನೊಳ್ ಭ್ರಮರಸಂಕುಳವನೆವಳೊಳ್ನುಡಿಯೊಳು ||
ಸವಿವೀಱುವ ಗಱಿಪುವರಗಿಳಿಯನಾಜಿದುರಿನಂ |
ದವಳಿಂಜರದೊಳುಲಿವ ಕೋಗಿಲೆಯನಿರಿಸಿ ತಾ |
ನವಳಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆವನೆಗಟ್ಟಿ ಬಾಱುತಿಪನನುದಿನಂ ಕಂದರ್ಪನೈ ||

ಶಿಶುಪಾಲಕೃತಕೃಷ್ಣನಿಂದೆ

ಶಿಶುವೆಂದು ಮೊಲೆಯೂಡಬಂದ ಪೂತಣಿಯೊಡಲ |
ಬಿಸುನೆತ್ತರಂ ಪೀದ ಸಾತಕನೆ ಬಂದ ವಾ |
ಯಸದ ಕೊರಳೊತ್ತಿದೊಡೆ ಕತ್ತೆಯಂ ಪೊಯ್ದೊಡೈತಹ ಭಂಡಿಯನುಮುಱಿದೊಡೆ||
ಹೊಸಹಯವನೊಂದುಪೆಟ್ಟಿಂ ತಿವಿದು ಮೆಲ್ಲನು |
ಬ್ಬಸಗೊಳಿಸಿದೊಡೆ ಕಾಡ ಕೋಣನಂದದಲಿ ಸೊ |
ಕ್ಕಸಿಯು ಮುಳುಮತ್ತಿಗಳನೊಱಿಸಿದೊಡೆ ಸಂಗರಕೆ ವೀರನೇ ನೀನೆಂದನ್ಯೆ ||

ಬೇಡಿತಿಯರು

ಕಾರಿರುಳ ಕತ್ತಲೆಯು ತಿರುಳಿಂ | ವಾರಿರುಪಭವನೊಲಿದು ನಿಮಿಱಿಸಿ |
ನಾರಿಯರ ರೂಹುಗಳನಂಜನರಜದಿ ಪುಟವಿಟ್ಟ ||

ಕಾರ ಮಿಂಚುಮನವರ ಕಣ್ಣೊಳು । ನೇರಿಸಿದನೆನೆ ಗಾಡಿಯರು ಕಾಂ ।
ತಾರಚರಿಯರು ಮೆಱೆದರಲ್ಲಿ ಪುಳಿಂದರೊಗ್ಗಿನಲಿ ॥

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ಎನಿತು ಘನವಾದಡೆಯು ತನುಗಪ । ಘನವೆನರನಿಟ್ಟ ಜನೆ ಸುಜನನು ।
ಜನಿತದೋಷದ ಗೊತ್ತು ಕುತ್ತದ ಬಿತ್ತು ಭಯದೊತ್ತು ॥
ನೆನೆಯಬಾರದ ಹೇಸಿಕೆಗೆ ತಾ । ಯ್ವನೆ ಏಚಾರಿಸೆ ಜೀವಗದೆ ಸೆಱೆ ।
ವನೆಯದನೆ ಬಿಟ್ಟವನೆ ಸುಖಿ ನಿಜಜನಕ ಕೇಳೆಂದ ॥

2 ರಸರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ; ಶೃಂಗಾರಪ್ರಪಂಚ, ರಸವಿವರಣ, ನಾಯಕನಾಯಿಕಾವಿವರಣ, ಭಾವಾಧಿಕರಣ ಎಂದು 4 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ತಾನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರನ್ನು ಕವಿ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಆನಾರ್ಯರಿಂದೆ ತಿಳಿದಮ್ಮ । ತಾನಂದಿಯ ರುದ್ರಭಟ್ಟನಾತಂಗಿದಿಂ ವಿ ।
ದ್ಯಾನಾಥಹೇಮಚಂದ್ರರ । ಭೂನುತಮಾಗಾರ್ದಿಯಿಂದಮಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ ॥

ಇಂತು ನಾಗವರ್ಮಕವಿಕಾಮಾದಿಗಳ ಮಾರ್ಗದಿಂ ರಸಭಾವಾದಿಗಳನೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ವತ್ಸ್ವಭೆಗಮುಭಯಭಾಷೆಗಮಿಷ್ಟಮಪ್ಪಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆಂ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಆರೂ ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಶವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಇಂದುವರಮಾರುವಿಾತಂಗಿ । ದಿಂದಂ ಕನ್ನಡದೊಳಾರ್ಯರಾ ಎಂಬಿನಮೊ ।
ಳ್ಪಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದುದಿಲ್ಲೆನೆ । ಚಂದದೆ'ಬಿಚ್ಚಳಿಯೆ ರಚಿಸಿದಂ ಕವಿಸಾಳ್ವಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಶತೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರವಂದಿತಾಹರ್ದ್ಭಟ್ಟಾರಪರಮೇಶ್ವರ ಪಾದಾರವಿಂದಾಮುಂದಮುಕರಂದಾನಂದಿತಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಕವಿಸಾಳ್ವವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ರಸರತ್ನಾಕರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥನಾಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ---

ಈಕೃತಿ ಕವಿಕೃತನುತಕವಿ । ತಾಕಾಂತೆಗೆ ತಾನೆ ನವರಸಂ ಸಲೆ ರಸರ ।
ತ್ನಾಕರಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಚಕ್ಷುಃಪ್ರೀತಿಯದಿನಿಯನ । ನೀಕ್ಷಿಪುದು ಱಱ ನೆನೆವುದೇ ಮನಸ್ಸಂಗಂ ಲೋ ।
ಲಾಕ್ಷಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕ । ಲ್ಪಾಕ್ಷೇಪದೆ ನೆನೆವುದದುವೆ ಸಂಕಲ್ಪಾಖ್ಯಂ ॥
ನೆನೆದೊಱಗದದುವೆ ಜಾಗರ। ವಿನಿಯನನು ಱಱ ಬಯಸಿ ಬಡಬಡಾಗಿರೆ ಕಾಶ್ಯರ್ಯಂ ।
ವನಿತೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮೈಗುಡ । ದನುವರತಿಯೆ ಲಜ್ಜೆ ವಿರಹವಱಱದುದೆ ಮಾನಂ ॥
ಮೈನವಿರುಬ್ಬಿದುದೆ ಪುಳಕಂ; ಕಣ್ಬನಿ ಶೋಱಱದುದೆ ಱಶ್ರು; ಬೆಮತುರ್ತದೆ ಸ್ವೇದಂ;
ಮರವಟ್ಟುದೆ ಸ್ತಂಭಂ; ಮೈಮಱಱದುದೆ ಲಯಂ; ಧ್ವನಿಪಲ್ಲಟಮೆ ಸ್ವರಭೇದಂ; ನಡು
ಗುವುದೆ ಕಂಪಂ; ಮಱೊಂದುಬಣ್ಣಮಾದುದೆ ವೈವರ್ಣ್ಯಂ.

ಭಯವೆ ಭಯಾನಕರಸಮಾ । ರಯೆ ರಿಪುಸಹಾರ್ದಿ ಪೆಂಪಿನಾಲಂಬನಮಾ ।
ಭಯಹೇತು ಗರ್ಜಿತಾದಿಯೆ । ನಯನೋದ್ದೀಪನವಿಭಾವಮಾರಸಕಕ್ಕುಂ ॥
ಎರಡುಂ ವಿರುದ್ಧರಸಮೊಡ । ವೆರಸಿರೆ ತದನಂತರಸ್ಥಮೆಂದನ್ಯರಸಂ ।
ಪರಿಪುಷ್ಟಮಾಗೆಯುಂ ವ್ಯಧಿ।ಕರಣದೆ ನೋಱಾ ಸಮಮುಮಾಗೆಯುಂನಿದೊರ್ಷಂ॥

3 ಶಾರದಾವಿಲಾಸ

ಇದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವವೆಂದು ಹೇಳುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿವಿಷಯಕವಾದ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೊಂದೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಧ್ವನಿವ್ಯಂಗ್ಯವಿವರಣೆ ಎಂಬ 2 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲಭೂವರವರಕೀರ್ತಿಯಂ ಪದೆದು ಪಾಡುವ", "ನಿರುಪಮಸಾಳುವಮಲ್ಲನ ವರಗುಣಮಂ ಪೊಗಱಲ್ಕನೆಂಬ ನಾವಂ", "ವರಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನಿಂ ಸಂಗರದೊಳ್ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಡಾದುತರ ವಚದಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳ್", "ಸಾಳುವಮಲ್ಲಕರಸ್ಥಿತಂ ನಿಶಿತಕರಾಳಖಡ್ಗ ವೆಸೆದತ್ತತಿವೀರರ ಕಣ್ಗೆಯುದ್ಧದೋಳ್ಮುಪ್ಪೊಱಲ್ಗೆ ಮುಳಿದೀಶನ ಕೇಕರ ಕಾಂತಿ ನೀಳ್ದವೋಲ್" ಎಂದು ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಾಳ್ವ ಕವಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲರಾಜನ ಖ್ಯಾತಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸವು ದೊರೆತಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ವಿಷಯವೂ ಅವನ

ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಿಂದಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಸುಧಾರ್ಣವ ಇವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಾಚಕ ಲಕ್ಷ್ಯಕ ವ್ಯಂಜಕಮೆಂದು ಶಬ್ದಂ ಮೂದೆಱಿಂ, ಅವಕ್ಕೇ ವಿಷಯವಾದರ್ಥಂ ವಾಚ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ವ್ಯಂಗ್ಯಮೆಂದು ತ್ರಿವಿಧಂ. ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯುಂ ತದ್ಯೋಗಮುಂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಂಕೇತದಿಂದರ್ಥವನಱಿವುದು ವಾಚಕಂ. ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯಾಗೆ ತದ್ಯೋಗಮುಂಟಾಗೆ ರೂಢಿ, ಪ್ರಯೋಜನದತ್ತಣಿಂದರ್ಥಾಂತರಮಂ ತೋಪುದು ಲಕ್ಷ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ; ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸಹಿತಮಾದುದು ಪ್ರಯೋಜನಮೆನಿಕ್ಕುಂ. ರೂಢಿಗುದಾಹರಣೆ—ಪ್ರವೀಣನೆಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವೀಣೆಯುಳ್ಳವನ ಪೆಸರ್; ಅದಂ ಬಾಧಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೌಢಂಗೆ ನಾಮ ವಾದುದು.

ಉಪಾದಾನಲಕ್ಷಣೆ:—ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಿಮಿತ್ತಂ ತನ್ನುಪಾದಾನದತ್ತಣಿಂ ಪರಾಕ್ಷೇಪಮಂ ಮಾಡಿಪ್ಪುದು ಉಪಾದಾನಲಕ್ಷಣೆಯೆನಿಕ್ಕುಂ. ಆದೆಂತೆಂದೊಡೆ—ಲಕ್ಷ್ಯಸಬಳಂ ಬಂದುದೆಂಬಲ್ಲಿ ಅಚೇತನಮಪ್ಪ ಸಬಳಂಗಳ್ಗೆ ಗಮನಂಗಳಿಲ್ಲಾಗಿ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯಾಗೆ ಸಬಳಮಂ ಪಿಡಿದ ವೀರಭಟರ್ ಬಂದರೆಂಬುದರ್ಥಂ. ವ್ಯಂಜಕಮೆಂತೆಂದೊಡೆ—ಅನೇಕಾರ್ಥಮಸುಳ್ಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಗಾದಿಕಂಗಳಿಂದೇಕಾರ್ಥದೊಳ್ ನಿಯಮಮುಂಟಾಗೆ ಅರ್ಥಾಂತರಮಂ ತೋಪುದು ಶಬ್ದಮೂಲವ್ಯಂಜಕಮೆನಿಕ್ಕುಂ. ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತಹರಿಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಹರಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾದ್ಯನೇಕಾರ್ಥಂಗಳುಂಟಾದೊಡಂ ಶಂಖಚಕ್ರಶಬ್ದಸಂಯೋಗದಿಂ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬರ್ಥಮಾದುದು.

ಸುತಶೋಕವಹ್ನಿದಗ್ಧೋ । ನ್ನತಕಾಯಂ ಬಾಹ್ಯಕುಂಡಸಂಸ್ಥಿತಶಿಖಿ ತಾ ।
ನತಿಶೈತ್ಯಮೆಂದು ನಿಲ್ಲದೆ । ದ್ರುತಗತಿಯಿನಗಾಧಮಪ್ಪ ನದಿಯೊಳ್ ಬಿದ್ದಂ ॥

ಇಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಂ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂ ಬೆಂದು ಅಗ್ನಿಯುಂ ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ಬೇಯನೆಂಬ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥರೂಪಮಪ್ಪ ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವಮುಂ ಶೋಕಂ ಬಾಹ್ಯಾಗ್ನಿಯಿಂದಧಿಕಮೆಂದು ವ್ಯತಿರೇಕಾಲಂಕಾರಮುಂ ಧ್ವನಿಸಿತ್ತು.

4. ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ

ಈ ಗ್ರಂಥದೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳು 'ವರಕವಿಸಾಳ್ವನ ಮೆತದಿ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಆನಂದಭೈರವೀರಸ

ವರಜಾಯಿಕಾಯಿ ಸೈಂಧವಮಿಂಗಿಲಿಕ ಶುಂಠಿ | ಮರಿಚ ಲವಂಗವು ನಾಭಿ |
ಉಳಿವ ಕನಕಬೀಜ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಸಮಭಾಗ| ಕರಿಯ ದುತ್ತೂರದ ರಸದಿ ||
ಅರೆವುದು ಮೂರುದಿವಸ ಗುಂಜಿಗಾತ್ರಕ್ಕೆ| ಸೆಳು ಗುಳಿಗೆಯನು ಕಟ್ಟುವುದು|
ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದೆಯಾನಂದಭೈರವಿಯೆಂಬ || ಉಳಿವ ಪೆಸರ ಪಡೆದಿಹುದು ||

ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಪಾನಂ

ಇಂತು ಕಂಗೊಳಿಸುವಾನಂದಭೈರವಿಯನು ! ಸಂತಸದಿಂ ತ್ರಿಕಟುಕದಿ |
ಚಿಂತೆಯ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ವಾತವೆಂಭತ್ತು ಭ್ರಾಂತುವೆತ್ತಿರದೋಡುವುವು |
ಸಲೆ ಮೂಲಸಹಿತ ಹೂಲಿಯರಸದಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ | ತೊಲಗುಗುಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷಗಳು |
ನೆಲೆಗೊಂಡ ಶೂಲೆಗೆ ಗದುಗಿನ ತಿರುಳಿಂದ| ಸಲೆ ಕೊಳ್ಳೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ||
ಎಲವದ ಹಗಿನದೊಳಜಮೋದದಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ | ನೆಲೆಗೆಡುವುವು ಗ್ರಹಣಿಗಳು |
ಸಲೆ ಜಾಯಿಕಾಯಿಜೀರಗೆದಧಿಯಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ | ಯೆಳವುಗೆಡುವುದತಿಸಾರ ||

ದೊಡ್ಡಯ್ಯ. ಸು. 1550

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಆತ್ರೇಯಗೋತ್ರದವನು; ಇವನ ಗುರು ಪಂಡಿತಮುನಿ; ತಂದೆ ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಚಂಗನಾಡೊಳಗಣ ಪಿರಿಯರಾಜಪುರ (ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣ) ವೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಯದುಕುಲತಿಲಕ ವಿರುಪರಾಜೇಂದ್ರನ ಕರಣಿಕತಿಲಕನೂ ಜಿನಪುರಾಣಕಥಾಗಮನಿಪುಣನೂ ಆದ ದೇವಪ್ಪ. ಈ ದೊರೆಯನ್ನು ಕವಿ ವಿಶೇಸವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಪಂಡಿತಸಚಿವೇಂದ್ರನ ಮಗ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುರನನ್ನು (ಸು. 1385) ಸ್ಮರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನೂ ತತ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಥಮಜಿನೇಂದ್ರಪುರಾಣವನುಸಿರಿದ | ಪೃಥುಕವಿ ಪಂಪರಾಜನನು |
ಪೃಥ್ವಿಯೊಳಜಿತಜಿನರ ಚರಿತವ ಪೇಳ್ದಿ | ಪ್ರಥಿತರನ್ನನೆ ನುತಿಸುವೆನು ||

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವ ಪೇಳ್ದ ವಿಜಯುಕ | ವೀಂದ್ರನ ನವಮತೀರ್ಥಕರ |
ರುಂದ್ರಕಥೆಯನುಸಿರಿದ ಗುಣವರ್ಮಕ | ವೀಂದ್ರನನೊಲಿದು ನುತಿಪೆನು ||
ಶ್ರೀಮದನಂತತೀರ್ಥಕರ ಪುರಾಣವ | ಪ್ರೇಮದಿಂದುಸಿದ ಜನ್ನಿಗನ |
ರಾಮಣೀಯಕಧರ್ಮನಾಥಚರಿತವ ಪೇ | ಟ್ಟಾ ಮಧುರನ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಫುಲ್ಲಸರೋಜಲೋಚನರಾಘವೇಂದ್ರನ | ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಚರಿತವನು |
ಸೊಲ್ಲಿಸಿದಭಿನವಪಂಪಕವೀಂದ್ರನ | ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂ ನುತಿಸುವೆನು ||
ವರಶಾಂತಿನಾಥನ ಪೊಗಳ್ದಿದ ಹೊನ್ನನ ಸ್ಮರಹರನೇಮಿಚರಿತವ |
ದುರಿತಾರಿವೀರೇಶನ ಚರಿತವ ಪೇಳ್ದ | ಗರುವ ಕರ್ಣ್ಣಪನ ನುತಿಪೆನು ||
ಬಾಣ ಪೇಳ್ದಿದ ಕಾದಂಬರೀಕಾವ್ಯವ | ಕ್ಷ್ಮೋಣಿಯಳಿಕೆಯೊಳು ಸುಡಿಸಿ |
ಪೂಣದೆ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಪ್ಪಿಡಿಸಿದ | ಜಾಣನೇಮಿಯ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಭರತಯಾದವವಂಶಾಳಿಯ ಕೃತಿಯೊಳು | ವಿರಚಿಸಿ ಬಲುಕೀರ್ತಿವಡೆದ |
ವರಕವಿ ಬಂಧುವರ್ಮನ ನೆನೆದೀಸ | ಚ್ಚರಿತವ ನಾನುಸಿರುವೆನು ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಲಲನೆಯರ ಮೊಗದ ಮೂಗುತಿಯಾಣಿಮಣಿಯಂತೆ |
ಸುಲಲಿತಾಂಗಿಯರ ನುಣ್ಗೊರಲ ಕಂಠಿಕೆಯಂತೆ |
ಜಲಜನೇತ್ರೆಯರು ಸುಪ್ರೇಮದಿಂ ತಳಿಗೈಯೊಳಿರಡಾಂತು ಸಲೆ ನೋಡುವ ||
ಪೊಳೆವ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಪ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ |
ನೊಲವಿನಿಂದಮೃತಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಜಿನಪತಿಯ |
ಜಲನಪಂಕಜಭೃಂಗನೆನಿಸಿಯೊಪ್ಪಿದನು ಸದ್ವಿಪ್ರಕುಲರತ್ನದೀಪಂ ||
ರಸದಾಳಿಯ ರಸದಂತೆ ಮಿಸುಪ ರಸ | ಮೊಸವಿ ಮಾವಿನ ಪಣ್ಣಿನಂತೆ |
ಅಸಿಯಳ ನಳಿತೋಳ ತಕ್ಕೈಯಂದದೊಳು ವೋ | ಹಿಸುವುದೆನ್ನೀಸವಿನುಡಿಯು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 28, ಪದ್ಯ 4475; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ,

ಯೂ ಗುಣಭದ್ರನೂ ಹೇಳಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸು ವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಪಂಡಿತಯತಿಹೃದಯಸಂಕಜಮಿತ್ರ | ಮಿದು ಭಾರತಿಯ ಭಾಳನೇತ್ರ |
ಇದು ಭವ್ಯಜೀತೋರೋಲಂಬಶತಪತ್ರ | ಮಿದು ಚಂದ್ರಜಿನರ ಚರಿತ್ರ |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾ ದಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಸಮಂತಭದ್ರನಿಂದ ದೇವಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗ ಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮೇರು

ಜಲಜಜನಾಗಸಮೆಂಬ ಬಲಾ್ದವರೆ | ಯಲರನಿಳಿಗೆ ಪುಗುಬಿಡಲು |
ನೆಲಸೋಂಕಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಣಿಕೆಯಂತೆ | ಕಲಧೌತಗಿರಿ ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ||

ಕನಕಪ್ರಭೆಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣ

ಅರಸನ ಪಗೆವರುಪ್ಪರಿಗೆಯ ತುದಿಯೊಳು | ಪರಿದಾಡುವ ಪಾವುಗಳು |
ಭರದಿ ಪೊಕ್ಕ ಪುವು ತನ್ನೆಯ ಪುತ್ತ್ರನೆಂದಿಂದು | ಚರಿಸುವನೆರಡುನೂಗರ್ದೊಳು ||

ಮೇಘ

ಸಿಡಿಲ್ಗಿಚ್ಚಿನ ಧೂಮವೋ ಸುರಗಂಗೆಯ| ತಡಿಯ ತಮಾಲಕಾನನವೋ |

---

1. ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು; ರತ್ನತ್ರಯ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಿನಿ, ವಿಜಯಯಕ್ಷ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ಅನಂತಜಿ ನನ ಚರಣಕಮಲಭೃಂಗ ಮಹಿಷೀಕುಂಭಾಪುರಾಧೀಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮದೇವ; ಗಂಧಹಸ್ತಿಮ ಹಾಭಾಷ್ಯಕರ್ತೃ ಸಮಂತಭದ್ರ; ನಿರುಪಮಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನರೊಬ್ಬೊ/ ಬ್ಬರ ಪುರಾ ಣವನೊಂದೊಂದ | ಭರದಿ ಸಪಾದಲಕ್ಷ್ಯದಿ ಪೇಳಿರಿದ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ; ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘ ಸಂದೇಶಕಾವ್ಯವ | ಸೋಲಿಸಿ ನೇಮಿದೂತಿಯನು. | ಪೇಳಿದ ಮತ್ತು ಪುರುಜಿನರಾಜನ ಪೂರ್ವಪುರಾಣವನುಸಿದುರ್ ಸರ್ವಜ್ಞನೆನಿಸಿದ ಜಿನಸೇನ; ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರುತೀರ್ಥಕರಪುರಾಣವ| ನೊಪ್ಪದಿ ಪೇಳಿ ಲೋಕದೊಳು| ಒಪ್ಪುವ ಗುಣಭದ್ರ; ವೀರಸೇನ; ಸದಮಲತರ್ಕಾ ಷಧಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವಿ | ಹೃದಯಶರೀರವಾಕ್ಯಗಳ | ಪುದಿದ ಪುಲವ ತೊಲಗಿಸಿ ಭವ್ಯರಸಲ | ಹಿದ ಪೂಜ್ಯಪಾದ; ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳೆನಿಪ ಗೋವ ರ್ಧನನಂದಿವಿಷ್ಣುಭೂತಬಲಿಪುಷ್ಪದಂತಾಪರಾಜಿತರು; ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಅಕಲಂಕ, ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ, ದೇವಕೀರ್ತಿ.

ಜಡದಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪೀಲಿದಳವೆಯೋ ಎಂದೆನೆ । ಕಡುರಯ್ಯಮಬ್ಬಸಂದೋಹ ॥
ಪೊಗೆಕಿಚ್ಚುನೀರುಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ । ಮುಗಿಲಲ್ಲದಿರೆ ಬಿರಯಿಗಳ್ಗೆ ।
ಒಗೆವ ಕಂಬನಿ ತಾಪ ಪುಳಕ ತಾಮಾಗ್ನಿಯೋ । ಟಿಗಿಯುಂಟೆ ಮುಗಿಲನೀಕ್ಷಿಸಲು॥

ಸ್ತ್ರೀಸೌಂದರ್ಯ

ಗಿರಿವಜ್ರಮಧುಪಚಂಪಕಶಶಿಪನ್ನಗ । ಸರಸಿಜಚಂದ್ರಾತಪವು ।
ಕರಿಕದಳಿಗಳೆರವಿಲ್ಲದೆ ಸಕಿಯ ಸೌಂ । ದರತನುವಿನೊಳೆಸೆದಿಹುವು ॥
ಚಿತ್ರಜರಾಯನ ಕೀರ್ತಿಲತೆಯ ಪೊಸ । ಬಿತ್ತುಗಳೋ ಧಳಧಳಿಪ ।
ಮುತ್ತುಗಳೋ ಮೇಣೆನೆ ಸುಲಿಪಲ್ಗಳು । ವೃತ್ತಕುಚಗೆ ಮೆಱೆದಿಹುವು ॥
ವರಚಂದನಹಿಮಶಿಶಿರವಚನೆ ರವ್ಯ । ಶರದಿಂದುಸನ್ನಿಭವದನೆ ।
ನಿರುಪಮಶೃಂಗಾರರಸವಪಾಕರೆ । ತರುಣಿ ಋತುಗಳಂತಿಹಳು ।

ಸಂಸಾರ

ತನು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡು ಮೈವೆಳಗೆಳವಿಂಚು ಜ । ವ್ವನ ಲಲಿತೇಂದ್ರಕಾಮುಕವು ।
ಘನಸತ್ವ ಮೆಱೆಯಾಗಿ ಕಱೆದು ಕರಗೆ ಕಂಡು । ಮನವಿಕ್ಕದಾತನೆ ಚತುರ ॥

ಸತ್ಪುರುಷರು

ಕರಗಿಸೆ ಕಾಸೆಯೊರೆಯೆ ತೇಯೆ ನವನೀತ । ವರದುಗ್ಧಕನಕ ಮುಳಯಜ ।
ಕರಮೆಸೆವಂತೆ ದುರ್ಜನರ ಬಾಧೆಗೆ ಸ । ತ್ಪುರುಷರು ಗುಣವ ಮೆಱೆವರು ॥

ಕುಮಾರ ಚೆನ್ನಬಸವ- ಸು. 1550

ಈತನು ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಸಲಭ್ಯೈರವೇಂದ್ರಚರಿತೆ, ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿ, ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ

ಇಂತು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದೊಳು ಸೂಚಿಸಿದ ।
ಕಂತುಹರಶರಣಚರಿತೆಯ ಪದಂಗೊಳಿಸಿಯು ।
ತ್ಯಂತವಾಕ್ಯವಿಲಾಸದಿಂದೆ ಸಾಸಲಭ್ಯೈರವೇಂದ್ರಚಾರಿತ್ರವುಸುರಿ ॥
ಸಂತಸದಿ ವೀರಮಾಹೇಶಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ। ಗ್ರಂಥರೂಪಾಗಿದ್ದ ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿಯ।
ಸಂತಲ್ಲಿ ಭೂತಿಯಧ್ಯಾಯಾದಿಯುಂ ಕುಮಾರೇಶ್ವರಂ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂ ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ''ಮುಕ್ತಿಮುನಿಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಸಮ ಸುಚರಿತ್ರಾಷ್ಟಶಿಖಿಯಬಸವೇಶನ'' ಕರಜಾತನು. ಮುಕ್ತಿಮುನಿನಾಥವಂ ಶಾಂಬಾದಿತ್ಯ, ಪ್ರತಾಪಕೀರ್ತಿವಿರಾಜಿತ, ಶಿವಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ (1584) ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ರುದ್ರಮುನಿಯ ಮಗನಾದ ಮುಕ್ತಿಮುನಿ ಸಿರಿಗಿರಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಮಲೆರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೈನರು ವೀರೇಶನನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿದರು ಎಂದು ಕೇಳಿ ಆಪರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರಿಸಲು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಿಗಂಬರಮುಕ್ತಮುನಿಯನ್ನು ಕಳುಹಲು ಆತನು ವೀರೇಶನನ್ನು ಪುನಃಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ಬಾಳೆಯುಹಳ್ಳಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶರಣಸಂಕುಲವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ದುಷ್ಟಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು.

ಈತನ ಕಾಲವು ಬಸವಪುರಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೂ (1369) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೂ (1584) ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—ಕವಿಪುಂಗವರೆನಿಪ್ಪ ಬಾಣೋದ ಟಮಳಯರಾಜಶೃಂಗಾರಕವಿಹರೀಶ್ವರಪದ್ಮರಾಜ ಸೋಮೇಶಾದಿಗಳಿಗಾನೆಱಗುವೆಂ. ತನ್ನ ಗುರ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಮುಕ್ತಿಮುನಿನಾಥವಂಶಾಂಬರಾದಿತ್ಯ |
ನಧಿಕಕೀರ್ತಿಪ್ರತಾಪಂ ಶಂಭುನಿಂದಕಸ |
ಮುದಯಸಮಿದಗ್ನಿ ಶಿವಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಕುಮಾರಚೆನಬಸವೇಶ್ವರಂ ||
ಶಶಿಧರಾಜಕಜನಕೆ ಬಸವೇಶನಂದದೆ ಗಿ |
ರಿಶನಿಂದಕಗ್ಗೆ ವೀರೇಶನೆಂಬಂದದಿಂ |
ವಸುಧೆಯೊಳಗಿಪ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತನಿಚಯಕ್ಕದ್ವಿತೀಯಶಂಕರನಂದದಿಂ ||
ರಸವದ್ವಚೋಯುಕ್ತ ಕೋವಿದಸಮೂಹಕ್ಕೆ |
ಜನವೆತ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯಂದದೆ ವಿರಳ |

---

1 ಸಂ ಧಿ 62, ಪದ್ಯಗಳು 37-43 .

ಬಿಸುತಂ ಕುಮಾರಚೆನಬಸವೇಶ್ವರಂ ದಿಗಂತಂಗಳೊಳು ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 350. ಇದರೊಳಗೆ ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರವು ಉಪಕಥೆಗಳೊಡನೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರೇಶ್ವರಗಣಾಧಿಪಷಣ್ಮುಖರಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸಿರಿಮುಡಿಯೊಳಾಗಸದೊಱೆಯ ತೆರೆಗಳುಕ್ಕುತಿರ |
ಲುರಿಗಣ್ಣಾದೆಂತೊ ಪಣೆಯೊಳು ರಾಜಿಪುದು ದೇವ |
ಸರಸರವದಿಂ ಕಿವಿಗಳೊಳು ಫಣಿಗಳುಲಿಯುತಿರೆ ಪೆಱೆ ಶಿರದೊಳೆಂತಿಪ್ಪುದು ||
ಸ್ಮರದಹನಭಸ್ಮಾರ್ಧದಂಗದೊಳಗೆಮ್ಮವ್ವೆ |
ಹರುಷದಿಂಪೆಂತಿರ್ಪಳಯ್ಯ ಎಂದಿಂತು ರುಚಿ|
ಕರವಚನಯುತಬಾಲಷಣ್ಮುಖನ ಜಾಣ್ಮಾತಿಗೊಲಿದ ಶಿವನೊಲ್ವನೆನಗಂ ||

ಕೈಲಾಸ

ಪೊಳೆವ ಕೆಂಜಡೆಮುಡಿಯು ಬಳಿಯು ಮೈಕಾಂತಿಯುಂ |
ಕೆಳೆಗೊಂಡ ಶಿವಮುಖೀಕ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯುಂ ಮೇಲೆ |
ತಳೆದು ಜಗವೆಲ್ಲಮುಂ ತುಂಬಿದಳ ಪಾಲ್ಗಡಲೆನಿಪ್ಪಂತೆ ಸಾಸಿರಪೆಡೆ ||
ಗಳ ರತ್ನಕಾಂತಿಯುಂ ಸೂಸುತಿಳೆಯುಂ ನೋಡ|
ಲೆಳಸಿ ಬಂದಿಪ ಶೇಷನ ನಿಲವೊ ಎಂಬಂತೆ |
ತಳಿರೊತ್ತಿದುಪವನವನುಳ್ಳ ರಜತಾದ್ರಿಯೋ ಎನಲೆನ್ನ ಮನದೊಳಿಸೆಗುಂ ||

ಇವನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಲಿಂಗ. ಸು- 1550

ಈತನು ಚೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತಿಮ್ಮಣ್ಣಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನು; ಕನ್ನಡದೇಶದೊಳೊಪ್ಪುವ ಕವಿಗಳಿಗುನ್ನತಗುಣನುಣಿ, ಹರಕವಿಗಳ ಪದಕಮಲಭ್ರಮರ ಎಂದು ಹೇ

ಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1604ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 561. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ:

ಜಡೆದಲೆಯನು ಕೆಂಡು ಮುಡಿದಲೆಯನು ಕೊಟ್ಟ | ಕಡುಗಲಿ ಚೋಳನೃಪಾಲ |
ಮೃಡಪದವಿಯ ನೆಱೆ ಪಡೆದ ಕಥೆಯನು | ಪೊಡವಿಯೊಳಿಯಲುಸಿರುವೆನು ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪಿನವೊಲು ಮೋಹನ | ಸಿಂಗಾರವೆಣ್ಣಿನಂದದಲಿ |
ಲಿಂಗನ ಕೃತಿ ರಂಜಿಸುವುದು.
ಸವಿನುಡಿಗಳ ಸೊಂಪು ನವರಸಗಳ ಗುಂಪು | ಶಿವಕವಿಗಳ ಮನದೀಪು |
ಭುವನಜನರ ಹೆಂಪು ಲಿಂಗನ ಕೃತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನದಿ

ಕುಡಿತೆಗೆ ಬಂದುದು ಮುನಿಯ ಕರಕೆ ಪೊಗ | ಲುಡೆವರವಾದುದಸುರಗೆ |
ತೊಡವಾದುದು ರಾಮನ ಸರಕೆನುತುಳಿ | ಕಡಲ ನಗುವುದಾನದಿಯು ||

ಸಿರಿನಾವುಧೇಯ ಸು. 1550

ಈತನು ಮಲ್ಲೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನನ್ನು (ಸು. 1470) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಸಿರಿನಾವುಧೇಯ ವೀರ ಮಾಹೇಶ್ವರ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಲ್ಲೀಶ್ವರಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 111 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೀ

ಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ; ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪಾದೋದಕ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, .ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಇಂತಪ್ಪಾವರಣಸ್ತವಾಂಕಮನಿದಂ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೀಶನಾ |
ಮಂ ತಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಸದಮಳಾರ್ಥಂ ರಂಜಿಪಂತೊಲ್ದು ಪೇ ||
ಟ್ಟಿಂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವಿದಂ ಶಿವೈಕ್ಯಪದಪಂಕೇಜಾತಭೃಂಗೋಪಮ |
ಸ್ವಾಂತಂ ತಾಂ ಸಿರಿನಾಮಧೇಯನನಘಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಯುಕ್ತಿಯಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಚೆನ್ನಬಸವ "ಚರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಷಡಂಗಲಿಂಗದಿರವೆಂ ಪಿಂಡಾದಿ ಶೂನ್ಯಾಂತವೆಂದೊರೆದ" ತೋಂಟದಸಿದ್ಧ, ನೀಲಲೋಚನೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಶಿವಶರಣಚರಣಚಾಮೀಕರಾರವಿಂದನಿಷ್ಯಂದಮಾನಮುಕ್ತರಂದರ ಸಲಲಾಮಲಲಾಟತಟವಿರಾಜಿತಶ್ರೀಮತ್ಸಿರಿನಾಮಧೇಯವೀರಮಾಹೇಶ್ವರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾಂಕಿತ ವಿಲಸದಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಶತಕಂ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಜಗದೊಳ್ ಜವ್ವನಮೈದಿ ನಾರಿ ತನುಜಾಕೋದ್ವಾಹಕೆಲ್ಲಂದದಿಂ |
ಬಗೆಗಾಣೆಂ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಬೀಯವಿನಿತಿಲ್ಲಂ ನೋಂಪಿ ನಾಳ್ಗೈದುಗುಂ ||
ಜಗದೊಳ್ ನಿಮ್ಮನನೇಕಮಾಗಿ ನುಡಿವಂ ನಾಣಿಲ್ಲವೆಂಬಾಗಳೆಂ |
ತಗಜೇಶಾ ತಿಳಿವುಂಟೆ ನಿಮ್ಮ ಸೆನೆಯಲ್ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾ ||
ಶಿರದೊಳ್ ಬೆಳ್ನೆರಿವೇಳೆ ಸುರ್ಕಿರೆ ಮೊಗಂ ಬೆಕ್ಕಾಗೆ ದಂತಂ ಕಟಿ |
ಲ್ದಿರೆ ಶೈಥಿಲ್ಯಮನಾನೆ ಮೈ ನಡುಗೆ ಕೈ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಂ ಶಕ್ತಿಗುಂ||
ದಿರೆ ದೋಷಂ ಬಿಡದೊತ್ತೆ ವೃದ್ಧತೆಯನಾಂತಿರ್ಪಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಘ್ರಿಪಂ |
ಕಥುಹಧ್ಯಾನಮದುಂಟೆ ಪೇಳ್ಕೆನಗೆ ನೀಂ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾ ||

ಬಿಡುವೆನೆ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಪದಮುಂ ತಱಿಯಿಯಲ್ ಕೊಱಿಯಲ್ ಸಮುಂತು ಕೇಳ್।
ನುಡಿ ಜಡಿ ತಿಂದುತೇಗು ಪತಿ ನೀಂ ಸತಿಯಾಂ ಪೆಱಿತುಂಟೆ ಶಂಭು ನೀಂ ॥
ಪಿಡಿ ಬಿಡು ಕೊಲ್ ಕರಂ ಪೊರೆ ವಲಂ ಬಲದಿಂ ಬಲದಿಂದೆ ನಿನ್ನನಾ ।
ನೆಡೆವಿಡದೀಗಳಿನ್ನ ಮನದೊಳ್ ನೆರೆವೆಂ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ॥ 1

ಉಜ್ಜೈನೀಶ- ಸು. 1550

ಈತನು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಗೂ ಮುಗ್ಗೆಯವನಾಯಿದೇವನ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಗೂ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಗೊರಕೋಡ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು. ಶ್ರೀಮದಭಿನ್ನಶಾಂತೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಸನ್ನಸ್ವಾಂತ, ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಮದಭಿನ್ನಪ್ರಸನ್ನಶಾಂತೇಶ್ವರಪರಾವತಾರ ಶ್ರೀಮದ್ಗೊರಕೋಡಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮುಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವನ(ಸು. 1430) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದಂತೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಧರಾಂಕ- ಸು. 1550.

ಈತನು ನೀಲಕಂಠನಾಗನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. " ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಜ್ಞ, ವಿಬುಧಜನಕರ್ಣಾಮೃತಸ್ಯಂದಿ " ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಟೀಕೆಯನ್ನು "ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮವಾದಿ ವೀರಶೈವಾಗಮಸುಧಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಕಂದ್ರ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಜನಾಜ್ಞಾನನಿರ್ಹರಣಾರಾಧ್ಯವರ್ಯ ಗೊರಕೋಡಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಭೊಪ್ಪಣದೇಶಿಕೇಂದ್ರತನೂಭವ" ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ಉಜ್ಜೈನೀಶನು (ಸು. 1550) ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಬಹುದು.

---

1 ಗುಬ್ಬಿ 29ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1470) ಶ್ರೀಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಮುಗಿವ 3 ಪದ್ಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ, ಅವು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಶಿವಭಕ್ತಚಾತಕಜಯಕ್ಕೆ ಮಹಾಭ್ರ ಶಿವೈಕ್ಯಚಂದ್ರಕಾಂ |
ತದ ನಿವಹಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಮನೋಹರಭಾಕ್ತಿಕಪದ್ಮವೃಂದಸಂ ||
ಪದಕೆ ಖರಾಂಶು ಸಜ್ಜನಸುಚಿತ್ತವನಕ್ಕೆ ವಸಂತ ನಾಡೆ ಸೊಂ |
ಪೊದವಿದ ವೀರಶೈವಘನತಂತ್ರದ ದೀಪಿಕೆ ಭೂತಳಾಗ್ರದೊಳ್ ||

ರಾಮಚಂದ್ರಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸು. 1550

ಇವನು ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರಗುರುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೋ ಎಂದು ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹಾಗೆ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರಭಾರತಿ 1508 ರಿಂದ 1560 ರ ವರೆಗೆ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರ,[1] ಉದ್ಭಟ, ಬಾಣ, ವ್ಯಾಸ, ಮಯೂರ, ಶುಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 48, ಪದ್ಯ 2668. ಇದು "ಶಿವಕಥಾಮೃತವೆಂಬ ಶಿವಕಾವ್ಯ" ವೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವನಾಥನೇ ನಾಯಕನೆಂದೂ ಮೊದಲು ಸೂರ್ಯನು ವೈವಸ್ವತನಿಗೂ ಆಮೇ ಲೆ ಸೂತನು ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಈಪುರಾಣವನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆನೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಬ್ದಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊಸ್ತಿ

---

1 ಹರವಿರೂಪಾಕ್ಷನನು ನಾಮವ | ಬರೆದು ಬಲ್ಲಾಳಂಗೆ ಲೆಕ್ಕವ |
ನೊರೆದು ಭಾನುವ ನಿಲಿಸಿ ಧರೆಯನು ಸುಡುವ ಪಾವಕನ ||
ಒಲಿಸಿ ಪೌರಾತನಚರಿತ್ರವ |ನಲಿಸಿ ಜನ ಕಾಣ್ಬಂತೆ ಲಿಂಗವ |
ಬೆರಸಿದಗೆ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರದೇವಗೆಱಗುವೆನು ||

ಕೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲ್ಲದೆ ಹೃದ್ಯವಪಟ್ಟುದಿಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳಿಂಗೆ ಬೇಡೆಂದು ಒರೆವೆ ಬೆಳ್ಮುಡಿಯ ಬೆರಕೆಯಲಿ---ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಅಳಿಯಕಾಲುಗಳಿಂದ ನಡೆವಳು | ಮೂಳಿಯಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ರಂಜಿಸಿ |
ಸಾಳಿಯ ಡಂಗುರವೊಯ್ಸಿ ಕವಿಗಳಿಗಾನೆ ನೆರವೆಂದು ||
ತೋಳಿದುಕ್ತಿಯನಧಿಕವೇಗದಿ | ತೋಳಿ ಸೊಗಸನು ಬೀಳಿ ಸುಖವನು |
ಸೂಳೆಗೊಟ್ಟಳು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಭಾರತೀರನ್ನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅನೇಕದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಮುಂತಾದವರನ್ನು[1] ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ತನ್ನನಱಿವಡೆ ತಾನೆ ಸಾಧನ | ವಿನ್ನು ಬೇಱೊಂದಿಲ್ಲ ತಾನೇ |
ಪೂರ್ಣತೇಜಃಪುಂಜವಿಂತಂತೆಂಬ ಕುಱಿಯಿಹಿಲ್ಲ ||
ತನ್ನ ತಾನೇ ಬೆಳಗಿ ತನ್ನೊಳು | ತನ್ನ ತಾನೇ ಥಳಥಳಿಸೆ ಹೊಳೆ |
ವುನ್ನತಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವದೆಂದನಾದಿನಪ ||

ಬಸವಾಂಕ. ಸು. 1550

ಈತನು ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ

---

1 ವರದಕರಿನಾಥ, ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಧುಂಡಿರಾಜನೆಂಬ ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶೃಂಗಪುರಗುರುವರ ರಾಮಚಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಆದಿಬ್ರಹ್ಮ, ವೀರೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ರೇಣುಕ, ವೀರೇಶವಲ್ಲಭೆ, ಅನ್ನಪೂರ್ಣಭವಾನಿ, ಕಾಶೀದೇವಿ, ಕಾಲಭೈರವ, ಕಾಶೀಲಿಂಗಗಳು, ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾದಿತೀರ್ಥಗಳು, ಗಣಕೋಟಿಗಳು, ಸನತ್ಕುಮಾರನಾರದಾದಿಮುನಿಗಳು, ವಾಲಖಿಲ್ಯರು, 18 ಪುರಾಣಗಳು (ಶಿವನ ಪೊಗಳಿದ 10, ವಿಷ್ಣುವ ಪೊಗಳಿದ 4, ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೊಗಳಿದ 2, ಅಕರ್ಕನ ಪೊಗಳಿದ 1, ಅಗ್ನಿಯ ಪೊಗಳಿದ 1), ನವಗ್ರಹಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ವಸುಗಳು, ಪುರಾತನನೂತನಶಿವಶರಣರು, ಬಾದರಾಯಣ, ಸೂತಪೌರಾಣಿಕ, ಶಿವಕಥೆಯನಾದಿತ್ಯಪುರಾಣವ ಪೇಳ್ದ ಸೂರ್ಯ, ಅವನ ಮಗ ವೈವಸ್ವತ.

ಶೈವಕವಿ, ಪ್ರಧಾನಾರ್ಯನ ಮಗನು; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ ಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ-

ಮಧುರೋಕ್ತಿಯೊಳಕ್ಕೂಣನ ಬಾಣನ | ಬುಧತತಿಗಮರೋವೀಜನ ಭೋಜನ|
ವಿಧುಸಿಭಕೀರ್ತಿವಧೂದಿಕ್ಪರ್ಯಟನನ ಕವಿಭಲ್ಲಟನ |
ವಿಧಿಯಿಂ ಧೀರನ ಚಾತುರ್ಯ.. | ...ಮಯೂರನ ಬಲವಂದೆರೆವೆಂ |
ಸುಧೆಯಂ ಸೂಸುವ ವಾಗ್ಗ್ಲಹರಿಯನೆನ್ನೀಕೃತಿಗೀಗೆಂದುಂ ||

ಹರೀಶ್ವರನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಬರೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಹಂಪೆಯ ಹರಿದೇವಾರ್ಯಂ ಚದುರಿಡಿ | ದಿಂಪಿಂದೊರೆದುದ್ಭಟದೇವನ ಕೃತಿ |
ಯಂ ಪೇಟ್ದಪೆನೆಂದುಜ್ಜುಗಿಸಿದೆಂ.
ಸಂಪಗೆಯೆಲಜೋಂಪದ ಮುಂದಾವಲ್ಗಂಪಂ ಬೀಱುವವ್ವೋಲ್.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕ,ಪರಿವರ್ತಿನಿ ಈ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 354. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೂರ್ಜರದೇವನ ಅಥವಾ ಉದ್ಭಟನ ಕಥೆ[1] ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಪಟ್ಟಣದ ಅಗಳು

ಎಣೆಕೆಯನಾಂತುದು ತಳ್ಳಂಕಂಬಿಡ | ದಣಿಯರಮೊಪ್ಪುವ ನೋತ್ರಾವಳಿಯು |
ಲ್ಬಣಮಂ ಮಸುಳ್ದತ್ತಂತಲ್ಲದೆ ದೋಷಿಗೆಯಿದಿರಿರ್ದರ್ ? ||
ಮಣಿವುದು ರಿಂಗಣಗುಣಿವುದು ತನ್ನೊಳ | ಗಣಿತಂ ಭಂಗಮೆನುತೆ ಜಲಧಿಯನ |
ತ್ಯಣಕಂಗೆಯ್ದಾ....ವೂರಿನ ಹೇರಗಳಳೆಸೆದಿರ್ಪಂ ||

ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು- ಸು. 1550

ಈತನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ

[1] I, 272.

ಕವಿ. ‘‘ಕವಿರಾಯ’’ ಎಂದೂ ‘‘ಆಶುಮಧುರಂಚಿತ್ರವಿಸ್ತಾರವೆಂದೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ವಿರಚಿಸಲುಬಲ್ಲ ವಸ್ತುಕಕವೀಂದ್ರರ ವರ್ಣಕಕವೀಶ್ವರರ ಕರ್ಣಾಭರಣ’’ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯೊಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.[1]

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 155. ಶಿವನು ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯಾದ ಅಜಕಪಾಲವನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಆತನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಂಬಲಾರದೆ ಭಾರತಯುದ್ಧವೆನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿದನು--ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಈ ಕಥೆ ಹಿಂದೆ ಸೂತನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಎಸೆದಿಹ ಸುರೇಖೆಯಿಂದಂ ಭಾವದಿಂ ರೂಪಿ |
ನೆಸಕದಿಂ ಕಂಗೊಳಿಪ ಪೊಸದೇಸಿಯಿಂದೆ ರಂ |
ಜಿಸುವಲಂಕಾರದಿಂ ಲಕ್ಷಣೋಚಿತಮಾದ ಸುಶಿರದಿಂ ಶುದಕ್ಕಾಂಗದಿಂ ||
ರಸರಚನವಿಭ್ರಮವಿಲಾಸದಿಂದಂ ಕೇಳ್ವ |
ರಸಿಕರ ಹೃದಯವೆಂಬ ರಂಗಮಧ್ಯದೊಳು ನ|
ರ್ತಿಸುವ ನಚ್ಚಣೆಯಂತೆ ಶಿವನ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಕೃತಿ ಮೋಹನವನೀವುದು ||
ಈಮೋಹಕೃತಿ ರಸಿಕರಾಭರಣ ಭಾವುಕರ ಕೋವಿದರ ಮನವನೊಳಕೊಂ
ಡತಿಸೊಬಗ ಬೀಱಿತಿಹುದು.

ಹೆಸರು ಪಾಲಯ್ಯನೆರೆದುಣ್ಬುದಂಬಿಲವೆಂದುವುಸಿರುವರ ಗಾಡಿಯಂತಲ್ಲವೆನ್ನೀ
ಕೃತಿಂಗು ಹೆಸರು.

---

1. 216 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನಂದಿಗಿರೀಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ರೇವಣಾರ್ಯ, ಮಡಿವಳಮಾಚ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಾದಿ ರಾಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಶಂಖ

ಹುಟ್ಟಿದೆಡೆಯೇನಲ್ಪವೇ ಶರಧಿ ತನ್ನೊಡನೆ |
ಹುಟ್ಟಿದವಳೇಂ ಬಡವೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭಾವನಂ |
ನಿಟ್ಟಿಸುವೊಡೇಂ ಜಾವಳನೆ ಲೋಕರಕ್ಷಿ ಮಾಧವನೆಂಬುದಱಿದೆನ್ನನು ||
ದಿಟ್ಟತನದಿಂದೀಶ್ವರಾಲಯಂಗಳ ಮುಂದೆ|
ದುಷ್ಟತಮ್ಮಡಿ ಕಚ್ಚಿ ಕೊಲುತಿಪ್ಪನೆಂದು ಮೊರೆ |
ಯಿಟ್ಟು ಕೂಗುವವೊಲಾಮುಂಜಾವದೊಳು ಪುರದೊಳೊದಱಿದುವು ಶಂಖಂಗಳು||

ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಕ್ಷತ್ರಮಂಟಪದೊಳೊವ್ಪ ಗೋಪಾಲಕತಿ |
ನಕ್ಷತ್ರರಮಣನನುಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದುರ್ |
ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಪಿಡಿದು ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಹಿಮುವ ತುಂಬುತಿರಲಾಕ್ಷಣದೊಳು ||
ನಕ್ಷತ್ರರಿಪುಜನಕ ದನಿದೋಱೆ ಬಾಗಿಲೊಳು |
ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಕ್ಕೇಳುತೆದ್ದು ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ |
ನಕ್ಷತ್ರಪತಿಧರಗೆ ವಂದಿಸಿ ಮರಳಿ ಮನೆಯ ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಸಾದರಳು ||
ಕರಿಯ ತಲೆನಂ.ರಿಣ್ಣೊಗಂಟು ಬೆನ್ನೊಳ್ ನಲಿಯೆ |
ಕರಿಸಾಲೆಯಾಮಡಿಯನುಟ್ಟು ಸಾಕಿಯದೊಂದು|
ಕರಿಯ ಕಸ್ತುರಿಬೊಟ್ಟನಿಟ್ಟು ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಗೆ ಕರಿಯ ಕಾಡಿಗೆಯನೆಚ್ಚಿ ||
ಕರಿಯನೇಱಿಲಹಣ್ಣ ಪೋಲ್ವ ವೈಯ್ಯವೆಳಗಚ್ಚಿ |
ಕರಿಯ ಮುಗಿಲಂ ಜಱಿಯೆ ಕರಿಯಗೋವಳಿತಿ ಮದ|
ಕರಿದನುಜಹರಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ ಮುಂಗಾರ ಸಿರಿಯಂತೆ ಕಣ್ಗೆಸೆದಳು ||

ಧನೋಪದೇಶ

ಕೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಧರ್ಮ ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯ |

ಸೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಶೀಲವಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯಮಂ |
ಬಲ್ಲುದೇ ಜ್ಞಾನವೀಶನೆ ದೇವನೆಂದಱಿವುದೇ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ||
ಬಲ್ಲವಿಕೆ ಸತ್ಯವೆ ಚರಾಚರಕೆ ಮಾತೆ ತಾ |
ನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆವುದೆ ಮಾಗಧ ಹಲವು ಮಾ |
ತೆಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯನಂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದಕ್ಕೆ ನೊಂದೆಡೆಯೊಳು ||

ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ ನಂಜುಂಡ ಸು. 1550

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಿಕ್ಕೇರಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವಿವರಣರೂಪವಾಗಿ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು 1672 ರಲ್ಲಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ-

ಬಾಣಮಯೂರನ ಜಾಣಗುಜ್ಜರನ ಬಿ | ನ್ನಾಣ ಮಲ್ಹಣನುಬ್ಬ ಮಲಯ |
ಕ್ಷ್ಮಾಣೀಶನೇಳ್ಗೆ ಕಟ್ಟಾಣಿಹರೀಶನುಕ್ತಿ | ಕಾಣಿಪುದೀಕೃತಿಯೊಳಗೆ ||

ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

'ಇವನ ಗ್ರಂಥ'

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 5 ಪದ್ಯ 127. ಇದರಲ್ಲಿ "ಸಾಸಲಪುರದ ಸೋಮೇಶನುನ್ನತಭೈರವೇಶನಿಗೊಲಿದು ಕೈಲಾಸಾವಾಸ ಕೊಯ್ದ ಕಥೆ" ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕಥಾನಾಯಕನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಬಸವಾದಿಗಳ್ತು 777 ಪುರಾತನರಾಗಿ ಮತ್ಯ್ರ್ಕ್ಕವತರಿಸಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರದಿಂದ ಆವಾವರಣವೊದಲಾದ ಶಿವಾಚಾರವನುದ್ಧರಿಸಿ ಮತ್ಯ್ರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಿರುತ್ತುಂ ಮತ್ಯ್ರಲೋಕದ ಮಣಿಹವಂ ಪೂರೈಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೈದಿದರ್. ಬಟ್ಟಿಕ ಖಿಲವಾದ ವೀರಶೈವಾಚಾರವನುದ್ಧರಿಸಲು ಶಿವನು ಕಾಲಸಂಹಾರನೆಂಬ ಗಣೇ

ಶ್ವರನನು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೋಪೂರೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು ಸಂಗಮರಾಜ ಹೆಂಡತಿ ಹೈಮಾವತಿ ಇವರಿಗೆ ಭೈರವರಾಜನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ನೇಮಿಸಿದನು. ಭೈರವರಾಜನು ಪ್ರಭುಡಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠಾಪರರಾರೆಂದು ಕೇಳಲು—ಮನುಮುನಿಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರುಂ ಅಲ್ಲಿ ಪತ್ತುವೂಟು ಪುರಾತನರುಂ ಶೈವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆದರ್; ದಶಗಣ, ತೇರಸಗಣ, ಷೋಡಶಗಣ, ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ಅಮರಗಣ, ಭಕ್ತಗಣ ಮೊದಲಾದ 777 ಪುರಾತನರುಂ ನೂತನಪುರಾತನರುಂ 101 ವಿರಕ್ತರುಂ ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಕೃಪಾಪ್ರಸನ್ನತ್ವಮಂ ಪಡೆದರ್—ಎಂದುದಂ ಕೇಳ್ದು ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿರಲು ಶಿವನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ''ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಕರುಣಮುಂ ಪಡೆದು ಸಾಸಲಿಗೆ ಪೋಗಿ ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡು; ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯಾನಂದಸುಖವನೀವೆನು, ಎನ್ನ ಪೆಸರು ಸಾಸಲ ಸೋಮೇಶ್ವರ'' ಎಂದನು. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಭೈರವರಾಜನು ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ದೊರೆಯಾದ ರಾಮರಾಜನಿಂ ಮನ್ನಣೆವಡೆದು ಹಾಲಸೋಮೇಶಗುರುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಾಸಲಸೋಮೇಶನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆವಡೆದು ಅನೇಕಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಚಿಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಸಾಸಲಶಂಭುನೃಪತಿ, ಕಿಕ್ಕೇರಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಇವರು—ಭೈರವರಾಜನ ಸಮಕಾಲದವರು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಿಕ್ಕೇರಿಯೋರಾರ್ಯ ನಂಜುಂಡೇಶನೆಂಬ ಶಿವಕವೀಶ್ವರನು ವಸ್ತುಕವರ್ಣಕದಿಂದ ನವರಸಾಢ್ಯ 18 ಶೃಂಗಾರಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ನಾಟಕಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧವಾಗಿ ಪೇಳಿದನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲುತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಭಕ್ತಿಯ ತಾಣ ಸನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಸದನ ವಿ | ರಕ್ತಿಯ ಸೀಮೆ ಮೋಹನದ |
ಸೂಕ್ತಿಯ ಸಿರಿ ಸರಸೋಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿ| ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಪುದೀಕಾವ್ಯ||
ಋದುರರ ಪುಚ್ಚ ಮೇಣ್ ಬುಧರಚ್ಚ ಸತ್ಕಲಾ | ವಿದರ ವಿಲಾಸದ ಪೆಜುತ್ತ |
ಮುದದೊಳ್ಕೋದುವರ ಭಾವದ ಕೆಚ್ಚ ನಂಜ ಪೇ|ಳಿದ ಕಾವ್ಯವಘೋರಣ್ಯಗಿಚ್ಚು||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಸ್ಕಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಶಾಲಿವನ

'ಪಸುರಾಗಿ ಪೊಡೆಯಾಗಿ ಕುಸಿದು ಬಳ್ಕುತ ರಾಗ | ರಸದೀವಿ ಮೆಯ್ವ ಶಾಲಿಗಳ |

ಮುಸುಱಿ ಪಾಲ್ದನೆಗಳ ಪೊಸರಸವೀಂಟಿ ರಾ | ಗಿಸುವ ಶುಕಾಳಿ ರಾಜಿಪುದು ||

ಉದ್ಯಾನವನ

ಪೂಗಂಪನುಂಡುಂಡು ರಾಗಿಪ ಭ್ರಮರಂಗಳ್ | ಕೇಗುವ ಸೋಗೆ ಸೊಕ್ಕೇಱಿ |
ಕೂಗುವ ಪಿಕ ಮಂದವೇಗದಂಜೆಗಳಿನಿಂ | ಜಾಗಿ ಕೇಳೀವನಮಿಹುದು ||

ಸಮುದ್ರ

ನೊರೆ ನರೆ ತೆರೆಗಳಿ ತೆರೆ ಕಂಪ ಕಂಪ ಸೀ | ಕರ ಬಾಯಿತುಂತುರಾವತರ್ |
ದರಿಗಣ್ಣ್ಗಾಡುಗಿದಡಿ ಸರ ಘೋಷ ತನು ಮೆತ್ತ | ನಿರೆ ವೃದ್ಧನಂತಿರಂಭೋಧಿ ||

ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ ಸು- 1550

ಈತನು ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ; ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಯುಣ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರು ಚಾಯುಣ ಎಂದಿರಬಹುದು ; ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ ಎಂಬುದು ಬಿರುದಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ; ಪೌಬಳದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಂತದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಆಶ್ವಾಸಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪೌಬಳನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶನನ್ನೂ ವ್ಯಾಸನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಯಸನಪರತ ವಕ್ಷೋಭಾಗದೊಳ್ ವಚ |
ಶ್ರೀಯನೆಂದುಂ ವದನವಾರಿರುಹದೊಳ್ ಜಯ|
ಶ್ರೀಯನಾಗಳು ಭುಜದೊಳೊಪ್ಪೆ ಧರಿಸಿಪ..ದೌಬಳದ ನರಸಿಂಹನು ||
ಶ್ರೀಯುಮುಂ ವರವಚಶ್ರೀಯುಮುಂ ಸುತಜಯ |

ಶ್ರೀಯುಮಂ ಕೊಟ್ಟಖಿಳಲೋಕಧವಳಿತಯಶ |
ಶ್ರೀಯುಮಂ ಪಾಂಡವಗ್ಗಿತ್ತವೋಲಿತ್ತು ಸಲಹುಗೆ ಸಕಲಸಜ್ಜನರನು ||

ಭಾರತವೆಸಿಪೆಂ

ಶ್ರೀಮದಾಗಮಪಯೋರಾಶಿಯಂ ವ್ಯಾಸಂ ಮ |
ನೋಮಂದರದೆ ಕಡೆದು ಪಡೆದಿರ್ದ ಭಾರತಕ |
ಥಾಮೃತವನೀವಿಮಲವಾಕ್ಯಕಲಶದೊಳು ಸುಕುವಕಾರಭಾರತಿ ತೀವಿದ ||
ಈಮಹಾಸುಧೆಯನೀಂಟಿದ ಪತಿತನಾದೊಡಂ |
ಧೀಮಾನುಗಳಿಗೆ ಮುರಹರಚರಣತತ್ಪರ |
ಶ್ರೀಮಾನುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಪ್ಪನದುಕಾರಣದಿನೊರೆವೆನಾಸತ್ಕೃತಿಯನು ||

ರಾಮೇಂದ್ರ ಸು. 1550

ಈತನು ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನವೆನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿನವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಚೆನ್ನಪನೃಪ, ತಂದೆ ರಾಮಭೂಪತಿ. ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಆವೂರಿಗೆ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭೃತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. "ರಾಘವಾಂಕಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಸ ತೆಗಿಟ್ಟ ಹಿರಳಲಗಳು ದುಷ್ಪ" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 34 ಸಂಧಿಗಳೂ 1932 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬತ್ತೀಸಪುತ್ತಳಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ

ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ ಪೇಟ್ದಿದ ಪೂರ್ವಕಥೆಯ | ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ |

ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ ರಾಮೇಂದ್ರ ।
ಭೂಮೀಶ್ವರನೊರೆದನು ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮನಾಥಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಮದಶೇಷಪಂಕಜಭವಾಂಡಗಳೆಲ್ಲಕೆ ಸೌಖ್ಯಗರ್ಭವೇ ।
ದಾಮಮೆನಲ್ಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ ವಿಷ್ಣುಪಿತಾಮಮಹಶಕ್ರವಂದ್ಯ ಚಿ ॥
ನ್ನಾಮವಿಶೇಷ ಕಾಕೊಳಲದಿವ್ಯನಿವಾಸದ ಸೋಮನಾಥ ನೀಂ ।
ರಾಮನೃಪಾಲನಿಷ್ಟವೆನಿಪೀಕೃತಿಗೀವುದು ಯುಕ್ತ್ಯೆಯೇಖ್ಯೆಯಂ ॥

ಬಸವ, ಸು- 1550

ಈತನು ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗುರು ಕುಪ್ಪಸಗಂತೆಯ ಗಂಗಾಧರಪ್ರಭು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 830. ಇದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಮೋಹನಸಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಜೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು ಬಸವನ । ತಾ ಕೊಲ್ವೆನೆಂದೈತಂದು ।
ವ್ಯಾಕುಲರಹಿತನಾಗಿಯೆ ಮುಕುತಿಯ ಪಡೆ । ದಾಕಥೆಯನು ಬಣ್ಣಿಪುದು ॥
ಪೃಥ್ವಿಗುತ್ತರದಲ್ಲಿ ಜೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು । ಪತಿಕಂತನ ಭಕ್ತನಾಗಿ ।
ಸತಿಯ ಕಣ್ಬೇಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಸಿರವಿತ್ತ । ಕಥೆಯಸಜ್ಜನರು ಲಾಲಿಪುದು ॥

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಬಲ್ಲರಿಗೀಕೃತಿ ಬೆಲ್ಲದ ಮೂಲೆಯ । ನೆಲ್ಲಿ ಸವಿಯೆ ಮಧುರವು ।

ವಸುಧೆಯೊಳ್ ಕವಿ ಚೆನ್ನಬಸವನ ಕೃತಿ ಬಲ್ಲ | ರಸಿಕರ ಕರ್ಣಾಳವೃತವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ನಳಿನಜಂಪಕೆವಟ್ಟ ಪಲಬಾಳಿಬಾವನ್ನ | ವೆಳಲತೆಕುಮುದಕೇತಕಿಯು |
ಅಳಿಪಿಕಕೊಳಹಂಸೆ ತಳಿತಿಪರ್ವನದಂತೆ | ಎಳೆಯುಳೊವರ್ಳು ರಾಜಿಸಿದಳು ||
ಅಂಬರಗತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ಸಸಿಕಳೆ | ಬಿಂಬಕೆ ಕುಮುದಗಳರಳೆ |
ಅಂಬುಜ ಮುಗಿದು ರಂಜಿಸುವಿರುಳಂದದಿ | ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದಳೊವರ್ ತರುಣಿ ||

ಗಂಗಾಧರ ಸು. 1550

ಇವನು ರಟ್ಟನ ಜಾತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು ; ಕೊಮ್ಮಣಾರ್ಯನ ಮಗನು ; ನರಸಿಂಹನ ತಮ್ಮನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿತಾಮನೋಹರ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಉಭಯಕವಿತಾರತ್ನ, ಉಭಯಕವಿತಾಭರಣ, ಉಭಯಕವಿತಾರಮಣ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಟ್ಟನ ಜಾತಕ .

ಇದು ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥ; ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 120 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಭಾಗ, ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಷಡ್ಬಲ, ಜಾರಪುತ್ರಲಕ್ಷಣ ಆಯುರ್ದಾಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ವೈದ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಅಪಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು ಎಂದು—

ಪುನರುಕ್ತವಿದಪಶಬ್ದವಿ | ದೆನಲಾಗದು ವೈದ್ಯಜೋಯಿಸಂಗಳೊಳಿತ್ತಂ |
ಜನಕತಿಹಿತಮಂ ಪ್ರತಿಬೋ | ಧನೆಯಂ ಕೈಕೊಳ್ವುದೆಂದರಾಮುನಿಮುಖ್ಯರ್ ||

ಎಂಬ ಆದಿಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಮೃದುಮಧುರಂ ಗಂಭೀರಂ | ಸದಳಂಕಾರಪ್ರಸಂಗದಿಂ ಸುಭಗಾರ್ಥಂ |
ಸದಮಳಮಿಾಕೃತಿಯೆಂದತಿ | ವಿದಗ್ಧದೈವಜ್ಞರಱಿದು ಪೆಱರೆ ಮನದೊಳ್ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗುರುಭೃಗುಜರ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂ |ಬುರುಹಪ್ರಿಯಭೌಮರರಸುಮುಕ್ಕಳ್ ಚಂದ್ರಂ |
ಪರದಂ ಬುಧನೊಕ್ಕಲಿಗಂ | ಸರಸಿಜಹಿತಸೂನು ಮಿಶ್ರಜಾತಿಯನಾಳ್ಗಂ ||
ಧರಣೀಜಶಶಾಂಕತನಿಸುತ | ರಿರುಳೊಳ್ ದಿನಪೇಂದ್ರಮಂತ್ರಿಶುಕ್ರರ್ ಪಗಲೊಳ್ |
ನಿರುತಂ ಬಲ್ಲಿದರಿಂದುಜ | ನಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ಸಮಂತು ಬಲ್ಲಿದನೆಂಬರ್ ||
ನರಶುಕ್ಲಮಧಿಕಮಾದೊಡೆ | ಪುರುಷಂ ಸ್ತ್ರೀಯರುಣಮಧಿಕಮಾದೊಡೆ ಪೆಣ್ಣಂ|
ಎರಡುಂ ಸಮವಾಗಿಯೆ ತಾಂ | ಬೆರಸಲೊಡಂ ಪೆಂಡಿ ಗರ್ಭದೊಳ್ ಸಂಭವಿಕುಂ||
ದುರಿತಯುತೇಂದು ಮೇಣ್ ಗ್ರಹಣಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಕೂಡೆ ಲಗ್ನದೊಳ್ |
ಧರಣಿಜನಷ್ಟಮಾಲಯದೊಳಿರ್ದೊಡೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ತನ್ನ ತಾ ||
ಯ್ವೆರಸರಿತಿಗುಂ ದಿನಾಧಿಪತಿ ತದ್ವಿಧದಂತಿರೆ ಕೂಸು ತಂದೆಯುಂ |
ಬೆರಸಿರೆ ಶಸ್ತ್ರದಿಂ....ದುಡಿಗುಂ ಕವಿತಾವನೋಹರಾ ||

ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ 1554

ಈತನು ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಶೃಂಗಾರದ ಸೋಮನಾರ್ಯ, ಪಿತಾಮಹನು ಗಂಗಾಧರ, ತಂದೆ ಸಾಮನವೇದಿಗುರು. ಸಾಮನವೇದಿಗುರುಹೆ ಸ್ತ್ರಾಂಭೋಜಸಂಭೂತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ತಂದೆಯೇ ಇವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಂತನ್ಯಪಾಖ್ಯಶೈವಕವಿರಾಜನ ಭೃತ್ಯೋನ್ನತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಈ ಶಾಂತನ್ಯಪನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ರಾಮನಾಥನ ಅಥವಾ ರಾಮನಾರ್ಯನ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನು ಕವಿಯ ಸನಿಹಕಾಲದವನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ರಾಮಣಾರ್ಯ; ತತ್ವಂಶೋದ್ಭವ ಪರ್ವತಾಚಾರ್ಯ ; ಆವನ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ ; ಆವನ ಮಗ ಲಿಂಗಣಾರ್ಯ ; ಆವನ ಮಗ " ಕ್ರಿಯಾದಿಚರ್ಯಾಕ್ರಮತ್ರಿಲಿಂಗಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯೆಂಬುತ್ತಮಸಂಗ್ರಹದಶಿವಸ್ತಾರವಂ ತ್ರಿಚರಲ್ಲಿಂಗಪೂಚಾ

ಖ್ಯಮಯಮುಂ ಶಿವಯೋಗಕಲ್ಪತರುವಂ ಯಥಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಮೆಂಬ ಸಂಗ್ರಹಮುಂ ಮೋಕ್ಷದರ್ಶನಮುಂ ತತ್ಸಂಗ್ರಹೋತ್ಕರಮುಂ ಪಂಚವಿಧತ್ವದಿಂ ಶ್ರೀಸಾರಸಿದ್ಧಾಂತಮುಂ" ರಚಿಸಿದ ಆದಿಶಿವಾಗಮಾರ್ಥಸಂದೇಶಿಕನೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಿದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕ.

ಈ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನೂ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು (ರಸಾದ್ರ್ಯಬ್ಧೀಂದು) ಶಕವರ್ಷ 1455 ನೆಯ ಆನಂದ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1554 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನಿಗೆ ನವಬಾಣಕವಿ, ವಿಚಿತ್ರವಿದ್ವತ್ಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸೋಮೇಶ್ವರಂ ಸಕಳದೇವಬುಧಂ ಹರೀಶಂ |
ಭೀಮಂ ಹಲಾಯುಧನನಾಮಯಕಾಳಿದಾಸಂ ||
ಕ್ಷ್ಮೀಮೇಂದ್ರನೀಶಕವಿರಾಘವಪಂಡಿತಾದಿ |
ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಕವಿಗಳೊಲ್ದಿನಗೊಳ್ವನೀವರ್ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ.

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮನಾಥಗುರುಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಉಲ್ಲಾಸ 16. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥ ಸಂಖ್ಯೆ 4300 ಇದರಲ್ಲಿ

ಹೊಯಿಸಳದೇಶದೊಳ್ ಮುದ್ರಾಪುರದೊಳ್ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿಂ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯಂ ಪಡೆದು ಆದಂ ಪುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಂಕೆಯಂ ಮಾಡಿದ ಶೈವರ್ಗೆ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಮುಂ ಸಾಕ್ಷಿಯುಂ ನುಡಿಯಿಸಿ ಮೆಱೆದು ಭೂಲೋಕದೊಳ್ ವೀರಶೈವಮತಮೆ ವೇದಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಂಗಳೊಳ್ ಉತ್ತರಮೆಂಬುದಂ ಪ್ರಾಜ್ಞುರ್ಯೆಂಗೆಯ್ದ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ನವಭಾವಂ ನವರೀತಿಗಳ್ ಗುಣಗಣಂ ಗಾಂಭೀರ್ಯಸಾರಾರ್ಥಗೌ |
ರವಮಾಧುರ್ಯಪದಪ್ರಯೋಗಘಣಿತಿವ್ಯಂಗ್ಯಂ ಕಲಾಪ್ರೌಢಿಮಾ ||
ದಳವತಸ್ಸಂಧಿಸಮಾಸಚಿತ್ರರಚನಾಸೌಕರ್ಯಸಂದರ್ಭಸೌ |
ಷ್ಠವಚಾತುರ್ಯಚಮತ್ಕೃತಿಪ್ರಥಿತಮಿಾಮತಿಕ್ಕವ್ಯಮುದ್ಯದ್ಯಶಂ ||
ಗತಿಲೀಲಾವತಿ ಸುಪ್ರಯೋಗತರವೃತ್ತಿನ್ಯಾಸೆ ಯುಕ್ತಾರ್ಥಸಂ |
ಗತಿಸಂಪನ್ನ ಕುಮಾರಸಂಭವೆ ಲಸತ್ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರೆ ||
ಸ್ತುತಿಚಿಂತಾಮಣಿವರ್ಧಮಾನಕಿರಣಾವಲ್ಯುಲ್ಲಸತ್ಕುಂದಳೀ |
ಶ್ರುತನಾನಾಕೃತಿ ಮತ್ಕೃತಿ ಪ್ರಥಿತಮಾಯ್ತೀವಣ್ಣಿಪೆಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ||
ಇಂದುಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾರವಿಂದಸ್ಫಟಿಕಶುಚಿಯಶಸ್ಯಂದನಂ ವ್ಯಂಗ್ಯತುಂದಂ |
ಛಂದಃಸ್ಪಂದಾತ್ಯಮಂದಪ್ರಕೃತಿಕೃತಿಮಯಾಮಂದಮೂಲಾಮರಂದಂ ||
ಒಂದುಂ ಕುಂದಿಲ್ಲದಂದದಳೆದ ಕೃತಿ ಮನೋನಂದನಂ ಸ್ವರ್ಧವೃಂದಂ |
ಈಂದಂ ಮುದ್ವಲ್ಲಿಕಂದಂ ಮೆಱೆದುವನಸಿಯೊಳ್ ವಂದಿಕೇಕೀಂದ್ರಕಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಣಾಚಾರ್ಯನೆನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ರಾಮಣಾಚಾರ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಪ್ರಭುದ್ದೇಶಿಕನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಚಂದ್ರರಾಜ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉಲ್ಲಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ಶ್ರೀಮದಖಿಳಭುವನಭವನಾಂತರ್ಗತಾನಂತವಿಮಲತರವಿಚಿತ್ರವಿದ್ವತ್ಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರ್ವಜ್ಞಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರವಿರಚಿತಮಾದ ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸಮೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.[1]

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಚಂಪಕ

ರಸಹೀನಂ ಕಠಿನಂ ಸುಗಂಧರಹಿತಂ ಸಂತಪ್ತರೂಪಂ ಪರೀ |
ಕ್ಷಿಪಲೆಂತುಂ ಬಹುವರ್ಣಸಂಕರನಿಜವ್ಯಾಪಾರಿಯೆಂದುರ್ವಿಯೊಳ್ ||

---

1 ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾನನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ, ಎಂದರೆ 1556ರಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬವನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರಿದೆ.

ರಸಯುಕ್ತಂ ಮೃದುಳಂ ಸುಗಂಧನಿಧಿ ತಾಪಾನ್ಯಂ ಸ್ವಕೀಯೈಕವ ।
ರ್ಣಸಮುದ್ಭಾಸಿತಜಂಪಕಂ ಪಟಿಯಿದುವಾಪೊನ್ನಂ ತದುದ್ಯಾನದೊಳ್ ॥

ಕರಡಿ

ತಲೆವಾಗುತ್ತಡಿಯಿಟ್ಟು ತೂಂಕಡಿಸುತುಂ ತೂಗುತ್ತೆ ತೇಗುತ್ತುಮಿ ।
ಕ್ಕಲನಂ ನೋಡುತೆ ಜೇನ್ಗಳಿಪೆಡೆಗಳಂ ಕಾಣುತ್ತವಂ ಕೊಂಡು ಬಂ ॥
ದೊಲವಿಂದಂ ಬೆಳವಣ್ಗಳೊಳ್ ಕಲಸುತಿಪ್ಪಾಪೂತೀ ಯಪ್ಪನ್ನೆಗಂ ।
ಮೆಲುತಾನಂದಿಸುತಿರ್ಪ ಪೆಗಂ ರಡಿವಿಂಡಿರ್ದಕ್ಕು ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂ ॥

ಕೋಡಗ

ಬಲ್ಮೊನೆಯೊಂದನೇಱಿ ಕುಳಿತಳ್ಕದೆ ನಟ್ಟಿದಿರಲ್ಲಿ ಪೆಣ್ಗಳಂ ।
ಪಲ್ಗಿಡಿದೇಡಿಸುತ್ತೆ ಕಿಱುಕಿಱುಕೆನುತುಂ ಬರಿಯುಂ ಒರುಂಟಿ ಪು ॥
ಬ್ಗಲ್ಗಿಸಿ ಕಣ್ಗಳಂ ಮುಗಿದು ಝುಮ್ಮನಲರ್ಚುತೆ ಪೆಣ್ಗಳಿಟ್ಟ ಕಿ ।
ರ್ಗಲ್ಗಳನೊಂದಿನಿತೊತ್ತಿಲೆದು ತಪ್ಪುತೆ ಕಾಡಿದುದೊಂದು ಕೋಡಗಂ ॥

ಸೌಂದರ್ಯ

ನಳನಳಿಕೆಯು ಗರಗರಿಕೆಯು । ಕಳಕಳಿಕೆಯು ಗರುವಿಕೆಯು ವಿಡಾಯದ ಗಮಕದ ।
ಜಳಬಳಿಕೆಯು ಜೆಲ್ವಿಕೆಯೊ । ಬ್ಬುಳಿಯುಳಿಯುಳ ಸೊಬಗು ನೋಡಲತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಂ ॥

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ- 1557-

ಈತನು ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ, ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಹಾಡುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನೂ ಈತನೇ ಬರೆದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಆಶತಕವು ಹಂಸರಾಜನೆಂಬ ಬೇರೆ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಮುಂದರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಚಿದಂಬರಪುರುಷ, ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳೂ ಆಶತಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಅನ್ಯಕವಿಕೃತವೆಂಬುದು ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ರತ್ನಾಕರಸಿದ್ಧ, ರತ್ನಾಕರ ಅಣ್ಣಂಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ,

ತನ್ನನ್ನು 'ಕ್ಷತ್ರಿಯವಂಶಜನೆಂದು ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಷೇತ್ರಗಳಣ್ಣಗಳೆಂದ್ರ ಧಾತ್ರಿ ನುಡಿವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಜನನವುರಣವುಳ್ಳ ಜನಕರ ನಾಮವ ಪೇಟ್ಪಿರುರ್ವಿಯೊಳು; ಶ್ರೀಮಂದರಸ್ವಾಮಿ ನೆನ್ನೆಯ್ಯನೆಂದಾನು ಸುಖವಡೆದಿಹೆನು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ವೇಣುಪುರ (ಮೂಡ ಬಿದಿರೆ), ದೀಕ್ಷಾಗುರು ದೇಶಿಗಣಾಗ್ರಣಿ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯೋಗಿ, ಮೋಕ್ಷ ಗುರು ಹಂಸನಾಥ. ಈ ಹಂಸನಾಥನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು; ಆದರೆ ನಾ ಲ್ಕೆಂಟುಮಂದಿ ಪೋಕರು ಬಿಡು ಹೊಸಕವಿತೆಯನು ಎಂದು ಜರೆದು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಿದರು; ಮಯ್ಯೊಳಗಿದ್ದಾತ್ಮನ ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ನಾ / ನೊಯ್ಯನೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಾವು| ಮಯ್ಯ ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ಮನವ ಕತ್ತಲೆವಾಡಿ| ಹುಯ್ಯಲಿಡುತ ಸುತ್ತುತಲಿಪರು; ಏನೇ ಸುಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ತಮಗೆ ಕೀರ್ತಿಹಾನಿ.ಗಾಯ್ತೆಂದು ಬೈದರು; ನಾನು ಸುಮ್ಮ ನಿದ್ದೆನು; ಬುಧರು ರಾಜರುಗಳೀ ಅವರನ್ನು ನೂಕಿಸಿದರು—ಎಂದು ಅಸೂಯಾಪರ ರಿಂದ ತನಗುಂಟಾದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತ್ರಿಲೋಕಶತಕವನ್ನು : ಮುಂಜೈಲಂಗತಿಯಿಂದುಶಾಲಿಶಕಕಾಲಂ ಸಂದಿಡಲ್ ತ್ರಿಳವಾಂಗಣದೊಳ್ ವೇಣುಪುರಾಂಕದೊಳ್ ನೃಜಿಸಿದಂ ರತ್ನಾಕರಾರ್ಯಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1479 ರಲ್ಲಿ, ಎಂ ದರೆ 1557 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯು ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆವನೋ ಬ್ಬನು ಶಕ 1582 ಶಾರ್ವರಿಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1660 ರಲ್ಲಿ-ಪ್ರತಿಮಾಡಿ ದಂತೆ (ಲಿಖಿಯಿಸಿದಂ) ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೇ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾ ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಭ್ರಮಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 10,000 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಈ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ 9 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ "ವೃಷಭವಮಾಸದಿತೊಡಗಿತು ಕುಂಭವಮಾಸದಿ ಕೃತಿ ಪೂರ್ಣವಾಯ್ತು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ವರ್ಷದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಈ ಕವಿಯ ವಿಷ ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ:—

ತುಳುವದೇಶದ ಮೂಡಬಿದರೆಯೊಳ್ ಸೂರ್ಯವಂಶದರಸುಗಳನ್ವಯದೊಳೆ ದೇವ ರಾಜನ ಪುತ್ರಂಗೆ ಕಡಲಾದಿಪರಮೇಶನ ಪೆಸರಿಡೆ ಬಾಲಕಾಲದೊಳೆ ಕಾವ್ಯಾಲಂ ಕಾರಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದೊಳತಿನಿಪುಣನಾಗಿ ಸಾಂತ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೇಶವವರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಾ ಖ್ಯಾನಂಗಳಂ ಕುಂದಕುಂದಾರ್ಯೋಕ್ತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪ್ರಭೇಂದುಗಳು ಮಾ ಡಿದ ಟೀಕಂ ಸಮಾಧಿಶತಕ ಏಕಸಪ್ತತಿ ಸ್ವರೂಪಸಂಬೋಧನೆ ಮೊದಲಾದನೇಕ ಪರಮಾ ಗಮಂಗಳಂ ಹೃದ್ಗತಮಾಗೆ ತಿಳಿದು ಕವೀಶ್ವರನಾಗಿ ಆ ದೇಶದರಸು ಸೋಮವಂಶದ ಭೈರಸ ಒಡೆಯರ ಸಭೆಯೊಳೆ ಶೃಂಗಾರಕವಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಾಂತು ವಿದ್ವಾಂಸಗರ್ಧಿಕ ನಾಗಿ ಯೋಗರತ್ನಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ದಶವಾಯುಗಳಂ ಸಾಧಿಸಿರ್ದು ರತ್ನಾಕರ ನೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂ ಪೂರ್ವವಯಸ್ಸಿನೊಳೆ ಭೈರಸಒಡೆಯರ ಪುತ್ರಿ ಮೋಹಿಸೆ ಸೌಧಾಗ್ರ ಮನೇಱಿ ವಾಯುಧಾರಣೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಶವಾಯುಗಳಂ ಸಾಧಿಸಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ದೊಳೆ ಪ್ರೌಢನಾಗಿರ್ದುದಱಿಂದಾಕೆಯೊಳತ್ಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಬಿಕೆಯಂ ಕೂಡಲು ಸೌಧಾ ಗ್ರದ ಮೇಖಲೆಯನೇಱಿ ವಾಯುಧಾರಣೆಯಿಂ ಗವಾಕ್ಷ್ಮಗಿಂಬೈದುತ್ತೆ ಅವಳೊಳಿನೇಹಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲ್ ಅರಸನಱಿದು ಪಿಡಿಯಲುದ್ಯೋಗಿಸಲ್ ಆ ರಾತ್ರಿಯೊಳೆ ಪೋಗಿ ನಿಜಗುರುವಪ್ಪ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಣುವ್ರತದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಆಗಮಂಗಳೊಳತಿ ನಿಪುಣನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದೊಳಹರ್ನಿಶಂ ಕೂಡಿರೆ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಗಳೆಂಬ ಪಟ್ಟಾಚಾ ರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿಜಯಣ್ಣಗಳು ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳಂ ಕನ್ನಡದಿಂ ಸಂಗೀತಮಾಗಿ ವೃತ್ತವಚನದಿಂ ಮಾಡಿ ಆನೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವನೆಯುಂ ಮಾಡಿಸಲೀರತ್ನಾಕರಾರ್ಯಂ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತಮುಂ 84 ಸಂಧಿಯುಂ ಮಾಡಿ ಮಾತಂಗಮನೇಱಿಸಿ ಮೆಱೆಯಿಸವೇ ಱಿಕ್ಕೆಂಬುದುಂ ಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು ಇದಱೊಳೆರಡುಮೂಲಿಸಾಕ್ಯಂ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ವಿರೋ ಧಮಿಪುದೆದಱಿಂದಾಗದೆಂಬುದುಂ ಅದೆ ಸಂವಾದವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೊಡೆ ತನ್ನ ತಿರಸ್ಕ ರಿಸಿ 700 ಶ್ರಾವಕರ ಗೃಹದೊಳ್ ಚರಿಗೆಯಂ ಮಾಡದಿರಲು ನಿಜಾನುಜೆಯಿಂದಾಹಾ ರಮುಂ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಕೋಪವುದಯಿಸಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗೆ ಜಾತಿಕುಲವಾವುದಾದೊಡಂ ಸಮಮೆಂದು ಲಿಂಗಮುಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವೀರಶೈವಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಬಸವಪುರಾಣಂ ಮೊ ದಲಾಗೆ ಮೂಡಿ ಕೆಲವು ದಿನದಿಂ ಮೇಲೆ ಉಪಶಮವಂ ತಾಳ್ದು ಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನಂಬಿ ನಡೆದಂ. ರತ್ನಾಕರಶತಕಂ, ಅಪರಾಜಿತಶತಕಂ, ತ್ರಿಲೋಕಶತಕಂ, ಅಧ್ಯಾ ತ್ಮಗೀತಂಗಳ್ 2000 ಗ್ರಂಥದಷ್ಟು ಪೇಳಿದಂ ಶಕವರುಷ 1479 ನೆಯ ಸಂದಿರ್ದುದು.

ರಾಜಬಡೆಯರ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಚಾಮರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಭೆಯುಲ್ಲಿ ರತ್ನಾ ಕರಾರ್ಯವಿರಚಿತ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ 84 ಸಂಧಿಯನೋದಿದರು,

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನನಗೆ ದೊರೆತ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ, ಒಂದರಲ್ಲಿ 113, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ 128; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಪಾದಶತಕಸ್ಯ ಭದ್ರಂಭೂಯಾತ್' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ನರಕ, ಭವನಲೋಕ, ನರಲೋಕ, ವ್ಯಂತರಲೋಕ, ಜ್ಯೋತಿಲೋರ್ಕ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಭೋಗಭೂಮಿ, ನಿಗೋದ, ಸಿದ್ಧಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಲೋಕದ ಆಕಾರ

ಅಡಿ ಚಕ್ಕಳವೆಂಬಂದಂ | ನಡು ಝಲ್ಲರಿಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಮದ್ದಳೆಯಂ ನೇ |
ಪಡಿಸಿರಿಸಿದಂತೆ ಮೊದಲಿಂ | ಕಡೆಮುಟ್ಟಲ್ ನೋಡೆ ಲೋಕದಾಕೃತಿಯೆಸೆಗುಂ||

ನರಕ

ಲೋಹದ ಪೆಣ್ಪುತ್ತಳಿಯಂ | ಕಾಹೇಟಿಸಿ ಕಾಸಿ ತಂದು ಪರಸತಿಯಿವಳೊಳ್ |
ಮೋಹಿಸುತಪ್ಪೆನುತುಂ ಪಿಡಿ | ದಾಕಾದರದಪ್ಪಿಕೆಯವಗೆಗ ತಂದಪ್ಪಿಸುವರ್ ||
ಮೊರೆಯಿಡುವರ್ ಗೋಳಿಡುವರ್|ದರದರನೆಣ್ಣೆಯಲ್ಕೆ ಹಲ್ಲ ಕಿರಿವರ್ ಮೊರೆಹರ್ |
ಕಿಱಿಕಿಱಿದಾಗಿರೆ ಮೈಯ್ಯಂ|ಕೊಱವಾಗಳ್ ಪುಯ್ಯಲಿಡುವರೇಟ್ವರ್ಬೀಟ್ವರ್||

ಚಿದಂಬರಪುರುಷರು

ತುಂಬಿದ ಚಿದ್ಗುಣಮುಂಬರ | ಮೆಂಬುದದ ಒಯಲ ರೂಪು ಪುರುಷಾಕಾರಮು |
ಮೆಂಬಿವು ಮೂಱಿಂಟವಗೇ ಚಿ | ದಂಬರಪುರುಷರ್ಕಳೆಂದು ಸಾರ್ಥಕನಾಮಂ||

ಪಲ್ಯ

ಸಾಗರಮಂ ಸುಜ್ಞಾನದಿ | ಭಾಗಿಸಿ ದಶಕೋಟಿಬಾರಿ ಕೋಟಿಯನಿಟ್ಟಾ |
ಭಾಗೆಗಳೆಲ್ಲಱೊಳೊಂದೇ | ಭಾಗೆಯ ಕೈಕೊಂಡೊಡೊಂದುಪಲ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||

2 ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ.

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 127 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಅಪ

ರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಆತ್ಮ ವಿಚಾರ ಈಯಂಶಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ನುಡಿ ಕಿಱಿದಪ್ಪುದೂಟದೊಳರೋಚಕಮಪ್ಪುದು ಪಾಠ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ |
ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಪ್ಪುದಂತೆ ಬಹಿರಂಗದ ನೋಟಕೆ ಕಣ್ಗಳೊಲ್ಲವಾ ||
ಕಡುಸಿನ ಕಾಲ್ಗಳಾಟವಡಕಕ್ಕೊಳಗಪ್ಪುದು ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ |
ತುಡುಕುತುಮಿರ್ಪುದಲ್ತೆ ಪರಮಾತ್ಮರತಂಗಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||
ಸೊರ್ಕಿ ಶರೀರನಾರಿಧನವೆನ್ನವಿವೆಂದವಜಿಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮನಂ |
ಸಿಕಿಳ ವಿವೇಕಿಗಳ್ ನುಡಿದ ಧರ್ಮಮನೊಲ್ಲದೆ ಕೂಟಿ ಕೊಬ್ಬಿನೊಳ್ ||
ಕಕಳಶವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ನಡೆಪ ಕಾಮುಕರಂತಕನೊಯ್ವ ಕಾಲದೊಳ್ |
ಮುಕಳಟನಂತೆ ಪಲ್ಗಿರಿವರೇತ್ತಲಿ ಬಾಲಿಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||
ನೋಡುವ ನೋಡಿ ಲಾಲಿಸುವ ಲಾಲಿಸುತಾತ್ಮಸುಖಕ್ಕೆ ವಿಸ್ಮಯಂ |
ಮಾಡುವ ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚುವ ನಿಜಾತ್ಮನೊಳಾಗಳೆ ಮೆಚ್ಚುತೈಕ್ಯದಿಂ ||
ಕೂಡುವ ಕೂಡಿ ಮೆಯ್ಮಱೆನು ತನ್ಮಯನಾಗುತೆ ತಾನೆ ತನ್ನೊಳೋ |
ಲಾಡುವ ಯೋಗಿಯೇ ಅಮೃತಭಾಗಿಯಲಾ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||
ಇಂಗಡಲೊಳ್ ಮುಟ್ಟಿಂಗಿದವೊಲಿರ್ಪುದು ಮೇಘವಡಂಗಿದಚ್ಚವೆ |
ಳ್ದಿಂಗಳ ಕಾಂತಿಯೊಳ್ ಬೆರಸಿದಂತೆವೊಲಿರ್ಪುದು ಸಿದ್ಧರಾಶಿಯೊಳ್ ||
ಸಂಗತವಾದವೊಲ್ ಮೆಱೆವುದಲ್ಮನೊಳಾತ್ಮನನಾತ್ಮನಿಂದೆ ಕಂ |
ಡಂಗಱಿವಂದದಿಂ ನುಡಿಯಲೆನ್ನಳವೇ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||

3. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 80, ಪದ್ಯ 9969. ಇದಕ್ಕೆ ಭರತೇಶವೈಭವ, ಭರತೇಶಸಂಗತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ಹಿರಿಯಕುಮಾರ ಭರತನು ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯಸುಖದೊಳೋಲಾಡಿ ಧಾ | ರಿಣಿ ಮೆಚ್ಚೆ ಜಿನಯೋಗಿಯಾಗಿ | ಕ್ಷಣಕೆ ಕರ್ಮವ ಸುಟ್ಟು ಜಿನನಾದ' ವೈಭವವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಆದಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನವ ಕೋಟಿ ಮುನಿಗಳು, ಹಂಸನಾಥಗುರು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ

ಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಮುಂದರಸ್ವಾಮಿಗಳೆ ಸ್ತುತಿಯೂ ಚಿನಂಬರಪುರುಷ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವೂ ಇವೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದುಗಬ್ಬ, ಹಾಡುಗಬ್ಬ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಬ್ಬಕ್ಕೆ ಛಂದಸ್ಸುಳ ನುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ,

ಶೃಂಗಾರಕಾಗಿ ಕಷ್ಟರ ಕೆಥೆಗೇಳ್ದು ಜ | ನಂಗಳು ಕೆಡಬೇಡವೆಂದು |
ಅಂಗಸುಖಿಯ ಮೋಕ್ಷಸುಖಿಯ ಕಾವ್ಯವನಿಷ್ಟು | ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಿದೆನು ||

ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶದ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುವುಗಳೇ[1]

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳದೊಡ್ಡದು; 9 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಕವಿಯ ಶಕ್ತಿ ಶ್ಲಾಘಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನೆರ್ತನ

ನೋಟದೊಳಗೆ ಕೊಂದರೊವ್ಮೆ ನೋಟಕರನು | ನಾಟಿಸಿ ನಸುನಗೆಯಿಂದ |
ಲೂಟಿವಾಡಿದರು ಮೈಯೊಲೆದಾಟದಿಂದೆದೆ | ಗೋಟಿಯ ಕೊಂಡರೇನೆಂಬೆ ||
ಸುಳಿದು ಸುತ್ತುವಳು ನಾಟ್ಯದೊಳು ಸವೊಮ್ಮೋಹನ|ಜಳಧಿಯುಸುಟಿಯೊ ಎಂಬಂತೆ|
ಬಲಕೆಡಕೊಲೆದು ಹರಿವಳೆಳವಿಸಿಲಲ್ಲಿ | ಯೆಳನಾಗ ಹರಿವಂತೆ ಮುಟಿದು ||

ಸಂಗೀತ

ಒಳಗುಣ್ಮೆದಾನಂದರಸ ತನ್ನ ತೆನುತುಂಬಿ | ತುಳುಕಿ ಹೊಟಿಗೆ ಸೂಸುವಂತೆ |
ತಳುವಸುಟಿಂದ ಬಾಯ್ದೆಟಿಯೊಳು ಸುಸ್ವರ | ಹೊಳೆದು ಮೋಹಿಸುತಿದ್ದುದಾಗ||

---

1. ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯಕೃತ ಪ್ರಾಭೃತ, ಅನುಪೇಕ್ಷೆ; ಅಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿ ಕೃತ ಸಮಯಸಾರಾಂಕನಾಟಕ; ಪ್ರಭಾಕರಭಟ್ಟಕೃತ ಕಥೆ; ಪದ್ಮನಂದಿಕೃತ ಸ್ವರೂಪ ಸಂಬೋಧನೆ; ಪೂಜ್ಯಪಾದಕೃತಸಮಾಧಿಶತಕ; ಜ್ಞಾನವರ್ಣನೆ, ಯೋಗರತ್ನಾಕರ, ಸುಕಲಾನಿಧಿ, ರತ್ನಪರೀಕ್ಷೆ, ಆರಾಧನಸಾರ, ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ, ಇಷ್ಟೋಪದೇಶ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಾಟಕ, ಅಷ್ಟಸಹಸ್ರಿ, ನಿಯಮಸಾರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಾರ. ಅಲ್ಲದೆ-ನೆದಪಿ ಹೊತ್ತಗೆಗಳ ಹೊಱಗೆಗಟ್ಟಿ ಭವಸೇನ | ಗುರುಗಳಂತವರಾಡಬಹುದಿಹರು | ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭವಸೇನಗುರುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ,

ಸುಟ್ಟಿನಾಭಿಯೊಳುಹುಟ್ಟಿ ಮೆಲ್ಲ್ದೆಯೊಳುಬೆಳೆ|ದೊಳುಗೊರಲೊಳುಪಕ್ರಾಯವಡೆದು|
ಎಳೆಯಳ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವನೇಱಿ ಬಳಯೆದ್ದಱಿ | ಗಱಿದು ಮೋಹಿಸಿದುದಾಳಾಪ||
ಉಕ್ಕಂದವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಗಾನರಸವನು | ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚಿಮ್ಮುವಂತೆ |
ಬೊಕ್ಕೆಬೊಕ್ಕನೆ ತಾನಗಳ ತಂದು ಕೊರಳಲಿ | ಜಕ್ಕುಲಿಸಿದರು ಜಾಣೆಯುರು ||
ಚೀಱಿದೆ ಬತ್ತದೆ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಣೆ | ಜಾಱಿದೆಯೊಡಲ ದಂಡಿಸದೆ |
ಏಱಿಲೇಱಿಯಲಹುದಹುದು ಲೇಸೆನೆ ಸವಿ | ದೋಱಿ ಹಾಡಿದರು ಗಾಯಕರು ||

ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶ

ಹೆಣ್ಣು ಸೋಂಕದಮುನ್ನ ಪುಟವೇಱಿತಿಹುದದು| ಹೆಣ್ಣು ತೋಳ್ವಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ |
ಪೊಣ್ಣಪೊಣ್ಣನೆ ಹಾಱುವೆರಳೆ ಮೋಸದಿ ಕಾಲು | ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದಂತಿಹುದು ||
ಹೆಣ್ಣು ಹಿಡಿದಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿಯಬೇಕು | ಹೊನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಸಹಜ |
ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣುವಿಡಿದಾತ್ಮರೆಲ್ಲರು | ಮಣ್ಣುಹಿಡಿದ ಲೋಹದಂತೆ ||
ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನೋದಿ ತಗರು ತಗರಿನಂತೆ | ಮಾಕೊರ್ಕಂಡು ಹೊಡೆದಾಡಬಹುದು |
ಅರ್ಕನಂತೆಸೆವಾತ್ಮಯೋಗವಿಂತಿಹುದೆಂದು | ಬೇಕೆಯ್ದು ವಚನಿಸಲರಿದು ||

ನಳಿತೋಳಳಿನೆ ತೆಕ್ಕೆಯಾದಂತೆ ಪೊಂಗೊಡ | ಮೊಲೆಯೊಂದಡೆವೆಸೋಂಕಿದಂತೆ |
ತಳಿದುಟಿಯೆನಲು ಜುಂಬಿಸಿದಂತೆ ನಲಿವರುಂ | ಟಿಱಿವರಾರಧ್ಯಾತ್ಮರಸಕೆ ||
ನಱಿಗಬ್ಬಿನೊಳಗಣ ರಸವ ಕಾಣದೆ ಪಶು | ಹೊಱಿಗಣೆಲೆಯ ಸವಿವಂತೆ |
ಅಱಿದೊಳಗಾತ್ಮಸುಖವನುಣ್ಣಲಱಿಯದೆ | ಹೊಱಿಗೆಳಸುವರಂಗಸುಖಕೆ ||
ಪಸುರೆಲೆಗಳ ಬಿಟ್ಟು ತನಿಗಬ್ಬಿನೊಳಗಣ | ರಸವ ಕೊಂಬಾನೆಗಳಂತೆ |
ಹಸಗೆಟ್ಟ ತನುಸುಖಕೊಲಿಯದೆ ಕೆಲರು ಭೇ | ದಿಸಿ ನಿಜಸುಖವ ಭೋಗಿಪರು ||

4 ಹಾಡುಗಳು

ಇವು ಅಣ್ಣಗಳ ಪದಗಳು ಅಥವಾ ರತ್ನಾಕರಣ್ಣಗಳ ಪದಜಾತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ; ನೀತಿಯನ್ನೂ ತತ್ವವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭೈರವಿರಾಗ

ತಾನುಣ್ಣದೆ ಪರಗೀಕ್ಕದೆ ಹೊನ್ನ ಕಾದಿದಱ | ದೀನನ ಮರಿಯಿದ್ದು ಫಲವೇನು||
ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಕೊಳೆನೀರು | ಕಾನನತುಂಬಿದು ಫಲವೇನು ||
ಏನೆಂದು ತನ್ನ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನಱಿಯದೆ | ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರವನೋದಿ ಫಲವೇನು |
ಪೀನನಿಧಿಯ ಕಾಣದಡವಿಯೊಳಗೆದಗೆ | ದಾನೋವನುಂಡಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ||

ನೇಮಣ್ಣ. 1559

ಇವನು ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನ ಕವಿ; ಸವಡೊಳ್ಳಿಪುರದ ಆದಿಜಿನಾಲಯದ ಗುರುವೆನಿಸಿದ ಜಿನಸೇನನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶೀಲಾಬ್ಧಿಯ ಶಿಷ್ಯನು; ತುಳುರಾಜ್ಯದೊಳಗಣ ಬಿಸುರೆಯ ಹಿರಿಯ ಬಸ್ತಿಯನುದ್ಧರಿಸಿದ ಶ್ರಾವಕರೊಳು ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥನಿರ್ಮಾಣಕಾಲವು ಶಕ 1482 ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ–ಎಂದರೆ 1559–ಎಂದು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 133. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಪಠನವೂ ಧ್ಯಾನವೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನೆಗಳೆಂದೂ ಕಾಯಕ್ಲೇಶವೂ ಬಾಹ್ಯವೇಷವೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿಜಾತ್ಮನ ವಂದನೆಯೂ ಗುಣಸ್ಮರಣೆಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದುರಿತವೆಂದೆಂಬ ಮಹಾಂಧಕಾರಕೆ ಜ್ಞಾನ । ದುರುರವಿಕಿರಣದುದಯವು ।
ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದಯಾದ್ರಿಯೊಳುದಯಿಸೆ । ನಿರುಪಮಸುಖವಹುದಾಗ ॥
ತಪವೆಂಬ ಕೆಸರೊಳು ಲೋಕವ ಬೆಳಗುವ । ಚಿನ್ಮಯರತ್ನವ್ರಂಟದನು ।
ತನುವ ಬತ್ತಿಸಿಯಾರತ್ನವ ತೆಗೆವಂತೆ । ಜಿನವಾಗಿರ್ದ ತಪಶ್ಚರಣ ॥
ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬತ್ತಲೆಯವ । ರಿಳೆಗೆ ಗುರುಗಳು ಜಡರಿಗೆ ॥
ಒಳಗೆ ಸಂಯಕ್ತ್ವದೊಡನೆ ಭೋಗವಿದ್ದರು । ಒಲಿದ ಗುರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ॥
ಪದಿನಾಲ್ಕುಸೊನ್ನೆಯ ಬರೆದೊಂದನಿಕ್ಕಿದ । ಡದು ಕೋಟಿಕೋಟಿಗಳಹುದು ।
ಆದರೊಳಗೇನುಲೆಕ್ಕಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ । ಯದುನಿರಕ್ಷರಿಕಗೆ ಚಂದ ॥
ವ್ರತಗುಣಶೀಲತಪಸು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲ । ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಸೊನ್ನೆಗಳಂತೆ ।
ಅತಿಶಯದಾತ್ಮಭಾವನೆ ಲೆಕ್ಕದಂತೆಯೆಂ । ದತಿಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು ॥

ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯ, ಸು. 1560

ಈತನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ, ಮನೋವಿಜಯಶಾತ್ಕರ್ಯ, ಮುಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವ

ಶತಕತ್ರಯಟೀಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿದಾನಂದಸಿಂಧು ಎಂಬ ಜಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶತಕ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಾಥನ ಪಂಚಗದ್ಯಗಳ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಬಿಜ್ಜಾವರಪುರಾಧೀಶ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಭೂಪಾಲಕನಿಂ ಪೂಜಿಕನಾದ ಕಾವೇರೀಹೇಮಾವತಿಗಳ ಮಧ್ಯದೇಶದೊಳಗಿರುವ ನಂದಿಯೆಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪ ಚೆನ್ನನಂಜೇಶನ ಕರಜಾತನಾದ ಪರ್ವತೇಂದ್ರನ ಕರಜಾತನು; ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚಾರ್ಯನೆಂದೆನಿಪ ಬೋಳ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಮಂ ತಿಳಿದ ಗುಳೂರ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನ ದಯಾಪಾತ್ರನು. "ಗುರುನಿರಂಜನಲಿಂಗಪದಕಮಲ ಸೌರಭಾಸಕ್ತಷಟ್ಪದ, ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚಾರಸಂಪನ್ನ, ಶೈವಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರಹೃದಯ, ಅಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಕೋವಿದ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರುವಿನ ಗುರುವಾದ ಬೋಳಬಸವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1560 ಆಗಬಹುದು. ಇವನ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂಜನಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ, ಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವ, ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳೆಯುರಾಜ, ಭೋಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 25, ಪದ್ಯ 1535. ಇದರಲ್ಲಿ "ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರನ ಅಪರಾವತಾರವಾದ" ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಚರಿತೆವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಲೊ್ದಂಗಲು ಱಳೆ ತಳಿತುರ್ಪ ಚಿಗುತರ್ಪ ಕಂ ।
ಕೆಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗೊಳಂ ಮಾಪಿನೆಳಗೊಂಬೇಱಳಿ ।
ಪಲ್ಲವವ ಕದುರ್ಪಕಿ ತಣಿಗೊಂಡು ನಲವಿಂ ಕೂಗುತಿಪರ್ಪ ಪೆಣ್ಣೊೀಗಿಲೆಗಳ ॥
ಮೆಲ್ಲುಲಿ ಸುಗಾನರಸದಿಂಪು ಪೊಸಜವ್ವನದ ।
ಚೆಲ್ಲ್ಗೆಗಂಗಳ ಕಾಂತೆಯರ ಲಲ್ಲೆವಾತುಗಳಿ ।
ವೆಲ್ಲ ಸರಿಯಲ್ಲೆಂದು ಸೋಲಿಸಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿಪುರ್ದೀಕಾವ್ಯದ ರಸಂ ॥
ಲಿಂಗತ್ರಯದೊಳೆ ಕಾಲಂಗಳಂ ಮೂಱಿನಱಿ ।
ದಂಗವಿಸಿ ಸಕಲಕ್ರಿಂಯಾವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಂದೆ।
ಸಾಂಗವಹ ಶಿವನಾಮಸಂಹಿತಾಭೂಪದಿಂ ಸದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರದಿಂ ॥

ಪಿಂಗದಾನಂದರಸದಿಂದುಕ್ಕಿಯವ್ಯಯಪ ।
ದಂಗಳಿಂದಿಪರ್ಮಲವೀರಮಾಹೇಶ್ವರನ ।
ಪಾಂಗುವಡೆದೀಕೃತಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿಪುರ್ದು ಜಗಂಗಳೊಳ್ ಚೆಲ್ವಿಸಿಂದೆ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಷಣ್ಮುಖ, ಗಣೇಶ ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಬಸವನಿಂದ ಗೂಳೂರಸಿದ್ಧವೀರೇಶನವರೆಗೆ[2] ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೈಲಾಸ

ಆದಱೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಬೆಳ್ನಗೆ ಪಬಿರ್ ।
ದುದೊ ಶರತ್ಕಾಲದಿಂದುವಿನ ರುಚಿಯೊಟ್ಟೈಸಿ ।
ದುದೊ ವಿಯನ್ನದಿಯುಂಬು ಗಟ್ಟಿಯಾದುವೊ ಪಾರಿಜಾತದ್ರುಮಂ ಪೂತುದೋ ॥
ಸುಧೆ ಬಲಿದು ಹೆಪ್ಪಾದುದೋ ಹಿಮಂ ರಾಶಿಯಾ ।
ದುದೊ ಎನಲ್ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ತೋಱುತಿದುರ್ದು ಪಂಚ ।
ವದನನ ನಿವಾಸ ಪುಣ್ಯಾದ ಕೊೀಶವೆನಿಪ ಕೈಲಾಸಂ ಕಲಾವಿಲಾಸಂ ॥

---

1. 97ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಘಟ್ಟಿವಾಳ, ಮಹಾದೇವಿ, ದಸರ, ಮೋಳಿಗೆಯಮಾರ, ಮುಸುಟಿಯುಚ್ಚಂಡ, ಸಪ್ಪೆಯಯತೀಶ, ತೋಂಟದಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವ, ಗುಳೂರಸಿದ್ಧವಿರೇಶ.

ಬಾಳೆ

ತನುವಿನೊಳ್ ಪೊರೆಯೇಱಿ ಸಂತಸಂಗೊಂಡುಬ್ಬಿ
ಯನವರತ ತಲೆವಾಗಿ ಸತ್ಫಲಂಗಳನೆ ಸ ।
ಜ್ಜನವಿತತಿಗೀವುವಕ್ಕೆ ಯದೆ ರಂಭಾಹ್ವಯಂ ಸಲ್ವುದಲ್ಲದೆ ಭಾವಿಸೆ ॥
ಕನಸುಗಾಣದರ ಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ವೇಸಿಯೆಂ ।
ದೆನಿಸಿಯಮೃತಾಂಗಿ ತಾನೆಂದು ಗರ್ವಿಸುತಿಪ್ಪ ।
ವನಿತೆಗೇಕೀಪೆಸರೆನುತ್ತಿಲ್ಲರಾಡೆ ಬಾಳೆಗಳು ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ಪವು ॥

ಚಾತಕ

ನಲಿದು ಮೇಲಕೆ ನೆಗೆದಮರ್ದ್ಯ ನೇಹದೆ ನೋಡಿ ।
ಸಲೆ ಪಕ್ಕದಿಂ ಪೊಯ್ದು ಚರಣತಳದಿಂದೊದೆದು ।
ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಫೊಳೆದು ಪಾಱುತ್ತೆ ಬೆನ್ನೊಳು ಬೀಱುವಂಬುಧಾರೆಗಳ ಕೊಡಪಿ ॥
ಗೆಲವಾಂತು ಜಂಬುಪುಟದಿಂ ಕೆದಱಿ ಬಾಯಿಟ್ಟು ।
ಜಲಕಣಂಗಳ ನುಂಗಿ ಕೊರಲ ಸಸಿನಂಗೆಯ್ಯ ।
ತೊಲವಿನಿಂದೀಂಟಿ ಬಲ್ಸರಿಯೊಳೆಸೆದುದು ಚಾತಕಮದೊಂದತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂ ॥

ವಂಚಕರು

ನಿರುತದಿಂ ಕಳ್ಳಹೊನ್ನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮುದ್ರೆಯಂ ।
ವಿರಚಿಸಲದಂ ಸರ್ವರೊಲ್ಲೆವೆಂದೆಂಬರಾ ।
ಪರಿಯಂತೆ ಹುಸಿ ಕಳವು ಠಕ್ಕು ಕೊಱಚಾಟಮತಿಮಿಥ್ಯಾವಿಕಾರವೇಷ ॥
ಪರಿಪರಿಯ ದುರ್ಗುಣಂಗಳ ತನ್ನೊಳಿಟ್ಟು ಬಂ ।
ಧುರಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವ ।
ಶರಣರೆಡೆಗೈದಲಾತನ ಮುಖವ ನೋಡರಾತಂ ಸಲ್ಲನವರೊಂದಿಗೆ ॥

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಗೆ ಉಪ್ಪವೆಡಗೀತ ಅಥವಾ ಸುಪ್ರಭಾತ

ದುರಿತಮೆಂದೆಂಬ ಕುಮುದಂ ಕೊಱಗಿ ಮೋಹಮೆಂ ।
ಬುರುತಮಂ ಪರೆದು ಮಾಯೆಯೆನಿಪ್ಪ ಜಾರೆಯೋ ।
ಸರಿಸಿ ಕಡೆಗಂ ಜಾಱಿ ದುರ್ವಿಷಯವೆನಿಸುವ ಚಕೋರಿಗಳ್ ಬದಱಿ ಹೃದಯ॥
ಸರಸಿಜವರಲಿ ಪ್ರಣವಕುಕ್ಕುಟಂ ದನಿದೋಱಿ ।

ವರಭಕ್ತಿರಾಗವೆಂದೆಂಬ ಮೂಡಣಕೆಂಪು ।
ಕರಮೆಸೆಯೆ ಚಿಕ್ಕೂರ್ಯನುದಿಸಿದಂ ಪರಮಸದ್ಗುರುವೆ ನೀನುಪ್ಪವಡಿಸಾ ॥

2 ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 1ಗ, ಪದ್ಯ 1456. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೃಂಗಿಯ ಅವರಾವತಾರವಾದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಚರಿತವು[1] ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗೂಳೂರಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನಿಂದ ಗೂಳೂರಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನವರೆಗೆ 2 ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆಂಗು

ಪಿಂಗದೆ ವಿಬುಧರೆನಿಸಿ ಗುರುಪತ್ನಿಗಳುಪಿ ಲೋ ।
ಕಂಗಳೊಳ್ ಕ್ಷಯರೋಗಿಯಾಡನಂಗದ ರುಚಿಯು ।
ನಂಗವಿಪರೇ ನಿಜೈರತ್ನವೆಂತಪ್ಪುದೆಂದವನಿಸತಿ ತಾನೊಲವಿನಿಂ ।
ಕಂಗೊಳಿಪ ದಿವ್ಯರುಚಿಯಮೃತಮಂ ಪೊನ್ನ ಕಳ ।
ಸಂಗಳೊಳ್ ತುಂಬಿ ಪಲಕ್ಕೈಗಳಿಂ ಸುರಗೆಯ್ದು ।
ತ್ತುಂಗತರದಿಂದೆತ್ತಿಕೊಡುತಿದಪಳೊ ಏನಲ್ ತೆಂಗುಗಳ್ ಶೋಭಿಸಿದುವು ॥

ಕೌಂಗು

ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಪೊಸಕಂಪು ಪಸರಿಸಲ್ ಮಕರಂದ ।
ರಸವೊಸರುತಿರೆ ನಾಡೆ ನಸುವಿರಿದೊಡೆದು ಪೊಚ್ಚ ।
ಪೊಸತಾದ ಪೊಂಬಾಳೆ ವಿಾನಂತಿರೆಸೆಯೆ ನಳನಳಿಸುತಾಗಸವನೆಯ್ದೆ ॥
ಒಸೆದಳ್ಳಿಯುತುಂ ಬೆಳೆದಮರಂ ಕಣ್ಣೆಯಂತೆ ।

---

1. Vol. I, 229.

2 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಸಪ್ಪೆಯಾರ್ಯ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕನ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಒಸವಾರ್ಯ, ಗೂಳೂರ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯ.

ನಿಸದದಿಂದೊಪ್ಪೆ ಮುದನಂಗೆ ವನದೇವಿ ಸಂ ।
ತಸದಿಂ ಪಿಡಿದ ವಿಾನಟಿಕ್ಕಯುದ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಕೌಂಗುಗಳ್ ಕಣ್ಗೈಸೆದುವು ॥

ವಾದ

ಸಡಗರದೆ ಕಪುರ್ದಿಂ ದೇಹಮುಂ ತೊಟ್ಟೆನೆಂ ।
ಬೊಡೆ ನಿಜದಿನಾಕಮರ್ಮಮುಂ ನೀನದೇತಱಿಂ ।
ದೊಡರುಸಿದೆಯಾಕಮರ್ಮಮುಂ ದೇಹದಿಂದೆ ಮಾಡಿದೆನೆನಲ್ಕಾದೇಹಮುಂ ॥
ಪಡೆವುದಕ್ಕಾರ್ಕ್ಕವ ದೇಹದೆ ಕರ್ಮಮುಂ ಮೊದಲ್ ।
ತೊಡದುರ್ ಮಾಡಿದೆ ಬಗೆಯೆ ಬೀಜವೃಕ್ಷನ್ಯಾಯ ।
ದೆಡೆಯಾದುದುಸಿರಲಳವಲ್ತು ಬೀಜಂ ತನ್ನ ತಱಂ ಬಿತ್ತಿಕೊಳುತಿಪುರ್ದೇ ॥
(ಜಗವಿದು) ನಿರುತದಿಂ ಕಾರ್ಯಮಾದುದಱಿಂದದಕೆರ್ಯಾ ।
ಶ್ವರನೆ ಕಾರಣಮೆಂದು ಪೇಱ್ಗಿಂ ಜ್ವಲನನೆಯ್ದೆ ।
ಪಿರಿದುಮಿದೆಱೆಯೊಳಲ್ಲದೆ ಧೂಮವಿರದು ಮತ್ತಾಧೂಮಮುಂಟಾಗಿಹ ॥
ಉರುತರಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಶಿಖಿಯುಂಟೆನಿಪ್ಪುದೇ ।
ಪರಮಸಮ್ಮತವೆನಿಸುಗುಂ ಜಗಮದುಂಟಾದ ।
ತೆಱದಿನೀಶ್ವರನುಂಟೆನಿಪ್ಪುದೇ ಸಿದ್ಧವೆಲೆನಾದಿ ಕೇಳನುರಾಗದಿಂ ॥

3 ಕರ್ನಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ

ಇದು ವಾರ್ಥಕಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 120. ಹಳಗನ್ನಡಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿಘಂಟುರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು. "ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಗೂಢಪದ ತತ್ಸಮಂ ತದ್ಭವಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದನಾಮಗಳನೋರಂತೆ ವಿರಚಿಸಿದೆನೆಲ್ಲಾ ಕವೀಶ್ವರರುದಾಹರಣಸನ್ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತುಱಿವಳರ್ ಗೋವರ್ಕಳೆನೆ ಗೊಲ್ಲರಕ್ಕುಮಾ ।
ತುಱಿವಟ್ಟಿಯರು ಗೊಲ್ಲತಿಯರೆನಲ್ ಗೋಪಿಯರು ।
ತುಱಿಯೆಂಡು ತುಱಿಮುಂದೆಯಕ್ಕು ಗೋಸಮುದಾಯುವಾಕಳೆಂದಕ್ಕು ಕಂದು ॥
ಕಱಿವಕ್ಕು ವತ್ಸದೊಳು ಹೋರಿಯುಡೆಯೆಮೆಂದೆನ ।
ಲ್ಕಱಿಯು ಗೋಮಯವದೆಂದು ಯರಣವೆಸರದು ನೋಡೆ ।

ಕಲಿವಿನ ಸಗಣಮಕ್ಕುಮಾಂಗೊಳಲೆನಲ್ಕೆಯಾವಿನ ಕೊಳಗು ತಾನೆನಿಕ್ಕುಂ ॥

4 ಮನೋವಿಜಯತಾತ್ಪರ್ಯ

ಇದು ಗುರುಬಸವನ (ಸು. 1430) ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಇದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

5 ಮಗ್ಗೆಯವಾಯಿದೇವಶತಕತ್ರಯಟೀಕೆ

ಇದು ಮಗ್ಗೆಯವಾಯಿದೇವನಿಂದ (ಸು. 1430) ರಚಿತವಾದ ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ, ಶಿವಾಧವಶತಕ, ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಶತಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವನೆನಾಂ ಮಗ್ಗೆಯವಾಯಿದೇವಪ್ರಭುವಿನಿಂ ನಿಮಿಷತಮಪ್ಪ ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಪಾದಕವಪ್ಪ ಶತಕತ್ರಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧಮುಂ ಸಮಸ್ತಶಿವಗಣಂಗಳಱಿದಾಜರಿಸಿ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರಾಗಲೆಂದು ಶಬ್ದಾರ್ಥಂಗಳನೆಲ್ಲರವಂಱಿತೆ ಕನ್ನಡಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುಂ ಮಾಡಿದಪೆಂ.

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಶಿವಯೋಗಿಜನಮನೋನಿಲಯಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನಲಿಂಗಚರಣ ಸರಸಿರುಹಸೌರಭಾಸಕ್ತಮತ್ತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗ ಸನ್ಮಾರ್ಗಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಪರಮಸುಜ್ಞಾನಸತ್ಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತ ಭಕ್ತಿಭರಿತಾಂತರಂಗ ಪ್ರಣವಪೂರ್ವಕಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಿತಮಂಜುಳಭಾಷಾವಿಲಾಸನಪ್ಪ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನೇಶಿಕನಿಂ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರಪ್ರತಿಪಾದಕಶತಕತ್ರಯಮಹಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನದೊಳ್

ಬಾಹುಬಲಿ- ಸು. 1560

ಈತನು ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ಕರ್ನಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾದ್ರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣವಾರಾಣಸಿಯೆಂಬ ಶೃಂಗೇರಿ ಇವನ ಸ್ಥಳ. ಇವನ ತಂದೆ ವಣಿಜಶಿರೋಮಣಿ ಸಣ್ಣಣ್ಣ; ತಾಯಿ ಬೊಮ್ಮಲದೇವಿ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಅಧಿಪತಿ ಶಾರದಾಮೂರ್ತಿ ನರಸಿಂಹಯತಿರಾಯನು ಸರ್ವತೋಭದ್ರವೆಂಬ ದೇಗುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಆ ನರಸಿಂಹಭ

ರತಿಯ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನೆನಿಸಿ ಕೆಲವನೆಸಿಂಹಾಸನದೊಳು ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣೆ ತೆಂಕಣರಾಯ ಜಿನಭಕ್ತ ಭೈರವೇಂದ್ರನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಕೀರ್ತಿ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಪಂಚಮಿಕಾಕಥೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬರಲು ಕವಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದನ್ನು ಚರಿತೆಯುಮಾಡು ಎನಲು. ಕವಿ ಅರಸನ ಮತ್ತು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಪಂಚಮಿಕಾಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು.

ಬಾಹುಬಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವನು ಮೃತನಾಗಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಂತೆ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಧರಣಿಯೊಳೀಕೃತಿಯ ದೋಬ್ಬಲಿಕವಿ ತಾನು | ವಿರಚಿಸಿ ತುದಿಯೊಳಂತರಿಸೆ |
ತರಳನಹುದು ನಾನು ನಾಯಕಾತಿಶಯುಬಿ | ತ್ತರಿಸಿದೆನಿದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗೆ ||
ಇದು ಪುಣ್ಯಕಥೆಯಂತರಿಸಿತೆಂದಾನು ಪೇಳಿದೆನು

ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿ ಕೃತ ಎಂದಿದೆ; ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಮಾತ್ರ ವರ್ಧಮಾನಕೃತ ಎಂದಿದೆ. ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಭಾಗದಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದವನು ವರ್ಧಮಾನನೆಂದೂ ಇವನು ಬಹುಶಃ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮಗನೆಂದೂ ಇವನು ಬರೆದ ಭಾಗವು ನಾಯಕಾತಿಶಯವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೇ| ಪಾಠಕರು[1] ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ ಶಕ 1507 ತಾರಣದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1584 ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅವು ದೋ ಒಂದು ಓಲೆಯಪ್ರತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿ ವರ್ಧಮಾನನಿಂದ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲವು ವರ್ಧಮಾನನದಾಗಿಬಹುದು. ಬಾಹುಬಲಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು, ಇವನು ಹೇಳುವ ಶೃಂಗೇರಿಯ ನರಸಿಂಹಭಾರತಿ 1557 ರಿಂದ 1573 ರವರೆಗೆ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರಬೇಕು

ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ, ಸಂಗೀತಸುಧಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರಮ ಎಂಬ

---

1 *Indian Antiquary*, 1911, 16.

ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಭೇದಿಸಿ ಸತ್ಕಥೆಯನು ಕನ್ನಡಕೆ ತಾ | ನಾದಿಗನೆನಿಸಿ ಲೋಕದೊಳು |
ಆದಿತೀರ್ಥೇಶಕಥೆಯ ವಿಸ್ತಾರವ ಮಾಡಿ | ದಾದಿಹಂಪನೆ ಪೊಗಳುವೆನು ||
ವಿಬುಧಜನಸ್ತುತ್ಯ್ರೀವೀರದೋರನ | ಸಭೆಗೆ ಮಂಗಳಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನಿಪ ||
ಶುಭಗುಣಚರಿತೆ ಕಲ್ಯಂತಿಕೆಯರ ಪೊಗಳ್ವೆ ನಾ | ನಭಿನವವಾಗ್ದೇವಿಯರ ||
ಚಂದ್ರಜಿನನ ಕಥಾರಸಾಬ್ಧಿವರ್ಧನ | ಚಂದ್ರನೆನಿಸಿದಗ್ಗಳನ |
ರುಂದ್ರಕಲೆಗಳೆನ್ನೊಳು ತೋರ್ಕೆ ನಿಜಯಶ | ಶ್ಚಂದ್ರಿಕೆ ಪಸರಿಸೆ ಜಗವ |
ಸುಡಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನು ಲೀಲಾವತಿ | ಗಿಡಿಸಿ ಕಪ್ಪನು ಕೀರ್ತಿ ಜಗವ |
ಎಡೆಗೊಂಡ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಬಂ|ದೆಡೆಗೊಳ್ವುದೆನ್ನ ಚಿತ್ತದೊಳು ||
ಜನ್ನನೊದವು ಗುಣವರ್ಮನ ಚಾತುರ್ಯ | ರನ್ನನ ಗುಣ ಪೊನ್ನನಿಂಪು |
ಎನ್ನಯ ಮತಿಮಣಿದರ್ಪಣವನು ಪ್ರ | ಸನ್ನಾಕೃತಿಯನ್ಮೈದಿಸುಗೆ |
ಜ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಗೆ ನೊದಲಿಗ ಸಲೆ ವಾದಿ ! ವ್ರಾತಭಯಂಕರನೆನಿಪ !
ಖ್ಯಾತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯರ | ಪ್ರೀತಿ ಮಿಗೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಆಶ್ವಾಸ 8, ಸಂಧಿ 32, ಪದ್ಯ 3600, ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 6000. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೊನ್ನು ತೃಣವೆಂದು ಬಗೆದು ಕರ್ಮವ ಕೆಡಿಸಿ ಒಂದುಪವಾಸಫಲದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಂಪದವ ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾಗಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪುರುಷನ ಚರಿತ್ರ ಮು | ತ್ತಿದು ಭವವಾರ್ಧಿಗೆ ಭೈತ್ರ |
ಇದು ಪುಣ್ಯಸಸ್ಯಂಗಳಿಗೆ ಸುಕ್ಷೇತ್ರ ತಾ | ನಿದು ಕರ್ಮಭೂಜಲವಿತ್ರ ||
ಪೊಸದೇಸಿಯ ನೆಲೆವೀಡು ರಸಿಕರ ಕರ್ಣರಸಾಯನ.

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಪರಮಪುರಾಣಕಥೆಗಳ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಗಣಧರನೆನಿಪ ಕವಿವರ, ಮೋಘ್ಮಿ, ಕುಮುದೇಂದು, ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ, ಅಕಳಂಕ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ

ತನ್ನ ಪರಮಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಗುರು ಶಾಂತಕೀರ್ತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪದ್ಮಾವತಿ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಣಯಕ್ಷ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ---

ಇದು ವಿದಿತವಿವಿಧಪ್ರಬಂಧವನವಿಹಾರಪರಿಣತ ಜಿನವದನಕುಲಶೈಲೋಚ್ಚಯೋದ್ಭುತಪ್ರವಚನಗಂಗಾತಟೋಪರಂಜತ್ಪುಂಜಾಯಮಾನಾನೂನಪುಣ್ಯೈಕತಪ್ರಿಯ ವಿಬುಧಜನಸ್ತುತ್ಯಸತ್ಕೃಜಿತಪ್ರಕರ ಕವಿರಾಜಹಂಸಬಾಹುಬಲಿಕವಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ನಾಗಕುಮಾರಚರಿತಪುರಾಣದೊಳ'

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿಮಾತ್ರ ಬಾಹುಬಲಿಕವಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಕವಿ ಎಂದಿದೆ.

ಕರ್ಣಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾದ್ರಿಯಬಳಿ ಇರುವ ಸರೋವರದ ದಕ್ಷಿಣತೀರದ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಬಸ್ತಿಯ ಮುಂದಣ ಕಂಭದಮೇಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಕೃತಿಗೆ ನಿರ್ವಘ್ನದಾಯಕನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಕವಿ

ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಿಹ ಮುತ್ತು ವಸ್ತುಕ ಪರ್ಣಕ | ಚಿಪ್ಪ ಕಳೆದು ಸರಗೆಯ್ದ |
ಸುಪ್ಪಾಣಿಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೆಂದೆನಿಪೊಂ | ದೊಪ್ಪದೋಱಿದೊಡವ ಕವಿಯೇ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಚಿತ್ತ ಜರತಿದೇವಿಯರಾಡುವ ಪೊನ್ನ | ನೆತ್ತ್ರದ ಹಲಗೆಯೊ ಮೇಣಾ |
ಎತ್ತಿ ಬಿಚ್ಚಿದ ಜೀಸಣಿಗೆಯೊ ತಾನೆನಿ | ಸಿತ್ತು ನುಣ್ಬೆನ್ನು ಮಾನಿನಿಯ ||
ಉಡದೆ ತೊಡದೆ ನೋಲಿಪ ಕಡುಚೆಲ್ವನು | ಮಡಗಿದ ಬಿದಿ ತನ್ನೊಳೆಂದು |
ಮಡದಿಮಣಿಯ ನುಣ್ಬೆನ್ನೀಱಿದವಯವ | ದೊಡನೆ ಸೆಣಸಿ ಮೀಱಿತಿಹುದು ||
ಪೊಗಡಂದಿರನಿಗೊಪ್ಪಂಬೆತ್ತ ವಟಫಲ | ಮೊಗಲಕ್ಪ್ಪಿಟ್ಟಗೆ ರನ್ನದೊಡವು |
ಮೊಗರಸವಾಧಿಗೆ ವಿದ್ರುಮಲತೆಯೆನೆ | ಸೊಗಯಿಪುದವಳ ಚೆಂದುಟಿಯು ||
ಚಂದಿರ ಪಾಲ್ಗಡಲಿಂ ಬಪರ್ಂದೊಡ | ವಂದ ಮುತ್ತುಗಳೊ ಮೇಣಮೃತ |
ಬಿಂದುಗಳೊ ಕಠಿನವಾಂತುವೊ ತಾವೆನಿಸಿಹು | ವಿಂದುಮುಖಿಯ ರದನಗಳು ||
ಪೊಗಡಾವರೆಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ಬಂದು ಸಂಪಗೆ | ಮುಗ್ಗುಳೆಂಬವಳ ನಾಸಿಕವ |
ಮಿಗೆ ಕಂಡು ಪೆಱಿಸಾದರ್ ಮಱಿದುಂಬಿಗಳೆನೆ|ಸೊಗಯಿಸಿಹುವು ಪಜ್ಜೆಗುರುಳು||

ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಸು. 1560

ಈತನು ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಮುರಿಗೆಯಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಂ "ಪ್ರಭುರಾಜಂ ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರನಾಗಿ ಬಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು" ಎಂಬ ಬಂದು ಹಳೆಯ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲೇಖಕನ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಈತನ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇವನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರನೇ (ಸು. 1530) ಆಗಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ನಾವುನಿರ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿ ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 9, ಪದ್ಯ 753. ಇದಕ್ಕೆ ಹವಿಮ್ಮಾರಕಾವ್ಯ, ಮನುರಾಜನ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಹಾರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಹವಿಮ್ಮಾರಪುರ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಶಿಲಾಪುರ (ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು) ಎಂಬ ನಗರಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿಯ ಮಗ ಹವಿಮ್ಮಾರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಮನುರಾಜ, ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವನು ಶರಣರಿಗೂ, ಪ್ರಭುರಾಜನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮು, ಬಸವ ಇವರುಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಮತ್ತು ಬಿಜ್ಜಳನ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ನವನಂದರುಂ ದಶಗುಪ್ತರುಂ ವಿಂಶತಿಮೌರಿಗಳುಂ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿರಾಜೇಂದ್ರರುಂ ವಿಂಶತಿಚಾಳೋಕ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳವರನ್ವಯೋದ್ಧರಣ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿರಾಜ ಸಂತಾನಮನುರಾಜಂ.

ಗೋಹಿಲರಾಜಗಣುಗಂ ವೀರಬಿಜ್ಜಳಂ ತಕ್ಕುಮೂರಕಂ ಹೆಮ್ಮಡಿರಾಯಂ ತದಾತ್ಮಜಂ ಪೆಮ್ಮಡಿರಾಯಂ ತನ್ನಂದನಂ ಚಾಳೋಕ್ಯಂ ತತ್ಪುತ್ರಂ ಬಿಜ್ಜಳಂ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದಾ ನೆ:

ರಸಭಾವಚಿತ್ರವರ್ಣಿತ | ದಸಮಾಯತತಂತ್ರದೃಷ್ಟಿನೀತಿವಿಶಾಲೋ |
ಲ್ಲಸದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾರ್ಥಂಗಳ | ಪಸರಂ ಪಮ್ಮಾರವೀರಕಾವ್ಯಂ ಭವ್ಯಂ ||
ಪದಿನೆಂಟುದೋಷದೂರಂ | ಪದಿನೆಂಟುಂ ವರ್ಣವಿಳಿತನವರಸಭರಿತಂ |
ಸದಮಳಯುಕ್ತಿಗೆ ಯತ್ನಂ | ಪದಬಂಧದ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಕೃತಿಕಠಿರತ್ನಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವೃಷೇಂದ್ರ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಷಣ್ಮುಖ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಮಧುಭಂಜನಾಜ್ಞೋದ್ಭವಪುರಂದರಪುರೋಗಮನಾನಾಸುರೋರಗನಿಕರ ನವೀನಸುರುಚಿರಪ್ರಚುರಾನರ್ಘಮಣಿಗಣಖಚಿತರಚನೋತ್ತುಂಗಶೃಂಗಾರಸಾರಕೋಟಿ ಕೋಟೀರಸ್ಫಾರರುಚಿಕದಂಬಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಿಮಳವಿಳಸಿತನಖಮುಕುರರಾಜಿರಾಜಿತಸ್ಫುರ ಣಚರಣಾರವಿಂದಚಂದ್ರಶೇಖರಪರಮಶಿವಶರಣ ರಾಜೇಂದ್ರಪಮ್ಮಾರವಿಕ್ರಮಾತುಳಪ್ರ ಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ವರನಿಧಿಪಂಚಕಮಂ ಸು | ಸ್ಥಿರದಿಂದಂ ತಳೆದುಮುಳಿದ ನಾಲ್ಕಂ ಬಯಸೀ |
ಶ್ವರಸಖನೂಗರ್ಕಂ ದಾಳಿಯ | ನಿರದೆಯ್ದುವತೆಱಿದೊಳಬ್ಧಿ ಮೊರೆದುದು ಪೆಂಪಿಂ ||

ನಾಡು

ಓಡೆಂಬುದು ಪೇಡೆಂಬುದು | ಕಾಡೆಂಬುದು ಭಾಂಡಶಕಲಪಕ್ಕಣದವದೊಳ್ |
ಕೂಡಿದ ನುಡಿಯಲ್ಲದೆಯಾ | ನಾಡೊಳಗಿಲ್ಲಡಱಿ ಸೊಬಗು ಕಡುಜೋದ್ಯತರಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರ

ಗಗನಾರವಿಂದವೃಂದವೊ | ಮಿಗೆ ಗಗನದ ಬಹುಳಲೋಚನೌಘವೊ ಗಗನಾ |
ಪಗೆಯ ಜಲಕಣಕದಂಬವೊ | ಮುಗುಳಾದುದೊ ಗಗನಮೆಂಬ ಕಡಬದ ಮರನೇಂ||

ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು

ಆಣೆಯುರದ ತೊಳಚಿಗೊರಪಿನ | ಮಣಿದೊಡವಿನ ಪೆಡಗೆಪಾಗುದಡಿದೋತ್ರದ-ರು |
ಕ್ಷಿಣಿಯೆಱೆಯಗುಱುಪಿನಗ್ಗದ | ಪಣೆಗೋಡಿನ ಹಂಡಹುಂಡವುಟ್ಟಿಗರಿಸೆದರ್ ||

ಶಂಖ

ಪಲಬಗೆಂ ಸೆಱುವೋದರೆನ್ನ ಕುಲದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿರ್ದವರ್ ಬಿಟ್ಟು ತಾಯ್ |
ನೆಲೆಗೆಟ್ಟಳ್ ಕಡುಸುಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟನಳಿಯುಂ ಬಾಯಿಕ್ಕಿ ಕೊಗಿಕ್ಕುನಾ |
ತಲೆಮೂಗಿಲ್ಲದ ಬಂಧುವಂತನುಱುವೆ ವೈಕುಂಠಂಗೆ ನಂಟಾಗಿಯುಂ |
ಸಲೆ ಕೆಟ್ಟಂ ಪೊರೆ ಶಂಭು ಎಂಬ ತೆಱದಿಂ ಶಂಖಾರವಂ ರಾಜಿಕುಂ ||

ಹವ್ಯಾಕ

ನತರಾಗದಹಿತರಾಜ | ಗತಿಭೀಕರಪುಂಡರೀಕನಿಳಯಮನೀಪಂ |
ನತರಾಗದ ಹಿತರಾಜ | ಗತಿಭಾಸುರಪುಂಡರೀಕನಿಕರಮನೀಪಂ ||
ರಾಜಕಳಾಲಂಕಾರಂ | ನೈಜೇಂದ್ರಿಯಸರಸಧವಳವರ್ಣಿತಮೋಹಂ |
ಭ್ರಾಜಿತನುತಿಹಿತಪದಸಂ | ಯೋಜಿತಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರಕೌಮುದಿನಾಗಂ ||

ಚತುರ್ವಿಧಾರ್ಥಂ ||

ಪಿಶುನ

ಪೊಗರಿಂಪುಸುಣ್ಪುಪೆಂಪಿನ | ಸೊಗಸಿನ ರಸಭಾವಚಿತ್ರಸದಲಂಕಾರಾ |
ದಿಗೆ ಸಲ್ವ ಜೆಲ್ವ ಕಾವ್ಯದ | ಒಗೆಯುಱಿಯುದ ಪುಚ್ಚಗುನ್ನಿ ಕೂಗಿದೊಡಕ್ಕೇ ||

ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ ಸು 1560.

ಈತನು ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನ (ಸು. 1530) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಷಟ್ಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಂದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಇವನಿಗೆ ಮಹಾಂತಯ್ಯ, ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಇವನು ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಆ ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1560 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈತನ ನಾಂದ್ಯವು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯ 25. ಇವು ಸಂಧಿಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಕರುಣಶೇಷಂ | ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಿಜಜೋಳಬಸವನ |
ಶುದ್ಧಮಾದ ಪ್ರಸಾದಸೇವೆನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿಡರ್ ||
ಉದ್ಧವಾದಾಗುರುವಿನಿಂ ಸಲೆ | ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಿಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನ |
ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿ ಬೆಳೆಪ ಮುರಿಗೆಯದೇವ ಪಾಲಿಪುದು ||

" ಮುರಿಗೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿದ ನಾಂದ್ಯ " ಎಂದು ನಾನಾ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ 24 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬೊಮ್ಮಂ ತಿಮ್ಮಂ ಹಮ್ಮಿನದೇವಂ | ತಮ್ಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸದಭವನ ಬರವಂ ।
ಗಮ್ಮನೆ ಪಡೆದುಱೆ ಪುಟ್ಟಂ ಪೊರೆಯಂ ಕೇಡಂ ಮಾಡುವರಾ ॥
ಬೊಮ್ಮಂ ತಿಮ್ಮಂ ದಮ್ಮಂ ದಕ್ಷಂ | ಕಮ್ಮಂಗಣೆಯಂ ನೊದಲಾದುಗ್ಗಡ |
ಹೆಮ್ಮೆಯದೇವರ್ ಬಿಮ್ಮಱಿದಱಿದರ್ ನಿಮ್ಮಿಂದಸಮಾಕ್ಷಾ ॥

ಕೆಂಪಿ ನಂಜಯ್ಯ. ಸು. 1560

ಈತನು ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರನ (ಸು 1530) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ನಾಂದ್ಯವೆಂಬ ಒಂದು ಷಟ್ಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಒರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 24. ಇದಕ್ಕೆ ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರದ ನಾಂದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ,

---

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಸು 1560

ಈತನು ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕ, ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. "ಶ್ರೀವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಂಘ್ರಿಸರೋ ಜಾತಮಧುರಂದಪಾನಮುದಿತೇಂದಿಂದಿರ, ವಿದ್ವತ್ಕವಿ, ಸ್ವಯಶೋಜಿತಮುಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನ, ಪರಿಹೃತಪರಮತ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಶಾಂತಲಿಂಗ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 113 ವೃತ್ತಗಳೂ 2 ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿವಪಾರವ್ಯವನ್ನು

ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೀಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ಶ್ರುತಿಸೂಕ್ತಿರತ್ನಮಾಲಾಸ್ತುತಿ, ವೇದಾಂತಸಾರಾರ್ಥದಿಂ ದೆಸೆದಿಪ ಶತಕಂ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ--

ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕಂ ಮೈ | ಷ್ಮವವಾಗದ್ವೈತಿಕಮಿಳಗಳ ಹೃಚ್ಛಲ್ಯಂ |
ಪ್ರವರಶಿವಭಕ್ತಪರಿಷ | ದ್ಭವನದೊಳಿದು ಬೆಳಪ ರತ್ನದೀಪಿಕೆಯೆನಿಕುಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಶತಕದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಹರಿಯುಂ ಕಟಿಸೆ ಕಂದಿಸುತ್ತೆ ವಿಧಿಯುಂ ನಿತ್ರಾಣಿಯುಂ ಮಾಡಿ ದಿ |
ಶ್ವರರಂ ಬೆಂಬಿಡದಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸುಡುತುಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಮುಖ್ಯಾಮರಾ |
ಸುರರಂ ತುತ್ತುತೆ ಬಪರ್ ಘೋರವಿಷಮಂ ಕಂರಾಗ್ರದೊಳ್ ತಾಳ್ದ ಶಂ |
ಕರ ನೀನೊಪ್ಪಿರೆ ಬೇಱುದೇವರೊಳರೇ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾ ||

ಕೆಲಬರ್ ಕರ್ಮವೆ ಕರ್ತೃವೆಂದು ನುಡಿವರ್ ಕರ್ಮಿಪರ್ ಕಳ್ಪಿಪರ್ ಕಳ್ಸಂಗೆ ಸಂ |
ಚಲಿಯುಂ ಬಂಧಿಸುತಿಪ್ಪುದೇಂ ಕಳವೊ ಆಜ್ಞಾಕರ್ತೃ ಬೇಱೊರ್ವನೋ ||
ಫಲಮುಂ ಕರ್ಮಿಗೆ ಜಾಡ್ಯಕರ್ಮಮದು ತಾನೇನೀವುದೇ ದೇವ ನಿ |
ನ್ನೊಲವಿಂದಲ್ಲದೆ ತತ್ಫಲಂ ಲಭಿಪುದೇ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾ ||
ಅನಲಂ ತಮ್ಮಯ ದೇವರೆಂದು ಭಜಿಪರ್ ನಿಚ್ಚಂ ದ್ವಿಜಕರ್ಣಕ್ ನಿಕೇ |
ತನಮುಂ ತಾನದು ದಳ್ಳಿಸುತ್ತೆ ಸುಡಲಯ್ಯೋ ಕೆಟ್ಟವೆಂದಂತದಂ ||
ಕನಲುತ್ತಾಗಳೆ ಕೂಡೆ ನಂದಿಸುತೆ ದೈವದ್ರೋಹಮುಂ ಮಾಟ್ಪಿರಾ |
ಜನುಗಗ್ಗೈತ್ತಣ ಭಕ್ತಿಭಾವನಿಯಮುಂ ಶ್ರೀಚನ್ನಮಲ್ಲೀಶ್ವರಾ ||

2 ಗರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ

ಮೂಲಗ್ರಂಥವಾದ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರವು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನಿಂದ (ಸು. 1160) ರಚಿತವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಲಿಂಗಪ್ರಣವಸಂಯೋಗಸ್ಥಲದ ತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.[1] ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು "ಗುರುಶಾಂತಲಿಂಗನೆಡಿದಾವರೆಯ ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಯಱುಸಿದೆಂ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತಲಿಂಗನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ---

1 Vol. I, 158.

ಆಂದಿನ ಹರಗುರುವಾಕ್ಯದೆ । ಹೊಂದಿದ ಶಿವಯೋಗಸಾರವಾತುಲತಂತ್ರಂ ।
ಕಂದಪದಗ್ರಂಥಶ್ರುತಿವೃ । ತ್ತಂಗಳ ಗುರುಶಾಂತಲಿಂಗ ತಾನಱಿದಿಕುಱಂ ॥

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಇದೆ---

ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನರ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ನಿಜಹೃದಯ ।
ದಲ್ಲಿ ತಳೆದಗಲದಿರು ಮಗನೆ ಎಂದು ಚೆನ್ನ ।
ಮಲ್ಲನನು ಸಲಹಿದಿಗಿ ಗುರುವೆ ॥

ಶಾಂತೇಶ. 1561

ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಶೂಲನು ನಡರಿದ ಗುರುಭಕ್ತನನ್ವಯದೆ ಹುಟ್ಟಿ ವಾತೂಲಕ್ಕೆ ಟೀಕಂ ಬರೆದು ಗಣ ಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯಂ ರಚಿಸಿದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣನ(ಸು. 1475) ಪೌತ್ರನಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾರ್ಟಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ಬಸವಪೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ (1513) ಮಗನು. ಈ ಮಲ್ಲಣ್ಣನು "ವಿಮಲಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯನ (ಸು. 1470) ಪದಕಮಲಷಟ್ಪದ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಲ್ಲಣ್ಣನಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತ ಎಂಬ ಮಗನು ಇದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಮಗನೇ ಬಸವಪೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನೆಂದೂ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ (1530) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಾಂತೇಶನಿಗೆ ಶಾಂತದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರು ಗಣೇಶ್ವರ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು "ಪಚ್ಚೆಯಕಂತೆಯಾರ್ಯನ ಕರಕಮಲದೊಳ್ ಜನಿಸಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಂಘ್ರಿಯನರ್ಚಿಸುತ್ತಂ" ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ ಚಂದ್ರಶೇಖರಗುರುವಿನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಗುವ್ಮಳಾಪುರದ ಶಾಂತೇಶನಂಘ್ರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು, ಶಕ 1483 ದೌರ್ದ್ರಿಯಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1561 ರಲ್ಲಿ--ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ " ನಿರುತದಿಂ ಚಕೌಷಷ್ಟಿಶೀಲದಿ ತಾನಾಚರಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕೊಂಡಾಡಿ ಶಿವನಂ ಸ್ತುತಿಸಿದ " ಬಾಲ್ಯರಿಕೆಸೋಮನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 000. ಇದರಲ್ಲಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಯತಿ ಹರದನಹಳ್ಳಿಯ ಗೋಸಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು; ಶಿವಗಂಗೆಗೆ ಬಂದು ಕಗ್ಗೆರೆಯ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಿಣೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತೋಂಟದೊಳಗೆ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದನು; ಶಿಷ್ಯನಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಗೆ ಭುವನಕೋಶ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿಚಾರ, ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆಗಳು, ಷಟ್ಸ್ಥಲಕ್ರಮ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ತಾನು ಕೇಳಿದ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೆಸಸಲು ಕವಿ ಅದೇಮೇರೆಗೆ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ "ಶಂಕರಗುರುಕಾಲಾಂಬುಧಿಪೂರ್ಣಸಿಮುಕದ" ನಾದ ಸಿದ್ಧೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ಭೃಂಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಶುಕಪಿಕಾಳಿಯ ರಾವ ಕರ್ಣಕೆ | ಸುಕರದಿಂ ತಂಗಾಳಿ ಗಾತ್ರಕೆ |
ಸಕಲಮುಂಜುಳದಾಮ್ರಪಲ್ಲವರಾಗ ನೇತ್ರಕ್ಕೆ ||
ಪ್ರಕಟಫಲರುಚಿ ಜಿಹ್ವೆಗಂ ನಾ | ಸಿಕಕೆ ಕುಸುಮಾಮೋದವೆಸೆಯಲ್ |
ಮಕರಕೇತನಸಖನೆನಿಪ್ಪ ವಸಂತನೆಯ್ತಂದಂ ||

ವನ

ತಿಳಿಗೊಳಂಗಳ ನಡುನೆ ಮೂಡಿದ | ನಳಿನಕೈರವಕೆಱಿಗ ಝುಂಕರಿ |
ಪಳಿಗಳಿಂದಂ ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯ ತೆಕ್ಕೆಯಿಂ ಮತ್ತೆ ||
ಬಳಸಿ ತೋಱಿಪ ಮಾವುರಂಗಳೊ | ಳೆಳಸಿ ಕೂಗುವ ಪಿಕನಿಕರದಿಂ |
ಗಿಳಿಯ ಸವಿನುಡಿಯಿಂದ ವನವಂತಲ್ಲಿ ರಾಜಿಪುದು |

ಕೈಲಾಸ

ನೆಟ್ಟನಘಮುಂ ಸುಟ್ಟ ಶರಣರ | ಕೊಟ್ಟ ದುರಿತಘರಟ್ಟ ಪುಣ್ಯದ |
ದಟ್ಟ ಸುಖಮುಂ ಬಿಟ್ಟ ಸುಜನ | ಗಟ್ಟ ಕರುವಿಟ್ಟ ||

ದಿಟ್ಟಕೀರ್ತಿಯ ಪಟ್ಟ ಪೂಜ್ಯದ । ತಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿನ ಬಟ್ಟಮುತ್ತಳ ।
ವಟ್ಟ ಹರ್ಷದ ಘಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯಬೆಟ್ಟ ರಂಜಿಪ್ರದು ॥

ಯಮಕ

ರಾಜತಾಚಲಿತಾಹಿತಾಹಿತ । ಬೀಜಬೀಜಸುರಾಸುರಾಸುರ ।
ಭೂಜಭೂಜನತಾನತಾನತ ಭೂರಿಭೂರಿಗಿರಿ ॥
ಮಾಜನಮಾಜಸಮಾಸಮಾಸಮ । ನೈಜನೈಜಗುಣಾಗುಣಾಗುಣ ।
ಗೋಜಗೋಜಸಖಾಸಖಾಸಖ ಶರಣು ದೇಶಿಕನೇ ॥

ನಿರೋಷ್ಠ್ಯ

ಜಯು ಚರಾಚರರಕ್ಷ ದೃತಗರ । ಜಯ ಜಟಾತಟೀಸಿತಸಿತಕರ ।
ಒಯ ಜನಾರ್ದನನೇತ್ರಚರಣನಿರಾಚಿತಂಗಗತ ॥
ಜಯ ಜೆತಾಂತಕ ಜನನಕೃಂತಕ । ಒಯ ಧನೇಶಸಹಾಯ ಹರಿಹಯ ।
ಜಯ ನತಾಧಿಕಶಾಂತಿದಾಯಕ ಶಾಂತ ನಿಶ್ಚಿಂತ ॥

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಎಲೆಶಿವನೆ ನಿನ್ನೊಡದ ಕಣ್ಣೀ ।ಶಿಲೆಯ ಕರಗಿಸುತಿಪ್ಪುದಸ್ಥಿರಂ ।
ಒಲದ ನಯನನೆ ಕಲ್ಲೊಳುಷ್ಣವನೈದಿಸುತ್ತಿಕ್ಕುಂ ॥
ಜ್ವಲನನಯನನೆ ಕಾಮಕಾಲಾ । ದ್ಯಲಘುಖಿಳರಂ ದಹಿಪುದೆನುತಂ ।
ಜಲಿಸದೆಂತಗರಾಒನಿತ್ತನೊ ದೇವಿಯಂ ನಿನಗೆ ॥

ಎಳಮಲೆಯಗುರುಶಾಂತದೇವ ಸು. 1565

ಈತನು ಶರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯ ವಚನ; ಷಟ್ಸ್ಥಲಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ: ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತತ್ಕೃತವಲ್ಲ; ಇತರರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸಂಪಾದನೆಯುಚೆನ್ನಂಜೆದೇವನ (ಸು. 530) ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 565 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಸ್ತೋತ್ರದವಚನವೂ ಲಿಂಗವಿಕಳಾನಸ್ಥೆಯವಚನವೂ 110 ವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ; ಉ

ಳಿದುವುಗಳ ವಚನಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಮಂತ್ರ, ಪಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ತ್ವವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ 1567

ಈತನು ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಕನಕಗಿರಿಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ತಂದೆ ಅಕಲಂಕ. ಇವನಿಗೆ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲದೆ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಚಂದನವರ್ಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ಸಂದ ಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು । ಚಂದನವರ್ಣ ಮಧ್ಯದೊಳು ।
ಸಂದುದು ಕಡೆಯೊಳು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿದೇವರಿ । ನ್ನೆಂದೆಂಬ ನಾಮ ಲೋಕದೊಳು ॥
ಈತೆಱದಿಂದೊಳು ಮೂಱುನಾಮವ ತಳೆದ ಮ । ಹ್ಯಾತನೊಲಿದು ಪೇೞ್ದಿದನು ।

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1488 ಪ್ರಭನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ವಿಭವದಲ್ಲಿ (1567) ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 1312. ಇದರಲ್ಲಿ "ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಾಗಿ ಕಾಮನ ಗೆಲಿದ" ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆರ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆ ಎಂದು ಜೈನೋತ್ತಮರು ವ್ಯಾರ್ಥಿಸಲು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆನಂತರ ಭದ್ರಬಾಹುವಿನಿಂದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ[1] ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

---

1 ಭದ್ರಬಾಹು, ಗುಣಭದ್ರ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಇಂದ್ರನಂದಿ, ಮಹಾನಂದಿ, ಸಿಂಹಣಂದಿ, ವೀರಣಂದಿ, ವೀರಸೇನ, ನಯಸೇನ, ವೀರಾಚಾರ್ಯ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ಶುಭಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಕೊಂಡಕುಂದ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತ, ಅಕಲಂಕ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಪ್ರಭೇಂದು, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ.

ತನುದೋಷಕೆ ವೈದ್ಯ ವಚನದೋಷಕೆ ಶಬ್ದ | ಮನದೋಷಕೆ ತತ್ವವನು |
ಜನಕಱಿಹಿದ ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದರ ಪಾದ | ವನಜಕ್ಕೆ ನಾನೆಱಗುವೆನು ||

ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1570.

ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ; ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರದವನು ; ಹೊಮ್ಮಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿ ; ಕಂದಾಡೆಯಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು ; ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯನ ತಮ್ಮ; ಅಪ್ರಮೇಯದೇವರ ಭಕ್ತ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1663ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1570ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 10. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ—ಸಕಲಪುರಾಣಸಾರಭೂತವೂ ಮಹೇಶ್ವರನಾರದಸಂವಾದವೂ ಪನ್ನೆರಡುಸಾವಿರಸಂಹಿತೆಗಳುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾಧ್ಯಾಯಪರಿಮಿತವೂ ದ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಎಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿ " ಸರ್ವಜನರ್ಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕಭಾಷಾರಚನೆಯಿಂ " ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತವಿಬುಧನಿವಹವಕೌಳಿರಚಿತನಾನಾವಿಧೋಪಲಪ್ರಭಾವ್ರಾತರಂಜಿತ ಪದಕಮಲನಿಹಿತಾಂತಃಕರಣೇನ ಅಪ್ರಮೇಯಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣ....ರಂಗನಾಮಕೇನ ವಿರಚಿತಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಚೆನ್ನರಾಜ ಸು. 1570

ಇವನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಎಳಂದೂರು (ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರದ) ದೊರೆ; ಹದಿನಾಡುರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇವನ ಕುಲದೈವವು ಎಳಂದೂರುಗೌರೀಶ್ವರ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1570 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ

ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವುವಿಧವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಹೇಳಿವೆ; ಪ್ರಕರಣ 12. ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು

ಕವಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯ ವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಂತರ್ಗತಹೊಸಣದೇಶಮುಧ್ಯೋಲ್ಲಸತ್ಕಾವೇರೀ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಸ್ಥಿತಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಸ್ಥಗೌರೀಶ್ವರಕೃಪಾಲಬ್ಧವಿಭವ ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಚೆನ್ನರಾಜಭೂಪಾಲವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾರಕ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾವಿಶದೀಕೃತ ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹೇ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಕರ್ಣಾಟಕದೇಶಮುಧ್ಯೋಲ್ಲಸತ್ಸ್ವರ್ಣಾನದೀತೀರವಿಲಸಿತಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಸ್ಥಿತ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದ ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿವರ್ಯವಿರಚಿತ ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾರಕ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾವಿಶದೀಕೃತ ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹೇ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ್ರು ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಚೆನ್ನರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನಾರಸಿಂಹಭಟ್ಟರಸಂಹಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ವಾದಿರಾಜ ಸು. 1570

ಈತನು ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ, ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಷ್ಟಕ ಕೋಭಾನೆ, ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಉಡುಪಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೋದೆ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೋದೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಬೃಂದಾವನವಿದೆ. ಇವನು ವ್ಯಾಸರಾಯನಲ್ಲಿ(ಸು. 1525) ಓದಿದಂತೆಯೂ 1607ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನೇಕವಾದಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಈಹೆಸರು ಬಂದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಯವದನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯ, ಹಾಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ; ಸಂಧಿ 4. ಇದಕ್ಕೆ ತತ್ವಸಾರದ ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ತತ್ವಸಾರದ ಸೊಬಗು ಭರೆಯೊಳು | ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮುನಿಕುಲ |
ರತ್ನ ಶ್ರೀಗುರುವಾದಿರಾಜನು ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಗಳ ||
ಮೊತ್ತವನು ನೆಱು ಪುಧಿಸಿ ಮೋಲಣ | ಮುಕ್ತಿಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಂಗಳ |
ಸಧೀಯಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಕಥೆಯನು ಕೇಳಿ ಸಜ್ಜನರು ||
ಕನ್ನಡಿಯೊಳು ತೋಪರ್ಂತೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರ ಮತ | ದುನ್ನತದ ತತ್ವಸಾರವನು |
ಕನ್ನಡದಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ವಾದಿರಾಜಮುನಿ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ವೇದವ್ಯಾಸ, ಸರಸ್ವತಿ, ಆನಂದತೀರ್ಥ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವ ತಂದನ ಶುಭಗುಣ | ಸಾಂದ್ರನ ಸುರಸಭಾಚಂದ್ರನ |
ನಂದನ ಕಂದನ ವಂದ್ಯನ ನಿತ್ಯಾ | ನಂದನ ತುತಿಪೆ ಮುಕುಂದನ ||
ಕ್ರೌರಿಯು ನೆನೆವೆನುದಾರಿಯು ಕುಜನರ | ವೈರಿಯು ಮಂದರೋದ್ಧಾರಿಯು |
ಹರಿಯು ದುರಿತನಿವಾರಿಯು ಸುಜನೋಪ | ಕಾರಿಯು ನುಕುತಿಗೆ ದಾರಿಯು ||
ಇಷ್ಟನ ದುರಿತಘಾಟ್ಟನ ಜಗಕೆತಿ | ದಿಟ್ಟನ ಸತತಸಂತುಷ್ಟನ |
ಶಿಷ್ಟನ ಶುಭಗುಣಪುಷ್ಟನ ತುತಿಪೆನು | ಕೃಷ್ಣನ ಶ್ರುತಿಗಿಂಬು ಕೊಟ್ಟನ ||

2. ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ

ಇದಕ್ಕೆ ಗದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ 45 ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು 9 ಹಾಡುಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. "ಇಂತು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲಿ ನೂಕಾಂತ ಗುರುವಾದಿರಾಜಗೆ ನಿಂತು ಪೆಱಿದ ಪದಗಳಿವು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ದೇವರು ಕವಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಐದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಇಷ್ಟದೇವರ ಮಧ್ಯೆಲಿ ಮನ | ಮುಟ್ಟಿ ನನ್ನನೆ ಭಜಿಸು ದಿವಿಜರು |
ಶಿಷ್ಟಜನರಿಗೆ ಗುರುಗಳೆಂದವರಂಘ್ರಿಗಭಿನಮಿಸು ||
ನಷ್ಟವಾಗದವೋಲು ನಿನ್ನನು | ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೆ ರಕ್ಷಿಸುವೆ ನಾ |
ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಪೆನು ಮುಕ್ತಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹುವೆನು ||
ನಾನು ಸುಜ್ಞನು ಜೀವನಜ್ಞನು | ನಾನು ಮುಕ್ತನು ಜೀವ ಬದ್ಧನು |

ನಾನು ಪಾತಕಕೀನ ಜೀವನು ಪಾಪಭರಿತನಲೈ |
ನಾನು ಜನ್ಮಎದೂರ ನಾನಾ | ಯೋನಿಯಲಿ ಜನಿಸುವನು ಜೀವನು |
ಮಾಣು ಜಲವನು ನಿನ್ನ ಜನಕನ ಹೆಸರ ಹೇಳಿನ್ನು ||

3. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶೋಭಾನೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 112 ಪದಗಳಿವೆ; ಐಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಪೊಳೆವ ಕಾಂಚೀದಾಮ ಉಲಿವ ಕಿಂಕಿಣಿಗಳು | ನಲಿನ ಕಾಲಂದಿಗೆ ಗಲುಕೆನಲು |
ನಳನಳಿಸುವ ಮುದ್ದುಮುಖದ ಚೆಲುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ | ಸಲಹಲಿ ನಮ್ಮ ವಧೂನರರ ||
ಆನೆಯ ಮಾನದಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಬರುಂಟೆ | ಅನೇಕಕೋಟಿಯುಜಾಂಡವ |
ಅಣುರೋಮಕೂಪದಲಿ ಆಳಿನ ಶ್ರೀಹರಿಯು | ಜನನೀಜರರವು ಒಳಗೊಂಬುದೇ ||

4. ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ

ಇದು ಮಧ್ವಗುರುರಚಿತವಾದ ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

5. ಕೀರ್ತನೆಗಳು

ಇವು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಐಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಮೋಹನ, ಚಾಪುತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ || ಹಣವೇ ನಿನ್ನಯ ಗುಣ ಏನು ಬಣ್ಣಿಪೆನೋ ||
ಅನುಪಲ್ಲವಿ || ಹಣವಿಲ್ಲದವನೊಬ್ಬ ಹೆಣವೆ ಸರಿ ಕಂಡೆಯಾ ||
ಬೆಲೆಯಾಗದನೆಲ್ಲ ಬೆಲೆಯ ಮಾಡಿಸುವೆ |
ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನಿದ್ದಲ್ಲೆ ತರಿಸುವೆ |
ಕುಲಕೆಟ್ಟವರ ಸತ್ಕುಲಕೆಸೇರಿಸುವೆ|ಹೊಲೆಯುನಾದರುತಂದು ಒಳಗೆ ಕೂರಿಸುವೆ||1||
ಅಂಗನೆಯರ ಸಂಗತಿಯ ಮಾಡಿಸುವೆ |
ಶೃಂಗಾರಾಭರಣಂಗಳ ಬೇಗ ತರಿಸುವೆ |
ಮಂಗನಾದರು ಅನಂಗನೆಂದೆನಿಸುವೆ | ಕಂಗಳಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಮಗಳ ಕೊಡಿಸುವೆ ||2||
ಚರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಂಧ ದುರಿತಬಿಡಿಸುವೆ |
ಸರ್ವರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನರನ ಮಾಡಿಸುವೆ |
ಅಱ ಯದ ಶುಂಠನ ಅಱಿತನೆನಿಸುವೆ | ಸಿರಿಪಯುವದನನ ಸ್ಮರಣೆಮಱಿಸುವೆ ||3||

ದೊಡ್ಡಣಾಂಕ. 1578

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಹೊಯಿಸಳದೇಶದಲ್ಲಿಯ ನಿಟ್ಟೂರ ಆದಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗನಾದ ಬೆಟ್ಟದ

ಗುಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1500 ನೆಯ ಬಹುಧಾನ್ಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1578 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ

ಈದವಡೆದ ಶಕಾಬ್ದ ಸಾವಿರ | ದಿಂದ ಮುಂದೈನೂಱಿನೆಯ ಸಲೆ |
ಸಂದ ಬಹುಧಾನ್ಯಾಖ್ಯವತ್ಸರಭಾದ್ರಪಗಮಾಸ ||
ನಿಂದ ಶುದ್ಧಚತುರ್ದಶಿಯೊಳಾ | ಚಂದ್ರನಾಥನ ಕಥೆ ಸಮಾಪ್ತಿಗೆ |
ಒಂದುದೆನಲಾಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿರಂತರವುಮಾಗೆ |

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಷಟ್ಪದಿ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ

ಪರ್ವತದೇವ. 1578

ಇವನು ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಉತ್ತರದೇಶದ ದಿವ್ಯನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂಟೆತ್ತಿನಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಶಿಷ್ಯನು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1499ನೆಯ ಈಶ್ವರಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1578 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13 ಪದ್ಯ 1550. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ನನ್ನಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಕ್ತಿಯಾಗರ, ಕೈಲಾಸಸೋಪಾನ, ಪುಣ್ಯಜ್ಞಾನದುದಯ, ಮುಕ್ತಿಯ ಪದ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನೋಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; 2 ನೆಯ ಓಲೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ನೆಲೆಯ ನೋಡುವರಿಗಸಾಧ್ಯದ ಗುಣದಿಂದ | ಕುಲವ ನೋಡಲು ಕಾಣಗೊಡದೆ |
ಬಲದಿಂದಲಗ್ನಿಯ ದರಿಸಿದಕಾರಣ | ಸಲೆಶಿವನನು ಪೋಲ್ವೆನೆಂದು ||

ಹರಗೆಳವೆಟ್ಟುವು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಸಿರಿಬಲವ| ಸುರರಿಗೆ ಸುಧೆಯಂನಿಂದ್ರಂಗೆ |
ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವನಿತ್ತುವುದಾರಿಗ | ಳರಸನಂತೊಪ್ಪಿತು ಕಡಲು ||

ಉದ್ಯಾನ

ನುಡಿವರಗಿಳಿ ಕೂಗುವ ಸೊಕ್ಕುಕೋಗಿಲೆ | ಬಿಡದೆ ನಲಿವ ಸೋಗೆನವಿಲು |
ಒಡನೊಡನುಲವ ಸರಸಮೃಗದಿಂದಲಿ | ಕಡುಚೆಲುವೆಸೆದುದು ಬನದ ||

ಸಂಗೀತ

ಹೆಂಗಳನಗಲಿದವಗೆ ವಿರಹದಿಂದ | ಲಂಗಜಗೀಡಾದವಗೆ |
ಸಂಗಡವಾಗಿ ದುಃಖವ ಮಾಣಿಸುವುದೊಂದು | ಸಂಗೀತರಸಕೆಣೆಯುಂಟೇ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಜಲದೊಳಗಣ ವಿಷಾನು ಬಾಯಸಪಿಗೆ ಹೋಗಿ| ಬಲೆಗಾಚಿನ ಗಾಣದಲ್ಲಿ |
ಸಿಲುಕಿದಂದದಿ ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣುಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ | ಬಲುಕೇಡಕೆಡುವರು ನರರು||

ಅದೃಶ್ಯಕವಿ ಸು. 1580.

ಈತನು ಪ್ರೌಢರಾಯನಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಮುಳೆಯ ಮಲ್ಲೀಶ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಿಜಾಪುರದಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತೊರೆಸಾಲಪರಗಣೆಯ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕೆ ದೇಶಾಯಿ ನಾಡೆರೆಯ ಹಕ್ಕರಿಯಕುಲದಗ್ರಗೃಹವೆನಿಪ ಶಂಕರ; ಮಗ ಅಣ್ಣೀಂದ್ರ; ಮಗ ಅದೃಶ್ಯಕವಿ. ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾವೃತಪುರಾಣದಿಂದ(1530) ಮುಳೆಯಮಲ್ಲೀಶನು ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಂದ 3ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1580 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಗೆ ಅದ್ರೀಶಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರೌಢರಾಯನಕಾವ್ಯ.

ಇದು ಷಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 21, ಪದ್ಯ 1113. ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೌಢರಾಯನಿಗೆ(1419-1446)ಆವನಮಂತ್ರಿಯಾದ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದ ಶಿವಶರಣರ ಕಥೆಯ ಸಾರವನ್ನು ತಾನು ಈಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಬಳಿ ಕಂದಾಳಪೆದ್ದಯಾಚಾರ್ಯನೆಂಬವನು ಭಾರತವನ್ನು ಓದಿ ಪೆನೆವಣಿಗೆಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅದ ನೋಡಿ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥಗು ರುವಿನ ಪಾದುಕೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲದ ಸೂತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ 101 ವಿರಕ್ತರು ಕರತಲದನಾಗಯ್ಯ, ಕಲ್ಮ ಠದಪ್ರಭುದೇವ, ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ, ಚಾವುರಸ ಮುಂತಾದವರು ಸೇರಿ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲವನು ರಾತ್ರಿ ಮೆರೆಯಿಸಿದರು. ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿಗೂ ಜಕ್ಕಣನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾ ದವಾಗಿ ಚಾವುರಸನು ದಿನಕ್ಕೆ 11 ಪದ್ಯದಂತೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದು ರಾಜ ನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಅವಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲು ದೊರೆ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನೂ 5 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಉಮ್ಮಳಿಯ ಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೆ ಯೇ ಚಾವುರಸನಿಗೆ ಮುರ್ಯಾದೆಮಾಡಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಜಕ್ಕಣಾ ರ್ಯನು ಬಯಲಾದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಂಗೆ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವನಿಂದ ಸತ್ಯಣ್ಣನವರೆಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನು[1] ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಕುಂಭಜನ ತುತ್ತಿಗೊಳಗಾದೆಂ ಪರಶುರಾಮ |
ನಂಬಿಂಗೆ ಗುರಿಯಾದೆ ಭಂಗವಾಯಿತ್ತೆನ್ನ |
ತಂಬುನಿಧಿಯಲಿವಂತೆ ಸಿಡಿಲ ಹನಿ ಕಂಬನಿಯು ನವತೆರೆಯು ಒಡಲ ದುಃಖ ||
ಅಂಬುಜಾಂಬಕನಳಿಯನಂಬುಜಜ ನೊಮ್ಮಗನು |
ಅಂಬುಜಾರಿಯುಮಣುಗನೆಂಬ ಉಲ್ಲಾಸತೆರೆ |
ಮುಂಬರಿಯೆ ಹರ್ಷರಸದಿಂದ ನಗುವಂತೆ ತಾನಿರ್ಪಗೆಯೊಳೊಪ್ಪುತಿಹುದು ||

---

1. ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಸಂಗಮನಾಥ, ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ, ಚೆನ್ನ ಬಸವ, ಮಡಿವಾಳದೇವಯ್ಯ, ಮುಂಬಣ್ಣ, ಮನುದಾರಿ, ಹೊಡೆಹುಲ್ಲ ಬಂಕಯ್ಯ, ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾದಯ್ಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ರೇಚಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸತ್ಯಣ್ಣ.

ಯುದ್ಧ

ಚಿತ್ತರದ ಬಲವು ಬಲ್ಗತ್ತಿಗಳ ಕಿತ್ತು ಭಟ |
ರೊತ್ತಿ ಜಡಿಯುತ್ತಲಗನೆತ್ತಿ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹೊಯ್ದು |
ಮತ್ತೆ ಹೊಸನೆತ್ತರೊಸರುತ್ತಿರಲುಸೈನ್ಯದೊಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಡಹುತ್ತಲಿ ||
ಮುತ್ತಿ ಮೂದಲಿಸುತ್ತ ಮುನಿನುನಿದು ಓಡುತ್ತ |
ತತ್ತರಿಸಿ ಬೀಬಿುತ್ತ ಪೊತ್ತು ತೃಣಪಾಷಾಣ
ಪುತ್ತವನು ಪತ್ತುತ್ತ ಪಲ್ಗರಿದು ಜೀಜಿುತ್ತಲಿತ್ತಂಡನೀತೆಜಿ ನೊಳು ||

ಸೊಳೆಗೇರಿ

ಸಿಂಗರದ ತಾಣ ಸೊಬಗಿನ ಸಂತೆಯುತಿಕುಟೀ |
ದಂಗಡಿ ದಶಾವಸ್ಥೆಗಳ ನಂಜಿನಾಗರವು |
ಕಂಗಳತಿಹಬ್ಬ ಕಾವನ ಸುಗ್ಗಿಯಾಪೊಲಂ ಭಂಗಿಭಾವನೊಳೆ ಬೆಳೆವಾ ||
ಇಂಗಿತದ ಬೀಡು ಬೇಟದ ತೋಟ ಮೋಹದ ತ |
ರಂಗ ತವಕದ ಗೊತ್ತು ಬೆಡಗಿನುದ್ಭವಭೂಮಿ |
ಯಂಗಜನ ಅವಸರಸರಂಗಳಂತಿಹ ಸೂಳೆವೆಂಗಳಾಕೇರಿಯೆಸೆಗು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಅರೆಬಿರಿದ ಸಂಪಗೆಯಲನಾರ್ಸಿಕದ ಬೆದ | ದೆರಳೆಗಂಗಳನಂಗಧರ್ಮದಂತಿಹ ಪುರ್ಬ|
ಪುಱಿದುಂಬಿಗುರುಳ ಮಣಿಖಚತಕನ್ನಡಿಕದಪು ಕಳೆಕುಲಿಶವದನರದದ ||
ತ.ಱಿಗೆವೆಯು ತೆಳ್ದುಟಿಯು ಅರ್ಧೇಂದುನಿಟಿಲ ಬಹು |
ಸಿರಿಕರ್ಣ ಕಂಬುಗಳ ಕಲಶಕುಚ ನಳಿತೋಳು |
ಹರಿಮಧ್ಯ ಗಿರಿಜಘನ ಬಾ ಟಿನೊಡೆ ಬಡಬಾಸೆಯೊಳೆವೆಣ್ಗಳೆಸೆದಿದರು ||

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ 1584

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಿವನೇ ಮಲ್ಲೀಶನೆಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇವನು ಸಕಲದೇಶಗಳನ್ನೂ ಸಂಚರಿಸಿ 700 ಖಲಿಂದರರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ (ಮೆಕ್ಕ) ಹೋಗಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿ ತುರುಕಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ

ಯನ್ನು ಪವಾಡದಿಂದ ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿ ಸುರಿತಾಳಿನಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಘನತರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಳೆಯುಮಲ್ಲೀಶ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಇವನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮವಧ್ಯನಪೂರ್ಣಸೋಮನಾದ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಹಿರಿಯಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ.

ಸಕಲಾಗಮಪುರಾಣಕೋವಿದಂ, ಸರಸಕರ್ನಾಟಾದಿಭಾಷಾವಿಶಾರದಂ, ವರಕವಿಪ್ರಕರವಾನಸರಾಜಹಂಸಂ,ಅಸುಹೃತ್ಕವಿಪ್ರತತಿ ವಾರ್ಧಿವಡಬಂ, ಪರಕವಿಯ ನಾಲಗೆಕಿವಿಮನಂಗಳಂ ಸೆಳೆವಷಂ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1507 ನೆಯ ತಾರಣವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1584 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಸರಸಕವಿ ಬಾಣನು ಮಯೂರ ಭವಭೂತಿ ಸ |
ದ್ವರಕಾಳಿದಾಸ ಮಲುಹಣ ಮಳೆಯರಾಜನತಿ |
ಬಿರುದಂಕ ಕವಿರಾಘವಾಂಕ ಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರ ಹಲಾಯುಧನುದ್ಭಟ ||
ಗುರುಪಂಡಿತೇಶ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಾರಾಧ್ಯ ಭೀ |
ಮರಸ ಮುಗ್ಗೆಯುಮಾಯಿದೇವ ಚಾಮರಸ ಶಂ |
ಕರ ಕೆಱೆಯಪದ್ಮರಸರಾದಿಶಿವಕವಿಗಳಂ ಬಲಗೊಂಡು ಕೃತಿವೇಳ್ವೆನು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಾಂಡ 5, ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯ 2898. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸೋದರಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ರನಾದ ಚೆನ್ನಬಸವನ ಚರಿತೆ[1] ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವನ ಲೀಲೆಗಳು, ಸೋಮಸೂರ್ಯಾನ್ವಯ, ಹರಶರಣರ ಚರಿತೆ, ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಈ ವಿಷಯಗಳೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

"ಕರ್ನಾಟಕವ್ಯಾಕರಣ ಛಂದಸ್ಸಲಂಕಾರಶಬ್ದಂಗಳ ಅನುಗೊಳಿಸಿ ವರ್ಣಕಕ್ಕಿಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣವೆಂಬ ಜನರ ನಾಣ್ಣುಡಿಯನಲ್ಲೆನಿಸಿ ಪೇಳ್ದಿಂ ವಿನೂ

1 Vol. I, 145.

ತನಕಾವ್ಯಮುಂ ಜಗತ್ಸೇವ್ಯಮುಂ" ಎಂದು ಈವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆಹಿಂದೆಯೇ ಷಟ್ಪದೀರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥನನ್ನು ಆವ ನಿರ್ಬಂ ಧವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ

ಕೆಳದೇವೋದೊಡೊಂದಲ್ಲಿಯೆನಿನಿಸಾದೊಡಂ |
ಕೇಳಿದೊಡೆ ಸಾಕವರ ಕಿವಿಯುಮಂ ಮನಮುಮಂ |
ಕೊಳಹಿಡಿದೊಡನೆ ನಿರ್ಮಲನನವರಸಮಹಾದುಗ್ಧವಾರಾಶಿಯೊಳಗೆ ||

ಎಂದೂ ಆಟಿಸದೆ ಬಿಡದೆನ್ನ ಕೃತಿ |
ನುತಿವಡೆದ ಪದಿನೆಂಟುವರ್ಣನೆಗಳಿಂ ಸನ್ನಾ |
ಶ್ರಿತನವರಸಾದ್ಯಲಂಕಾರಂಗಳಿಂ ವಿಬುಧ |
ತತಿ ಬಣ್ಣಿಪಂತುಸಿರುವೀಕಾವ್ಯಮತಿಸೇವ್ಯಮಾದುದು ||

ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಾನೆ

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರಭದ್ರ ಷಣ್ಮುಖ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವನಿಂದ ಕಿನ್ನರಿಯಬೊಮ್ಮಯ್ಯನವರೆಗೆ[1] ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವೀರಶೈವಪುರಾತನರ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪ ಕಾರಕವಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವಂಶಗಳೂ ಇದ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ:-

ಶಕ 800 ನೆಯ ವಿಳಂಬಯಲ್ಲಿ (878) ಹೊಯ್ಸಳನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಕಮ್ಮಟದ ಕಂಪಿಲನೂ ಅವನ ಮಗ ರಾಮನಾಥನೂ ತುರುಕರೊಂದಿಗೆ ಕಾದಿ ಮಡಿ

---

1. ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮುಕ್ತದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳಮಾಚ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸಕಳೇಶಮಾದಿ ರಾಜ, ಸಾನಂದಮುನಿ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಮುನಿರಾಜ, ಕರಿಕಾಲಚೋಳ, ಕಾಳಿರಾಜ, ಕರುಳಕೇತಯ್ಯ, ಕಾಚಿರಾಜ, ಕಿನ್ನರಿಯ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ.

ದರು. ಶಕ 1258ನೆಯ ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ (1336) ಹರಿಹರನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು; ಇವನ ವಂಶದವರು 13ತಲೆಯವರೆಗೆ 155 ವರ್ಷ ಆಳಿದರು. ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ ಅಂಶದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರೌಢದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ 101 ಗಣೇಶ್ವರರು ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕರಸ್ಥಳದ ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಆಳಿಯನಾದನು. ಪ್ರೌಢನೇವನ ಅಂಶದಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಆಳಿದನು; ಅನನನೆಬ್ಬಟ್ಟಿ ನರಸಣರಾಯನು ಆ ನಗರಿಯುಂ ಗೆಲವಿನಿಂ ತೆಗೆದುಕೊಳಲು ಅವನ ಸುತನಾಳ್ದಂ; ಆ ಪಟ್ಟಕೆ ಅಚ್ಯುತನೆ ಕಡೆ; ಬಳಿಕ ಅವರ ಆಳಿಯಂದಿರು ಆಳಿದರು. ಇವರು ತುರುಕರೊಡನೆ ಕಾದಿ ಮಡಿಯಲು ತುರುಕರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಒಡೆದು ಹಾಳುಮಾಡಿದರು. ಆಳಿಯ ರಾಮರಾಯನ ಅನುಜನು ಬೇರೆಕಡೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದನು. ಕಲಿ 4683 ನೆಯ ಸ್ವಭಾನುವಿನಲ್ಲಿ (1584) ವೀರವಸಂತರಾಯನು ಕರ್ಣಾಟದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಳುವನು ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಪ್ರಭುಗಳು—ನಂಜರಾಯ, ಕೆಂಚಸೋಮಣ್ಣನಾಯಕ, ಎಳಂದೂರರಸ ಚೆನ್ನೊಡೆಯ, ಬರಗಿಯ ದೇವಿನಾಯಕ, ಬುಕ್ಕಣ್ಣೊಡೆಯ, ಸಿದ್ಧಮಲಿನಾಯಕ, ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕ, ಜಂಬೂರದಾನಿವಾಸದ ದೊರೆಗಳು, ಕೇತಸಾಗರದ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣಸೆಟ್ಟಿ, ಭಿಜ್ಜಾವರದ ಪ್ರಭು ಚಿಕ್ಕಣಗೌಡ, ಸುಕುಟೂರ ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡ, ತಗಡೂರ ಪ್ರಭು, ತಳೆಕಾಡ ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಭೋಗೆವಾಡಿಯ ಲಿಂಗರಾಯ, ಉಡುವಂಕನಾಡ ಪ್ರಭು,

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗವುವಾಗಿಯೂ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ತೋರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಸಂತ

ಸಲೆ ಸುಜಾತಿಯ ಸಿರಿಯಡಂಗಿತು ವಿಜಾತಿಗತಿ |
ನಲವಾದುದುನ್ಮಧುಪಕುಲಕೆ ಸುಮನಃಕುಲದ |
ಕೆಳೆಯಾದುದಂಗಭವನೇ ತನ್ನ ತಾಯ್ವನೆಗೆ ಕೇಡನೆಣಿಸುವನೆದೆಯೊಳು ||
ನೆಲೆಗೆ ಸಂದುದು ಪಾದರೀವಿಭವಮಾದುದಾ |
ಗಳೆ ತಪೋಹೀನತೆಯದೆಲ್ಲಿಯುಂ ಚಿತ್ರಮಿದು |
ಕಲಿಕಾಲವೋ ಜೈತ್ರಕಾಲವೋ ಪೇಳಿಮೆಲು ಸುರಭಿಸಮಯಂ ಬಂದುದು ||

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ತಂಬೆಲರ ಕೊಬ್ಬು ಬನಬನದ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೆಳ |
ದುಂಬಿಗಳ ಸಂಗೀತಶಾಲೆ ಜೈತ್ರನ ಬಸದ |
ಮುಂಬೆಳಸು ಮೆಚ್ಚಿದರ ಮನಮೆಚ್ಚಗಲ್ವರೆದೆಗಿಚ್ಚು ರತಿದೇವಿಯೊಲವು ||
ಶಂಬರಾರಿಯ ಸರಳ ಸಂತಾನವರಲ ಕುಲ |
ಕಂ ಬೈತಲೆಯ ಜೊಕ್ಕ ಮುತ್ತೈನಿಪ ಮಲ್ಲಿಗೆಗ |
ಳೇಂ ಬಿರಿದುವೋ ವಿರಹಿಯೆದೆ ಬಿರಿವಮಾಟ್ಕೆಯಿಂದಾವಸಂತದ ಮೊದಲೊಳು ||

ಕಬ್ಬು

ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗಾಣದೊಳಿರಿದು |
ಹಿಂಡಿ ರಸವುಂ ತೆಗೆದು ಕಾಸಿ ಕಾಲ್ವುಟಿಯಿತದಿಂ |
ಖಂಡಶಕರೆಯಾದೆವೇಗ್ಯೆದೊಡಂ ಸುಗುಣವುಂ ಬಿಡದ ಸುಜನರಂತೆ ||
ದಿಂಡುರುಳ್ದಿದೆವಾಳ್ದಗಿದಿರಾದರಂ ಸುಕೊ ೋ !
ದಂಡರೂಪಿಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತಕೆನ್ನ ತನ್ಮೊಳು |
ದ್ದಂಡತೆಯು ಬಿರುದೆತ್ತಿತೆನೆ ಸೋಗೆವಸುರಕಬ್ಬಿನ ಕೊಬ್ಬು ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ||

ಕತ್ತಲೆ

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಕರದು ಕೃಷ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿ
ಕರಿದು ತತ್ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂ ನೀಲಗಿರಿ |
ಕರಿದು ತತ್ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂ ನೀಲಗಿರಿಯಿಂ ಕರಿದು ಕಾಳಮೇಘಂ ||
ಪರಿಕಿಸಲ್ ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂದಂ ನೀಲ |
ಗಿರಿಯಿನಾಕಾಳಮೇಘದಿನಂಧಕಾರಮೇ |
ಕವಿದೆನಿಸಿ ಪಿರಿದೆನಿಸಿ ಪಸರಿಸಿದುದೆಲ್ಲಿಯುಂ ತಿಮಿರವತಿನಿಬಿಡವಾಗಿ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ದಿಸಪನಪರಾಂಗನಾಸಂಗಿಯಾದಂದಮಂ |
ನೆನೆದು ಪಶ್ಚಿಮೆಯುದರಮುಗಿದು ಕಪ್ಪಾಯ್ತೊ ಮೇಣ್ |
ಮನಸಿಜಂ ಏಟರನಿಡೆ ಕತ್ತುರಿಯು ಗುಂಡನಬ್ಬಿದ ಕೋಪಿಯೊಳ್ ಜಡಿದನೋ ||
ದಿನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಘುಗಂಜಿಯಂಬುಜಕರಂಡದೊಳ್ |
ತನಗುಳ್ಳ ನೀಲಮುಂ ಬೈತು ಪೋದಳೊ ಎನಲ್ |
ವನಜಗಳು ಮುಗಿಯೆ ಗಭರ್ದಿ ಸಿಲ್ಕ್ದಿಂದಿಂದಿರಂ ಕರಂ ಜೆಲ್ವಾದುದು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನುಡಿವ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡುವುತ್ಪಲಂ ಪೂಗಳಂ ।
ಮುಡಿವ ಕಾಳಾಹಿ ಜಲಿಸದೆ ನಿಂದ ಮಣಿದುಂಬಿ ।
ನಡೆವ ಪೊಂಬಾಳೆಯರಲದ ಮೊಗ್ಗೆ ತಳರದೊಳ್ದಿರೆ ಪರಿಯದೆಳೆಯ ಸಾವು ॥
ಕುಡಿವರಿಯದಿಪಕ ಲತೆ ಕಾಯದ ಸುಮಂ ಸಿಂಹ ।
ಕಡಗದಾನೆಯ ಕುಂಭಮೆಂಬಿವವಯವಮಾಗೆ ।
ಬಿಡದೆ ಮೂಲೋಕಮೋಕ್ತಿನಿಯರಾಗಿರಿತನುಜೆಯಿಡಒಲದೊಳಿಟ್ಟಣಿಸಿದರ್ ॥

ಹುಚ್ಚಣ್ಣ 1587

ಇವನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನ (ಸು. 1475) ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯನ್ನು ಶಕ 1509 ನೆಯ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (1587) ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ —

ಧರಣಿಯೊಳು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕಾಬ್ದಂ ಶೂನ್ಯ ।
ಸುರಸರಣಿಬಾಣಶಶಿಸಂಖ್ಯಾಗತಂ ಸಂದ ।
ಕರಮೆಸೆವ ವ್ಯಯವತ್ಸರದ ಮಾಘಶುದ್ಧದ್ವಾದಶಿಭಾನುವಾರದಲ್ಲಿ ॥
ಗೆರೆಗೊಡನಹಳ್ಳಿಯುದ್ದಂಡಯ್ಯನಾಮಗಂ ।
ಸುರುಚಿರದ ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯನೊಲಿದು ।
ಗುರುಭಕ್ತ ಹುಚ್ಚಣ್ಣ ಬರೆದನು.

ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಗುರುಶಾಂತನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನಿಯಾದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಪರುಷಮಂ ಲೋಹ ಸೋಂಕಲ್ ಸ್ವರ್ಣ
ಮತಿಶಯದೊಳಪ್ಪುದಲ್ಲದೆ ಪರುಷಮಾಗದ ।
ಪ್ರತಿಮಗುರು ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿದೇವರ ಹಸ್ತಕಮುಲ ಪರುಷಂ ಸೋಂಕಲು ॥
ವಿತತಸುಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತೆ ಶಿವಶರಣಸಂ
ತತಿಗೆ ಬೇಡಿತನಿತ್ತು ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ।
ಸತತಪರಮಾನಂದದಿಂದಿಪಕ ಗುರುಶಾಂತಶಿಷ್ಯನೇಂ ಕೃತಪುಣ್ಯನೋ ॥

ಈತನು ವೀರಶೈವನು; ಗೆರೆಗೊಡನಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಂಡಯ್ಯನ ಮಗನು; ಗುರುಶಾಂತದೇವರ ಶಿಷ್ಯನು; ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರ ಗೋಷ್ಠೀ ಪ್ರವಣನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೋಗಣ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇಮ್ಮಡಿಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1590

ಈತನು ಶಿವಲಿಂಗನಾಂದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿಯ (ಸು. 1560) ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಮುರಿಗೆಯ ಮಠದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1590 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ನಾಂದ್ಯದಲ್ಲಿ 25 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಭೂಮಿನೀಪಟ್ಟದಿ 11, ವಾರ್ಧಕ 14. ಇವು ಸಂಧಿಗಳ ಆದಿಯ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಮುಡಿಯು ಗಂಗೆಯು ಮುಡುವಿನರುಗಿನ / ಕಡುಚೆಲುವಸೆಳುಮುನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ /
ಯೊಡನೆ ತಾವರೆಯುಂಕುರವದೆಂದಿರದೆ ಒಳಿಕ್ಕೈಯ ||
ಕಡುತವಕದಿಂ ನೀಡಿಯುದಳೊಳ / ಗಡಗಿದಾವೊಲನೋಡಿಯುಾಲದ /
ಬುಡದೊಳಿರೆ ಕಂಡಂಬುವಣುಗನ / ನಗುವ ಮೃಡನೆ ಒಯಾ ||
ಮುಡಿಯೊಳಿಪ್ಪವಳಾರು ಪೇಳೆನೆ / ಮುಡದಿ ಜಲ ವೊಗವೇನು ತಾವರೆ /
ಕುಡಿತೆಗಂಗಳಿವೇನು ಮೀಂಗಳು ಪುಬ್ಬುಗಳಿವೇನು ||
ತಡೆಯದುಸಿರೈ ತೆರೆಗಳಾ ಬಲು / ಮುಡಿಯದೇನಳಿವೆಂಡು ಮೊಲೆಗಳ /
ಪೊಡರದೇನೆಸೆವಕ್ಕಿಯೆಂದಗಸುತೆಯ ನೆರೆದಭವಾ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ. 1593

ಇವನು ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಬಸವಪುರಾಣ ಗುರುರಾಜಕೃತಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚರಿತ್ರ ಇವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ

ವೀರಶೈವಕವಿ. ಚಿಕ್ಕಭೂಪಾಲನ ಮಗನಾದ ಬಿಜ್ಜವರಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಇವ್ಮ್ಮ ಡಿ ಚಿಕ್ಕಭೂಪಾಲನು ತನಗೆ ಪೋಷಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಇವ್ಮ್ಮಡಿ ಚಿಕ್ಕಭೂಪಾಲನಿಗೆ ವಂಕಿಣಿನಾರಾಯಣ, ಸಮರನಿಶ್ಶಂಕ, ನೂತನಭೋಜರಾಜ, ತಲಾಫರಾಯರಾವುತವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಎಂಬ ಬಿರು ದುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಮುದ್ದಗಿರಿ 21ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು 1593 ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಇದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಕವಿ ಜಸಕುಮುದಶಶಾಂಕ ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಗುರುರಾಜಕೃತ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಇದು ಗುರುರಾಜನಿಂದ (ಸು. 1430) ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಪಂ ಡಿತಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶ್ರೀಮದಮೃತೇಶ್ವರಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧಸಾರಸಾರ ಸ್ವತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಂಪೂಜ್ಯ ಸಕಲಕಲಾಕಲಾಪ ನೂತನಭೋಜರಾಜ ..... ಜೋಳಂಭೇರಮಂಡಲಿಕರಗಂಡ ಗಂಡಭೇರುಂಡ ತಲಾಫರಾಯರಾವುತವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಬಿಜ್ಜವರಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಚಿಕ್ಕಭೂರಮಣಗರ್ಭಕಲಶಾಂಬುರಾಶಿರಾಕಾಸಿಶಾನಾಯ ಕ ಸೋಮಾಂಬಿಕಾಹೃದಯನಂದನವನಹರಿಚಂದನ ಶ್ರೀಮದಿಮ್ಮಡಿಚಿಕ್ಕಭೂಪಾಲಕೃ ಪಾಲಾಲಿತ ಕವಿಜನಕ-ಮುದಶಶಾಂಕ ಶ್ರೀಪತಾಸ್ಥಾಲಂಕೃತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸುಧೀವಿರಚಿತಂ.

ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಇದು ಶಂಕರಾರಾಧ್ಯ ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಶ್ರೀಮದಮೃತೇಶ್ವರಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಾಸ್ವಾದಾಮಂದನಂದದಿಂ ದಿಂದಿರಾಯಮಾಣವಿಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣ ವಂಕಿಣಿನಾರಾಯಣಾಂಕ ಸಮರನಿಶ್ಶಂಕ ಚಿಕ್ಕ ಭೂಪಾಲಗರ್ಭಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರೋದಯ ಸೋಮಾಂಬಿಕಾಗರ್ಭಶುಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಫಲ ಸತತ ಸಂತೋಷ ತನಿರವಧಿಕವೀರಮಾಹೇಶ್ವರವಾಂಛಿತಾರ್ಥಸಾರ್ಥ ಶ್ರೀಮದಿಬ್ಬಜ್ಜವರಪುರ ವರಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮದಿಮ್ಮಡಿಚಿಕ್ಕಭೂಪಾಲಕೃಪಾಲಾಲಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವೀಶ್ವರ ವಿರಚಿತಂ.

ಪದ್ಮರಸ. 1599

ಈತನು ಶೃಂಗಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಅಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದ

ಪುಡಾವಾದಿಮದೇಭವೃಗೇಂದ್ರ ತರ್ಕಶಬ್ದಾಗಮಮುಖ್ಯ ಜೈನಸಂಹಿತಾಕರ್ತೃವಾದ ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿಪಂಡಿತನು ರಾಜಪೂಜಿತನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಮಂತ್ರದೈವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿದನಾದ ಪದ್ಮಣೋಪಾಧ್ಯಾಯನು ಜನಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗನೇ ಕವಿ ಪದ್ಮರಸ. ಇವನ ಗುರು ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೆಲ ಸೂರ ಚಂದ್ರನಾಥಬಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಶಕ 1521 ನೆಯ ವಿಳಂಬಿಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1599 ರಲ್ಲಿ, ಲಿಖಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲ ಸೂರಿಗೆ ಛತ್ರತ್ರಯಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಕವಿಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕವಿ ಜೈನನಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನ್ಯಧಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಅಸಱು ಪರಿಹಾರವಾಗೆ ಪೇಳಿರಿ ಪಾಪ । ನಾಶವೆಂದುಸಿರಿತಿಲ್ಲಿದನು ॥
ಇದು ಪುಣ್ಯಸಾರಸತ್ಕಥೆಯಲ್ಲವದಱಿಂದಾರೈದು ಪೇಳ್ದುದಿಲ್ಲ ॥
ನೆನೆದರೆ ಭಾವ ಬಾರದೆ ಬಿಟ್ಟುದಿಲ್ಲ ರ । ಸನೆಗೆ ವಚನಗಳೊದಗದೆ ।
ಅನುಭೂಸಿಸಿದುದಿಲ್ಲ ಸತ್ಕಾವ್ಯವಲ್ಲೆಂದು । ಮನವೊಲ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣವೆಂದೆ ॥

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ವಸ್ತುಕಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ವರ್ಣಕಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುಂಶವನ್ನು

ವಸ್ತುಕದೊಳಗೆ ಲಕ್ಷಣಾಲಕ್ಷಿತಗಳ ಏ । ನ್ಯಸ್ತವಲ್ಲದೆ ಪೇಱಿತಿಲ್ಲ ।
ಶಸ್ತವಾಗಿರಲರಿಯುವ ವರ್ಣಕದೊಳು ದೋ । ಷಸ್ತೋಮಗಳ ನೋಡಬೇಡ ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮದನತಿಲಕ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವಿಜಯ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಕುಮಾರರಾಮನಕಥೆ ಇವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶೃಂಗಾರಕಥೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 533. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟದೇಶದ ಸುಖಸಿಲಯಪುರದ ದೊರೆ ರತ್ನಭೂಷಣನಿಗೂ ಗುಣ

ಭೂಷಣಗೊ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಥಾ ಭಾಗವು ಬಹಳ ಕಡಮೆ; ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ವರ್ಣನೆಯೇ ವಿಶೇಷ ವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗ ಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಸುಟಿ ನಾಭಿ ರುಷ ನೇತ್ರ ತೆರೆ ಪುಬ್ಬುರಗ ಬಾಸೆ | ಗಳ ಶಂಖ ಕೂರ್ಮ ಮೇಗಾಲು ||
ಪುಳಿನದೊಟ್ಟಿಲೆ ಪೊಱವಾಱಿಗೆ ಸಾವಾನ್ಯ | ಲಲನೆಯುಂತೆಸೆದುದಾವಾರ್ಧಿ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕುಂಭಕುಡದ ಕಂಬುಕಂತದ ಕೇಕಿದು | ಱಿಂಬಿನಂಭೋಜಾತಮುಖದ |
ಪೊಂಬಾಱಿನೊಡೆಯ ಕಾನಂಬಗತಿಯ ಪಕ್ಷ್ವ | ಬಿಂಬಾಧರೆಯುರಿರುತಿಹರು ||
ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹಲಲಿಪಿಯುಂಟವಱಿವ | ಱಾಕಾರವೆಲ್ಲ ವಿಕಾರ |
ಈಕರ್ಣಾಟಶ್ರೀಕಾರದಿರವ ಪೋ | ಲ್ತಾಕೆಯ ಕರ್ಣವೆಸೆದುದು ||

ವಿರಹ

ಮಲಯಜಲೇಪ ಮನ್ಮಥಶಾಪ ತಾವರೆ | ಯೆಸೆಯೆ ವೀಜನ ಮಹಾಜ್ವಲನ |
ತಳಿವ ಪರಾಗ ಜೀವನತ್ಯಾಗ ವೀಣೆಯ | ಲಲಿತಸುಸ್ವರ ಬಹುವ್ಯೈರ ||
ಮರುಗ ಮಹೋರಗ ಕತ್ತುರಿ ದಳ್ಳುರಿ | ಸುರಗಿ ಸುರಗಿ ವಾಲ ವ್ಯಾಲ |
ಸರಸಿಜ ವಿಷರಜ ತಾಂಬೂಲವೆದೆಶೂಲ | ದಿರವಾದುವಾವಿರಹದೊಳು ||

ಸೊಳೆಗೇರಿ

ಪಾಪದ ಗಡಿ ದುಃಖದ ಸೀಮೆ ಬಹುವಿಧ | ದಾಪತ್ತಿನ ಪುರ ತೇಜ |
ಪೋಪ ಮಹಾಲಯವೆಂಬಪಕೀರ್ತಿಯ ತಾ | ಪೊತ್ತು ಮೆಱೆವುದಾಕೇರಿ ||
ಗದಕಿನಾಲಯ ತಕ್ಕಿನ ಬೀಡನೃತದ | ಸದನ ವೈಸಿಕದ ಭವನವು |
ಚದುರಿನ ಪೇಟೆ ವ್ಯಾಧಿಯ ತವರ್ಮನೆಯೆಂ | ದೆದೆಗೊಂಡುದಾಸೂಳೆಗೇರಿ ||

ವರ್ಧಮಾನ. ಸು. 1600

ಈತನು ನಗರದ 46 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ

ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಮುನಿರಾಜತಸೂಭವೇನ ಶ್ರೀವಧ್ರ್ಯಮಾನಸುಖಿನಾ ಗದಿತಾನಿ
ಭಾಂತಿ
ಪದ್ಯಾನಿ ಸದ್ಗುಣಯುತಾನಿ ಮಹೋಜ್ವಲಾನಿ ವಿದ್ವತ್ಕವೀಂದ್ರಗಲಕಣ್ಠ
ಭೂಷಣಾನಿ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವು ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನನ್ನು (1533) [1] ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಜನ (1509-1529) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ (ಅಭಿನವ) ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ; ಮಗ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ; ಮಗ ಭೈರವೇಂದ್ರವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ; ಮಗ ಕವಿವರ್ಧಮಾನ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಶಾಸನದ ಕಾಲವೂ ಅದೇ?. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ತುತಿ

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ವಾಮ್ಯನ | ವದ್ಯೋಪನ್ಯಾಸಮುದ್ರೆ ಕವಿಗಳ ಮನದೊಳ್ |
ಸದ್ಯಸ್ಸುಖಕರಬಾಣನ | ಗದ್ಯಾತ್ಮಕಕಾವ್ಯದಂತೆ ರಂಜಿಸಿ ತೋಳ್ದಂ ||
ನಗರೀರಾಜ್ಯದ ರಾಜರ |ಮಿಗಿಲೆನಿಸುವ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಬುಧವ್ರಾತ |
ಕ್ಕಗಣಿತವಾಕ್ಯಾಮೃತಮಂ | ಸೊಗಸಿಂದೀಂಟಿಸಿದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||
ಕಾರಕಳನಗರದಾಣ್ಮನ | ಭೈರವಭೂಪಾಲಮೌಲಿಯೂಸಾಸ್ಥಾನದೊಳ್ಗೇಂ |
ಸಾರತರಜೈನಧರ್ಮಮ | ನೋರಂತಿರೆ ಬೆಳಗಿ ಮೆರೆದೆ ವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||
ನರಪತಿಮಣಿಮಕುಟಾಚಿತ | ನರಸಿಂಹಕುಮಾರಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಸಭೆಯೊಳ್
ಪರಮತದ ವಾದಿವೃಂದವ | ನೊರಸಿದೆ ವಾಗ್ಬಲದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ತಿರುಮಲಭಟ್ಟ ಸು. 1600

ಈತನು ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಉಭಯಸತ್ಕವಿಶಿರೋವತಂಸ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ

1 Page 227, ಪಂ|| ರೈಸ್ ಸುಮಾರು 1530 ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "

ದ್ದಾನೆ. ಇವನ ತಂದೆ ವಿಷ್ಣುಸೂರಿ; ಪೋಷಕ ಕೆಳದಿಯ ದೊರೆಯಾದ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ. ಈತನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನುಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.1 ಈ ರಾಜನು 1582 ರಿಂದ 1629ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.[2]

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಗೀತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 377. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಗೀತೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಇದನ್ನು "ಸಕಲವಿದ್ವತ್ತಿಲಕ ಹರಿಹರಾರಾಧ್ಯವರವಾಜಪೇಯಾಂಧ್ರ ಕೃತ ಸರಸಶಿವಗೀತಾನುರಂಜಕವೆನಿಪ್ಪ ಟೀಕೆಗಳ ನೆಱು ನೋಡಿ ಪೇಳ್ದಿಂ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು

ಒಳಗಮ್ಮತದಂತೆ ರಸತಿರುಳಿದೋಡಂ ಶುಕಾ |
ವಳಿ ಹೊಱಿಗೆ ಬಿಱಿಸಾದ ಕರಟವುಂ ಸಿಂಪೆಯುಂ |
ಬಳಸಿದಱ ತೆಂಗಾಯ ಮುಟ್ಟಲೊಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಫಲತತಿಯನಱಿಸುವಂತೆ ||
ವಿಳಸದಧ್ಯಗಳೆದೋಡಂ ಕರಿನವಾದ ಕೃತಿ |
ಗಳ ನೋಡರತಿರಸಿಕರದಱಿಂದ ಮೃದುಪದಂ |
ಗಳನಿಟ್ಟು ಋಜುಮಾರ್ಗದಿಂ ಸಕಲರಱಿವಂತೆ ವಿರಚಿಸುವೆನೀಕೃತಿಯನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಪಿಶುನರನ್ನು

ಕಂಡಸಕ್ಕರೆಯ ಸೋದಿಸಿ ಬಾಯೊಳಿಕ್ಕಲನ |
ನುಂಡು ಸವಿಯಱಿಯದರು ಕೆಲರು ಕೆಲರಱಿತೊಡಂ |

---

1. ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯ ದಲ್ಲಿ —ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನು ಕವಿ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟರಿಂದ ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದೊಳ್ ಪದಿನೆಂಟಧ್ಯಾಯಮನುಳ್ಳ ಶಿವಗೀತೆಯಂ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿದಂ—ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ 2. 1631ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರದ 41 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನು ಮಮ್ಮಗನಾದ ವೀರಭದ್ರನಾಯಕನು ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನ ಮಗನಾದ ಶಂಭುಲಿಂಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ಭೂದಾನಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನು ಶಿವಗೀತಾಕರ್ತೃವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕೊಂಡಾಡರಕಟ ಕೇಣದೆ ಕೆಲನಿದುಪ್ಪೆಂದು ಮುಂಡೆಯುಂ ಕೊಡಹುತಿಹರು ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ದೂಷಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ದ್ವಾಪರಾಂತ್ಯದೊಳಖಿಳಬಂಧುಗುರುಸೋದರರ |
ಕೋಪದಿಂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಸಂಗರವ ಪೊ |
ಕ್ಕಾಪಾರ್ಥಗವನ ಕುದುರೆಗಳ ಪೂಡಲ್ ಬಂದ ನಂದಗೋಪನ ತನಯನು ॥
ತಾ ಪೇಳಿದ್ದನೊಲಿದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಂ ದಿಟವು |
ದೀಪರಮಶಿವ ಪುಣ್ಯದೇಶಕಾಲದೊಳು ಭುವ |
ನೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ನರನಾದ ಹರಿಗೊರೆದ ಶಿವಗೀತೆಗಂ ದೊರೆಯೆ ಸರಿಯೇ ॥

ಕವಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಕೆಳದಿರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಇಕ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕನ್ನ ಆಳಿದನು. ಅವನ ಮಗ ಸಂಕಭೂಪ; ಅವನ ಮಗ ವೆಂಕಟನೃಪ. ಇವನು ವಿಜಯಾಪುರದ ಪಾತುಖಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು; ತುಳುವದೊರೆಗಳನು ಕಂಕರರೆನಿಸಿದನು. ಗೀತಗೋವಿಂದದಿಂ ನಾಲ್ಕಡಿಯೆನಿಪ ಗೀತಗೌರೀವರವನೆನ್ನಿಂದ ಪೇಳಿಸಿದನು. ಅಘೋರೇಶ್ವರನ ಮುಂದಣ ಮಹಾಮಂಟಪದ್ವಯವ ರಥಾದಿಗಳ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಶೃಂಗೇರಿ ಜೀರಕಾಲದಿಂ ನಿರ್ಮಾಮವಾಗಿರಲು ಆದಂ ಮೊದಲಿಂದ ನೂಮರ್ಡಿಯು ಭಾಗ್ಯದಿಂ ಬಾಳಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಯುವರಾಜಭದ್ರಭೂಪ. ವೆಂಕಟನೃಪಂ ಶಿವಗೀತೆಯ ಥೇವುನುದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಗಳಿಂ ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನೇಮಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಈಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತಿ, ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನಂದಿ

ಎಸೆವ ರತ್ನಗಳ ಪಲ್ಲಣದಿಂದ ಮೆ[illegible]ವನಂ |
ಸಸಿಯು ಕದಿರುಗಳ ತೊಂಗಲುಗಳಿವೆ ಎಂಬಂತೆ |
ಪಸರಿಸಿದ ನೀಳ್ದ ಸಮಕಟ್ಟುಗಳ ಝಲ್ಲಿಗಳ ತಂಡದೆ ಮನಂಗೊಳಿಪನಂ ॥
ಮಿಸುಪಕಿಂಕಿಣಿಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಬಲ್ಲುಲಿಗಳಂ ಪತ್ತು|

ದೆಸೆಗಳಂ ಕೀವಿ ನಲಿದೆಸೆವನಂ ಬಸವನಂ ।
ಮಸಕದಿಂದೇಳಿಕೊಂಡಿದಱ ತಿಸುಳಿಯ ಕಂಡನಂದು ನೆಲವಣುಗಿಯುರಸಂ ॥

ಜನನ

ನಿಟ್ಟೆಲುಗಳಟ್ಟೆಗಳ ಘಟ್ಟಣೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಾಗಿ ।
ಪೊಟ್ಟೆಯೊಳವಟ್ಟೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೊಱಮಟ್ಟು ನು ।
ಣ್ಪೆಟ್ಟ ನೆಣನಾತಱಿದೆ ದಿಟ್ಟಿಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟಿಹ ಜರಾಯುವಿಂದಂ ॥
ಕಟ್ಟುಗ್ರಶೋಕವಳವಟ್ಟು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಮತಿ ।
ಗೆಟ್ಟಧೋಮುಖನಾಗಿ ನೆಟ್ಟನೆ ನೆಲಕೆ ಬೀೞ್ವ ।
ಕಟ್ಟಳೆಯನೇನೆಂಬೆ ನಟ್ಟ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂ ಪುಟ್ಟನಱಿವವನೆ ಚದುರಂ ॥

ಆತ್ಮ

ಘಟಮನೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗಂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲದಱಿಲ್ಲಿ ।
ಘಟಿಸಿದಾಕಾಶಮಾವಗಮಿಪಱ ಕಾರಣದೆ ।
ಘಟದೊಡನೆ ಪೂರ್ವಪ್ರದೇಶದಾಕಾಶವೇ ಪೋಯ್ತೆಂದು ತಿಳಿವತೆಱದಿಂ ॥
ಪಟುಕರ್ಮವಶದಿನೀಲಿಂಗದೇಹಂ ಮಹೋ ।
ತ್ಕಟದೇಹಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಾಂತರಕೆ ಪೋಗ ।
ಲಟನವಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣನಾದಾತ್ಮನುಂ ಪೋದನೆಂಬುದುಪಚಾರಮಾತ್ರಂ ॥

ತಿಮ್ಮ. ಸು. 1600

ಈತನು ನವರಸಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ರಾಯಣನ ಮಗನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿಕುಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿಭಾಳಲೋಚನ, ರಸಿಕಬ್ರಹ್ಮ, ಉಭಯಕವಿಕರಭಪೀ ರುಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾಳ್ವನ (ಸು. 1550) ರಸರತ್ನಾಕರದಿಂದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುವುದ ರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಲಕ್ಷಣಕಾರ ರಲ್ಲಿ ಕವಿಕಾಮ, ನಾಗವರ್ಮ, ನಾಳ್ವ, ವಿದ್ಯಾನಾಥ, ಹೇಮಚಂದ್ರ, ಅಮೃ

ತಾನನ್ದಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನವರಸಾಲಂಕಾರ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ; ನಾಯಕನಾಯಿಕಾಲಕ್ಷಣವೂ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಭಾವಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿಕಾನುನ ಮತ, ನಾಗವರ್ಮನ ಮತ ಎಂದು ಆ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಳ್ವನ ರಸರತ್ನಾಕರದಿಂದಲೂ ಸೂತ್ರಗಳು ಅನುವಾದವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತೆಗೆದಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಒದವಿದಞ ಚಿತ್ತದಿಂ ತೋ | ಪ್ಪುದು ಭಾವಂ ಭಾವದಿಂದೆ ರಸಮುದಯಿಸುಗುಂ |
ವದನಮುದಂ ಪ್ರಕಟಿಪುದಾ | ವದನದೆ ರಸವಿಂತಿದೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ರಸಜ್ಞರ್ ||
ಇನಿಯನ ವಾತೆಞಗಳಂ ಕಾ | ವಿನಿ ಪೆಱರಿಂ ಕೇಳ್ದುಕೇಳ್ದು ತದ್ಭಾವನೆಯುಂ |
ತನಗಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿಪ್ಪೋಡೆ ಜನವಿಂ ಪೊಟ್ಟಳಿತಾಭಿಧಾನಮನಾಳ್ಗಂ ||
ಪರಿಹಾಸನಿವಿಧಕೇಳೀ | ಪರಿಚಿತಮತಿ ವಿಪ್ರವಂಶಸಂಭೂತಂ ನೋ |
ಡೆ ರಘಾದ್ರೀವಾಣಿ ಸಾಧು | ಸ್ವರೂಪನೆನಿಪಂ ವಿದೂಷಕಾಖ್ಯೆಯನಾಳ್ಗಂ ||

ವಿಭಾವಾನುಭಾವಸಂಚಾರಿಸಾತ್ವಿಕಂಗಳಿಂ ಉತ್ಸಾಹಸ್ಥಾಯಿ ಪುಷ್ಟವಾಗೆ ವೀರರಸಂ; ಆ ವೀರರಸದಲ್ಲಿ ದಾನವೀರವೆಂದುಂ, ದಯಾವೀರವೆಂದುಂ, ಯುದ್ಧವೀರವೆಂದುಂ ಮೂರುಭೇದಂ; ಆ ವೀರದೊಂದೊಂದಱೊಳಗೆ ವಾಗ್ವೀರವೆಂದುಂ, ರೂಪವೀರವೆಂದುಂ, ಕ್ರಿಯಾವೀರವೆಂದುಂ ತ್ರಿವಿಧಂ; ಆಂತು ವೀರರಸವೊಂಬತ್ತುತೆಱಂ.

ಉತ್ತರದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗದೇವ ಸು. 1600

ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ, ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರ, ಉಚಿತಕಥೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಷಟ್ಸ್ಥಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರದೇವರ ಕಾರುಣ್ಯದಶಿಷ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡನ(ಸು.1550) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆ

ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 464 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನು ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರು ಸುಲಭದಲಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಕಲ್ಪಿತಕಥೆಗಳಲ್ಲದೆ ಸಕಲಶಿವಪುರಾಣಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಕಥಾಸಾಗರವೆಂಬ ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಬಸವಾದಿ[1]ಪ್ರಮಥರ ಕರುಣದಿಂ ಮಾಡಿದೆವು.

ಅಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಗಳು, ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣ (1530), ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ಗಣಾಡಂಬರ, ಸಿಂಗಿರಾಜನಕೃತಿ, ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ, ಹರೀಶ್ವರದೇವರ ರಗಳೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರಚಾರಿತ್ರ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 316 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಉಚಿತ ಕಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 74.

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ ಸು. 1600

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಚೆನ್ನವೃಷಭೇಂದ್ರ. ಹಿಂದೆ ನಂಜಯನು ವರ್ಣಕನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ವಸ್ತುಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಹೇಳುವ ನಂಜಯನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಶಂಕರ, ಮಾಯಿದೇವ, ಮಯೂರ, ಬಾಣ, ಮಲಯರಾಜ, ಭೀಮಕವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನರರನ್ನೂ ಸುರರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ನರಕಭಾಜನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಗಣಂಗಳನ್ನು ನಾಲಗೆ ದಣಿವಂತೆ ಕೀರ್ತಿಸುವೆನು ಎಂದು ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಗಣಂಗಳೇಱ್ಕೆಯುಂ
ರಸನೆ ದಣಿವಂತೆ ಕೀರ್ತಿಸಿ । ಯೊಸೆದವರ ಕೃಪಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮು-ಟಿ.ಗುವೆನಲ್ಲಸೆ ।
ಪಶುನರರ ಸುರರ ಕೀರ್ತಿಪಿ ॥ ವಸವಲ್ಲದ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಮುಟಿಗಲಾಱ್ಕೆಯುಂ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ನಾವಾಂತರವೂಉಂಟು. ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಆಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 20 ಆಶ್ವಾಸಗಳೂ(ಪದ್ಯ 1350) 21ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವೂ ಇವೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭೈರವರಾಜನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಕಥೆ[1] ಹೇಳಿದೆ ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ,ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ,ಮುರಿಗಾಚಾರ್ಯ, ಸ್ವಗುರುಚೆನ್ನವೃಷೇಂದ್ರ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿಧುಪಂಕಜೋದ್ಭವನುರೇಶ್ವರಮುಖ್ಯಸುರನರೋರಗಶೃಂಗಾರಾತಿ ಶಯಾನೇಕಮಕುಟತಟಘಟಿತನಿತ್ಯನಿರ್ಮಳ ನಿರ್ಕಲ್ಪಸತ್ಯಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಾದ್ವಿತೀಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿಲಿಂಗಚರಣಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಶಿರಶ್ಶೇಖರ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಮಹಾಪುರಾಣದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೇರು

ನೆಱೆದುದು ರತ್ನಸಾನು ರಜತಾಚಲರೋಹಣಶೈಲಮಧ್ಯದೊಳ್ ।
ಸುರನದಿಗಿಟ್ಟ ಪಾವಟಿಗೆಯೋ ಹರ್ನಾಲ್ಮೊಗರೊಳ್ ವಿಘಾತಮಂ ॥
ಪರಿಹರಿಸಲ್ಕೆ ಮೂಡಿದುರುಲಿಂಗವೊ ಎಂದೆನೆ ಸತ್ಪ್ರಕಾಶದಿಂ ।
ಪರಮತಪೋಧನರ್ ನೆಗಟ್ವಿ ಸತ್ತ್ರಪದಿಂ ಪೊರಸಿದ್ಧರೇಱ್ಕೆಯಿಂ ॥

ಬೇಡನು

ಶರ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗೆ ರಾವಂ । ಕರಿ ಎಡದವುದಾಗೆ ನೌಕ್ತಿಕಂ ಕರಕಂಗಳ್

---

1. 266 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ಸುರಿವಾಕೆನ್ನೀರ್ ಸರಿಯೂ | ಗಿರೆ ಶಬದಂ ಚಂಡವಾಗುತಂಗೆಣೆಯೂವಂ ||

ಶಂಖ

ತಾಯಂ ಕುಂಭೋದ್ಭವಂ ತಾಂ ಕುಡಿದನಳಿವಿಡಬಾವಾಭ್ರಕಂ ಪಾಣ್ಬೆಯಕ್ಕಂ |
ಕಾಯಂ ಬೆಳ್ಪಾಯ್ತು ಮತ್ತೊೀದರನು ರುಜೆಯುತಂ ಗೆಂಡರಿಲ್ಲಾದರೇವೆಂ ||
ಬಾಯಂ ಕಚ್ಚುತ್ತಿವೀ ತಮ್ಮಡಿ ಪರವಧುವಂ ಬಾಧಿಪಂ ಭಾಳನೇತ್ರಾ |
ಸಾಯಲ್ಕಾಖಿಂ ಕೃಪಾಸಾಗರನೆ ಮೊರೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ ಕೂಗಿತ್ತು ಶಂಖಂ ||

ಜೈನವೀರಶೈವವಾದ

ಜಖಿವುದು ಮತಮೇ ದೈವವ | ಧರೆಗೀಜಿನನಿಂದಲಧಿಕದೈವಗಳೊಳವೇ |
ಹರನಾದೊಡೆ ಸಂಸಾರಿಯೆ | ಅರುಹಂ ಸಂಸಾರರಹಿತನಿವಗವ ಸರಿಯೆಂ ||
ಎನೆ ಕೋಪ ಕೊನರೆ ಕೇಳೆಲೊ | ಜಿನ ಪೆಣ್ಣಾಖಿದನಿತಕಾಯ್ತೆ ದೇವತ್ವಂ ಭೀ |
ಷ್ಮನುಹನುಮರುಳಿಯರೇ ವಧು | ವನು ಶಿವಗವರೆಣೆಯೆ ಮರುಳೆ ತಿಳಿಯದೆ
ನುಡಿವೈ ||

ಗೆಲ್ಲಂ ನಮಗೆಲ್ಲಂ ಜಿನ | ನಲ್ಲದೆ ಶಿವನಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸೆ ಜೈನರ್ |
ಕ್ಷಲ್ಲಯನೆಂಬಾಶರಣಂ | ಪಲ್ಲಂ ಮುಖಿವಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನನೆಲ್ಲಿರ್ದನೊ ಪೇಳಿ ||

ಸಂಪಾದನೆಯುಸಿದ ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1600

ಈತನು ಆಚರಣೆಯುಸಂಬಂಧದ ವಚನ, ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಪಾದಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತಕ್ಕೃತವಲ್ಲ; ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಪದಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.[1]

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಅನಾದಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ, ವೀ

---

1 "ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗೆ" ಎಂದು ಮು ಗಿವ 120 ಕಂದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಏತಕೃತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆವ ಆಧಾರದಿಂದಲೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ ಬಿಲ್ಲದೆ ನಾವುನೋಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಂಕರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದ ಶಂಕರದೇವನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ರಶ್ಮೈವಷಟ್ಸ್ಥಲಮಾರ್ಗಸ್ಥಾಪನಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವನು ಎಳಮಲೆಯೆಗುದುಕಾಂತದೇವನ(ಸು 1565) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು ಸಂಪಾದನೆಯು ಪರ್ವತೇಶ್ವರನ ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1698) ಈತನು "ಜಱುದು ಶೈವವ ವೀರಶೈವವಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಆಚಕರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನವು 275 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನವು 108 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ, ವಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 111 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯು ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಅಂಬಲೂರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸರ್ವಜ್ಞನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಈತನ ಏಾದಸ್ತೋತ್ರವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ---

ನಂದಿಕೇಶ್ವರಭೃಂಗಿ ಸ್ಕಂದಮುಖ್ಯಾಮರರು | ಬಂದೆನ್ನ ಹೃತ್ಕಮಲದೊಳು |
ನಿಂದು ನಿಮ್ಮಯ ಭೃತ್ಯನೆಂದು ಕೃತಿಯೊಳು ತ | ಪ್ಪೆಂದಿಲ್ಲವೆನೆ ನಡಸುವುದು ||

ಸಂಗನಬಸವೇಶ್ವರ ಸು 1600

ಈತನು ರಥೋದ್ಧರಣೆವಾಚ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಈ ಆಗಮಗಳನ್ನು ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭು, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ಏಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ, ಸೋಮಶಂಭು ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ (1530) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ---

ಪೂರ್ವಪುರಾತನರ ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯದಿಂದಾದ ಉದ್ಧರಣೆಪಟಲವನು ರಥೋದ್ಧರಣೆವಾಚ್ಯವನು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯುಪನಿಷದಾಗಮಪುರಾಣವಚನಾರ್ಥಂಗಳಿಂ ವೃತ್ತಂಗಳಿಂ ಏಾರ್ಧಕದಿಂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಂಗಳಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದೆವು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿದೆ. ದೇಹವನ್ನು ರಥಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವಿ|| ಗುರುರಾಯನೊಲಿದವೋಲಮ್ಮ |
ಎನ್ನ ಶರೀರದಯಾತ್ರೆಯ ಮಾಡುವೆನಮ್ಮ ||
ಗಾಲಿನಾಲ್ಕಱ ತೇರಿಗಮ್ಮ | ಮೇಲೆ ಕೀಲಕುಂಡಲಿಯೆಂಬ ಕೀಲಿಟ್ಟಿನಮ್ಮ |
ಮೀಲೇಱಿನೆಲೆಗಳಮ್ಮ ' ಆದಕೆ ಬಾಲಸರ್ಪವೂಧ್ವಕಿಣಿಯು ಕಾಣಮ್ಮ ||

ಪ್ರಧಾನಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ ಸು. 1600

ಈತನು ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ. ಮೈಸೂರುದೊರೆಯಾದ ರಾಜಒಡೆಯರಲ್ಲಿ(1578–1617) ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದನಂದೂ ಇವನ ಮಗನ ದೌಹಿತ್ರನೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-1704) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1601 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4 ಎಂದು ಮೈ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 11ಸಂಧಿಗಳೂ(366ಪದ್ಯಗಳು) 12 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 14 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಜಳಧಿಸುತೆಯ ಮೆಯ್ಯ ಪೊಗರ ಕುಂದಣದೊಂದು| ಕಳೆಯೊಳೆಸೆವ ನೀಲಮಣಿಯ|
ಪಲಿನುಡಿನೆಂಡಿರ ತೊಂಡಿಲನೆಸ್ಸೆದೆ | ಪಳಿಕುಭವಣೆಯೊಳಿಡುವೆನು ||
ಪೊಳೆವ ಪಣೆಯ ಪೊಗರುಗುವ ನುಣ್ಗಲ್ಲದ | ಪೊಳೆವ ನಗೆಯವೊನೆವಲ್ಲ |
ತಳಿರುದುಟಿಯ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಮೊಗ | ಕೆಳಸಿ ಮುಂಬರಿದು ಮುದ್ದಿಪೆನು ||

ಅಡಿಯು ಕಂಪಿಗೆ ನುಣ್ಗೊಡೆಯು ಬಿಣ್ಪಿಗೆ ಪೊ |ನ್ನುಡಿಯು ಪೆಂಪಿಗೆ ಪೂದಳೆದ |
ಪೊಡೆಯುತಣ್ಪಿಗೆ ವೊಗದೆಡೆಯು ಸೊಂಪಿಗೆ ಸಿರಿ|ಮುಡಿಯು ಕಂಪಿಗೆ ವೋಹಿಸುವೆನು||

ಧರ್ಮರಾಜನ ಉಕ್ತಿ

ಕಡೆನುಡಿನೆನೆಹುಗಳೊಳು ಪರಹಿಂಸೆಯು | ನೊಡಬಡದಿರವಿಗೀಡುಂಟೀ |
ಕಡಸಿದಾಸತ್ತಿನೊಳಾದರು ಪುಸಿಪಾತ | ಸುಡಿಯುದುದಕೆ ಸಂಯುಂಟೀ ||
ಪುಟ್ಟುಪೊಂದುಗಳ ಪೋರಟೆ ಪೊದ್ದದು ಪಾಪ| ಮುಟ್ಟದು ನೋಹ ಮುಸುಕದು|
ನೆಟ್ಟನೆ ವೈರಾಗ್ಯಮಿರೆಯಿಹಪರಸೌಖ್ಯ | ಜೆಟ್ಟಿತಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದಿದು ||

ಅರ್ಜುನನ ಉಕ್ತಿ

ಧನವಿಲ್ಲದಿರೆ ಧೈರ್ಯಕೆಬ್ಬು ತಲ್ಲಣ ಹುಟ್ಟಿ|ಮನಕುಂದಿ ಮತಿ ಮಸುಳುವುದು|
ತನಿವೇಗೆಯೊಳು ತೊಱನೀರಂತೆ ನಿ | ಧ್ಯನರ ಗೆಯ್ಮೆಗಳಡಗುವ್ರವು ||

ಭೀಮನ ಉಕ್ತಿ

ಪರಿಕಿಸೆ ಸನ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಜಗದೊಳು | ಪರಿಪರಿಯೊಳು ಭಂಗವಡೆದು |
ಪುರುಳುಗೆಟ್ಟೊಡಲ ಪೊರೆಯಲಱಿಯದವರ | ಪರಮನಾಸ್ತಿಕವಾದವೈಸೆ ||

ಸೋಮನಾಥಕವಿ ಸು 1600.

ಈತನು ಅಕ್ರೂರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿಕುವಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು 1430) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಕ್ರೂರಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ;ಸಂಧಿ 9,ಪದ್ಯ 501. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯರಸನು ಅಕ್ರೂರನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗೊಲ್ಲರು

ಕಗಡುಗೆಣ್ಣೆಯ ಮುರಿವ ಕಡೆಗೋ ' ಲುಗಳ ತಿದ್ದುವ ದಾವಣೆಯ ಗೂಂ |
ಟುಗಳ ಕೆತ್ತುವ ಮೂಗುನೇಣಿನ ಹುರಿಯ ಪಿಡಿದುಡಿಪ ||
ವೊಗವಡವ ಮಾಡುವ ಮನೆಯ ಹ | ಟ್ಟಿಗಳ ಕುಲುಮೆವರುಗಳ ತಿದ್ದುವ |
ಬಗೆಯೆಲೊಪ್ಪುವ ಗೋವಳರನಕ್ರೂರನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ಕೋತಿ

ಮರಮರಕೆ ಲಂಘಿಸುವ ಬೆರಳಲಿ | ತಲೆಯ ತುಳಿಸುತ ಕಳವಳಿಸಿ ಪ |
ಲ್ಕಿರಿದು ಮಳಿಗಳನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ಪರಸಿ ತೂಪಿರಿವ |
ತರುಣಿಯರನೇಡಿಸುವ ಪಣ್ಗಳ | ತಳಿದು ದೆಸೆದೆಸೆಗಿಡುವ ಕಪಿಗಳ |
ನೆರವಿಯಂ ನೆಳೆ ಕಂಡು ದನುಜಾರಾತಿ ನಗುತಿರ್ದ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ನುಡಿಗೆ ಬೆದಳಿವ ಅಧರ ವೀಣೆಗೆ | ನಡುಗುತಿಹ ಮುಖ ಮುಖಕೆ ಪದತಳ |
ನಡೆಗೆ ತೊಡೆ ನಡುವಿಂಗೆ ದಂತಿ ರವಕ್ಕೆ ಕುಚಯುಗ್ಮ ||
ಇಡಿದ ತೋಳಿಗೆ ನಯನ ನಾಸಿಕ | ದೆಡೆಗೆ ಕುಂತಳ ನಖಕೆ ತನು ನಡು |
ನಡುಗುತಿಹ ಭೀತಿಯಲಿ ಬಂದಳು ಹರಿದು ಹರಿಯೆಡೆಗೆ ||

ನೀತಿ

ಿರಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ಬಡತನಕೆ ಜ | ಝುಗರಿತನಾಗದೆ ಪರರು ಕೀರ್ತಿಸೆ |
ಬೆಳುತಿರದೆ ನಿಂದಿಸಿದವರನು ಳು ಮರಳಿ ನಿಂದಿಸದೆ ||
ಹಿರಿಯರಲಿ ಗರ್ವಿಸದೆ ತನುವನು ಪಿರಿದು ವಿಶ್ವಾಸಿಸದೆ ಸತ್ಯವ |
ತೊಳುವೆಯದಿಹ ಸತ್ಪುರುಷನೆನ್ನವನಾತ ಕೇಳೆಂದ ||
ಹಗೆ ಹಸುಳೆಯೆಂದುಪಿಹಲಾಗದು | ಹಗೆ ಶರಣುಹೊಗೆ ನಂಬಲಾಗದು |
ಹಗೆ ಹಿತವನನುಕರಿಸಿ ವುನ್ನಿಸೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಮೈಮುಳುಮು ||
ಹಗೆಯಲೆಚ್ಚರಿಗುಂದಲಾಗದು | ಹಗೆಯ ಹಿತವರ ನುಡಿಸಲಾಗದು |
ಹಗೆ ತನಗೆ ಮರಣಾಂತವೆಲೆಯಕ್ರೂರ ಕೇಳೆಂದ ||
ಹಗೆಯನುರಗನ ಚಾರವನಿತೆಯ | ನಗಡುಮಕ್ಕಳ ನಲಿವ ರೋಗವ |
ಜಗಳವಾಡುವ ನೆರೆಯ ವುನ್ನಿಸಲಳಿಯದವನಿಪರ ||
ತಗರ ನೆರವಿಯ ಸೋರುತಿಹ ಮೂ | ಕೆಗೆಯ ನಂಬಿದ ಮೂಢನಿಕರಕೆ |
ಎಗಡ ತಪ್ಪದು ಕೆಲವುದಿನಕಕ್ರೂರ ಕೇಳೆಂದ ||

ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಹಂಸರಾಜ ಸು. 1601

ಈತನು ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವ

ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುರನೆನ್ನು[1](ಸು. 1385) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ 1385 ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ ಜೈನಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮೇಯ ಕಮಲಮಾರ್ತಂಡದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶಕ 1538 ಆನಂದವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1614ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆಯೂ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘಸರಸ್ವತೀಗಚ್ಛ ಕುಂದಕುಂದಾನ್ವಯ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಯರಾಜ ಗುರುವೆಸುಂಧರಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾವಾದವಾದೀಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿಪಿತಾಮಹ ಸಕಲವಿದ್ಯಾಸಾರ್ವಭೌಮಾದ್ಯನೇಕಾನ್ವರ್ಥಬಿರುದಾವಲೀವಿರಾಜಮಾನ" ನಾದ ಒಬ್ಬ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನೇ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಈ ಶತಕವನ್ನು ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ[2] ಬರೆದುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಉದರೆ ಇವನ ಗುರು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ಹಂಸರಾಜನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಶತಕವು ತತ್ಕವಿಕೃತವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಳ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರನ್ನ, ಕುಮುದೇಂದು, ವ.ಕ.ರ, ಜಿನಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 125 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ವೈರಾಗ್ಯನೀತಿಯಾತ್ಮವಿ | ಚಾರಂ ತಾಂ ಬಗೆದು ನೋಡೆ ರಾಜಿಸುಗುಂ ಶೃಂ |
ಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜಂ | ಪೂರಿಸಿದ ಸಪಾದಶತಕರತ್ನಾಕರದೊಳ್ ||

ಎಂಬ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮದ್ದೇವೆಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೋಗೀಶ್ವರಪಾದಾಂಭೋಜಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಶೃಂಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಸಪಾದಶತಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

---

1. ಈಗ ಆಚಾಪ್ತಿಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಧುರನ ಹೆಸರು ದೊರೆವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ನೋಡಿದ ಕೆಲವು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

2. 274 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬಂದೊಡೆ ಶಾಂತಿ ಸ್ಮೈರಣೆ ನಿಗಳ್ದಂ ನೀತಿ ಮೆಲ್ವಾತು ಮು ।
ಕ್ತಿಸ್ತ್ರೀಚಿಂತೆ ನಿಜಾತ್ಮಚಿಂತೆ ನಿಲವೇಳ್ಕುಂತಲ್ಲದಾಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ ॥
ದುಸ್ತ್ರೀಚಿಂತನೆ ದುರ್ಮುಖಂ ಕಲಹಮುದ್ಗವಂ ಮನಂಗೊಂಡೊಡಾ ।
ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಶಸ್ತ್ರಿಕನಲಾ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ॥
ಪುಣ್ಯಂಗೆಯ್ಯದೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಬಳಿಕಿದೆ ತಾನೀಗಳ್ ಮನಂ ನೋಯೆ ಲಾ ।
ವಣ್ಯಕ್ಕಾಭರಣಕ್ಕೆ ಭೋಗಕೆನಸುಂ ರಾಗಕ್ಕೆ ಚಾಗಕ್ಕೆ ಕಾ ॥
ರುಣ್ಯಕ್ಕಗ್ಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಂಕ್ಷಾನುಹಾ ।
ರಣ್ಯಂಬೊಕ್ಕಕಟೀಕೆ ಚಿಂತಿಸುವರೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ॥
ಆಳಿವಿಂದೀಕ್ಷಿಸಲಕ್ಕುಮಾತ್ಮನಿರವಂ ದೇಹಂಬೊಲೀಕಣ್ಗೆ ತಾಂ ।
ಗುಳಿಯಾಗಂ ಶಿಲೆಯೊಳ್ ಸುವರ್ಣಮರಲೊಳ್ ಸೌರಭ್ಯಮಾಕ್ಷೀರದೊಳ್ ॥
ನಳಿನೆಯ್ ಕಾಷ್ಠದೊಳಗ್ನಿಯಿರ್ಪ ತೆಱದಿಂದೀಮೆಯ್ಯೊಳೊಂದಿರ್ಪನೆಂ ।
ದಳವಿದಭ್ಯಾಸಿಸೆ ಕಾಣ್ಗುಮೆಂದಳವಿಪಿದೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ॥
ನರರೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ನರೇಂದ್ರನಾದ ದಿನದೊಳ್ ಸದ್ಧರ್ಮಮಂ ಸನ್ಮುನೀ ।
ಶ್ವರರಂ ಭವ್ಯರನೊಲ್ದು ಮನ್ನಿಸಿಯನಾಧಗ್ಗಳಶ್ರಿತಗ್ಗಳಂಯುತುಂ ॥
ಪರಿವಾರಪ್ರಜೆಗಳ್ಗೆ ತಾಯತೆಱದಿಂದೋವುತ್ತುಮಿರ್ಪಂ ಧರಾ ।
ವರನಿಂದಾಬದಿಗಲಕ್ಕೆ ನಾಳಿನವನೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ॥

ದೇವೋತ್ತಮ, ಸು. 1600

ಈತನು ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; _ದ್ವಿಜವಂಶಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೆನಿಪೀದೇವೋತ್ತಮಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಿಘಂಟುಕಾರರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ನಿಜಗೋಪಾಲಧನಂಜಯಾಭಿನವಮಾಚಂ ಭಾಗುರೀನಾಗವ ।
ರ್ಮಜ್ಞಯಂತಾವುರಶಬ್ದಮಂಜರಿಬಲಾದ್ಯುಕ್ತಾಭಿಧಾನಾರ್ಥಮಂ ॥

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಮಂಜರಿಯೆಂಬುದು ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನಿಂದ (ಸು. 1560) ರಚಿತವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿಯಾಗಿರಬಹುದು

ದೊ೦ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸವೆಸಾರು 1610 ಆಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ನಾನಾರ್ಥಗಳು ಹೇಳಿವೆ; 169 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಜಗದೊಳ್ ಜಾಣರ ಮೆಚ್ಚು ಸತ್ಕವಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮೃದೆ ತಾಯ್ವೊಡು ವಾ ।
ಗ್ಮಿಗಳಾನಂವರಸಾಧಿವಾಸ ಗಪುಕಿಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರೀತಿ ವಾ ॥
ದಿಗಳಾವಾಸನಿಧಾನ ದುರ್ಜನಮನೋಂಭೋಜಾತಶುಭ್ರಾಂಶುವೆಂ ।
ಬ ಗುಣವ್ರಾತದೆ ಪೆಂಪುವೆತ್ತು ಮೆಱುಗುಂ ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಾಲದೊಳಂಬುಜಾಸನನೊಳುತ್ತಮನೊಳ್ ಕವಿಯೊಳ್ ವಿಧಾನದೊಳ್ ।
ಮೇಳದೊಳಂ ವಿಚಕ್ಷಣನೊಳಂ ಶ್ರುತಿಯೊಳ್ ವಿಧಿಶಬ್ದಮಕ್ಕು ಶುಂ ।
ಡಾಲಕರಾಗ್ರದೊಳ್ ಶ್ರವಣಕುಂಡಲದೊಳ್ ವನಜಾತಮಧ್ಯದೊಳ್ ।
ಬಾಳೆಯೊಳಾಹವಂಗಳೊಳೆ ತೀರ್ಥದೊಳಂ ನಿಜಕರ್ಣಿಕಾಹ್ವಯಂ ॥
ನೋವುಂ ಬಲ್ಲತನಂ ವಿಚಾರಿಸುವುದಿಂತುಂ ವೇದನಾಪಾಚಕಂ ।
ಸಾವುಂ ನಿಂದೆಭಗಂಗಳೆಂಬಿನಿತು ಸಂಬಾಧಾಹ್ವಯಂ ಮೋಹವುಂ ॥
ಭೂರ್ಯವೇಗಂ ಕಡುಮೂರ್ಖನಜ್ಞತೆಗಳುಂ ದುರ್ಮೋಹಮಕ್ಕುಂ ಧನಂ ।
ಜೀವಂ ಶಬ್ದನಿರೂಪಣಂ ವಿಮಲಯೋಗಂ ತಾವಿವರ್ಥಾಂಕಿತಂ ॥

ಕವಿವಿಟ್ಠಲ ಸು. 1600

ಈತನು ಅಮರಕೋಶಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ವಾದಿಮೃಗೇಂದ್ರನಾದ ರಾಮಭಟ್ಟನ ಪೌತ್ರನು; ಸಾಹಿತ್ಯವನಚೈತ್ರನಾದ ದೇವರನ ಪುತ್ರನು[1]. ಇವನೆನ್ನು ಅಮರಸಿಂಹನ

---

1 ಪೌತ್ರೋ ವಾದಿಮೃಗೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಮಭಟ್ಟಏಪಶ್ಚಿತಃ ।
ಸಾಹಿತ್ಯವನಚೈತ್ರಸ್ಯ ದೇವರಸ್ಯ ತನೂಭವಃ ॥ ಕವಿವಿಟ್ಠಲನಾವಮಾಪಂ

ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯ ಅಪರಾವತಾರವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ[1] ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನ ಅಮರಕೋಶಟೀಕೆಯನ್ನು ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜನು (1769) 1775 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ಆ ಟೀಕೆಯ ಒಂದುಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಏಟ್ಟಲವಿದ್ವನ್ನಿರ್ಮಿತಟೀಕಾ ಲಿಖಿತಾಮರಾಖ್ಯಕೋಶಸ್ಯ |
ಕೃಷ್ಣಕ್ಷಿತಿಪತಿನೇಯಂ ಮನ್ಮಥಸಂವತ್ಸರೇ ಶಿವಂ ನಭಸಿ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ಶಾಲ್ಯದಕೃಷ್ಣ ರಾಜನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ. ಸು. 1600

ಇವನು ಸಂಯುಕ್ತಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪೆನಗೊಂಡೆದೇಶದಲ್ಲಿಯ ನಂದಿಯಪುರ, ತಂದೆ ಗುಣಮಣವ್ಮ ಬಣಜಿಗಸೆಟ್ಟಿ, ತಾಯಿ ಕೆಂಚವ್ವ. ಇವನು ಭವ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತಿಯ ವರದಿಂದ ಕವಿಯಾಗಿ ಹೆಂಗಳ ಮೋಹದ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಲ್ಕದೆ 55 ವರ್ಷವಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಸೇನಗಣದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನಮುನಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದ ಪಾರ್ಶ್ವವರ್ಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಪಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಒಬ್ಬ ಪಾಯಣಮುನಿ ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು 1606 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಥವಾ ಅವನು ಶ್ರೀರಂಗ

---

1 ಜಿಹ್ವಾಪಲ್ಲವಸಂಸ್ತರೇಷು ಸುಧಿಯಾಂ ದಂತಪ್ರಭಾಚಂದನೈಃ |
ಬಿಂಬೋಷ್ಠವ್ಯಜನೇನ ಚೋಪಚರಿತೋ ಯದ್ವಿಪ್ರಲಂಭಜ್ವರಃ ||
ಜಾನೀಮೋವರಸಿಂಹಮೇವ ತಮಿಮಂ ? ಸಂಯಾಂಜತೀ ಸಾಂಪ್ರತಂ |
ವಾಣೇ ನಂದತಿ ವಿಟ್ಠಲಸ್ಯ ವಪುಷಾ ಭೂಯೋವತೀರ್ಣಾಳ ಭುವಿ ||

ಪಟ್ಟಣದವನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಏತತ್ಕವಿಭಿನ್ನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 18, ಪದ್ಯ 1989. ದಾನ, ಪೂಜೆ, ಶೀಲ, ಉಪವಾಸ, ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಮುಕ್ತಿಪಥ; ಇವೇ ಸಂಯಕ್ತ್ವ; ಈ ಸಂಯಕ್ತ್ವದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಇದು ಭವ್ಯಜನಚಿತ್ತಕುವಲಯಚಂದ್ರಮ । ವಿದು ಸಜ್ಜನರ ಕರ್ಣಾಭರಣ ।
ಇದು ಮುಕ್ತಿಸತಿಯ ತಾವೆನಿಸುವ ವಿತರಣ । ವಿದು ಕೇಳ್ದರ ಪಾಪಹರಣ ॥
ನಾರಿಕೇಳದ ಫಲದಂತೆ ಈಕವಿತೆಯು । ತೋರಿದು ರಮ್ಯ ಕೆಲರಿಗೆ ।
ಸಾರಕದಳಿಪಣ್ಣಿನಂತೆ ಗೂಢಾರ್ಥವು । ತೋರಿ ತೋರಿದೆಯಿರಬೇಕು ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುವಾಕ್ಯಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಭುಜಬಲಿ, ಗಣಧರರು, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಾಸನದೇವಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಡು ಸಿಂಹ ಧನು ವುರ್ಬು ಕುಚ ಕುಂಭ ವಿಶಾಕ್ಷಿ। ಮುಡದಿ ಮುಕರಪತ್ರದಿಂದ।
ಸಡಗರದಿಂ ನಿಡುಹಸ್ತದಿಂದಲಿ ಕನ್ನೆ । ಬಿಡಗಿಂದೊಪ್ಪಿದಳ್ ರಾಸಿಯಂತೆ ॥
ಹರಿಯ ಆಂಗವು ಕಪ್ಪು ಹರನ ಕೊರಳು ಕಪ್ಪು । ಉರಗನ ಹೆಡೆಯೊಳು ಕಪ್ಪು ।
ವರವಾಣಿಯಸ್ತದ ವೀಣೆ ತಾ ಕಡುಕಪ್ಪು । ಕಪ್ಪಿಂದ ಕೊರತೆಯೇನಮ್ಮ ॥
ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಹರಿ ಶುಂಭಗಳ ಕಾದನು । ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದಜನು ಕೆಟ್ಟ ।
ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹದಿ ಹರನರೆಹೆಣ್ಣಾದ । ಹೆಣ್ಣಿಗಾದನು ಕೋಟಿ ಸುರಪ ॥

ನೀತಿ

ಮಕ್ಕಳನೋದಿಸಿ ಬಿಕ್ಕಂದು ಪರದರು । ಗಕ್ಕನೆ ಕುಲವಿದ್ಯೆಗಳನು ।
ಅಕ್ಕರದಿಂ ಕಲಿಸದೆ ಮುದ್ದಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ । ಸೊಕ್ಕಿಯಿಹಲೆಬಿದಿ ಕೆಡುವರು ॥
ಸಿರಿ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಸೋದರರೆಲ್ಲ ಮಂಜಿನ । ನೆರವಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದೇಶಕೋಶ।
ಮರುತನಿದಿರುದೀಪ ಯವ್ವನ ಸುರಧನು । ಮಿಂಚು ಭಾವಿಸಲು ಬಂಧುಗಳು ॥

ಅಣ್ಣಾಜಿ. ಸು. 1600

ಈತನು ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ವೀರೇಂದ್ರನು, ತಂದೆ ಅಯ್ಯಣಭೂಪನು. "ಅಣ್ಣಾ ಜಿರಾಜೇಂದ್ರನು" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಈತನು ಆವುದೋ ಒಂದು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರೇಶನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಂಕರೇಶನು ಆರೋ ತಿಳಿಯದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಲುಹಣನು ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1530) ನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕೆಱೆಯುಪದ್ಮರಸ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನು ಪಾ |
ಲ್ಕುಱಿಕೆಸೋಮಾರಾಧ್ಯ ಮಲುಹಣನು ಮೊದಲಾಗಿ |
ಹರನ ಕವಿತಾಸ್ತೋತ್ರಸೂತ್ರದಿಂ ನಟಿಸಿಯಾನಂದಿಸಿದ ಶಂಕರೇಶ ||
ಹರುಷದಿಂದೆನಗೆ ತವ್ಮಯ ಕರುಣಶಪಥಿಯೊಳು |
ತೆರೆ ವುಸಗೆ ಸಿಡಿದ ಸೀಕರಬಿಂದುವಂತದಗ |
ಧರಿಸೆನಲು ಶಿರದೊಳಾಂತಾನದಱಿ ಮಹಿಮೆಯಿಂದೀಕೃತಿಯನೊಲಿದು ಪೇಱ್ದಂ ||
ಬಾಣ ಮಾಯೂರ ಭವಭೂತಿ ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಕ |
ಟ್ಟಾಣಿ ಕವಿಯಾಧನಂಜಯ ದಂಡಿ ಶಾರದೆಯ |
ಪ್ರಾಣಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನಗ್ಗಳ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಕಂತಿ||
ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳು ಕವಿರಾಜಮುಕುಟಮಣಿ ಶ್ರೀನಾಥ |
ಮಾಣದಿವರೆಲ್ಲರಂ ಬಲವಂದು ಕೃತಿವೇಱ್ದಿ.

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಧೀರನತ್ಯಧಿಕವಿತರಣಗುಣದಿ ಮೆಱೆವ ಮುಂ |
ದಾರ ಮದವಶಿಯರ ಮುಖೇಂದುಮಂಡಲದಮೃತ-
ಚಾರುಕಿರಣದ ರುಚಿಯ ಸೇವಿಪ ಚಕೋರ ಲಲನಾಜನಕಪೋಲಮೃಗದಿ ||
ಸಾರತರಮಾದ ಮೃಗಮುಪದ ಮಕರಿಕೆ ಚಿತ್ರ |

ವಾರಣದ ಕುಂಭದಂತಿಡಿಕಿಱಿದ ಕುಚದ ಮಣಿ |
ಹಾರ ಪೊಸಜವ್ವನೆಯ ನೊಸಲೊಳೊಪ್ಪುವ ತಿಲಕನಣ್ಣಾಜಿರಾಜೇಂದ್ರನು ||
ಪೊಸದೇಸಿವಡೆದು ನವರಸ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ರಂ |
ಜಿಸುವ ಕೃತಿಯೆನಿಪ ಸುರಕುಜಕುಸುಮಸೌರಭವ |
ಹಸಿದುಂಬ ಮಧುಕರಂ ಕುಕವಿನೆರವಿಯ ತಮನ ಕಡಿದು ಕಲಕುವ ಭಾಸ್ಕರಂ||
ಕುಸುಮಸರನೆಸೆಯೆ ಕಂದುವಳೆಂದು ಕೈಗಾಯ್ದ |
ಪೊಸಜವ್ವನದ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯಳ ಪ್ರಾಣೇಶ |
ರಸಿಕರಾಜೇಂದ್ರನಣ್ಣಾಜಿಯಹುದೆಂದೆನ್ನ ಸುಕವೀಂದ್ರರೆಂಬರಂತೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರವಿಳಾಸ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತುಮೂವರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಾದ ಸೌಂದರೇಶ ಅಥವಾ ನಂಬಿಯಣ್ಣ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವೀರೇಂದ್ರನಣುಗನಯ್ಯಣಭೂಪನವನ ಸುಕು |
ಮಾರ್ಗನಣ್ಣಾಜಿ ಸೌಂದರನಿಳಾಸವನು ಶೃಂ |
ಗಾರ ಮೊದಲಾದ ನವರಸದುಪಮೆಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಚಿತಾರ್ಥಭಾವದಿಂದೆ ||
ಸೇರಿಸುವುದೆಂದು ಶಂಕರನಿರೂಪಣೆಯಾಗೆ |
ಸಾರತರಮಾದ ಮಧುರೋಕ್ತಿಮೃದುಪದದ ಗಂ |
ಭೀರವಚನಾರಚನೆಯಿಂದೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆನು ಸುಕವೀಂದ್ರರಹುದೆನ್ನಲು ||
ಸಿರಿಯ ನೆಲೆವನೆ ಕುಸುಮಶರನು ರತಿ ನೆಲಸಿ ಪುರ |
ಹರನೊಡನೆ ಸೆಣಸುವಂಕದ ಕಣನು ಭಾರತಿಯ |
ಸರಸಕವಿತೆಯ ವಿಲಾಸದ ತಾಣ ಚಕ್ರಿಯಾವಾಸ ಮೋಹದ ಸುಗ್ಗಿಯು ||
ಹರನ ಗಿರಿಜೆಯ ಭೋಗಮಂಟಪವು ಸುರಪತಿಯ |
ವರವಿಭವಸಾಲೆ ಶಂಕರ ಭೋಗಮೋಕ್ಷಗಳ |
ಕರೆದೀವ ಠಾವಿದೆಂಬುದ ತಿಳಿದು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಸೌಂದರವಿಳಾಸವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಘುಳುಘುಳಿಸುತೇಟಿ ವ ಬೊಬ್ಬಳಿಗಳಿಂ ಸುಳಿಗಳಿಂ ।
ನಳನಳಿಸಿ ರಾಜಿಸುವ ಕಮಲದಿಂ ಕುಮುದದಿಂ ।
ತಳತಳಿಸಿ ಹೊಳೆಯುತಿಹ ತೆರೆಗಳಿಂ ನೊರೆಗಳಿಂ ಕಮಠಶ್ಯೆವಾಲದಿಂದೆ ॥
ತುಳುಕಿ ಪರಿದೊಲೆದೊಲೆದು ಸಂಚರಿಪ ವಿಹಂಗಳಿಂ ।
ಬಳಸಿ ಪಬ್ಬಿದ ಪವಳಲತೆಗಳಿಂ ಶಂಖದಿಂ ।
ದೆಳಲತೆಯ ಕುಡಿಗವಲ ಸೊಂಪಿನಿಂ ಗುಂಪಿನಿಂ ಕಡಲು ಕಣ್ಗೆಸೆದಿದ್ದುದು ॥

ಪರವೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ನನೆಯ ಸೂಡಿದ ಕಲ್ಪಲತೆಯೊ ಮಧುಕರನೆಱಗಿ ।
ಜಿನುಗಿ ಸವಿಯದ ಪರಾಗದ ಪುತ್ಥಳಿಯೊ ಮೇಣು ।
ಮುನಿ ಕುಡಿಯದಿಹ ಸಾಗರವೊ ಚಕೋರನ ಚಂಚು ಸೋಂಕದಿಹ ಪೂರ್ಣಶಶಿಯೋ ॥
ವ.ನಸಿಜನ ಪೊಸಮುಸೆಯ ಖಿಂಡೆಯವೊ ಕಂತುವಿನ ।
ಘನಪ್ರತಾಪದ ಜಸವೊ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನನೋ ಎನಿಸಿ ।
ವನಿತೆಯಿದ್ದಳು ಪರವೆ ಬಿಂದುಗಳೆಯದಿಹಾಣಿಮುತ್ತಿನಲು ಥಳಥಳಿಸುತೆ ॥

ಚಿನವರದರು (ಸರಾಫರು)

ನಂದಿಯುಂಡಿಗೆ ರಾಮಟೆಂಕೆ ಶಿವರಾಯ ತಾ ।
ನೊಂದೆಸೆಯ ಸಣ್ಣಿಗೆರೆಯಿಕ್ಕೇರಿ ಮಾಸಮೊಳೆ ।
ಚಂದಿರನಹಣ ಜಳಕೆ ಮುಂಬೆಟ್ಟು ಅಚ್ಯುತನ ಹೊನ್ನ ರಾಸಿಗಳ ತಮ್ಮ ॥
ಮುಂದಿಟ್ಟ ಮಚ್ಚಗಳ ಪಿಡಿದೊರೆದು ಬಣ್ಣಗಳ ।
ಬಂಧಿಸುವ ನಿಲುಕಡೆಗೆ ಮೇಣಾದುಂಡೆಯೊಳೊತ್ತಿ ।
ಸಂದ ಕ್ರಯವಿಷ್ಟೆಂದು ನೋಡಿ ತೂಕವ ಮಾಟ್ಟಿ ಚಿನವರದರೊಪ್ಪಿದರ್ ॥

ಮಿಠಾಯಿಯಂಗಡಿ

ಕರಜಿಗೆಯಕಾಯಿಯತಿರಸವುದ್ದಿನೊಡೆಯು ಹಿಮ ।
ಕರನಂತೆ ರಾಜಿಸುವ ಇಡ್ಡಲಿಗೆಯೆಳ್ಳುಂಡೆ ।
ತರಣಿಮಂಡಲದಂತೆಯೆಸೆವ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಗಾರಗೆಯ ಚಕ್ಕುಲಿ ಸೇವಗೆ ॥
ಹೊರೆಯಪೇಣಿಯು ಮನೋಹರದುಂಡೆಯುರಗುಸ ।
ಕ್ಕರೆಬುರುಡೆ ಹಾಲುಂಡಲಿಗೆಯು ಸ್ವಾದಿಸಲವ್ಯತ ।
ಸರಳಿನಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲತೆಯುಂತೆ ಜಿಲ್ಲಬಿಯು ಅಂಗಡಿಗಳೆಸೆದಿರ್ದುವು ॥

ಊಟ

ಕಟ್ಟೊಗರಗಳು ಕಲಸೋಗರವು ಪಾಯಸವು |
ಸಿಟ್ಟಿಸಲು ಗೋಮೋಧಿಕದ ಸಾರವೆಂದೆನಿಸಿ |
ಬಟ್ಟಬಟ್ಟಲೊಳು ತುಂಬಿಸೆವ ಸದ್ಯೋಘೃತವು ಹರೆದುಪ್ಪವಕ್ಕದುಪ್ಪ ||
ಮುಟ್ಟಿ ಬೊಟ್ಟಿಡುವಂತೆ ಕಾಸಿದರ ಚಿನಿಪಾಲು |
ತೊಟ್ಟಿನೊಳೆ ಪಸುರಡಗದಿದರ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ |
ಕಟ್ಟಳೆಯ ಲವಣಾಪ್ಲದಿಂದಾದ ಶಾಕ ಮುಂತಾದ ಊಟವ ತಂದರು ||

ಡೊಂಬರು

ಗಣೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವಸಿಟ್ಟು ಸ್ಸಂಗುಟದ |
ಕೊನೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಪುಟವೆದ್ದು ಲಾಗುಲವಣೆಯ ಕೊಂಡು |
ಮಿಣಿಯ ಹುರಿಗಳಮೇಲೆ ಮುರಗಾಲ ಕಟ್ಟಿ ದುವ್ಯಾಕಿಸುತ ಡೊಂಬಿತಿಯರು ||
ಮಣಿದು ಪುಂಗರಣಮನೆ ಕೊಂಡುವೋಗಿಯುಗಿದಲಗ |
ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಪೆಯನ್ರದೊಳಟ್ಟಿ ಖೋಯೆನುತೆ |
ತ್ರಿಣಯನಾಪರರೂಪನೇ ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ಹೋಳಿ ಬಡಿದರು ಡೊಂಬರು ||

ವಾರತೆಸೋಮಣ್ಣ ಸು. 1600

ಈತನು ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ "ಲೋಕದೊಳಧಿಕ ಭೃಗು ಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರಭೂಪನ ಭಕ್ತಿಯ ಸವಿಯ। ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೆಂಪುಗಂಬಳಿ ಯ ಪಿನಾಕಿ ಬಸವಲಿಂಗನೆಸಗಿದ ಪರಿಯ ನೋಡನೋಡಲು ಬಯಲಾಯ್ತು" ಎಂಬ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭೃಗುಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರಭೂಪ, ಕೆಂಪುಗಂಬಳಿಯ ಬಸವಲಿಂಗ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವರು ಕವಿಯ ಸಮ ಕಾಲದವರಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸು ಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳು

ಇವು ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ; ಪದ

ಚಕ್ಷಭೂತಗಳ ಸೇರುವೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆ ರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ತವೆ ನಭವೇ ತಾಂ ಜ್ಞಾನಾಸ್ಪದವಾ | ಪವನನೊಳೆಯ್ದಲ್ ಮನವಾಯ್ತ್ವಗ್ನಿಯ |
ನವಗಾಹಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯದಾಯ್ತ್ತಂಬುವನೊಂದಲ್ ಚಿತ್ತವದು ||
ಅವನಿಯ ಬೆರಸಲಹಂಕೃತಿಯಾಯ್ತ್ತಂ | ತಿವು ತಾಂ ಜ್ಞಾನಾದ್ಯಂತಃಕರಣಂ |
ವಿವರಿಸಲಂಬರದಂಶದಿನುದಿಸಿಪುಳವು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ||
ಮರುತಾಂಶಂ ನಭಕೆಯ್ದೆ ಸಮಾನಂ | ಮರುತಂ ತಾಂ ವ್ಯಾನಂ ಮರುತಾಂಶಂ |
ಬೆರಸಿರೆ ಶಿಖಿಯೊಳುದಾನಂ ಜಲದೊಳ್ ಕೂಡಲಪಾನವದು ||
ಧರೆಯೊಳಗೊಂಪಲ್ ಪ್ರಾಣಂ ಜನಿತಂ | ಮರುತಾಂಶದ ಮಾರುತಪಂಚಕಗಳು |
ಪರಿಕಿಸಲುದಿಸಿದುವೆಂದುಸಿರುವರಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳನವರತಂ ||

ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಾಯ ಸು. 1600

ಇವನು ಚಿಕ್ಕೋರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲುಹಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಹಂಪೆಯಹರೀಶ, ರಾಘವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿಕ್ಕೋರಕಥೆ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ ೯, ಪದ್ಯ 770. ಇದರಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಪುರಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವಜ್ರಮುಕುಟರಾಯನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕೋರರಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿಯೂ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.

ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಸು. 1600

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನವೆಂಬ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಕಳಸವಾಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದ ಬೊಮ್ಮರಸನಾಯ

ಕನ ಮಗನು. "ಕಳೆಯಾಣ್ಮ ಶೃಂಗಾರಕವಿಗೆ ಪೆರರುಕ್ತಿಯೆಂ ಕಳಲೊಲ್ಲ ದುಸಿರ್ವ ಚಲಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಈ ನಿಘಂಟುವಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಹಂಸರಾಜ ನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು. ಅವನೂ ಜೈನಕವಿ. ಅವನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಂಸರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಕವಿ ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಕವಿ ಱಱ ಕುಳಕ್ಷಳಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು; ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆರಸಲಾಗದು; ಇದು ಪಂಪರಾಜಾದಿಕರ್ಣಾಟಕಕವಿರಾಯರ ಮತ ಎಂದು

ಆದೇಶಮೆಂದು ಸಹಜತೆಯೆಂದು ಱಱಕಳದ |
ಭೇದವೆರಡಕ್ಕುಮಾಕ್ಷಳನೊಂದೆಬಗೆಯಿಂತು |
ಮೂಡೆಱಿದೆ ಕರ್ಣಾಟಕಾವ್ಯಕೆ ಳಕಾರ ಮೂಱಱಿವಲ್ಲಿ ಱಱಕ್ಕೆ ಱಱನೇ||
ಪಾದಮೂದೊಡೆ ಕುಳಂಕ್ಷಳನೆರಡು ಬೆರಸೆ ಸೌ |
ಖ್ಯೋದಯಂ ಕ್ಷಳಕುಳನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಱಱಿಸ ಸಂ |
ಪಾದಿಸಿದೊಡಶುಭಮಿದು ಪಂಪರಾಜಾದಿಕರ್ಣಾಟಕವಿರಾಯರ ಮತಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನ

ಇದು ಕನ್ನಡನಿಘಂಟು; ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 35 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಱಱಕುಳಕ್ಷಳಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕನ್ನಡನುಡಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಹೇಳಿವೆ. "ಕನ್ನಡದೊಳೊರೆವೊಡಿದು ಲಕ್ಷಣಕೆ ಜೀವನಂ" ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಿಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ–

ಅವತರ್ಗಸುನಾಂಕುರದೊಳೆ ಸುಟಿಱಿಯೆನಿಸುಗುಂ |
ಜೀವಿಪ ಬಿಡಲ್ಬಡುವುದಕೇ ಬಲಿ ಬ್ಬಿಂಕುವೆಸ |

ರಾವುಚದ ಮುಟ್ಟಿನೊಳ್ ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆಯೊಳಂ ಬಲ್ಲರಿಂದಗುಱಿ ನುಕ್ಕುಂ ॥
ಸೇವಕ ದಾಸಿಯುಂ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುಮಾಱಿಯೆನ ।
ಲಾವಂಚನೆಯೊಳಮೇಕಗ್ರಾಹಿಕದೊಳಕ್ಕು ।
ಮಾವಳೆಯೊಳಂ ಸಖಿಯೊಳಂ ಕ್ಷ್ಮಳನೆನಿಪ್ಪುದದು ನೆಱಿಲೆವಲ್ ಛಾಯೆ ಬಿಂಬಂ ॥
ಬಾಱಿಸಲ್ ಬಾಱಿವಲ್ಲಿ ಱಿಱಿನಾಯುಧಂಗಳಂ ।
ಪೇಱಿ ಕುಳನಗುಱಿಯೊಳ್ ಸೂರಣದದಂಟಿನೊಳ್ ।
ತಾಱಿಮರದಲ್ಲಿ ತಾಱಿನೆ ಱಿಱಿಂ ತಾಳ್ವಲ್ಲಿ ಕುಳನಗುಱಿದ್ದುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದೊಳ್ ॥
ಱಿಱಿಂದು ಬರೆ ಱಿಱಿಂ ಭಟರ ಪೆಸರೊಳ್ ಕುಳಂ ।
ಕೇಱಿ ಪಬ್ಬಿಗೆ ಱಿಱಿಂ ಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ಕ್ಷ್ಮಳ ಱಿಱಿಕೆ ।
ನಾಱಿ ನುಡಿ ತುಂಬುಕಳ್ಳನೊಳುಂಟು ನಾಱಿವಾಸಗೆ ಕುಳಂ ಲತೆಯೊಳ್ಕ್ಷ್ಮಳಂ ॥

ಶಾಂತರಸ. ಸು. 1600

ಈತನು ಯೋಗರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಯೋಗರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 8 ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಮ, ನಿಯಮ ಮುಂತಾದ 8 ಯೋಗಾಂಗಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಂಗವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಜಿನಮತಮನಖಿಳಮುನಿಜನ । ನಿನುತಮನಧ್ಯಾತ್ಮಗ್ರಂಥಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ ।
ಜನಕೆಲ್ಲಮಱಿಯೆ ಪೇಱ್ದಂ । ಮನಕೀಪ್ಸಿತಮೆನಿಪ ಯೋಗರತ್ನಾಕರಮಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ:

ಯಮನಿಯಮಾದಿಯನಿಂತೀ । ಕ್ರಮದಿಂದಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಱ್ದೆನಷ್ಟಾಂಗಮುಮಂ ।
ಸಮಸಂದು ತಿಳಿದು ನೆಗಱಿಲ್ । ಭ್ರಮೆಪೋಕುಂ ಯೋಗ ನಿಲ್ಕು ಮತಿ ಪಿರಿದಕ್ಕುಂ ॥

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮುಸಿಯದೆ ಮುನಿನಿಸದಾರುಮ । ನಿನಿಸುಂ ಸಮತೆಯೊಳ್ ನಡೆಯುತಿರೆ ಮುನಿ
ಯೆನಿಕುಂ ।
ಮುನಿವ ಮುನಿಯಿಸುವಸಮತೆಯು ।ವಿನಿಸಿಲ್ಲದೊಡಾಗದಂತು ಯೋಗಮುಮೋಘಂ ॥
ಮನಮಿರೆ ನೊಸಲೊಳ್ ಕಣ್ಗಳ । ವೆನಸುಂ ನಾಸಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆವಿ ಕೇಳವೆನಲ್ ।
ತನು ತೊನೆಯದೆ ನಟ್ಟಂತಿರ । ಲೆನಸುಂ ನಿಂದಂದು ಸಹಜಯೋಗಮದಕ್ಕುಂ ॥
ಧ್ಯಾನಮುದು ನೆನೆದ ನೆನವಿಯೆ । ತಾನದು ದೃಢಮಾಗೆ ಧಾರಣಂ ಧಾರಣೆಯಿಂ ।
ತಾನೆ ನಿಜಮಾಗೆ ನಿಂದೆಡೆ । ಯೇನದುವೆ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ॥
ವರಪದ್ಮಾಸನದಿಂದಂ । ನಿರತಂ ಪೆಱಗಿರಿಸಿ ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದಿನಿಸಂ ।
ಗರುಡನನ್ನೊಲಿರ್ದು ಬಸಿಱಿಂ । ತಿರಿಪಲ್ ಗುಲ್ಮಾದಿದೋಷಮಂ ಪರಿಹರಿಕುಂ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ. ಸು. 1600

ಈತನು ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪಾಂಡ್ಯವಂಶದ ವಿರುಪನೃಪನ ಮಗ ಚೆನ್ನನೃಪನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುಂತಳದೇಶದೊಳಗಣ ಪುರಹರಕ್ಷೇತ್ರಪುರ; ತಂದೆ ನೇಮಣ್ಣ; ತಾಯಿ ಬೊಮ್ಮರಸಿ; ಗುರು ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ; ಕುಲದೈವ ಶಾಂತಿಜಿನೇಶ್ವರ; ಮಗ ಗುಮ್ಮಣ್ಣ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1610 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಯಸೇನ, ಅಭಿನವಪಂಪ, ಗುಣವರ್ಮ, ಪೊನ್ನ, ಜನ್ನ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 3 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾದ ಸೋಮದತ್ತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲು, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ಪುತ್ರಸಹಿತೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಪತಿಯನು

ಪುನಃ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಲು ಬಾಲನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪತಿಯಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಖಚರನು ಈ ಬಾಲನನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ಕೊಡಲು, ಆತನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಣಿಮಾಲೆಯೂ ಬಾಲನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದೊಡನೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದರು. ಇವನೇ ವಜ್ರಕುಮಾರನು.

ಧರ್ಮಾಮೃತದ[1] ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗ ಗುಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವೃಷಭಸೇನಾದಿಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಕೊಂಡಕುಂದನು ಮೊದಲಾಗಿ ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ[2] ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಚಂದ್ರ

ತಾರಾಗಣದ ತೊತ್ತು ಜೋರಜಾರರ ಮಿತ್ತು | ನೀರಜತತಿಗೆ ವಿಪತ್ತು |
ವಾರಧಿಭಯದೊತ್ತು ಕೌಮುದಿಗಳ ಬಿತ್ತು | ಧಾರಣಿಗಿಂದುದಯಿಸಿತು ||

ಬೇಡಿತಿಯರು

ಕರಿಯರು ಕಾಯದಶೋಕೆದಳಿರನುಟ್ಟು | ಗುರುಗಂಜಿಸರ ಕೊಗಲೊಳಗೆ |
ಕರಿನೇಣಮುತ್ತ ಮುಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಸಂಜೆಯ | ಸಿರಿಯಂತಿಹರು ಶಬರಿಯರು ||

ಹಿಮಗಾಲ

ಕರೆದುವು ತಾವರೆ ತುಂ ಬಿರಿದೊಡೆದುವು | ಕೊರಗಿ ನುಣಿಯುವು ಪಿಕಾಳಿ ||
ಸ್ಮರನ ಬಾಣಗಳ ಖಂಡಿಸಿದನು ಹಿಮನೃಪ | ಸುರಿದು ತುಷಾರವಮಾರ್ಗಣದಿಂ ||

ಅಹಿಚ್ಛತ್ರಪುರ

ಪತ್ತನದೊಳಗಣ ಪರದರು ಧನದನ | ವಿತ್ತನ ಜಳಧಿದು ನಗುವರು |
ವಿಕ್ರಮನುಮಾಪತಿ ತಿರಿದುಣ್ಬ ಸಂಪತ್ತಿ | ಯೊತ್ತಿನಲ್ಲಿದೇನುಫಲವು ||

---

1 Vol. I, 97. 2 ಪೃಥಿವಿಯ ಮೆಟ್ಟಿದೆ ನಡೆವೆ ಚತುರಂಗುಲಚಾರಣ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಸ್ವಗುರು ಗುಣಭದ್ರ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಯತಿ, ಕಾಣೂಗರ್ಣದ ಭಾನುಮುನಿ, ಪಾಲ್ಯಕೀರ್ತಿ, ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿ.

ಪಾಂಚಾಲದೇಶ

ಹೊಡೆಯೆಂಬ ಮಾತಿಲ್ಲ ಪಡೆಯೆಂಬ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ । ಕಡಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ ನಾಡೊಳಗೆ ।
ಕಡಿಹ ಕಬ್ಬಿನೊಳುಂಟು ತಡೆಪದಟ್ಟಡಿಯೊಳು।ಹೊಡೆಯುಂಟು ಹೊಂಬಾಳೆಯಲಿ॥

ವೀರಭದ್ರರಾಜ ಸು. 1600

ಈತನು ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕೃತಹಸ್ತ್ಯಾಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ನೃಸಿಂಹರಾಜ, ತಾಯಿ ವೀರಾಂಬೆ. [1] ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕೃತಹಸ್ತ್ಯಾಯುರ್ವೇದಟೀಕೆ

ಮೂಲಗ್ರಂಥವು ಅಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಚಂಪಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ರೋಮಪಾದರಾಯನಿಗೆ ಪಾಲಕಾಪ್ಯಋಷಿ ಹೇಳಿದುದು. ಟೀಕಾಕಾರನ ಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಆರು ಕೆಲವರು ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾತ್ರವನೆ ಪಠಿಸಿ ಅನುವಾಸನ ನಿರೂಹ ಉತ್ತರವಸ್ತಿ ಸ್ನೇಹವಿಧಿ ವಿರೇಕವಿಧಿಶಿರೋವಿರೇಚನ ಉಪಚಾರಂಗಳನಱಿಯದೆ ವೈದ್ಯಮುಂ ಮಾಡುವವರು ಹೇಡಿ ಹುಯ್ಯಲ ಕೊಳ್ಳಂತೆ. ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು,ಪಿತ್ತಸಂಬಂಧ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಶ್ಲೇಷ್ಮಸಂಬಂಧವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ರಕ್ತಸಂಬಂಧವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಸಂಕರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿವು, ಎಂಬ ಭೇದಗಳನಱಿಯದೆ ಮಾಡುವ ವೈದ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಹುದು. ಉತ್ತರಸ್ಥಾನವನಱಿದು ಪಠಿಸದೆ ಇದ್ದ ವೈದ್ಯನ ಕೈಯ ಔಷಧವಂ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನವನು ಬಲ್ಲಾತನಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯುಂ ಮಾಡಿಸುವುದು.

---

1 ತತಶ್ಚಾಭೂತ್ ಕ್ಷಿತಿಪಾಲವಮ್ಶಕಮಣಿಭೂತಃ ಪ್ರೋ ನೃಸಿಂಹಾಭಿಧಃ ॥
ತಸ್ಯಾಸೀನ್ಮಹಿಷೀ.....ವೀರಾಭಿಧಾ ಪ್ರೇಯಸೀ । ತದ್ವೀರ್ಯಪ್ರಭವೋ ರಾಜಾ ವೀರಭದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾ ।
ಅಕಾರಿಷೀದ್ಗಜಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಟೀಕಾಂ ಲೌಕಿಕಭಾಷಯಾ ॥

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನು ಪಠಿಸದೆ ಪರಿಚಾರವ ಪಠಿಸಿದವರು ,ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಇನ್ನಾರು ಕೆಲವರು ಪರಿಚಾರವನು ಪಠಿಸದೆ ಇದ್ದವರು ಆನೆಗಳ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯವನರಿಯರು. ರೋಗಗಳನರಿಯದೆ ಔಷಧನಂ ಮಾಡಿದಡೆ ಆನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಪರಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಪರನಾಗಿ ಕಮಠಜ್ಞನಾಗಿ ಕುಲೀನನಾಗಿದ್ದ ವೈದ್ಯನು ಪೂಜ್ಯನು. ನಾನಾಪ್ರಕಾರದಲು ನಾಲ್ಕುಸ್ಥಾನವನು ಅರಿತು ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವೈದ್ಯನಂ ಮಾಡುವಾತನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನೆಂದು ಪಾಲಕಾಪ್ಯನು ಅಂಗರಾಯಂಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಬಸವೇಶ ಸು. 1600

ಈತನು ಪದ್ಯೈಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಯೈಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 112. ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪದ ಎಂಬ ಉಪಪದವು ಸೇರಿದೆ. ಈ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವನ್ನು ಮೊದಲು ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಬಳಿಕ ಬಸವನು ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನೇ ಕವಿ ಸದ್ಭಕ್ತಜನಕರಿವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ--

ವೀರಶೈವಾಂಬುರಾಶಿಯೊಳಗೊಗೆದ ವ್ರತನಿಯಮ |
ಸಾರರತ್ನಂಗಳೊಳಗನರ್ಘ್ಯಮಣಿನೂಱೊಂದ |
ನಾರೈದು ತೆಗೆದು ಪರಿವಿಡಿದೋರಣಂಗೊಳಿಸಿ ಸಾರದನುಭವಸೂತ್ರದಿಂ ||
ಹಾರವಿಸಿ ಹರುಷದಿಂ ಪವಣಿಸಿದ ಹಾರವ ವಿ |
ಚಾರವಱಿದಿರ್ದ ಶರಣಗೆ ತೊಡಲಿತ್ತನುವು |
ದಾರಬಸವೇಶ ನೆಂಬಿದ ಶರಣಸಹವಾಸರತರೈದು ಚಿತ್ತವಿಪುದು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕ್ಷ್ಮೆಯೆದಮೆಗಳನವರತ ದೇಹದೊಳಗಾವರಿಸಿ |
ಭ್ರಮೆಯುಡಗಿ ಹ..ಮ್ಮಡುಗಿ ಮೃಡನ ಶರಣಾಳಿಯೊಳು |

ನವಿಹಭಯರಸರೂಪು ವಿದೂರ್ರಪುವೆಂಬುಭಯಸಂದುಸಂದಲಿದು ನಿಂದು ||
ಅವುರಸದವೊದಲಾದ ಧರ್ಮಕಾಮ್ಯಾರ್ಥಗಳ |
ಕ್ರಮವ ಒಯಿಸದೆ ಹರನ ಶರಣಜನಕನವರತ |
ಸುಮನತರದಿಂ ಸೇವೆಗೆಯ್ಯಲದು ನಿರುಪಾಧಿಸ್ಥಲಕೆ ಮಾಟಮದೆನಿಸಿತು ||

— — —

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಸು. 1600

ಇವನು ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಹಿಂದೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನು ವಿರಚಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಗಣ ನಾಮವನ್ನು 1 ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥ ಪ್ರಭುದೇವೇಶ್ವರಭಕ್ತಪಾಲ |
ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮವ ವಿರಚಿಸಿದ ಸತ್ಯಶೀಲ ||
ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾರ್ಯಂ | ಧೀಮಂತಂ ಪಾಪರಹಿತಗಣಸಂಕುಳಮುಂ |
ಪ್ರೇಮದಿ ತುತಿಪೆಂ 'ಸಾವಿರ | ನಾಮದ ಜಪವೆಂದು ಪೊಗಲ್ದಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದಪೆಂ ||

ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ಭಕ್ತಗಣ, ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು, ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಗಣ, ತೇರಸಗಣ, ಅಮರಗಣ, ದಶಗಣ ಇವರ ನಾಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಜಪ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಕವಿ ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಜಪಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನೆ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ, ಚೋರ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜಪವೆಂಬುದು——ಸೂಲದಮೇಳಣ ಅನ್ನ ಮೆಟ್ಟಿಯಾರಲಿಬಹುದು (?); ಗಗನವ ಮುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯಲಿಬಹುದು; ವಾಯುವ ಕಟ್ಟಡೆ ಕಟ್ಟುಗ್ರದ [illegible] ನುಂಗಿ ಧರಿ

1 Page 23.

ಸಲಿಬಹುದು; ನೀರಿನೊಳು ಬರಿಸುವ ಹಡಗನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬರಿಸುವ ಅಂದವನು ಮಾಡಲಿಬಹುದು; ಅಂತರದಲಿ ಚರಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬರಿಸುವ ಅಂದವನು ಕಾಣಲಿಬಹುದು; ಆಸಧೂನ್ಮ್ರಪುಷ್ಪವನು ಅಱಿಸಿ ಕಾಣಬಹುದು; ಜೀವನಿಲ್ಲದ ಹೆಣವ ಮಾತನಾಡಿಸಬಹುದು; ಉಪವ ಮಾಡುವುದು ಮಹಾಕಷ್ಟವಣ್ಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ.

ಉಪವಮಾಡಿದಬಳಿಕ ಹುಸಿಯದಿರಬೇಕು; ಕಳವು ಕನ್ನವ ಬಡಬೇಕು; ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಾತೃಸ್ಥಾನವೆನ್ನಲಿಬೇಕು; ಕೂಟಿಲಕುಹಕಲಟಮಟವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ ಬಿಡಬೇಕು; ಮೂಲ್ಯವ ಹೇಳಿ ಲಾಭಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದಿರಬೇಕು.

ಗಣದಾಸಿವೀರಣ್ಣ ಸು. 1600

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1610 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಒಂದು ವಚನದ ಭಾಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ---

ತಮಂಧಕಾರತೊಡವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಮಲದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಎಲೆಯಿಲ್ಲದ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಱೆಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ದೀಪದಂತೆ ನೊರೆತೆರೆಬುದ್ಬುದಾಕಾರವಿಲ್ಲದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಸಹಜಜ್ಞಾನವು ಇದೆಂದು ಎನ್ನೊಳಗೆ ತೋಱಿದ ನಮ್ಮ ಶಾಂತ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ಚೆನ್ನಕವಿ ಸು. 1600.

ಈತನು ನಾನಾರ್ಥಕಂದವನ್ನು [1] ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ದ್ರಾವಿಡನು. ಈತನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

---

1. ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ "ರಾಮಚರಿತ್ರಂಗಳನೀಧಾರಿಣಿಗೆ ತೋರ್ಪ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಒಂದು ರಾಮಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಿದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ನಾಮಚಾರಿತ್ರ" ಎಂಬ ಪಾಠವೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ 'ನಾಮ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಶಬ್ದ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಇದೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾನಾರ್ಥಕಂದ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ನಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿಘಂಟು; ಇದರಲ್ಲಿ 160 ಕಂದಗಳಿವೆ ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಈಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನುತ್ತಗಜಂ ಪುರ ಸಪರ್ಯಂ | ಕತ್ತಲೆಯುದಕಾಗ್ನಿ ಸೀಸಮುಖ್ಯಂ ಶಂಖಂ |
ಬಿತ್ತರಮಾಗಿಸ ಪೆಸರೊಂ | ಬತ್ತಂ ನಾಗಾಭಿಧಾನಮೆನಿಕುಂ ಜಗದೊಳ್ ||
ಅತಗಗ್ನಿ ಕೀಲು ಗಿರಿ ಪ | ತ್ಸರವೈದುಂ ಕೀಲಕಾಖ್ಯ ಗಜದಂತಾಗ್ರಂ |
ಪಪುತ್ತಳಿ ಮುಕುರ ಮನೆಂಬೀ | ಪತ ನಾಲ್ಕಭಿಧಾನ ಜಗಕೆ ಪ್ರತಿಮಾಶಬ್ದಂ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬಂಪು ಪುರಾತನವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸು. 1600

ಈತನು ಲಿಂಗಾರ್ಚನರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಲಲಿತರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪೃತ್ತವಿದೆ—

..... |
.....ನಿಶರಣಂ ನಿಜೈಕ್ಯದ ಸದ್ಗುಣಾದಿಭೇ ||
ದಂಗಳ ಲಿಂಗಷಡ್ವಿಧಕ್ರಮಂಗಳ ನಿಶ್ಚಯುವೇಕವಪ್ಪ ಮಾ |
ಗ್ಗಂಗಳಿವೆಂದು ಸದ್ಗುರುವೆ ಲಿಂ..... ಸಟಿಕ್ಕಂಟಿ ||

17ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು

ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ. 1604

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗುರು

ಮೂಲಸಂಘ ದೇಶೀಯಗಣ ಪುಸ್ತಕಗಚ್ಛ ಕುಂಡಕುಂದಾನ್ವಯವಿಖ್ಯಾತಮಾನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಯರಾಜಗುರುಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾವಾದನಾದೀಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿ ಪಿತಾಮಹ ಸಕಲವಿದ್ವಜ್ಜನಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೀವರಕ್ಷಾಪಾಲಕೇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಾನ ವ್ಯರ್ಥಬಿರುದಾವಲೀವಿರಾಜಮಾನ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತದೇವಾಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರಾಯಾತ ಶ್ರೀಸಂಗೀತಪುರಸಿಂಹಾಸನಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಮದಕಲಂಕದೇವನು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1526 ನೆಯ ಶೋಭಕೃತ್ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1604ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಿಗಿಯತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಶಾಸನದ (1592) ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಈತನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಕರ್ಣಾಟಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೀವರಕ್ಷಾಪಾಲಕನಾದ ಚಾರು ಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು—

ತಿಂಬೆಂ ರಾಯನನೆಂದು ನೆ | ಲಂ ಬಾಯಿ್ವಡೆ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಜಪವಿಧಿಯಿನದಂ |
ಕುಂಬಳಕಾಯಿಂ ಪೂಟ್ಟಿ ಯ | ಶಂಬಡೆವೆಸಕಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತಾರ್ಯನೆ ಸೋಂತಂ||1

ಇವನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅಗ್ಗಳನಿಂದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದನು. ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯು ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ವೈದಿಕ ಮತದವನಾಗಿದ್ದ ಅಭಯಚಂದ್ರಸೂರಿಯನ್ನು ಜೈನನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದನು; ಸಂಗೀತಪು

---

1. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ವೈಷ್ಣವನಾದಮೇಲೆ ಜೈನರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ನೆಲವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಊರುಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲು ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಧೊರೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿದಾಕೆ ಆ ಬಿಲವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು—ಎಂದು ಜೈನರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ.

ರಾಧಿಪನಾದ ಇಂದ್ರಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪ್ರದನಾದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರುತ ಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಂಗಮಭೂಪನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದೇವರಾಯಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರನಿಕಟದೊಳ್ ಭಟ್ಕಳವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಕಳಂಕಚಂದ್ರ ಪ್ರಭರು ಶ್ವೇತಪುರದೊಳ್ ತಿಮ್ಮಭೂಪಾಲ ನರಸಭೂಪಾಲರೆಂಬ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಕಳಂಕನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಅಕಳಂಕದೇವ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ. ಇವನು ಉದ್ದಾಮಪಂಡಿತನಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನ (1573–1584) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಆತನ ಶಿಷ್ಯಂ ಸಕಲಕ | ಲಾತತವೈದುಷ್ಯನಖಿಲಗುಣಗಣಭೂಷ್ಯಂ |
ಸಾತಿಶಯಚರಿತಪೋಷ್ಯ | ಖ್ಯಾತಂ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನನುಪಮಭಾಷ್ಯಂ ||
ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನೃಪತಿ | ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂ ವಿಜಯಮುನಿಸನುಪದೇಶನದಿಂ |
ಸಾರತ್ರಿತಯಮನುಮನಂ | ಕಾರತ್ರಿತಯಮುಮನೋದಿ ಜಸವಂ ಪಡೆದಂ ||
ವರಶಬ್ದಾಗಮತರ್ಕ ನಾಟಕಮಹಾಲಂಕಾರಸತ್ಸಂಹಿತಾ |
ಭರತಜ್ಯೋತಿಷಮಂತ್ರತಂತ್ರವಿಧಿಶಿಲ್ಪನ್ಯಾಯವೇದಸ್ಮೃತಿ ||
ಸ್ಫುಠದಧ್ಯಾತ್ಮಪುರಾಣವೈದ್ಯಗಣಿತಧ್ಯಾನಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಾಬ್ಧಿಜಂ |
ದಿರನೆಂದುವರೆ ಕೂತು ಕೀರ್ತಿಸುವದೀ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕಾರ್ಯನಂ ||

ಇವನ ಸಮಕಾಲದವರು ಘಂಟೇಂದ್ರ, ಅಕಲಂಕದೇವ; ಶಿಷ್ಯ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ ಈ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನು ಘಂಟೇಂದ್ರಸಂಪೂಜಿತಪದಕಮಲನಾಗಿ ಪೆನಗೊಂಡೆಯವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನ (1586–1615) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಇವನೇ ಕವಿ. ಮೇಲಣ ಶಾಸನವನ್ನು ಶಕ 1514ನೆಯ ನಂದನದಲ್ಲಿ (1592) ಇವನೇ ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಸುಧಾಪುರದೊಳ್ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕಸಾಮಿಗಳ್ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಕಲ್ತು ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರೆನಿಸಿ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮಾಗಧಿ ಮೊದಲಾದ ಷಡ್ಭಾಷಾಕವಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಮಂ ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯಂ ಪಡೆದರ್.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿ

ಚಂದ್ರ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಅಗ್ಗಳ, ಆಂಡಯ್ಯ, ಮಧುರ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತಾನು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ ಎರಡುಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ರಾಜರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಮತವನ್ನು ಹಲವುಬಾರಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಯೋ ನಾನಾಮತತರ್ಕಕರ್ಕಶಶ್ರುತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುದ್ರಾಪಟುಃ ।
ಯಃ ಪ್ರಾಭಾವಯದುದ್ಧತಂ ನಿಜಮತಂ ಭೂಭೃತ್ಸಭೇನೇಕಧಾ ।
ಯಃ ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಸ್ಕೃತೋಭಯವಿಧಂ ಶಬ್ದಾಬ್ಧಿಮುತ್ತೀರ್ಣವಾ ।
ಸೋಯಂ ಸಾಧುಜನಪ್ರಿಯೋ ವಿಜಯತೇ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕೋ ಭುವಿ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾರ್ಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ

ಇದು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ 4 ಪಾದಗಳಿವೆ; ಸೂತ್ರಗಳು 592 ಈ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಮಂಜರಿಯೆಂಬ ವೃತ್ತಿಯೂ ಮಂಜರೀಮಕರಂದವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇವೆ. ಸೂತ್ರ, ವೃತ್ತಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಈ ಮೂರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ನಾಗವರ್ಮನ ಕರ್ಣಾರ್ಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೌಢವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಮೇತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ; ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:

ನಮಃ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾವಭಾಸಿನೇ ।
ಸರ್ವಭಾಷಾಮಯೀ ಭಾಷಾ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ಯನ್ಮುಖಾಂಬುಜಾತ್ ॥

ಮಂಜರೀಮಕರಂದದಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನಜ್ಞೈಷಾ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಪಯೋಗಿನೀ: ತತಶ್ಚಾರ್ಥ ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸ್ಯ ಷಣ್ಣವತಿಸಹಸ್ರಪ್ರಮಿತಗ್ರಂಥಸಂದರ್ಭರೂಪಸ್ಯ ಜೂಡಾಮಣ್ಯಭಿಧಾನಸ್ಯ ಮಹಾ

ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ, ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಚ ಶಬ್ದಾಗಮಯುಕ್ತ್ಯಾ ಗಮಪರಮಾಗಮವಿಷಯಾಣಾಂ ತಥಾ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾಲಂಕಾರಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಾಣಾಂ ಚ ಬಹೂನಾಂ ಗ್ರಂಥಾನಾಮಪಿ ಭಾಷಾಕೃತಾನಾಂ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್. ಅತ ಏವ ಮಹಾಜನಪರಿಗ್ರಾಹ್ಯಾ, ಏತದ್ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಣಾಮೇವ ಮಹಾಜನತ್ವಾತ್. I

ಹರೀಶ್ವರ. 1606

ಈತನು ಪ್ರಭುದೇವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—ಯಳಂದೂರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಹರೀಶ್ವರದೇವ; ಮಗ ಪ್ರಭುದೇವ; ಮಗ ತೋಂಟದಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಈವಿ ಹರೀಶ್ವರ. ಇವನಿಗೆ ಹರಿದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರು ಅಗಮುಜ್ಜನಾದ ವೃಷಭಪುರದ ಸಿದ್ಧವೀರ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲಾಕರ್ತೃವೋ (ಸು. 1475)ಅಥವಾ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣಕರ್ತೃವೋ (1530) ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಶ್ವಾವಸು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಪರಾಭವ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಬಹುಳ ದಶಮಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಾಭವವು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ1606 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಏಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಚಾವುಂಡರಸ, ಭೀಮ, ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ, ಉದ್ಭಟರಾಜ, ಭೋಜ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಭಲ್ಲಟ, ಭವಭೂತಿ, ಮಲ್ಹಣ,ಬಿಲ್ಹಣ, ಹಂಪೆಯಹರಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುದೇವರಪುರಾಣ

ಇದು ನಾನಾಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1479. ಇದ

---

1 ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಚಿತ್ರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧ, ಕೊಟ್ಟೂರುಬಸವ, ಸ್ವಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬೆಳುವಲನಾಡು

ಮುಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ವ್ರೀಹಿಲಲಿತಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳೊಳು |
ಜಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ಮೇಘದುತ್ಪಾತವರ್ಷದೊಳ್ |
ಪೊಡೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಕಲಿತತೆನೆಯೊಳಂ ಕಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ತುಂದದೊಳ್ ಭಾವಿಸೆ ||
ಪಿಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ತಳೋದರಿಯರುರುಮಧ್ಯದೊಳು |
ಮುಡಿ ಯೆಂಬ ನುಡಿ ಮೋಹನಾಂಗಿಯರ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲ |
ದೆಡೆಯೊಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಕಡೆನುಡಿಗಳಿಲ್ಲ ಬೆಳುವಲನಾಡನೇನೊಗಳುವೆನು ||

ಕೊಳ

ರಾಜಹಂಸೆಗಳು ಮಱಿಗಳ ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಟ್ಟು |
ನೈಜದಿಂ ಕಾಸಾರಕೊಯ್ದು ನಾಳಿಕತಂತು |
ಪೋಜಿಯಿಂ ಸರಪಣಿಯಹೂಡಿ ಸರಸಿರುಹಪತ್ರವ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ ರಚಿಸು ||
ತೇಜದಿಂದೆಸೆವ ಶಿಶುಗಳನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿರಿಸಿ |
ರಾಜಕರಗಳು ಸೋಂಕುವಂತೆ ನಸುಮುಸುಕಿಟ್ಟು |
ಭ್ರಾಜಿಸುವಸಲ್ಲಾಪದಿಂದ ಜೋಜೋ ಎಂದುತೂಗಿ ತೊನೆವುವು ವನದೊಳು ||

ಕವಿಯ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರನ ಕೀರ್ತಿ.

ಅತನ ಸುಕೀರ್ತ್ಯಂಗನೆಯು ಬಿಳಿದನುಟ್ಟು ವಿ |
ಖ್ಯಾತಹಾರಂ ಹೀರತೊಡಿಗೆಗಳ ತೊಟ್ಟುಸಿತ |
ಜಾತಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಕುಂದಕುಸುಮಗಳ ತುಱುಬಿ ಬೆಳ್ದಾವರೆಯ ಕೆರದಿ ಪಿಡಿದು ||
ಶಾತಗಭೋದರನ ವಾಹನೈರಾವಣದ |

ಪೂತಗಮನವ ಚರಣದೊಳ್ ತೋಱಿ ನಸುನಗುತ |
ಪಾತಾಳಸ್ವರ್ಗೇಂದುವುಡುಲೋಕದಿಗ್ದೆಸೆಗಳೊಳಗೆ ಚರಿಸುವಳೇಗಳು ||

ಪಾಯಣಮುನಿ. 1606

ಈತನು ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಆದಿಜಿನೇಶನ ಚರಣಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1528 ಪರಾಭವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1606 ರಲ್ಲಿ-ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನ ಸ್ಥಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಬಸವಲಿಂಗ. 1611

ಈತನು ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಗುರು "ಸಾರಂಗಸಿಂಹಾಸನಕೆ ಬಂದು ಘನಲಿಂಗಪದವನೆಂಗವಿಸಿ ನಿಂದು ಮಂಗಳವಾಡರಾಷ್ಟ್ರದೊಳು ಮೂಱಿಸಿಂಹಾಸನೆದ ಡಾಮುರವನೆಬ್ಬಟ್ಟಿ ಭೂರಿನೃಷ್ಟಿಯ ಕಱೆದು ಬಗೆವೆತ್ತ" ಚೆನ್ನವುಲ್ಲೇಶ. ಶಾಂತದೇಶಿಗರ ಕರುಣದಿಂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನವೀರೇಶದೇಶಿಕರು ಕೃತಿಯನುಸುರೆನೆ ನಿರೂಪವ ಕೊಂಡು ಬರೆದೆನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ "ದ್ಯುತಿಪಂಚಶತವತ್ಸರದಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಾದಶವರುಷವೆನೆ ವಿರೋಧಿಕೃತುವೆಂಬ ಸಂವತ್ಸರ"ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಶಕ 1518 ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಶಕ 1533 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಕ 1533 ರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲವು 1611 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಕವಂಚಣ್ಣ, ಮಲುಹಣ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ, ಕೇಶಿರಾಜಯ್ಯ, ಶ್ರೀಪತೀಶ್ವರ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಓಡಿಲ, ಉದ್ಭಟದೇವ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಪದ್ಮರಾಜ, ಮಾಯಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 965; ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತವಚನಗಳೂ ಇವೆ; ಒಟ್ಟು 1400; ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 1621 ಎಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಸಮಯಾಚಾರವಿಠದ ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಬೆಳುವಲದೇಶದ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಪುರದಲ್ಲಿ ಅರಿರಾಯಶರಭಭೇರುಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಭುಜಂಗರಾಯನೆಂಬ ಅರಸನಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಣಿ ನಾಗಪದ್ಮಲದೇವಿ. ಆದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಂಭುಭಟ್ಟನಿಗೂ ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಗೂ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಿದ್ದನು. ಈತನು ಹೊಲೆಯನಾದ ಶಿವದೇವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟಮಾಡಿದನೆಂದು ವಿಪ್ರವಾದಿಗಳು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯನು ಅವರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಭಂಗಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ತೃಣೀಕರಿಸಿದನು. ಅವರು ಅರಸಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲು ಅರಸು ಕೋಪೋದ್ರೇಕದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕರಸಲು ಅತನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಾದ್ಯುಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ತೃಣೀಕರಿಸಿ ಶಿವಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ದೊರೆಯನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಒಡನೆ ಶಂಭು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು ದೊರೆ ಸಹಿತ ತಾನು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಪುಷ್ಪಕವನ್ನೇರಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಪರಮಭಕ್ತರ ಪೆಜ್ಜೆ ಪರವಾದಿಗೆದೆಗಿಚ್ಚು ಶರಣಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಿಗಳ ಮೆಚ್ಚು
ಪರಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯುಚ್ಚು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಸ್ಕಂದ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಸವನಿಂದ

ಶಿವದಾಸಮ್ಮನವರೆಗೆ[1] ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಉಮೆವರನ ಮಸ್ತಕದೊಳನವರತ ನೆಲಸಿರ್ಪ |
ಹಿಮಕರನು ತನ್ನ ತನುಜನು ವಿಶ್ವವಳಿಯಲ್ಕೆ |
ರಮೆ ಕುವರಿ ರಾಜಿವಾಂಬಕನೆನ್ನ ಸುತೆಯಾಗ್ಮನಮರಮನುಮುನಿದನುಜರ ||
ಕ್ರಮಗೆಡಿಸಿ ಕಂಜಬಾಣಗಳಿಂದ ವಿಗಹದಲಿ |
ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿ ಭಂಗಬಡಿಸುವ ಮಾರ ನೊಮ್ಮಗನು |
ನಮಗಿಂದಲಧಿಕರಾರೆಂದು ಗಹಗಹಿಸುತ್ತ ಶರಧಿ ಸಲೆ ನಲಿಯುತಿಹುದು ||

ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆ.

ಹಸುಗಱಿವ ಮಱಿಸಿ ಕಱೆದೆನೊ ಪಾಲುಣ್ಣೆಯನು |
ಶಿಶುಬಾಲರಿಗೆ ಬೇಡಲಿಲ್ಲೆಂದು ಕಳುಹಿದೆನೊ |
ಅಸಮಾಕ್ಷದೈವವನು ಭಜಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನುಗ್ಗನುಸಿಗಳಿಗೆ ಶಿರಮಣಿದೆನೋ ||
ಅಸನವೆಸನಕೆ ಹರಿದು ಕುದಿಯುತಿದೇನೊ ಮುನ್ನ |
ಹಸಿವೆನೆಂಬವರಿಗನ್ನವ ನೀಡದಾದೆನೋ |
ಪಸುಗಾ್ರಸವನು ಕಳೆದ ಪಾತಕಿಯು ತಾನೆಂದು ಬೆಸಸಿದಳು ರಮಣನೊಡನೆ ||

ರಾತ್ರಿ

ರಮಣನಗಲಿದನೆಂದು ರೋದನಿಸಿ ಮುಖ ಬಱಿಲಿ |
ಕಮಲ ನೆಱೆ ನೊಂದು ಜೀವಿಸಲಾಱಿದಂತಿಹುವು |
ಕುಮುದಿನಿಯು ಹಾಸ್ಯಗೈಯುತ್ತ ಗಹಗಹಿಸುತ್ತ ವಿಕಸನವನೈದುತಿಹುವು ||
ಹಿಮಕರನು ರಾತ್ರಿವನಿತೆಯ ಮದುವೆಯಾಗೆ ತ |

---

1 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಳಮಾಚ, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚ, ಮರುಳುಶಂಕರ, ಬೊಂಬಿದೇವ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ರೇವಣಾರ್ಯ, ಮಾದಯ್ಯ, ಮಾರಯ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವ, ನಾಗಾಂಬಿಕೆ, ಮಹದೇವಿ, ನಿಜದೇವಿ, ತಿಲಕವ್ವೆ, ಜಗದವ್ವೆ, ವೀರಶೋಳವ್ವೆ, ಸುಗ್ಗಲದೇವಿ, ಚಂಗುಳಿವಿಂರಸಂಗವ್ವೆ, ಶಿವದೇವಿ, ಲಿಂಗಮ್ಮ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಶಿವದಾಸಮ್ಮ.

ತ್ಸಮಯದೊಳು ನಿರ್ಜರರು ಕಳುಹಿದ ಪುಷ್ಪದ ಮಳೆಯು |
ಕ್ರಮದಂತೆ ಗಗನಮಂಡಲದೊಳಗೆ ತಾರೆಗಳು ತಮತಮಗೆ ರಾಜಿಸಿದುವು ||

ಪಂಚಬಾಣ. 1614

ಈತನು ಭುಜಬಲಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಇವನು ಬರೆದ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುಗೊಳ; ತಂದೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಗುರು ಸ್ಥಾನಿಕಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯ; ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬೊಮ್ಮಪ್ಪ, "ಕನ್ನಡಜಾಣನೆನಿಸಿದ" ದೆಪ್ಪಯ್ಯ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ, ಶಾಂತವರ್ಣಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶಕ 1535 ಪರೀಧಾವಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1612 ರಲ್ಲಿ, ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತವರ್ಣಿ ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ಆ ಸಂಧಿಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಆನಂದ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು|| ೫ ಬುಧವಾರ ಬೆಳುಗುಳದ ಸ್ಥಾನಿಕ ಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಕವಿ ಪಂಚಬಾಣನು ಕವಿತ್ವವ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ" ಎಂದಿದೆ. ಈ ಆನಂದಸಂವತ್ಸರವು 1614 ಆಗಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು "ಜಿನಪದಭಕ್ತಕುಲಕಮಲಾದಿತ್ಯ, ಮುಚ್ಚರಿಪ ವಾಗ್ಮಿಗಳಿದೆದಲ್ಲಣ, ಚದುರಸತ್ಕವಿ" ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಭುಜಬಲಿಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 22, ಪದ್ಯ 2815. ಇದಾದ ಮೇಲೆ 109 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಧಿ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವರ್ಣಿ ನಡಸಿದ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 23 ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಸಂಧಿ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು "ಎನ್ನೊಡತಿ ಅನಂತಮತಿಯಮ್ಮನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಪೇಳಿದೆನು

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭುಜಬಲಿ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಕಥೆ ಬೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಋಷಭನಿಗೆ ಭರತ, ಭುಜಬಲಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವೈಮನಸ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲು, ಭುಜಬಲಿ ಅಣ್ಣನಾದ ಭರತನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅನಂತರ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು. ಬಹಳಕಾಲದಮೇಲೆ ಚಾಮುಂಡರಾಯನು ಬೆಳುಗುಳದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರಬಿಂಬವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳುಗುಳವೆಂಬ ಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಅನೇಕಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪ ತರುಣಿಯಧರದಿಂಪ | ತಿಂಗಳ ಬೆಳಗಿನ ಸೊಂಪ |
ಕಂಗೊಳಿಪುದು ಪಂಚಬಾಣನ ಕೃತಿ ಸುಜ | ನಂಗಳಿಗತಿಹರುಷವನು ||
ಪೆಸರು ಪಾಲೊಡೆಯನು ಎಚ್ಚೆದುಂಬುದಂಬಿಲ | ದೆಸಕನಲ್ಲವು ಪಂಚಬಾಣ |
ನೆಸಗುವ ಕೃತಿ ಪೂಸರದವೊಲಿಹುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು[1], ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು[2], ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಾಧಿಪ ಬೆಟ್ಟದಬ್ಬಕ್ಕ, ಪದ್ಮಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅಮೇಲೆ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತ, ತನ್ನ ಮನೆದೇವಿ ಪಾತಾಳಯಕ್ಷನ

---

1. (1) ಋಷಭ, (2) ಅಜಿತ, (3) ಶಂಭವ, (4) ಅಭಿನಂದನ, (5) ಸುಮತಿ, (6) ಪದ್ಮಪ್ರಭ, (7) ಸುಪಾರ್ಶ್ವ, (8) ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, (9) ಪುಷ್ಪದಂತ, (10) ಶೀತಲ, (11) ಶ್ರೇಯಾಂಸ, (12) ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, (13) ವಿಮಲ, (14) ಅನಂತ, (15) ಧರ್ಮ, (16) ಶಾಂತಿ, (17) ಕುಂಥು, (18) ಅರ, (19) ಮಲ್ಲಿನಾಥ, (20) ಮುನಿಸುವ್ರತ, (21) ನಮಿ, (22) ನೇಮಿ, (23) ಪಾರ್ಶ್ವ, (24) ವರ್ಧಮಾನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರ.

2. 16ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಮಣೆ ಅನಂತಮತಿಯಮ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸರಸ್ಸು

ಜೋಡುವಕ್ಕಿಯ ನಾಡು ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಯ ಬೀಡು| ಆಡುಂಬೊಲವಂಜೆಕೊಂಜೆಗಳ|
ಪಾಡುವಳಿಗಳಿಕ್ಕೆ ಸುಲಿಗಾಳೆಬಾಳೆಗಳ | ಬೀಡೆನೆ ಸರಸಿಯೊಪ್ಪಿದುದು ||

ಉದ್ಯಾನ

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನಗೊನರಲ್ಲಲ್ಲಿ ನುಣ್ದಳಿ | ರಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೊಗ್ಗೆ ಬಲ್ನನೆಯು |
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಲುಗಾಯಿ ಪಣ್ಣು ತಣ್ಪಿಳಿನಗ | ಳೆಲ್ಲಿಯು ಬನವೊಳೊಪ್ಪಿದುವು ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ಪಾಪದ ಬಿತ್ತು ಪರಾಭವದತಿಬೆಳೆ | ಕೋಪದ ಪೊಳೆ ಕುತ್ತದದ್ರಿ |
ಪಾಪಿಕೃತಾಂತಗೆತ್ತಿದ ತುತ್ತು ತನುವೆಂದು | ಚಾಪಲವತಿ ನೆಱಿಯುಱಿಯು ||

ನಕ್ಷತ್ರ

ಹಟಿಗಾಲದಂಬರವಿಳೆಗೆಯ್ದಿಯವನಿಯ | ಮುಟ್ಟಿಗಿಪುದೆಂದಂಜಿಯುಜನು !
ಎಳಸಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳ್ಳಿವೊಳೆವೆಟ್ಟಿದನೊ ಎನೆ | ಪೊಳೆದುವಾಭಗಣವಭ್ರದೊಳು[1] ||

ತಾಳಿದಗಳು

ಜೀರಗೆಯುದ್ದಕ್ಕಿ ಮೆಂತೆಯು ಕರಿಬೇವು | ಕಾರೆಳ್ಳು ಮೆಣಸು ಸಾಸವೆಯೊ |
ಹಾರದಿ ಹುರಿದ ಸಂಬರವಿಟ್ಟು ಕಾಯುೞ್ದಿ | ಭೋರನೆ ತಳೆದು ತುಪ್ಪದೊಳು ||
ಒಗ್ಗರಿಸಿಯೆ ಅಟ್ಟಬಾಳೆ ಬದನೆ ತೊಂಡೆ | ಹೆಗ್ಗುಂಬಳ ಪೀರೆ ಹಲಸು |
ನುಗ್ಗೆ ಮಗ್ಗೆಯ ಹಲವು ಬಗೆಯ ತಾಳಿದಗಳ | ಹಿಗ್ಗುತ ಬಡಿಸಿದರಂದು ||

ಚಿನ್ನವರದರು

ತ್ರಾಸ ಪಿಡಿಯದೆ ತೂಕದ ನೆಲೆಯನು ಚಿನ್ನ | ಕೀಸದೆ ಬಣ್ಣಲೆಕ್ಕವನು |
ಲೇಸಾಗಿ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟಿಸಿದ ಚಿನ್ನವರದರು | ಕೌಶಲತೆಯೊಳೊಪ್ಪಿಹರು||

ಹೊಯ್ಸಳನಾಡು

ಬೀಡು ಸ್ಮರನ ರನ್ನವೀಡು ಶ್ರೀವೆಣ್ಣಿನ | ಗಾಡಿ ಶೃಂಗಾರವೇಱುಗೆಯು |
ಮೂಡಿಗೆ ಸದ್ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳ | ನಾಡುಮೋಹಿಸಿತೇನನೆಂಬೆ ||

---

1 ಜೈಮಿನಿಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಜಡತೆ ಜಲದಿಯಹಿತತ್ವ ಗಾರುಡದಲ್ಲಿ | ಹಿಡಿತ ಚಾಮರಥತ್ರದಲ್ಲಿ |
ಮಡಿ ವಸ್ತ್ರದಿ ಧಮರ್ಚ್ಯುತಿ ಬಾಣದಿ.... | ನಡುವೆಯೇನಿಲ್ಲ ನಾಡೊಳಗೆ||

2 ಹಾಡುಗಳು

ಇವು ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರ, ತ್ಯಾಗದಬ್ರಹ್ಮ, ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ಕಂಬದ ಯಕ್ಷಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವಿ| ಎಂದೆಂದೂ ಪಾಲಿಸೋ ನೀಯೆನ್ನ | ತಂದೆ ಗುಮ್ಮಟನಾಥ ತ್ರಿಜಗವಿನೂತ||
ಪುನುಕುಲಾಂಬುಜಮಿತ್ರ ಮಂಗಲವೆತ್ರಸುಗಾತ್ರ | ಮುನಿಜನವನವಸಂತ |
ಚಂದನಸಿತಘನ | ಇಂದುವಿಂದ ಶಾಂತ| ಸಂಸಾರವನಧಿಗಳಿದ ನಿಶ್ಚಿಂತ ||1||
ದುರಿತಗೋಧೂಮಘರಟ್ಟ ದುಮೂರ್ಗತ್ರಿಪುರಸುಟ್ಟ | ಪರಮಭವ್ಯರಬಂಧು |
ಶಾಶ್ವತಸೌಖ್ಯವರವೀವಕರುಣಾಸಿಂಧು | ನಿರ್ಮಲಬೋಧಧರನೆಸುಮನಸಂದು ||2||
ಭೂತಳಕುನ್ನತವೆಂದು | ಬೆಳ್ಗುಳಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು | ? ಸಂಶಯಜಸವತೊಟ್ಟಾ |
ಪಂಚಬಾಣನಿಗೋತುಮತಿಯನೆಕೊಟ್ಟಾ | ಚಕ್ರಿಯಧರೆಖ್ಯಾತಿಸೆಗೆಲಿದದಿಟ್ಟಾ ||3||

ಚಾಮರಾಜ. 1617-1637

ಈತನು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮೈಸೂರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ನರಸರಾಜಗರ್ಭದುಗ್ಧಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ, ನರಸರಾಜ ಭೂವರತನೂಭವ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1617ರಿಂದ 1637 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚಾಮರಾಜನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನ ತಂದೆಯಾದ ನರಸರಾಜನು ರಾಜನೃಪನ ಮಗನು. ರಾಮಾಯಣಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ "ತಿಮ್ಮರಾಜತನೂಜ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ನರಸರಾಜನಿಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರಾಜನೃಪನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮರಾಜ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದವರೆಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ, ಗಜಬೇಂಟೆಕಾರ, ಚೌಪಟ್ಟಿ ಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಟೀಕೆ

ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮುರಾಜೋಕ್ತಿವಿಲಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಸ್ತುತಿಯೂ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮದಶರಣ್ಯಶರಣ್ಯನಹ ಆರ್ತತ್ರಾಣಪರಾಯಣನಹ ಅಂಬುಜಾಕ್ಷನಹ ಯೋಗಿಧ್ಯೇಯಪಾದಾರವಿಂದನಹ ಅವಾಙ್ಮಾನಸಗೋಚರನಹ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಕಲಶ ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತವಕ್ಷಸ್ಥಲನಹ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಶ್ರೀಚರಣಾರವಿಂದಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಿ ಶಯಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನೀಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಶ್ಲೋಕೈಕಶ್ರವಣತಾವನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತಕಲಿಕಲ್ಮಷಾಪಸೋದನಪಟುತರವಾದ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನವಾದ ಪಂಚಮವೇದವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಆದಿಕಾಲವೃತ್ತಾಂತವದೆಂತೆನೆ.

ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇಂತು ಉತ್ತಮಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲೋದ್ಭವ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಗಜಬೇಂಟೆಕಾರ ಸಮಸ್ತಶತ್ರುಸಂಘಜೀಮೂತಜಂಝಾಮಾರುತ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಪೃಥ್ವೀಪತಿವನದಾವಾನಲ ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಜ್ಜನಸಮುದಾಯಕಲ್ಪಭೂಜಾತ ಆಶ್ರಿತಜನಸುರಧೇನು ಶ್ರೀಕೌಮುನೀಜನ ನೂತನಪಂಚಬಾಣ ಚೌಷಷ್ಟಿಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಮಹಿಷಾಸುರಪುರವರಾಧೀಶ ಚಾಮರಾಜ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ ತಿಮ್ಮರಾಜತನೂಜನರಸರಾಜಗರ್ಭದುಗ್ಧಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಪಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಸಿಷ್ಯಂದಾಮಂದಮಕರಂದಬಿಂದುಸಂದೋಹಾ ಸ್ವಾದನನಿರ್ಮಲೀಕೃತಾಂತಃಕರಣ ತ್ರಿಣಯನೇಶ್ವರಸದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಮಹಾಬಲಾಢಲ ವಾಸಶ್ರೀಚಾಮುಂಡಿಕಾಂಬಾಸದ್ಭಕ್ತಿಮಂಡಿತರಾದ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜಒಡೆಯರವರಿಂದ ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬುಧಜನಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾವಜನರಚನೆಯಾದ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜೋಕ್ತಿವಿಲಾಸವೆಂಬ ಕನ್ನಡರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ.

ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ[1] ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು

---

1 ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿನಾ ಪ್ರೋಕ್ತಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಸ್ಯ ಚ |
ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಟೀಕಾಂ ಕಾರಯಿಷ್ಯೇ ನೃಪೋತ್ತಮಃ ||
ಶ್ಲೋಕಾನಾಮುಪಕಾರಾಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೇಣ ಧೀಮತಾ |
ವಿದುಷಾ ಕೃತವಾಕ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಚಾಮಭೂಪತಿಃ ||

ಚಾಮುರಾಜನು ತನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

2 ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಟೀಕೆ

ಇದು ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಬಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪ ವಾದ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ; ಅಧ್ಯಾಯ 32. ಇದಕ್ಕೆ ಮಣಿಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಚಾಮುಂಡೀಶ್ವರೀವರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮಹಿಶೂರಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀ ನರಸರಾಜಭೂವರತನೂಭವನಾದ ಚಾಮರಾಜ ಭೂಪಾಲನಿಂದ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಣಿಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ.

ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ. ಸು. 1620

ಈತನು ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು; ಜುಂಜರಾಜನ ಮಗನು. ಇವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಣ್ಣನಾಯನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 1620 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ.

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. "ಸರ್ವತ್ರ ಜನಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನೆಯಿಂ ಪಂಚಮಶ್ರುತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಹಾ ಭಾರತವನು" ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ "ಭಾರತಕಥೆಯಷ್ಟನು ಸಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ ಜಕಣ ನಾಯಕನ ಬೊಲ್ಲಿ" ಎಂದಿದೆ.

ಶಂಕರದೇವ. ಸು. 1620

ಇವನು ಶಂಕರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿವ 120 ಕಂದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ "ಶಂಕರ ದೇವರ ಕಂದ" ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದೂ ಶತತ್ಕವಿರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1620 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಶಂಕರಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ವೀರಶೈವವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮನದಧಿಕಾರವಾಗಿ ಕೆಲಸಾರಿತು ಭಕ್ತಿವಸಂತಕಾಲ ಸಂ ।
ಜನಿಸಿತು ಲಿಂಗಮೋಹಲತೆಯಂಕುರಿಸಿತ್ತು ನಿಜಾನುಭಾವವೂ ॥
ವಿನತರು ಹೂತುಕಾತುದು ಶುಭೋದಯವಾದುದು ಭಾಪು ಭಾಗ್ಯವೇ ।
ದಿನದಿನಕಂ ಮಹಾಸುದಿನವಾಯ್ತಿನಗಂ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ॥
ಮರದ ಮೊದಲ್ಗೆ ನೀರೆಱೆವರಲ್ಲದೆ ಶಾಖೆಗೆ ಬೇಱೆ ಕಟ್ಟಿಯಂ ।
ವಿನಚಿಸಿ ಮತ್ತಿ ನೀರೆಱೆವರೇ ತನುರೂಪದ ಕೂಪದಿಂ ಚರಾ ॥
ಚರಜಗವೆಲ್ಲಮಂ ತಳೆದ ದೇವರ ಪೂಜಿಸುವಗೇ ಮಿಕ್ಕ ನಿ ।
ಜ್ಞರರನದೇಕೆ ಪೂಜಿಸುವ ಕೋಟಲೆ ಪೇಟಿಸ್ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ॥
ಕಾವುದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ನೆಱೆ ಕೋಪದ ಮೋಡ ಮುಸುಂಕಿ ಲಾಭಲೋ ।
ಭಾವಿಷವಿಂಬು ಸಂಚರಿಸಿ ಮೋಹದ ಪೆಮ್ಮಱೆ ಪೊಯ್ದು ಮಾಱೆ ನಾ ।
ನಾಮದಧಾರೆಕಲ್ಕಱೆದು ಪುತ್ಸರಮೇಘರವಂ ತೊಡದ್ದುಱದ ।
ಯ್ಯೋ ಮಿಗೆ ಜೀವಹಂಸಗೆರವಿಲ್ಲ,ಕಣಾ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ॥

2 ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ

ಇದು ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಉಂಡೆಂತಾದುದು ಸುಖವೆಡೆ । ಗೊಂಡೆಂತಾದುದು ಮನಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯಾಮೃತಮಂ ।
ಕೊಂಡೆಂತಾದುದು ನಿಮ್ಮಂ । ಕಂಡಾಕ್ಷಣದೊಳ್ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ॥
ತೆಗೆದಪ್ಪುತೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪುತೆ । ನೆಗೆದಾಡುತೆ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೊನರಿ ಕುಡಿವರಿಯುತ್ತುಂ ।
ಹೊಗಱಿತೆ ಹೊಮ್ಮುತೆ ರವಿಸುವೆ । ನಗಲದೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

ಪುಳಕದ ಜಳಕದೊಳಂಗಂ|ನುಟ್ಟಿರಿಸಿ ಮನಂ ತುಳುಕಿ ತೂಗಿ ತೊನೆದಾಡುತ್ತುಂ |
ಇಂತಿವ ಸುಖಾನಂದಾಶ್ರುವ | ನೆಳಸುವೆ ಸತತಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||
ನುಬಿಸಿ ಜುಂಬಿಸಿ ಪದಯುಗ | ಮಂ ಬಿಗಿಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಹೆಪ್ಪನಿಟ್ಟಂತೆ ಮನಂ |
ತುಂಬಿದ ತೊಟ್ಟಿಯುವೊಲಿಹ ಸುಖ|ಮಂ ಬಯಸುವೆನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ, ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದರಗಳೆ, ವೀರಶೈವರಗಳೆ, ಮೈದುನ ರಾಮನರಗಳೆಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಕಂದಗಳು ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 71 ನುಡಿಗಳಿವೆ ; ಬಂದೊಂದೂ ಓಂನಮಶ್ಶಿವಾಯ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಬಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:—

ಹುಲಿಗೆ ಹುಲ್ಲೆ ಸಿಲ್ಕಿದಂತೆ ಘೋರತರವಿಕಾರವಾಧಿ |
ಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದನಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಶಿವಾಯ ||
ತನುವಿಕಾರವೆನ್ನ ತಿಂದು ತೇಗಿ ನಿನ್ಮ ಮುಂದೆ ಕೊಗಿ |
ತೊನೆಯಲೀಯದಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಶಿವಾಯ |
ತ್ರಿದಶಚಾಪದಂತೆ ಕೆಡುವ ಹೊನ್ನ ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ನಚ್ಚಿ |
ಮದಡನಾದೆನಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಶಿವಾಯ ||

ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 138 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಎರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಹೊನ್ನೆಂಬ ಹೊಲೆಹೊದ್ದಿ ಹುಸಿಯು ಹಸರವ ಪರಹಿ |
ಅನ್ನಿಸರ ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ವೇಷವಿದ್ಯವ ಹರಹಿ ||
ಸುರತರುವ ಕಡಿದು ಎಲವದಮರಕೆ ನೀರೆಱೆದು |
ನೊರೆವಾಲ ಚೆಲ್ಲಿ ತಾಟಿಯು ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ದೆಱೆದು ||

ವೀರಶೈವರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿಯೂ 138 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಬಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:—

ತನ್ನ ನೆನೆವವಗ್ಗೆ ತನ್ನನಿತ್ತು ಪರಮಭಕ್ತಿಸುಖದ |
ರನ್ನದೊಡಿಗೆಯಂ ಸಮಂತು ತೊಡಿಸುತಿಪ್ಪ ವೀರಶೈವ||

ಮೈದುನರಾಮನರಗಳೆ.

ಇದು ಮೈದುನರಾಮನ[1] ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 151 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಬಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ---

ಶ್ರೀಮದುತ್ತರದೇಶಭಾಗದೊಳಗತಿಶಯದಿ
ಭೀಮರಥಿಯೆಂಬ ನಗರಂ ಧರೆಗೆ ಮೆಱೆವಿಹುದು ||

ವೆಂಕಟಶರ್ಮ 1622.

ರುದ್ರಭಟ್ಟನ(ಸು. 1180)ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದ ಬಂದುಪ್ರತಿಯಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈತನು ದುಂದುಭಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಆ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈತನು ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದವನು ; ಕುತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ಆಪಸ್ತಂಬಸೂತ್ರದವನು ; ಬೃಹಚ್ಚರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಇವನು ಹೇಳುವ ದುಂದುಭಿವರ್ಷವು 1622 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ದುಂದುಭಿಸಂವತ್ಸರದೊಳ | ಗಂದಂಬೆತ್ತಿಪೆವ ಮಾಗಶಿರಮಾಸದೊಳಿಂ |
ಪೊಂದಿದ ಶುಕ್ಲದ್ವಾದಶಿ | ಯಂದೀಸುಕರಪ್ರಬಂಧಮಂ ಲಿಖಿಸಿದೆನಾಂ ||
ವರರುದ್ರಭಟ್ಟನಿಂದಂ | ವಿರಚಿತಮಾದೀಪ್ರಬಂಧಮುಂ ಸಂತಸದಿಂ |
ಬರೆದಂ ವೆಂಕಟಶರ್ಮಂ | ಧರೆಯೊಳ್ ರಾಜಿಸೆ ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಜ್ಜನದಿಂ ||
ಸುಮನೋರಾಜಿವಿರಾಜಿತಂ ಕುವಲಯಾನಂದಪ್ರಭಾಭಾವಿತಂ |
ಕಮಲಾಕ್ಷಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ಕವಿಜನಾನಂದಪ್ರದಂ ಜೋದಿತಂ ||
ಪ್ರಮದಾಲಂಕರಣೋದಿತಂ ಹರಿಪದೈಕಧ್ಯಾನಸಂಭಾವಿತಂ |
ಕ್ರಮದಿಂದೆನ್ನಯ ಪುಸ್ತಕಂ ಸರಸಿನೋಲ್ ವ್ಯೋಮಂಬೊಲುದ್ಭಾಸಿತಂ ||
ವಿಲಸದ್ಭ್ರಮಧ್ಯಮಧ್ಯಾಭ್ರದೊಳೊಗೆದ ತನುಂ ಕಾಣ್ಬೆಸಲ್ ಕಾಣಿಪಕಾರ್ಕಂ |
ಶುಲಸಚ್ಚಂದ್ರಾತಪಂಗಳ್ ಕುಡೆ ಸುಧೆಯೊಗೆದಾನಂದಮಂ ನಿರ್ಮಳಾಂತ ||
ಸ್ಥಳದೊಳ್ ತೋರ್ಪಾತ್ಮಶೋಭಾಕಲಿತಜನಿತಚಿತ್ಸೌಖ್ಯದಿಂ ನಿತ್ಯಯೋಗಂ |
ನೆಲೆಯಾಗಲ್ ಕೌತುಕಂದಾಳ್ದಿಸೆದೆ ತವ ಕೃಪಾನುಜ್ಞೆಯಿಂ ದೇಶಿಕಾರ್ಯಾ ||

---

1 Vol. I, 154

ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾಚಾರ್ಯ ಸು.1623

ಈತನು ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವ, ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ಶಿವಾಧಿಕ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ, ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಶಾರೀರ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಅತಃಕರಣಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-ರೇಣು ಕಾಚಾರ್ಯವಂಶೋದ್ಭವ ವಿಶ್ವನಾಥ ; ಅವನ ಮಗ ವಾರಾಣಸೀಶ; ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ವೀರಾರ್ಯ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ ; ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮಗ ವೀರಣ್ಣ, ಅವನ ಮಗ ರೇವಣಾರ್ಯ ; ಅವನ ಮಗ ಕವಿ ರೇವಣಾಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ. ತನ್ನನ್ನು

ಶ್ರೀಮದ್ವೀದವೇದಶಿಃಶ್ಯವಾಗನುಪುಣ್ಯಪುರಾಣಪ್ರಭೃತಿಪ್ರಭೂತಪ್ರಥಿತಪ್ರಮಥಸಂಗೀತಗೀತವಿದ್ಯಾನವದ್ಯ ಶ್ರೀವೀರಶೈವಷಟ್ಸ್ಥಲ ಶಿವಯೋಗಶಿವಾದ್ವೈತಸತ್ಪದ ಪ್ರತಿಪಾದನಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ

ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಟೀಕೆಯನ್ನು ಚಿಕ ನಾಯಕಪುರದ ಅರಸಾದ ಮುದಿನಾಯಕನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೋಮ ಶೇಖರಯೋಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.[1] ಈ ಮುದಿನಾಯಕನು 1623 ಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ 1 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿ. ಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಇವನ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಟೀಕೆಗೆ ಮಹಿಮ್ನಃಪ್ರದೀಪಿಕಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಈ ಟೀಕೆಯ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ‘‘ಶಶಿಕಲೆಯೆಂಬ ಸರ್ವಲಘುವೃತ್ತ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂದು ವೃತ್ತವಿದೆ. ಇದು ಟೀಕಾಕಾರನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರ ಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹರಿಹರಹರಿಹರಿಸಖಿದೃಗವ ಹರಿಸುರವರಹರಿಹರಿನತಚರಣ |
ಹರಿಸುತಹರಹರ ಹರಿವರಕಟಕನೆ ನರಹರಿ ಹರಹರಹರಿವರವಃಕುಟ ||
ಭವಭವಹರಹರ ಗಣಗಣಪತಿಪಿತ ಪಶುಪಪರಮಶಿವಸದಪದವಚನ |
ವೃಷಭಗಭಗಪದನಗಗುರು ನಿಗಮಗಗುಹಪಿತ? ಇಹರಸುರಹರಯಮಹರ ||

---

1 ಚಿಕನಾಯಕಪೃಷ್ಠತುರ್ಮುದಿನಾಯಕಭೂಭುಜಃ ! ಮುದೇ ಟೀಕಾ ಕಾರಿತೇಯಂ ಸೋಮಶೇಖರಯೋಗಿನಾ ||

ಇವನು ಬರೆದ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಗೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಂಬೋಧಿನಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಭೋಗವುಲ್ಲೀಶನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಿದ್ಧವ್ಯಷೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಾಧಿಕ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಯನ್ನು ಕಳಿಲೆಕೆಂಪನಂಜಾರ್ಯ, ನಮುಸಾ್ಕರಪುರೀಸಿದ್ಧನಂಜಾರ್ಯ, ಸುತ್ತೂರುಸಿಂಹಾಸನದ ಗುರುನಂಜಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಬಸವ ಈ ಮೂವರುಗಳ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುದಿಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕನೂ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತನೆಂಬ ಅಂಶವು ಈಗ್ರಂಥದ ಈ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.—

ಮುದಿಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕರು ಸೋಸಲೆರೇವಣಾರಾಧ್ಯರನು ಕರೆಯಿಸಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೈಷ್ಣವರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ:—ಮೊದಲು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಚಕ್ರಪಾಣಿರಂಗನಾಥನನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವನೇ ಘನವೆಂದು ಸೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯವಂ ಮಾಡಿದರು. ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸರು ತ್ರಿಭುವನತಾತನನು ವಾದದಲಿ ಜಯಿಸಿ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವನೇ ಘನವೆಂದು ಸಾನಂದಚರಿತೆಯಂ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ನೀವು ಸಮಸ್ತದರ್ಶನದವರೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಎನ್ನ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರವನು ಮಾಡಿ ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮಾಡಲಾಗಿ—ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾರಾಧ್ಯರು ಹಿಂಡಿಮುರುಳನೆನಿಸಿ ಗುಪ್ತಗಣೇಶ್ವರನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ವೈಷ್ಣವಚೋಳನನು ಜಯಿಸಿ ವೈಷ್ಣವಕೊಂಳಾಹಳವೆಂಬ ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರಗ್ರಂಥವನು ಬರೆದರು. ಅದರ ಸಾರವನು ತೆಗೆದು ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಶಿಖಾಮಣಿಯನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರು.

ಬಳಿಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ:—ರಾಜಮಹೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶಾನಗುರುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಚರಿತ್ರ, ಹರಿಹರದೇವರು ಹೇಳಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಗಳೆ, ಚತುಮುಖಪೊಮ್ಮರಸರು ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ.

ಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಮೊದಲಾದ 5 ಗ್ರಂಥಗಳು ವೀರಶೈವವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಒಂದೇ ಗ್ರಂಥದ 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ಗುರುಂ ವೀರೇಶ್ವರಂ ನತ್ವಾ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧಯೋಗಿನಂ |
ಸ್ತುತ್ವಾ ತನ್ನಾಮತಃ ಕುರ್ವೇ ಶ್ರೀಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕಾಂ ||

ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಭ್ರಾಂತಿನಿರಸನವ ಮಾಡಿದ | ಚಿಂತೆಯೊಳೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಿಹ ಶಾಂತರ್ |
ಅಂತಿಂತೆನ್ನದೆ ನಿಜಗುರು | ಶಾಂತನ ನೆರೆದೆಲ್ಲ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪರ್ ||

ಸಿದ್ಧನಂಜಯತಿ 1623

ಈತನು ಚಿಕ್ಕೋಳರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯನ ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಶಿಖಾಮಣಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ನವುಸ್ಕಾರಪುರೀ ಸಿಂಹಾಸನದ ಶಿವನಂಕಾರದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು. ಕಳಿಲೆಕೆಂಪನಂಜಾರ್ಯನಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ವೀರಭದ್ರೀಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ಸೋಸಲೆರೇವಣಾಚಾರ್ಯನ (1623) ಸಮಕಾಲದವನು. [1]

ರಾಮಚಂದ್ರ ಸು. 1625

ಈತನು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ''ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಠಾರಿಯಸಾಳ್ವ ವೈರಿಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡಿಕಾನರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮಹಿಸೂರು ನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಂದನ ಚಾಮರಾಜಭೂವರನ'' ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಾಮರಾಜನು 1617 ರಿಂದ 1637 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1625 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ

ಇದು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಾಕ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ; ಅಧ್ಯಾಯ18. ''ಶಾಲಿಹೋತ್ರನುಹೇಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಬಾಲಕರಳುವಂತೆ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದೆನು'' ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ವಯಸ್ಸು, ಹಲ್ಲು, ಸುಳಿ, ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ

---

1. 365ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಲಾಲಿತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಚಾಮುರಾಜನ ಯಶೋರೂಪವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಲೀಲಾಮಾತ್ರದೆ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ ನಾನೀವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮಂ |
ಮೇಲಾರ್ಯೆದು ಸುವಾಕ್ಯರೂಪಮನಿರಲ್ಮಾ ಚಂದ್ರತಾರಾಂಬರಂ ||
ಲಾಲಿತ್ಯಾನ್ವಿತಸುಪ್ರಯೋಗರಚನಾವ್ಯಾಪಾರಮಾಗೀಜಗ |
ಜ್ಜಾಜಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಿತಾರ್ಥಮಾಗುಸಿರಿದೆಂ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
ಮೈಶೂರಾಧಿಪಚಾಮರಾಜನ ಯಶಸ್ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಂ ನೆಗ |
ಳ್ದೀಸಾಕ್ಷ್ಮದ್ಧಯಶಾಸ್ತ್ರರೂಪಮನೆ ತಾಳ್ದಿಲ್ಲಾಗಳುಂ ಭೂಮಿಯೊಳ್ ||
ದೇಶಾಧೀಶಚಕೋರಜಾಲದ ಮನಕ್ಕಾನಂದಮುಂ ಕೊಟ್ಟು ಸ |
ದ್ಧೀಶಾಲಿಪ್ರಕರಕ್ಕೆ ಹರ್ಷಚಯಮುಂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಮಾಗೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಮಸ್ತಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಪ್ಪ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಟಾರಿಯುಸಾಳ್ವ ವೈರಿಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡೀ ವರಪ್ರಸಾದನಾವ ಮೈಶೂರನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಂದನಚಾಮರಾಜಭೂವರಪ್ರೀತ್ಯಾಹಿತನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಐದುವರ್ಷದ ಕುದುರೆಗೆ ಪರಾಕ್ರಮವು ಮಣಿತವು ಸಾಧಿಸಿ ತಿದ್ದಿದ ಕುಣಿತವು ಕಾಲ ಬೇಗವು ಉಂಟಹುದು. ೮ ಧಾರೆಗಳಿಂದ ತಿದ್ದುವಡೆವುದು. ೨ ಧಾರೆಗಳು ಆವುವೆಂದಡೆ —ಅಸ್ಕಂದಿತ, ಧೌರಿತಕ, ರೇಚಿತ, ವಲ್ಗಿತ, ಪ್ಲುತ. ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳನು ಎಡಬಲಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನಡೆಯಿಸುವುದು ಅಸ್ಕಂದಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಮೇಲಣ ರಾವುತನ ಭಾರವನು ಸಡ್ಡೆಮಾಡದೆ ಇದ್ದ ಸತ್ವದಿಂದ ಹಾಲಿಸುತ ನಡೆಯಲದು ಧೌರಿತ ಕವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಓಡುವುದು ರೇಚಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮಣಿತವ ತೋರಿಸುವುದು ವಲ್ಗಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾರಿಯೋಡುವುದು ಪ್ಲುತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು.

ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತ. 1627

ಈತನು ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಕನಕಪುರದ ದೇವರಸನು; ತಾಯಿ ಗುಮ್ಮಾಂಬೆ.

ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯ ಗದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಾಮರಾಜನ (1617–1637) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ಶಕ 1549 (ನವಜಲಧಿಬಾಣಚಂದ್ರ) ಪ್ರಭವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1627 ರಲ್ಲಿ-ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ವರವಿದ್ವಜ್ಜನಮಂಡನ। ಕರ ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತಾರ್ಯ ವೈದ್ಯಸುವಂಶಾಂ ।
ಬರಸೂರ್ಯನಶ್ವತಾಸ್ತ್ರನು । ನೊರೆದಂ ಕರ್ಣಾಟಕಂದಪದ್ಯಗಳಿಂದಂ ॥
ಆದೇಪರಸಸುತಂ ಸ್ಯಾ । ದ್ವಾದಮತಾಚಾರನಮಲಗುಣನಿಧಿಯಾಯು ।
ವೇದಬುಧನಮಲಜಿನಪತಿ । ಪಾದಾಚಾರ್ಯಸಕ್ತಪರ್ಣಂ ಭಿಷಗಗ್ರ್ಯಂ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 20, ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 8000 ಇದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಆಕೃತಿ, ಲಿಂಗ, ಭೇಷಜ ಇವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಕುಲತಿಲಕ ರಾಜಶಿಖಾಮಣಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಮರಾಜಭೂಪಾಲಕಾರಿತ ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಾಭಿಧಾನ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಗ್ರಂಥಮೆಂಬ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಮದ್ದೀರ್ಘಾಣಚಕ್ರೇಶ್ವರಮಕುಟತಟಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ಪದ್ಮರಾಗೋ ।
ದ್ದಾಮಪ್ರೋದ್ಯಾಸಮಾನಾರುಣಚರಣಸರೋಜಂ ಸುನಾಸೀರವೈರಿ ॥
ಸ್ತೋಮಾಬ್ದಕ್ರೂರಜಂಝೂನಿಲನಗಣಿತಸದ್ಭಕ್ತವಾರಾಶಿಚಂದ್ರಂ ।
ಶ್ಯಾಮಾಂಗಜ್ಯೋತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೆಮಗೆ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಳ್ಕ ದೇವಂ ॥

ಸೂರ್ಯ. ಸು 1640

ಇವನು ಕವಿಕಂಠಹಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನಾದ ಕರಣಿಕಶ್ರೀಹಸ್ತಿಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನು. ಬೇಲೂರು

ಗೊರೆಯಾದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿರಾಜನ ಪೌತ್ರನೂ ಧವಳಾಂಕಭೀಮ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಪುತ್ರನೂ ಆದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾರವಾಗಿ ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಈ ಗೊರೆಯ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈದೊರೆ 1626 ರಿಂದ 1643 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ[1] ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1640 ಆಗಬಹುದು. "ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿತಾನೂತನಪದ ರಚನಾನಿಖ್ಯಾತ" ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕವಿಕಂಠಹಾರ

ಇದು ಕನ್ನಡನಿಘಂಟು ; ಇದರಲ್ಲಿ 271 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಹಿಂದಣವರು ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸರಗೊಳಿಸಿ ಈನಿಘಂಟುವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಹರುಷದಿಗೆ ಮುನ್ನ ಮಾದಿಮ| ರೊರೆದೊಳ್ಕರ್ಣಾಟಶಬ್ದಮಣಿನಿಚಯಮುಮಂ |
ಸರಗೊಳಿಸಿ ಪೇಳ್ದಿನಿದು ತಾಂ | ಪರಿಕಿಸೆ ಕವಿಕಂಠಹಾರಮೆನಿಕುಂ ಪೆಸರಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತಾವು, ಗಣಪತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಬೇಲೂರು

ನಾಡಿಪುದೊಂದು ಪರಿಕಿಸ | ನೋಡಲ್ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶಕಯ್ತಡಿಯೆನೆ ತಾಂ |
ಗಾಡಿವಡೆದಿಹುದು ಗೀರ್ವಧು | ಗಾಡುಂಬೊಲನೆನೆ ಸುದೇಶ ಹೊಯ್ಸಳದೇಶಂ ||
ಆದೇಶದೊಳಗೆ ನರಹರಿ | ಯಾದೇಶದಿನೊಪ್ಪುತಿಪುದತಿವೈಭವದಿಂ |
ಮೇದಿನಿಗಚ್ಚರಿಯೆಂದೆನೆ | ಸಾಧುಜನಪ್ರವರವಿನುತವೇಲಾನಗರಂ ||

ನಿಘಂಟು

ಕಂದೆಂದುಂ ಕಱುಯೆಂದುಂ | ಸಂದೆಗಮಿಲ್ಲವು ಕಳಂಕ ಜೊನ್ನಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಂ |
ಸಂದುದು ತಾರಗೆಯಱುಲೆನ | ಲಿಂದುಡುಸಂತತಿಗೆ ನಾಮವಿವು ಬುಧರಿಂದಂ ||
ಸೆಱೆದುದು ಸಮಗ್ರಮಕ್ಕುಂ | ಕೊಱಿಡೆಂದುಂ ಸ್ಥಾಣುವಕ್ಕು ತವಲಾಯಿಯೆ ಕ |
ಪ್ಪಿಡವಳಿಕು ಜಗದಿ ವಿಸಟಂ | ಒರಿದುದೆನಲ್ ಸ್ತ್ಮೇರಗಮನಮಕ್ಕುಂ ಬುಧದಿಂ ||

---

1. 1638 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಬೇಲೂರು 124 ನೆಯ ಶಾಸನವೇ ಮುಂತಾದುವು.

ಚಂದ್ರಪ 1046

ಇವನು ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶ್ರುತಸಾಗರ; ವ್ರತಗುರು ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ. ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಾಂತ ಭೈರವನೃಪನ ಕರುಣಸಹಾಯದಿಂದ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯು ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತುಳುವದೇಶದವನೆಂದೂ ಭೈರವರಾಯನ ಆಶ್ರಿತನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿರಾಯಗಂಡರದಾವಣಿ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಭೈರವರಾಯನಿಗೆ ಪುಣ್ಯಖ್ಯಾತಿಗಳಾಗಲೆಂದು ಕುಲಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶಕ 1568 ವಾರ್ಧಿವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1616ರಲ್ಲಿ-ಅಭಿಷೇಕ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನೂ ಅಕಾಲದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಜಿನಮತವಾರ್ಧಿವರ್ಧನ ಚಂದ್ರನು ಭವ್ಯ । ಹೃತ್ಕುವಲಯಚಂದ್ರಮನು ।
ಅನುಪಮವಿಬುಧಚಕೋರಚಂದ್ರಮನೆಂದು ಜನತೊಬ್ಬು ಒಣ್ಣಿಪರವನ ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 2185.[1] ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಅಥವಾ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರವೂ ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಅತನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಉತ್ತಮಮಧುರಾನಾಥನಾದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನು ತೌಳವದೇಶದ ಕಾರಕಳದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತುಚಕ್ರಗಳುಳ್ಳ ಭಂಡಿಯಮೇಲಿಟ್ಟು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಬೆಟ್ಟದನೆಲಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಿಸಿ ಸಾಗಿಸಿ ಶಕ 1353 ವಿರೋಧಿಕೃತುವಿನಲ್ಲಿ,[1] ಎಂದರೆ 1431ರಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದನು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ದೊರೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

---

1 ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 2318 ಎಂದಿದೆ.

ಆ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವೀರನರಸಿಂಹಬಂಗರಾಜೇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗುಮ್ಮಟಾಂಬೆ; ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಿದೇವಿ; ಮಕ್ಕಳು ಭುವನೈಕವೀರ ಪಾಂಡ್ಯೇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಅರಿರಾಯವರಗಂಡರ ದಾವಣಿ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯ. ಪಟ್ಟಿಪೊಂಬುಚ್ಚಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಈ ಇಮ್ಮಡಿ ಭೈರವರಾಯನು 1646ರಲ್ಲಿ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಈ ಬಾಹು ಬಲಿ, ಚಂದ್ರನಾಥ, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು, ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ಭೈರವರಾಯನ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಪೊಂಬುಚ್ಚದಪದ್ಮಾಂಬೆ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರುತಸಾಗರನವರೆಗೆ[1] ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಶ್ರುತಸಾಗರಮುನಿರಾಯನ ಶಿಷ್ಯ | ಜಗದುರಚಂದ್ರನು ವಿರಚಿಸಿದ |
ಮದನಾರಿಗುಮ್ಮಟಚರಿತೆಯೊಳ್

ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದುರ್ಜನರು

ಗೋಪನ ಮೊಲೆಯ ಪಾಲನು ಬಿಟ್ಟು ರಕ್ತವ | ಸೇವಿಪ ಜಿಗುಳಿಗಳಂತೆ |
ಭಾವರಸವ ಬಿಟ್ಟು ದೋಷವನರಿಸುವ ಗಾವಿಲರಿಗೆ ಗತಿಯುಂಟೇ ||

ತೆಂಗು

ತಲೆಯೊಳಮೃತಕುಂಭಗಳ ಪೊತ್ತು ತಮ್ಮನು | ಸಲಹಿದವರ ಸಂತತಿಯು |
ಸಲಹಬೇಕೆಂದು ಸಜ್ಜನಕುಲವನು ಪೋಲ್ತಾ | ನೆಲದೊಳು ತೆಂಗುಗಳಿಹುವು ||

ಊಟ

ತುಪ್ಪದೊಳಗೆ ಹದವರಿದು ಕಾಳಿಸಿ ಕಮ್ಮ | ನಪ್ಪ ಹಪ್ಪಳಸಂಡಿಗೆಗಳ |
ಒಪ್ಪದೊಳಗೆಯಿಕ್ಕಿ ಪಳಿದ್ಯವ ಬಡಿಸಲು | ಜಪ್ಪರಿದುಣುತಿರ್ದರಾಗ ||

---

1 ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ, ಪನಸೋಗೆಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಶಿಷ್ಯ ಮಲಧಾರಿಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ತದ್ವಂಶಜ ಅಭಿನವಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಶ್ರುತ ಸಾಗರ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಭಾಸುಕೀರ್ತಿ, ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೀವರಕ್ಷಕ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ವೀರಸೇನ, ಲಲಿತವರ್ಣಿ,

ನರ್ತಕಿ

ಮೊಗದೊಳು ಹಾವ ವಿಲಾಸ ನೇತ್ರಂಗಳೊ | ಳೊಗೆದುದು ಭಾವ ಚಿತ್ತದೊಳು
ಸೊಗಸುವ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದೊಳಗೆ ಪಭ್ರಮಗಳು ವಿಗೆ ರಂಜಿಸಿತು ನರ್ತಕಿಯಾ ||

ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ

ಕುರುಳ್ಗಳು ಮನಸಿಜಪ್ಪುಗೆವ ಪಿಡಿಯಲಿಕ್ಕಿ | ದುರುಳ್ಗಳೆಂಬಂತಾಶಿನ |
ಸಿರದೊಳಗೊಪ್ಪಿದುವಾಸಿರವೊಗದಾ | ವರೆಗೆಱಿಗುವ ತುಂಬಿಯುಂತೆ ||

ಭಾರತಿ ನಂಜ. 1648

ಇವನು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ1570ನಂದ ಸನಳಧಾರಿಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ 11 ಚಂದ್ರವಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಷ್ಟಪುತ್ರಬಹುಧನವನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಪಂಡಿತರ ಮಗ ಗೋವಿಂದವೈದ್ಯನು ಕಂಠೀರವವಿಜಯವನು ವಿರಚಿಸಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಪರಿಯಂತ ಭೂಮಿಯೊಳಿರಲಿ ಎಂದು ಭಾರತಿನಂಜನ ಮುಖವಾಗಿ ವಾಚಿಸಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲಿ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಿದುದು.

ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥವು 1648ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಗೋವಿಂದವೈದ್ಯನೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನ (1638-1659) ದಿಗ್ವಿಜಯವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜೇಂದ್ರನು "ತನ್ನೊಡೆಯನ ಶೌರ್ಯದೇಳಿಗೆಯ" ಚರಿತೆಯಾಗಿ ರಚಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; "ಛಂದಸ್ಸು ಗಣ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳ ಮುದದಿಂದ ತಿಳಿದು ಇಂದುಧರನ ಕೃಪೆಯಲಿ ಪೇಳಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 26, ಪದ್ಯ 2870. ಇದರಲ್ಲಿ "ತರುಣೀಜನನೇತ್ರೋತ್ಪಲಚಂದ್ರನ ಸರಸವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನ ನರಸರಾಜೇಂದ್ರನ ಚರಿತೆ" ಹೇಳಿದೆ. "ಈ ಮಹಿಮನ ಸುಚರಿತ್ರಶೌರ್ಯಗಳ ಸುಶ್ರಾವ್ಯಮಧೋಗವ ಧರ್ಮಧಿರವ ನೇವುದಿ ಮಾಂಗಲ್ಯಕೃತಿಯಾಗಿ ಪೇಳ್ದಿನು" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ:—

ಸೊಕ್ಕುಜವ್ವನೆಯು ತಕ್ಕೈಯಸವಿಯುಂದದಿ | ಸಕ್ಕರೆಚಿಲುಪಾಲಿನಂತೆ |
ಆಕ್ಕಟಿಯಿಂದಲಿ ಕೇಳುವರಿಗತಿಹರುಷವ | ವಿಕ್ಕೈಸಗುವುದೀಕಾವ್ಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿ-ಮರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ಮೈಸೂರು ತ್ರಿಣಯನ, ಚೆನ್ನೆನಂಜುಂಡ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮುಂಡಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕಬ್ಬು

ತಿಲರುವಿಲ್ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳತಿಮೃದುವವ | ಕಳುಕರು ಜನರೆಂದು ಜಂದ್ರ |
ಬಿಳಿಯನ ಬಿಲ್ಗೆ ಬೆಳಸಿದಂತೆ ಧವಳೀಕ್ಷು | ಗಳ ಗದ್ದೆರಾಜಿಸುತಿಹುವು ||

ತೆಂಗು

ಗಂಗೆಯು ಧರಿಸಿ ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಫಳದೊಳು | ಹಿಂಗದೆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾಂತು |
ಅಂಗಜಹರನಂತೆಯಾರಾಮದೊಳಗಾ | ತೆಂಗಿನಮರಗಳೊಪ್ಪಿಹುವು ||

ಅಂಗಡಿ

ಬಿಳಿಮುತ್ತು ಕೆನ್ನೀರಮುತ್ತು ಕಟ್ಟಾಣಿಮು | ತ್ತಳವಟ್ಟ ಮೊಗುತಿಮುತ್ತು |
ತೊಳಗುವ ಕಂಠಮಾಲೆಯು ತೋರಮುತ್ತಿನ | ಮಳಿಗೆಗಳೆಸೆದುವಥಿಳಿಯಲಿ ||

ಭೋಜನ

ಸಣ್ಣ ಸೇವಗೆ ಹಾಲುಂಡೆ ಜೇನ್ಗೊಡ ಶುಭ್ರ | ವಣ್ಣದುದ್ದಿನ ಸವಿಗಡುಬು |
ಬಣ್ಣಿಸೆ ಹೂರಣಗಡುಬು ಭೂಪಗೆ ಮುದ್ದು | ವೆಣ್ಣುಗಳಿಡೆವಾಡಿದರು ||
ಬೆಲುಪಾಲು ತಂಬಾಲು ಕೆನೆವೆಗಸಿದ ಪಾಲ: | ಸುಳಿಶಿಖಬಟ್ಟವಾಜುಗಳ |
ಸಲೆ ಕಟ್ಟು ವೊಸಗಳ ಘಟ್ಟಿಮಜ್ಜಿಗೆಗಳ | ಲಲನೆಯರುಣಬಡಿಸಿದರು ||

ಮೈಸೂರು

ಧರೆಯುವೇಲಣ ವೈರಿನೃಪರ ದಂಡಿಸಿ ತಂದ | ವರವಸ್ತುಚಯವೆಸೆದಿರಲು |
ಮೆಱೆವುದು ಮಹಿಸೂರೆಂದೆಂಬ ನಾಮವೊಂ | ದುರುತರಧ್ವನ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ||

ಮೈಸೂರು ದೇಶ

ಕಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿ ಮಾಲೆಗಾತಿಯರೊಳು ನೆಱೆ | ಪೆಟ್ಟೆಂಬ ನುತಿಟಂಕದೊಳಗೆ |
ಕುಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿ ಪ್ರಾಣಿಯೊಳಗಲ್ಲದೆ ಬೇಱೆ | ದಿಟ್ಟಿಸಲಾನಾಡೊಳಿಲ್ಲ ||

ಭಾಸ್ಕರ ಸು. 1650

ಈತನು ಬೇಹಾರಗಣಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಶ್ರೀವರದೇವ, ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಇವನಿಗೆ ಬಾಕಿರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. "ಸರಸಂ ಸತ್ಕವಿವಲ್ಲಭಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯೂ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯೂ ತನಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಶಾರದೆಗುವರ, ಗಣಿತವಿಳಾಸ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ರಂಗಪುರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಚಾಮರಾಜನು ಶಕ 1559 ರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1637ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನು ಎಂಬಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಎಳೆಂಟುಕಡೆ ಒಬ್ಬ ನರಸಭೂಪನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಂಗಪುರವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವಾಗಿರಬೇಕು; ಈ ಚಾಮರಾಜನು 1637 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ರಾಜಒಡೆಯರ ಮಮ್ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು; ನರಸಭೂಪನು ಚಾಮರಾಜನ ತಮ್ಮನಾಯ ಆಳಿದ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ದೊರೆಯು ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1638–1659) ಕವಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರಾಜನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ್ಮನಾಭೋಕ್ತಿಯಿಂ, ಅಬ್ಜನ ಮತದಿಂ, ಪದುಮಂ ಪೇಟ್ದಂ; ನಾಗರಾಜೋಕ್ತಿಯಿಂದಂ, ಸೌಂದರನಾಗನಿಷ್ಟದಿಂ, ನಾಗನನುಮತದಿಂ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪದ್ಮ, ನಾಗ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಕಾರರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬೇಹಾರಗಣಿತ

ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥವು 8 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಸೂತ್ರ, ಟೀಕೆ, ಉದಾಹರಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಬಡ್ಡಿಯ ಸೂತ್ರ, ಪದಹಿನ ಸೂತ್ರ, ಪದಕದ ಸೂತ್ರ, ಮುಟ್ಟಿದ ಸೂತ್ರ, ದೇವಗತಿಸಂಯೋಗದ ಸೂತ್ರ, ಬಿರುದಿನ ಲೆಕ್ಕ, ಅಡುಗೂಲಿ ಸೂತ್ರ, ಟೆಂಕಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಇಚ್ಛಾವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ತುರಗ ಹಡಗೇಟಿಯಿಂದೈ | ತರೆ ವಾರಿಧಿಯೊಳುಸಚಾರಮೆನಲೆಲ್ಲಗಳಂ ॥
ಸರಿಸರಿಯುಂ ಕುಡೆ ತುರಗಂ | ಸರಿಯಾದುವು ಕಡೆಗೆ ಹಡಗಿನಶ್ವವ್ರಜವೇಂ ॥

ಇದು ೭ ಹಡಗಿಗೆ ಕುದುರೆ ನಿಂತಮಾಗಳ್ ೧೫೫ ೨೫೪ ೫೭ ೧೧೩೪ ೨೨೫ ೪೫೪೪ ೨೨೫೫ ೪೫೪೪ ೨೨೫೫ ೪೫೪೪ ೨೨೫೫ ಇದು ಸರಿ.

ದ್ವಾದಶಜಿನಚೈತ್ಯಾಲಯುಂಗಳವುಂ ನೆ | ದ್ವಾದಶತಾವರೆಗೊಳನು ॥
ವೇದಜ್ಞ ಮುಖಿಗೆ ದ್ವಿಗುಣಸಂಖ್ಯೆ ಪೂಜೆಗೆ | ಯಾದುದ ಪೇಳಿ ಲೆಕ್ಕಿಗನೇ ॥
ತಂದ ಪುಷ್ಪ ೪೦೫, ಅರ್ಜನೆಯ ಪುಷ್ಪ ೪೦೬ ಸರಿ.

ಟೀಕು.

೧	೧	೧	೧	೧	೧	೧	೧	೧	೧	೧
೨	೨	೨	೨	೨	೨	೨	೨	೨	೨	೨

ಇವು ಚೈತ್ಯಾಲಯಂಗಳು.
ಇವು ಪುಷ್ಪದ್ವಿಗುಣನಾದುದು.

ಗುಣಿಸುವ ವಿವರ ॥ ಈ ಎರಡುಲೆಕ್ಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇದ್ದ ರಾಶಿ ೧೨ನೂ ಅಡಲಿಯಿ ಗುಣಿಸೆ ೪೦೬. ಇದು ಅರ್ಜನಾಪುಷ್ಪ ॥ ಇನ್ನು ತಂದ ಪುಷ್ಪವ ಅಳಿವುದಕ್ಕೆ ಗುಣಿಸುವ ವಿವರ ॥ ಪ್ರಥಮರಾಶಿಯ ಮೇಗಣ ಒಂದನು ಕೆಳಗಣ ಎರಡನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು ॥ ಮುಂದಣ ಎರಡನೆಯ ರಾಶಿ ೨ಕ್ಕೆ ಮೇಗಣ ಚೈತ್ಯಾಲಯ ೧ನೂ ಕೂಡಲು ಮೂಱು ॥ ಇದನು ಮೂಱನೆಯ ರಾಶಿಯ ಕೆಳಗಣ ೨ಱಿಂ ಗುಣಿಸೆ ೬॥ ಇದಕ್ಕೆ ಮೇಗಣ ಚೈತ್ಯಾಲಯ ೧ ಕೂಡಲು ೭॥ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ರಾಶಿಯ ೨ಱಿಂ ಗುಣಿಸೆ ೧೪॥ ಈ ಮೇಲಣ ಚೈತ್ಯಾಲಯ ೧ ಕೂಡಲು ೧೫॥ ಇವನು

ಮುಂದಕ್ಕು ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಗುಣಿಸಲು ೪೦೯೫॥ ಇದೀಗ ತಂದ ಪುಷ್ಪ ಸರ॥ ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೇವತಾ೨ನಕ್ಕೆ ಹೇಟಿುದರೂ ಈ ನ್ಯಾಯದಮೇಲೆ ಗುಣಿಸಿ ಹೇಟಿುವುದು ॥

ಪತಿ ಸತಿಯು ಮುನಿದು ಪೋಗಲ್ | ಸತತಂ ಗಾವುದವ ನಪ್ತ್ಯದಿವಸಾಂತರದಿಂ ॥
ಪತಿ ಗಾವುದರೆಯನನುದಿನ| ಗತಿ ನಡೆಯಲ್ ಸತಿಯನೆಂದು ಪತಿಯ್ಯೈದುಗುಮೋ॥

ದಿ ೧೬೫೦ ಸತಿ ನಡೆವ ೧ ಮುಂಚಿತಾ೨ಯಿತು ದಿನ ೭ ದಿನ ೧೬೫೦ ಪತಿ ನಡೆವ ಗಾವುದ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಕೂಡುವನೆಂದೊಡೆ ಲಬ್ಧಸಂಯೋಗದ ದಿನ ೧೪ ಸಮಗಾವುದ ೨೧ ೯೨೧೯

॥ಟೀಕು॥ ದಿ ೭ನೂ ಸಮಗತಿಯ ೧ ಱಿಂ ಗುಣಿಸಲು ೭ಇದನು ಪ್ರತಿಯ ನಿಟ್ಟು ಗಾವುದಗಳ ।೫। ಇದನು ಮುಂದಿದಱ ೯೭ನೂ ಸಮಚ್ಛೇದಂಮಾಡಲು $\frac{೫}{೨೧}$ $\frac{೧೪}{೨}$ ಈ ೧೪ನೂ ೩ಱಿಂ ಭಾಗಿಸಲು ಸಮಾನಯೋಜನಮುಕ್ಕುಂ॥ ೮ ಸಮಾ ಸಯೋಜನ ೨೧ಱೊಳಗೆ ೭ ಕಳೆಯಲು ೧೪ ಸಂಯೋಗದದಿನಮುಕ್ಕುಂ ॥

ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ ಸು. 1650

ಈತನು ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ, ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯ, ಮಗ ವೀರೇಶಾರ್ಯ, ಮಗ ಚೆನ್ನವೀರೇಶ್ವರ. ಮಗ ಕವಿ ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನನ್ನು(1530) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ

ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯೊಳು ತರ್ಕಸುನ | ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನ ಭಂಜಿಸಿದ |
ಪ್ರೇಮದ್ವೀರಣಾರಾಧ್ಯತನುಜ ಗುಣ | ಧಾಮ ಚೆನ್ನಾರ್ಯ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೊರೆ 1617 ರಿಂದ 1637ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಮೈಸೂರು ಚಾಮರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿ "ಆನಂದಾಗಮವೇದಶಂಕರಪುರಾಣಾರ್ಥಜ್ಞಸತ್ಕೋವಿದಂ, ನಾನಾಕಾವ್ಯವಿಚಾರಪೂರಕವಿತಾಕಣಾಕಟಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ರಾಘವ ಪಂಪೆಯಶ್ರೀಹರಿಸೇವಂ । ಶ್ರೀಗುರುಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಮಹೇಶಂ ।
ಬೀಗುವ ಮಲ್ಲಣಮುಖ್ಯಕವೀಂದ್ರರ್ । ಈಗೆನಗೀವುದು ಮಂಗಳಮತಿಯಂ ॥
ಮಲ್ಲಣಾರಾಧ್ಯ ಕೆಱೆಯಪದ್ಮರಸ ಭಾವ । ದಲ್ಲಣ ಸೋಮಾರ್ಯಮುಖ್ಯ ।
ಫುಲ್ಲಶರಾರಿಯ ಸತ್ಕವಿಗಳ ಪಾದ । ಪಲ್ಲವಕಾನು ವಂದಿಪೆನು ।

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ಶಿವಲಿಂಗ ಚಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆಶ್ವಾ ೪, ಪದ್ಯ 124. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನು ಕವಿಯ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪೆನುಗೊಂಡೆಯದೇಶದ ಅಪ್ಪೆಯಕೆರೆ. ಇವನ ಮಗ ವೀರಣಾರಾಧ್ಯನು ಪದಿನಾಡ ಶಿವಪೂಜೆಯುನೃಪನಿಂದಲೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೆಂಪೆಗೌಡನಿಂದಲೂ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಚೆನ್ನವೀರಾರ್ಯನು ಮೈಸೂರು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಬಸವರಾಜನ ಮಗನಾದ ವೀರನಿಂದಲೂ ಹುಣಿಸನಹಾಳು ನಂಜರಾಜನಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದನು ; ಕೊಡನಾಲತ್ತೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೀರೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ.ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರೇಶ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಬಸವ, ಮಾಚಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ-ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭೂತನಪ್ಪ ಶಿವಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯಚರಿತ್ರದೊಳ್-ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಹೇಮಾಚಲ

ವಸುಧಾಕಾಮಿನಿ ವಸ್ತ್ರುವಂ ಗಟ್ಟಿಸಿ ತಂದೀಶಾಪರ್ಣಾಕ್ಕೆಂದು ಸಂ ।
ತಸದಿಂಪೊಟ್ಟಿದ ರಾಸಿಯೋ ಧರೆಗಿದೇ ಸನ್ಮಧ್ಯವೆಂದಬ್ಜಜಂ ॥
ಪೊಸಮಾಣಿಕ್ಯದ ಕಂಭಮಂ ನಿಲಸಿದೋಲ್ ಹೇಮಾಚಲಂ ಕಣ್ಗೆ ಬೆ ।
ಳ್ಕಸಪುಟ್ಟಲ್ಕೊಳಮೆಂತುವೊಪ್ಪಿಹುದದಂ ಸಂಕೀರ್ತಿಸಲ್ ಶಕ್ಯಮೇ ॥

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ದೇವನಿಕೇತನ ಹೂವಿನ ತೋಟಂ | ತಾವರೆ ತೀವಿದ ಪೂರ್ಣತಟಾಕಂ |
ಆವೆಡೆ ನೋಡಲ್ ಭಕ್ತರ ಕೂಟಂ | ಪಾವನವೆತ್ತಿಹುದಾಚಗನಾಟಂ ||

ಕಾಡು

ಧರೆವೆಣ್ಣು ಬಿಸಿಲುಬೇಗೆಯ | ಪರಿಹರಿಪೆನೆನುತ್ತಿ ಕರದೊಳಾಂತಿಹ ಕೊಡೆವೋಲ್ |
ಹರಿಗಿಂಬುಗೊಡಪೆ ನಾನಾ | ತರುಗಳ್ ಕಿಷ್ಕಿಂಧನಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುಗುಂ ||

2. ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 42, ಪದ್ಯ 2740. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಗಣಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದಂತೆ ಬಾ ವನ್ನದ ಪರಿಮಳದಂತೆ |
ಚೆನ್ನಾದುದೀಕಾವ್ಯವೆಂದು ರಸಿಕರಭಿ | ವರ್ಣಿಸುವರು ತವತವಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಹೋಳಿನಹಂಪೆಯಾರ್ಯ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಂಗಯ್ಯ, ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ, ಚಾಮರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಚೆನ್ನಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ ಸ. 1650

ಈತನು ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನ (1672) ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು. ಇವನನ್ನು ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ~~ಎಂದೂ~~ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದೂ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ. ಸು. 1650

ಈತನು ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರ, ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧದೇಶಿಕನ ಭಾವರತ್ನಾಭರಣ, ಬಸವ

ಶತಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯ

ಭೂವಿನುತಕೆಎರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರನುಂ|ಸಾವನಾತ್ಮಕತೋಂಟದಾಸೇದ್ಧದೇಶಿಕಸ್ಯ|
ಭಾವಶತಾಭರಣಮುಂ ಬಸವಶತಕಗಳ ವಸ್ತುಕದಿ ವರ್ಣಕದೊಳು ||
ಭಾವಜ್ಞಸತ್ಕವಿಗಳಹುದೆನಲು ಪೇಳ್ದಿ ಬಲಿ |
ಕೀವಿವುಲಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರವನ್ನೊರೆದ |
ನಾವೀರವಾಹೇಶ್ವರರ ಬಗೆಗೆ ಬಪರಂತೆ ನಂಜೇಶನೇಂ ಧನ್ಯನೋ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ನೀಲ್ಲಗುಂದದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಪಂಚವರ್ಣ್ಣಿಗೆಯ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಕುರುವೆತ್ತಿಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶನಂಜೇಶ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಹೂಲಿಪೂವಲ್ಲಿಯಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ನವನಂದಿಮಂಡಲದ ನಂದ್ಯಾಲಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಕವಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ. ಈತನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರನನ್ನು "ಆಚಾರ್ಯರೇವಣಾಸಿದ್ಧೇಶ ಮರುಳುಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯ ರಾಮದೇವಾಚಾರ್ಯ ಗುರುಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯ ಚೌಕಮಧ್ಯದಿ ನಿಂದ ಪಂಚವರ್ಣ್ಣಿಗೆಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ" ಎಂದು ಚತುರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯ ಗುದುಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದರೆಂದೂ ಅವನನ್ನು "ಭೂಪತಿಪ್ರಜಯವಡಿಗೆಱಿಗಿಕ ಪ್ಪವ ತೆತ್ತು ಓಲ್ಮೆಸಿದುದು" ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಸವಪೌರಾಣದ ಪಾಲ್ಲಣಾರ್ಯನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ (1530) ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು

---

1. ಸಿದ್ಧಭದ್ರೇಶ, ನಂಜಯ್ಯ, ಚೆನ್ನವೀರಯ್ಯ, ವಿಜಯಪುರದ ನಂಜಯ್ಯ, ಮುಖಬೋಳಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಭೂಷದೊಣ್ಬೆಯ ಮಠದ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯ್ಯಯ್ಯ, ಬೀಳಲಿಗೆಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಗುರುನಂಜಯ್ಯ, ರಾಯಬಾಗಿಯ ನಂಜಯ್ಯ, ಸೇಡುಬಳ್ಳದ ನಂಜಯ್ಯ, ಬಾಡದ ನಂಜಯ್ಯ, ಗಡ್ಡದ ರಾಚನಟ್ಟಿಯಯ್ಯ, ಗುಮ್ಮಗೊಳದ ನಂಜಯ್ಯ, ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ, ಕಲ್ಲೂರಸುಲಭಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಗುಂಡಿಹಳ್ಳಿಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ, ಮುತ್ತಿನಕಂತೆರಾಚವಟ್ಟಿದೇವ, ಜೈನಾಪುರದ ನಂಜಯ್ಯ, ಪುರಾಣದರಾಚವಟ್ಟಿಯದೇವ, ಪಂಚವರ್ಣ್ಣಿಗೆವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಗಿಡ್ಡಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಾಪುರದ ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕವಿಯು ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವನು 1530ರಿಂದ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದೇವ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ, ಭೀಮಕವಿ, ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ, ಇಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ ಚಾಮರಸ, ಮಗ್ಗೆಯಾಚಾರ್ಯ, ಕಲ್ಲಮಠದಾಚಾರ್ಯ, ಸಿಂಗಿರಾಜ, ಬಸವ ಪೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1530) ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳಯರಾಜ, ಮಲುಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಗುಜ್ಜರ, ಭೋಜ, ದಂಡಿ, ಮಯೂರ ಇವರುಗಳನೂ, ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19, ಪದ್ಯ 1521. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕಕವಿಯ (ಸು. 1165) ಚರಿತ್ರವು[1] ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ, "ಸುಶಾಂತಒಂಧುರ ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಾಕೃತೋಭಯಕವಿತ್ವಾಯಿಲರ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಪ ನಂದೀಶಕವಿಯು ಕೃಪೆಯಿಂ ಪ್ರಕಟಮುಂ ಮಾಡಿದೆಂ' "ಕರ್ಣಾರ್ಟಕಕವಿತ್ವಕೋವಿದ ಪಂಚವರ್ಣಿಗೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೇಶಾಂಘ್ರಿಕಮಲಮಧುಪ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ನಂದೀಶಕವಿಯೂ ರಾಚವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನೂ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದುವೆ ರಸಿಕರ ರಸಾಯನ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಬ್ಬ |
ವಿದು ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕೇಳ್ವ ಜನದ ಕರ್ಣಾಭರಣ |
ವಿದುವೆ ಸೊಬಗರ ಸೊಬಗು ಕೋವಿದರ ಕೊರಲ ಹಾರಂ ಗಮುಕಿಗಳ ಗಮುಕವು||

---

1 Vol. I, 180.

ಇಹುವೆ ಭೂಪದ ಪಕ್ಕೆಯಿದುವೆ ನವರಸದಿಕ್ಕೆ |
ಯಿದು ಸದಾಚಾರಸುಖಸದನ ಮೋಹನದ ಧನ |
ವಿದನೋದಿ ಕೇಳಿ ಲಾಲಿಸದರಾರ್ ಧರೆಯೊಳಗೆ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಾಮೃತವನು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಂಜೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರಭದ್ರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನೂ[1] ಕರತಳದ ನಾಗಿದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ವಿರಕ್ತರನ್ನೂ[2] ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವಗುರುಗಳನ್ನೂ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಬಿಗುನಿ ಪುರುಳ್ಳಾರ್ಯ; "ಬಸವಾದಿಗಳ ವಚನಮುಂ ಜಂಗಮುಕೆ ಮುದದಿಯಾ ಖ್ಯಾನಮುಂ ಪೇಳಿದ್ದ" ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯ; "ಕಲಿಯುಗದೆರಡನೆಯ ಈಶ್ವರನೆನಿಸಿ ಮೆಱೆದ" ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವಗುರು; ಚರಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಡೆಯ ಶಿವಲಿಂಗದೇವಾರ್ಯ; "ಶಿವತತ್ವಗಳ ಲೇಖ್ಯಮುಂ ಮಾಲ್ಪ" ಲೇಖ್ಯದ ಕರಿಯ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ; "ಬಸವಾರಾಧ್ಯನೆರಡನೆಯಮೂರ್ತಿ ಫಲಾಹಾರನಿಯಮವಾಂತುರು ಮಹಿಮನೊಪ್ಪತ್ತೀಶನಹ" ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ; "ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾವಳಿಗೆ ಗುರುಬಸವ ಮುಖ್ಯ ಪುರಾತನರೊರೆದ ವಚನಗಳ ಬೋಧಿಸುವ" ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರ; "ತೋಂಟದಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಯ ಪಡೆದು ಮೆಱೆದ" ಸಪ್ಪೆಯರಾಮಯತಿಪ; ಶಿವಶಂಕರೇಶ; ಆಚಾರ್ಯವರದಹರತಾಳನಂಜೇಶ; ಏಮುಲಾಚಾರ್ಯ; ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವಿರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ; ಸಿಂಗಳದ ಸಿದ್ಧಬಸವ; ಚೆನ್ನವೀರೇಶ; ನಂದೀಶ್ವರ; ಓದುವ ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ; ಪರಮಾನಂದದೇವ; ನಂದೀಶಕವಿ; ರಾಜಪ್ರಯಾರಾಧ್ಯ.

---

1. ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ರೇವಣ, ರಾಮಿದೇವ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳ, ಕಿನ್ನರ, ಪಡಿಹಾರಿ, ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಘಟ್ಟಿವಾಳ, ಮೋಳಿಗಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧ, ಬುದ್ಧ, ಸೊಡ್ಡಳ, ನೀಲಲೋಚನೆ. 2. ಕರತಳದನಾಗಿದೇವ, ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಹಾನಿವಾಣಿ ಬೋಳೇಶ, ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ, ಮಕ್ಕಳಾಟಿಕ, ಹೇಟಿಕ, ನಿಡಿನಿಲ್ಲ, ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾದಿಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ಶಿವಮಂತ್ರವಾಣಿಪೂವಡಿಗ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಾಘವಾಂಕನ ಸ್ತುತಿ

ಸುರಸಭಾಷನಯುತಂ ಕವಿತೆಯೊಳು ಹೃದಯದೊಳು |
ಸುರಸಭಾವನಯು.ತಂ ಮನನದೊಳು ಯಕ್ಷ್ಮತನು ||
ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ತಾನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆನುತೆ ಸತ್ಪಂಡಿತರು ತುತಿಸಲು ||
ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆಯ್ದು ನರ |
ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಕಾಕತಿಪಸಭೆಯಲ್ಲಿ |
ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಶರಣಾಗತಗ್ಗೆನಿಸಿ ಮೆಱೆದನಾರಾಘವಾಂಕಂ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಕಂದುಗೊರಲಂ ತನ್ನ ಜೆಲುವ ನಿಟ್ಟಿಸುವಡೆ ಪು |
ರಂದರಂ ಪಿಡಿದ ವಾಣಿಕಗನ್ನಡಿಯೊ ಪ್ರಾಚಿ |
ಯೆಂದೆಂಬ ಪೆಣ್ಣಾ ಬೈತಲೆವಣಿಯೊ ಸುರಗಜದ ತಲೆಗೆ ಪೂಸಲು ಕಲಸಿದ ||
ಸಿಂದೂರಪಿಂಡವೋ ಚಕ್ರಯುಗವಿರಹಾಗ್ನಿ |
ಯೊಂದುರುಳಿಯೋ ಸ್ಮರನ ಕೆಂಬರಲ ಚೆಂಡೊ ತಾ ||
ನೆಂದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯಮುಂ ಬೀಱಿದುದು ಚಂದ್ರಬಿಂಬವುದಯಾಚಲದೊಳು||

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಪಾಱಿತ್ತು ಭೃಮರ ಶತಪತ್ರದಿಂ ವಿರಹಾಗ್ನಿ |
ಯಾಱಿತ್ತು ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಗೆ ದುಗುಡ |
ಹೇಱಿತ್ತು ಚಂದ್ರಕಳೆ ಜಾಱಿತ್ತು ಕುಮುದಕಳಿಲ್ಲೋಱಿತ್ತು ತಮಕೆ ಕೇಡು ||
ಸಾರಿತ್ತುವುಡುಕ್ಷಾಂತಿ ತಾಱಿತ್ತು ಕಮಲದೊಲ |
ಪೊಱಿತ್ತು ಮುಂಗೋಱಿ ಬೀಱಿತ್ತುವೆಲರ್ ತಂಪ |
ಬೀಱಿತ್ತು ಮೂಡಕೆಂಪೇಱಿತ್ತು ರವಿಯುದಿಸಲುಜ್ಜಗಂಗೆಯ್ವಾಗಲು ||

ಏಳುಬಗೆಯ ಷಟ್ಪದಿ (ಮುಂದೇ ಅನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ)

ವಾರ್ಧಕ

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರುಚಿರಗೆಡಿಧರಪುರ |
ಹರಹರವರದಕೆರದುಷಿರುಜುರುಚಿಗನುರಣರು |

ಗರಿಮರುತರತರಮಣಡಮರುಗಲಲಿತಭಸಿತ ವಿಷದನಿಜಲಸದಪಘನ ||
ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರಕರಿವರಹರಹರ |
ಣರುಡುರುತರಶರಭರಣರಿಪುರುಧಿರವಿರತ |
ಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣದುರಿತಭಯಹರಸುಖಿಜಯಜಯಮುಹಿಮಶರನಿಧಿ || 1 ||

ಶರ

ಶರವಣಜಜನಕ | ಗರಸುರುಚಿರಗರ |
ಧರಪುರಹರಹರವರದಕರ ||
ಶರಣಜನದಿವಿಜ | ತರುನರಕರಿವರ |
ಹರಹರಣರುಡುರುತರಶರಭ || 2 ||

ಕುಸುಮ

ಶರವಣಜಜನಕಗರ | ಸುರುಚಿರಗರಧರಪುರ |
ಹರಹರವರದಕರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗ ||
ಶರಣಜನದಿವಿಜತರು | ನರಕರಿವರಹರಹರ |
ಣರುಡುರುತರಶರಭರಣರಿಪುರುಧಿರ || 3 ||

ಭೋಗ

ಶರವಣಜಜನಕಗರಸುರು | ಚರಗರಧರಪುರಹರಹರ |
ವರದಕರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮ ||
ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರ | ಕರಿವರಹರಹರಣರುಡುರು |
ತರಶರಭರಣರಿಪುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸ || 4 ||

ಭಾಮಿನಿ.

ಶರವೆಣಜಜನಕಗರಸುರುಚಿರ | ಗರಧರಪುರಹರಹರವರದಕ |
ರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗಮಮರಣರುಗರಿಮರುತರತರಮಣ ||
ಶರಣಜನೆದಿವಿಜತರುನರಕರಿ | ವರಹರಹರಣರುಡುರುತರಶರ |
ಭರಣರಿಪುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣ || 5 ||

ಪರಿವರ್ಧಿನಿ.

ಶರಪೆಣಜಜನಕಗಡೆಸುರುಚಿರಗರ | ಧರಪುರಹರಹರವರಡಕರರುಷಿರು |
ಜುರುಚಿಗಮುಮರಣರುಗರಿಮಡಂತರತರಮಣಡಮರುಗಲೆಲಿತ ||

---

1. ಈ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆ ಕಡಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುಸರಕರಿವರ | ಹರಹರಣರುಡುರುತರಶರಭರಣರಿ |
ಪುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣದುರಿತಜಯಹರ || 6 ||

ಉದ್ದಂಡ.

1ನೆಯ ಪದ್ಯದಂತೆಯೇ ಇದೆ.

2 ಗುರುರಾಜಚರಿತ್ರ.

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1277. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ—

ಬರೆವೆನಾಚಾರ್ಯರುದ್ಭವವನಾಪರಮಪ್ರದ್ಗುರುವಂಶಮುಂ ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆ ·
ಹರಪೂಜೆಯುಂ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರೊರೆದ ಗಣಸಾಹಸ್ರನಾಮಂಗಳಂ ||
ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಶಿವಕೃಪೆವಡೆದ ಸೂತನರ | ಹರಪುರಾತನರ ಕಥೆಗಳ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ |
ಗುರುವಿರೂಪದೊಳೊಲಿದು ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರನೆಂಬು ಬುಧರ ಬಗೆ ಬಯಸಲು ||

ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಪಂಚವರ್ಣಿಗೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನವೀರಾಂಬೆಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ,ಬಸವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಇದೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಧಾತ್ರಿಗುತ್ತಮವೆನಿಸ ಪೂವಲ್ಲಿಪುರಕಧಿಪ | ಚಿತ್ರಗುರುಪಂಚವರ್ಣಿಗೆಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ |
ಪುತ್ರ ಸಕ್ಕಪಿಕುಲಸ್ತೋತ್ರ ತ್ರಿಶೈಲನೈರುತ್ಯಭಾಗದೊಳೊಪ್ಪುವ ||
ಕ್ಷೇತ್ರನವನಂದಿನುಂಡಲದಸಿಂಹಾಸನಕೆ ಧಾತ್ರ ಶಿವಕವಿಸಿದ್ಧನಂಜೇಶಕೃತದಿವ್ಯ |
ಸ್ತೋತ್ರ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದೊಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅನೇಕವೀರಶೈವಗುರುಗಳ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರ ·

ತನರ[1] ಮತ್ತು ನೂತನರ[2] ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ವೀರಶೈವಪಂಚಾ ಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಈರೀತಿ ಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಈಶ್ವರನೇ ಕಳಶಪಾಚಾರ್ಯವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿ ಧರೆಯಂ ಪಾಲಿಸಿದನು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸದಾಶಿವಾಚಾರ್ಯ; ಇವನಿಗೆ ಪಂಚವರ್ಣ್ಣಗೆಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಯಲಪಂಚವರ್ಣ್ಣಗೆಯಾರ್ಯ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಸತ್ಯಶಿವಯೋಗಿ; ಈತನಿಗೆ "ಘೋರತರವಿಷವ ತಂದೆಱೆಯುಲದನುಂಡು ತೇಗೆ" ಸಿದ್ದನಂಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ; ಈತನು ಗಜಪತಿಮಹೇಂದ್ರರಾಜನಿಗೆ ಶೈವೋಪದೇಶವನಿತ್ತು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, ಗೋಕೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಸಿಂಹಾಸ ನಾಧೀಶನೆನಿಸಿದನು ಪೊಡವಿಡಿಯುಪುರವಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹರಿರಾಯನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವ ನರಪತಿ ಮಹೇಂದ್ರರಾಜನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮಹೇಂದ್ರರಾಜನು ಮಗಳನ್ನು ಹರಿರಾಯನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಗುರು ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶನನ್ನು

---

1 352 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಹೆಸರುಗಳು—ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಾದಿ ರಾಜ, ಧೂಜಟಿಕೇಶಿ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಕೇಶಿರಾಜ, ವೀರನಾಚಯ್ಯ, ಉದ್ಭಟಯ್ಯ, ಚಾಕಿದೇವ, ಮೌನದಮಾರಯ್ಯ, ಅನುರಗುಂತದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಿವನಾಗಮಯ್ಯ, ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಯ್ಯ ಬೆಟ್ಟದೇವರಸ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟಾರ, ಗಾಳಿ ಭಟ್ಟಾರಕ, ಎಡಯಾಪುರದಸೋಮಿದೇವಯ್ಯ, ವೀರಸಂಗಯ್ಯ, ಸಿಂಗಿಬೊಪ್ಪಯ್ಯ, ಮೈದುನರಾಮ, ಸಾಹಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮ, ಹಂಪಿದೇವಯ್ಯ, ವಹ್ನಿಪುರದ ಶಂಕರಗೇವ, ಭಾಸ್ಕರದೇವ, ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಮಾರಿತಂದೆ, ಸಿಲಎಗೆಯ ಶಾಂತಮಲ್ಲಯ್ಯ, ವೈದ್ಯ ಸಂಗಯ್ಯ, ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣ, ಘಟಪಟಿಪ್ಪಣ್ಣ, ಎಡೆನುರದನಾಗಯ್ಯ, ನನ್ನಯ್ಯ, ಅಗ್ಗಣಿಯಹಂಪಯ್ಯ, ಮಲುಹಣಯ್ಯ, ನಿಜಗುಣಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗದೇವಯ್ಯ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಹೇರೂರುಪಣ್ಣ, ಮಲುಹಣಿ, ನಿಂಬಕ್ಕ.

2. ಭಂಡಾರಿಸೋವಣ್ಣ, ವರದಾನಿರಾಮಯ್ಯ, ಸಾಸಲಬೈರನ, ~~ಕಾಮಿ~~ ಣಯ್ಯ, ನಾಗರಸ, ಸೊಪ್ಪಿನ ಬಸವಣ್ಣ, ಎಕ್ಕೊಟಬಾಹು, ಬೆಟ್ಟಮಂಡೆಯಪ್ರಭು, ಸೋಲೂರ ಬಕ್ಕಬಸವ, ಬಯಲಪ್ರಭುದೇವ, ಎಳಮಲೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ, ರಾಮಗಿರಿ ಪರ್ವತಯ್ಯ, ಚಂದ್ರಗುಂಡದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಮೂಗಡಿಯ ಕರಿಯಬಸವ, ಲಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕ ಭಕ್ತ, ತೊಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಎಮ್ಮೆಬಸವರಾಜ, ದೇವಲಾಪುರದ ಸಪ್ಪೆಯಯ್ಯ, ಹುಚ್ಚರಾಚಯ್ಯ, ಒಪ್ಪವಪುರಾಣದ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ, ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ, ಬಿಜ್ಜಾವರದ ಪೊಳಲಬಸವೇಶ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಹೂಳೆನ ದೊಡ್ಡಹಂಪಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆ ಗುರುವನ್ನು ಭೂತಾವಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಕಿಸಿದರು. ಭೂತವು ಅವನಿಗೆ ನಮುಸ್ಕರಿಸಿ ಓಡಿಹೋಗಲು ಪರಿರಾಯನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಮರವನ್ನು ವಜಾಡಿ ಮೌಕ್ತಿಕಾವಳಿಗಳಿಂದ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಕಂಚೆಯನ್ನು ಗುರುನಿಗೆ ಹೊದೆಯಿಸಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಆತನಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯುನ್ಯೂ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬವಾಹೇಶ್ವರನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಸನೆದ ಕಂತೆಯನ್ನು ಧರಿಸಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಚಿನ್ನದ ಕಂತೆಯ ಅಂಶವೆಂಬರು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಬ್ಬುನದ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಪಟ್ಟುಗಂತೆಯವರ್ಗ, ಪಚ್ಚೆಯ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಗೋಣಿಯ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ,ಜಾಳಿಗೆಗಂತೆಯ ವರ್ಗ,ಕುಪ್ಪಸಗಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಹುಲಿಯಜಮರ್ದ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಮುತ್ತಿನಪೆಂಡೆಯುದ ವರ್ಗ, ಎಂಬ ಪಂಗಡಗಳಾದುವು. ಶಿವಗಂಗೆಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಣಗವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಯ್ಯನು ನೆಲಸಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಮೇಗಣಗವಿಯುಬಗೆಯೆಂಬರು ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಾಹೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನು ವುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಖಾಜಿಯೊಡನೆ ಚದುರಂಗವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೈನೀಡಿ ಎತ್ತಲು, ಇನೇನೆಂದು ಖಾಜಿ ಕೇಳಲು, ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಹಡಗನ್ನೆತ್ತಿದೆನೆಂದು ನೆನೆದಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೋರಿದನು. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಬರಿಸಿದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಮಳೆಯುಮಲ್ಲೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಮಳೆಯುಬಗೆಯುವರು. ಕೆಂಬಾಳವರುಳನು ಕಕುದ್ಗಿರಿಯ ಗೆಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ತೀರ್ಥಕುಂಡಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪವಾಡದಿಂದ ಕಲ್ಲಕಂಬವನ್ನು ಬರಿಸಿ ನಿಲಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಕೆಂಬಾಳವರುಳಸಿದ್ಧೇಶಗುರು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಕೆಂಬಾಳಬಗೆಯುವರು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಗಳಾದುವು. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಘನಲಿಂಗಜರ, ಅತೀತಿಜರ, ಉದಾಸಿವೈದಾಗ್ಯಜರ, ಷಟ್ಸ್ಥಲನಿರಕ್ತಿಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪರ್ಯಾಯ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಅಂಗಡಿಬೀದಿ

ಸರವ ತಿದ್ದಿಡುವ ಸರವಂದಿಗರ ಗಂದಿಗರ |
ಪಿರಿಯ ತೈಲವ ತೆಗೆವ ಗಾಣಿಗರ ಸೇಣಿಗರ |
ಇರದೆ ದವಸವನಳೆವ ಅಸಟಿಗ ಕೋವಟಿಗ ದೀವಟಿಗ ಕಲ್ಲಕುಟಿಗ ||
ಹರದರಂ ಮುಚ್ಚಿಸುವ ನರ್ತಕರ ವರ್ತಕರ |
ಕರಸ್ಥಾಗಳ ನೆಯ್ವ ಜೇಡರಾ ಲಾಡರಾ |

ಪರಿಮಳದ ಪೂವಿನಾ ಮಾಲೆಗಾಱಿರ ನೀಲಿಗಾಱಿರಾ ಪಸರವೆಸೆಗುಂ ||

ನೀತಿ

ಒಂದುವಂ ಬಯಸದಿರು ಬಂದುದತಿಗಳೆಯದಿರು |
ಕುಂದುನಿಂದ್ಯಕ್ಕಳುಕು ಸಂದು ಸುಖದುಃಖ ಬರೆ |
ಕಂದಪ್ಪಹರನಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಯಿಸೆಡರು ಬಂದೊಡೆದೆಗುಂದದಿಹುದು ||
ಎಂದೆಂದು ಶಿವನಡಿಯ ನೋಡಿ ಜಾನಿಸು ಭಿಕ್ಷ |
ವೆಂದೊಡಿಲ್ಲೆನ್ನದಿರು ಮುಂದೆ ವಂದಿಸಿ ಬಳಿಕ |
ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟಾಡದಿರು ತಂದೆಗುರುದೈವಗಳ ಕೆಂದಿಸದಿರೆಂದನಾರ್ಯಂ ||
ಬೇಡದಿರು ನರರ ಕೊಂಡಾಡದಿರು ಹಿಂಸೆಯುಂ |
ಮಾಡದಿರು ಪಾಪಕೆಡೆಯಾಡದಿರು ಕುಚಿತರೊಡ |
ನಾಡದಿರು ಕಾಮದೊಳು ನೋಡದಿರು ಪರಸತಿಯ ಕೂಡದಿರು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ||
ಕೇಡೆಣಿಸದಿರು ಪೆಱರಿಗಾಡದಿರು ನಿಷ್ಠುರವ |
ಘೋಡಿಸದಿರನ್ಯರಂ ರೂಢಿಸದಿರಪಜಯದಿ |
ಕೂಡಿಸದಿರನ್ಯಾಯದೊಡವೆಯಂ ಸದ್ಗತಿಯು ನಿನಗೆಂದನಾಚಾರ್ಯನು ||
ಬಿಡು ಪುಸಿಯು ಕಳವು ಪಾರದಾ್ವತಮೆಂಬಿವಂ |
ಕೊಡು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಿಂ ಸತ್ಪಾತ್ರಗಳನಱಿತು |
ನಡೆ ಸದಾಚಾರಯುತರೊಪ್ಪುವಂದದೊಳು ಗುರುಹಿರಿಯರೊಳು ಹದಿರು ಬೇಡ ||
ಹಿಡಿ ವ್ರತಾಚಾರದೊಳು ಭಿನ್ನಮೋಱದೆ ಸುಜನ |
ರೊಡನಾಡು ಭೂತದಯವಿರಲಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂ |
ತೊಡು ಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನಿದೇ ಮೋಕ್ಷಪದವೆಂದನಾದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ||

ನಂದೀಶಕವಿ. ಸು. 1650.

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಈತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದಂತೆ

ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಯನು ಸುಶಾಂತಬಂಧುರಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಾಕೃತೋಜ್ಜ್ವಯಕವಿತ್ವಾಯಿಲರ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಪ ನಂದೀಶಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂ ಪ್ರಕಟಮುಂ ಮಾಡಿದೆಂ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಂದೀಶನು ಸಂಸ್ಕೃತ,

ಕನ್ನಡ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯು ತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1650.

ಈತನನ್ನು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವ ಕೋವಿದನೆಂದೂ ಇವನ ಕೃಷ್ಣಾಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿ ಯಾಯಿತೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವಕೋವಿದ ಪಂಚವರ್ಣ್ಣಿಗೆಯು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶಾಂಘ್ರಿಕಮಲ ಮಧುಪ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

ಈತನೂ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಆವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸಹಜಾನಂದ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಭಕ್ತಿರಸಾಯನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಇವನ ಗುರು ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಚ್ಚಿನ್ಮಾನಂದ. ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದ ರಂಗನಾಥನ ಗುರುವಾದ ಸಹಜಾನಂದನು ಇವನೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ 1622 ರಿಂದ 1663 ರವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತಿಯಾ ಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 108. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ "ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಳವ" ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾವ ತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮುಕ್ತೇಶ್ವರಮಹಾಂತಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದಗುರುವರ್ಯ ಚರಣಪಂಕಜಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಸಹಜಾನಂದವಿರಚಿತ ಭಕ್ತಿರಸಾಯನವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ಅಷ್ಟಶತೋತ್ತರ ಸಂಪೂರ್ಣ.

ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ನಿಂದಿಸುತ ಸರ್ವರನು ತಮತಮ | ಗಿಂದು ಸರಿಯೇ ಎನಿಸಿ ಕೊನರುತ |
ಬಂದು ಸುಜನರ ಜಯಿಸಿದು ಕರ್ಕಶಗೊಳುವ ಗ್ರಹಗುರಿತಕ್ಕೆ ||
ಇಂದು ಸತಿಸುತರೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯ | ನೊಂದಿ ಕೆಡಿಯುಳಿ ನರಕಕೂಪದೊ |
ಳಂದು ಬೀಳಿಸ್ವಿದೆ ಸಾಕ್ಷಿ ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ ||
ಕ್ರೋಧದಲಿ ಸರ್ವರೊಳು ತಕರಿಸಿ | ಭೇದಗರ್ವವ ಬೆಳಸಿ ದುಃಖವ |
ಹೋದಧಿಗೆ ಗುರಿಯಾಯ್ತು ದುರ್ಗುಣದೋಷರಾಶಿಯೊಳು ||
ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿತು ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೆ | ಭೇದಬುದ್ಧಿಯ ಕಳೆದು ನಿಜನುಹ |
ದಾದಿಸದ್ಗುಣವಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ ||

ಶಾಂತವುಲ್ಲ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಅನುಭವವುದ್ರೆ, ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. "ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿವೊಪ್ಪುವ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಾವೃತವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಾಂತವುಲ್ಲಸ್ವಾಮಿಗಳು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಅನುಭವವುದ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸ್ಥಳ 29. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಸಿದಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರಭುದೇವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭುದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂದೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಷಸ್ಥಿಲಿಂಗಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರು ..ಷ್ಟಸ್ಥಳವೆಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ ನಾಳುತ್ತ ಸಕಲವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾವೃತವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ತಂದೆ ಗಲಿಸಿದ ಧನ ಸುತಗೆಂಬಂತೆ

ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವೆನಿಸುವ ಅನುಭವಮುದ್ರೆಯು ಪ್ರಸಾದಿಸಿದರು. ಇದು ಬಂದ ಪಾರಂಪರಿಯನು ಶಾಂತಮಲ್ಲನು ಬಿನ್ನಹಂಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಸಕಲವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರು ಅವಧರಿಪುದು

ಎಂದೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಮತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಸದ್ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಅನುಭವಮುದ್ರೆಯೊಳ್

ಎಂದೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಗಾಳಿಗೆ ದೀಪವು ಕೆಡುವವೋಲಟಪಿಯು | ಜ್ವಾಲೆಯು ಗಾಳಿಗೆ ಕೆಡುವುವೆ |
ಜಲಿಶರಜ್ಞರ ಸಂಗದಿ ಕೆಡುವಂತೆ| ಶೂಲಿಯ ಭಕ್ತರು ಕೆಡುವರೆ ||
ಬತ್ತಲೆಪೋಪವನಿಗೆ ಚೋರರ ಭಯ | ವೆತ್ತಣದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಾಂತವೆ |
ಚಿತ್ತವ ಜಯಿಸಿದ ಭಕ್ತಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸುತ | ವಿತ್ತವ ಗೆಲಲೇನುಜೋದ್ಯವು ||
ಬೆಳಗಿದ ಕನ್ನಡಿಯೊಳು ಮುಖಬಿಂಬವು | ತಿಳಿನೀರೊಳು ಬಾನುಮಂಡಲ |
ಬೆಳಗುವಂತೆ ನಿಜಾಪಿಯ ವನದೊಳು ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿ ಶಿವಕಳೆ ತೋರ್ಕುಂ ||

2 ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ

ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದಾಯಕ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದೊಪ್ಪುವ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಾಮೃತವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಾಂತವೆಲ್ಲಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ರಿಯಾಸಾಧನಮುಕ್ತಿಸೋಪಾನವಪ್ಪ ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಗುರುಸ್ಥಲವನು ಪವಣಿಸುತಿರ್ದಪೆಂ.

ದೇವರಸ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಕರ್ನಾಟದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪೂಗತಟಾಕವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದೇವರಸನ ಮಗನು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಾಲಯವಿದೆಯೆಂದೂ ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾದನು ಸಿದ್ಧರಸವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಪಡೆದನೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನನ್ನು (1604) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಈಚೆಯವನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಗುಣಭದ್ರ, ವಿಜಯ, ಅಕಳಂಕ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ಅಗ್ಗಳ, ಕಾಮ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ, ಶಾಂತಿವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. [1]

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 813. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಣಯಕ್ಷ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ

ಉತ್ತುಂಗಗುಣಗಣಾಭರಣನೆನಿಪ ಗುರು । ದತ್ತನವುಲಚರಿತೆಯನು ।
ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯೊಳು ಬಿತ್ತರಿಪೆನು.

ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ಸಿರಿಯುವಮನೆ ಭಾರತಿಯು ನೆಲೆನೀಡುರು । ತವಸೌಖ್ಯದ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ।
ಪರಮಸುಧಮೋದದ ಪೇಟಿಯೆಂದೆನೆ ಕಣ್ಗೆ । ಕರವೊಪ್ಪಿದುದಾದೇಶ ॥

ಶಾಲಿವನ

ಶಾಲಿಯು ತನಿಗಂಪನುಣಲೆಯ್ದಿದ ಭೃಂಗ । ಜಾಲಶಿಶುಗಳಾತನಿಯು ।
ಮೇಲೊಪ್ಪಿದುವನಂಗನ ಪಸುಗಾವಿನ । ನೀಲದ ಮಿಂಟೆಯೆಂಬಂತೆ ॥

ಉದ್ಯಾನ

ತಲರುಣಿಗಳ ಭೋಜನಶಾಲೆ ಗಿಳಿಯೋದು । ಗಲಿನ ಮಂಟಪ ಪಿಕತತಿಯ ।
ಸಲೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದೆನೆ ಕಣ್ಗೆ ರಂಜನೆ । ದಳೆದೊಪ್ಪಿತಾಬಹಿರ್ವನವು ॥
ತೆಂಗಾಳಿಯೊಲಿದಾಡುವಂಗಳಿ ನವಿಲ್ಗಳ । ಜಂಗುಳಿಗಳ ನಾಟ್ಯಶಾಲೆ ।
ಅಂಗಜಾತನ ವನದುರ್ಗವೆಂದೆನಲಾ । ಸಿಂಗರದೋಂಟವೊಪ್ಪಿದುದು ॥

---

1. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನ, ಪೊಪ, ನೇಮಿ, ಗುಣವರ್ಮ, *ಮಧುರ ಇನರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ತಿರುಮಲೆವೈದ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಗವಿಯಣ್ಣನ ಮಗನು. ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತೊರವೆಯರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500) ಕನ್ನಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟ ಈ ಕಾಂಡವನ್ನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಈತನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉತ್ತರ ರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 20, ಪದ್ಯ 1019. ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಸುತ್ತಿ ಮಲಯಾಚಲನಿತಂಬದೊ | ಳುತ್ತಮದ ಚಂದನವನಾಂತು |
ಗ್ಗೊತ್ತಿ ಕರ್ಪೂರವಾಲ್ತಿಗಳ ಧೂಳಿಗಳ ತನಿಗೆದಳಿ ||
ಕತ್ತುರಿಯು ಕೆಸಱಿಡಿದ ಜೋಳಿ | ವೃತ್ತಕುಚಗಳೊಳದ್ದು ಮನಸಿಜ |
ಮತ್ತವಾರಣದಂತೆ ತೆಂಕಣಗಾಳಿ ತೀಡಿದುದು ||
ಜಾತಿಗಳು ಮಧುಪಪ್ರಸಂಗದ | ಭೀತಿಗೊಳ್ಳದೆ ಬೀತುವಂದು ಕು |
ಜಾತಿಗಳು ಪಲ್ಲವಿಸಿದುವು ಮಧುಸಂಗಸೌಖ್ಯದಲಿ ||
ಪೂತೊಳಿಗಿದುವು ನಕುಳವಬಲಾ | ಜಾತಪೆಂಜಲಿಸಿದ ಮದದ್ರವ |
ಘಾತದಲಿ ಮನಗುಡದ ಮಾನವರಾರು ಹೆಂಗಳಿಗೆ ||

ಚಕೋರೋದಯ

ಮುತ್ತೆ ಕತ್ತಲೆಯೆಂಬ ದಂತಿಯ | ನೆತ್ತಿಯೊಡನೊಡೆದುಚ್ಚಳಿಪ ಪೆ |
ರ್ಮುತ್ತೊ ತಾಗಾಮೌಕ್ತಿಕವ್ರಜಜನ್ಮಶುಕ್ತಿಕೆಯೋ ||

ಬಿತ್ತರದ ಕೌಮುದಿಯ ಬೆಳಗಿನ । ಬಿತ್ತೊ ತಾನೆನೆ ಪೂರ್ವಪರ್ವತ ।
ದುತ್ತಮಾಂಗವನಡರಿದನು ವಿಧುವಧಿಕತೇಜದಲಿ ॥

ಸುಮಾಲಿವಿಷ್ಣುಯುದ್ಧ

ನೀಲಶೈಲದಮೇಲೆ ಕಱಿದುದೊ | ನೀಲಘನಘಟೆ ಮಱಿಯನೆನೆ ಹರಿ ।
ನೀಲರುಚಿಸುರುಚಿರಶುಭಾಂಗನಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿದುವು ॥
ಕಾರ್ಕ್ಕಸನೆಚ್ಚ ನಿಶಿತಕ ರಾಳಕಾಳಾಯಸಶರಾಳಿ ತ ।
ಮಾಲಕೆಱಗುವ ಪಱಿವೆವಱಿಗಳ ಸಾಲನನುಕರಿಸಿ ॥

ಕುಬೇರನನ್ನು ಕುರಿತು ರಾವಣನ ಉಕ್ತಿ

ಅಂಜುವೆವು ನಿಮಗಾವಕಟ ನ್ಯಾ । ತ್ಯ್ಯಂಜಯನ ಸಖರೆಂದು ನೀತಿಯ ।
ರಂಜಕರು ಗಡ ನೀವು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳು ನಾವು ಗಡ ॥
ಭಂಜಿಪರು ಸುರರೆನುತೆಮಗೆ ಮನ | ವಂಜುವುದು ನೀವವರದೆಸೆ ದಿಟ ।
ವಂಜಿರೆಮಗಿನ್ನೆಂದೆನುತ ಖಳನುಬ್ಬಿ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದ ॥

ಗೋವಿಂದ. ಸು. 1650

ಇವನು ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು; ಭೀಮರಥಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬೇಡ ಬುಯ್ಯೂರದ ಕರಣಿಕ ಜೋತಿಯ ಮಗನು. ಮದನಗೋಪಾಲನ ಕರುಣದಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಶುಕರೂಪ) ನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ---

ಜನಮಿತ್ರಕಾಳಿದಾಸನ ಕಲಾನಿಧಿಪುಯೂ ।
ರನ ಮಂಗಳಚರಿತ್ರಮಲುಹಣನ ಸೌಮ್ಯಬಾ ।
ಣನ ಚತುರಸಂಜೀವರತ್ನಭೋಜನ ಕವೀಶ್ವರಕೇತಿರಾಜನೊಲ್ದ ।
ಘನಶಬ್ದಶೌರಿಪಂಪನ ಭೋಗಿಭಲ್ಲಟನ | ವಿನುತಸತ್ಕೇತುಶುಕರೂಪನಡಿದಾವರೆಯ ।
ನೆನೆದುಪಕ್ರಮಿಸೆ ಕೃತಿಗವರೆಳ್ ನವಗ್ರಹಂ ಬಲವಂದು ಪೆಂಪೇಯುವೇ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 23 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟು 50 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿಯ ಸಂಪಾದಕರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಂದಿಗೆ ಗಣನಾಥ ನಾದ ಕೂಷ್ಮಾಂಡನು ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಂದಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಶಿವಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀಗಿ ಮುನ್ನಿನಾಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಾರಾಯಣ, ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ವರಹಂಸೆಯಂತೆ ಮೃದುಪದಗತಿಗಳಿಂದ ಭಾ |
ಸುರರಾಜಶುಕನಂತೆ ಮಧುರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೂ |
ವರಗೇಹದಂತೆ ಬಹುಭಾವನಾಚಿತ್ರಬಂಧಗಳಿಂದ ಮಧುವಿನಂತೆ ||

ನಿರತಸುಮನೋಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಸತ್ಫಲದಂತೆ |
ಪರಮನವರಸದಿಂದ ಸ್ರಭುವಿನಂತಧಿಕಾರ್ಥ |
ಭರಿತದಿಂದೆನ್ನ ಕೃತಿ ಕ್ಷಿತಿಗಲಂಕೃತಿಯಾಗಿ ರಾಜಿಪುದು ಸೋಜಿಗವೆನೆ ||

ಎಳನೀರೊಳ್ಪೈದೆ ತನರಾಜ ಬೆರೆದಂದದಿಂ |
ಸುಲಿದ ರಸಗಂಧಿವಾಳೆಯೊಳು ಜೇನ್ದಳಿದಂತೆ |
ಲಲಿತಮಾಧುರ್ಯದ್ರಾಕ್ಷಾಫಲಪ್ರಚಯಮುಂ ರಸದಾಳಿರಸದೊಳೊಸೆದು ||

ಇಲಿಹಿದಂತೋಲ್ದ ಜಿನಿವಾಲ್ಗನೆಗೆ ಸದ್ಘೃತಂ |
ಗಲಸಿದಂದದೊಳೆನ್ನ ಕೃತಿರಸಂ ನಾಡೆ ಸವಿ |
ಗೊಳಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮತ್ಸದೊಳಾಲಿಸುವ ರಸಿಕವ್ಯಂದಕಾನಂದಮಾಗಿ |

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕವಿಗಳ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ

ತನುವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಟ್ಟ |
ಯನುಗೊಳಿಸದಾಮಿರಸಸ್ಥಾಪನೆಯ ಭಿತ್ತಿಯೊಂ |
ದಿನಿಸಿಲ್ಲದತಿಚಿತ್ರಮಂ ರೂಪುದೋಱಿದೆಡೆಯೊಳ್ ಪಲವಲಂಕಾರಮಂ ||
ಮನೆಯಿಲ್ಲದರ್ಥಸಂಚಿತವನುಂ ಮೇರೆಯಿರ |
ದನುಪಮಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ನಡೆಯಿಪ ಕವೀಶ್ವರರ |
ಘನತೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸುವರಾರಾನೆ ಹೋದುದೇ ಬೀದಿಯುಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳು ||

ಸಮುದ್ರ

ನಿಟ್ಟಿವಿಡಿದು ನಿಮಿರ್ದ ಪೆದೆಱೆರೆಗಳಿಂ ನೆಗೆವ ತುಂ |
ತುಟ್ಪುಗಳಿಂದೇಱಿ ಸಿಳ್ಕೊಱೆಗಳಿಂ ಸೆಳಿದೆಬಿೆವ |
ಹರಿಗಳಿಂದೊತ್ತರಿಪ ಮುಱಿಗಳಿಂ ದನಿದಿರ್ದ ಗಿರಿಗಳಿಂ ದಿತ್ತಱಟವೊಳು ||
ತುಱುಗಿದರ್ ಪವಳದಂಕುರಗಳಿಂದಿಡಿದ ಜಲ |
ಜರಗಳಿಂ ರತ್ನಪ್ರಕರಗಳಿಂ ಸಂಜರಿಪ |
ತರಿಗಳಿಂ ಮುಗಿಲ ಮೊಗ್ಗರಗಳಿಂ ನೆರೆವ ಬಲ್ದೊಱೆಗಳಿಂದೆಸೆದುದಬುಧಿ ||
ಒಡಲೊಳಡಗಿದ ವಡಬನಸ್ತ್ರಮಿಸಿದಿನ ಪವಳ |
ಗುಡಿ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ತೆರೆವೊಯ್ಲಿನಿಂ ಚಿಪ್ಪೊಡೆದು |
ಸಿಡಿವ ಮುಕ್ತಾಪ್ರಚಯ ತಾರೆ ಬಳಸಿದ ಘನಸ್ತೋಮ ತಮ ಫೇನಪಿಂಡಂ ||
ಉಡುರಾಜಮಂಡಲಂ ಶಂಖವರ್ಣಂ ಪೊಗ |
ವಡೆದ ಕೌಮುದಿಯೂಗೆ ರಾತ್ರಿಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಯ ಭಾವ |
ಮಡಸಿ ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ಮಹಾರ್ಣವಮುದಚ್ಚರಿಯ ಪೆಜ್ಜುಗೆಯನೆಚ್ಚಱಿಸುತ||

ಮೇರು

ಪರಮೇಷ್ಠಿಯೆಂಬ ಪೆಗ್ಗಡೆಯಂ ವಿಲಾಸದಿಂ |
ವಿಟಿಪ ಧ್ರುವನೆಂಬ ಕೊಲ್ಲಟಿಗನೆಲ್ಲಾ ಜಗಂ |
ಬೆರಸಿಟ್ಟು ನೋಡಲೆದಾರ್ಡಲೆಂದಿರಿಸಿದರ್ ನಿಡುಮಿಸುನಿಗಟ್ಟಿಯೊ ತಿಳಿಯೆ ||
ಸುರರೆಂಬ ಬೊಂಬೆಗಳಜಂ ಕುಣಿಸಲಾಗಿಸಿದ |
ವರಸುವರ್ಣದ ಕಂಬಸೂತ್ರಮೆನೆ ಚಿತ್ರಮಾ |
ಯ್ತುರುಮೇರುಗಿರಿ ಲೋಕದಾಲೋಕನಕ್ಕೆ ಹದವರಿ ನಿರ್ಜರಾಘದ ಸಿರಿ ||

ಕೈಲಾಸ

ತಳತಕಿಸುವೆಳಮುತ್ತುಗಳ ರಾಶಿಯೋ ಸಮು |
ಜ್ಜಳಿಪ ಸತ್ಕುಲಿಶನೊಟ್ಟಿಲೊ ವಿಾಶ್ರಿ ಮುಂಬೈಸಿ |
ಬಳೆದು ಬೆಳ್ಪಳಿಪ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳೊಬ್ಬುಳಿಯೊ ಲೋಕದೊಳು ಪಬಿರ್ದ ಪುಣ್ಯಾದ ||
ಗೆಳಸೊ ಪೀಯೂಷ ಭಾಸ್ಕರರಶ್ಮಿಯಿಂದ ಕಾ |
ಯ್ದೊಳುಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ಬಗೆಯೋ ಶಾರದಾಭ್ರಸಂ |
ಕುಳವನುಱಿ ಎಂದಿದು ಮುದ್ದಿಯನಾಗಿಸಿದನಜನೆನಲ್ ಬೆಳ್ಳಿವೆಟ್ಟಿಸೆದುದು |

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ರಸವೆ ರಂಬಿಸುವಂತೆ ಜೆಲ್ವೆ ಚೈತನ್ಯವಾಂ |
ತೆಸೆವಂತೆ ಜೋದ್ಯಮೇ ಹೃದ್ಯವಪ್ಪಂತೆ ಭಾ |
ವಿಸಲಲಂಕಾರವಾಕಾರವಾಂತಂತೆ ಕಲರುತಿಯೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ||
ಒಸೆದು ಚಾತುರ್ಯಮೇ ಚಾರುತನವೆತ್ತು ಶೋ |
ಭಿಸುವಂತೆ ಕಲೆಯೆ ಕಾಲ್ಗಳೆದು ನಡೆವಂತೆ ಸವಿ |
ಯೊಸೆದು ಸಾಲಿಡುವಂತೆ ವನಿತೆಯರ್ ನಡೆತಂದರುಪವನಕೆ ವಹಿಲದಿಂದ ||

ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1650

ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರದೇವರ ವಚನಸಾರಾರ್ಥ, ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತ ವೀರೇಶನ ಪ್ರಭುಲಿಂದಕಂದದ ಟೀಕೆ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ, ಗುರುಸ್ತೋತ್ರತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ, ಚೆನ್ನಬಸವನ ಕರಣಹಸುಗೆಯ ಟೀಕೆ, ಚೆನ್ನಬಸವನ ವಿಶ್ರಾರ್ಪಣದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; "ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಖ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಪಾತ್ರನು, ಬಾಲೇಂದುಪುರದ ಹರೀಶ್ವರಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಕರಸರಸಿಜಜಾತನು" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರೇಶನ(ಸು 1530) ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇವನು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಟೀಕೆಗಳಲ್ಲಿ

ವುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರೇಶನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಕಂದದ ಟೀಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಮುಂದುಕಂದದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ರವಿಗಂಗಾಪಿಂಗಲೆಯಾ | ಸವಿಗದಿರನ ಜಗುನೆಯಿಾಡೆಯನಲಕಸತಿಯ |

ಗ್ಗಳವನಿಸುಷುಮ್ನೆಯ ಸಂಗಮ|ದನಗಡದುರುಗಿರಿಯ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

ಟೀಕೆ|| ರವಿ, ಸೂರ್ಯನು. ಗಂಗಾ, ಗಂಗೆಗಳು ಸಂಬಂಧವಾಗಿದವಂಥ. ಪಿಂಗಲೆಯೆ, ಪಿಂಗಳಾನಾಡಿಯ. ಸವಿಗದಿರನ, ಚಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧವಾದ. ಜಗುನೆಯು, ಯಮುನಾನದಿಗಳನುಳ್ಳ. ಈಡೆಯು, ಎಡದನಾಡಿಯ. ಅನಲ, ಅಗ್ನಿ. ಕಸತಿಯುಗೆ, ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬ ನದಿಗಳಿಗೆ. ಅವನಿ, ಸ್ಥಾನವಾದಂಥ ಸುಷುಮ್ನೆಯು, ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಗಳ. ಸಂಗಮದ, ಕೂಡಲಸಂಗಮವೆಂಬಂಥ. ಅವಗಡದ, ದುಘಟವಾದಂಥ. ಉರು, ವಿಶಾಲವಾದ. ಗಿರಿಯು, ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯನುಳ್ಳ ಶೃಂಗಾಟಚಕ್ರದಲ್ಲಿ. ಭ್ರುಕುಟಿ ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಕೂಡಿದ ಶೃಂಗಾಟಕಚತುಃಪಥವೆಂದರೆ, ಪರ್ಯಾಯನಾಮಂಗಳು. ರಾಜಿ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಿದವಂಥ. ಲಿಂಗಪ್ರಭುವೆ, ಎಲೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೇವನೆ. ಪಾಲಿಪುದು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ರಾದಿಷಟ್ಚಕ್ರಷಡಂಗಸಂಯೋಗಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಪರಂಗತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾತೀತ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಖ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಪಾತ್ರನಾದ ಬಾಲೇಂದುಪುರದ ಹರೀಶ್ವರಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಕರಸರಸಿಜಜಾತ ಶ್ರೀವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ ವಿರಚಿತಾ.

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಮುಂದು ತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಎಂಟುವೊನೆಯುಮೇಲೆಯೇಳಿ ದುರ್ಗವ ಮೂಜಿ |

ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ | ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ ನರಿನಾಯ |

ಬೆಂಟಿಯನಾಡಿ ಮೆಱೆದುದು ||

ಟೀಕೆ|| ಎಂಟುವೊನೆಯುಮೇಲೆ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಷ್ಟಾವಧಾನದಲ್ಲಿ. ಏಳ್ದು, ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಾಚರಣೆಯಿಂದಾರೋಹಿಸಿ ದುರ್ಗವ ಮೂಜಿ ದಾಂಟಿ, ತನುತ್ರಯಮುಲತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ಗಿರಿಗಡಹಗಳನು ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯಂಗಳಿಂನಷ್ಟವಮಾಡಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಂಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ತ್ರಿವಿದಪದಾರ್ಥವನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದತ್ರಯವ ಮಾಡಿ ಲಂಘಿಸಿ ಎಂಬುದಥ. ಅರಣ್ಯವ, ಭವಾಟವಿಯನು. ಸುಡುತಲಿ,

ಸಮರಸಜ್ಞಾನಾಚರಣೆಯಿಂ ದಹಿಸುತಲಿ. ನರಿ, ಮನವೆಂಬೊಸೃಗಾಲನನು. ನಾಯು, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂಬ ಕುಕ್ಕುರಂಗಳನು. ಬೇಂಟೆಯನಾಡಿ, ಸಂಹರಿಸಿ. ಮೆಱೆವುದು, ವಿಡಂಬಿಸಿದುದು.

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಱಿದು ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂ ಶರಣನಾಚರಿಸಿ ವಿನೋದಿಸುತಿದಱನೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಷಟ್ಶಕ್ತಿ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ "ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ" ಎಂದಿದೆ.

ಮರಿರಾಚವಟ್ಟೀಶ ಸು. 1650)

ಈತನು ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; 'ಪ್ರಸನ್ನದೇಶಿಕನ ಕುವರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. 'ಗರುಣಿಯ ಬಸವೇಶಂ ಪ್ರಭು । ಗುರುನುತಿಯಂ ಮಾಬ್ಪುದೆಂದು ಕರೆದೆ ನಗಜಾಪಲ್ ॥ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗರುಣಿ ಬಸವೇಶನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ರಾಚವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನೆಂಬ ಬಬ್ಬ ಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕವಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿ.

ಇದು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿದೆ; 27 ನುಡಿಗಳಿವೆ; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 2 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನಿ 'ಪ್ರಭುದೇವನು ನಟಿಸಿದ ಶೃಂಗಾರದ ನುತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಬನವಸೆಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಮುದ್ದಳೆಯನ್ನು ಹೆಗಲೊಳ್ಳಾಂತು ನರ್ತಿಸಲು ಮಾಯೆಗೆ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಕರಸಿ ತನ್ನ ಮುದ್ದಳಿಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಇವಳ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಮದ್ದಳೆಬಾರಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಮೋಹಿತಳಾದ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹರನಾಗ ಪ್ರಭುವ ಕರೆದೀಮತ್ಯ್ರ್ಲೋಕದಿ | ಕರವೂರ ಸುಜ್ಞಾನಿನಿರಹಂಕಾರರು ನಿನ್ನ | ಚರಣಕಮಲಗಳನು ಹಾರಿಕೊಂಡಿಪರು | ನಿರುತದಿಂದವಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತೆ ನೀನು | ದೊರೆಪಟ್ಟಗಳನಾಳಿ ಮುಕ್ತಿನೂಗರ್ವ ಪೇಳು | ಶರಣಜಾಲವ ಕೂಡಿ ಮಾಯೆಯನೀಡಾಡಿ |ಪರಮಪಾವನರೂಪಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೆಂದೆಂಬ | ಶರಣನು ಕುಸುವು?ಸೊಪವನು ರಕ್ಪಿಪನಲ್ಲಿ |ಗಿರದೆ ನೀಪೋಗಿಯನುಮಿಷನ ಲಿಂಗಾಂಗವ| ಬೆರಸಿ ನಿನ್ನೊಳಗಿಂಬಿಡುತ್ತೆಯಜಗಣ್ಣಗೆ | ಹರಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಯಮ್ಮಗೆ ವೋಕ್ಪವನು ಕೊಟ್ಟು | ಗುರುಸಿದ್ಧರಾಮಗೆ ನಿಜವಿಕ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ | ಪುರದ ಬಸವಾದಿಗಳ ಗಣವ ಕಾಣುತೆ ಬೇಗ | ಗುರುಚೆನ್ನಬಸವೇಶನಿಂದಮುಪದೇಶವ | ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ಬೊಂತಲದೇವಿಯಕ್ಕಗೆ | ಮರುಳುಶಂಕರದೇವರಿವರನುಸಲಹಿ ಹಿಮ| ಗಿರಿಯ ನೋಡುತ್ತ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ನಿ|ನ್ನಿರವನು ಗೋರಕ್ಷಗಱುಪಿ ಮುನಿತತಿಯ | ಸಬರನ ಸಲಹುತೆ ಬೇಗ | ಕಲ್ಯಾಣಕೆ ಹರುಷದಿಂದಲಿ ನೀ ಪೋಗ | ಲೀಕ್ಷಿಸುತೆಯುವರ ಬಸವೇಶನಾಗ | ಳೆದಿವರ್ಗಂದು ಕರಗಳ ಮುಗಿಯೆ ಪೂಗ | ಳಂತಿಹ ಶೂನ್ಯಹರಿಪೀರವೆಸೆಯೆ ರಾಗ | ವೆರಸಿ ನೀನ ಗುರುವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳೆನಲೊಪ್ಪಿದ ವಿರಾಗ ||

ರುದ್ರ. ಸು. 1650

ಈತನು ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಕಥಾನಾಯಕನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1749 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಹರಿದೇವ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಶಂಕರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 952. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವನ[1] ಚರಿತೆವು

1, 69 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಹೇಳಿದೆ.1 ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ.ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ,ಗಣೇಶ ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಬಿರಿಯಲು ರಾಜೀವ ಹರಿಯಲು ತಾರಗೆ | ಮೊರೆಯಲು ಶುಕಪಿಕವಿಂಡು |
ಧರೆಯೊಳು ಧವಳವು ಮೆಱೆಯಲು ಮೋಹಿಪ | ಪರಿಯಲಿ ತರಣಿ ತೋಱಿದನು ||

ಉದ್ಯಾನ

ಧರೆಯೊಳು ದ್ರಾಕ್ಷಿಯು.ಸವಿಯಿಲ್ಲವೆಂದಿವೆ । ನೆರೆದು ಸೋಲಿಸಲು ಖರ್ಜೂರ |
ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಸ್ವಾದನ ವಿರಚಿಸೆನಲು ಕೇಳಿ | ಹರುಷದಿ ನಗಲು ದಾಳಿಂಬ ||
ಬುಡವನಿಬ್ಬಗಿಪಾಡಿಯೊಡೆದು ಬೆಳಲಕಾಯಿ । ಪೊಡವಿಯೊಳಿದಿರಿಲ್ಲವೆನಲು |
ಸಡಗರ ಸಾಕೆಂದು ನುಡಿವ ಹಿಪ್ಪಲಿ ನಾಚಿ | ಯೊಡಲೆಲ್ಲ ಮುಳ್ಳುದೋಱಿದುವು||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಪವಳವೊ ಮಧುರಸಕವಳದ ಘುಟಿಕೆಯೊ | ಸವಿಸುಧೆರತ್ನಾಧರವೋ |
ನವರತ್ನ ಚೀಲವೊ ಕಪ್ಪುರದ ಕರಡಿಗೆಯೊ | ಯುವತಿಯ ಬುಂದುಗೆವಾಯೋ ||
ಪಾಶವೊ ಇನಿಯಗೇ ಬೀಸುವ ಬಲೆಗಳೊ | ವೋಸದ ಲತೆಯ ತೋಳುಗಳೋ ।
ಕೀಸಧ ಕೇದಗೆ ಭಾಸುರಗೆಱೆಗಳೊ | ಲೇಸಾದ ನಖವೊ ವ್ಯಗ್ರಗಳೋ ||

ನರಹರಿ. ಸು 1650

ಈತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾವೇರೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬಲ್ಲಳಪುರದ ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ವೀರವೈಷ್ಣವಸಂಗಪಗಳ ಕುವಾರನೆಂದೂ ,, ಪೊಸರ ಸಾಲಂಕಾರ ಜಾಣ್ನುಡಿ। ಯೆಸೆವ ಪದಬಂಧಗಳ ಶಬ್ದದ ಗಸಣಿಯಱಿತವನೆಲ್ಲ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀನೇ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ನುಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಗರುಡಗಿರಿವಾಸನೆನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನ ಊರಾದ ಬಲ್ಲಳಪುರಕ್ಕೆ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಗರುಡಗಿರಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

---

1. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೊಮ್ಮೂರು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಬೊಮ್ಮೂರಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 1111[1]. ಇದರಲ್ಲಿ ಶುಕನು ಪರೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಭಾಗವತದೊಳಗಣ ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಹೊಸಕುಸುಮಪರಿಮಳವನಳೆ ಭುಂ । ಜಿಸುವವೊಲು ಜೀಮೂತನಾದಗ ।
ಳಿಸೆಯೆ ಶಿಖಿ ಕುಣಿವವೊಲು ನೈದಿಲ ಮುಗುಳು ಚಂದ್ರಮನ ॥
ನುಸುಡನೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಬೆಲ್ಲದ । ರಸವ ಡಗಿಹತ್ತಿದವ ಸವಿವವೊ ।
ಲೆಸೆವುದೀಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರದ ಸುಖವು ಕೇಳ್ದರಿಗೆ ।

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ನಂಜುಂಡ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ವಿನಮದರವಿಂದಭವಪುರಂದರಾದಿಬೃಂದಾರಕಬೃಂದಬಂಧುರಮೌಳಿಘಟಿತ ಮಣಿಪ್ರಭಾನೀರಾಜಿತಶ್ರೀಮುಕುಂದಚರಣಾರವಿಂದಸೇವಾಪ್ರಭಾವಸಮಾಸಾದಿತಕವಿತಾವೈಭವ ಶ್ರೀನರಹರಿಕವಿವಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯೊಳ್.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲಪು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಪ್ರಹ್ಲಾದರ ಸಂವಾದ

ಆದೊಡೆಲೆಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಳ್ಮ । ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡವಾಮಧು ।
ಸೂದನನ ನಂಬದಿರು ತಿಮಿರದ ರವಿಯ ಸಖತನದ ॥
ಗಾದೆಯಹುದಂತ್ಯದಲಿ ನಮ್ಮೊಳು । ವಾದಿಸದೆ ಬಿಡು ಬೇಗದಲಿ ಲ ।
ಕ್ಷ್ಮೀಧವನನೆಂದಸುರ ಬೋಧಿಸಿದನು ಕುಮಾರಂಗೆ ॥
ಅಱಿಸುತಿಹ ಲತೆ ಕಾಲ ತೊಡಕಲು । ಹಱಿದು ಬಿಸುಡುವರುಂಟೆ ಸಿರಿ ಒರ ।
ಲಱಿದಱಿದು ಪದದೊದೆದು ನೂಕುವರುಂಟೆ ಹಸಿದಿರಲು ॥
ಕರೆದು ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನು ಬಡಿಸಲು ಹೊಱಿಗೆ ಸೂಸುವರುಂಟೆ ಸಿರಿಧರ ।
ಸ್ಮರಣೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬರಲು ನಾನದನೆಂತು ಬಿಡಲೆಂದೆ ॥

---

1 ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1114 ಎಂದಿದೆ.

ಶೈಶವ

ಹಿಡಿದು ಬಿಸಿಬಿಸಿನೀರನೆಳೆಯುಲು । ನುಡಿಯುಲಬ್ರಿ'ಯುಸೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಕಂ ।
ಗೆಡುತ ನನುಸೊಪ್ಪಾಗಿ ಬೀಬುತ ಹಸುದಬಿಲು ವೊಲೆಯು ॥
ಕೊಡದೆ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮುಂತ್ರಿಸುತ ಕ ಪ್ಪಿಡುತ ನೆಟ್ಟ್ಯೆಯು ಮುಜ್ರುಹಿ ತೂಪಿರಿ ।
ದೊಡನೆ ತೊಟ್ಟಿಲ ತೂಗುತಿಹರೀಮರುಳುನರರೆಂದ ॥
ನಿಚ್ಚ ಮಲದೊಳು ಹೊರಳಿ ಮುಗ್ಗುಲೊ । ಳುಚ್ಚಿಹೊಯ್ದುರುವೆಗಳ ಬಲುಬಲು ।
ಗೂಚ್ಚೆನಾತವ ಸೈರಿಸದೆ ಕೊಕ್ಕರಿಸಿ ಕೈಕಾಲ ॥
ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದಬುತ ಹಸಿದು ಚರಣವ । ಕಚ್ಚಿ ಹೀಕುತ ಬೇವುದೀಪರಿ ।
ಹುಚ್ಚರೈ ಸಂಸಾರಸುಖವೆಂದೆಂಬರಕಟೆಂದ ॥

ಯೌವನ

ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಯಕನಾಗಿ ಕಾಮನ । ಕೋಲ ಗಾಯುಕೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಪರ ।
ರಾಲಯುಂಗಳ ಹೊಕ್ಕು ಬವಣೆಗೆ ಬಂದು ನಾರಿಯರ ॥
ವೇಳಗಳನೇ ಕಾದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ । ಕೂಬ್ರಿ ಕಾಣದೆ ಹಸಿದು ಚಿಂತಿಸಿ ।
ಗೋಳಿಡುತಲಿಹನಿರುಳುಹಗಲೆನ್ವನದೊಳಿಂತೆಂದ ॥

ವಾರ್ಧಕ್ಯ

ಉದುರಿ ಹಲು ಬೆನ್ನು ಬ್ರುಗಿ ಕೈಕಾ । ಲುಡುಗಿ ಪುಸ್ತಕ ನಡುಗಿ ರೋಗದ ।
ಸದಮುದದ ಬಾಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದತಿಕೆಮ್ಮಿ ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ॥
ಎದೆಯೊಡೆದು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಗೋಳಿ । ಟ್ಟೊದಬ್ರುತೀಪರಿ ನರನು ವೃದ್ಧಾ ।
ಪ್ಯದೊಳು ಬಿದ್ದಿಹನಕಟ ಸುಡುಸುಡು ಬದುಕು ಬೇಡೆಂದ ॥

ಅವಸಾನಕಾಲ

ಇತ್ತ ರೋಗದವಸ್ಥೆ ಒಬ್ರಿಕಿ । ನ್ನತ್ತ ಸಾಲಿಗರುಬ್ರುಬೆ ಸತಿಸುತ ।
ಮಿತ್ರರುಗಳೇನುಂಟು ಧನ ಹೇಬ್ರಿಕೀಬ ನಿಷ್ಕುರತೆ ॥
ಎತ್ತಿ ನಾವೇರುಗಳ ಕುಡಿಸುವ । ರುತ್ತರದ ಬೊಬ್ಬಾಟ ಯಮನವ ।
ರೊತ್ತರದ ಬಲುಭೀತಿ ಮರಣಕೆ ಸಮತೆಗೊಡದೆಂದ ॥
ಬಿದ್ದು ನಾಲಗೆ ಬಾಯು ಬಸಳೆಗ । ಳೆದ್ದು ನಡೆನುಡಿಯುಡಗಿ ಮಬ್ರಿವೆಯು ।
ಹೊದ್ದಿ ನೆಬ್ರಿ ಮುಕ್ಕುರಿಕಿ ಕರಚರಣಗಳ ನರ ಸೇದಿ ॥

ಒದ್ದುಕೊಂಡತಿವೊರೆದು ಹಲುಗಡಿ | ದದ್ದು ಕಣ್ಣ್ಗಳುಸಿರು ಭೋರಿ |
ಟ್ಟುದ್ದಕ್ಕೇಟ್ಬುತಲಿಹನು ನರನೀಪರಿಯ ಮರಣದಲಿ ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಮನುಮತನ ಮಸೆಗಣ್ಗೆಗಳೋ ಮುನಿ | ಜನದ ಚಿತ್ತಾಂಬುಧಿಯ ಕಲಕಲು |
ಜನಿಸಿದಾನೆಗಳೋ ವಿಚಾರಿಸಲರಿದು ಯೋಗಿಗಳ ||
ಪುನವನೊಡೆಹೊಯ್ವಸಿಗಳೋ ಸುರ | ವನಿತೆಯರುಗಳೊ ವಿಟರ ಭಾಗ್ಯದ |
ವನವೊ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯಾರರಸ ಕೇಳೆಂದ ||

ವೆಂಕಕವಿ. ಸು. 1650.

ಈತನು ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಸಿಂಗಪಭಟ್ಟನ ಮಗನು. "ಹರಿ ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟದೊಳೆ ನಿಂದಂ ಕೋಟೆರಾಯಾಖ್ಯೆಯಿಂ" ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಬೆಟ್ಟದಕೊಟೆರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕವಿ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯವನೆಂದೂ ಗ್ರಂಥವು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರವಿಷಯವಾದುದೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಂಡಲಕೆಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮವದ್ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟದ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯೆಂದು ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕವಿತೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಧೀಮಂತಂ ಕವಿವೆಂಕನಾತನ ವಶಃಪ್ರೌಢಿಪ್ರಭಾವಂ ಮಹಾ !
ಭೂವಿಖ್ಯಾತ್ಯಭೆಯಲ್ಲಿ ನೂತ್ನಕವಿತಾವಿಖ್ಯಾತಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂ ||
ಮಾಮಾಸ್ತೋತ್ರತೆವೆತ್ತು ಲೋಕದೆ ನೆಗಟ್ಟಿತ್ತಾ ಸುಧಾಧಾರೆವೋಲ್ !

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಧಾತ್ರಿಗಲಂಕೃತಿ | ಮಾಕವಿಗಳ ಮನದ ಗೆಲವಿನಾಕಾರಂ ತಾಂ |
ಲೋಕದ ಸಂತೋಷಂ ಸುವಿ | ವೇಕಿಗಳಿಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಧರಣೀತಳದೊಳ್ ||

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಕಲಸುರನಿಕರಮಕುಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಕಿರಣಪಟಲದೀಪಿತಚರಣಕಮಲಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭಪಾದಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಸುಕವಿವೆಂಕರಚಿತವೆಂಕಟೇಶಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಟ್ಟಣ.

ಶ್ರೀಕರಗೋಪುರಮತಿಶೋ | ಭಾಕರಗೋತ್ಪ್ರಾಂಗನಾಂಘ್ರಿನೂಪುರಮೆನೆ ಚಾ |
ಮೀಕರಮಯಕೋಟ್ಟಾವೃತ | ದಾಕೃತಿಪುರಮೆಸೆದುದಿಂದ್ರಪುರಮುಂ ನಗುತುಂ ||

ಉದ್ಯಾನ

ವನಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣೀಯನಾಭಿಯೊ ಸಮುಂತುದ್ಯಾನಮೆಂದೆಂಬ ಮಾ |
ನಿನಿ ತಾಂ ನಕ್ಕೊಡೆ ತೋಪ್ಪ ಬಾಯ್ದೆಱೆಯೊ ಮೇಣಾರಾಮರಾಮಾವಲೋ ||
ಕನಲೀಲಾಸ್ಪದಮಾದ ದರ್ಪಣವೊ ಪೇೞಿಂದೆಂದಿನಂ ರಾಜಿಕುಂ |
ಘನಕಾಸಾರನುದೂಳಿಳ ಪುಷ್ಪಲತಿಕಾಸಾರಂ ಸ್ಫುರತ್ಕೇಸರಂ ||
ವಿಕಚವನೇರುಹಾವಳಿಗೆ ಹಾವಳಿಗೆಯ್ವ ಕಿರಾಜಿ ರಾಜಿಪಾ |
ಸುಕಲಿತದಾಡಿಮೀಫಲಮನುರ್ಬುತೆ ದಾಡೆಗಳುಳ್ಳ ಚಂಚುವಿಂ ||
ಸುಕರಸುಪಕ್ವವತ್ಫಲದ ಸತ್ಕದಳೀವನಕ್ಕೈದಿ ಭುಂಜಿಪಾ |
ಶುಕತತಿ ಪಾಡುತುಂ ಗಟಿಪುತುಂ ಮದನಾ ಕಲಿಯೂಗಿರೆಂಬುವೈ ||
ತೊಳಗುವ ಪೂಗೊಳಂ ಕೊಳದೊಳಾಡುವ ಹಂಸೆ ಹಂಸೆಯಾ |
ಕಳರುತಿರಂಜನಂ ಜನಮನೋಹರಕೃತ್ಸುಮರಾಜಿ ರಾಜಿಸಿ ||
ಪಳಿಕುಳಝುಂಕೃತಂ ಕೃತಕಶೈಲಮಣಿದ್ಯುತಿಶೋಭಿ ಶೋಭನಂ |
ಗಳಮಯಮಾಗಿ ಮಾಗಿದ ಫಲಾಳಿ ವಿಜೃಂಭಿಸೆ ತೋಪ್ಪುದಾವನಂ ||

ಕಾಡು.

ಶುಂಡಾದಂಡಮನೆತ್ತಿಯೊರ್ಮೆ ಪರಿಯುತ್ತುಂ ಪ್ರೋಚ್ಛಿಲಾತಾಡನೋ |
ದ್ದಂಡಾರಾವಕೆ ಬೆಚ್ಚುತುಂ ಸರಸಿಯೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಬ್ಜಷಂಡಂಗಳಂ ||

---

1 ಈ 3 ಪದ್ಯಗಳು ಆಶ್ವಾಸವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಿಡುಓಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹವಾಗಿದೆ.

ಕಂಡಾಘ್ರಾಣಿಸಿ ಕೆಲ್ಲುಕೆಲ್ಲು ಬಿಸುಡುತ್ತುಂ ತಾಯೊಡಲೊ್ಸೀಂಕಿನಿಂ |
ದಿಂಡೆದಾ್ಡಡುತೆ ಹಸ್ತಿಪೋತತತಿಯಿಂಕುರ್ಕಂ ನೋಡೆ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ||
ಘನರೋಷಾಗ್ನಿಯ ಕೊವ್ವ ಪರ್ವೆ ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತುಂ ಮಹೀರಂಗನುಂ |
ಕೊನೆಗಾಳಿಂ ಕೆರೆಯುತ್ತೆ ಕೊಂಬಿಡುತೆ ಕಿಗ್ಗಣ್ಣಿಕ್ಕುತುಂ ಶೃಂಗತಾ ||
ಡನಸಾಶ್ಚರ್ಯಖಣತ್ಕೃತಿಧ್ವನಿಯಗುವಾರ್ಗಲ್ ಕೆರಳ್ದದ್ರಿಗಳ್ |
ಕಿನಿಸಿಂ ತಾಂಗುವವೋಲ್ ಪಳಂಚಿದುವು ಕೋಣಂಗಳ್ ವನೀಮಧ್ಯದೊಳ್ ||

ನಾಗರಸ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು; ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಮಗನು; ಶಂಕರಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯನು. 'ಪಂಡರಿವರದವಿಟ್ಠಲರಾಯ ರಕ್ಷಿಪುದು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಪಂಡರಾಪುರದ ವಿಟ್ಠಲದೇವರ ಭಕ್ತನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಆ ಪ್ರಾಂತದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಗವದ್ಗೀತೆ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 19, ಪದ್ಯ 737. ಭಗದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರತಿಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ "ಗೀತೆಯರ್ಥವನ್ಯೆದೆ ಪದಕೊಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥನ ಸಾಧಕರು ತಿಳಿವಂತೆ ಕನ್ನಡದಿಂದೆ ರಚಿಸಿದೆನು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾವುನ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಪಂಡರಿವರದವಿಟ್ಠಲರಾಯನ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹಲ್ಬಿಯ ವಸ್ತ್ರಂಗಳನುಲ್ಬಿದು ಹೊಸ | ಕೆಲವುವಸ್ತ್ರಂಗಳನು ಹೊವೆವಂ |
ತಿಳೆಯ ಭೋಗದದೃಷ್ಟ ತೀರಲು ಜೀವನೀತನುವ ||
ಕಲಿಚಿ ಹೊಸತಾದನ್ಯವಹ ತನುಗಳನು ತಾನೈದುತ್ತಿಹನು ನಿಜ |

ತಿಳಿಯೆ ದೇಹಭ್ರಮಣೆ ಕೆಡುವುದು ಪಾರ್ಥ ಕೇಳೆಂದ ॥ 1
ನಿತ್ಯನಾತ್ಮನು ಸರ್ವಗತನ । ತ್ಯುತ್ತಮನು ತಾನಚಲನದಱಿಂ ।
ಸುಸ್ಥಿರನು ತಾನಾದಕಾರಣ ಕಡಿವೊಡಳವಲ್ಲ ॥
ಮತ್ತೆ ಸುಡಲಳವಲ್ಲ ನೀರಿನ । ಲೊತ್ತಿ ನನೆಯಿಸಬಾರದೊಣಗಿಸಿ ।
ಸತ್ವಗುಂದಿಸಬಾರದ್ಯೆ ಕಲಿಪಾರ್ಥ ಕೇಳೆಂದ ॥ 2
ಆವುದಾವುದನುತ್ತಮರು ನಿ । ತ್ಯಾವಳಿಯೊಳಾಚರಿಪರದನೇ ।
ತಾವು ಬಿಡದಾಚರಿಸುವರು ಮಾನವರು ಮುದದಿಂದ ॥
ಆವನುತ್ತಮಪುರುಷ ತಾ ಬಲಿ' । ಕಾವ ಮತದಲಿ ನಡೆಯುತಿಹನದ ।
ಭಾವಿಸುತ ಮನುಜರುಗಳನುವರ್ತಿಸುತಲಿಹರೆಂದ ॥ 3
ತಂದೆ ನೀನು ಚರಾಚರಂಗಳಿ । ಗಿಂದು ಲೋಕಕೆ ಪೂಜ್ಯಗುರುವರ ।
ಬಂಧು ನೀ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದೊಳಗಪ್ರತಿಮನಹ ನಿನಗೆ ॥
ಇಂದು ಸಮನಿಲ್ಲಾಗಿ ನೆಱೆ ನಿ । ನ್ನಿಂದಧಿಕನಿನ್ನಾವನುಂಟು ಮು ।
ಕುಂದ ನಿನ್ನಿಂ ಪಿರಿದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ ॥

ಹಿರಿಯೂರುರಂಗ. ಸು. 1650

ಈತನು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ವರದಹಿರಿಯಪುರೀಶಪದತಾವು ರಸವಮಧುಕರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ; 'ವರಕವೀಶ್ವರರಂಗನಾತ್ಮಜ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ತಂದೆಯೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಇವನು ಅಂಬಿಕಾ

---

1 ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ಯಥಾ ವಿಹಾಯ ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಪರಾಣೆ ।
ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೀರ್ಣಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹೀ ॥
2 ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಯಮದಾಹ್ಯೋಯಮಕ್ಲೇದ್ಯೋಶೋಷ್ಯ ಏವ ಚ ।
ನಿತ್ಯಸ್ಸರ್ವಗತಸ್ಥಾಣುರಚಲೋಯಂ ಸನಾತನಃ ॥
3 ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋ ಜನಃ ।
ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ ॥
4 ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ಗುರುರ್ಗರೀಯಾನ್ ॥
ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಸ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋನ್ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯೇಪ್ಯಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ ॥

ವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಬಬ್ಬೂರುರಂಗನ (ಸು. 1750) ಪೂರ್ವಿಕನಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಶತಕ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 108, ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ; ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿರೂಪಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಕೊನೆಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರಾಸಾದಿಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—.

ಕಂಡೆನೆನ್ನಯ ಕಲ್ಪತರುವನ|ಖಂಡಿತೈಶ್ವರ್ಯವನು ಸುಧೆಯನು ।
ಕಂಡೆ ಪರಮಾನಂದವಾರ್ಧಿಯ ನೆನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ ॥
ಕಂಡೆ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪರಮನ । ಕಂಡೆನಾಭವಭವದ ಪಾಪವ ।
ಖಂಡಿಸುವ ಶಿವಕರನನೆಲೆಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ॥
ಬಲಿದ ಭಕ್ತಿಯೊಳಾನು ನಿಮ್ಮನು । ನಲಿದು ಪೂಜಿಪೆನೆಂದೊಡೀಮನ
ಹಲವುಕಡೆಗೆಳಸುತ ದುರಾಶಾಪಾಶದೊಳು ಸಿಲುಕಿ ॥
ಕಲಕುತಿದೆ ಮತಿ ನಿಲುಕದಿದೆಯೆನ । ಗೊಲಿದು ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವನು ನೆಲೆ ।
ಗೊಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿಪುದೆನ್ನ ನೆಲೆಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ॥

ತಿಮ್ಮರಸ. ಸು. 1650

ಈತನು ವಾಕ್ಕಂಡೇಯರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು, ಆಶ್ವಲಾಯನಸೂತ್ರದವನು, ಋಗ್ವೇದಿ, ಕನ್ನಡಿಗವಂಶದವನು; ಇವನ ತಂದೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಕರಣಿಕಬುಳ್ಳರಪ್ಪ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಯದುಗಿರಿ (ಮೇಲುಗೋಟೆ) ನಾರಾಯಣದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಕವಿಭೂದರಾಭುಜನ ಪಾದಾಂಭೋಜಮಕರಂದಭ್ರಮರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಭರಿತಲಾವಣ್ಯಾಂಗದಂತೆ ಬಂಧಂ ಸುಧಾ ।
ಕರನಂತಿರವ್ಯತಬಂಧುರಕಲಾಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ।
ಸುರುಚಿರಾಲಂಕಾರಗೀರ್ವಾಣಗಾನದಂತಂಗಭವನಂತೆ ಭಾವಂ ॥
ಪರಿಮಳದಿ ಬಪ್ಪ ತಣ್ಣೆಲರ ದಟ್ಟಡಿಯಂತೆ ।
ಪರಿಯಾಯಮಾಗ್ಗಂ ಸುಜನರಂತೆ ಶಬ್ದವಿ ।
ಸ್ಮರ . . . . . ಶ್ರುತಿಜನುತ್ಕೃತಿ ಧರಾತಳದೊಳು ॥

ಕಾಂತೆಯಕ್ಕಟಿ ನ್ನೇಹದಂತೆ ತಂಗಾಳಿಯುಂತೆಸೆವ ನೆಱೆದಿಂಗಳಂತೆ ಕಾಲ್ತೋ ಚಿತದಸಂತುಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸಕ್ಕರೆಜೇನುವೆರಸಿದ ಸವಿ'ನುಂತೆನ್ನ ಮೆಲ್ನು'ಡಿಗಳು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ರಾಮಾಯಣ.

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 30, ಸುಮಾರು 1500 ಪದ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ.' ಬಳಿಕ ಕವಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ, ಯದುಗಿರಿನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಈಶ್ವರ, ಆಂಜನೇಯ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಮಕ, ಛ್ರಾಸ, ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕಾಡು.

ಸೋಮಸಂಚಾರವಿದುರ್ಗಂ ನಭಸ್ಥಳಮಲ್ತು ।
ಸೋಮೋದ್ಭವಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿ ಮಾನಸಮಲ್ತು ।
ಸೋಮಕ್ಷಯಂ ತಾನೆನಿಸಿ ರಾಹುವಲ್ತು ಭುವನಂ ನೋಡೆ ಭುವನಮಲ್ತು ॥
ಸೋಮಾಶ್ರಯಮುದಾಗಿ ಸೋಮಧರನಲ್ತೆನಿಸಿ ।
ಸೋಮನುತ್ತಮಶಾಂತಿಗುಣಂ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪಿಮರ್ ।
ಸೋಮನಲ್ತೆಂದೆನಿಸಿ ಸೋಮಾಭಿರಾಮದಿಂ ಕಾನನಂ ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ॥

ಹಲಸು

ಉಸಿರದೋರಂತೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಮೂಡಿ ಸಂ |
ತಸಗೈವ ಸತ್ಪುರುಷರಂತೆ ಬಹಿರಂಗದೊಳ್ |
ಪಸರಿಸಿದ ಮೃದುಕಂಟಕಂಗಳಿಂ ಹೃದಯದೊಳ್ ತವೆ ತೀವಿ ಕಟ್ಟಿನಿದಿನ ||
ಪಿಸುನಿಯೊರೆಯುರುಳಿಗಳನಾಂತು ಮಘಮಘಿಸುತೆ |
ಣ್ಡೆಸೆಗಳಂ ಪಕ್ವಫಲಭಾರದಿಂ ಜಡಿದು ಶೋ |
ಭಿಸುವ ಮಂಜುಳಬಕ್ಕೆವಲಸುಗಳ ಸಾಲು ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ಪವಾಬನದೊಳು ||

ದಾಳಿಂಬ

ಪೊಡಪಿಧರದಿಂ ಪುಟ್ಟಿದೆವು ಮುನ್ನ ಕಾಠಿನ್ಯ
ವಡೆದು ಕಲ್ಲೆನಿಸಿಕೊಂಡೆವು ಸಾಣೆಯಿಂದೊಡಲ |
ಕಡುಶಿಥಿಲಗೈದು ರಂಧ್ರಿಸಿದರೆಂದವನೀರುಹಂಗಳುದರದೊಳು ಜನಿಸಿ ||
ಕಡುಚೆಲ್ವಿನಿಂ ಕಾಂತಿವೆತ್ತು ರಸ ತೀವಿ ಕೆಂ |
ಪಿಡಿದು ಮೃದುವೆನಿಸಿ ಕಟ್ಟಿನಿದಾಗಿಯುಂ ಪಲ್ಗೆ !
ಪಡಿಗೈವರೆಂದು ಬಾಯ್ವಿಡುವಂತೆ ಪಣ್ಬಿಡಿದ ದಾಡಿಮಂ ರಂಜಿಸಿದುವು |

ತುಂಗಭದ್ರೆ

ಸುಬಿವ ಸುತ್ತುವ ಪತ್ತುವೆತ್ತುವೊತ್ತುವ ಧಳಂ |
ಧಳರೆನಲು ಪೊಯ್ವ ಮೇಲ್ವಾಯ್ವ ಸೋಂಕುವ ನೂಂಕು |
ತೊಳವರಿವ ಕೂಡುವಗಲುವ ಸೆಳೆವ ಪೊಳೆವ ತಗುಳುವ ಜಗ.ಬಿವಾಲುವೇಳ್ಪ್ಪ ||
ಲಳಿವುಸಗಿ ಪರಿವ ಭೋಗರೆವ ಘುಳುಘುಳಿಪ ಬೊ |
ಬ್ಬುಳಿಕೆಗಳ ಪೆರ್ಚರೆಯು ಮಱೆದೆರೆಯು ತುಂತುಱಿನ |
ಬೇನೊರೆಯು ಭೀಕರದ ಸೀಕರದ ವರತುಂಗಭದ್ರೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಸಿದರ್ಪಳು ||
ನರಿದೆರೆಗಳಿದುರ್ವ ಜವ್ವನೆ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿ |
ದುರ್ಧರುತರದ ಸತ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನೆ ತನ್ನೊಳೊ |
ಪ್ಪಿಗೆ ನಿಂವೆ ಭುವನವಿಖ್ಯಾತೆ ಪಾವನೆ ಪರರ ಕೈಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಿಳೆಯೊಳು ||
ಪದಪೀಡನಂ ತನ್ನೊಳಿದುರ್ವ ಪಾಪವಿದೂರೆ |
ಪರಿಕಿಸಲ್ ವಿಷಮೆನಿಸಿಯಮೃತಸ್ವರೂಪೆಯು |
ಚ್ಛರಿಯೆನೆ ಮನಂಗೊಳಿಸುತಿರ್ಪಳನುಪಮತುಂಗಭದ್ರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಮುದ್ರೆ ||

ಋಷ್ಯಮೂಕಪರ್ವತ

ಸಮಚರಣದಿಂ ತ್ರಿಪದಿಯಿಂದೆ ಚೌಪದದಿ ನು ।
ತ್ತಮಷಟ್ಪದಿಗಳಿಂದೆ ಪಲವುದಂಡಕಗಳಿಂ ।
ಸಮುಚಿತಧ್ವನಿಗಳಿಂ ವರಪದಾರ್ಥಂಗಳಿಂ ಸರಸಕಾವ್ಯಂಗಳಂತೆ ॥
ಸುಮತಿದೂರ್ವಾಸನ.ಋಷಿಶೃಂಗರವ್ಯಾದಿಂ ।
ವಿಮಲಶಾಪಸವೃಂದದಂತೆ ನಿರ್ಝರಘೋಷ ।
ದಿ ಪುನಂಗೊಳಿಸುತಿರ್ದುದಾತ್ರಿವಿಷ್ಟಪದಂತೆ ಋಷ್ಯಮೂಕಾದ್ರಿ ಜೆಲ್ವಿಂ ॥

ಕಿಷ್ಕಿಂಧಗಿರಿ

ಹರನಂತೆ ಚಕ್ರಶ್ರವಾನೀಕಭೂಷಣಂ । ಹರನಂತೆ ಸಂತತಶಿವಾಶೋಭಿತಾಂಗನುಂ।
ಹರನಂತೆ ನೀಲಕಂಠವಿರಾಜಮಾನನುಂ ಹರನಂತೆ ಸೋಮಧರನುಂ ॥
ಹರನಂತೆ ಗುಹನಂದಿಭೂತಗಣಪರಿವೃತಂ । ಹರನಂತೆ ಗಂಗಾತರಂಗಾವತಂಸನುಂ ।
ಹರನಂತೆ ಶಾಬರಚರಿತ್ರದಿಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಗಿರಿ ಮನಂಗೊಳಿಸಿದುರ್ದು ॥

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು

ಬೆಂಗಡೆಯೊಳವುರಿಚಿದ ಡೊಣೆಗಳಿಂ ಕಣೆಗಳಿಂ ।
ರಂಗುವಡೆದೆಸೆವ ಕಾವ್ಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂ ಮುಖಗಳಿಂ ।
ಸಂಗಳಿಸಿದವುಳತೇಜಂಗಳಿಂ ಕೆಂಗಳಿಂ ಪಜ್ಜಳಿಪ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ॥
ಮುಂಗೈಯೊಳಿಸೆವ ಬಿಲ್ವೊಡೆಗಳಿಂ ಜಡೆಗಳಿಂ ।
ಹಿಂಗದೊಪ್ಪುವ ರಾಜತೇಜದಿಂ ಸಾಜದಿಂ ।
ಪೊಂಗುವುರುತರದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂ ಪುಣ್ಯದಿಂ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರ್ ಕುವರರು ॥

ಅಚ್ಯುತದಾಸ. ಸು. 1650

ಈತನು ತುಲಸೀವಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. 'ತುಲಸಿಯ ಖ್ಯಾತಿಯನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಹೊಗಳಿದನಚ್ಯುತನದಾಸ' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರನ್ನೇ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. "ಶಾಸ್ತ್ರವಲಯಿಯೆ, ಕಾವ್ಯದ ನೀತಿಯಜಿಯೆ, ಅಜ್ಞರಿಗಜ್ಞ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತುಲಸೀವನಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನನಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 66 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನುದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕೇಳಿದಳು ಬಿನ್ನಹವನಾಸಿರಿ | ಲೋಲಮಾಧವರಾಣಿ ಸಭೆಯಲಿ |
ಸೂಳುಗಂಕಣಕಡಗಹಸ್ತದಲಭಯವನು ಕೊಡುತ ||
ಮೇಲೆ ನಾನನತರಿಸಿ ಭಜಿಸುವ | ಲೋಲಮತಿಗಳ ಲೋಚನಾಗ್ರಕೆ |
ಸಾಲುಗಿಡುವಾಗಿಹೆನು ಪೂಜಿಪುದೆಂದಳಾತುಳಸಿ ||

ಯೋಗೀಂದ್ರ. ಸು. 1650

ಈತನು ಉತ್ತರರಾವಣಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉತ್ತರರಾವಣಾಯಣ

ಇದು ಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 45. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಉತ್ತಮವೆನಿಪ್ಪುದಿಂ | ತುತ್ತಮಶ್ಲೋಕಚಾ |
ರಿತ್ರವಿದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಪನಿಂದ ||
ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಯ್ತುದನೆ | ಮತ್ತೆ ಯೋಗೀಂದ್ರಾಖ್ಯ |
ಸುತ್ತಮರು ಮೆಚ್ಚೆ ಕನ್ನಡದಲೊರೆದ ||

ಸೋಮನಾಥ. ಸು.1650

ಈತನು ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; 'ಮಧ್ವ ಮುನಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆ ; ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾಧ್ವನಾಗಿರಬಹುದು. "ಕನ್ನಡಕವಿಕುಮುದವನಶುಭೋದಯ ಪೂರ್ಣಸೋಮ"

ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1154. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಂಧಾತುವಿಗೆ ವಸಿಷ್ಠನು ಬೋಧಿಸಿದ ಹರಿವಾಸರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು

ರುಕ್ಮಾಂಗದನು

ಮಾಡುವ ಹರಿದಿನವ್ರತನಿಯಮವು ತಾ | ಖೋಡಿ ಹೊದ್ದದ ಮಾಲ್ಕ್ಯೆಯಲಿ |
ನಾಡಜಿಯಲು ಪೆತ್ತ ಮಗನ ಶಿರವ ಜೆಂ | ಡಾಡಿದ ಕಥೆಯ ಬಣ್ಣಿಸುವೆ ||

ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತೊರವೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಈಶ್ವರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ರಾಮ, ಬಲರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಪರಶುರಾಮ, ವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಕೊಳ

ಉಲಿವ ಕೋಗಿಲೆಗಳೊಪ್ಪುವ ಗಿಳಿವಿಂಡುಗಳ್ | ಸುಳಿದಾಡುತಿಹ ಹಂಸೆಗಳು |
ಒಲಿದು ನತಿಪ ಕೇಕಿ ಜಲಿಸದೊಪ್ಪುವ ಕೋಕ | ಕೊಳನ ಸಂಭ್ರಮವೊಪ್ಪುತಿಹುದು ||

ಸೊಳೆಗೇರಿ

ದಾರಿಯೆಡಹುಗಲ್ಲು ನೀರೊಳಗಣ ನಕ್ರ | ವಾರವೆಗಳ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ |
ವಾರಾಂಗನೆಯರ ಕೇರಿಕೇರಿಗಳು ಮ | ಹಾರಭಸದೊಳೊಪ್ಪುತಿಹುವು ||

ಕೈಲಾಸ

ಸಿರದ ಜಡೆಯು ಶೋಭೆ ತರಣಿಸಸಿಯ ತೇಜ | ದರಹಾಸರುಚಿ ದೇಹಕಾಂತಿ |
ಗಿರಿಜೆಯುಪಾಂಗದೀಧಿತಿ ಗಿರಿಜೇಶನ | ಗಿರಿಯು ಮುಸುಕಿದಂತಿಹುದು ||

ಊಟ

ನೆಲ್ಲಿಯುಕಾಯಿ ನೂಗಳಿಬೇರೆಳಪಪ್ಪ | ವೆಲ್ಲವತ್ತ್ತದಕಾಯಿ ಕೆಲಿಲೆ |
ಜಳ್ಳೆಯುಕಾಯುರನೂಚಲ ಪಾಪಟಿ | ಯೆಲ್ಲವನು ಬಡಿಸಿದರು ||

ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ

ನರೆ ತುಂಬಿ ದಂತ ಸಡಿಲವಾಗಿ ತನು ತಗ್ಗಿ | ಹಿರಿಯರೆಂದೆನಿಸಿ ಕಾತರಿಸಿ |
ತರುಣಿಯರೊಳು ಸುಖಪಡುನೆನೆಂಬುದು ಲೋಕ | ಪರಿಯಾಸಕಲ್ಲವೆ ದಿಟದಿ ||

ಆದಿಯಪ್ಪ. ಸು. 1650

ಈತನು ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಶ್ರುತಯತಿಶಿಷ್ಯನಾದ ಮುನಿಯಣ್ಣ, ತಾಯಿ ದೇವರಸಿ, ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬ್ರಹ್ಮ, ಚಂದ್ರ, ನಿಜಯಪ್ಪ. ತುಳುದೇಶದ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ದೊರೆ ಭೈರವರಾಯನ ಗುರುವಾದ ವೀರಸೇನನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಭೇಂದುಮುನಿ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು 410 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ.

ಕಥೆಯ ಸಾರಾಂಶ—ಅವಂತಿಯನಾಡಿನ ಭೋಗಾವತಿಯೆಂಬ ಪುರವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಶುಪಾಲನೆಂಬ ದೊರೆಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿಗೂ ಅಕೃತಪುಣ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮಹಾದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ತಂದೆ ಸಾಯಲು ಅಕೃತಪುಣ್ಯನು ಭಿಕ್ಷಾಟನವಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಬಂಧುಗಳ ಅನಾದರಣೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಲಭದ್ರನೆಂಬ ವೈಶ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾಗಿರಲು, ಆ ವೈಶ್ಯನ ಮಕ್ಕಳು ಇವನಿಗೆ ಅನುಚಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹಿಂಸೆಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುನಿ

ಸೇವಾನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಮೃತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಆದೇಬಲಭದ್ರನಿಗೆ ಧನ್ಯಕುಮಾರನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಪಂಡಿತಮುನಿ, ದೇಸಿಯಗಣದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಭೇಂದು ಮುನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದಾರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೂಕಸ್ತುತಿ

ಅರುಣೋದಯಕೆ ಮೂಕಸ್ತುತಿಮುತ್ತು ಕೆಂಪಾಗಿ । ಆರಲುಗಣ್ಣಾಲಿಕಪ್ಪಿಂದ ।
ಕರಿದೊಂದುಕಡೆಯ ತೋಜಿಲ್ಲ ಮುಗ್ಧೆಯೊವಳು । ಗುರುಗಂಜಿಯೆಂದು
ಬಿಸುಟಿಳು॥

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ವಿನಯವೊಬ್ಬನಕೂಡೆ ನಯನವೊಬ್ಬನಕೂಡೆ । ಮನವೊಬ್ಬನೊಳಿರುತಿಹುದು ।
ಧನನಿತ್ತಡವನೆ ಮನ್ಮಥನೆಂಬೀವೇಶ್ಯಾ । ಜನದ ಕೇರಿಯ ಪೊಲಮಟ್ಟ ॥

ಸಜ್ಜನರು

ಕರಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಯುರೆಯೆ ಚಂದನಗಂಧ । ಪರಿಮಳ ಪಿರಿದಾಗುವಂತೆ ।
ಧರೆಯೊಳು ಸುಜನರು ಕೆಲರು ದುಃಖವ ಮಾಡೆ । ವರಗುಣಗಳನು ತಪ್ಪುವರೇ ॥

ಮಾಧವದೇವ ಸು. 1650

ಈತನು ನರಹಿಂಗಲಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನಿಗೆ ಅಹರ್ದ್ದಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—

ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರನ ಪಾದಾಂ । ಬುರುಹಾಂಕಿತನಧಿಕಯಿಂದ ಮಾಧವದೇವಂ ।
ಧರೆಗಱಿವಂತುಟು ನರಹಿಂ ಗಲಿಯುಂ ತಾಂ ಪೇಟ್ದ ಪೊಚ್ಚಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ ॥
ಯಂತ್ರದೊಳಂ ಮಂತ್ರದೊಳಂ । ತಂತ್ರದೊಳಂ ಗೇಯರಸಸಭಾಮಂಡಲದೊಳ್!
ಸಂತತ ಶಕುನವಿಚಾರಮು । ನೆಂತುಂ ನೆಱಿ ಪೇಟಿಬಲ್ಲ ಮಾಧವದೇವಂ ॥

ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ನರಪಿಂಗಲಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ–

ಕಾಗೆಯ ಗೂಗೆಯ ಶಕುನನು । ನೇಗೆಯ್ದುಂ ನೋಡಬೇಡ ನೋಡಂತರವೊಳ್ ।
ಮೂಗಂಬಧಿರಂಗಱಿಯಲ್ । ಬೇಗಂ ಬಪರ್ಂತೆ ಪೇಳ್ದಿ ನರಪಿಂಗಲಿಯುಂ ॥
ತಾರೆತಿಥಿವಾರವೇಳೆಯ । ನೋರಂತಿರೆ ನೋಡಬೇಡ ಕೋಟಲೆಯಿಂದಂ ।
ಮಾರುತಗತಿಪದವೆಂತೆನೆ । ಸಾರಮಿದಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ನರಪಿಂಗಲಿಯೊಳ್ ॥
ಉತ್ತಮನೆ ಬಂದು ನುಡಿದೊಡೆ।ಯುತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮನೆ ಬಂದು ನುಡಿದೊಡೆ ಮಧ್ಯಂ।
ಮತ್ತೆ ಕನಿಷ್ಠಂ ನುಡಿದೊಡೆ । ಮೃತ್ಯುವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನುಡಿದಂತಕ್ಕುಂ ॥

ಗುಣಚಂದ್ರ. ಸು. 1650

ಈತನು ಛಂದಸ್ಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನಾವ ಅಂಶವೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಕೇದಾರಭಟ್ಟನ ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಛಂದಸ್ಸಾರ

ಇದು (1) ಸಂಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣ, (೭) ಮಾತ್ರಾಛಂದೋಲಕ್ಷಣ, (3) ಸಮವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, (4) ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕರಣ, (5) ತಾಳವೃತ್ತಾದಿ ಎಂಬ ೫ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ದಂಡಕ, ಷೋಡಶಮಾತ್ರಾದ್ವಿಪಾದ, ಷೋಡಶಮಾತ್ರಾಚತುಷ್ಪಾದ, ಪಾದ ಪಾದಭಿನ್ನಮಾತ್ರದ್ವಿಪಾದಿ, ಅರ್ಧಸಮವೃತ್ತ, ವಿಷಮವೃತ್ತ, ಪ್ರಸ್ತಾರ, ನಷ್ಟ, ಉದ್ದಿಷ್ಟ, ಲಗಕ್ರಿಯೆ, ಸಂಖ್ಯಾನ ಈ ಅಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದನುಪಮನಿತ್ಯನಿರಂಜನಪರಮಾತ್ಮಹರದಾರಾಧನಾಪರಮಾನಂದ ಬಂಧುರ ಗುಣಚಂದ್ರವಿರಚಿತಛಂದಸ್ಸಾರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಸುತಶ್ರವಾದಿಸುಪರ್ವರಾಜಮುಕುಟೀಕೋಟೀಘಟೀಪ್ರಜ್ವಲ ।
ದ್ಧತಾಂಶೂಚ್ಛ್ರಯನಿಮ್ನಗಾಪ್ರಬಲಸತ್ಪಾದಾಂಬುಜಾತದ್ವಯಂ ॥
ಭೈತ್ರಂ ಸಂಸೃತಿಸಾಗರಪ್ರವಹನೊಳ್ ಭಕ್ತಗೇ ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಿಪಂ ।
ನೇತಾ ಶ್ರೀವ್ರಜಕೀಗೆ ಸಾದಸುಖಮುಂ ಸಂತಾಪವಿಚ್ಛೇದಕಂ ॥

ಯತಿ

ಗಣನಿಯಮದಿಂದ ಯತಿಯುಂ|ಗಣಿಸುಪರಾಗಣವು ಕೆಡಲು ಯತಿಯುಂ ಕೆಡುಗುಂ॥
ಗಣಯತಿಯಿಲ್ಲದ ಕವಿತೆಯು , ತಣಿಪುವುವೇ ವಿಬುಧತತಿಯು ನಿಯಮಸ್ಥಳದೊಳ್॥

ಪಥ್ಯಾ

ಪಳಗಳೊಳಾದ್ಯಂ ಪಾದಂ | ಪೊಳೆಯಲ್ ತ್ರ್ಯಂಶಾಢ್ಯಮಾಗಿ ಪಥ್ಯಾಖ್ಯಂ ।
ಅಳವಟ್ಟಿತರಾಂಘ್ರಿಗಳೊಳು । ತಿಳಿ ಗಣಗಳ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ ಬುಧನುತದಿಂ ॥

ಶಾಳಿ

ಧ್ರುವತಾಳ ಮಟ್ಟತಾಳಂ । ತಿವುಡಂ ರೂಪಕಮುಮಷ್ಟ ಝಂಪೆಯುಮೇಕಂ ।
ತೀವ್ರಗುಣಿಂತೇಲಿವಿಧಂ । ಸೇವಿಸುವರ ವೃತ್ತಬಂಧರಚನೆಗಳಿಂದಂ ॥

ತ್ರಿವುಡಿ

ಪ್ರಾಸಗಳು ಮೂಱಾಗಿ ಲೇಸಿನಿಂ ಬರುತಿರಲು ।
ಮಾಸದೇ ಮಾತ್ರೆಗಳ ತ್ರಿವುಡಿ ತಾನೊಗೆಗುಂ ॥

ಧರಣಿಪಂಡಿತ. ಸು. 1650

ಈತನು ವರಾಂಗನೈಪಚರಿತೆ, ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನಪುರದ "ವರಕುಲಾಗತವೈದ್ಯವಿದ್ಯಾಪರಿಣತನು ಪರವೈದ್ಯಕರಿಹರಿ" ಯಾದ ಧರಣಿಪಂಡಿತನ ಪೌತ್ರನು; ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತನ ಪುತ್ರನು. "ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನಪುರದ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚಂದ್ರನ ಚರಣವಾರಿಜಭೃಂಗ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ

ಈತನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ವಿನುತಕವಿವರನೇಮಿಚಂದ್ರನು । ಘನಕವೀಶ್ವರನೆನಿಪ ಪೊನ್ನನು ।
ಸನುನಯದ ಕವಿ ರನ್ನ ಕರ್ಣಾರ್ಜುನಂದರಸಕವಿತಾ ॥
ಧನಿಕ ಹಂಪನು ನಾಗವರ್ಮ । ದ್ಯನುಪನಿತಕವಿಗಳನು ನುತಿಸುವೆ ।
ಮನಕೆ ಒಂಪಂತಿನಗೆ ಕವಿತಾಪರವ ಕೊಡಲೆಂದು ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ವರಾಂಗನೃಪ ಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 8 ಆಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವದ ಮುನೀಶ್ವರರು ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಪದ್ಮಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂದನಿಂದ ಅಕಲಂಕನವರೆಗೆ [1] ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

2 ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1239[2]. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದ ದೊರೆಯಾದ "ಜೈನಶಾಸನವಾರ್ಧಿವರ್ಧನಚಂದ್ರಮ ಜೈನವಂಶಾನ್ವಯತಿಲಕ ಜೈನವಾಗ್ವಿನೋದಪರನೆಂದೆನಿಸುವ" ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಹಿಂದೆ ವಿಜಯವಿಠ್ಠ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಬಸವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನು ತನ್ನ ಜೋಯಿಸನಾದ ಮಾದಿರಾಜನ ಮಗಳು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಅಣ್ಣನಾದ ಬಸವನಿಗೆ ಸೇನಾಪತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು

---

1 ಕೊಂಡಕುಂದ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಕುಮಾರಸೇನ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಜಿನಸೇನ, ವರ್ಧಮಾನಯತಿ, ವೀರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಲಂಕ.

2. ಇನೆ೧೦೦ನುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 1371 ಎಂದಿದೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಿರುಬೀಳಲು ದೊರೆ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ದೊರೆ ಅವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿ ಅವನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಪುನಃ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಷದವಾಯಿನಪಣ್ಣಾನ್ನು ಮೂಸಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಸಾಯಲು ಬಸವನು ಪೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕಡಲತಡಿಯ ವೃಷಭಪುರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತನು. "ಉಳಿವೆನೆಂದು ಪೊಕ್ಕು ಸತ್ತುದಬ್ರಿಂ" ಆ ಊರಿಗೆ ಉಳಿವೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯ್ತು[1].

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸರಸರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ–

ಮೊದಲು ಪದವನಿಟ್ಟು ಮುಂದಕೆ ಪಾಸಿನ | ಪದನ ಕಾಣದೆ ಹುಡುಕಾಡಿ |
ಹೊದಕುಳಿಗೊಂಡು ಪೇಟಿದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ | ಪದುರರು ಕೇಳಿ ಮುದ್ದಿಪರು ||
ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದೆ ಸಿಸುಗಳಱಿವಂದದಿ | ಪೊಚ್ಚಮುತ್ತಿನೊಳು ಪವಳವ |
ಮೆಚ್ಚುವಂದದಿ ಸರಗೊಳಿಸಿದೆ ಬಲ್ಲವರು | ನಿಚ್ಚ ಧರಿಸಿಯಿಱಿಕ್ಕೆಯದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಆದಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಬಿಜ್ಜಳ

ಸತ್ಯದ ಜಲನಿಧಿ ಯುಕ್ತಿಯ ಸುರನಗ | ಬತ್ತೀಸಾಯುಧವಿದ್ಯಾಚಾರ್ಯ |
ಮತ್ತಗಜತುರಗಸಾಧಕ ಸರ್ವಜ್ಞ | ಚಿತ್ತಜರೂಪ ಬಿಜ್ಜಳನು ||

ವೀರಶೈವಮತಹೀಳನ

ಹೂಳೆಯನೆನಿಸುವಂತೆಯೆಲುಮಾಲೆ ಕೊರಲೊಳು| ಹುಲಿದೊಗಲನುಟ್ಟ ಮೈಯೊಳ'

ಬಲುರುಂಡಮಾಲೆಯ ಧರಿಸಿದ ಶಿವನನು | ಕುಲಜರು ಪೂಜೆಗೈಯುವರೇ ||
ಸತ್ತ ಹೆಣನ ಮುಟ್ಟಿ ಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಹೂಳಿ | ಮತ್ತದಱಿ ಹಡಕೆಯನು |
ನಿತ್ಯದಿ ಕುಡಿದು ಹೇಸದೆ ಕೂಬಿ ತಿಂಬುದು | ಎತ್ತಲಿಪ್ಪುದು ಹೊಲಗೇರಿ ||
ಬಡವರ ತಿರುಕರ ನೀಚಕುಲದವರ | ತಡೆಯದೆಯಾಕ್ಷಣ ಕರಸಿ |
ಒಡವೆಗಳನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊರಲಿಗೆ ಲಿಂಗವ | ಬಡಜನಗೆಳಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ||
ಕುಂಟರು ಕುರುಡರು ಗಂಟೆಯುಜ್ಜೋರರು | ಕೊಂಟರು ಕೊನ್ನರು ತುಡುಗರು |
ಗಂಟುಕಳ್ಳರು ಕೂಡಿ ಹಣವಿನಾಸೆಗೆ ತಮ್ಮ | ಕಂತದಿ ಲಿಂಗಕಟ್ಟಿದರು ||

---

1. Vol, I. 143.

ಸತ್ತಾಗ ಹೆತ್ತಾಗ ಸೂತಕವಾದಾಗ | ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವ ಮಾಡಬೇಡಿ |
ಒತ್ತಿನೊಲೆಯ ಭಸ್ಮವ ಘಣೆಯೊಳಗಿಡಿ ನಿಮಗೆ | ಹತ್ತಿದ ಕರ್ಮ ಹರಿವುದು ||

ನೂತನವಾಗಚಂದ್ರ ಸು. 1650.

ಈತನು ಜಿನಮುನಿತನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ, ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾಗಚಂದ್ರಕವಿಗೆ ತಾನು ಎರಡನೆಯವನು ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ "ನೂತನನಾಗಚಂದ್ರ" ಅಥವಾ "ಅಭಿನವನಾಗಚಂದ್ರ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿವಿನುತನಾಗಚಂದ್ರ ಎಂದು ತಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾಗಚಂದ್ರನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ನಾಗಚಂದ್ರನ ಶೈಲಿಗೂ ಇವನ ಶೈಲಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಆಧುನಿಕಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ--

ಜಿನಮುನಿತನಯ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 106 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ 'ಜಿನಮುನಿತನಯಾ' ಎಂದು ನುಗಿವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಜಿನಧರ್ಮಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಭಾವಿಸುತಿಪಾಪಸುವ್ರಾಟ್ಯು ಭಾವನೆಯಿಂ ಕೂಡಿ ತಾನೆ ಕಡದುಱಿವಾಯ್ತೆನೆ |
ಭಾವನೆಯಿಂದಪ್ಪುದು ಯ | ದ್ಭಾವಂ ತದ್ಭವತಿಯಲ್ತೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
ತನು ಕುಸಿಯದೆ ತಲೆ ನರೆಯದೆ | ನೆನಸುಱಿಯದೆ ಧೈರ್ಯಶಕ್ತಿ ಕುಂದದಮುನ್ನಂ |
ಚಿನುಮಯನನುಪಮಗುಣಮಂ| ನೆನೆವುದು ತಾಂ ತನ್ನನಱಿತು ಜಿನಮುನಿತನಯಾ||
ಮತಿಗೆಡಿಸುವ ಗತಿಗೆಡಿಸುವ | ಧೃತಿಗೆಡಿಸುವ ಬಲ್ಪುಗೆಡಿಸುವಂತಹ ಕಳ್ಳಂ |
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಕುಡಿವರ್ ಕುಡಿಯು | ಲ್ಕತಿಧನಮಂ ಕಳೆವರೇಕೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ||

ಳಿಯುಂ ಪೆಂಡಿರ್ ಸುತರುಂ | ಮೇಳಿದವರ್ ನಂಟರಿಷ್ಟರೊಡಹುಟ್ಟಿದರುಂ |
ಕಳಲಾಳುಮಶ್ವಚಯಮುಂ | ಜಾಳಿಸುವುವೆ ಜವನ ಮುಖಿಸ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
ಕಾಲೊಳ್ ಮುಳ್ಳಿರಪೆನಿಶುಂ | ಕೀಲಿಸಿದೊಡೆ ನೊಂದ ನೋವ ತಿಳಿಯುತ್ತುಂ ದು |
ಶ್ಶೀಲರ್ ನಿರ್ದಯದಿಂದಂ | ಕೊಲುವರ್ ತಮ್ಮಂತೆಯುಲ್ತೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||

ಸಿಂಹರಾಜ. ಸು. 1650

ಈತನು ಚಿನ್ಮಯಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಕೃತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮಗ್ ದೊರೆತ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ 99 ನೆಯುದಾದ

ಪರಮಜಿನಪಾದಭಕ್ತಂ | ನಿಗುತಂ ಪುಲಿಗೆಱೆಯು ಸಿಂಹರಾಜಂ ಪೇೞ್ದಂ |
ವರನೀತಿಯನಾದರದಿಂ | ಪರಮಪರಂಜ್ಯೋತಿಗಳ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನಿನಿಸಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಸಿಂಹರಾಜನೆಂದೂ ಪುಲಿಗೆರೆಯವನೆಂದೂ ಜೈನನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿನ್ಮಯಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 100. ಇದಕ್ಕೆ ಹರದನೀತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಚಂಪಕಾಪುರದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ವರ್ತಕನು ಸೂರಸೇನನೆಂಬ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ನೀತಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಯ್ವಾರದವರನೊಲ್ಲದೆ | ಬಯ್ವವರಂ ಶೂನ್ಯಹೃದಯರಂ ನಿರ್ದಯರಂ |
ಮುಯ್ವಾಂತು ಕೂಡಿ ನಡೆಯುಲ್ | ನಾಯ್ವಾಲಂಬಿಡಿದು ತೊಱೆಯನೀಸುವ ಮಾಗರ್ಕಂ ||

ಎರಡುಂ ಮೂಱಿಂ ಬರಿಸಂ | ಕೆಱೆತುಂಬಿದ ಮಣ್ಣನಿಕ್ಕಿ ಬೆಳೆವುದು ಮತ್ತಂ |
ಮರುಳಾಗಿ ಕೈಯ ನೋಡದೆ | ನೆರಪಿಯ ನಡುಪಿರ್ದ ಕೈಯ ಬೆಳಸಾದಪುದೇ ||
ಅಲ್ಲದ ಸತಿಯೊಡನಾಟಂ | ತ್ಪಲ್ಲಣಿಸುವ ಭಯದ ಬಟ್ಟೆ ಕಳ್ಳರ ಸಂಗಂ |
ಬಲ್ಲಿದರೊಡನೆ ವಿರೋಧಂ | ಕೊಲ್ಲದೆ ಮಾಣ್ದಪುದೆ ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣಾ ||

ಚಂದ್ರಮ. ಸು. 1650.

ಇವನು ಲೋಕಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಭಕಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು; ತುಳುಮಧುರೆಯ ಅಳಿಯರಸ್ಪುರದವನೆಂದು

ತುಳುಮಧುರೆಯೆನಿಪ ದೇಶದೊ | ಳಳಿಯರಸಪುರದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ವಿಜಯಜಿನೇಂದ್ರಂ |
ಗೊಲಿದೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೇಟ್ದಿ ಕಂದಗ | ಳಿಳೆಯೊಳ್ ವತಿರ್ಪಸಲಿ ಮೇರುವಿಪರ್ನ್ನೆವರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಗಣಿತಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದು ನನಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಲೋಕಸ್ವರೂಪ.

ಇದು ಕಂದರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪದ್ಯ 140. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ಇದು ಜಿನರಾಜನಿರೂಪಿತ | ಸದಮಳಸ್ಯಾದ್ವಾದವೆಂಬ ಪರಮಾಗಮದಿಂ |
ದೊದವಿಸಿ ಕನ್ನಡದಿಂದಂ | ಮೃದುಮಾರ್ಗದೆ ಪೇಳ್ದೆ ಮೂಱ್ರುಲೋಕಸ್ಥಿತಿಯಂ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಆರೆಮುರಜದ ಮೇಲೊಂದಂ | ನೆಱು ಮುರಜವನಿರಿಸಿದಂತೆ ತೋಪುರ್ದುಂ
ಲೋಕಂ ||

ಎರಡೇೞುರಜ್ಜುವ್ಯೂಧ್ವೋ | ತ್ತರದಕ್ಷಿಣದೇೞುರಜ್ಜು ಘನಗೊಂಡಿಕುರ್ದಂ ||
ಆರೆಮುರಜಮಧೋಲೋಕಂ | ನೆಱುಮುರಜಮದೂರ್ಧ್ವಲೋಕಮದಱಾದಿ
ಯೊಳಂ ||
ಇರುವುದು ಮಧ್ಯಮಲೋಕಂ | ಆರೆಮುರಜದೊಳೆೞ್ನೂಭೂವಿರಚ್ಚ್ವಂತರಿತಂ |
ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯದಿ|ಕಂಭವ ನಟ್ಟಂತೆ ಮೇರುಗಿರಿಯಿಪುರ್ದುದುಂ |
ತೊಂಬತ್ತೊಂಬಕುಸಾಸಿರ | ದಿಂಬಿನಯೋಜನಗಳುದ್ದ ಘಾತಸಹಸ್ರಂ ||

See p. 204

ಗಂಗ. ಸು. 1650.

ಇವನು ಕುವಟಿರಾಮನಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಏಾಂಬತ್ತಾಳದವನು; ಕನ್ನಡಕವಿಜಾಣ, ಚೆನ್ನಭುಜಂಗನ ಭೃತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತಗಡೂರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಟಂಗಿರಾಮೇಶ್ವರನ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗುರಿ, ಅಗ್ಗಳ, ಹಲಾಯುಧ, ರಾಘವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ನಾಗವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸಕ್ಕರೆ ಸವಿಯಂತೆ ಮಧುರಪೂಾಸಿಹಣ್ಣು । ಉಕ್ಕುವ ತಸಿರಸದಂತೆ ।
ಮಕ್ಕಳ ನಸುನಗೆಯಂತೆ ಗಂಗನ ಮಾತು । ಸತ್ಕವಿಗಳು ಲಾಲಿಸುದು ।

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕುವಟಿರಾಮನಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 3128. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುವಾರ ರಾಮನಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಮುತ್ತಿನ ಜೆಂಡನಾಡಲು ರಾಮುನಾಥಗೆ । ಮೃತ್ಯುವಾದಳು ಪಾಪಿ ರತ್ನಿ ।
ಮತ್ತೆ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಜಿಸಿ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾದ । ಚಿತ್ರದ ಕಥೆಯು ಹೇಟಿುನೆನು [1] ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗರಳಪುರದ ನಂಜುಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ನಾರದ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ರತ್ನಿಯನ್ನುಕುರಿತು ಕುವಾರರಾಮನ ಉಕ್ತಿ

ಅಂಜೆನು ಪುಲಿಸಿಂಹಶಾದೂಲರಣಕೆ ನಾ । ನಂಜೆನು ಹರನ ಕರುಣದಲಿ ।
ಅಂಜುವೆನು ಪರಸತಿಯರಿಗೆ ನಾ । ಕುಂಜರಗಮನೆ ಚಿಕ್ಕವ್ಮಾ ।
ತಂದೆಯು ರಾಣಿ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕಂದನು । ಚಂದವಲ್ಲವೆ ನಿನಗಿದು ಗುಣವೆ ।
ಬಿಂದ ವಿಷಯಕೊಳಗಾದರೆ ನರಕವು । ಮುಂದೆ ತಪ್ಪದು ಕಾಣವ್ಮಾ ॥

---

1 204 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ತುರುಕರ ರಾಜಿಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವುದು.

ನಡೆವ ದಂಡನು ಕಂಪು ಗಡಿಯು ನಾಯಕರೆಲ್ಲಾ | ಮುಡಕೆಯನಿಂಬುಮೂಡುವರು|
ಅಡಗಿದ್ದ ತೆಲುಗರು ಗಿಡವ ಹೊಕ್ಕರು ತಾವು| ತಡೆಯದೊಂಡಿದರು ಕೊಂಕಣರು ||
ಕುಱುಬಿಯ ಹಿಂಡುಗಳನು ತೆರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ | ಮಱಿಗಳ ಹಗಲೊಳು ಹೊತ್ತು |
ಮಱಿಗುತ್ತ ಹೆಂಡಿರ ಕೈಯಲಿ ಹಿಡಿಕೊಂಡು | ಕುಱುಬರ ಗೂಳೆಯ ನಡೆಯೆ ||
ಓದುವ ಹಲಗೆಕಡಿತಬಳಹದ ಹೊಱೆ | ವೇದಪುಸ್ತಕಪೇಟಿಕೆಯ |
ಓದಿಸುವಣ್ಣಗಳೊಡಗೊಂಡು ಬಂದರು | ಸಾಗಿಸಿ ಗೂಳೆಯ ನಡೆಯೆ ||
ಅಡೆಗಲ್ಲು ತಿದಿ ಮುಟ್ಟು ಹಿಡಿವ ಇಕ್ಕಟಿ ಕೈಯ | ಬಿಡದೆ ಕೆತ್ತುವ ಬಾಚಿಗಳು |
ಎಡದಕೈಯಲಿ ಉಳಿಹಿಡಿದ ಪಂಚಾಳರು | ನಡೆದರು ಗೂಳೆಯದೊಳಗೆ ||

ಕುಮಾರರಾಮನ ಹೆಂಡತಿಯ ಉಕ್ತಿ

ಗಂಡನೆ ಗತಿ ಮತಿ ಗಂಡನೆ ಕುಲದೈವ | ಗಂಡನೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೊಡೆಯ |
ಗಂಡರಗಂಡ ಉದ್ದಂಡರಾವನ ಬಿಟ್ಟು | ಮುಂದೆಗೂಬುಂಬವಳಲ್ಲ ||

ಗುರುಪ್ರಸಾದ. ಸು. 1650

ಈತನು ಸುಯೋಗಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ವಾಧ್ವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು1650 ಆಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸುಯೋಗಚರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ11, ಪದ್ಯ775.ಇದಕ್ಕೆ ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾಶ್ವ, ಪ್ರಭಾವತಿ ಇವರ ಮಗನಾದ ಸುಯೋಗನಿಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜನು ವೈರಾಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅಂಕಿತವೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣೇ ಸೂತಶೌನಕಸಂವಾದೇ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಪ್ರಸಾದವಿರಚಿತೇ ಸುಯೋಗಚರಿತ್ರೇ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಮೂಡಣದ್ರಿಯ ಕೆಂಪು ತೋಱೆ ತಾರಗೆ ಪರಿಯೆ |
ಗೂಢಮಾಗಿದ್ದ ಕಮಲಂ ಬಿರಿಯೆಯಳಿ ಸರಿಯೆ |
ಕೂಡಿಸಿದ ತಂಬೆಲರ ಜಳಿ ಮುಱಿಯೆ ತಾವ್ರಜೂಡಂ ಕರೆಯೆ ರಜನಿ ಪರೆಯೆ ||
ಗಾಢದಲಿ ಚಕ್ರವಾಕಂ ಮೆಱೆಯೆ ಎಗೆ ಸಿರಿಯ |
ಕೂಡಿ ದೇಗುಲವಾದ್ಯ ಮೊರೆಯೆ ಕಿವಿ ಕಿಕ್ಕಿಱಿಯೆ |
ಮೂಡಿದನು ರವಿ ಹಕ್ಕಿಯುಲಿದು ಮಱಿಯೊಳು ಬೆರೆಯೆ ನೈದಿಲೆಯು ಸೊಂಪು ಪಱಿಯೆ||

ದೇವರ ದರ್ಶನ

ದಾರಿದ್ರನಿಗೆ ಧನವು ಬಯಸೆ ಬಂದಂತೆ ಬಲು
ನೀರಡಸಿದವಗೆ ಗಂಗೋದಕವು ದೊರೆತಂತೆ |
ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಣ್ಗಳವು ಬಂದತೆಱಿನಂತೆ ಕುಮತಿಗೆ ಗುರುವು ಸಿಲುಕಿದಂತೆ ||
ಭರದಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನೊಳು ಬಬಿಲಿದವನಿಗೆ ನೆಱಲು |
ದೊರೆತಂತೆ ಪರಮುಪತಿತಗೆ ಮುಕುತಿಯಾದಂತೆ |
ನೀರೊಳಗೆ ಮುಟಿುಗಿ ಸಾವನಿಗೆ ನಾವೆಯು ಸಿಲುಕಿದಂತೆನಗೆಯೊಲಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ ||

ವೀರಜನಪತಿ, ಸು 1650

ಈತನು ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಬೆಳಗೋಡಹುಚ್ಚಭೂಪಾಲಚಂದ್ರನ ಕುಲತಿಲಕನಾದ ಹಾಲೇಂದ್ರ, ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಾಂಬಿಕೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1651 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕವಿಕಾಳಿದಾಸ ಮಯೂರನುದ್ಭಟ ಬಾಣ | ಕವಿಮಲುಹಣ ಭವಭೂತಿ |
ಭುವನವಿನುತಗಸ್ಪ ಶಿವಕವಿಗಳ ನೋಂತು | ವಿವರಿಪೆ ನಾನೀಕೃತಿಯ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 23, ಪದ್ಯ 1621. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠನ ಸದ್ಭಕ್ತನಾದ ಉಜ್ಜಯನೀರಾಜಚಂದ್ರಗುಪ್ತಕುಮಾರ ವಿಕ್ರಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರೇಶ, ಭದ್ರಕಾಳಿ, ವಾಣಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೊಡರಸವೀರಭದ್ರೇಶನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಚಂದ್ರ

ಗರಳದೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಲು ಕಳಂಕಿಯಾದುದೊ | ವಿರಹಿಜನದ ನಿಟ್ಟುಸುರ |
ಉರಿ ತಾಗಿ ಕಂದಿತೊ ಎನಲು ಕಳಂಕ ಗೋ | ಚರಿಸುತು ಚಂದ್ರನೆಯೊಳು ||
ಸ್ಮರನಡ್ಡಣವೊ ರತಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಬೊಟ್ಟೊ | ಸುರಪನ ವಜ್ರದಪರ್ಣವೋ |
ವಿರಹಿಗಳೆದೆಗಿಚ್ಚಿನುರಿಯೊ ಎಂದೆನಲಂ | ಬರವ ಬೆಳಗಿದ ಶಶಾಂಕ ||
ಮಾರನ ಬೇಳ್ವೆಯ ಬೂದಿಯೊ ಮನ್ಮಥ | ವೀರನು ಬೀಸಿದ ಬಲೆಯೋ ||
ನೀರಜಶರನ ಕಠಾರಿಯ ಹೊಳಹಿನೆ | ಬೀಳುವಿದ ಶಶಿ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ||

ಸಮುದ್ರ

ಬೆಳಗುವ ಚಂದ್ರ ತನ್ನೊಳು ಪುಟ್ಟಿಯೆದೆಗಪ್ಪು | ದಳೆದಿರಲಂಬುಧಿ ನೋಡಿ |
ತೊಳೆವೆನೆಂದಾಗಸಕೇಳುವ್ವಲು ತೆರೆಗಳು | ಚ್ಚಳಿಪುವು ಗಗನಮಂಡಲಕೆ ||

ಸಿಂಧುನದಿ

ಸೆಳವು ತಿರುಹು ಮುಡು ನೆಲೆಗಾಣದಿಹ ತಾಣ | ಸುಳಿ ಮುಳುಗಿದೆತ್ತುವ ಮಲಹು |
ಮಟಿಲ ದಿಣ್ಣೆಗಳನೋಸರಿಸುತಿತ್ತಡಿಗಳ | ನಲೆಯುತ ತಟಿನಿ ರಂಜಿಸಿತು ||

ಆರಾಮ

ತನುವೆಂಬ ಕುಲುಮೆ ತಂಬೆಲರಿನ ತಿದಿ ಕೆಂ | ಗೊನರಗ್ನಿಯಲಿ ನನೆಸರಳ |
ಮೊನೆಮಾಡಿ ಚೈತ್ರಕಾರುಕ ಮದನನಿಗೀವ | ಮನೆಯೆನಲೊಪ್ಪಿತಾರಾಮ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ತಿಲಕಕುಸುಮವೊ ಚೆಂದುಟಿತೊಂಡೆವಣ್ಣನು | ಮ್ಲೇಲಿಸುವೆಳಗಿಳಿಗೊಕ್ಕೋ |
ಅಳವಗೆಯಾಗದ ಸಂಪಗೆಯರೆಬಿರಿ | ದಲದೊ ಕೋಮಲೆಯ ನಾಸಿಕವೋ ||

ಪೆನ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿ ಸು. 1650

ಈತನು ಗುರುಭಕ್ತ್ಯಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶನ ಕರಜಾತನು. ಇವನಿಗೆ ವ್ಯಾಸಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; "ಶಿವಕವಿಗೆ ವ್ಯಾಸವೇ ಭೂಷಣಗಳಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡೆನೆನ್ನ ಪೆಸರನು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ವ್ಯಾಸದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1651 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಉದ್ಭಟ, ಮಲುಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕ್ಷೇಶಿರಾಜ, ಭೋಜ, ರಾಮಯ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಭಕ್ತ್ಯಾಂಡಾರಚರಿತ್ರೆ.

ಇದು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 273. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತ್ಯಾಂಡಾರೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಯೊಳಗೆ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಭಕ್ತ್ಯಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸು ಎಂದು "ಬಸವಣ್ಣ ನೆನೆಹಿನೊಳ್ ಬಂದು ಭಸಿತವನಿಟ್ಟು ಮತಿಗೊಡಲು" ತಾನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಪಂಚಮುಖದ ಪಂಚಾಚಾರಪರಿಪೂರ್ಣಪರಮಜ್ಞಾನಪರಂಜ್ಯೋತಿಪರಮಪ್ರಕಾಶಪರಮಕಲೆಯ ಪ್ರಣವೋಂಕಾರಸಾಣಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಾಲಕಪ್ರಸಿದ್ಧಾವತಾರ ಪರಮಯೋಗೀಶ್ವರಪರಮಗುರುಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯಪ್ರಸಾದಿ ಶಿವಕವಿ ಪೆನ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿಯರು ಶಿವಶರಣರ ಶ್ರೀಪಾದರೇಣುವಂ ಧರಿಸಿದ ಬಲದಿಂದೆ ವ್ಯಾಸಭೂಷಣನೆಂಬ ಪೆಸವೇತ್ತು ಪೇಳ್ದಿ ಗುರುಭಕ್ತ್ಯಾಂಡಾರಚರಿತ್ರೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಪೊಡವಿಯೊಳ್ ಜಡಿವ ಗಿರಿ ದಡದಲ್ಲಿ ನುಡಿವವರ |
ನೊಡನೊಡನೆ ನುಡಿವಂತೆ ಮೃಡನು ಎನ್ನೊಡನಿದುಳ |

ನುಡಿಸಿದರೆ ನುಡಿದೆನಾಂ ಬೆಡಗುಗಳ ಗಡಣದಿಂ ಕಡುಸೊಬಗುವಡೆದ ಕೃತಿಯು ||
ಮೃಡಶರಣರಡಿಗೆಱಗಿ ಸಡಗರದೊಳೊಡರಿಸುವೆ |
ಬಿಡದೆ ತಪ್ಪಡಸಿಬಂದೊಡೆ ಕಲಿಸಿ ನಡೆಗೊಳಿಸಿ |
ಮೃಡಭಕ್ತಿಗೊಡಲಿತ್ತು ಪಡೆದಥ೯ ಕೆಡದಥ೯ಕೆಡೆವೆತ್ತ ದೃಢಚಿತ್ತರು ||
ಶ್ರುತಿಯ ಸೊಬಗುಗಳ ಸಂಗತಿಯ ಸಾರದ ಮಹೋ |
ನ್ನತಿಯನುಪಮಾನಂದರತಿಯ ರಂಜಕದ ಗಿರಿ |
ಸುತೆಯ ನಿಜಪತಿಯ ಘನನುತಿಯ ಚದುರತೆಯ ಪದಗತಿಯ ಸತ್ಕೃತಿಯ ಕಥೆಯ||
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಮೆಱೆವಂತುಟತಿಪುದದೊಳೆನ್ನ ಬಡ |
ಮತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಂ ನುತಿಸುವೆನು ನೆಟ್ಟಿ ಕೇಳಿ |
ಸಿತಗಳನ ಕವಿಗಳಪ್ರತಿಯೆನಿಸುತಿರ್ದ ವಸುಮತಿಯೊಳಗೆ ಗತಿಗೊಳಿಪುದು ||

ದೊಡ್ಡಷಡಕ್ಷರಿಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1650

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ನಂಜನಗೂಡು ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಚನಗಳು

ವಚನಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಾಡಿನ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ನಂಜನಗೂಡು ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಶಿವಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ--

ವರಗಿರಿಜಾನನಸರಸಿರುಹಾಕ೯ನೆ | ಕರುಣಾರಸಮಯನಿರುಪಮಮಹಿಮನೆ |
ನಿರಘಚರಿತ್ರನೆ ಕಪಿಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಗರಳಪುರಾಧಿಪನೆ ||
ಗರುವನೆ ಘನಗಂಭೀರನೆ ಧೀರನೆ | ಶರಣಾಗತಜನಪಾಲನೆ ಲೋಲನೆ |
ನರಸುರವಂದ್ಯನೆ ಪರತರನಂಜುಂಡೇಶ ಕೃಪಾಕರನೆ ||

ತೊಳಗುವ ಫಣಿಕುಂಡಲಪುಣಿಕಿರಣದ | ತೆಳುಗದಪಿನ ನಗೆಮೊಗದತಿಸೊಬಗನೆ |
ವಿಳಸಿತಚಂಪಕನಾಸಿಕಕುಡಿಪುಬಿನ್ನ ಸೊಗಸೊಪ್ಪುವನೆ ||
ಥಳಥಳಿಸುವ ಸಿತಭಸಿತಲಲಾಟನೆ | ಸೆಳೆಮಿಂಚೆನೆ ಮಿಸುಗುವ ಜಡೆಮುಡಿಯೊಳು |
ಪೊಲಿವೆಣ್ಣಾಳ್ವನೆ ರತಿಪತಿಕೋಟಿಯ ಪಲಿವತಿಸೌಂದರನೆ ||
ಪರಮಪವಿತ್ರೆಗೆ ನಿರಘಚರಿತ್ರೆಗೆ | ಸುರರಿಪುಶಮನೆಗೆ ಕರಿರಿಪುಗಮನೆಗೆ |
ಶರಣಾಗತರಕ್ಷೆಗೆ ನಿರಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಸರಸಿರುಹಾಂಬಕೆಗೆ ||
ಪರತರಶಕ್ತಿಗೆ ವರನಿಗವೋಕ್ತಿಗೆ | ಸುರುಚಿವಿಶಾಲೆಗೆ ಶುಭಗುಣಶೀಲೆಗೆ |
ತರುಣಾರುಣರುಚಿಕಾಂತೆಗೆ ಶಾಂತೆಗೆ ನಮಿಸುವೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ||

ಚೆನ್ನವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ. ಸು. 1650

ಈತನು. ಚೆನ್ನಬಸವನ ವಿಶ್ರಷಟ್ಸ್ಥಲದವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದುತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥ

ಚೆನ್ನಬಸವನ ವಿಶ್ರಷಟ್ಸ್ಥಲದವಚನ.

ಇದರಲ್ಲಿ 250 ವಚನಗಳಿವೆ; ಒಂದೊಂದೂ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ವೃಕ್ಷಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಿಕ್ಷಾಪರಿಣಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೇನು ? ಉಟ್ಟುದನುಬ್ಬಿದು ಬತ್ತಲೆಯಿದ್ದರೇನು ? ಕಾಲರಹಿತನಾದರೇನು ? ಕರ್ಮರಹಿತನಾದರೇನು ? ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮನ ಅನುಭಾವವಱಿಯದವರು ಏಸುಕಾಲವಿದ್ದರೇನು ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಣಿರೋ.

ವೀರಶಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ದಶಗ್ರಂಥಿಗೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನು. ಮೂಲವು ಇವನ ತಂದೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಶಿವಜ್ಞಾನಪ್ರದೀಪಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ಸುಮಾರು 650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ವ್ಯಾ

ಖ್ಯಾನದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬ ಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ತ್ರಿಸದಾಧರ್ಜ್ಞಾನಿ ಶಿವೋ | ಕ್ತಪರಮುದೀಕ್ಷಾದಿಕಮರ್ಕಮರ್ಕರನನಘಂ |
ಸುಪಥೆನಿಸುವ ಸದಾಚಾ | ರಪರಂ ಶಿವಯೋಗಿವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯಂ ||
ಸಾಸವೆಯುಂ ಕೊಳುಪಬ್ಬಿಗ | ಳ್ಕೈಸಂ ಸಲೆ ತುಂಬುವಂತೆ ಸಕಲಾಗಮದೊಳ್ |
ತೀಸೆನಿಸಿದಧರ್ವೆಲ್ಲವ | ನೋಸರಿಸದೆ ಪೇಳ್ದನೀದಶಗ್ರಂಥಿಕೆಯೊಳ್ ||
ಆಪದಮದಶಗ್ರಂಥಿಗೆ | ದೀಪಿಕೆಯುಂ ಬರೆದನಧಿಕಸುಗುಣಂ ಸಕಲೋ |
ರ್ವೀಪಾತ್ರಸ್ನೇಪಯುತಂ | ವ್ಯಾಪಿತವೋಹಾರಿ ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯಸುತಂ ||

ಹಲಗ. ಸು. 650

ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಚಪ್ಪನ್ನೆದೇಶದೊಳ್ ಕೈಲಾಸವೆನಿಸಿದ ಗುಮ್ಮ ಳಾಪುರದ ತೋಪಿನ ವೀರಗಣಾಚಾರಿ. ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ "ತೋಪಿನವೀರ ಣಾತ್ಮಜ ಕವಿ ಹಲಗ" ಎಂದಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ ರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಉದ್ಭಟ, ಹಂ ಪೆಯಹರಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 1001. "ಭಾಸೆಗೆ ತಪ್ಪದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯಗೆ ಈ ಶ್ವರನೊಲಿದ ಕೃತಿಯನು ಪೇಳುವೆನು" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾ ವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾ ತನರನ್ನು[1] ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

---

1 ಬಸವ, ಮಡಿವಾಳ, ಜೆನ್ನಬಸವ, ದಸರಿಯದೇವ, ಶಂಕರದಾಸ, ಸುಂ ಕದಬಂಕಣ್ಣ, ಲೆಂಕಮುಂಕಣ್ಣ, ಕಲಕೇತ, ಏಣಾದಿನಾಥ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ, ರಕ್ಕಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಅದಯ್ಯ, ಚನ್ನಯ್ಯ, ಹೊನ್ನಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಸೊನ್ನ ಲಿಗೆಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚನ್ನ ಶಿವ ಗುರುವಿಗರಿದಿತ್ತ ನನ್ನಯ್ಯ, ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳ, ಸಿರಿ ಯಾಳ, ಮಳೆಯರಾಜ,

ವನ

ವಸುಧೆಗೆ ಹೊಸಬಿಲ್ಲು ಎಸೆವರಿ ಹೊನ್ನಂಬು | ಮಸೆದಲಗಿನ ಈಟಿ ಸುರಗಿ |.
ಎಸೆವ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಡೆಂಕಣಿಯ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ | ಪೊಸವನ ರಾಜಿಸುತಿಹುದು ||

ಬೇಡರು

ಉಟ್ಟ ಕಾಗಿನ ದಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿದ ಎಕ್ಕಡ | ಇಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುವ ಬಡಿಕೋಲು |
ಇಟ್ಟೆ ಸಬಳ ಬಿಲ್ಲಂಬು ಸುರಗಿಸಹ | ದಿಟ್ಟಶಬರರೊದಗಿದರು ||

ಹೊಲತಿಯರ ಮಾತು.

ಹೊಲೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಪೂನವರಲ್ಲದೆ | ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲದಾರು ಹುಟ್ಟಿದರು |
ಹೊಲಸಿನೊಳಗೆ ನವವಾಸ ಬೆಳೆದು ಬಂದು | ಕುಲಕೆ ಹಾರುವರೆ ಬಲ್ಲವರು ||

ಮಲ್ಲು. ಸು. 1650

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. "ಈಡೆ ವೊದಲಕ್ಷರವಡಿಪ್ಯಾಸುಗಳೆಂಬ ಅಡಿವಜ್ಜೆಯ ಬೆಂಬಬಿಯ ಗೊಡವೆಯನ ಬಿಯೆ ಬಲ್ಲುದ ವೃಡಶರಣರ ಕರುಣದಿ ಪೇಬ್ದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 180 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಶರಣರು ಪಿಡಿದ ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವ ವಿರಣಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

ಕಥಾಸಾರ—ಬೆಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಪದಿಂದ ಹಂದಿಯಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬಗಂಧರ್ವನು ಜಂಗಮಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಿಂದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಗೌಡನ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮಯ್ಯನು ಬಂದು ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಎಂಜಲುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ರೇಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಬೈದು ಊರಹೆಂಗಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು ರಚ್ಚೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಯರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬಾಟುಯಕಾಯಂಗೆ ಕೈಯ ಬೆರಳಭಾವ | ಜೋಲುದುಟಿಯ ಮೆಳ್ಳಿಗಣ್ಣು |
ಹೇಳಿ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಮೂಗು ಸೊಲಗೆಯಂತೆ | ಜೋಲುವ ಮೊಲೆ ಹನಿಗಣ್ಣು ||
ಹೊಲಿಹಲ್ಲು ಉಲಿಗುಮುಖವು ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು | ತಲಿಟುದಲೆಯು ಮೂಲಿಗಿ
ವಿಯು |
ಪಲಿಹೊಟ್ಟೆ ಮೊಲಿಗಿವಿ ಬಾಯ ಬಾನೆಯು ಜೆಲ್ವಿ | ಒಲಿಲಿ ಹೇಲಿದಳು ಊ
ರೊಳಗೆ ||

ಪ್ಪತೊಬ್ಬನ ಸೂಡಿ ಹತ್ತುತಿಂಗಳು ಇದ್ದೆ | ಸತ್ತನು ನನ್ನ ಕಾಟದಲಿ |
ಬತ್ತದೋಗರಹಾಲುದೋಸೆಗಳನು ಮೆದ್ದು | ಅತ್ತತ್ತು ಅವಗೆ ಬೇಸತ್ತೆ ||
ಅಂಬಲಿಯಲ್ಲದೆ ಉಂಬರೆ ಕೂಡಿಲ್ಲ | ಕಂಬಳಿಗಳ ಹೊದ್ದಿಹೆವು |
ತಿಂಬರೆ ಬಾಯಿಗೊಂದೆಲೆಯಡಕೆಕಾಣೆವು | ತೊಂಬರೆ ಬದುಕು ಕೇಳ್ ನಮಗೆ ||

ಚೆನ್ನಣ. ಸು. 1650

ಈತನು ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಮಾಹೇಶವಾದರಸ, ಮಗ ರಾಮೇಶಗುರು, ಮಗ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ಚೆನ್ನಣಕವಿ. "ಸುವಿವೇಕಿ ರಸಿಕರದೇವ ಚೆನ್ನಣಸತ್ಕವಿರಾಯ"ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿರೇಶ್ವರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 3 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ಹರನಿರಹಿತಯಾಗವ ಮಾಡೆ ದಕ್ಷನು ! ಪುರಮಥನನು ಕೋಪಿಸಲು;
ವರವೀರಭದ್ರನು ಗೆದ್ದ ಕಥನವ ಏ | ಸ್ತರಿಪೆನು ಸುಜನರಾಲಿಪುದು ||

ವೀರಣಾರ್ಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ತನ್ನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ರೇಣುಕ, ಮಗ ದೇವಣಾರಾಧ್ಯ, ಇವನ ತಮ್ಮ ಶಾಲತೇಶ್ವರ, ಇವನ ಮಗ ಕವಿ ವೀರಣಾರ್ಯ. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪದ್ಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಸೋಮನಾಥ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಸಾದಚರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಈಮಹಾಕೃತಿಯಾವುದೆನೆ ಜರಲಿಂಗದು | ದ್ದಾಮಪ್ರಸಾದ ಶಂಕರಗೆ |
ಪ್ರೇಮದೆ ಕುಡಬಹುದೆಂದು ವೇದಾಗಮ | ಸ್ತೋಮ ರಾಜಿಪ ಚಾರುಚರಿತೆ ||

ಕವಿಮಾದಣ್ಣ. ಸು. 1650

ಇವನು ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ಗುರು ರಾಮನಾಥ, ತಂದೆ ಅಲ್ಲಪ, ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಿಯಕ್ಕ, ಸ್ಥಳ ವಾಮತಿರಪುರ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಸಂಧಿ 5. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ನನ್ನಯ್ಯ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಒಡ್ಡಿಯದೇಶದ ಕರ್ಣಕಾಪುರವಾಸಿಯಾದ ನನ್ನಯ್ಯನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಿಯ ತಲೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಇವನ ಗುರುಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಶಿವನು ಇವನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೊಯ್ದನು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಗುರುಚರಣಭಕ್ತಿಸುಸ್ಥಿರ । ಸಿರಿಯಿದು ಗುರುಭಕ್ತಿವನಧಿವರ್ಧನೆರಜನೀ ।
ಕರವಿದು ದುರ್ಗತಿತಮಭಾ । ಸ್ಕರನಿದು ನಿರಯಾದ್ರಿಕುಲಿಶಧರನೀಚರಿತಂ ॥
ಕೊಳನಂ ಹಂಸೆಯ ನ್ಯೈದಿಲ । ನಳಿನವ ಶುಕಪಿಕಮೆಯೂರತತಿಯುಂ ಮಂದಾ ।
ನಿಲನಂ ನೆಲನಂ ವಣೆಪ । ಗಲಭೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲವಿಶಶರಣಚರಿತ್ರಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಗುರುರಾಮನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಮುದ್ರಾಪುರದ ಪ್ರಸನ್ನರಾಮೇಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು[I] ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಗಿರಿಶಂಗೊಲ್ದ ವಿಭೂಷಣಕ್ಕೆ ಶಶಿಯುಂ ದೈತ್ಯಾರಿಗಂ ಪ್ರೇಮದಿಂ ।
ಸಿರಿಯುಂ ಕೌಸ್ತುಭಮುಂ ಸುರಗ್ಗೆ ಸುಧೆಯುಂ ದೇವೇಂದ್ರಗೈಶ್ವರ್ಯಮುಂ ॥
ಹರುಷಂ ಕೈವಿಗಲಿಕ್ಕುದೊಂದು ಘನದಿಂ ಮತ್ತಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಂ ।
ದಿರವುಂ ತನ್ನೊಳಗೆಂಬ ತೇಜದೊಸವಿಂದೊಪ್ಪಿತ್ತು ರತ್ನಾಕರಂ ॥

ಜೂಜು

ಡಾಳಿಸಿ ಹಾಸಂಗಿಗಳಂ । ಹೇಳಿದ ದಾಯವನೆ ಹಾಯ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಗುಣಮುಂ ।
ಸೋಲದೆ ಸಮವೆನಲಾಡುವ । ಲೀಲೆಯ ನೆತ್ತದಲಿ ಜೂಜುಗಾರರ್ ಮೆಚ್ಚುವರ್ ॥

ಶರಣಭಕ್ತಿ

ಪುರಮುಂ ವನಮುಂ ಲತೆಯುಂ । ತರುಣಿಯುರಂ ಗಿರಿಯು ಕರಿಯು ಶರಧಿಯು ಪೊಗಟ್ಟು ।
ತ್ತಿರದೆ ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲರ । ಚರಣವ ನೆನೆ ಮನವೆ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆಂ ನಿನ್ನಂ ॥

ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ

ಏಱುವ ದೋಮ ಕಾರಿರುಳ ಕಾಱುವ ಕಾಯವತೀವಭೀತಿಯುಂ ॥
ಬೀಱುವ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು ಕೆಂಪಡದರ್ಕ್ಷಿಗಳುಬ್ಬಿದಾನನಂ ॥
ತೋರಿತುವಿಾಸೆ ಜುಂಬುದಲೆಯುಂಜಿಸುತಿರ್ಪ ಕರಾಸಿಯುಗ್ರದಾ ।
ಕಾರದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಕಾನನದಲ್ಲಿರೆ ಕಂಡೆನುರ್ವಿಪಾ ॥

I ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಅಕ್ಕ, ಮಡಿವಾಳ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮುಸ್ಸುಟಿಯಚೌಡ, ಉದ್ಭಟ, ಹಲಾಯುಧ, ಕೇತಿರಾಜ, ದಾಸ.

ಮಹಾದೇವ. ಸು. 1650

ಈತನು ಹೇರೂರುಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹೇರೂರುಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 456. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ಹೇರೂರ ಹೆಣ್ಣು ಜೈನನ ಕಂಡು ಮನಹೇಸಿ । ಮಾರಮದ್ಹನನಿಳಿಗೈದಿ ।
ನಾರಿ ಗಂಡಾಗಿ ಧಾರಿಣಿಯೊಳು ಮೆಱೆದ ವಿ । ಚಾರ ವನೊಲಿದು ಬಣ್ಣಿಸುವೆ ॥

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಗುರುತಾಯಿತಂದೆಗೋತ್ರವ ಕೊಂದ ಕಥೆಯಲ್ಲ । ನರರ ಹೊಗಟಿವ ಮತವಲ್ಲ ।
ಪರಧನಪರಸತಿಗೆಳಸಿದ ನುಡಿಯಲ್ಲ । ಹರನ ಸಂಗತಿಯ ಕೇಳುವುದು ॥

ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯವೂ ಏತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಳನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಕಥೆಹೇಳಿದೆ. ಸಂಧಿ 2, ಪದ್ಯ 354.

ನರಸಿಂಹ. ಸು. 1650

ಈತನು ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. "ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪೇಟಿದೆನೀಕೃತಿಯನು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ವ್ಯಾಸ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹರೀಶ ಬಾಣನು ಕಾಳಿ । ದಾಸ ಮಯೂರನು ಮಲುಹಣ ।
ಈಶಭಕ್ತನು ರಘುವಾಂಕನ ಬಲಗೊಂಡು । ಲೇಸಾಗಿ ಪೇಟ್ದೆನೀಕೃತಿಯನು ॥

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 860.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಮಾಳವದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಚಂಪಕಪುರದ ದೊರೆಯಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರರಾಜನ ಮಗ ಜಯಸೇನನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪ

ಣಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮದನಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದು ವೆಯಾದನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಜೇನ್ಗೊಡದಂತೆ ಚಿಲುಮಾಲು| ಸೊಕ್ಕುಜವ್ವನೆಯು ಸೊಬಗಿನಂತೆ|
ಚಿಕ್ಕವ್ರಾಯದಹೆಣ್ಣು ತಕ್ಕೈಯಗಲಿಕೂಡು | ವಕ್ಕಣಿಂತಿಹುದು ಈಕೃತಿಯೆಂದ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪಾರ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ನಂಜುಂಡಲಿಂಗ ಇವರು ಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಹೆಚ್ಚಿತು ತಮ ಚಕ್ರವಾಕದ ಬಿಸುಗೆಯು | ಬಿಚ್ಚಿತು ನೈದಿಲು ನಲವೇಱಿ |
ಮುಚ್ಚಿತು ಮುಖವ ರಾಜೀವ ಚಂದ್ರಮನಂದು | ಕಿಚ್ಚನಿಕ್ಕಿದ ವಿರಹಿಗಳ್ಗೆ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಕಡಲಡಿಯನು ಕಾಣಬಹುದಾಕಾಶದ | ಎಡೆದೆಱೆಯನು ಕಾಣಬಹುದೊಮ್ಮೆ |
ಪೊಡವಿಯ ವಿಸ್ತರವನು ಕಾಣಬಹುದೀಗ | ಮಡದಿಯ ಮನ ಕಾಣಬಾರದು ||

ನೀತಿ

ಸೋರುವ ಮನೆ ಸೊರಹುವ ಬಂಟ ದುರ್ಜನ | ನಾರಿ ಕಾಳ್ಗೋರಗನಿಹ ಗೃಹ |
ಹೋರುವ ನೆರೆ ಹೊಲಬಱ್ಱಿಯದ ದಾರಿಯ | ದೂರದಿಂ ವರ್ಜಿಸಬೇಕೆಂದ ||
ತಂದೆಯ ಮಾತ ವಿಾಱ್ರಿದ ಮಗ ಗುರುವನು | ನಿಂದಿಪ್ಪ ಶಿಷ್ಯನೊಡೆಯನನು |
ಹಿಂದೆ ಜಱುವ ಬಂಟ ಪತಿಯ ವಿಾಱ್ರಿದ ಸತಿ | ಗೆಂದೆಂದು ನರಕತಪ್ಪದು ದೇವ ||
ಸತ್ಯದೊಳಗೆ ನಡೆವಗೆ ಬರಲರಿಯದು | ಮೃತ್ಯುಭಯವು ಮರ್ತ್ಯರೊಳಗೆಲ್ಲ |
ಸತ್ಯವೆ ಜನನಿ ಜನಕ ಬಂಧುಜನವೆಂದು | ಚಿತ್ತದೊಳಗೆ ತಿಳಿದಿಹುದೊಂದ ||

ದೇವತಾಸ್ತುತಿ

ಮಾವನ ಮಗನ ರಾಣಿಯ ಹಿಡಿದೆಱೆದಿದನ | ಮಾವಗೆ ನಿಜವ ತೋಱ್ರಿಸಿದನ |
ಮಾವನ ಕೊಂದು ಮಾವಗೆ ಭಾವನಾದನ | ತಾವರೆಯಡಿಗೆಱ್ರಗುವೆ ನಾನು ||
ಶಿವನ ವೈರಿಯ ಸುತನನು ಕಾದ ದೇವನೆ | ಶಿವನೆ ಮೇಲುಪ್ಪವಡಿಸಿದನೆ |
ಶಿವನ ವೈರಿಯ ಜಿನ್ನಲಿ ಬಹ ವಸ್ತುವೆ | ಶಿವನೆ ನೀ ಸಲಹು ವರೂಥಗವನು ||

ವೆಂಕಯಾರ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಜಾಮದಗ್ನ್ಯವತ್ಸಗೋತ್ರದ ಅಳಗಾರ್ಯ, ತಂದೆ ವೆಂಕಾರ್ಯ, ತಾಯಿ ಶೇಷಾಂಬೆ, ಸಹೋದರ ನಾರಾಯಣಾರ್ಯ, ಸ್ಥಳ ವೆನುಗೊಂಡವೆಂಕಟೇಶದ ಕಡಗತೂರು. ತಾನು ಹರಿದಾಸನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿರುಪತಿವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಧಿ 51, ಪದ್ಯ 2543 ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ. ಸು. 1650

ಇವನು ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಗುರುವೀರಭದ್ರನ ಕರಜಾತ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 487. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಗರ್ಭ–ಬಿದುರೆಕೋಟೆಯ ಕಾಮಣ್ಣ ಸೋಮಲದೇವಿಯರ ಮಗನಾದ ಇವನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ ಚಂದ್ರಿಣಿಯನ್ನು ಕೊಮಾರಪಟ್ಟಣದರಸು ಮಾಧವರಾಯನ ಮಗನಾದ ಭಾಸ್ಕರನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪೀಡಿಸಲು ಅವನನ್ನು ಓಡಿಸಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಇವನು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಾಸ್ಕರನು ವೀರಶೈವವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಇವನನ್ನು ಇರಿಯಲು, ಇವನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ನಂಜಣಾರ್ಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಹರವಿಹಳ್ಳಿಯ ಗುರು ಒಕ್ಕೌಡೇಶ್ವರನ ಮುಮ್ಮಗನು. " ಪರಮ. ಗುರು ಸಿದ್ಧಶಾಂತೇಶ್ವರನು ರಚಿಸಿನೆ ವೇಬ್ದಿಂ " ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 169.

ಶೇಷ ಸು. 1650

ಇವನು ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ರಾಜ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರ, ಅಣ್ಣ ರಾಘವಭೂವರ ಎಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರತನಯ ರಾಘವಭೂವರನನುಜ | ನಪ್ರತಿಮವರದ ಶೇಷ |
ಒಪ್ಪುವ ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯ ಲೋಕ | ಕಪ್ರತಿಯೆನೆ ವಿರಚಿಸಿದ ||

ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 313.

ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ ಸು. 1650

ಈತನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; 'ಶರಣುಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯ ಕರಜಾತ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿ ಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 937. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತಿನಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನೇಮಿವ್ರತಿ ಸು. 1650

ಈತನು ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸುವಿಚಾರಚರಿತ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 10, ಪದ್ಯ 1265. ಇದರಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ದುಃಖಗಳು, ಶ್ರಾವಕರ 11 ನೆಲೆಗಳು, ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಈಯುಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದಾದಿಗಳು, ವೃಷಭಸೇನಾದಿ ಗೌತಮಗಣಧರರು, ಕೊಂಡಕುಂದ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರವಿಯು ಮಂಡಲಕೆ ಒಲಾಘ್ರ್ಯ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೊ | ಳವಿವೇಕಿಗಳ್ಗೆ ದಾನವನು |
ರವಿಶಶಿಗಳ ಗ್ರಹಣದೊಳು ಸ್ನಾನವ ಮಾಡು | ವವಿಚಾರವಿವು ಲೋಕಮೂಢ ||
ತ್ರಾಸುಗಟ್ಟಳೆವಚ್ಚಸರಗಳೊಳೊಂದೊಂದು | ವೀಸವೀಸ ಹೆಚ್ಚುಕುಂದು |
ಲೇಸಹುದೆನಗೆಂದು ಮಾಡಿದಡದು ಮುಂದೆ | ಮೋಸ ಒಹುದು ಮೂಲ್ಗಧನಕೆ ||
ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಬಗೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗನ್ನದ ಚಿಂತೆ | ಯನ್ನವಾದದಲಿಂದಮೇಲೆ |
ಹೊನ್ನಿನ ಚಿಂತೆ.ಹೊನ್ನುಗಳು ತಾನಾದರೆ | ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಚಿಂತೆಯೆಹುದು ||
ನೆನೆದ ಕನ್ನಿಕೆಯಾದಬಳಿಕ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆ | ತನಗವರಾದರವರಿಗೆ |
ಮನೆಯ ಚಿಂತೆಯು ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆವೊದಲಾದ |ಘನಚಿಂತೆ ತಾನತಿಕಾಂಕ್ಷೆ ||
ವಚನದಿಂದಲಿ ಪುಣ್ಯ ವಚನದಿಂದಲೆ ಪಾಪ | ವಚನದಿಂದಲೆ ಮಿತ್ರ ವೈರಿ|
ವಚನದಿಂದಲೆ ಸರ್ವಭೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಸು | ವಚನದಿಂದಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ತನಗೆ ||
ಹಣತೆಯೊಳುರಿವ ದೀವಿಗೆಯ ಪ್ರಕಾಶದೊಂ | ದೆಣಿಕೆ ಸಂಸಾರಸುಖಗಳು |
ಗಣಿತವಿಲ್ಲದ ಲೋಕಗಳ ಬೆಳಗುವುದೊಂದು | ಮಣಿದೀಪದಂತೆ ಮೋಕ್ಷಗಳು

ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಸು.1650

ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾಲಜ್ಞಾನ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 285 ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಮುಂದೆ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರರು ನಿರೂಪಿಸಿದಂಥ ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ಸೂಚನೆಯ ಪೇ ಳುತಿಪೆನದೆಂತೆನೆ

ಎಂದಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಭಾನುಕೋಟಿಪ್ರಕಾಶ ಪರಶಿವ | ತಾನು ತನ್ನೊಳಗಿದ್ದ ಕಾರಣ |
ದೇವಕವಿ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಪೇಳಿದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನು

ಎಂದಿದೆ.

ಮಂಚಯ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಅನ್ನದಾನಿವಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1650

ಇವನು ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿರೇಶನ ಪೌತ್ರನು, ಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಪುತ್ರನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮದನವದ್ಯವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೋತಮಾನಾಂತಃಕರಣ ಶ್ರೀಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಸಂಶ ವಾರಿಧಿಸುಧಾಕರ ಶ್ರೀವಿರೇಶಸುತಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯತನೂದ್ಭವ ಸಕಲವೀರಶೈವಾ

ಚಾರಸದುಪದೇಶಕೃತಜನೋದಾರ ಗೌರೀಪತಿಪಾದಪಂಕೇರುಹಷಟ್ಪದೀಕೃತಮಾನಸ
ಶ್ರೀಮಚಿ ಳ್ಳೀಲವಂತಕೊಪ್ಪಾಧಿನಾಥ ಶ್ರೀಮುದ್ದಸ್ಸಣನಿಸುಲ್ಲಿಸಾಬುಸಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾವಿವರಣೇ.

ಸಾಸಲಯ್ಯ. 1654

ಈತನು ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು 1ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದು ದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ

ಬರೆದಂ ಬೊಮ್ಮಣಪಂಡಿತ | ವರತಯುಂ ರಸಿಕಪಂಡಿತಂ ಪೆಬ್ಬಸಿಸಂ |
ಸರಸಕವಿ ಸಾಸಲಯ್ಯಂ | ಬರೆಯಿಸಿದಂ ಮುದ್ದಭೂಪನೆನೆ ಪೆಜ್ಜದಾರ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1576 ಜಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1654ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಡ ದೊರೆಯಾದ ಮುದ್ದರಾಜನು ಯಳಂದೂರ ಗೌರೀಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರಾಜನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಪದಿನಾಡದೊರೆ ಸಿಂಗೆದೇವಭೂಪ; ಇವನೆ ಮಗ ರಾಮನೃಪ; ಇವನ ತಮ್ಮ ಚೆನ್ನನೃಪ; ಇವನೆ ಮಕ್ಕಳು ತಿರುಮಲರಾಜ, ನಂಜರಾಜ; ತಿರುಮಲರಾಜನ ಮಗ ಮುದ್ದರಾಜ. ಸಾಸಲಯ್ಯನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಗೌರೀಕುಚಕುಂಕುಮ | ರಾಗಾಂಕಿತವಕ್ಷನೆನೆವ ಗೌರೀನಾಥಂ
ಈಗೆ ಸುಖೋದಯಮುಂ ಕರು | ಣಾಗಾರಂ ಮುದ್ದಭೂಮಿಪಂಗತಿಮುದದಿಂ ||

ಯಳಂದೂರು

ನಳಿನಜನಖಿಳಪುರಂಗಳ | ನಳವಡೆ ಸೃಜಿಸಲ್ ಕಳಂಕಮಾದುವೆನುತ್ತುಂ |
ಇಳೆಯೊಳ್ ಪೊಸತೀಪುರಮೆಂ | ದೆಳೆಯಿಂದೂರೆಂಬ ಪೆಸರನಾಗಳ್ ಕರೆದಂ ||

ಮುದ್ದರಾಜ

ಎಸೆವಾಭೂಪನ ಸೂನು ಸತ್ಯನಿಧಿ ಸದ್ಧರ್ಮಾನ್ವಿತಂ ಸಂತತಂ |
ಕುಸಲಂಬೆತ್ತು ಆಳುಯಾಳುತಿದುರ್ ಪದಿನಾಡಾಖ್ಯಾತಭೂಭಾಗಮಂ ||
ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಾರಿಪದಾಂಬುಜಾತನವಭೃಂಗಂ ಯಾಚಕಾಧಾರನೇಂ |
ವಸುಧಾಚಕ್ರದೊಳೊಲ್ದು ರಾಜಿಸಿದನೋ ಮುದ್ದೇಂದ್ರಭೂಪಾಲಕಂ ||

ಷಡಕ್ಷರದೇವ. 1655.

ಈತನು ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯ, ಶಬರಶಂಕರ ವಿಲಾಸ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಭದ್ರದಂಡಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಳ ಮುಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದನುಗೂರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—ರೇವಣಸಿದ್ಧ; ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿ; ಅವನ ವಂಶೋದ್ಭವ ಉದ್ದಾನ; ಶಿಷ್ಯ ಅನ್ನದಾನೀಶ; ಶಿಷ್ಯ ರೇವಣಸಿದ-ಈತನು ದನುಗೂರುಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು; ಶಿಷ್ಯ ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕ; ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವ. ಈತನು ಆಮೇಲೆ ಯಳಂದೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಹದಿನಾಡ ದೊರೆಯಾದ ಮುದ್ದುರಾಜನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತವರುಮನೆಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಈ ಷಡಕ್ಷರದೇವನನ್ನು ಕರೆಸಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತವರೂರಾದ ಯಳಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—ಷಡಕ್ಷರಿ ಚಿಕದೇವರಾಜನ ತಾಯಿಯಾದ ಎಳವಂದೂರು ಅಮೃತಾಂಬೆಯ ತವರುಮನೆಗೆ ಗುರುವಾದ ಆರಾಧ್ಯರ ಪುತ್ರನು. ಅಂತಃಪುರಜನಪ್ರೇರಣೆಯಿಂ ಇವನಂ ಬರಿಸೆ ಈತಂ ಲೀಲಾವತಿ, ಕಾದಂಬು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕವಸ್ತುಕಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಿಪುಣನೆನಿಸಿ ಕವಿಶೇಖರನಾದುದಱಿಂ ರಾಜಶೇಖರಮೆಂಬ ಪೊಸತೊಂದುಕೃತಿಯುಂ ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೆಲಕೆಲವುನುತಂಗಳಂ ಮಾನ್ಯಮುಂ ಬಿಡಿಸಿ ಪದ್ಮಪನಾಡಮೆಂದು ಪಿದ್ಬುತಂಗಳಂ ತೋಱಿಸಿದಂ.

ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸವನ್ನು ಶಕ 1579 ಜಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ. 1655ರಲ್ಲಿಯೂ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಶಕ 1597 ನಳವರ್ಷದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1677 ರಲ್ಲಿಯೂ[1] ಬರೆದಂತೆ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಉಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

---

1 ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಜಯ ಶಕ 1577 ಆಗುತ್ತದೆ; ನಳ ಶಕ 1599 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೊಂದು ವರುಷದ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಉಂಟಾಯಿ ತೆಂದೂ "ಸಕ್ಕದಗಬ್ಬವುಂ ಮಿಸುಪ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬನುನೊಲ್ದು ಕೋವಿದರ್ ಬೆಕ್ಕಸವುಣ್ಮನಂತೆ ಪೊಗಟಿುತ್ತಿರೆ ಮೊಕ್ಕಳವಾಗಿ ಸವರ್ಣರಸವೊಪ್ಪಿರೆ ಕೇೞ್ದಿಂ" ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಲ್ಲಣ, ಭೋಜ, ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪದ್ಮರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಸೋಮನಾಥ, ಭೀಮಕವಿ, ಶಂಕರ, ವಾಯಿದೇವ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ನುಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು

ಇಂಗಡಲೊಡನಾಡಿಯೊ ನೆಱಿ | ದಿಂಗಳ ಸೋದರನೊ ಸುದತಿಯುಧರಾಮೃತದಿಂ|
ಪಿಂಗಿದು ಗುರುವೊ ಸುಧಾವಸ | ಮುಂ ಗೆಲ್ವಂಕವೊ ಭವವ್ಯಜಸ್ಯಮುದಯುವೋ||

ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಆಧುನಿಕಕವಿಯಾದರೂ ಇವನ ಶೈಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿಯೂ ನುನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇರವುನ್ನಲದೆ ಇವನ ವರ್ಣನೆಗಳು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವನ ಕಂದಗಳು ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 14.

ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳನ ಮಗನಾದ ರಾಜಶೇಖರನ ವೀಧೀವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಕೊಳ ವಿನಾಚಿಯ ಮಗು ಸಾಯಲು ರಾಜನು ಮಗನಿಗೆ ಮರಣಾಂತದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ತಾನೂ ಮೃತಿಹೊಂದಿದನು; ಮಂತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರೂ ಸತ್ತರು; ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಸಾರ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈನೈನಾರ್ ಹೇಳಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನುಲ್ಲಣಾರ್ಯನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾನೆಚಿಂತಾರತ್ನವೆಂಬ ವರ್ಣಕ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ವಾಡಿದನು; ಅದನ್ನೇ ಹರೀಶ್ವರನ ಕವಿತಾವಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಾನು ವಸ್ತುಕರ್ಣರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವುಗಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ನುತರಸಸಂಪದಂ ಪದವಿದಥ ನವನ್ವಿತಮುಥ ಮಾರ್ಯಸ |
ಮ್ಮತಗುಣರಂಜಿತಂ ಗುಣಮುದಾತ್ತನವಸ್ಥಿತವೃತ್ತಿ ವೃತ್ತಿನಿ ||
ಮಿಳಿತಸರಸಾನುಭಾವಸುರುಭಾವಮುದಂಚಿತರೀತಿ ರೀತಿ ವಿ |
ಶ್ರುತಸದಲಂಕೃತಿ ಸ್ಫುರದಲಂಕೃತಿ ರಂಜಿಪುದೀಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ||
ವಿತತಪುರಾತನಕವಿಕೃತ | ಕೃತಿಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಂಗಿ ಭಾರತಿ ಭುವನ |
ಸ್ತುತಕಾಂತಿಗುಣಮಿಳಿತವು | ತ್ಕೃತಿನವಸೀವುಂತರತ್ನವುಂ ತಳೆವೆಸೆವಳ್ ||
ಇದು ಪೊಸತಿಂಪು ನೋಡಿದು ನವೀನವುನೂನನ್ಯದೂಕ್ತಿಭಾವವಿಂ |
ತಿದು ನವವಿಂತಿದಲ್ತೆ ಸದಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಮುದಾತ್ತವೃತ್ತಿ ತಾ ||
ನಿದು ವಿಗೆ ನೂತ್ನಮೆಂದವಿಳಕಾವ್ಯಕಳಾವಿವಸೊಲ್ದು ಕೇಳ್ದ ವೆ |
ಚ್ಚದೆ ನುತಿಗೆಯ್ದುದಿರ್ಪರೆ ಷಡಕ್ಷರದೇವಕೃತಪ್ರಬಂಧನುಂ |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಸ್ವಗುರು ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ, ರೇಣುಕ ದಾನುಪಂಡಿತಪುರುಳಾರ್ಯರೆಂಬ ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿ ಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದಾ ನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿನಮದಮರವರಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಾಣಿಕ್ಯಮಯೂಖಾಪ್ರಭಾಪಟಲಪರಿ ವ್ಯತಷಡಕ್ಷರಶಿವಶ್ರೀಪಾದನಖಚಂದ್ರಸಾಂದ್ರರುಚಿಚಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಜಂಭಜಜ್ಜಕೋರಾಯ ಮಾನ ಸರಸಜನಸಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರಾಜಶೇಖರನಿಳಾಸವಿಪುಳಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ನಳಿನದಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಪುಳಿನಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲತಾವಿತಾನದೊಳ್ |
ತಿಳಿಗೊಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನದನ್ನಳನೊಲ್ದಪಿಸುತ್ತೆ ಸುತ್ತಿ ಕ ||
ಣ್ದೊಳಲಿ ಕಟಿಂಗಿ ಕಂಪಿಸಿ ಪಲುಂಬಿ ಬಬಿಲ್ದು ತೊಟ್ಟಲ್ದಾಲ್ದು ಮೋಣ್ |
ಕಳವಳಿಸಿತ್ತು ಕಾಂತೆಯುನಗಲ್ದೆಣೆವಕ್ಕಿ ನಿಶಾಪ್ರವೇಶದೊಳ್ ||

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ವಿಸುಪ ನಿಶಾನಿತಂಬಿನಿಗೆ ಬೆಳ್ಳುಡೆಯಾದುದು ಭಾನುರೋಚಿಯಿಂ |

ಬಸವಳಿವಿದೀಧರಾಂಗನೆಗೆ ಚಂದನಲೇಪನವಾದುದಂಬುಜ ||
ಪ್ರಸರದಗಲ್ಕೆಯಿಂ ನೆಗೆದ ತುಂಬಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಮಾಲೆಯಾದುದಾ |
ಪಸಿದ ಚಕೋರಿಗಳ್ಗೆ ಸುಧೆಯಾದುದು ಕಾಂತಿ ಸುಧಾಮಯೂಖನಾ |

ವಾಗಿ

ಗಜ್ಜಿಗೆದಱಿ ಬಿದಿದುಕ ಕೊಕ್ಕಿಂ ದಜ್ಜಿದಿಟ್ಟಿರಿದೆಳನಿಸಿಲನೆಳಸಿ ಸೇಡುಂಗೊಂಡೇಂ|
ತುಜ್ಜಾಗಿರ್ದುವೊ ತುದಿಗೋಡೊಳ್ ನ.ಱಿ ಬೆಱಿತರೆ ನೋಡಿ ಬಾಡುತುಂ
ವಿಹಗಂಗಳ್ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಅಲದುರ್ದು ಕಾಡಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗುಳ್ತುದು ಜಾದಿ ಕದಂಬಕೊಟ್ಮಳಂ |
ಬಲಿದುದು ಪೂದೊಡಂಬೆಯನೊಡಚಿತ. ೞ್ತಕಿ ಕೇಕಿ ನಗ್ಪೆನಿಂ ||
ನಲಿದುದು ಹಂಸೆ ಪಾಱಲನುಗೆಯ್ದುದು ಚಾದಗೆ ರಾಗನಿಷಾಂತುರಂ |
ಜ್ವಲತೆಯನಪ್ಪಿಕೆಯ್ದುದು ನಯೋಗ ಗಂಗೆಸೊಳಂಗಚಾಸಲಂ ||

ವಸಂತ

ಮಹಾಸನೆೞೇಱಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾಱಿ ನಾಲಂನನೆೞ್ದು ಜಾಱಿ ಕೆಂ |
ಲವರಂಗೊಡಿ ಕೇಸರಸೊಳಾಡಿ ಕರಂ ವ ಸುರಂ'ತಿ ಪಾಡಿ ವೆ ||
ಲ್ಲಾವರವೆತ್ತಿ ಪಸಾಧವಿಯನೊತ್ತಿ ಮುಪೋತ್ಸವಸಂಗೆ ಸುತ್ತಿ ಕ್ಸಂ |
ಗಾಪಕೆ ಧೂಳಿಯುಕ್ತ ಕುಸುಮಾಭರಣಾಂಗರುಗಾ ವಿಹರ. ಕೇಳಿಯುಂ ||

ಕೊಳಿ

ಕುವಳಯಕಟ್ಟಳಾವಳಿಯ ಪೊಗ್ತಳಿಯಂ ನೆಗೆದೇಱಿ ಲಾಗಿಸು |
ತ್ತೆ ಪನಿಜಸಲ್ಲರೀನಿಬಿಡಕೆಂಟಿಕಸೂಚಿನಿಬದ್ಧಯಂತ್ರದೊಳ್ ||
ತವೆ ನುಸುೞ್ದೇಱಿ ಪಾಸೆವಿಳಿಯೊಳ್ ಪರಿದಾಡಿ ತರಂಗಸಂಘಸಂ |
ಭವರವವಾದ್ಯಕಾಡಿದುದು ಕೂಡೆ ರುಚಿರಂ ಪೊಸನೊಂಬನೆಂಬಿನಂ ||

ಶಾಲಿವನ

ತೂಗುತೆ ತೊನೆಯುತೆ ಒಳ್ಳಿ | ಬಾ ಗುತೆ ಕೆಂಪಿಡುತೆ ಕನಕೆರುಚಿದಾಳುತ್ತುಂ |
ರಾಗಿಸುತೆ ರಂಜಿಸುತೆ ಸೊಂ ಪಾಗಿರ್ದುವು ಕಟ್ಟಿ ಗೆಂಧಶಾಲಿವನಂಗಳ್ ||

ದುರ್ಜನನೆನು

ಪರಪರಿವಾದಮುಂ ನೆಗೞ್ವುದೇ ಜಪಮನ್ಯಮನಕಪ್ಪುಸೂನಮುಂ |

ಕೊರಗುವುದೇ ತಪಂ ಪೆಱರ ಜೀವಿತಮುಂ ಪಱಿದಿಕ್ಕುವಂದನೇ ॥
ಪರತರಶೀಲನಾದರಿಸಿ ಲೋಗರವುಮಳವನೆಯ್ದೆ ಭೇದಿಪೊಂ |
ದಿರನೆ ಸೊನ್ಪಿ ಚಾನನೆನೆ ದುರ್ಜನತಾಪಸನೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ ॥

೭. ಬಸವರಾಜವಿಜಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆಶ್ವಾಸ 42. ಇದಕ್ಕೆ ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ ಎಂಬ ಪೆಸರು ದೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಚರಿತ್ರವು[1] ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಮೊದಲು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಾಥನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದನು; ಅದನ್ನು ಭೀಮಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಕಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು; ಶಂಕರಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು; ಆ ಕಥೆಯನ್ನೇ ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಸರಸತರಂ ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಬುಧಸಮ್ಮತಸಾರವೃತ್ತಿಯಿ |
ಸ್ಫುರಿತಮುದಾತ್ತಸಾರಗುಣಮಸ್ಖಿತಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಂ ಸುಭಾ ॥
ವರುಚಿನಿರಸ್ತದೋಷನಿಕರಂ ಶಿವತತ್ವ ಸುತನುಧರ್ದಾಯಿ ಬಂ |
ಧುರಬಸವೇಶನಂತಸೆವುದೀ ನವಕಾವ್ಯಮಿಳಾತಳಾಗ್ರದೊಳ್ |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ[2]. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ವಿನಮದಖಿಲಸುರಾಸುರೇಂದ್ರಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಾಗಣಿತರುಚಿನಿಚಯತರುಣಾರುಣಾತಪಪರಿಲಸಿತಪರಮ ಶಿವಲಿಂಗಪಾದಾರವಿಂದಪರಾಗಭಸಿತಭಾಸುರಲಲಾಟಪಟ್ಟ ಸರಸಜನನಮಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವಭಕ್ತಿವಿರಚಿತ ಶ್ರೀಮದ್ಬಸವರಾಜವಿಜಯಮಹಾ ಪುರಾಣದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

---

1. Vol. I, 142.

2 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ರೇಣುಕ, ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು, ಪಂಡಿತತ್ರಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಾದೇವಿ, ಭೃಂಗಿ, ತೋಂಟದಗುರು, ಅರವತ್ತುಮೂವರು, ಪುರಾತನರು.

ಕೈಲಾಸ

ಸಸಿಗದಿರಂ ಕೆಲಬ್ಬಿ ಶಶಿಕಾಂತದ ಕಾಂತಿಯನೀಟಿಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಬೆ ।
ಳ್ಪಸದಳವಾದ ಶಾರದೆಯ ಮೆಯ್ಯೊಳಗಂ ತೆಗೆದಿಂಗಡಲ್ಗೆ ರಂ ॥
ಜಿಸುವ ಸಿತದ್ಯುತಿಪ್ರಸರಮಂ ಕವದೊಂದನೆವಾಡಿ ಬೊಮ್ಮನೊ ।
ಲ್ದಿಸಗಿದ ಶೈಲಮೋ ಎನಿಸಿ ಪಜ್ಜಳಿಸಿದುದು ತಾರಭೂಧರಂ ॥

ವಾವಿನ ವುರ

ಅಳಿಕುಳವಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿರಾಜಿ ಪಸುವಿಗಡಿ ಪಚ್ಚೆ ಪಲ್ಲವಾ ।
ವಳಿ ಪವಳಂಗಳೊಬ್ಬುಳಿ ಮಱಲ್ತೆಳವುಲ್ಲಿಗೆಯಚ್ಚವೊಗ್ಗಿ ಪ ॥
ಜ್ಜಳಿಸುವ ಮುತ್ತು ಕೆಂಬೊಗರನಾಲ್ದಿ ಸಳಂ ಪೊಸರನ್ನಹೂಗೆ ಮಂ
ಜುಳತಗಪಂಜರತ್ನಗೃಹವಾದುದು ಕೋವನೃಪಂಗೆ ವಾವುರಂ ॥

ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ

ಕುಂದುವ ವೊಲ್ಲೆಯ ವುಗುಳಂ । ಕುಂದದ ವುಗುಳೆಂದು ನುಡಿವುದನುಚಿತವಿ
ಳೆಯೊಳ್ ।
ಕುಂದದ ಚೆಂದದ ದಶನಂ । ಕುಂದದ ವುಗುಳಲ್ತೆ ತನ್ಮೃದುಸ್ಮಿತಲತೆಯಾ ॥

ಚಂದ್ರ

ವಿಸುಗುತ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ತಳಿರಂತಿರೆ ತಾರಗೆ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ರಂ ।
ಜಿಸೆ ಪೊಸವಬ್ಬದಕೆಳಿಗಿದಾಱಿಡಿಯುಂತಿರೆ ತಾರಕಾಲ್ವವೆಂ ॥
ಬಸದೃಶಪೃಕ್ಷದೊಳ್ ಪವಳವರ್ಣ್ಣಮನಾಬ್ಧಿನಿವರ್ಣ್ಣದೆಂಬ ಪೆಂ ।
ಪಸದಳವಾಗೆ ತಾಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಾಣಿಸುತಿದುದು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ ॥

ಸೂಳೆ

ಕ್ಷಣರುಚಿ ಜಲಲಿಪಿ ವುಗಿಲೊ। ಡ್ಡಣೆಯ ನೆಟಿಲ್ ಕರಕವಿಂದ್ರಚಾಪಂ ಸಂಧ್ಯಾ।
ರುಣರುಚಿ ಚಿರವಾದೊಡವಿಗಾ । ಗಣಿಕಾಸಂಪ್ರೀತಿಯೊವ್ವೆ ಚಿರವಾದಪುದೇ ॥

ಭಕ್ತಿ

ಶರನಿಧಿ ಜಾನುದಘ್ನವುರಿವಗ್ಗಿ ಹಿವುಂ ಘನವೃತ್ಯು ತೊಟ್ಟಿ ಭೀ ।
ಕರಕರವೇಘವಹ್ನಿ ಕುಸುವುಂ ಗರಳಂ ಸುಧೆ ಕವರ್ಪಪಾಶವುಂ ॥
ಬುರುಹಗುಣಂ ಸರೋಜಭವದುಲಿಪಿ ವಾಲಿಪಿ ಕಾಯಜಂ ತೃಣಾಂ ।
ಕುರವಣೆವಾಡಿಸಿದ್ಧಿಯಣುವಪ್ಪುದು ಭಕ್ತಿರತಂಗೆ ಜೋಳಜೋಳ್ ॥

3. ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ

ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ ೯. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿ
ಂದೆ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ ಬಸವರಾಜವಿಜಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ
ವಿಕರ್ಣರಸಾಯನವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಂತೆ
ತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವನ 15ನೆಯ ಲೀಲೆಯಾದ ಶಬರಲೀಲೆ
ದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗ
ನೆ:--

ಂತೆ ಶುಂಕರಾಸ ತುಂಬಿಗೆಳಂಜರದಂತೆ ಪೆಂಪನಾ. |
ಂತೆ ಪಣೊಳ್ತಾಸೆಯ ಮಾಣಮುರದಂತೆ ಪಯೋಜದಂತೆ ಬೆ ||
ಿನಂತೆ ಸುಸಿಲಾಸೆಯ ಸಲ್ಲಿಕ ಸೋಟಪಂತೆ ಚಿ |
ಾದೀಕೃತಿ ಷಡಕ್ಷರಿಂದೇವಕೃತಂ ರಸಜ್ಞರಾ ||
ತಿ ನೆಗಡಿದು ನವೀನಮಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಭಾವಮಿಂ |
, ಜೇಗದು ರಂಸ್ಪಿತಿ ಸೂತ್ನಮಿದಲ್ತೆ ಸೂತನಃ ||
ಾಸಮುದು ಕಬ್ಬಮಪೂರ್ವಮಿದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಗರ್ ।
ಕೀರ್ತಿಸೆ ನಿಮಿಷಾ ವೆನಿಸುಭಗಸ್ಪಬಂಧಮುಂ ||

ಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಘಾವರ್ಕಿ, ವೃಷ
ನರು, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ. ರೇಣುಕ,
ಿ, ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶಾ
ನ್ತ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:--

ಳಸುರಾಸುರೇಂದ್ರಕರದ ನಿಪೀಳಭುವನೈಕವಲ್ಲಭ ಕರುಣಾಕರ ಪರ
ಪತಂಗಸಂಗತಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರಸಜನಪೂಜಿತೋಭಯ
ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇಸನಿರಚಿತಮಾದ ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸವಿಪುಳಪ್ರ

ಖದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಗಿಳಿ

ತನಿವಣ್ಣಂ ಮೆಸವಾಱೆ ನೋಡಿ ಒಲ್ದೆಂದೊಲ್ದಿಪ್ಪೆ ಪಕ್ಕಂಗಳಿಂ |
ದನಿದೋಱಿತೊಲವೆತ್ತು ಪಂಜುಪುಟನಿಂದಂ ಮೆಲ್ಪನಿಂ ಸೀಳ್ದು ಸೀ ||

ಯೆನೆ ಸೋವಾಱರಸಧಾರೆಯಂ ಸವಿದು ಚೀತ್ಕಾರಸ್ವನಂ ಪೊಣ್ಮೆ ತ |
ನ್ನಿನಿಯಳ್ಗಂ ಕರೆದಿತ್ತದಂ ತಣಿಪುಗುಂ ಕೀರಾಕಿ ಮಾಕಂದದೊಳ್ ||

ಕೊಳ

ಸ್ಫುರಿತಶಿಖೀಮುಖಮುತ್ಪಳ | ಸರಕ್ತಕಂಜಾತಯುತಮುಪಾತ್ತಕಬಂಧಂ |
ಶರಭಂಗಾನ್ವಿತಮಿರದನು | ಕರಿಸಿದುದಾಬನದ ತಿಳಿಗೊಳಂ ಕೊಳುಗುಳಮಂ |

ಜಿಂಕೆ

ನಡುಗುವ ಕಾಲ್ಗಳುಬ್ಬರಿಪ ಕಿಬ್ಬರಿಗಳ್ ಪೊಡೆವಳ್ಳಿ ಬಾಯ್ಗಳಿಂ |
ಕಡೆಗುಗುತಿಪ ದೂವೆ ಬಿದದೀಕ್ಷಿಪ ನೀಳ್ದಲಗಣ್ ಪೊವಬ್ದಿ ಸುಯ್ ||
ಬಿಡದಿರೆ ನೀಳ್ದ ಕೋಡಲುಗೆ ಬತ್ತಿದ ಬಾಯ್ವೆರಸಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಕೆ |
ಯ್ಗುಡೆ ಕಡುವೇಗದಿಂದೆ ಕೊಣಕಿಟ್ಟುದು ವನ್ಯಮೃಗೀಕದಂಬಕಂ ||

ಹಂದಿ

ಕುಸಿದ ಸಿರಂ ಕೆಲಕ್ಕೊಲೆದ ಬಲ್ಮುಸುಡುಬೀದ ಮೆಯ್ಯ ರೋಮವೂ |
ಪೆಸೆವ ಮನಂ ಮರಲ್ದ ಕಿವಿ ಮಿಳ್ಕಿರಿದಾಡುವ ಬಾಲಮುಱೆ ಪೊ ||
ಯ್ವುಸಿರೊಡನೆಳ್ದಿ ಬೆಕ್ಕ ಬಲಿವ ಗೋಣ್ ಕಿಡಿಪಾಲಿಪ ವಾಡೆ ತಳ್ತಗು |
ನಿಱಿಸಿ ಮಲೆದುಕಿಱ ಗಜಿಱಿಸಿ ಕರಂ ಪರಿತಂದುದು ಪಂದಿ ಕಾಯ್ವಿನಿಂ ||

ಶಿವಾಜುನರ ಯುದ್ಧ

ಪಿಡಿಯೆ ಕರಾಗ್ರಮುಂ ಬಿಡಿಸುತ್ರೌಂಕೆ ಬಿದಿಜುಱತೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆಗೆಯ್ಯೆ ಮೆ |
ಯ್ಗೊಡಪಿ ತೆರಳ್ದ ತವ್ವಳಿಸೆ ಸಿಲ್ಕದೆ ಲಂಘಿಪ ಸಂಚಿನಿಂದೆ ಪೊ ||
ಯ್ದೊಡೆ ಪೊಳೆವಾಪಿಱನಿಂದೆಱಗೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಬಾಹುಗಳಿಂದೆ ಕಂತವಂ |
ತೊಡರೆ ಕುನುಂಗಿ ಪೈಸರಿಪ ಬಿನ್ನಣವೊಪ್ಪೆ ಕಡಂಗಿ ಕಾದಿದರ್ ||

ನೀಚಕೆ

ಪಿರಿದಾಯಾಸದೆ ಗುಣಮುಂ | ದೊರೆಕೊಳಿಸಿದೊಡಂ ಖಲಂಗೆ ಗುಣಮುಂ ಪಶ್ಚಾ |
ತ್ಕರಿಸಿ ಗುಣಿಯುಂ ವಿಭೇದಿಪ | ಪರಿತೀಕ್ಷ್ಣಮುಖಂಗೆ ಸೂಚಿಯಂತಿರೆ ಸಹಜಂ ||

ರಂಗರಾಜ ಸು. 1660.

ಈತನು ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-

1704) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನ (1672) ತಂದೆ. ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಕವಿ ಕ್ಷ್ಮಾಪಾಲಕ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ-

ವ್ಯತನೋದ್ರಂಗರಾಚಾರ್ಯಃ ಕುದೃಷ್ಟಿಭೀಭಪರಾಂಕುಶಂ |
ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾದಿವಿಲಾಸಂ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಂ ||

"ಗುರುತತಿಗೆಱಿಗಿ ಬರೆವೆನು ಕನ್ನಡದಿಂದಂ"ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಯಸದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ. 1662

ಇವನ ಒಂದು (993) ಅಜಿತನಾಥಪುರಾಣದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಗಾಗಿ ಈತನು ಶಕ 1585 ಕೋಭಕೃದ್ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1662 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳ್ಕುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಂದಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕರವೇಗದೊಳತಿಚಿಂತಾ | ಭರದಿಂದೌಲಸ್ಯದಿಂದಹಂಕಾರದೊಳಂ |
ಬರೆದ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿರ|ಲಱಿದರ್ತಿದ್ದುಳ್ವದು ಕ್ಷಮಿಪುದೆನ್ನವಗುಣಮಂ ||

ಮುಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮ. ಸು. 1665

ಇವನು ಶೆಂಕದಸಂಹಿತೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ದೇಶಿಕನ ಕರುಣೆಯಿಂದೆಸೆವ ಸುಗಟೂರವಂಶದ ದೇವಯ

ರಾಜನ ಮಗ ತಮ್ಮಪ್ಪರಾಜ ; ಆವನ ಮಗ "ನಿಡುಜಡೆಯೊಳಿಗೆದು ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಗೈತಂದ ವಿಗಡತುರುಕರನಿಱಿದು ಕರ್ಣಾಟಕಾಧಿಪನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವನಿಂ ಗಂಡಪೆಂಡೆಯುವ ಚಿಕರಾಯ ಪದ್ಮ ಮೊದಲಾದ ವಿಖ್ಯಾತಬಿರುದುಗಳಾಂತು ಶಿವಕರುಣದಿಂದಲಂಧಕಗೆ ಕರ್ಣಿತ್ತ" ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮೇಂದ್ರ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಮಾಂಬಿಕೆ ; ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮಭೂಪಾಲ ; ಈತನು ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಕಪ್ಪವಾಂತನು, ಕರ್ಣಾಟಕಾ ಧಿಪತಿಯು ದ್ರೋಹಿಗಳ ಹರಿಸಿ ಪರಮಾಪ್ತನಾದನು, ಕನಕವೃಷಭವೀರಭದ್ರಧ್ವಜಗಳಂ ಪಡೆದನು ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೆಂಕಟಾಂಬೆ ; ಮಗ ಕವಿ ಮುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ.

ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತೀಶಕರಜಾತರೆಂದೂ ತಾನು ತ್ರಿವಿಧ ಕವೀಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಹೇಶ್ವರರೂ ಬುಧರೂ ಶೈವವರಕವಿಗಳೂ "ಎಲೆರಾಜನೇ ! ನಿನ್ನೊಳು ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಾಂಗಸಮರಸತೆ, ಗುರು ಲಿಂಗಜಂಗಮಭಜನೆ, ಶಬ್ದತರ್ಕವೇದಾಂತಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಧ್ರಸಂಸ್ಕೃತಕ ವಿತೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ನೀನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ 'ಶೈಶವಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್' ರಾಜೇಂದ್ರಚೋ ಳಚರಿತೆಯನ್ನೂ, 'ಮೊಳೆವಿಾಸೆಯೊಗೆನಂದು' ಕುವಾರಾಚ್ಯನೀಯವನ್ನೂ, 'ತುಂ ಬುಜವ್ವನದೆ' ಸ್ತೌಂದರೇಶಚರಿತೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದೆ. ಬಳಿಕ 'ಆಶುವಾಗಿ' ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನರೂಪದಿಂದ ನಂ.....ನ್ನೂ[1] 'ವಯೋವಿಶೇಷದೆ' ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೌಮುದೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ರಸಿಕಮನೋರಂಜನ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದೆ. ಶಿವದರ್ಪಣ ಎಂಬ ಮಹಾಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಬರಸಿದೆ. ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸು. ಕಾಳಿದಾಸನ ವಿಭಕ್ತಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವಿವರ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನ.....I ವ್ಯಾಸನ ವಿಸ್ತಾರ, ಹೊನ್ನನ ಸುವರ್ಣರೇಖೆ, ಮಾಯಿದೇವನ ವಿಚಿತ್ರ, ಮಾಘನ ಧ್ವನಿ, ಮಳೆಯರಾಜನ ಧಾರಾ ಶುದ್ಧಿ, ಮನಸಿಜನ ಆಲಂಕಾರ, ಇಷ್ಟೂ ಈಶನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕವಿಯ ತಾತನಾದ ಚಿಕ್ಕರಾಯ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮೇಂದ್ರನು 1632 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1665 ಆಗಬಹುದು.

---

1. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದೆ.

2 *Mysore II, 75*

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮ, ಭೀಮ, ಶಿವಭದ್ರ, ರುದ್ರ, ಮುಲ್ಲಣ, ಬಿಲ್ಲಣ, ಮಯೂರ, ಚಕೋರ, ಮಳೆಯರಾಜ, ಭೋಜ, ವಲ್ಮೀಕಭೂತಿ (ವಾಲ್ಮೀಕಿ), ಭವಭೂತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚಿಸಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನನಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಪು ಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಡ 7, ಸಂಧಿ 80, ಪದ್ಯ 4100 ಇವೆ. "ಆದಿಮಧ್ಯಾಂ ತವೆಲ್ಲಂ ನೋಡೆ ಶಂಕರನನೆಲ್ಲದನ್ಯವನೆಣಿಸದೀನಿಷ್ಕಳಂಕಶಂಕರಸಂಹಿತೆ" ಎಂದೂ "ಇದಱೊಳ್ ವರ್ಣನೀಯನಾಗೌರೀಶಸುತನಹ ಸ್ಕಂದಂ" ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರೋತ್ಪತ್ತಿ, ತಾರಕಾದಿವಧೆ, ದಕ್ಷಾಧ್ವರಧ್ವಂಸ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ, ವಿಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಹಿಮೆ ಸೋಮವಾರವ್ರತವೇ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳ ಮಹಿಮೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಕವಿವರರಿಂದ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು ಎಂಬವರಂತೆ ಅಲ್ಲ; ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆನು- ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ವೀರಭದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತೀಶಕರಜಾತರಾದ ಸುಗಟೂರ ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮೇಂದ್ರಪುತ್ರನಿ
ಮರ್ಡಿತಮ್ಮಗಂ ವೆಂಕಟಾಂಬೆಗೊಗೆದ ಸರಸಂ ತ್ರಿವಿಧಕವೀಶ್ವರನು ಪುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ
ನುರುಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರ ಕೃಪೆಯೊಳೊರೆದ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ

ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ಕಂದನವಿವಾಹ

ಪಿಡಿಯಿಂದ ಲಾಜೆಗಳ್ ಬಿಡದೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರ |
ಲ್ಕೊಡನೊಡನೆ ಮೌನಿಗಳ್ ಜಡೆ ಜಡಿದು ಸಡಿಲುತ್ತ |
ಲಡಿಗಳೊಳ್ ತೊಡರುತಿರೆ ಪಿಡಿದು ದಂಡಗಳಿತ್ತಿ ನಡುದೋತ್ರಮುಡಿ ಜಾಲಿಲು ||
ಎಡದ ಕೈಯಿಂದದಂ ಸಡಗರದೊಳಮರಿಸುತೆ |

ಮಡಿಸಿದೇಣಾಜಿನದೆ ಬಡಿದುಕೊಳುತಾಗಳಾ |
ಗಡಣ ಸಂತಸದಿಂದೆ ಮೃಡಸುತಗೆ ಹರಕೆಯಂ ಕೊಡುತೆ ಕುಣಿಕುಣಿದರೊಸೆದು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಅನಿತರೊಳೆ ರಾಗದೊಡಗೂಡಿ ಪಶ್ಚಿಮಶರಧಿ |
ಗಿನನಿಬಿದ ಭಾವಮದು ಜೆಲ್ವಾದುದೆಂತೆನಲ್
ಮನವೊಲಿದು ನಭಮೆಂಬ ಗರುಡಿಯೊಳ್ ಕೆಂಧೂಳನನುಗೊಳಿಸಿ ನಲವಿನಿಂದೆ ||
ಘನಸಾಧನೆಯ ಮಾಡಿದಾಬಟಿಲ್ಕೆಯ ಕಳೆಯ |
ಲನುವಿನಿಂದಂಬರವನುಟಿ'ದು ಮಜ್ಜನಗೈವೆ |
ನೆನುತೆ ಪೋದಂತಾದುದಾಸಮಯದೊಳ್ ತಪ್ಪಂ ಮುಸುಕಿತ್ತು ದಿಕ್ತಟಗಳಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರ

ಆಕಾಶವೆಂಬಾನೆಯುರಾವತಿಯೊಳಿದ್ದ |
ನೇಕಪಮನಂಡಲೆವುದೆಂದು ಮುನಿಸಂ ತಳೆಯು |
ತಾಕುಲಿಶಧರನದಱ ಮಸ್ತಕಂಬೊಯ್ಯೆ ಕೆದಱಿದ ಮುತ್ತುಗಳ ವೊತ್ತನ್ನೋ ||
ಆಕಾಶಕೇಶ ನಾಟ್ಯಮುಮನೆಸಗಲ್ಕೆ ಗಂ |
ಗಾಕಾಂತೆ ಶಿರದೊಳ್ ತುಳುಂಕೆ ಜಲಬಿಂದುಗಳ |
ನೇಕವಿಧದಿಂ ನೆಗೆದುವೆನೆ ತಾರಕಾಳಿ ಸೊಗಸಿದುದಾಗಸದೊಳಿಡಿದು ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕಳೆಯುಾಣ್ಮನಂ ಜಡೆಗಳೊಳಗಿಡುತ್ತಲ್ಲಿ ನಿ !
ಮಳಗಂಗೆಯುಂ ನಲಿದು ತಳೆಯುತುಂ ನಾಡೆ ಶೀ |
ತಳವಾದ ಗಿರಿವರಂಗಳೆಯನೆನಿಸಾತನ ಮಗಳಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಲುಂ ||
ಜಳದವ ನಿರಾಕರಿಪ ಗಳದಿಂದೆ ನಿಜಭಕ್ತ |
ಕುಳಕೀಪ್ಸಿತದ ವರಂಗಳನಿತ್ತು ಹರಿನೇತ್ರ |
ಜಳಜಪದನಾಗುತಲನಿಳಭುಕ್ಚಯಾಭರಣಗಳನಾಂತ ಶಿವನೆ ಶರಣು ||

ಇವನ ಯಕ್ಷಗಾನವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1670

ಈತನು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಗೆ[1] ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

1 Vol. I, 158.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--

ಶ್ರೀಮತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಿರಂಜನಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪರಾದ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು ; ಅವರ ನಿಜದಲ್ಲಿವಿನಾಚರಣೆಯನುಭವಿಯೆ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನು ; ಅವರ ನಿಜದಲ್ಲಿವಿನಾಚರಣೆಯನುಭವಿಯೆ ಹರತಾಳ ಚೆನ್ನಂಜಿದೇವರು ; ಅವರನುಭವದ ಅಖಂಡತೇಜೋವಿಗ್ರಹವೆ ಎಳಮಲೆಯ ಗುರು ಶಾಂತದೇವರು ; ಅವರ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯದ ಸಮರಸಾನಂದಾನುಭಾವಿಯೆ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು; ಅವರಂಗಲಿಂಗದನುಭಾವದೊಚರಣೆಯ ನಿಜದ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ವಿಡಿದು ಸ್ವಲೀಲಾನಂದದಲ್ಲಾಚರಿಸಿದವರೇ ಸಂಪಾದನೆಯ ಬೋಳಬಸವದೇವರು ; ಅವರ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಸಮರಸದಲ್ಲಿಹಿನ ಪ್ರಸಾದಪರಿಪೂರಿತಹೃದಯರಾದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಲಿಂಗಾಂಗಪ್ರಣವಸಂಯೋಗವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗಭೀರಗಭೀರೀಕೃತವಾಗಿದರ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನು ಕರ್ನಾಟಭಾಷೆಯಿಂದ ಟೀಕಿಸಿದರು.

ಈ ಪರಂಪರೆಯಪ್ರಕಾರ ಕವಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಿಂದ (ಸು. 1470) 7ನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1670 ಆಗಬಹುದು. 1698 ರಲ್ಲಿ ಶತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನೂ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು 7ನೆಯವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕ. 1672

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. "ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯವೇ ರೂಪುವೆತ್ತು ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚಾರ್ಯವಿರಕ್ತನಮ್ಮಶ್ರೀವಾಯುದೇವರೆಂಬ ಸದ್ಗುರುಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಹಾನುಭಾವವಾಕ್ಯಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದಾವೃತವುಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾದ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನ ಗುರು ವಿರಕ್ತನಮ ಶ್ರೀವಾಯುದೇವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1594 ಪರೀಧಾವಿಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1672 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ;ಇದರಲ್ಲಿ 81 ಕಥೆಗಳೂ 618ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಬುಂಡೇಶನೆಂಬ ಶಿವಕವೀಶ್ವರನು ಪೆಳಿದ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲ ಸೂಚನೆಯಾಗಿರ್ದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬರೆದು ಸಂಗ್ರಹಿಸು ಎಂದು ವಿರಕ್ತನಮ್ಮುಶ್ಯಿವಾಲಯದೇವರು ನಿರೂಪಿಸೆ "ಆವರ ನಿರೂಪವಿಡಿದು...ಲಕ್ಷ್ಣಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪೇಟಿಲ್ಪಟ್ಟ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಾಂತ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ, ಸೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯ, ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ, ವೀರಶೈವಸುಧಾರ್ಣವ, ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮ್ಮಾಲೆ, ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಗಿರಿಜೆಯಕಲ್ಯಾಣ, ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ, ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ನನ್ನಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ, ಬಸವಚಾರಿತ್ರ, ಸಿಂಗಿರಾಜನ ಕೃತಿ, ಸಮಸ್ತಸಾಂಗತ್ಯಚಾರಿತ್ರಕಥೆಗಳಿಗೆ ಮೂತ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿಪ್ಪ ಬಸವಾದಿಪುರಾತನರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮೊದಲಾದ ವಚನಾಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ಪೇಟ್ಟುತ್ತಿರ್ದ ಕಥೆಗಳಂ ನೋಡಿ ಪುರಾತನರ ವಚನದ ಮೇಲ್ಪಂತಿವಿಡಿದು ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆನು" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಯದ್ಯಪಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾದ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವ್ನ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಣದು ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳ ಚರಿತೆವನ್ನು ಬರೆವಾಗ ಹಲವು ಕಡೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ. 1672–1704

ಈತನು ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ, ಗೀತಗೋಪಾಲ, ಭಾಗವತ, ಶೇಷಧರ್ಮ, ಭಾರತ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮೈಸೂರು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ದೊರೆ; 1672 ರಿಂದ 1704 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದನು. ಇವನ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ತಾಯಿ

ಅವ್ಯಾಹಾಂಬೆ. ಇವನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಸ್ವತಃ ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಇವನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯ, ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ, ಶೃಂಗಾರವನ್ನ, ಹೊನ್ನೆವ್ಮ, ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದ, ತಿಮ್ಮಕವಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಚಿದಾನಂದಕವಿ, ಮಲ್ಲರಸ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಉನ್ನತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಈತನ ಪರಾಕ್ರಮಸೂಚಕವಾದ ಈ ಯಂಶಗಳು ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ—

ಉತ್ತರದೇಶದೊಳುದ್ವೃತ್ತಚರಿತ್ರನೆನಿಸಿ ಡಿಳ್ಳಿಯನಾಡನನಿತುಮಂ ಜಳ್ಳಿಗೆಯ್ದು ವಿಜಯಾಪುರದರಸಂ ಜಯಿಸಿ ಅವರ ನಾಡುಬೀಡುಗಳಂ ಕೊಂಡು ಗೋಲಕೊಂಡೆಯವನಂ ಬಂಡುಗೆಯ್ದು ಕನ್ನಡನಾಡಂ ಪೊಕ್ಕ ಶಿವಾಜಿಯಂ ಆಜಿರಂಗದೊಳೋಜೆಗೆಡಿಸಿ, ಅವನ ಸೇನಾನಿಗಳೊಳ್ ಜೈತಜಿಕಾಟಕರನಂ ಘೋಟಕಖುರಪುಟಂಗಳಿಂ ತೊತ್ತಟಿಮಾಡಿಸಿ, ಮತ್ತಮಾದಾದಜಿಕಾಕಡೆಯೆನಿಪನ ಆಣಲಂ ಕೊಯ್ದು ಆಪಂದಲೆಯಂ ನುಂದಿಯೊಳ್ ಮೆಱೆಯಿಸಿ, ಆರಭಸದಿಂ ಶಂಭೋಜಿಯಂ ಭಯಾರ್ಣವದೊಳ್ ಮುಟ್ಟಿಂಗಿಸಿ, ಅವಂಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದ ಎಕ್ಕೋಜಿಯ ಒನ್ಮವಂ ಸಾಕುಮಾಡಿ, ಅವನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನೆನಿಸುವ ಎಸವಂತರಾವುವ ನಾಸಾಚ್ಛೇದನಂಗೆಯ್ದು, ಮತ್ತಮಾಶಂಭೋಜಿಗೆ ಕಪ್ಪವಿತ್ತು ಪೆಂಪುಗೆಯ್ದ ಗೋಲಕೊಂಡೆವಿಜಯಾಪುರದವರಂ ಕೇಣಂಗೊಂಡು, ಅವರನಂಡಲೆವ್ರದಕೆಱ ಡಿಳ್ಳಿಯಾಳ್ವ ಮಹಾಪಾದುಶಾಹನೆನಿಸುವ ಆವರಂಗಶಾಹನಂ ಬರಿಸಿ ಅವನಿಂದವರಿವರ ದೇಶಕೋಶಂಗಳಂ ಕವದುಱ ಕೈಸೆಱಿಗೊಂಡು, ಮತ್ತಮಾ ಮರಾಟರಾಟೋಪಮುಂ ನಂಬಿ ಮುಂಬರಿದು ಪೊಣದಱ ಮೊಱಿಸ ತಿಗುಳ ಕೊಡೆಗ್ಗ ಮುಲೆಯಾಳನಾಡ ಮನ್ನೆಯರಂ ಬನ್ನಂಬಡಿಸಿ, ಈತೆಱಿದೊಳೆಣ್ದೆಸೆಯುಂ ಗೆಲ್ದು ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದಿಂದಿದಱಂ.

ಪೂವಱ ದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರಾ ವಿತ್ರಾಸಿತ ಚೇದಮಂಗಲೋಪಾಂತಕಾಂತಾರೋಪಗೊಢವ್ಯೂಢಸೇನಾಧಿಗುಪ್ತಪಾಂಡ್ಯಸೇನಾಧಿಪ ಸಂಗರಕಿರೀಟವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಶಿಬಿರ ಸರ್ವಸ್ವಹರಣಸಮಸಮಯಸವೂಕ್ರಾಂತ ಮುಳಲಿಪುರಮತಿಶ್ಲಾಲಿಯುಚೇದಿಪೆಂಗಲ, ಕೊಂಗುಧಾರಾಪುರಾದಿಪಾಂಡ್ಯನೃಪದುರ್ಗಮದುರ್ಗಸ್ತೋಮಂ ; ಗಂಭೀರೋದ್ಧತ ಪರಿಘಾವರಣಭೀಷಣಶತಘ್ನೀಶತಸಂಕುಲಮತ್ತಮಾವಳಿಸೇನಾವಳೀ ವಮಿತತಥಮಱ

ಪುರೀಪ್ರಸಭಾಕ್ರಮಣಶ್ರವಣನಿರ್ಜಿತೀಕೃತಕೆಂಗೇರಿವಾಮಲೂರುಬೀವುಹಳ್ಳಿಬೈರನೆತ್ತ
ಕುನ್ನತೂರ್ಮುಖ್ಯದುರ್ಗವರ್ಗನಿರಾಯಾಸಾಕ್ರಮಣನಿವೃತ್ತನಿಜಸೈನಿಕಸಮೂ
ಹಂ; ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರಾವಿತ್ರಾಸಿತಪ್ಲವಾಯಿತಪಾಂಡ್ಯಬಲಾನುಧಾವನಶ್ರಾಂ
ತನಿಜಬಲವಿಶ್ರಾಂತಿಸಾಥನೀಕೃತಜಲಧಿವೇಲಾತಮಾಲಾರಣ್ಯಂ; ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ವಿಜಯ
ಪ್ರಸಾಥನಭೇರೀರವಾಕರ್ಣನಸಂಭ್ರಾಂತದುದಾರ್ಯಹುಶಾನಖಾನಸನಾಧಕೆಳದಿನೃಪ
ಸಮುಪೀತಸರ್ವಸ್ವನಿವಾರ್ಪಿತಕೋಪಂ; ಉತ್ತರದಿಗ್ವಿಜಯಸಮಯಾಭಿಯಾತಕುತು
ಪಶಾಹವಾಹಿನೀವಿಮರ್ದನಕ್ಷಣಾಕಾಂತಕಂದಿಕೆರೆಬಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ
ಸಾರತವಳ್ಳಿತುಱುಗೆಱೆಪ್ರಮುಖದುರ್ಗಪ್ರಾಕಾರವಾರಂ; ಜಡಕನದುರ್ಗಹರಾದ್ಗ್ರ
ಹಣವೇಳಾನಿಖಾತಸುರಂಗಮುಖಾನಲೋತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಗಂಡೋಪಲಪಾತನಿಧೂತಬಿಜ್ಜಿನರ
ಮದ್ದಗಿರಿಚೆನ್ನರಾಯದುರ್ಗವೀರಣದುರ್ಗಾದ್ಯಸಂಖ್ಯದುರ್ಗವರ್ಗಾಕ್ರಮಣಾವಸರಾ
ವನತಸಾಮಂತನೃಪಾಲಮೌಳಿಮಣಿಘೃಣಿನೀರಾಜಿತಪದರಾಜೀವಂ, ಸಾಹಜಿಮುಖವ
ರಾಟನೃಪರಾಜಧಾನೀಕೃತಾಭಂಗುರಬೆಂಗಳೂರ್ಹರಣನಿಷ್ಪ್ರಾಣಿತ ಶಂಭುಜಿಸಾಹಜಿ
ಸಂತಜಿಪರ್ಜಪ್ರಮುಖಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನೃಪಾಲಚಾಲಂ; ಶ್ರೀಮದಪ್ರತಿಮವೀರನರಪತಿ
ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಂ.

ರಸಿಕಜನೆಕರ್ಣರಸಾಯನೀಕೃತಸಂಗೀತವಿಸ್ತರಂ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾ
ನಿಕಷಪ್ರಸ್ತರಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡರ
ಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಂಟೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಮೇಲುಗೋಟೆ
ಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಕದೇವ
ರಾಜವಿಜಯ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ, ಚಿಕದೇವರಾಜಯಶೋಭೂಷಣ,
ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಪ್ರಭಾವ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ.

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ
ಕವಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿದ 30 ಬಿನ್ನಪಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶಿ
ಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತದ ಸಾರವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ
ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಪ್ರಜೆಗಳ್ಗೆ ಪರಗತಿಯುಂ ಸಂಸಾರಾದಿಸವೇಱಿಪ್ಪುದೆಂದಾದಯುಂ

ಮಾಂ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯೇಪಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ |
ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತೇಪಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ ||

ಎಂದು ಗೀತೆಯೊಳ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ತಾನೇ ನಿರೂಪಿಸಿದತೆಱಸೊಳ್ ಪಿಂತಣ್ಗೆನಿತಾನುಂ ಪಾಪಿಗಳಾದೊಡಂ ಆವಜಾತಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದೊಡವಿಮಾಗಳುಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂ ತನ್ನೊಳ್ ಭಕ್ತಿಗೆಯ್ದು ನಂಬಿದವಗೇ ಮುಕ್ತಿ ತಪ್ಪದೆಂದೆಣಿಸಿ ಆಕ್ಕರಮನಱಿಯದೊಕ್ಕಲಿಗರ್ಗಂ ಪೆಣ್ಗಿಳ್ಗಂ ಸಕ್ಕದದಿಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಮುಪ್ಪುದರಿದು ಎಂದು ಎಲ್ಲರುಮಱಿವಂತೆ ಕನ್ನಡವಲತಿನೊಳಂ ಪೆಲ್ನುಡಿಗಳಿಂದೆ ಅಖಿಲತತ್ವಾರ್ಥಂಗಳಂ ಸಂಗತಿಗೊಳಿಸಿ ತಾಂ ತನ್ನ ಕುಲದೇವತೆಯಪ್ಪ ಬೂದವಗಿರಿನಾರಾಯಣನಡಿದಾವರೆಗಳ್ಗೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ವ ನೆವದೊಳ್ ಮೂವತ್ತು ಬಿನ್ನಪಂಗಳಂ ಪವಣ್ಗೆಯ್ದಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಆಮೇಲೆ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕವಿಯ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಿನ್ನಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವಿದೆ; ಉಳಿದಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗದ್ಯವು ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

1 ಚಿಕದೇವರಾಜ

ಆನಂದೈಕರಸಂ ಸಮಸ್ತಜಗದಾನಂದಂಗೆ ಚಕ್ರಾಯುಧಂ |
ಸೇನಾಚಕ್ರವಿಮರ್ದಿತಾಹಿತಮಹೀಚಕ್ರಂಗೆ ವೈಕುಂಠನ ||
ನ್ಯೂನೋಪಾಯವಿಕುಂಠಿತಾರಿಧರಣೀಭೃದ್ದುರ್ಗವರ್ಗಂಗೆ ಲ |
ಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೀವನಕ್ಕೆ ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಂಗೆ ಸಾವಮ್ರಾಜ್ಯನುಂ |
ಒಂದುದೆಸೆಯೊಳ್ ತುರುಕರೊಂದುಕಡೆಯೊಳ್ ವೈಱಿಸ |
ರೊಂದೆಸೆಯೊಳಾರೆಯರ ಬಿಂದಮುಳವಿಂ ಬೇ ||
ಆಗೊಂದುಬಟಿಯೊಳ್ ತ್ರಿಗುಳರೊಂದಿರವಿನೊಳ್ ಕ್ಕೊಡಗ |
ರೊಂದುಕೆಲದೊಳ್ ಮಲೆವರೊಂದುನೆರೆದೆಲ್ಲರ್ ||
ಸಂದಣಿಸಿ ಕಾಳೆಗಕೆ ಮುಂದುವರಿವನ್ನಮದ |
ಟಿಂದವರ ತಟ್ಟುಗಳ ಪಂದಲೆಗಳಂ ದಿ |
ಗ್ಭ್ರಮದಬಲಿಯಿತ್ತು ನಲವಿಂದೆ ಚಿಕದೇವನೃಪ |

ನಂದಮಿಗೆ ಪೆಜರ್ಪಸಮನೊಂದಿ ಸೊಗವಾಟ್ಟಿಂ ||

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ

ಸಕಲಲೋಕನಿಯಾಮಕಾ ! ನೀನೀಗಂಸಾರದೊಳ್ಗೋರೊವರ್ಗಂಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇ ಕಾದಿಸುಖಮುಂ ಓರೊವರ್ಗಂಗೆ ಶಿರಶ್ಛೇದನಾದಿದುಃಖಮುನೆಸಗುವ್ರುದಱಿಂ ವಿಷಮು ನೆಂದುಂ, ಕರ್ಮಾನುಗುಣಮಾದ ಫಲಮನೀವ್ರುದಱಿಂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರತಂತ್ರನೆಂದುಂ, ಪಾಪಿಗಳ್ ಪಡುವ ದುಃಖಮುಂ ಪರಿಹರಿಸವೆ ನೋಡುತಿಪ್ಪ್ರದಱಿಂ ನಿರ್ದಯನೆಂದುಂ ಸ್ವಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗಳ್ಗೆ ತೋಱ್ಪಂ. ಇದಱಿ ನೆಲೆಯಂ ವಿಚಾರಿಸೆ ನೀನಾಳ್ದನಾದುದಱಿಂ ನಿನ್ನಾಳ್ಗಳೆನಿಪ ಜೀವರನಿಬರೊಳಂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದೆಲ್ಲರುಂ ನಿನ್ನ ಮನಂಬರ್ಪಂತೆ ಊರ್ಧ್ವಗಮನೆಸಗಿ ಬದುರ್ಕಂಕವೇಟ್ಟಿಪ್ಪದೆಂದೆಣಿಸಿ ಇಂತಿಂತುನಡೆವಗೆ ಮೋಕ್ಷಮೆಂದುಂ ಇಂತಿಂತು ನಡೆವಗೆ ಇಹಪರಸೌಖ್ಯಮೆಂದುಂ ವಿಧಿವಿಧಿಸಿ ಅನುಮತಿಯೊಳಾರಾವತೆಱದೊಳ್ ನಡೆವರ್ ಅವರವಗೆ ಅನುಮತಿಮಾಡಿದ ಫಲಮುಂ ತಪ್ಪದೆ ಕುಡುವುದಱಿಂ ನೀಂ ಸರ್ವಸಮುಂ, ನಿನಗೊರ್ವರೊಳಂ ನೈಷ್ಯನ್ಯಮಿಲ್ಲ. ಇಂತು ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣಮಾಗಿ ಫಲಂಗಳನಿತ್ತುಂ ನೀಂ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲನೆ ಪರತಂತ್ರನಲ್ತು. ಪಾಪಿಗಳ್ಗೆ ಪಾಪಾನುಗುಣವಾದ ದುಃಖಮನೀಯುತುಂ ಅಜಾಮಿಳಂ ಮೊದಲಾದ ಓರೊವರ್ರೊಳ್ ವಿಧಿವಿಹಿತ ದಯೆಗೆಯ್ದುದಱಿಂ ಪರಮದಯಾಳುವೆನಿಸುವೈ.

2. ಭಾಗವತ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಗವತಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಟೀಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಸೂಕ್ತಿವಿಲಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು.

3. ಭಾರತ

ಉತ್ತರಪರ್ವಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಎಂದರೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

4. ಶೇಷಧರ್ಮ

ಇದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ.

5. ಗೀತಗೋಪಾಲ

ಇದು ಜಯದೇವನ ಗೀತಗೋವಿಂದದಹಾಗೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗ, ಉತ್ತರಭಾಗ ಎಂದು ಎರಡುಭಾಗಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ 7 ಖಂಡಗಳೂ ಪ್ರತಿಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ

7 ಪದಗಳೂ ಅಥವಾ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಖಂ ಡಕ್ಕೂ ಕವಿ ಸಪ್ತಪದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬಂದೊಂದು ಸಪ್ತಪದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯದ ಸಾರಾಂಶವು ಆಯಾಸಪ್ತಪದಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಹರಿಸಂಕೀರ್ತನವೊಂದೇ | ಪರಗತಿಗನುಕೂಲಮೆಂದು ನಿರವಿಸಿ ನೆಗಳ್ದಿಂ ||
ಫಾಲಂ ಬಯಸಿದ ರೋಗಿಗೆ | ಫಾಲಿಂದೌಷಧವನೀವ ವೈದ್ಯನತೆಱದಿಂ |
ದೀಲೋಗರೊಲ್ವ ಗೀತದ | ಮೂಲದೊಳೇ ಮುಕ್ತಿಗಕ್ಕಿಯ ಮೊಗದೋಱಿಸಿದಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ "ಎರಡುಂಭಾಗದೊಳ್ ಶ್ರೀವನಾ ೞರಾಯಣನ ಗುಣಾನುಭವವಾದ ನಿತ್ಯಫಲವುಂ ಅವನಡಿದಾವರೆಯೊಳ್ ನಂಬುಗೆಯೆಂಬ ತದುಪಾಯವುಮುಂ" ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭಾಗವು ಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಕೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊರೆವುದರಿಂದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿ

ಚದುರಂ ಚಾಗಿಯಲಂಪುಗಾಱನೆಱೆಯುಂ ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯಕೋ |
ವಿದನುತ್ಸಾಹಿ ವಿವೇಕಶಾಲಿ ನಯಶೀಲಂ ನೇಮಗಾಱಿಂ ಕಲಾ ||
ವಿದನೊಳ್ಪಾತುಗನೋಜೆಗಾಱಿನುಚಿತಜ್ಞಂ ಭಾವುಕಂ ಭಾಮಿನೀ |
ಹೃದಯಗ್ರಾಹಿ ದಯಾಪಯೋಧಿ ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಂ ಮಹೀಚಂದ್ರಮಂ ||

ರಾಗ ಖಾಬಿ, ರೂಪಕತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ || ನಂಬು ನಂಬು ನಂಬು ನೆಱೆ ನಂಬು |
ನಂಬು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪದಾಂಬುಜಂಗಳ | ಹಂಬಲಿಸದಿರು ಹಲವನು ||
ಕರಣದೋಷಂಗಳ ಕಳೆವನು | ಕಲ್ಮಷವನೆಲ್ಲ ತೊಳೆವನು |

ಪಿರಿಯರ ಸಂಗತಿಗೆಱಿವನು । ಪೆತ್ತ್ತನೆಂದೇಱಿಗೆದಳಿವನು ॥ 1 ॥
ಪಿಂತಣ ತಪ್ಪ ಮಱುವನು ಬೇಡಿದುದನೆಲ್ಲ ಕಱುವನು ।
ಆಂತರಂಗದೊಳು ಮೆಱಿವನು । ಆನಂದರಸವನೆಱಿವನು ॥ 2 ॥
ಕಮಱದ ಬೀರ ಕಡಿವನು । ಕಾಲನ ಬಾಯ ಒಡಿವನು ।
ನಿರ್ಮಲಮತಿಯ ಕೊಡುವನು । ನೆವವಿಲ್ಲದಕ್ಕಱಿವಡುವನು ॥ 3 ॥
ಪುರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಪೊರೆವನು । ಪೊಸಪೊಸಬೇಟದಿ ಬೆರೆವನು ।
ಎರೆಹೊರೆಯಿಲ್ಲದಿರುವನು । ಎಱಿದ ದಾರಿಗೆ ಬರುವನು ॥ 4 ॥
ಚಿಕದೇವರಾಯನ ದೇವನು । ಸೇವಕಜನರ ಜೀವನು
ಸಕಲವಿಧದೊಳು ಕಾವನು । ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನೀವನು ॥ 5 ॥

ತಿರುಮಲಾರ್ಯ. 1645-1706

ಈತನು ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ, ಜಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ, ಚಿಕದೇವರಾಜಶತಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗೀತಗೋಪಾಲ, ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಈತನೇ ರಚಿಸಿದುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಚಿಕದೇವರಾಜಶತಕವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರದವನು; ಇವನ ತಂದೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ (1659-1672) ಪೌರಾಣಿಕನಾದ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನು, ತಾಯಿ ಸಿಂಗವ್ವನು. ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 1645 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು, 1706 ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೊಡನೆ ಬೆಳೆದು ಮಿತ್ರನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಆ ದೊರೆಯ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು; ಕೆಲವು ಕಾಲ, ಮಧುರೆಯ ನಾಯ್ಕನ ಹೆಂಡತಿ ಮಂಗಮ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಇವನಿಗೆ ತಿರುಮಲಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. "ಅವನೊಲ್ಮೆ ಪುವಾಕೃತಿವೆತ್ತುವೊಲೆಸೆವ ಸುಕೃತಿ

ತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಶುಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ತಮ್ಮನಾದ ಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದದಲ್ಲಿ ಈತನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಫಣಿಪತಿಭಾಷ್ಯದಾಗರುಡಿಯೊಳ್ ಪದಚಾರಿಗೆರೂಢಿಗೆಯ್ದುಣಂ ।
ಕಣಚರಣೋಕ್ತಿಜೈಮಿನಿಯವಾಣಿಗಳಿಂ ವಿಗೆ ತಾಳ್ದಿಜಾಣ್ಮೆಯಂ ॥
ಪ್ರಣುತಿಸೆ ಭಾವುಕರ್ ತಿರುಮಲಾರ್ಯಸರಸ್ವತಿ ಸಾಚಿಕ್ಯ ಚಿತ್ತಮುಂ ।
ತಣಿಯದೆ ರಂಗನಾಥನೊಳೆ ನತಿಕ್ಯಸುಗುಂ ಶ್ರುತಿಮೌಳಿರಂಗದೊಳ್ ॥
ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರೌಢತ್ವಮುಂ ಪೆಕಱಳಿಕೆ ಕವಿವರರ್ ಕಬ್ಬದೊಳ್ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್ ಮೇಣ್ ।
ಕರವಿನಾಸಾಹಿತ್ಯದೊಳ್ ಬಿತ್ತರಿಪೊಡೆ ರಸಮುಂ ತಿಮ್ಮಲಾರ್ಯಗೆ ಸಲ್ಗುಂ ॥
ತಪಸ್ಸೆಮ್ಮೋತಂಗಳೇನಾಡವೆ ವಿಭುಮಣಿಯೊಳ್ ನ್ಯೈದಿಲೊಳ್ ವಾತ್ಸವಂ ತಾಂ ।
ಕರಗಿಪ್ಪಂ ಬಿಜ್ಜುಕ್ಯವಂ ಜಂದಿವನೆ ಉಟ್ಟಿದವಗೇಂತೊಸಗ್ಗುಳಂ ಮಲಗ್ಗುಳಂ ॥

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲರು ಪಂಡಿತರು ಇವರುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ—

ಚಿಕದೇವರಾಜರಸಂ ಕೋವಿದಶಿಖಾಮಣಿಯೆನಿಸಿದಂ ; ತಿರುಮಲಾರ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನೆನಿಸಿದಂ ; ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಂ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾರತಿಯೆನಿಸಿದಂ ; ಷಡಕ್ಷರಿ ಕವಿಶೇಖರನೆನಿಸಿದಂ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತ್ರಿಪದಿಗಳೂ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 6 ಆಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನವರೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಸುಳಿದು ಕುರುಳ್ಗಳೊಳ್ ತೊಳಗಿ ನುಣ್ಬಾಣಿಯೊಳ್ ಕುಡಿಗೊಂಡು ಪುಬ್ಬಿನೊಳ್ |
ಪೊಳೆದೆಸಳ್ಗಣ್ಗಳೊಳ್ ಮುಗುಳ್ದು ಮೆಲ್ನಗೆಯೊಳ್ ಪೂಗರೇಳಿ ಗಲ್ಲದೊಳ್ ||
ಬಳೆದು ಕುಚಂಗಳೊಳ್ ನವೆದು ನಲ್ನಡುವೊಳ್ ಕಡುರಯ್ಯಮಾಗಿ ಕ |
ಣ್ಗೊಳಿಪುದು ನಲ್ಲಳಾಕೃತಿಯುವಿಾಕೃತಿಯುಂ ಪವಣೊಂದಿದಂದದಿಂ ||
ಕಂದಂ ಕವಿಕೋಕಿಲನೂ | ಕಂದಂ ಕೋಮಳವಿಕಾಸಿಕೃತಿಕಲ್ಪಲತಾ |
ಕಂದಂ ವಿಸ್ಮಯರಸದು | ಕ್ಕಂದಂ ಚಿಕದೇವರಾಯಚಂದನ ಚಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸುದರ್ಶನ, ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಸೂರಿಗಳು, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳುಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಸತ್ಕವಿಸ್ತುತಿ ದುಷ್ಕವಿನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಯದುಗಿರಿಶಿಖರಾಭರಣಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಚರಣಪರಿಚರಣಪರಾಯಣ ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣ ಸಕಲಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಬಿರುದೆಂಸೆಂಬರಗಂಡ ಲೋಕೈಕವೀರ ಭೂರಿತುರುಷ್ಕಶುಷ್ಕವನದಾವಾನಲ ಮರಾಟರುೂಟವೇಘಚ್ಛಟಾವಿಘಟನನಿರಾಘಾಟ ಪ್ರಳಯಕಾಲಜಂಝೂನಿಲ ಪಾಂಡ್ಯಮಂಡಲಾಖಿಪವೇತಂಡವಿಲುಂತನಕಂಠೀರವ ಮಲೆಪ ನೃಪಮದಮರ್ದನ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪನಪ್ರತಿವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಪರಿಪಾಲಿತ ಶ್ರೀತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಮೈಸೂರುಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆವವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ; ಬಂಧವೂ ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕವಿಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಕಡುಸಿಂ ಕೂರಾನೆ ಕಾಲಿಕ್ಕಿಚ್ಚಡವಿಬಱಿಸಿಡಿಲ್ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚೆಂಬಿವೆಲ್ಲಂ |
ಪಡೆಗುಂ ನೋಟ್ಪಿಗೇ ಮೇಣ್ಬುಬ್ಬೆಗದೊದವನವೇ ಮತ್ತಮೊಳ್ಳಬ್ಬದೊಳ್ ಬಂ ||
ದೊಡನೊಳ್ಪಂ ಪೆತ್ತುಮಾಲಿಕ್ಕಂ ಸಹೃದಯಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಮಂ ನಾಡೆಯೆಂತಾ|
ದೊಡಮಳ್ಕೇಂ ಕಬ್ಬಿಗರ್ ತಾಮಘಟಿತಘಟನಾನೂತನಬ್ರಹ್ಮರಲ್ತೇ ||

ಚಂದ್ರ

ಇದು ಕರ್ಣ್ಣಾಪುರುಷೋತ್ತಮಂಗಿದು ವತಂಸಂ ವ್ಯೋಮಕೇಶಂಗೆ ತಾ ।
ನಿದು ಜೀವಾತು ಮನೋಭವಂಗಿದು ನಟಾಚಾರ್ಯಂ ಸಮುದ್ಯೋಮಿಗ ॥
ಳ್ಗಿದೆಯಾಪ್ಯಾಯನವಾಸಮಸ್ತಸುರಬೃಂದಕ್ಕೆಂಬಿನಂ ಕೀರ್ತಿಸಂ ।
ಪದಮುಂ ಪೆತ್ತೆಸೆದಿರ್ಪ ವಿಾಯುತಖಿಲಗ್ಗಾರ್ಹಾನಂದಮುಂ ಚಂದ್ರಮುಂ ॥
ವಿಗೆ ಪರಿವಚ್ಚ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಜೊನ್ನದ ಬಲ್ಸರಿ ಹೇಮಗರ್ಭನೊ ।
ಲ್ದುಗಿಸುವ ಪಾದ್ಯದೋಜೆಯನೊಡಂಬಡೆ ತಾರೆಗಳಚ್ಚಿರ್ಪ ಪೊಳ್ಕರ ॥
ಲ್ವೊಗರಿಡಿದೊಪ್ಪೆ ಚಂದ್ರನೆಸೆದತ್ತುದಯಾವನಿಭೃತ್ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ।
ನೆಗಪಿದ ಪಾದದುಂಗುಟದ ಬಟ್ಟು ಗುರೆಂಬಿನಮುಂಬರಾಗ್ರದೊಳ್ ॥

ಸಂಜೆಗೆಂಪು

ಅಗಸಮೆಂಬಶೋಕೆ ತಳಿರಾಂತುದೊ ಕೆಂಗುಡಿ ತಳ್ತುದೋ ನಭ ।
ಸ್ಸಾಗರದೊಳ್ ವಿಹಾಯಸರಮಾಪತಿ ಪೊನ್ನುಡೆಯುಟ್ಟನೋ ವಿಯ ॥
ನ್ನಾಗಮದಭ್ರಗೈರಿಕರಜಂಗಳೊಳಟ್ಟಿದೊ ತಾನಿದೆಂಬಿನಂ ।
ಬೈಗಿನ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಬಳೆದತ್ತೊಡನೊಂದಿ ಮನೋಜನೋಜದೊಳ್ ॥

ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ

ಬಿನಯದ ಬಿತ್ತು ಬಿನ್ನಣದ ಪೆಮ್ಮೋಳಿ ಬಿಜ್ಜೆಯ ಬೀರ್ ವಿವೇಕದೊ ।
ಳ್ಗೊನರನುಗೆಯ್ತುದೊತ್ತರದ ಬಾಂಗುಡಿ ನಲ್ಮೆಯ ಮೆಲ್ದಳಿರ್ ಜನಾ ॥
ನುನಯದ ಮೊಗ್ಗು ನನ್ನಿಯಲರಾಪಿನ ಕಾಯನುವಾತುವಣ್ಣ ಬಿ ।
ಣ್ಗೊನೆಯೆನೆ ದೊಡ್ಡದೇವನೆಸೆದಂ ಗುಣಸಾಂದ್ರನುಪೇಂದ್ರವೈಭವಂ ॥

2 ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 5 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಕಡುನೇಹದ ಮೂಜಗಮುಂ | ಪೊಡೆಯೆಡೆಯೋಳ್ ಪೊತ್ತು ಪೊರೆವ ಪೊಸಬಗೆಯೆ
ಚೆಂಯೂ |
ತಡೆದೆಮ್ಮನೇಕುಪೇಕ್ಷಿಪೆ | ಕುಡು ಕೊಪರ ಕೊಪಕ್ ನಿನ್ನ ಚೆನ್ನಡಿಯೊಲವಂ ||
ನಿಟ್ಟಿಸದಿತೆ ನೀಂ ದಯೆಯಿಂ | ಪುಟ್ಟಿದು ಜಗಮೆಂತುಟೋ ಬ್ಗೆವೆತ್ತಪುದದಱಿಂ |
ಕಟ್ಟಱಿಕದಿಂದಮೆಮ್ಮಂ | ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಕಾಪಿಟ್ಟು ಮೆ ಚ್ಚುವುದೊಡೆತನದಧಟಂ ||

ವಿಜಯನಗರದ ಚರಿತ್ರೆ

ಆತ್ತಲುತ್ತರದೇಶದೊಳ್ ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದೊಳ್ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯನಾಳ್ದ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬರಾಯರ ಅನಂತರದೊಳರಸುಗೆಯ್ದ ತುಳುವಕುಳದೀಶ್ವರನರಸವೀರನರಸಿಂಗಕೃಷ್ಣಚ್ಯುತರೆಂಬ ರಾಯರೈವರ ತಱುವಾಯಿಂ ಮುದನೊಳಿಳೆಯಂ ಪೊರೆದ ಸದಾಶಿವರಾಯುಂಗೆ ಸೇನಾನಿಯೆನಿಸಿದ ಆಂಧ್ರಕುಲದ ರಾಮರಾಜಂ ನಿಜರಾಜಂಗೆ ದ್ರವಿಡಾಂಧ್ರಕರ್ಣಾಟಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮುಂ ಸಾರ್ದಿ ಪತಿಕಾರ್ಯದೊಳಪಿಕ್ಷಪಸ್ಪ್ರಾಣನೆನಿಸಿ ಒಮ್ಮೇಯುತ್ತರದಿಗ್ವಿಜಯದೊಳುದ್ವೃತ್ತಯವನಸೇನಾಚಕ್ರವುನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿ ಯಶಶ್ಶೇಷನಪ್ಪಿನಂ, ಅವನನುಜಂ ಎಱೆವಿನ್ಮರಾಜಂ ಅಂದಿನಾಜಿಯೊಳಟಿ್ದು ಟಿದರನೊಡಗೊಂಡು ಊಗೇ ನಡೆತಂಬಾಳ್ದನ ಸಿರಿಗೆಳಪಿಯುವನಂಭಂಗಿಸಿ ತಾನೆ ರಾಯನೆನಿಸಿದಱಿಗಜ್ಜದಿಂದಾವಿದ್ಯಾನಗರಂ ಕಿಱಿದುಂದಿನಕ್ಕೆ ತುರುಷ್ಕರಿಂದಟಿ್ಯಯೊಡಂ ಱಿಲ್ಲಿಂ ಪೆನಗೊಂಡೆಗೆಯ್ತಂದು ಒಂದೆರಟ್ಟಿರಿಸಮಿದುಱ ಪೊಂದಿಪೋಪಾಗಳ್ ತನ್ನ ಮೂವರ್ ಕುವರರೊಳ್ ಮೊದಲಿಗನಾದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಂ ಪೆನಗೊಂಡೆಯೊಳಿಟ್ಟಾತಂಗೆ ತೆಲುಂಗನಾಡೊಡೆತನಮುಂ ಎರಡನೆಯ ರಾಮರಾಯನಂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣನೊಳಿರಿಸಿಯುವಂಗೆ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಧಿಪತ್ಯಮುಂ ಮೂಱನೆಯ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಂ ಚಂದ್ರಗಿರಿಯೊಳಿಟ್ಟು ಆತಂಗೆ ತುಂಡೀರಚೋಳಪಾಂಡ್ಯಮಂಡಲೇಶ್ವರ್ವ ಮನಿತ್ತಂ.

3 ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ.

ಇದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥ, 4 ಪ್ರಕರಣಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ, ಶಬ್ದಗುಣ, ಅರ್ಥಗುಣ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ರೀತಿ, ಶಯ್ಯ್ಯ, ಪಾಕ, ವೃತ್ತಿ, ಅನುಪ್ರಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಉಪಮೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ನೂರು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ,ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ರಸಾಲಂಕಾರಗಳೆನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚಿಕ ದೇವರಾಜನ

ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಲೋಕ, ವಾಮನವೃತ್ತಿ, ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಸ್ವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಿಜಯದಿಂದ ಅನುವಾದವಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅಪ್ರತಿಮವೀರ ಎಂಬುದು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ, ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿದನು; ಆ ಕೃಷ್ಣವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ತಿದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನಿಗೆ ಯಾದವಗಿರಿಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪುತ್ರನಾದನು; ಈ ರಾಜನು, ಗೋಲಕೊಂಡ, ವಿಜಯಾಪುರ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಮರಾಟರನ್ನೂ ಇತರರಾಜರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ವಿದ್ವತ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪಾಪ್ರತಿಮವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಪರಿಪಾಲಿತ ಶ್ರೀತಿರುಮಲಾರ್ಯವಿರಚಿತವಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತಮೆಂಬಲಂಕಾರಗ್ರಂಥದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭಾರತೀವೃತ್ತಿ. ಅದ್ಭುತರಸ

ವಸುಮತಿ ಪೆತ್ತುದೋ ದಿಸೆಗಳೀಂದುವೊ ನೇಸಱಿಗುಳ್ದುದೋ ಕಡಲ್ |
ಮುಸಗಿ ನೆಗಲ್ದಿತೋ ಮುಂಗಿಲುದಿಱಿಕೊ ಪೊಳ್ತಿ ಪೊದಟ್ದಿ ಸಾಚಿತೋ ||
ಪೊಸಯಿಸಿಯಾಗಸಂ ನೆಲಕುರುಳ್ದಿತೊ ಪೆಱಿತು ಪೆರ್ಚಿತೆಂಬಿನಂ |
ಪಸರಿಸುವಾಮರಾಟಭಟರುಂ ಸದೆದಂ ಚಿಕದೇವಭೂವರಂ ||

ಉಕ್ತವಸ್ತೂತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ,

ಪದಪಿಂ ಮೆಯ್ವೆತ್ತ ಚಂದಾನ್ವಯದ ಮಹಿಮೆಯೋ ಗಂಡುರೂಪಾಂತ ಭೂಲೋ |
ಕದ ಪೆಂಪೋ ಬೇಱೆ ವೇಷಂದಳೆದ ಯದುಕುಲೋತ್ಸಾಹಮೋ ತಳ್ತ ಕರ್ಣಾಟ ||

ಟದ ಸೊಂಪೋ ಬಿಣ್ಪುವೆತ್ತೊಪ್ಪುವ ಸಕಲಜನಾನಂದವೋ ಎಂಬಿನಂ ಸಂ ।
ಮುದದಿಂ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವಂ ತಳೆದೆಸೆದನಿಳಾಚಕ್ರಮಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ ॥

ಅತದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರ

ಏತೆಱಿವರೊಡನಾಡುವ । ರಾತೆಱಿವರಪ್ಪರೆಂಬುದಿದು ನಾಲ್ಮಡಿ ಕೇಳ್ ।
ಭೀತರೆದೇವೊಕ್ಕು ನೀಂ ನಿ ಭೀತಿಯೊಳಿರ್ಪಂದಮೆಂತು ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಾ ॥

ಸಂದಿಗ್ಧಸಂಕರ

ಸಮದೃಷ್ಟಿಯೆನಿಸೆ ಶಂಕರ । ನಮರೇಂದ್ರಂ ಗೋತ್ರವೈರಮಂ ಕಳೆದಿರೆ ಜಂ ।
ದ್ರಮನಮಲನೆನಿಸೆ ನಿನ್ನೊಳ್ । ಸಮುವೆನಿಸಲ್ಯಾರ್ಪರಂದು ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಾ ॥.

ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ. 1672

ಈತನು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ (1) ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ, (2) ಅಮರುಕಶತಕ, (3) ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (4) ಕಾಮುಂಡಕ ಟೀಕೆ, (5)ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಶೃಂಗಾರಪದಗಳು, (6) ಚಿತ್ರಕಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ, (7) ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ಟೀಕೆ, (8) ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತ್ರೆ, (9) ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ, (10) ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (11)ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ, (12) ಪುರುಷವಿರಹದಸಾಂಗತ್ಯ. (13) ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (14) ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (15)ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ, (16) ರಂಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ, (17)ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆ, (18) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಚಂಪು), (19) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಗದ್ಯ), (20) ವೆಂಕಟ ಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (21) ವೈದ್ಯಾವೃತ ಟೀಕೆ, (22) ಶುಕಸಪ್ತತಿ, (23) ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ, (24) ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ, (25) ಶೇಷಧರ್ಮ, (26) ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (27) ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿ ಲಾಸ, (28) ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥಪಂಚಕ, ತತ್ವತ್ರಯ, ರಂಗನಾಯಕ ರಂಗನಾಯಕೀಸ್ತುತಿ, ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಯಜುರ್ವೇದಿ; ಪೌರುಕುತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ಆಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರದವನು;ಇವನ ಕುಲದೇವತೆ ಕಾಂಚೀವರದರಾಜ;

ಇವನ ಸ್ಥಳ ತ್ರಿಕೂಡಂಬಪುರ ಅಥವಾ ತೆರಕಣಾಂಬಿ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---ಅಲ್ಲಾಳನಾಥ; ಮಗ ಆರ್ಯ; ಮಗ ವರದಕವಿ; ಮಗ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಕವಿಯ ದೇವರಾಚಾರ್ಯಕವಿ; ಇವನ ತಮ್ಮ ಕವಿಪ್ರಾಮಾಲಕ ರಂಗಾರ್ಯಪಂಡಿತ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಚಾಂಬಿರಮ್ಮ' ಮಕ್ಕಳು ಯಮುಳರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿದೇವರಾಜರು; ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆಂಬವನೇ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು. ಇವನು ಮೈಸೂರುರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-1704) ಕರಣಿಕಾಗ್ರೇಸರನಾಗಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. 'ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಾಸ್ಪದಪುತ್ರ ಬಹುಧನಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಯಾಚಕಜನಸುರಧೇನುವಾಗಿ ಸ್ವಜನಪರಜನ ಲೋಕಜನಚಿಂತಾಮಣಿಯಾಗಿ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರದತ್ತಸಕಲ ತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಅಧೀತಸಕಲವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಮುಖ್ಯನಾನಾವಿಧ ವಿದ್ಯನಾಗಿ ಕವಿತಾವಾಕ್ಪತಿಯಾಗಿ ಹರಿಭಕ್ತಿರಸಾಸ್ವಾದನಪರನಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಅನೇಕರು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ಪಟ್ಟೋರಾಭಿಧಾನಸೆತ್ಕುಲದೀಪ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಯದುಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡ್ತಾಂಬಿಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಾಂಬಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರು ಇವನ ಗುರುವಂಶದವರಾಗಿರಬಹುದು.

ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1601 ನೆಯ ಕಾಳಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ(1679),ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1603 ನೆಯ ರೌದ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1680), ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯನ್ನು ಶಕ 1604 ನೆಯ ದುರ್ಮತಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1681) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಶಕ 1613 ನೆಯ ಪ್ರಮೋದದಲ್ಲಿಯೂ (1691) ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರತ ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತೆಯು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಗೌರಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿತಿಮ್ಮಯ್ಯಂಗಾರ್ಯನಿಂದ ವಿರೋಧಿಕೃತುವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1671) ಪ್ರತಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೋ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವರ್ಷವನ್ನೇ ಕವಿಯ ಕಾಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಶುಕ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಮಾಘ,

ಬಾಣ, ಚಕಂದ್ರ, ಭೋಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಚತುರೋಪಾಯಸಮರ್ಥನತ್ಯಧಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಿ ವಿದ್ಯಾಸಮುಂ ।
ಚಿತಗಾತ್ರಂ ಕವಿಶಾವಿಧಾನನಿಪುಣಂ ಸಾಪಿತ್ಯದೊಳ್ ನೂತ್ನಗೀ ॥
ಷ್ಪತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯನಿವರ್ಜಿತಂ ಕೃತಬುಧಕ್ಷ್ಮೇಮುಂ ಕೃತಜ್ಞಂ ಪರೇಂ ।
ಗಿತರೀತಿಜ್ಞನುದಾಗಕೀರ್ತಿ ಪತಿಕಾರ್ಯೈಕಪ್ರಧಾನೋತ್ತಮಂ ॥
ಅಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರನುಂ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನಾಗಿಯುಂ ಬುಧರ್ ।
ಪೊಗಳ್ವನೇಕವಾಕ್ಯಕುಶಲಜ್ಞನುಮಾಗಿಯುಮೇಕವಾಕ್ಯನುಂ ॥
ಮಿಗೆ ನಯಶೀಲನುಂ ವಿನಯಶೀಲನುಮಾಗಿಯುನೇಂ ವಿಚಿತ್ರವೋ ।
ಜಗದೊಳೆ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಮಣಿಯೆ ಪ್ರತಿಮಂ ಪ್ರತಿವಂತನಾಗಿಯುಂ ।

ಇವನು ಬರೆದಿರುವ ಹಲವುಗ್ರಂಥಗಳ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ ವಿಜಯಗಳನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ–

ಶ್ರೀವಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಾಭೀಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಅವನಿಂದ ಅತ್ರಿ, ಅತ್ರಿಯು ನೇತ್ರದಿಂದ ಚಂದ್ರನು, ಅವನ ಮಗ ಬುಧ, ಅವನ ಮಗ ಪುರೂರವೆ, ಅವನ ಮಗ ಆಯು, ಅವನ ಮಗ ನಹುಷ, ಅವನ ಮಗ ಯಯಾತಿ, ಅವನ ಮಗ ಯದುರಾಜ. ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶೂರನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಗ ವಸುದೇವ, ಅವನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣ. ಈತನು ತನ್ನ ದ್ವಾರಾವತೀಪುರವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಜ್ಞಾತೆಯಾದ ಚಾಮುಂಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತು '' ನಮ್ಮ ಕುಲದೈವವು ಯದು.ಶೈಲದಲ್ಲಿ (ಮೇಲುಗೋಟೆ) ಇರುವುದು. ನೀನು ನನ್ನ ವಂಶದ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಆ ಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡು '' ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅವಳು ಆ ವಂಶೋದ್ಭವರಾದ ಕೆಲವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಯದುಗಿರಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯು ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ನೆಲಸಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಂದ ಯಾದವರು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀವಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸೇವಾಧುರಂಧರರಾಗಿ ಕಾವೇರಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಷಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಚಾಮುಂಡಿಕಾನುಗ್ರಹಪಾತ್ರರಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜನು

ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ. ಈ ತಿಮ್ಮರಾಜನು 'ಬಿರುದೆಂತೆಂಬ ಅವನಿಪರ ಗಂಡ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ತಮ್ಮ ಚಾಮರಾಜನು ಬಹಳಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ; ಎರದಿಮ್ಮರಾಜನ ಮಗ ರಾಮರಾಜನ ದಳವಾಯಿಯಾದ ರೇಮಟಿ ವೆಂಕಟನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಒಂದಾವೃತ್ತಿ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದು ಚಾಮುಂಡಿಯು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಯು ಕೂದಲುಮಾತ್ರ ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಬೋಳಚಾಮರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ. ಈರಾಜನೃಪನು ತನಗೆ ಇದಿರಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಉದ್ಧತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯ ದೊರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಚಾಟಿಯಿಂದ ಅವನ ನಾಸಾಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮಾಡಿದನ; ತಿರುಮಲರಾಜನನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಗೆದ್ದು ಓಡಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನ.; ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನ.; ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಕುರುಡಸ್ತ್ರೀಗೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಖ ಮೈಯನ್ನು ಮೆರೆದನು; ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಪಾರ್ಷದನಾಗಿ ಒಂದಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ನರಸರಾಜ, ಇಮ್ಮಡಿರಾಜ. ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜನ್ನು ಬೇಲೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದನು. ನರಸರಾಜನ ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನು ಜಗದೇವ, ಮದ್ದೂರಿನಿಬ್ಬಣ್ಣ, ತಲಕಾಡಸೋಮನೃಪ, ಬೈರಭೂಪ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನೃಪನ ತಮ್ಮನಾದ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜನ ಮಗ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನು ರಣಧೂಲ, ಕಲೂರಪ್ರತಾಪ, ಮಾಗಡಿಯುದ್ದೊರೆ, ಹೊಸೂರಪ್ರಭು, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದದೊರೆ, ಮಧುರೆರಾಜ, ತುರುಷ್ಕರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನೃಪನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳು —ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಮರಿದೇವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಅನಂತರ ಅವನ ತಮ್ಮ ದೇವರಾಜನು ಆಳಿದನು. ಇವನು ಕೆಳದಿಯುದ್ದೊರೆ, ಕೆಂಪೆಗೌಡ, ಪಾಂಡ್ಯರು, ಕೊಂಗರು, ತುರುಷ್ಕರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದನು. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವರಾಜ. ದೇವರಾಜನು ಆಳಿದಬಳಿಕ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಈ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕಲಿಂಗನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಆನೆಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪರಮುಕ್ತಿ, ಮಳಲಿ, ಮುಟ್ಟಾಂಜಟ್ಟಿ, ಶಾದ ಮಂಗಲ, ಆರಿಯಲೂರು, ತೊರೆಯೂರು, ಅನಂತಗಿರಿ ಕುಂತೂರು ಅಂದೂರು, ಆಕ್ಕಾರಡ್ಡಿಯವಿರೋಧಕೋಟೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿಸೊರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅರಕಲಗೂಡು, ಆಂಗಡಿ, ನುಗಿಹಳ್ಳಿ, ಸಕಲೇಶಪುರ, ಬೇಲೂರು ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ, ಕಂಡಿಕೆರೆ, ಭೂತಿಪುರ, ಹಂದನಕೆರೆ, ಜಡಕನಗಿರಿ, ತುಮಕೂರು, ಮದ್ದಗಿರಿದುರ್ಗ, ಚೆನ್ನರಾಯದುರ್ಗ, ಮಿಡಿಗೇಸಿ, ಹೊಳವನಹಳ್ಳಿ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ತೊದೆನಾಡನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕೌಂಡಿನ್ಯತೀರದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಬೃಂದಾವನದಬಳಿ ಪರವಾಸುದೇವದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಈ ಕವಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈತನಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತಾವ ಕವಿಯೂ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಕವಿಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 16; ಈಂದ 2591, ವೃತ್ತ 1161, ವಚನ 279, ಒಟ್ಟು 4031. ಇದರಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರಪುರಾಣದ ತೀರ್ಥಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಲಾಚಲದ ಅಥವಾ ಸಿವನಸಮುದ್ರದ ಶಿವಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಇನಿವಾಲಂ ಕೆನೆಗಟ್ಟಿ ಕಾಸಿ ಸವಿದಂತಿಂಪಾಗಿ ಕೂರ್ತಿಪಥ ಜ |
ವ್ಯನೆಯುಂ ಸೋಂಕಿದವಾಟಿಕ್ಕೆ ರನ್ನದೊಡವಂ ತೊಟ್ಟಂತೆ ಸೈತಾಗಿ ಚಂ ||
ದನದಣ್ಪಂ ಪಡೆದಂತೆ ಜೂತಲತೆಯುಂ ಕಂಡಂತೆ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳೊಳ್ |
ವಿನಯುಂಟಿತ್ತೆಸೆವಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸ್ಪುವೆಂ ಕೆಂಜಾದ್ರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ ||
ರಸಭಾವಂ ಪಿರಿದಾಗೆ ಬಂಧದೆಸಕಂ ಸೈತಾಗೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥದೊ |
ಳ್ಪಿಸಕೈದ್ವೃಭವಮಾಗೆ ನುಣ್ಣುಡಿಗಳೊಪ್ಪಂಬೆತ್ತು ಜೆಲ್ವಾಗೆ ಸಂ ||

ಧಿಸೆಮಾಸಂ ಪೊಸತಾಗೆ ಕನ್ನಡದೊಳಾಕಂಜಾದ್ರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ ।
ರಸಿಕರ್ ಮೆಚ್ಚಿ ಪೊಗಟ್ಪಿನಂ ವಿರಚಿಕುಂ ಸನ್ಮಂತ್ರಿಲಕ್ಷ್ಮೀವರಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭೂದೇವಿ, ನೀಳೆ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳು, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಸತತನತಶತಧೃತಿಶಿತಿಗಳಶತಮುಖಮುಖಸುರವಿತತಿವಿತತಕೋಟೀರಕೋಟಿ ತಟಘಟಿತಮಂಜುಮಾಣಿಕ್ಯಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಕಂಜಗಿರಿಗೋಪಾಲಚರಣಸರಸಿಜಸುರುಚಿರನಖಮಯೂಖನಿಸ್ತಂದ್ರಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಚಕೋರ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಾಪ್ರತಿಮಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಯಾದವಕುಲಾಂಬರದ್ಯುಮಣಿ ಯಶೋವಿಮಲಸುಮನಸ್ಸಮುದಯಸುರಭಿತಹರಿದಂತ ವೀರಶ್ರೀನರಪತಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರಾಜಿತಸುರಭೂಚಸಮಾಶ್ರಯನಿರತ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಚಾರುತರಹಂಸಗಮನಕೆ | ಭೇರಿರವಂ ಕೇಕಿನಾಟ್ಯಧಕ್ಕಾನಿನದಂ ।
ನೀರದನೃಪಾಲಘನವಾ | ದ್ಯಾರಾವಂ ಮೊಟಗಿಕೊಡನೆ ಮೇಘಧ್ವಾನಂ ॥
ಕಡುಕೂಪಿರ್ಪಿಂದುದಬಿಂದುಸಂಕುಲಮನಾದಂ ಜಂಜುವಿಂ ನುಂಗಿದ |
ತೊಡನೊಲ್ದಂಘ್ರಿಗಳಿಂದೆ ಮೋದಿದುದು ನೀಡುಂ ಡುಂಬನಂಗೆಯ್ದುದೋ ॥
ಗುಡಿಸಿತೊತ್ತೀಕುಳಿಯಾಡಿದತ್ತು ಕದುಳ್ಕಿಕಾತ್ತಾನಂದದಿಂ ಪಕ್ಷದಿಂ |
ಜಡಿಯುತ್ತುಂ ಬಿದಿದತ್ತು ತೇಂಕಿದುದು ಮುತ್ಸಂಭ್ರಾಂತಕಂ ಚಾತಕಂ ॥

ವಸಂತ

ಬರೆ ಮುದ್ದು ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟುದು ಕುಜಾಳಿ ಕೊಸತುರ್ದು ಲಜ್ಜೆ ಪೋಯ್ತು ನಿ ।
ಭ್ಗರಮದಮುಣ್ಮಿದತ್ತು ಕಡುನಿದ್ರೆ ತಳಿರ್ತುದ್ದು ಪ್ರೀತಿ ಪೆಱ್ಱಿದ ॥
ತ್ತುರುವಿರಹಂ ಚಿಗುರ್ತುದಱಿವೋಡಿತು ಕಾಮುಕರುಬ್ಬ ಪರ್ಬಿದ ।
ತ್ತುರವಣಿಸಿತ್ತು ವಿಶ್ರಕರಬಾಧೆ ಜಡೋನ್ಮನಮಾಯ್ತ್ತು ಳಾತಳಂ ॥

ಶರತ್ಕಾಲ

ತಿಂಗಳ ಸಿಂಗರವಿಂಗಡ ಲಂಗವರೆ ಜನನವಾದ ಮಿಗೆ ಜೀವಂಜೀ |
ವಂಗಳ ಪೆಣ್ಗಳ ಕಣ್ಗಳ | ಮಂಗಳಪದಮೆಯ್ದಿತಿಳೆಗೆ ಶರದಂ ಭರದಿಂ ||

ರಸದಾಳಿ

ಪೊಡೆಯೊಳಿನಿದಾಂತು ಪಲಗ|ಣ್ಪಡೆದಮೃತದ ಸೋನೆಗಳಿಯುತಿದೊಡವೆಮ್ಮಂ |
ಪಡೆದವರೆ ಕಡಿವರೆಂಬಾ | ರಡಿಯಿಂ ರಸದಾಳಿ ಬೆಳ್ಪುಗೊಂಡೆಸೆದಿಕುಂ ||

ಮಂದವಾರುತ

ಎಳನಾವಿನ ಕಿಱ್ರುಗೊಂಬಿನ | ಒಲಿಗೊಂಡೆಳದಳರ ಸೋಂಕ ಪೂಗಳ ಸೊವಡಿಂ |
ಗಳುಪಿ ಮಲಿಯುಂಜೆದುಪ್ಪಲಿ|ತ.ಲಿದಾವನದಲ್ಲಿ ತಂಬೆಲರ್ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ತರಳಂ ನೇತ್ರಮಯೋರೋಜಯುಗ್ಮಭರಮುದ್ವೃತ್ತಂ ಜಲಂ ಭೂಯುಗಂ |
ಸ್ಮರವೋಷ್ಮಂ ಕಡುರಾಗಭೂಮಿ ದಲಿವೆಲ್ಲಂ ಪೂಟಿಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಾತಿಥಯುಂ ||
ಚಿರಮಧ್ಯಸ್ಥತೆಯಿಂ ಸ್ಮರಂ ಬರೆದ ಸೌಭಾಗ್ಯಾಕ್ಷರಶ್ರೇಣಿಯುಂ |
ತಿರುತಿಪಾಳವರೋಮರಾಜಿ ಸಮೆದತ್ತಿನ್ನೇತಲಿಂ ತಾಪಮುಂ ||

ಸಂಸಾರ

ಮನಸಿಜನೆಂಬ ಧೀವರನುದಾರಭವಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಿನೀ |
ಜನವರಸಂಜ್ಞೆವೆತ್ತ ಬಲೆಯುಂ ಪಿಡಿನೊಯ್ಯನೆ ಬೀಸಿ ಮುತ್ತಮಾ ||
ವನಿತೆಯರಿಂಪುತುಳ್ಕುವ ದುರಾವಿಷಕುಣ್ಮವ ಮತ್ಸ್ಯರೆಂಬ ಮ |
ತ್ಸ್ಯಾಸಿಕರಮುಂ ಕಡಂಗೆ ತೆಗೆದಟ್ಟಪನೊಲ್ದನುರಾಗವಹ್ನಿಯೊಳ್ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ

ಗೋವರ ಪೆಣ್ಗಳ್ ಬಂಜೆಡ |.ಗಾವರಕುಱಿ ಸೋಲ್ತು ಬಳಸಿ ನಿಲೆಯುವಗಳ್||
ಗಾವರೆಗೆ ಪಲವುಪರಿಜಂ | ತೀವಿಸಿದಲರಿಜನ ತಂದೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯೆಮ್ಮಂ ಳಕ ';

ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 18, ಪದ್ಯ 1172. ಇದರಲ್ಲಿ

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದ ತೀರ್ಥಕಾಂಡದೊಳಗೆ ಉಕ್ತವಾದ ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಕಾಂಚಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ

ಅಳಿ ಮುಸುಕದ ಸುಮಲತೆಯಂ | ತಿಳಿವರೆಯದ ಕನ್ನೆಯಂತಿರಿನಿವಾಲಂತು |
ಜ್ವಳಿಪತಿಳಿಜೊನ್ನದಂತೆವೇ | ಗೊಳೆ ಪೇಳ್ವೆಂ ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮನಾಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳು, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು.....ಕರಿಧರಣೀಧರಶಿಖರಮಂದಿರವರದರಾಜಚರಣರಾಜೀವಮಕರಂದ ಬೃಂದಾಸ್ವಾದನಮುದಿತನ್ವಿರೇಫಾಯುಮಾನ.....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂದ್ರಕೃಪಾಪಾಲಿತಸಪದ ತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತವುಪ್ಪ ಹಸ್ತಿಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕನ್ನಡದನಾಡು

ಗಾಣಿಯ ಸೀಮೆ ಜೆಲ್ವೊಗೆವ ತಾಣಮಲಂಪಿನ ಸಂತೆ ಪೆಂಪು ಸಾ |
ಡಾಡುವ ಭೂಮಿ ಸೌಖ್ಯದೆಡೆ ಪುಣ್ಯದ ಗೊತ್ತು ವಿನೋದದಾಗರಂ ||
ಮೋಡಿಯ ಮಂಟಪಂ ಸಿರಿಯ ಪೆಜ್ಜುಗೆಗೊಳ್ಮನೆ ಮುಕ್ತಿಕಾಂತೆ ಕೈ |
ಗೂಡುವ ಬೀಡು ಕನ್ನಡದನಾಡು ವಿರಾಜಿಪುದೆಂತು ಬಣ್ಣಿಪೆಂ ||

ವಿಷ್ಣುದರ್ಶನವಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯ.

ಓಡುವನಾಡುವಂ ಬಲಿಕೆ ಸುತ್ತುವನಳ್ಕುವನೊಮ್ಮೆ ಹರ್ಷದಿಂ |
ನೋಡುವನೊಲ್ದು ಬೇಡುವನನನ್ಯಮನಂ ಮಿಗೆ ಬಿಗ್ಗಿಬೆಬ್ಬಿ ಮುಂ ||
ಡಾಡುವನಪ್ಪುವಂ ತಡಪಿ ತಕ್ಕೈಯೊಳಿಟ್ಟು ಬಿಮುತ್ತು ಮುದ್ದಿಪಂ |
ಪಾಡುವನೆಯ್ದುವಂ ನಲಿದು ತತ್ಪದದೊಳ್ ತನುವಂ ಸಮರ್ಪಿಪಂ ||

ಸತ್ಕವಿ

ನಸುಬಿರಿದ ಪೂಗಳಿಂದಂ | ಪೊಸತೆನೆ ಸರಮಂ ನೆಗಳ್ಚಿದಂತೆ ಸುಕವಿಗಳ್ |
ರಸವೊಸವರ್ಪ ಶಬ್ದಮಂ ವಿರ | ಚಿಸಿ ವಾಕ್ಪರಿಣತರ ಮನಮನಿಟ್ಟುಕೆಗೊಳ್ಗುಂ ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ಪುಸಿಯ ತವರ್ಮನೆ ಠೌಳಿಯ | ಪಸರಂ ವಂಚನೆಯು ಬೀಡು ಕಪಟದ ನಿಳಯಂ |
ಪಿಸುಣಾಟದಿಕೆರೆಯೆನೆ ರಂ | ಜಿಸುತಿರ್ದುದು ಸೂಳೆಗೇರಿ ವಿಟತತಿಯಿಂದಂ ||

ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿ

ನೀರಂಧ್ರಪ್ರತಿಭಾವಿಭಾಸುರಕಳಾಪೂರ್ಣದ್ವಿಜೇಂದ್ರಂ ನಿರ |
ಸ್ತಾರಿಪ್ರಾತಮನೋರಥಂ ಹರಿಪದಾಸಕ್ತಂ ಲಸನ್ಮೂರ್ತಿ ದು ||
ವಾರ್ರಾಕೀರ್ಣತವೋಪಹಂ ಕುವಲಯಕ್ಷೇಮಂಕರಸ್ಫಕ್ರಿಯಂ |
ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಚಂದ್ರನೀಗೆಮಗೆ ನಿರ್ದೋಷಾವೃತೌತ್ಕಂಠ್ಯಮಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ

ಮಂಗಲಲಕ್ಷ್ಮಂ ವೊಗಮುಂಬರಾಪಗೆ ಕರಂ ಕೈಲಾಸಮೂಲಾನವಾ |
ಭಗಣಂ ಬಿಂದುಗಣಂ ಸುಧಾಬ್ಧಿ ಪದಪಾಶಂ ಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಾತಪಂ ||
ಬಗ್ಗೆವಂದುಜ್ವಲಕಾಯವಾಗಿರೆ ಯಶೋನುತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ |
ನೆಗಳ್ದಿತ್ತಚ್ಚರಿ ದೇವಭೂವರಸುತಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರನಾ ||

3 ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆಶ್ವಾಸ 10, ಪದ್ಯ 2286. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಏಕಾದಶೀವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಕೌಮೋದಕಿ, ಪದ್ಮ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ನಂದಕ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ನಾರದಭೀಷ್ಮಶೌನಕ ಬಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ದಾಲ್ಭ್ಯ ಪರಾಶರರುಕ್ಮಾಂಗದಪುಂಡರೀಕ ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷಾರ್ಜುನಾದಿ ಮಹಾ ವೈಷ್ಣವರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು... .....ಶ್ರೀಮತ್ಕರಿವರದರಾಜಸುರುಚಿರಚರಣಸರಸಿಜಪರಮಭಕ್ತಿರ

ಸಪರಿಲುಳಿತಾಂತರಂಗ.....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜರಾಜಿತದಯಾಭಾಜನ
ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತ ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಮೈಸೂರು

ವೀರವ ಮುಂದಿರಂ ಬಿನಯದಂಗಡಿಯೊಕ್ಕಿನ ಪೇಟೆ ನವ್ಯಶೃಂ ।
ಗಾರದ ಸಾಗರಂ ಜಸದ ಚಾವಡಿಯೋಜೆಯು ಬೀಡು ಭಾಗ್ಯದೊಂ ॥
ದಾರವೆ ಸರ್ವಪುಣ್ಯದ ತವಮ್ಮನೆಯೈಸಿರಿಯಾಗರಂ ಮಹೀ ।
ಶೂರಪುರಂ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಭೂರಮಣೀಲಸದಂಘ್ರಿನೂಪುರಂ ॥

ಕಾವೇರಿ

ಸತತಂ ಮಜ್ಜದಶೇಷಮಾನವಗೇ ಮುಕ್ತಿಶ್ರೀಯ ಸಂಮ್ಮೋಳನೋ ।
ನ್ನತಿಯಂ ಪೊದ್ದಿಪ ಸಂಶ್ರಿತಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪತ್ತಿನಿ ॥
ಜೀತವೇವೇಂದ್ರರನಾಗಿಸುತ್ತೆ ವಿಲಸಚ್ಛ್ರೀರಂಗರಾಟ್ಕೀಕರ ।
ದ್ಯುತಿಪೂತೋದಕಪೂರಿತಾಶಯೆ ಮಹಾಕಾವೇರಿ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪುಗುಂ ॥

ಹಿಮಂತ

ಕಮಲಂ ಕುಮುದಂಬೆತ್ತುದು । ಕುಮುದಂ ವಿಗತಪ್ರಭಾಕಮಲಮುಕ್ತಂ ಸ ।
ಕ್ರಮಮುಂ ವಿಕ್ರಮವಾವಿ । ಕ್ರಮಮುಂ ಸಕ್ರ ಮವೆನಿಸಿದುದಾಹಿ
ಮದಿನದೊಳ್ ॥

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಜಲಜಾಪ್ತದೀಪ್ತಬಡಬಾ । ನಲಚಿಚ್ಛಾಜ್ವಲ್ಯವಾನಗಗನಾಂಬುಧಿಯೊಳ್ ।
ಚಲದನಿಲಧೂತಭಂಗಾ । ವಲಿಯುಂತೆ ಪಯೋದಪಾಳಿ ಕರಮೆಸೆದಿಕ್ಕುಂ ॥

ನೀಳಾದೇವಿ

ನೀಲೆಯನಂಗೀಕೃತವರ । ಲೀಲೆಯಸಬ್ಜಾತನಾಭಪ್ರಿಯಹಿಮೋದನ್ನ ।
ದ್ವೇಲೆಯನಭಿನವಮುಕ್ತಾರಕ । ಪೋಲೆಯನಾಂ ನುತಿಸಿ ಪಡೆವೆನೀಪ್ಸಿತಫಲವುಂ ॥

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಸ್ತುತಿ

ಚರದಶ್ವಳಿಖುರಾಹತಿಸ್ಫುಟಿತಪೃಥ್ವೀರಂಧ್ರನಿರ್ಗತ್ಯಾ |
ಗರಭೈದ್ವರ್ಯಷಣಾಮಣಿವ್ರಜಮಯೂಖಾಂಕೂರದಿಂ ದಿಙ್ಮಿಭಂ||
ಬರೆಗಂ ಪಬಿಢ ನಿಜಪ್ರತಾಪಬಲತೆ ತಾಳ್ದತ್ಯುಷ್ಣರುಚ್ಚಪ್ಪನುಂ |
ಸುರಭೂಭೃತ್ಕುಲಮುಂ ಕವೀಂದ್ರವಿಸುತಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರನ ||
ಸಿರಿಯಿರೆ ಬಿಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲ ಸಿರಿಬಿಟ್ಟಿಗಳೆದೊಡವಿಲ್ಲ ಮಿಕ್ಕ ಭೂ |
ವರರೊಳುದಾರಭಾವಮದು ನಾದೊಡವಿಲ್ಲಳವಿದೊಡಂ ಶಿತೋ ||
ದ್ಧರಣತೆಯಿಲ್ಲಜಿಸಿ ಪೊರ್ದಿ ಕೃತಾಭಿಜಾತತೆನೆತ್ತು ತಾನೆ ವಿ |
ಸ್ಫುರಿಸಿತು ಚಿಕ್ಕದೇವನೃಪನೊಳ್ ಪರಸವ್ಯಪರಾಕ್ರಮಾಖ್ಯಯಂ ||

4 ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ.

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಂಶ 6, ಆಶ್ವಾಸ 32, ಪದ್ಯ 6255. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಲಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ರಾಮಾನುಜ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ನಂದಕ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಗದೆ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪರಾಶರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು .....ನಾರಾಯಣಪದಸಾರಸಮರಂದನಿತ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತ..... .....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಾರುಚಿಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಚಕೋರ ಸಚಿವತಿಲಕ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಾಖ್ಯಾನಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಕೊನಗಳ ಗೊಂಚಲಂ ಕದುಳಿಕಿ ಚಂಚಪುಪಿನಿಂವೆ ಸಿಸಿಲ್ದು ಸೋವ ನ |
ಲ್ಲೊನೆಗಳನೀಂಟಿ ಕಂತನುವಲ್ಲುತ್ತಿರೆ ಪಾಂಥಧೃತಿಚ್ಛಮಾಧ್ವಭೇ ||
ದನಕುಶಿಶ್ವನಂ ವಿದಹಿಪಂಸಫುಸಧ್ವನಿವೆ ಂಬಿನಂ ಕುಹಿ |
ಲ್ಪನುಪಮಕೋಕಿಲಾಳಿಕಲನಿಸ್ವನವೊಪ್ಪಿರು ಜ್ಯೈತ್ರಮಾಸದೊಳ್ ||

ಉದ್ಯಾನ

ಎಳೆಲತೆ ತೀವಿ ತೋಪಱ ಪೊಸಮುಲ್ಲಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಸಾಸವಕ್ಕೆ ಮುಂ ।
ಡಳಿಸುವ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿಗಳನೊಯ್ಯೆಳಗಾಳಿ ಗಾಳಿಯಿಂ ॥
ಬಳಸಿದ ತಣ್ಣೊಳಂ ಕೊಳದೊಳುಳ್ಳಲವಱಂಬುಜನುಂಬುಜಂಗಳಂ ।
ಕಳವಳದಿಂ ಕದುಱಂಕುವರಸಂಜೆಗಳೊಪ್ಪುಗುಮಾವನಾಂತದೊಳ್ ॥

ಕಬ್ಬ

ನಳಿನಶರಂ ಸುಧೆಯುಂ ಪೊಂ । ಗೊಳವಿಗಳೊಳ್ ತೀವಿ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂ ಬಿಗಿದು ಶುಕಂ ।
ಗಳ ಕಾಪನಿಟ್ಟವೋಲ್ ಕ । ಣ್ಣೊಳಿಕುಂ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷುದಂಡತತಿ ಗದೇಗಳೊಳ್ ॥

ಚಕ್ರ

ಪರತರಪುಣ್ಯಾಜನೋತ್ಸವ । ಪವನಮಾಗಿ ಸುದರ್ಶನಂ ಸದಾ ಹರಿಕರಭಾ ।
ಸುರಮಾಗಿ ಚಕ್ರನೆನಿಸಿದ । ಸರಸರಥಾಂಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಮಕ್ಕೆಮಗೆಂದುಂ ॥

ಅನಂತ

ನವನೀಲೋತ್ಪಲರಾಜಿ । ಚ್ಛವಿರಂಜಿತಫೇನರಾಶಿಯೆನೆ ಶುಭ್ರತರಮಾ ।
ಧವತನುಕಾಂತಿಶ್ಲಿಷ್ಟಂ । ಸವಿಲಾಸಮನಂತನೀಗೆ ಮುದ್ವಾಂಛಿತನುಂ ॥

5 ಇದೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಕವಿ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

6 ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತೆ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆಶ್ವಾಸ 14, ಗದ್ಯಪದ್ಯಸಹ 828. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಪನ್ನಿರ್ವರು ಆಳ್ವಾರುಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಚೆಂದಳಿಜೊಂಪದಂತೆ ಪೊಸವುಲ್ಲಿಗೆನ್ನೂವಿನ ಕಂಪಿನಂತೆ ಮಾ ।
ಕಂದದ ಗುಂಪಿನಂತೆ ವಿಕಚಾಂಬುಜರಾಜಿಯಲಂಪಿನಂತೆ ಶ್ರೀ ॥
ನಹದದಣ್ಪಿನಂತೆ ಮಲಯಾನಿಲನೊಪ್ಪುವ ತಣ್ಪಿನಂತೆ ಸೈ ।
ಪಿಂದೆ ರಸಜ್ಞಚಿತ್ತಕತಿಮೋದಮನೀಕೃತಿಯಿಂತುದಾವಗಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ; ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಖಡ್ಗ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಕೌಸ್ತುಭ, ವೈಜಯಂತಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಪನ್ನಿರ್ವರು ಆಳ್ವಾರುಗಳು[1], ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು .....ರಂಗವಿಭುಚರಣಯುಗಳನಖಮಯೂಖಸುಧಾಪೂರವಿಹಾರವು ದಮುರಾಳೀಕೃತ..... ...ಶ್ರೀಚಿಕದೇವರಾಯವಿ.ಹಾರಾಬಪ್ರಸಾದಪರಿಪೂರ್ಣಸ ಚಿವನಿಚಯತಿಲಕ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಾಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿ

ಆವಳಪಾಂಗಕಾಂತಿ ಮುನಿಚಿತ್ರಮುರಾಳಕೆ ದುಗ್ಧಮಾಯ್ತು ಮು |
ತಾವಳ ದಂತಶೋಭೆ ಹರಿನೇತ್ರಜಕೋರಕೆ ಜೊನ್ನಮಾದುದಿಂ ||
ತಾವಳೊಡಲ್ವೊಗರ್ ಭಜಕಚಕ್ರಕೆ ಪೊಂಬಿಸಿಲಂತೆ ತೋಱೆ ವಾ |
ಪಾವನಮೂರ್ತಿ ರಂಗವಿಭುವಲ್ಲಭೆಯಿಂಗೆಮಗಿಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯುಂ ||

ಚಕ್ರ

ಸುರರಿಪುವಿಚ್ಛಿನ್ನಗಳ | ಜ್ಜ್ವರಿತಮಪಾರಕ್ತಧಾರೆಯಿಂ ತೋರ್ದುದಿತಾಂ |
ಬುರುಹಸಖಬಿಂಬರುಚಿವಿ | ಸ್ಫುರಿತಂ ಕುಡುಗೆಮಗೆ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರಂ ನಲವಂ ||

ದುರ್ಜನನಿಂದೆ

ಸುರಸದಿಯೊಳ್ ಮುಟ್ಟಿಂಗಿಸಿಯೊಡಲ್ಗೆ ಸುಗಂಧಮನಣ್ಪಿಗೆಯ್ದು ಭಾ |
ಸುರಮಣಿಭೂಷಣಂದುಡಿಸಿ ಪಾಲೆಱೆದೊಯ್ಯನೆ ಸಂತವಿಟ್ಟು ನೋ ||
ಉರುಚತುರಂತಯಾನದೊಳಮರ್ದೊಡಂ ಮಲದಾಸೆ ಪೋಗಿ ಕು |
ಕ್ಕುರವಿರದೂಳ್ವುದಂ ಬಡುವುದೇ ಕಡುನೇಹದೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೊಡಂ ||

---

1 ಪೊಯ್ಗೆಯಾಳ್ವಾರು, ಪೂದತ್ತಾಳ್ವಾರು, ಪೇಯಾಳ್ವಾರು, ತಿರುಮಳಿಶೈಯಾಳ್ವಾರು, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರು, ಮಧುರಕವಿಯಾಳ್ವಾರು, ಕುಲಶೇಖರಾಳ್ವಾರು, ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರು, ಗೋದಾದೇವಿ, ಭಕ್ತಾಂಘ್ರಿರೇಣು, ತಿರುಪ್ಪಾಣಾಳ್ವಾರು, ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರು

ಗೋದಾದೇವಿಯುಮೆದುವೆಗಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಂಗ.

ವಿಳಿವ ಪತಾಕೆ ರತ್ನಮಯ ತೋರಣಸೋಳಿ ಜಲದ್ಧ್ವಜಾಳಿ ಪೊಂ |
ಗಳಸದ ಸೌಧರಾಜಿ ಮಣಿಸಂಕತಮುಂಬಳದಂಗವಲ್ಲಿಯು ||

ಜ್ವಳಮೃಗನಾಭಿಸಾರಣೆ ಸುಧೂಪದ ಧೂಪದಲಂಪು ಕಾಂಜನೋ |
ಜ್ವಲತರಮಂಡಪಂ ಮೆಱೆಯುಮಲೆಲ್ಲೆಡೆಯುಲ್ಲಿಯುಮೊಪ್ಪಿತಾಪುರಂ ||

7 ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆಶ್ವಾಸ 9. "ಗುರುಶಿಷ್ಯೋಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಪದ್ಧತಿವಿಡಿದು ವೈಷ್ಣವಾಚಾರ್ಯರ್ ಆಮ್ನಾಯಸ್ಮೃತಿಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವಾ ಕ್ಯಪ್ರಕ್ರಿಗಳಿಂ ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸವೆಂದು ಸಕಲವೇದಾರ್ಥಸಾರ ಮುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಪರ್". ಇದನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಶಠಕೋಪ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು.....ಶ್ರೀಮದ ವರದರಾಜರಾಜದಂಘ್ರಿರಾಜೀವಪೂಜಾಪರಿಚಯಸದಯಹೃದಯ.....ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಜದಯಾರಸವಿಸರವಿಸ್ಫುಮುರತಾಸಂವರ್ಧಿತಧರ್ಮಸಂತಾನ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯಮೆಂತ್ರಿಮಣಿವಿರಚಿತ ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಲಾಸದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರ

ಪರಮುಕ್ತಿಪ್ರಮದಾಕಟಾಕ್ಷರುಚಿ ನೀಳೋರ್ವೀರಮಾಸ್ಮೇರಬಂ |
ಧುರದಾಮಂ ಪರಮಾತ್ಮಪಾದನಖಶೀತಾಂಶುಪ್ರಭಾಸಾರಮೆ ||
ಕ್ಷೀರದಿಂ ಸುತ್ತಿಡಿದಂತೆಯೂರ್ಮಿಕೆಗಳುಂ ಡಿಂಡೀರಪಿಂಡಂಗಳುಂ |
ಸ್ಫುರಿಪೊಳ್ಮತ್ತುಗಳುಂ ಪೊದಳ್ದಿರೆ ಪಯಃಪಾಥೋಧಿ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ತತಕೃಷ್ಣವೇಣಿಯುರದೀ | ಕೃತಪುಷ್ಕರೆ ನಿಚ್ಛೃತತುಂಗಭದ್ರೆ ಮಹಾಗೋ |
ಮತಿ ಜಿತಭಾನುಜೆ ಸಖ್ಯಜೆ | ಸತತಂ ನದಿಗಳ ವಿಳಾಸನುಂ ತಳೆದಿಕುರ್ಂ ||

ಪರಬ್ರಹ್ಮ

ಪರಕೃಷಿವಾಚಕಶಬ್ದವೆ | ಧರಣೀವಾಚಕಮೆನಿಕ್ಕುಮೆಸೆವ ಣಕಾರಂ |
ಪರಿಕಿಸೆ ನಿವೃತಿಕಾರಣ | ಮೆರಡೊಂದಿರೆ ಕೃಷ್ಣಶಬ್ದಮದೆ ಪರಬೊಮ್ಮಂ ||
ಒಗೆದೂರ್ಣನಾಭಿ ಪುಟ್ಟಿಸಿ | ವಿುಗೆ ತಾನೇ ಕೊಳ್ವತೆಱಿವೆ ಹರಿಯನಿತಂ ನೆ |
ಟ್ಟಗೆ ಸೃಜಿಸಿ ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳ್ | ಜಗಮನಿತಂ ತನ್ನೊಳೊಸೆದು ಲೀನಂಗ್ಯೆಗುಂ ||

ಪ್ರಣವ

ಶ್ರೀವರನಕಾರರೂಪಂ | ಶ್ರೀವಧುವೆ ಉಕಾರರೂಪೆಯೆನಿಕುಂ ಬುಧರಿಂ |
ಭಾವಿಸೆ ಮಕಾರಮಕ್ಕುಂ | ಜೀವಾತ್ಮಂ ಪಂಚವಿಂಶನರ್ಂ ಪುರುಷಂ ||

8 ಅರ್ಥಪಂಚಕ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪತತ್ಪ್ರವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ, ಪರಸ್ವರೂಪ, ಉಪಾಯಸ್ವರೂಪ, ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ, ವಿರೋಧಿಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ 5 ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದಾರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇವರು

ಸಿರಿವೆರಸು ಯೋಗಿಮುಖ | ಕ್ಕರ ಹೃದಯೋತ್ಪಲ್ಲಕಮಲದಹರಾಕಾಶಾಂ |
ತರವರ್ತಿಯಾಗಿ ದಿವ್ಯ | ತ್ಪುರುಚಿರವಿಗ್ರಹಸಮೇತನಚ್ಯುತನೆಸೆಗುಂ ||

ಮುಕ್ತರು

ಸ್ಫುರಿಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನಂ | ದರಸಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಹರಿಯನಿನಿತೆಱಿವಿಡದಾರ್ |
ಸರಮಸ್ಥಾನದೊಳಿರ್ದರ | ವರನೆ ಬುಧರ್ ಮುಕ್ತರೆಂದು ಸೊಲ್ಲಿಪರಿಳಿಯೊಳ್ ||

ಬದ್ಧರು

ಪರದಾರಪರದ್ರವ್ಯನಿ | ಕರಾಪಹಾರನುನೊಡಚಿ ಸಂಸಾರಮನಾರ್ |
ಪೊರೆವರ್ ಭಗವದ್ವಿಮುಖರ | ವರನೆ ಬುಧರ್ ಬದ್ಧರೆಂದು ಸೊಲ್ಲಿಸುತಿರ್ದರ್ ||

9 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1219. ನಾರದೀಯಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಹಿಮೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ, ನಾರದ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಯದುಗಿರಿಪತಿಪದಪದ್ಮಮಧುಭೃಂಗ | ಜನುತ ಶ್ರೀಚಿಕದೇವನೃಪನ ।
ಸದಮಲಾಮಾತ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಪೇಳ್ದ ಕೃತಿ | ಮುದವೀವುದೊಲಿದು ಕೇಳ್ವರಿಗೆ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಗಿಳಿ

ತೆನೆವಲಲ ಸವಿಯಬೇಕೆಂದುಲಿಗುಂದದೆ | ಮನನಲಿದೈತಂದೆಲಿಗಿ ।
ತನಿಸೊಕ್ಕಿ ಸವಿದು ಮೆಲ್ನುಡಿಗಲಿಯುತಲಿಪ | ಪನುದಿನ ರಾಜಕೀರಗಳು ॥

ಪಾಮರಿಯರು

ತಳಿರಡಿಯೆ ಸೆವಲಗಣ್ಣಿ ಪೆಣ್ಗಿಕನುಡಿ | ಯಳಿಗುರುಳಿಳಪೆಯೆನೊಪಲ |
ತೊಳಗುವ ತೊಂಡೆವಾಯ್ದೆಯೆಯು ಪಾಮರಿಯರು | ಗಿಳಿಗಳ ಸೋವ್ವತಲಿಹರು ॥

ನರ್ತಕಿ

ಸೆಳಿಮಿಂಚಿನಂತೆ ಪೊಳೆದು ತೋಳ ಢಾಳ ಕಂ | ಗೊಳಿಸೆ ಮೈಸಿರಿ ಸಿರಿವೀಚಿ |
ಅಲರಂಬನ ಪೊನ್ನ ಪುತ್ತಳಿಯೆನೆ ಲಾಸ್ಯ | ದಳವ ತೋಲಿದಳು ಜಾಣ್ಮೆಯಲಿ ॥

ಸಮುದ್ರ

ತೆರೆಗಳಿ ಘನ ಮಾನ್ಗಳೆ ಮಿಂಚು ನೆಗೆವ ಶೀ | ಕರ ಮುಟ್ಟಿಮುತ್ತಾಲಿವರಲು |
ಸ್ಫುರಿಪ ಬಾಡಬ ಸಿಡಿಲಾಗೆ ಮೇಘಾಗಮ | ದಿರವ ಪೋಲ್ತುದು ಜಲನಿಧಿಯು ॥

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಪ್ರತಾಪ

ಬೆಡಗಿನ ಕೀರ್ತಿಯೆನಿಪ ಪಾಲ್ಗಡಲಿ | ತ್ತಡಿಯೊಳು ಬೆಳೆದು ಪರಿಪರ |
ಕಡುಸೊಬಗಿನ ವಿದ್ರುಮವಲ್ಲಿಯೆನೆ ಸೊಂ | ಪಿಡಿದುದು ನೃಪನ ಪ್ರತಾಪ ॥

10 ಯದುಗಿರಿ ಮೋಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಡಾಂಬಿಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನನ್ನು

ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ--ಕರ್ಣಾಟಕವಚಕನರಚನಾಭಿಧಾನವಾದ ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ'--ಎಂದಿದೆ.

11 ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ;ಆಶ್ವಾಸ 10. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಾರದನು ಭೃಗುಋಷಿಗೆ ಹೇಳಿದ ತಿರುಪತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12 ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 10. ಇದರಲ್ಲಿ "ಸಕಲಪುರಾಣಸಾರಭೂತವಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಾರದಸಂವಾದವಾದ 12000 ಸಂಹಿತೆಗಳುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾಧ್ಯಾಯಪರಿಮಿತವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು" ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗೇಶಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವರದರಾಜ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಕಲನೃಪಮಕುಟಮಣಿಗಣರುಚಿರುಚಿರಸದವಳಪದಯುಗನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರೇರಿತ ಕರಿವರದಚರಣಸರಸಿಜಮಧುಕರಾಯುವಾನಾನೂನಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಚತುರ ಚಿಕ್ಕಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತವಪ್ಪ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸತತಂ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೋರ್ವಿಪನೆಸಗುವ ದಾನಾಂಬುವಿಂ ಕೀರ್ತಿವಲ್ಲೀ |
ತತಿ ಭೂಲೋಕಂಗಳಂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸುರನಗಮುಂ ಪತ್ತಿಯಾನ್ಯೋಮಮುಂ ಸೋ |
ನ್ನತಿಯಿಂದಂ ಪಬಿಳ ತಾರಾಮುಕುಳನಿಕರಮುಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಮತ್ತದ್ವಿರೇಫಾಂ|
ಚಿತಪಂಚಚ್ಛಂದ್ರಪುಷ್ಪಸ್ತಬಕಮನಿರದಾಂತೇಂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತಮಾಯ್ತೋ ||

13 ಶೇಷಧರ್ಮ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 25. ಹರಿವಂಶಕಲಿತವಾದ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಶೇಷಧರ್ಮವನ್ನು ಕವಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

14 ಕಾಮಂದಕನೀತಿ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಕಾಮಂದಕನೀತಿಗೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ; ಆಶ್ವಾಸ 8. ಈ ಟೀಕೆಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿರಪೇಕ್ಷಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸತತನತಶತಧೃತಿಶಿತಿಗಳಶತಮುಖಮುಖಸುರವಿತತಿವಿತತಕೋಟೀರಕೋಟೀತಟಘಟಿತಚಟುಲಹರಿನೀಲಮಣಿಸ್ತೋಮಾಭಿರಾಮಧಾಮರೋಲಂಬಜಾಲಮೇಳಿತಕಂದಳದರವಿಂದಾಮಂದಸುಂದರಮಂಗಳರಂಗನಾಥಚರಣಸುರುಚಿರನಖಮಯೂಖನಿಸ್ತಂದ್ರಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಲೀಲಾಜಕೋರ ಯಶೋವಿಮಲಸುಮಸಮುದಯಸುರಭಿಹರಿದಂತಾಪ್ರತಿಮಪ್ರತಾಪಪ್ರಚುರಪ್ರಭಾಪಲ್ಲವಸಮುಲ್ಲಸಿತಸಕಲವಿಬುಧನಿಕರಸುಕರಮುನೋರಥಪ್ರದಫಲಲಲಿತಚಿಕದೇವರಾಜರಾಜಿತಾನಲ್ಪಕಲ್ಪತರುಸಮಾಶ್ರಿತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿರಮ್ಯಾಭಿಧಾನ ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯಸಚಿವಶಿರೋಮಣಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕಾಮಂದಕನೀತಿಯೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನಂದಕಮುರುಕೀರ್ತಿಲತಾ । ಕಂದಕಮತಿದಪಿತಾರಿಭೂಭೃದ್ವನಿತಾ ।
ಕ್ರಂದಕಮಾಶ್ರಿತವಿಬುಧಾ । ನಂದಕಮಿಹಾಖಿಲ್ಗಮವನಿಸಂಕ್ರಂದನನಾ ॥

15 ಶುಕಸಪ್ತತಿ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 7000. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶುಕಸಪ್ತತಿಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಉಭಯ ವೇದಾಂತಂಗಳನಾನತಜನಕುಪದೇಶಂಗೈವ ಕಡಾಂಬಿ ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ —

ಶುಕಸಪ್ತತಿಯಂ ಪದೆದಾ । ಸುಕವಿತ್ವಸ್ಫುರಿಣಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯಸುಧೀ ।
ಮುಕುರಂ ಕನ್ನಡದಿಂದಾ । ರ್ಯಕದಂಬಂ ಮೆಚ್ಚೆ ಪೇಟಿಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು.....ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣಪಾದಸೇವಾಧುರೀಣ.....
ಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಲಬ್ಧಸನ್ಮತಂತ್ರ ಶ್ರೀಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ
ಶುಕಸಪ್ತತಿಯೊಳ್.

16 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 317. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಶಂಕರನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ 12, ಆಳ್ವಾರು ಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿ ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಸರ್ವಗ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಸರ್ವಾತ್ಮಕ | ಸರ್ವಾರಾಧ್ಯನೆಂದೆನಿಸಿ |
ಸರ್ವಸುಖವೆಂದೆನಿಸಿ ತೋರ್ಪುವನೀತ | ನೊರ್ವನೆ ಸಕಲಜೀವರಿಗೆ ||

17 ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದರಲ್ಲಿ "ಕೃಷ್ಣನ ರೂಪವನೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪದಿರವನೊರೆದಪೆನು" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದ ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿರಹದಿಂದಒಲೆಗೆ ಕತ್ತುರಿ ದತ್ತುರಿ ವರಚಂದನವಿಂಧನವು |
ಉರ:ವೀಣೆಯದು ಸಾಣೆ ಕಪ್ಪುರ ಕಾಲ್ಪುರ | ದಿರವಾಂತಿದೆ ಕೃಷ್ಣ ನಲಹೋ ||
ಕುರುಳಬೆಡಂಗಿಯು ಕುಂಕುಮಗಂಧಿಯು | ಸರಸಯುತೆಯು ಸೌಖ್ಯವತಿಯು |
ಎರಳೆಗಣ್ಣೆ ಆಯಿಯಳ ಎಳವೆಮೆವೆತ್ತಸೆವಳ | ಪರಿಯು ಕೃಷ್ಣನೆ ಬಲ್ಲನೈಸೆ ||
ಕೂಡು ಕುಮುದನೇತ್ರೆ ನೋಡು ನಲ್ಮಡಿಗಾತೀ | ಯಾಡಿಱಿದಪ್ಪೆನ್ನಸಿಯಳಿ |
ಪೇಡಿಯುನುಱಿ ಮೋಹನಾಂಗಿ ನೆಂಬ ಕೃಷ್ಣ | ನಾಡಿಸಿದಂತಾಡದಿಹರೇ ||

18 ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪಾದಾದಿಕೇ ಶಾಂತವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಂಗ ನಿನ್ನಯ ರಂಗುವಡೆದ ಜಂಘೆಯ ಚೆಲ್ವು | ಮುಂಗುಡಿವರಿದು ಮುದದೊಳು|
ಹಿಂಗದೆ ಹಿಗಿಹಿಗಿದಾಗಿಪೆನ್ನಯ ಹೃದ | ಯಾಂಗಣದೊಳಗಿರುತಿರ್ಕೆ ||
ಜೀವಿನುಡಿಯೆಯುಟ್ಟ ಬಾಯ ಬೀಗವನಿಟ್ಟ | ಕಾವಿಕಪ್ಪರೆಕಂತೆಯೂಂತು |
ದೇನತಾಂಶಗಳಿಂ ಮುಕ್ತಿಪಡೆವೆನೆಂಬ | ಗಾವಿಲರ್ಗೇಂ ಗತಿ ರಂಗ ||
ಪಂದಲೆವಚ್ಚನ ಪಸಿದೊವಲ್ಬಳೆದನ | ಕೆಂದುಗೊರಲನ ಮೂಲೆಗನ |
ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿರಂಗಗೆ ಸಾಟಿಯೆಂಬಾ | ಮಂದಭಾಗ್ಯರ ನೂತು ನಿಜವೇ ||
ಸಿರಿ ಮಂಜಿನ ಪರಿ ಯೌವನ ಸುರಚಾಪ | ದಿರವಾಯು ನೀರ ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆ |
ತರುಣಿಮಕ್ಕಳು ಮೇಘದೊಡ್ಡಣೆಯೆಂಬೀ | ಯುಟ್ಟಿರಿವಿತ್ತು ಪೊರೆ ರಂಗಧಾಮ ||

19 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 101. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ; ಕವಿ "ಶ್ರೀಪತಿಯ ಸ್ತುತಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯಶತಕವಿದು ಬುಧರ್ಗೆ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಬಿಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಮಡುವಿನೊಳಗೆ ನೆಗಳೊಡನೊಡನಂಘ್ರಿಯ | ನಡಸಿ ನುಂಗಲು ಒಗದೊಡೆಯ |
ಕಡೆಹಾಳಿಸೆನೆ ಕಾದ ಹರಿಯಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು | ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದಪೆನಾಂಪರೊಳರೇ ||
ಜಗನ್ಮಯನನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಾಡುವುದೆಂತು | ಸೊಗಸಾದ ಸರ್ವತೋಮುಖಗೆ |
ಎಗೆ ವಂದನೆಗೈವುನಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ಸು | ನ್ಮುಗೆ ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂಬುದುಚಿತ ||

20 ಅಕ್ಷರವಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 103. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರಮೇಲೆ ಕಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಕ್ಷಕಾರಪರ್ಯಂತ ಅಕ್ಷರವೊದಲಾಗಿಯೂ ಗುಣಿತದಿಂದಲೂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ತುತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಾಂಗತ್ಯ; ಕವಿ "ನಾವುಸಂಕೀರ್ತನವಕ್ಷರವಾದಿಯಾದೀ ಮಹಾಗುಣಿತದಿಂದೊರೆದ ವಾನೋಹರಸಾಂಗತ್ಯ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ[1]. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಅನಘನನಪ್ರಮೇಯನನಪ್ರತಿಮನ | ನನಿವಾರಿತನನಚ್ಯುತನ |
ಅನುಪಮಗುಣನನಭೇದ್ಯವಿಕ್ರಮನನಾ | ನನುಸರಿಸುವೆನನವರತ ||

---

1 ಈಸಾಂಗತ್ಯದಹಿಂದೆ ಒಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಶವಾದಿ 24 ನಾಮದ ಸಾಂಗತ್ಯವಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳು 26 ಆಮೇಲೆ ಇದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಮದ ಸಾಂಗತ್ಯವೂ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ತವರನೆನಿಪ ದಶಕಂಠಾಸುರನ ಕಂ | ತರವ ದಿಕ್ಕತಿಯ ಕಂತಣೆಸೆ |
ತವಣೆಗೆಯ್ದವಸ ಕಂತವ ಲುಂಠಿಸಿದ ಕಂಠೀ | ರವಮೂರ್ತಿ ಗಾನೆಲಿಗುವೆನು||

ಗುಣಿತ

ಚಾರಿವರಿದು ಚಿಂತಿಸಿ ಚೀಲುತಲಿಬಹುತ | ಹೂರಿಸದಿಚ್ಚೆ ಚೈತನ್ಯ |
ಜೋರತ್ವವೆತ್ತಿದೆಯೆನೆ ಚೌದಂತನ ಕಾದು | ದಾರ ಚಂಡಚಕ್ರಧರ ಜಯತು ||
ಟಾಕಿನ ಜಟಿ 1 ಟೀಕವೋಟುಚಾಟೂರಿಸಿ | ಟೀಕವೆನಿಸಿ ನೇಟ್ಯೈಸಿ |
ಟೋಕಿಸಿ ಟೌಕಿಸಿ ಟಂಕಿಪ ಟಕ್ಕರ | ದೇಕೆ ಪುಟ್ಟಿದರೋ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ||

21 ರಂಗಧಾಮಪುರುಷವಿರಹದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರ ವಿರಹಸೂಚಕವಾಗಿ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ನಳಿತೋಳ ನಲ್ಲಳ, ಬೆರಳಬೆಡಂಗಿಯು | ತೊಳಪ ಸೆಳ್ಳುಗುರಿನಸಿಯಳ |
ಬೆಳುನಗೆವೆತ್ತೆನ್ನ ರಂಗ ಬಾರೆಂಬ ಕೋ | ಮಳೆಯ ಕೋರಿಕೆಯೆಂದಾದಪುದೋ||
ಕರವ ಗಲ್ಲದೊಳಿಟ್ಟು ಕಡುಬೇವಸವಟ್ಟು | ಪರಿಯಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರ ಪೊನಲ |
ಮಟಿಗಿ ರಂಗ ಎಂಬ ಮಾನಿನಿರನ್ನೆಯ | ಬಳಿಸೆಳೆದಪ್ಪುವದೆಂದೋ ||

22 ರಂಗಧಾಮನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 101. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಪರಧನಕೆಳಸದೆ ಪರಸತಿಗೊಗ್ಗದೆ | ದುರಿತತತಿಯ ದೂರೀಕರಿಸಿ |
ಬಲಿಬನೆಂದೆನಿಸಿ ತಾ ಬಲ್ಲವನಪ್ಪುದು | ಸಿರಿರಂಗ ನಿನ್ನೊಲವಲ್ತೇ ||
ನಿರ್ಮಳನೆನಿಸಿ ನೀತಿಯ ವಿಾಜಿದೆ ದು | ಷ್ಕರ್ಮಕೆಱಿಗದೆ ಕೇಡಿಗರ |
ಪೆಸೋಗೆ ಪೆಱತಾದಂಗೆಡರ್‌ಬರೆ ಮುಂಗೈದ | ಕರ್ಮವದಲ್ತೆ ರಂಗೇಶ ||
ಸಿರಿಗೆಯುದಾರತೆ ವಿದ್ಯಾಪರಿಣತಿ | ಗುಱು ವಿನಯವು ಬಾಲ್ಕ್ಯೆಯಿಡೆಗೆ |
ಪರಹಿತಮೆಂಬುದು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗೇಶ | ಪರಮಾಭರಣಮೆನಿಸದೇ ||

1, ಜಟಿ.

23 ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಚಮತ್ಕಾರೋಕ್ತಿಗಳಿವೆ; ಕೆಲವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಮೂಲಿಕಿನೆಲಕಾಗಿಯೆಳೆಬಾನಳೆದು ಮುಗಿ । ಳ್ವೀರಗ್ಯೈಸಿರಿಯಾಯುತೊಡನೆ ।
ಕೂರನೆನಿಸಿ ಜುಕ್ಕಿಗುವರರನೆಚ್ಚಿಬ್ಬದ । ಕಾರೊಡಲಸೆ ಎನ್ನ ಸಲಹು ॥
ಹುರಿಯೋಡ ಸಿರಿವಂತಿಗೆಯೆಂದೆಂಬುದು । ನರನ ಪಾರುವನೆಂದೆಂಬುದು ।
ಮುರಗೆತ್ತುವನನೋಜನೆಂದೆಂಬುದೇನ । ಚ್ಚರಿ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಪು ॥
ಸರಸನನರಸನೆಂಬುದು ಪೂರ್ಣಗೃಹವನು । ಶರಮನೆಯೆಂದುಸುರುವುನು ।
ನರಪಕುನೂರನನರಮಗನೆಂಬುದೇ । ನೊರೆ ರಂಗ ಕನ್ನಡನೊಳ್ಪ ॥
ಮುಳ್ಳಿಂಗೆ ಮೊನೆಯುಂಟೆ ಎಳ್ಳಿಂಗೆಣ್ಣೆಯದುಂಟೆ । ಕಳ್ಳಿಂಗೆ ಮೈಮಱಿಪುಂಟೇ ।
ಜಳ್ಳಿಂಗೆ ಬೆಳೆಯುಂಟೆ ಜಡಕೆ ನೆನಹದುಂಟೆ । ಒಳ್ಳಿತೀಗುಟ್ಟುಲಿ ರಂಗ ॥
ಮುತ್ತಿರೆ ನರೆಯೆಂಬ..... । ಕತ್ತಿಯ ಕಂಡು ಗೇಣೆಂಬ ।
ಪತ್ತಿಯು ನೂಲೆಂಬ ಕನ್ನಡದೊಳು ರಂಗ । ಮತ್ತಿನಮಾತು ಪಾಸಟಿಯೇ ॥
ಮಾರಿಗಿಗ್ಗೆ ಭಯೆಂಬ ನಾರಿಗೆ ಕೊಪ್ಪೆಂಬ । ಸಾರಿಗೆ ಹಾಸಂಗಿಯೆಂಬ ।
ಕೂರಿಗೆ ಹೊಲಕೆಂಬ ಕನ್ನಡಮಾತಿನ । ದಾರಿ ಬೇಱಿಲ್ಲ ರಂಗೇಶ ॥
ತೊಡರಾಭರಣವೆಂಬರ್ ಪಿಡಿ ಕರಿಣಿಯದೆಂಬರ್ । ತಡಿಯೆಂಬರುರಗಮುಂತ್ರವನು ।
ನುಡಿಯೆಂಬರು ನಿಂದೆಯು ಕನ್ನಡದೂಂದು । ಬಿಡಗದು ಬೇಱೆ ರಂಗೇಶ ॥

24 ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯೆ ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯಮೇಲೆ ಶೃಂಗಾರವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಪದಗಳಿವೆ. ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಮತ್ತು ರಂಗನಾಥನ ಅಂಕಿತಗಳಿವೆ. ಸೂತ್ರಗಳು ಕಂದರೂಪವಾಗಿವೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಕ್ರಮದಿಂ ದ್ವಾದಶವರ್ಷ । ಪ್ರಮಾಣದೊಳ್ ಮುಗ್ಧೆ ಮಧ್ಯೆ ತದ್ದ್ವಿಗುಣದಿನಾ ।
ಸಮಕಟ್ಟಿಂದಂ ತ್ರಿಗುಣ । ಪ್ರಮಿತಾಬ್ದದೊಳಂ ಪ್ರಗಲ್ಭೆಯೆನೆ ಪೆಸವರ್ಡೆಗುಂ ॥
ನಯನರತಿ ಚಿಂತೆ ಸಂಕ । ಲ್ಪಯುತಂ ಜಾಗರತೆ ಕಾಶ್ಯಮರತಿಯೆ ಮಾನಂ ।
ಪ್ರಿಯೆಯ ವಿವೇಹಂ ಮೂರ್ಛಾ । ಶ್ರಯೆಮರಣಮಿವಿಂತನಸ್ಥೆ ದಶವಿಧಮಕ್ಕುಂ॥

25 ರಂಗನಾಯಕರಂಕನಾಯಕೀಸ್ತುತಿನಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 49ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಟಿನುಡಿವುಡದಿಯು ಸಿರಿಮುಡಿಯೆಡೆಯೊಳು । ತೊಳಗುವ ತೊಂಡಿಲವುಣಿಯು ।
ಒಲಧಿಸುತೆಯು ಕೊರಲ್ವಚ್ಚವನೆನ್ನೆದೆ । ಯೊಳಗಾವಗವಾಂತಿಹೆನು ॥
ಪೊಳೆವ ಪಣೆಯ ಪೊಗರೊಗುವ ನುಣ್ಗಲ್ಲದ । ಮೊಳೆವ ಮೊಗ್ಗೆಯ ಮೊನೆವಲ್ಲ ।
ತಳಿರ ತುಟಿಯ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಮೊಗ । ಕೆಳಸಿ ಮುಂಬರಿದು ಮುದ್ದಿಪೆನು ॥
ಅಡಿಯ ಕೆಂಪಿಗೆ ನುಣ್ಪೊಡೆಯ ಬಿಣ್ಪಿಗೆ ಪೊ । ನ್ನುಡೆಯ ಪೆಂಪಿಗೆ ಪೂದಳೆದ ।
ಪೊಡೆಯ ತಂಪಿಗೆ ಮೊಗದೆಡೆಯ ಸೊಂಪಿಗೆ ಸಿರಿ । ಮುಡಿಯ ಕೆಂಪಿಗೆ ಮೋಹಿ
ಸುನೆನು ॥

ಜಲಧಿಸುತೆಯ ವೈಯ್ಯ ಪೊಗರ ಕುಂದಣದೊಂದು! ಕೆಳೆಯೊಳೆಸೆವ ನೀಲಮಣಿಯು।
ಪಟಿನುಡಿವೆಂಡಿರ ತೊಂಡಿಲನೆನ್ನೆದೆ । ವಳಿಕುಭರಣಿಯೊಳಿಡುವೆನು ॥
ಚಲನವಿಲ್ಲದ ಮಿಂಚುವಳ್ಕೆಯನೊಳಕೊಂಡ । ಕಳೆವೆತ್ತ ಕಾಮ್ಯಗಿಲಂತೆ ।
ಜಲನಿಧಿಸುತೆಯ ನೇರುವೆಯೊಳಿಂದೊಪ್ಪುವ । ನಳಿನಾಕ್ಷಗೆ ನವಿಸುವೆನು ॥
ಜಡನು ಜಾಣನು ಬಡವನು ಬಲ್ಲಿದನಾ । ಳೊಡೆಯನೆಂಬೀಭೇದಗಳ ।
ಕುಡುವುರ್ವಿನ ಕುಣಿಹದೊಳೆಸಗುವ ಸಿರಿ । ಮಡದಿಯ ಮುಖವೊಕ್ಕಿಹೆನು ॥
ಪೊಂಗುವಿಂಗಡಲಿನುತ್ತುಂಗತರಂಗದ । ಪಾಂಗಿನಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ।
ಮುಂಗಳದೇವತೆಗೆಱಗುವೆ ಪಶ್ಚಿಮ । ರಂಗನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮನಿಗೆ ॥

26 ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು

ಇದರಲ್ಲಿ 6½ ಹಾಡುಗಳಿವೆ; ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ.

27 ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಟೀಕೆ

ಇದು ನೆವ್ಮಾಳ್ವಾರೆಂಬ ಶಠಕೋಪಯೋಗಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಯೆಂಬ ದ್ರಾವಿಡಪ್ರಬಂಧದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಅರವಿಂದಾಂಬಕಭಕ್ತಾ | ಭರಣಾಂ ಚಿಕದೇವಸಚಿವಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯಂ ।
ತಿರುವಾಯಿಮೊಳಿಗೆ ಟೀಕಂ । ವಿರಚಿಸಿದಂ ವಿಶದವಾಗೆ ಕನ್ನಡದಿಂದಂ ॥

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪ್ರಥಮದಶಕದಲ್ಲಿ ಪರತ್ವಮಂ ಪೇಳಿತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಥಮದಶಕದ ಪ್ರಥಮಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರ್ ಸಮಸ್ತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಮಹೋಪಕಾರಕನಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿನಿರ್ವಾಹಕನಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಮನಾಶ್ರಯಿಸು ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಮಂ ನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಉಯೆರ್[1]. ಇತರಾನಂದಾತಿಶಯಮಸತ್ಕಲ್ಪಮಪ್ಪಂತತಿಶಯಿತಮಾದಾನಂದಮುಳ್ಳವನಾವನೋ, ಅಜ್ಞಾನಂ ಪೋಪಂತೆ ಪ್ರೀತಿರೂಪವಾಗಿಪ್ಪ ಜ್ಞಾನಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಕೃಪೆಯುಂ ಮಾಡಿದವನಾವನೋ, ವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲದಿಪ್ಪ ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳ್ಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಪ್ಪವನಾವನೋ, ಆತನ ಆಶ್ರಿತದುಃಖನಿವರ್ತಕಮಾದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಮಪ್ಪಾದ ಚರಣಾರವಿಂದಂಗಳನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎಲೆಮನವೆ ಸ್ವರೂಪಸತ್ತ್ಯಮಂ ಪೊದು—ಎಂದು ಪೇಳಿದ್ದಿರ್.

ಈತನ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ನನಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ನನಗೆ ದೊರೆತ ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾದ ಮದನಮೋಹಿನಿಯ ಕಥೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ ರಂಗಪಂಡಿತರಾತ್ಮಜ | ನೊರೆದ ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆ !
ಭಕ್ತವತ್ಸಲೆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸೇವಕ | ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪೇಳಿದನಿದ ||

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವೂ ಪಿತೃಕೃತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 11 ಪದ್ಯಗಳು 887 ಇವೆ.

ರಂಗನಾಥ. ಸು. 1675

ಈತನು ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಸಹವಾಸಿವಂಶದ ಮಹಲಿಂಗದೇವ; ಗುರು ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಹಜಾನಂದ. ಇವನಿಗೆ ರಂಗಾವಧೂತ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀಗಿರಿಯ

---

1. ಉಯವರ್ಕಿವ್ವುಯರ್ನಲಮುಡ್ಮೈಯವರ್ ಯವನವರ್ |
ಮಯವರ್ಕಿ ಮದಿನಲಮರುಳಿನರ್ ಯುವ್ನಪರ್ |
ಆಯವರ್ಕಿಮಮರಹಳದಿಪತಿ ಯವನವರ್ |
ತುಯರಕಿಶುಡರಡಿ ತೊಟಿದೆಟ್ಕೆರ್ ಮನನೇ ||
ಮೇಲೆ ಈ ಪದ್ಯದ ಆದಿಪದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಬರೆದಿದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಭಕ್ತಿರ ಸಾಯನಕರ್ತೃವಾದ ಸಹಜಾನಂದನೇ (ಸು. 1650) ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1675 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 11, ಪದ್ಯ 801. ಇದರಲ್ಲಿ ''ಅಖಿಳವೇದಾಂತಾರ್ಥವನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೇಳುವೆ ಸಕಲರಿಗೆ ತಿಳಿವಂತೆ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಅಧಿಕಾರನಿರ್ಣಯ, ವೈರಾಗ್ಯ, ತ್ವಂಪದನಿರ್ಣಯ, ತತ್ಪದನಿರ್ಣಯ, ಅಸಿಪದನಿರ್ಣಯ, ಸಪ್ತಭೂಮಿಕೆಗಳು, ಪರಮಾತ್ಮಪದನಿರ್ಣಯ, ಮಾಯಾಮಿಥ್ಯತ್ವ, ಜೀವತ್ರಯ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ, ನಿರ್ಗುಣಾರಾಧನೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ವೇದವ್ಯಾಸನು ಶುಕನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯಸಹಜಾನಂದಗುರುವರ್ಯಪದಕಮಲಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಸಹವಾಸಿಮಹಲಿಂಗರಂಗವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ಅನುಭವಾಮೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ.

ಚಿದಾನಂದಾವಧೂತನು (ಸು 1750) ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸಿಂಧುವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ನೀತಿ

ಸತ್ಯಶೌಚಾಚಾರನಿರತರು | ಚಿತ್ತದಲಿ ನಿರ್ಮಲರು ನಿಸ್ಪೃಹ |
ವೃತ್ತಿಯಲಿ ವರ್ತಿಸುವರಾಶಾಪಾಶವರ್ಜಿತರು ||
ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರಾದ ಗುರುಪದ | ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರು ಭವದ ಬೇರನು |
ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಡುವ ನಿಪುಣರೇ ತತ್ತ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ||
ಮೊದಲೆ ಮರ್ಕಟ ಮೇಲೆ ಮದ್ಯದ | ಮದವೆದೆಯು ಹಿಡಿದಿರಲು ವೃಶ್ಚಿಕ |

ತುದಿಯಕಾಲನು ಕಚ್ಚಿದರಿ ಕುಣಿದಾಡುವಂದದಲಿ ॥
ಅಧಿಕಧನಸಂಪತ್ತುಯೌವನ । ವೊದಗಿರಲು ವನಿತಾದಿವಿಷಯಾ ।
ಸ್ಪದವೆನಿಸಿಯೊಡಲಕಿವಿಯದವಗಧ್ಯಾತ್ಮವೇಕೆಂದ ॥
ನಾನು ನೀರೊಳಗಿದ್ದೊಡೇನೈ । ಧ್ಯಾನವನು ಬಕ ಮಾಡಲೇನದು ।
ಕಾನನವನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮರ್ಕಟವಿದ್ದೊಡೇನಲ್ಲಿ ॥
ಮೌನದಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯಿರಲ್ಕದ । ಕೇನುಫಲ ಸುಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ।
ಮೌನ ವೊದಲಾದವಕುರೊಳೇನೆಲೆ ಮಗನೆ ಕೇಳೆಂದ ॥
ತನ್ನ ಹಿತವನು ತಿಳಿಯಲಱಿಯದ । ಕುನ್ನಿ ಬಱಿದೇ ಬಯಸಿ ಬಯಲಿಗೆ ।
ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣೆಂದೆಂಬ ಗಂಟಲ ಗಾಳದಲಿ ಸಿಲುಕಿ ॥
ಬನ್ನಬಡುವನು ಭವಭವದಿ ಬಹು । ಜನ್ಮಜರೆಮರಣಾದಿದುಃಖದಿ ।
ಹಣ್ಣಿನುತ ಕಿಚ್ಚಿನಲಿ ಬೀಱುವ ಶಲಭದಂದದಲಿ ॥
ಒಡವೆಯುಳ್ಳೊಡೆ ಮಡದಿಮಕ್ಕಳು । ಕಡುನುಮತೆಯನು ಮಾಱಿ ಪ್ರಾತಗೆ ।
ಬಡತನಗಳಡಸಿದೊಡೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಡಿಲತೊಡಗುವರು ॥
ಬಿಡದು ಕಱಿ ಹಾಲಿರಲು ತಾಯನು । ಕಡೆಗೆ ಹೋಹುದು ಬತ್ತಿದೊತೆ ತಾ ।
ಕೆಡುವಕಾಲಕ್ಕಾರಿಗಾರೈ ಮಗನೆ ಹೇಱಿಂದ ॥

ಕನ್ನಡಭಾವೆ

ಸುಲಿದ ಬಾೞೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ । ಕಳಿದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ ।
ಆಱಿದ ಉಸ್ಣದ ಹಾಲಿನಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿದೞ ॥
ಲಲಿತವಹ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯಲಿ । ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷವ ।
ಗಳಿಸಿಕೊಂಡೊಡೆ ಸಾಲದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳೆನ್ನೇನು ॥

ತಿಮ್ಮಕವಿ. 1677

ಈತನು ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ನೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ, ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಗೋತ್ರದವನು; ಶ್ರೀವೇಣುಗೋಪಾಲವಾದವನೇಜಾತಭೃಂಗಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672—1704), ಆಶ್ರಿತನು. ಆತನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನ

ಮಂತ್ರಿ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1599ನೆಯ ನಳವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ (1677) ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1601 ನೆಯ ಕಾಳಯುಕ್ತಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ (1679) ಬರೆದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಶುಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ, ರುದ್ರ, ಜಯದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 16. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣಕಥಿತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಮೊದಲು 4 ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಂಶಾವಳಿಯೂ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ; 5 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದೊರೆಯ ವಂಶಾವಳಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಯಾದವರೊಳ್ ಕೆಲರ್ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಮತಿಯಿಂ ನಿಜಸಂತತಿದೇವತೆಯಾದ ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಪಾಒಾರವಿಂದದರ್ಶನಾರ್ಥಮ್ಮೈತಂದು ಸೇವಿಸಿ ತದನುಜ್ಞೆವೆತ್ತು ಕರ್ನಾಟದೇಶಭೂಸತಿವದನಸರೋಜದಂತೆಸೆವ ಮಹಿಷಪುರವರದೊಳ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಚಾಮುಂಡಿಕಾಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧೈಶ್ವರ್ಯರಾಗಿದರ್ಶ್. ಅವರ ಪರಂಪರೆಯೊಳ್ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ; ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ. ಈ ತಿಮ್ಮರಾಜನು ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಚಾಮರಾಜನಿಗೆ ಸಿಡಿಲೊಮೈಕ್ಕ ತಾಗಿಯಾತನ ಮುಡಿಯುಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದುದರಿಂದ ಬೋಳಚಾವರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇವನು ರಾಮರಾಜನ ಸೇನಾನಿಯಾದ ರೇಮಟಿ ವೆಂಕಟನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ. ರಾಜನೃಪನು ಕಶಾಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೂಗನ್ನು ಛೇದಿಸಿದನು; ಅಂಧಕಿಗೆ ನೇತ್ರವನೊಂದಂ ಕೊಟ್ಟನು; ತಿರುಮಲ

ರಾಜನಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು; ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಂದನು. ದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಮರಿದೇವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳು; ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನು 14ವರ್ಷ ಆಳಿದನು; ಬಳಿಕ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಮಧುರಾಪುರಿಯ ಚೊಕ್ಕಲಿಂಗನಾಯಕ, ಶಾಂದವುಂಗಲ್ಲದ ರಾಮಚಂದ್ರನಾಯಕ, ವೇಲ್ಲಾಪುರದ ವೆಂಕಟನಾಯಕ, ಜಡಕನದುರ್ಗದ ನರಸನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು; ಆಂದೂರು, ಕುಂತೂರುದುರ್ಗ, ಮದ್ದಗಿರಿ, ಬೇಲೂರು, ಅನಂತಗಿರಿ, ಮುಟ್ಟಾಂಜಟ್ಟಿ, ಮಳಲಿ, ಪರಪುತ್ತಿ, ಅರಕಲಗೂಡು, ಜಡಕನದುರ್ಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಯದುಗಿರಿನಾಯಕಿ, ರಂಗನಾಥ, ರಂಗನಾಯಕಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ನಂದಕ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿನಮದಮರವರಸರಸಿಜಭವಭವಮುಖಸುರಸಮುದಯಸುರುಚಿರಮಕ್ಯುಟನಿಕರಖಚಿತಮಣಿನಿಚಯರುಚಿಕಲಿತಯದುಗಿರಿಸದನನಾರಾಯಣಮೃದುಪದಲಲಿತಜಲರುಹಜನಿತಮುಕರೆಂದರಸಾಸ್ವಾದನನಿರತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡಯೆದೆಗೆಲಶರಧಿರಾಕಾಸುಧಾಕರನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಯನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷವಲೋಕನಮುದಿತ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯಪ್ರೇರಿತ ಕವಿತಿಮ್ಮನಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನೆಯ ಯಾದವಗಿರಿಮಹಾತ್ಮ್ಯಸೂತ್ರ

ಇವನ ಬಂಧವು ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮೇರು

ಬಳಸಿ ಬರುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಹಿಮದೀಧಿತಿ ದೀಪಿಕೆ ಚಾರುತಾರಕಾ |
ವಳಿಯೆ ವಿಕಾಸಮಾದ ಕುಸುಮವ್ರಜವೊಪ್ಪುವ ಜಾಹ್ನವೀನದೀ ||
ಜಲಮಭಿಷೇಕವಾರಿ ಘನಧಾವಮೆ ಘಂಟೆಯದಾಗೆ ದೇವಸಂ |

ಕುಳಮಿರದಚ್ಚಿಸಿಟ್ಟ ಘನಲಿಂಗಮೆನಲ್ ಕನಕಾದ್ರಿ ರಂಜಿಕುಂ ||

ಸಾಯಂಕಾಲ

ಪುಳಿನದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಸೀರುಹಪತ್ರನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ತ |
ಣ್ಗೊಳದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಜತಳದಲ್ಲಿ ಲತಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂ |
ತಲಿಲುತೊಲಲ್ದು ಸುತ್ತಿ ಪರಿದಾಡಿ ಪಲುಂಬಿ ಪೊರಳ್ದು ಕಂದಿಯು |
ಮ್ಮಳಿಸಿತದೊಂದಗಲ್ದ ಪೊಣವಕ್ಕಿ ನಿಜಾಂಗನೆಯಂ ನಿಶಾದಿಯೊಳ್ ||

ಚಂದ್ರಕಳಂಕ

ವರವಸುಪೂರ್ಣವಾದೆ ಶಶಿಮಂಡಲಮಂಜುಳರೌಪ್ಯಕುಂಭಮಂ |
ಪರಿಯದೆ ಪತ್ತಿ ಕಾದ್ಕ ಕರಿವಾವ ನಭೋಂಬುಧಿಜಾತಶೀತಭಾ |
ಸುರಕರಪುಂಡರೀಕಕೆಱಗಿಪಳಿ ಸೋಮಸುರೇಭಗಂಡದೊಳ್ |
ಸುರಿವ ಮದಾಂಬುಧಾರೆಯೆನೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಸಿದುದು ಚಂದ್ರಲಾಂಛನಂ ||

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ

ಮಿಸುನಿಯು ಕರಡಗೆಯೊಳ್ ಬಿಂ | ಬಿಸುತಿರ್ಪ ಮರೇಂದ್ರನೀಲಸರಮಂ ಭರದಿಂ |
ಬಿಸಜಿನಿ ಪತಿಗೀವಂತೆವೊ | ಲೆಸೆಗುಂ ವಿಕಚಾಬ್ಜದಿಂದೆ ನೆಗೆವಳಿವಿಸರಂ ||

ಸೊಳೆಗೇರಿ

ನೋಟದ ಪೇಟಿಯುತ್ಸವದ ಬೀಡು ಬೆಡಂಗಿನ ತಾಣಮೂಪಗಂ |
ಬೇಟದ ಮಂದಿರಂ ಗವುಕದಂಗಣವೆಱಿಪಿನ ಸೆಜ್ಜೆ ವಶ್ಯಮುಂ ||
ಪಾಟಿಪ ಶಾಲೆ ಮೆಲ್ನಗೆಯ ಚಾವಡಿ ರೌಳಿಯ ಗೊತ್ತು ಮೋಹದು |
ಬಾಳಟದ ಬೀದಿ ತಾನೆನೆ ವಿರಾಜಿಸುತಾಗಣಿಕಾಂಗನಾಲಯಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ

ಪರಿಪಂಥಿಕ್ಷಿತಿರಾಜ್ಯಶೋರುಚಿರಕರ್ಪೂರಂಗಳಂ ತಂದಿಳಾ |
ವರವಂದ್ಯಂ ಚಿಕದೇವಭೂಪತಿಗೆ ತತ್ಕೀರ್ತಿಜ್ವಲತ್ಕಾಂತೆ ವಿ ||
ಸ್ಫುರಿಸಲ್ ಹೊತ್ತಿಸಿ ತತ್ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯೊಳ್ ನೀರಾಂಬುನಪ್ರಾಯಮಾ |
ಗಿರೆಯುದ್ಯೋಗಿಸಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಿದರ್ಪಳ್ ಸಂತತಂ |

ಶಾಪ

ಚಾಪಂ ಶಮಿತಾರಿವ್ರಜ | ಕೋಪಂ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯಮಾಣವೈಕುಂಠಮಹಾ |
ಟೋಪಂ ಸಗ್ಗಹೃತನತಜನ | ತಾಪಂ ಶಾಪಾರ್ಘ್ಯಮೆಮಗೆ ಕುಡುಗತಿಮುದಮಂ||

2 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 5. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವನು ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಗೌತಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಥವಾ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಿ, ಭಾಷ್ಯಕಾರ, ಶುಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು..... .....ಶ್ರೀವೀರಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾರಸಾಶ್ರಯ ಸಚಿವಾಗ್ರಣಿ ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಿರೂಪಣದಿಂ ಕವಿತಿಮ್ಮಪ್ರಣೀತವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಲಸಿತ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ತೆರೆವೊಯ್ಲಿಂದೊಡೆಯುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಘನಶುಕ್ತಿವ್ರಾತದಿಂದೇಳ್ವ ಭಾ |
ಸುರಮುಕ್ತಾನಿಚಯಂ ಸುಮಾಂಜಲಿ ತದೀಯಧ್ವಾನವೇ ಮಂಜುವಾ|
ದ್ಯರವಂ ವೀಚಿಯೆ ನೀಳ್ದ ನಲ್ದೆರ ಮಹೌವಾರ್ಭಂ ಲಸದ್ದೀಪಮಾ |
ಗಿರೆ ವಾರಾಶಿ ತರಂಗಿಣೀನಟಿಯ ರಂಗಸ್ಥಾನದಂತೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಚಾಮುಂಡಿಯಬೆಟ್ಟ.

ಪಿರಿದುಂ ಖಗಸ್ವನಂ ಮೇ | ಘರವಂ ನವಧಾತು ಮಿಂಜು ನಿಝರಜಲಶೀ |
ಕರತತಿ ಮುಟ್ಟುಯೆನೆ ಕಾರಂ್ಜ| ತಿರೆ ಮಿಗೆ ಚಾಮುಂಡಿಯಿರ್ಪ ಗಿರಿ ಕಣ್ಗೊಳಿಕುಂ||

ರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ

ಸುರಮಾನವತಿರ್ಯಕ್ಸ್ಥಾ | ವರಾತ್ಮಕಮೆನಿಪ್ಪ ವಿಶ್ವಮೆಲ್ಲಂ ನಿನಗಿಂ |
ದಿರೆಯಾಣ್ಮ ಶರೀರಂ ನೀಂ | ಶರೀರಿಯೆನಿಸಿರ್ಪೆ ಮತ್ತಮುದುಕಾರಣದಿಂ ||

ಭಾಷ್ಯಕಾರ

ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಮನೊತ್ತಿ ನೂಂಕಿ ತಗುಳ್ದಾಶಾಬಂಧಮಂ ದುರ್ಗುಣೋ |
ತ್ಕರಮಂ ಭಂಗಿಸಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಪ್ರತತಿಯುಂ ಜೋಡಾಡಿಯಾತ್ಮಾಂಘ್ರಿಪಂ ||
ಕರುಹೋಪಾಸನತತ್ಪರರ್ಗ್ಗೆ ನಿಜಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಮುಂ |
ಪಿರಿದುಂ ಬೋಧಿಪ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಡಿಗಾಂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗದಿಂ ವಂದಿಪೆಂ ||

3 ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 10, ಕಂದ 190, ವೃತ್ತ 285, ವಚನ 31, ಒಟ್ಟು 502. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗೆ

ಭೃಗುನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಕಥಿತವಾದವೆಂಕಟಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ತಿರು ಪತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಸರಸಿಜದಂತೆ ಸಾರಗುಣಮರ್ಣವದಂತೆ ರಸಾದ್ರ್ರಮಕ್ಕನಂ ।
ತಿರೆ ಘನಮಾಗ್ಗಶೋಭಿ ಲಲನಾಜನದಂತಿರೆ ಭಾವಜಾತಿಬಂ ॥
ಧುರಮುಮರಾಗದಂತೆ ವಿಬುಧಾವಳಿಮಂಡಿತಮಬ್ಜಬಿಂಬವಂ ।
ತಿರೆ ಸುಕರಪ್ರಸಿದ್ಧಮೆನಿಕುಂ ಕೃತಿಯಿಂತಿದು ನೋಡೆ ಮತ್ಕೃತಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರೋಭೂತಮಹದ್ಭಕ್ತಿಸಾರಶತಕೋಪಮಧುರಕವಿಕುಲಶೇಖರಭಟ್ಟನಾಥಗೋದಾಭಕ್ತಾಂಘ್ರಿರೇಣುಮುನಿವಾಹನಪರಕಾಲರೆಂಬ 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು..... .... ಮಹಿಷಪುರವರಹರಿನಿಷ್ಟರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಯಪ್ರಸಾದೈಕಾಶ್ರಯ ಚತುರಮತಿಸ್ಥಚಿನಕುಲಲಲಾಮ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಿರೂಪಣದಿಂ ಕವಿತಿಮ್ಮಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ವೆಂಕಟಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ತಳಿವೇಳವಾವು ಸನ್ನಾನನೆಯೋಜ್ರುವ ಪಾಟಿಕೆ ಕುಟ್ಮಳಾಳಿಯಂ ।
ತಳಿವದಿಮುತ್ತೆ ಪಲ್ಲವಿಪಶೋಕೆ ಸುಮಂಗಳನಾಂಪ ಚಂಪಕಾ ॥
ವಳಿ ಮೊನೆಮೊಗ್ಗೆಯಂ ಧರಿಪ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕೂಗುವ ಕೋಕಿಲವ್ರಜಂ ।
ಕಳರವದಿಂಪನಾಳ್ವ ಗಿಳಿಯೊಪ್ಪಿದುದಾಮಧುಮಾಸದೇಲಿ್ಗಯೊಳ್ ॥

ಅಶೋಕ

ಲಿಸುಗೆ ತಳಿತುರ್ಪಲೆ ವಿರಹಿ। ಪ್ರಸರಾಸುಗೆ ಮುಳಿಗುನೆಂದು ಮುಳಿದೊದೆಯೆ ಸತೀ।
ವಿಸರದೆಡದಂಘ್ರಿಯಾನಕ । ರಸಮಪುದರ್ಕಂಟಿದವೊಲೆಸೆಗುಮದಲಿ್ಳದಳಿಗರ್ಳ್॥

ಅಂಜನಾದೇವಿ

ತಳಿದಡಿ ಬಾಟಿಯಂ ಜಱುವ ನುಣ್ದೊಡೆ ತೆಳ್ಪಸಿಬಿಂಪುವೆತ್ತ ಪೊಂ ।

ಜೆಳೆನಡು ನಿಮ್ನನಾಭಿ ನಳಿತೋಳ್ ಕಳಶಸ್ತನಮುಂಬುಜಾತಕೋ ||
ಮುಳತರಪಾಣಿ ಕಂಬುಗಳಮಿಂದುಮುಖಂ ಸುಲಿಪಲ್ ಪ್ರವಾಳವುಂ |
ಜುಳಲಸಿತಾಧರಂ ಚಪಲಲೋಚನವೊಪ್ಪಿರೆ ಕಣ್ಗೆ ತೋಱಿದಳ್ ||

ಹನುಮತ್ಕೃತಸೂರ್ಯಬಿಂಬಗ್ರಹಣ

ಕೆಂಬೊಗರಾಂತ ಪಣ್ಣೆದು ದಲೆಂಬ ಮಹಾಮತಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮೆಲ್ವೆನಂ |
ದಂಬುಜಬಂಧುವಂ ಪಿಡಿಯಲುವ್ಯತೆ ವೆಂಕಟಶೈಲದಗ್ರದಿಂ ||
ಮುಂಬರಿದೆಟ್ಟಿ ಲಂಘಿಸಿ ಮಹೋದಯಪರ್ವತಕೆಯ್ದಿ ಹಸ್ತದಿಂ |
ದಂ ಬಹುವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಡುಕೆಯ್ದಿನಬಿಂಬಮನುಣ್ಮೆ ಸೋಲ್ಕಿದಂ ||

ರಾಜನೃಪನ ಕೀರ್ತಿ

ಕ್ಷೀರಾಂಭೋನಿಧಿಯಾಯ್ತು ವಿಷ್ಣುಗಭವಂಗಾರೌಘ್ಯಭೂವಿಾಧ್ರಮಾ |
ಯಾ ತ್ರಾರಾಜೀವಭನಂಗೆ ಹಂಸಮೆನಿಸಿತ್ತಿಂದ್ರಂಗೆ ತಾನೊಕ್ಪಿನಿಂ ||
ಸಂಕರ್ಷೈರಾವಶಮಧಿಭೃಂಗಕುರುವಲ್ಲೀದಾವದಂತಾಯ್ತು ಸ |
ರ್ವಾರಾತಿಪ್ರಭುಚಕ್ರಕಾಯ್ತು ತಿಳಿಜೊನ್ನಂ ತದ್ಯಶಂ ಪೃಥ್ವಿಯೊಳ್* ||

ದುರ್ಜನ

ಪಿರಿದುಂ ಪರಾತ್ಮಗುಣಸ್ತುತಿ | ವಿರಹಿತನೀಕ್ಷಿಸೆ ಪರಾತ್ಮಗುಣಸ್ತುತಿಪರನೀ |
ಧರೆಯೊಳ್ ಸಹೃದಯಜನದಂ | ತಿರೆ ದುರ್ಜನವಿತತಿಯೆಸೆಗುಮಚ್ಚರಿಯಲ್ತೇ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. 1678.

ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672–1704) ಆಶ್ರಿತನು. ದೊರೆಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಿಕ್ಕು ವಾಧ್ಯಾಯನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1600 ನೆಯ ಪಿಂಗಳ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ —ಎಂದರೆ 1678 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 12. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ

ಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಶಿವನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಲುವ ಶ್ರೀರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲೆರಡಾಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟದೇಶದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯೂ ಇವೆ. 3 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಚತ.ರರ ನಾಲಗೆಗಿಂಪಂ | ಮತಿವಂತರ ಬಗೆಗೆ ಪೊಚ್ಚಪೊಸವೇಟವನೀ |
ಕೃತಿ ಮಾಟಿಕ್ಕಮೆನ್ನದೊಡಪೇ | ನತಿಶಯಮಾಕವಿಗೆ ಕವಿತೆಗಾಕಲ್ಪನೆಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ರಾಮಾನುಜ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಸಹೃದಯಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಕಾರಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಂಗನಾಥಚರಣಾರವಿಂದನಿಷ್ಯಂದಬಂಧುರಮಕರಂದಪಾನಾಸಕ್ತವಿಳಿಂದಕಲ್ಪಸಂಕಲ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಾಪ್ರತಿಮಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಕ್ಪಪಾಕಟಾಕ್ಷನಿರೀಕ್ಷಣಾವಾಪ್ತಮೋದಿತ ತದೀಯಕಾರ್ಯಧುರಂಧರಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನುಮಂತ್ರಿಪ್ರೇರಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿಪ್ರಣೀತಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಳವುಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಡನಾಯಿಂ ಘಾಯ್ದು ಪಾಯ್ದುವ್ರತೆ ಜಲಜಲನೇಟ್ಟಿಪಳ ನೀರುಂಡು ಪೆಂಪಂ|
ಪಡೆದೊಳ್ಪಿಂ ನೋಡೆ ನಿಚ್ಚಂ ಪೊಸಬಗೆಯೆಸಕಂಬೆತ್ತು ಮುಂಡಾಡೆ ಬಾಯಂ ||
ಬಿಡುಪಂತಲಮೇಲೆ ದುಂವಾಂತೊಗುವಮುದಿನ ಜೊಲ್ಲಿಂದೆನಲ್ ಮೆಲ್ಲಿತಾಗಿಂ |
ಪಿಡಿದೊಂದೇಪಾಂಗಿನಿಂದುಣ್ಮೆದ ತೆನೆ ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ್ ರಂಜಿಸಿಕುರ್ಗಂ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಗಗನವ್ಮುದಾಂಘದಂತಿ ಸುರದೀಘಿಕೆಯಿಂದೊಗೆದಂಬುಜಾತಮಂ|
ಕೆಗೆಮು ಕ್ಷರಾಭ್ಜದಿಂ ನೆಗಪಿ ಕೇಸರಮೆಣ್ಣೆಸೆಗುವೀ ಪರ್ವಲೊ ||

ಯ್ಯಗೆ ಕಡುಪಿಂದೆ ಪಿಂತಣೆಡೆಗಿಟ್ಟೊಡೆ ತೊಟ್ಪನೆ ಬೀಲ್ವಿವೋಲ್ ಕರಂ |
ನೆಗಟ್ದಿಪರಾಂಬುರಾಶಿಗಿಟಿೆದಂ ರನಿ ಸಾರವಿಹೀನರಶ್ಮಿಯಿಂ ||

ಶರತ್ಕಾಲ

ಬೆಳಗಿ ಮುನೋಹರಂಗೊಳಲೊಡಚಿೀದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ದಿಙ್ಮುಖಂ |
ಕಳಕಳಿಸಲ್ಕೆ ಪಜ್ಜಳಿಸುವಿಂಗಡಲಂತೆ ಪಳಚ್ಚನಾಗಸಂ ||
ಪೊಳೆಯಿ ಮರಲ್ದು ಸಂದ ನೊರೆಯಂತೆ ಬೆಳತ್ತುೀ ಬಳಾಹಕವ್ರಜಂ |
ಸುಲಿೆಸುಲಿೆದುಣ್ಮೆ ಪೊಣ್ಮೆ ಶರದಾಗಮಮೊಯ್ಯನೆ ತೀವಿತೊಳ್ಪಿನಿಂ ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಇಂಗಡಲಾಲವಾಲಮಮೃತಂ ತವೆ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಮಾಗಸಂ |
ಸಂಗಡಿಸುಬಿೀ ಪಬಿೀದ ಲತಾತತಿ ತಾರಗೆಗಳ್ ಸುಮುಂಗಳು ||
ತ್ತುಂಗಮೃಗಾಂಕನೊಪ್ಪುವ ಫಲಂ ನಲವಿಂ ನಿಡುಗಾಡಿವೆತ್ತ ಬೆ |
ಳ್ದಿಂಗಳೊಸದ್ದುೀ ಸೂಸಿ ಸುರಿವಾತತಸಾರಮೆನಲ್ಕೆ ರಂಬಿಕುಂ ||'

ಮಂದಮಾರುತ

ತರುಣಿಯರಂಗದೊಳ್ ಪುದಿದ ತಂಪಿನ ಗಂಧದೊಳಿಂಪುವೆತ್ತು ಸಂ |
ಚರಿಸಿ ತಳಿರ್ತ ಪೊಚ್ಚಪೊಸತಾದೆಳವಳ್ಳಿಯ ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪದೋ ||
ವರಿಗಳೊಳಾಡು ಿಂತೆ ಸವಿಯುಣ್ಮುವ ಮಾವಿನ ಗುಚ್ಚುಗೊಂಬಿನೊಳ್ |
ಪಿರಿದು ನುಸುಳ್ದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಮೀರಣನೆಯ್ದಿದುದಾವನಾಂತಮುಂ ||

ಕವಿಗಳು

ಕುಟಿಲಾಕುಟಿಲಕ್ರಿಯೆಯಂ | ಘಟಿಯಿಪರಶುಭಾತಿಶುಭಮನಹಿತಹಿತಗ್ಗಳಂ |
ಸಟಿಗಿಟಮೆನಲ್ಕೆ ಧರೆಯೊಳ್ | ಘಟನಾಘಟನಾತಿಶಕ್ತರಲ್ಲವೆ ಕವಿಗಳ್ ||

ಬಸವಲಿಂಗೆಕವಿ 1679

ಈತನು ಕೊಟ್ಟೂರುಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ತಾತನು ಕರಣಿಕಾಗ್ರಣಿಭೀಮರಸವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಬಸವಣದಂಡನಾಥ, ತಂದೆ ಗುರುನಾಮಧೇಯ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಕವಿಕಲ್ಲಮಾಂಕ, ಗುರು ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ ಮಲೆ

ಯಶಾಂತೇಶ್ವರ. ಈ ಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಷಡಕ್ಷರದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನುಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1600 ನೆಯ ಕಾಲಯುಕ್ತಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1679ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ,, ಭೀಮ, ಹರೀಶ, ಪಂಡಿತೇಂದ್ರ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ ಷಡಕ್ಷರದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ .

ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ-—ಇವನು ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಸದ್ಗುರು ಕರುಣಮಂ ಪಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೃಡನ ಮಹಿಮೆಯನರಿಪಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಾರಾಧನಾರ್ಥಂ ಶಿಖಾಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಅಗಣಿತಮಹಿಮೆಗಳ ಮೆರೆದು ಅಕುಬರಂಗೆ ನಿಜಮಂ ತೋರಿಸಿ ಮೋಳಿಗಯ್ಯ ವೆಳದಲಾದವರನ್ನು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿ ಕೋಲಶಾಂತೇಶಂಗೆ ತಾನು ನೆಲಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನೊರೆದು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಜಸಮಾಧಿಯು ನಾಂತನು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಸವಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ, ಗರುಣಿಯುವಮಹೇಶ, ಬಸವನರಾಜ ಇವರುಗಳು ವರ್ಣಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಳವಾಚ, ನೀಲಾಂಬೆ, ಗಂಗಾಂಬೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಸ್ತುತಿ.

ಶರಣಜನಪರಿಭವಲತಾಳಿಯುಂ ಕಿಟ್ಟಿ ದು ।
ಷ್ಕರಕುಜನ್ಮಕೃಜವಿತಾನಂಗಳಂ ತರಿದಿದು ದು ।

ಸ್ತ್ರದದುರಾಶಾನಾರಿಭರಿತಕಾಸಾರಮುಂ ಕೆಡಿಸಿಯುನ್ಮತಫಲಂಗಳಂ ||
ಕರಮೆ ನಾಶಂಗ್ಯೆದು ವಿಷಯಕುಸುಮುಂಗಳಂ |
ಕ್ರರಿಸದಂತೆಸಗಿ ತೋಂಟದ ದಾಯ ನೆನಿಸಿದ |
ಚ್ಚರಿಯ ಚರಿತಂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನೆಮಗೀಗೆ ಸುರುಚಿರೇವಾಖ್ಯಧಗಫಲಮುಂ ||

ವಸಂತ

ಕೋಗಿಲೆಗಳನುರಾಗದಿಕ್ಕೆ ನುಡಿವಕ್ಕಿಗಳ |
ಭೋಗದಾಲಯಮಳಿವಿತಾನಂಗಳತುಳಸುಖ |
ಸಾಗರಂ ರಾಯುಂಚೆಗಳ ಸಮುಂಚಿತಸೌಖ್ಯಶಾಲೆ ಚಂದಿರನ ಚೆಲ್ವು ||
ವೂಗಣೆಯನುರುಜಯಶ್ರೀವಿಲಾಸಂ ವಿರಹಿ |
ವೂಗದ ಮನೋಗದಂ ತಂಬೆಲರ ಸೈಪು ಚ್ಚೈ |
ತ್ಯಾಗಮುಂ ಮದನನುದ್ಯೋಗಮುಂ ಪದೆದುವೀ ಸುತ್ತಗುವೀಂ ಬಂದುದು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಇನನಪಜಯಂಬಡೆದನರಿರಾಜನೇಟಿಕ್ಕಿಯಿಂ |
ಮನೆವಾಟ್ಟಿಗ್ಯೆವುದನುಚಿತಮೆಂದು ನೊಂದು ಕಮ |
ಲಿನಿ ತುಂಬಿಯೆಂಬವಿಷದುರುಳಿಯಂ ನೊಣೆದು ಪರವಸದೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದಳಿನೆ ||
ವನಜಂಗಳಳಿವೆರಸಿ ಮುಗಿದುವರಸನ ಬರವಿ |
ಗನುನಯದೆ ಕಳಿಯೇಟಿಗಿ ನಲಿವಂತೆ ಕುಮುದಂಗ |
ಳನುರಾಗವಾಂತು ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ಕಾಂತಿವೆತ್ತಿರ್ದುವಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಚೆಂದುಟಿಯ ಚೆಂಬೊನ್ನ ಬೊಂಬೆ ವಿಸಟಂಬರಿವ |
ಕಂದರ್ಪನಲಗು ಕಂತುವಿನ ಕೈಪಿಡಿ ಜವ್ವ |
ನಂದಳೆದ ಸಿಂಗರದ ಸಿರಿ ಸೊಬಗಿನಾಗರಂ ಭೋಗಿಗಳ ಭಾಗಧೇಯಂ ||
ಸಂದಣಿಪ ಸಂತಸದ ಬೀಡು ಬಿನದದ ನಾಡು |
ಕುಂದಿಲ್ಲದೈಸಿರಿಯ ಗೊತ್ತುವೋಹದ ಬಿತ್ತ |
ವೆಂದೆನಿಸಿ ಪೆಂಪುವೆತ್ತಿರ್ದಳಾನಾರಿ ಕೋವಿದಜನವನುನೋವಿಹಳಾರಿ ||

ಸಿಂಗರಾರ್ಯ. ಸು. 1680

ಈತನು ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ

ರಂಜಿಪುದು ರಸಿಕರಂ ಕಾ | ವ್ಯಂ ಜಾಣಿಂದಾರ ರಾಘವಾಭ್ಯುದಯಾ೪್ಯಂ |
ಕಂಜಾಕ್ಷನ ಸಂಕೀರ್ತನ | ಮುಂ ಜಗಮುಂ ಪಡೆವ ಗೀತರಂಗೇಶ್ವರಮುಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿಂದ ರಾಘವಾಭ್ಯುದಯ, ಗೀತರಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಕೌಶಿಕ ಗೋತ್ರದವನು; ಸೌಮ್ಯನೈಸಂಹಸೂರಿಯ ಅಥವಾ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನ ಮಗನು; ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ[1] ತಮ್ಮನು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672–1704) "ಕಡುನೇಹಕ್ಕೆ ನೆಲೆವನೆಯುಮು ಶೇಷಕಲಾನಿಧಿಯುಮೆನಿಸಿ ನೆಗಳ್ದಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ (ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ) ಕೈಪಯೆಂ ಪಲವುಂ ಬಿಜ್ಜೆಗಳಿಂ ನೆರವಣಿಗೆಗೊಂಡು ಜಸಮುಂ" ಪಡೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಈತನೂ ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ.

ಇದು ನಾಟಕವು; 4 ಅಂಕಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ದೊರೆತಿರುವುದು ಇದೊಂದೇ ನಾಟಕವು. ಇದು ರತ್ನಾವಳಿಯೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಿಕೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಕವಿ ಮೂತ್ಯಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾಗಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ನಾಮಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೂತ್ಯಕೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಕಳೆಯಿಂದಂ ಪೊಳೆವಚ್ಚ ಬಣ್ಣದೊದವಿಂ ಸದ್ವೃತ್ತಸಂಪತ್ತಿಯಿಂ |
ಬೆಳಗಿಂದಂದದೆ ನುಣ್ಪಿನಿಂದೆದ್ದಿಗೆವಪ್ಪುದ್ಯದ್ಗುಣಶ್ಲೇಷದಿಂ ||

---

1. 461 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ಲಳಿತಾಲಂಕ್ರಿಯೆಗಾಢ್ಯಮಾಗಿ ಸೊಗಸಿಂ ಕಂಥಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಸೈ ।
ತಳವಟ್ಟಿಪುದವು ಸಿಂಗರಾರ್ಯರುಸಿದೀ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಳಿಗಳ್ ॥
ಅಂದಂಬೆತ್ತ ಪದಕ್ರಮಂಗಳಿನನೇಕಾಲಂಕ್ರಿಯಾಭಿಖ್ಯೆಯಿಂ ।
ಚಂದಂ ಮುಂಬರಿವೊಂದುಭಾವತತಿಯಿಂ ಚಂಚದ್ರಸಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂ ॥
ಒಂದೇರೀತಿಯೊಳೊಂದಿ ಬಪ್ಪ ದನಿಯಿಂದಾಹ್ಲಾದಮಂ ಮಾಳ್ಕುಮಾ ।
ನಂದಂ ಕೈವಿಗೆ ಸಿಂಗರಾರ್ಯರೊರೆದೀಕಾಣಾಟಕಂ ನಾಟಕಂ ॥

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ನಾಂದಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆಂಗಾಳಿ

ಗಿಳಿದೇರನ ಬಗೆವಂದೊ | ಳ್ಗಿಳಿಯುಂ ತೆಂಗಾಳಿ ಮಾಮರಗಳೊಳ್ಮಿಗುಳಂ ।
ಬೆಳೆಯಿಸುತಂಗನೆಯರ ಮನ| ದೊಳೆ ಮಾನನುನುಡುಗಿಸುತ್ತೆ ಬೀಸುಗುನುಳವಿಂ॥

ಮನೆಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾರಸ್ವತಿಯ ಉಕ್ತಿ

ಒಡನೊಗೆದು ನಲಿದು ಬಳೆಯಿಸಿ| ಯೊಡನಾಡಿದೆನ್ನನುಟಿದು ನೀನೊರ್ವೆಯೆ ಕ|
ಣ್ಗಡಸಿದ ಜನಮಂ ಬಲಿಸಂ | ದೊಡನೀಪರಿ ಪೋಪೆ ನಿನಗೆ ನಾಣಿಲ್ಲಕಟಾ ॥

ಚಿತ್ರಪಟವಮಂನೋಡಿ ವಾಸುದೇವನುಕ್ತಿ

ಕಮಲಾಕೃತಿಯಂ ಲೀಲಾ । ಕ್ರಮದಿಂ ಕೀಟ್ಗಿಯ್ದು ಪಕ್ಷಪಾತಮನೆಸ್ಸೊಳ್ ।
ಸಮೆಯಿಸುತಿರ್ಪಳ್ ಮಾನಸ| ಕಮರ್ಕೆಯಿಂ ಪೊಕ್ಕು ರಾಜಹಂಸಿವೊಲಮಾ ।

ಸಾರಸ್ವತಿಯಸೌಂದರ್ಯ

ಇಳೆಯೊಳ್ ಪೆಂಡಿರ ತೊಂತಿಲೊಳ್ಮಣಿಯನೀಚಂದ್ರಾಸ್ಯೆಯಂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ।
ಯ್ದುಳವಿಂ ನೋಡಿಯರಲ್ದಿ ಕಣ್ಗಳನಜಂ ತಾಂ ವಿಸ್ಮಯಂದಾಳ್ದಿಯಂ ।
ಗುಳಿಯಂ ಮೂಗಿನಮೇಲಮಚಿ ತಲೆಯಂ ತೂಗುತ್ತೆ ಸಂತೋಷದಿಂ ।
ಭೋರೇ ಪೂತು ಮರುಳೆ ಭಾಪೆನುತೆ ನಾಲಶ್ಕಸ್ಯಂಗಳಿಂ ಬಣ್ಣಿಕುಂ ॥

ವಾಸುದೇವನೆ ವಿರಹ

ಮುನಿಸಿಂ ಲಕ್ಕಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಮದನಾ ನೀನೆಚ್ಚ ಬಾಣಂಗಳಂ ।
ಜನದೊಳ್ ಪಂಚತೆಯಂ ನೆಗಟ್ಟಿಚ್ಚ ಮಿಗೆ ಕಾಮುಂಗ್ಮೈದುಕೋಲಂತವ ॥
ರ್ಕೆನಿತೋ ಎನ್ನನೊಲಿಪರ್ವಂ ಗುಟ್ಟಿಯೆನುತ್ತುಂ ಲೋಗರೊಲ್ದಾಡುವೀ ।
ಯೆನುವಾತಂ ತಳಮೇಲೊಡಚಿರ್ದೆ ಗಡಾ ನಿನ್ನಾಪರ್ವನೇವಣ್ಣಿಪೆಂ ॥

ಹೊನ್ನಮ್ಮ. ಸು. 1680

ಈಕೆ ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಚತುರ್ಥ ವರ್ಣದವಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರುದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಸಂಚಿಯು ಊಳಿಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯಾದ ಎಳಂದೂರು ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವಳ ಸ್ಥಳವು ಎಳಂದೂರಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರು ವೇದವಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಉಭಯವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ತಮ್ಮನೂ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದನೆಂಬ ನಾಟಕದ ಕರ್ತೃವೂ ಆದ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯೊಡನೆ "ಈ ಹೊನ್ನಿ ಸರಸಸಾಹಿತ್ಯದ ವರದೇವತೆ, ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರನಾಟಕಗಳ ಪವಣಿಗೆಯ ಬಲ್ಲವಳು ಎಂದು ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ಹೇಳಿರುವನು. ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಯೋಗ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಇವಳಿಂದ ಸರಸವಾದ ಬಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಣಿ ಅದೇ ವೇರೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲು ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವಳ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು.

ಇವಳ ಗ್ರಂಥ

ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ 468. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿಬದೆಯ ಎಂದರೆ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯ ಧರ್ಮವು ವಿಶದವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಮನ್ವಾದಿಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ರಂಗನಾಯಕಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮೈಸೂರುರಾಜರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಟಿ[3] ಕಳವುವುದು ಬೆಳೆ ಪೆರ್ಚುವುದಿಳೆ ತಳ| ಕೆಲಬಿದು ಪೋಗದೆ ತಡೆದಿಹುದು |
ಪಟಿವಿಲ್ಲದ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ನಡತೆಯು | ಬಳದೊಳೆಂಬರು ಬಲ್ಲವರು ||
ಪಲವು ಸುಕೃತವಿಂತು ಪರಿಣತಿವೆತ್ತುದೊ | ಕುಲದೇಚ್ಗೆ ಗುಂಪುಕೂಡಿದುವೋ |
ಸಲೆ ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಸಾಕಾರವಾದುದೊ ಎನೆ | ಕುಲವಧು ಕುಟಿಹುಗೊಂಡಿಹಳು ||
ಉಣದುಡದೊಡಲ ದಂಡಿಸುವಾಯಸವಿಲ್ಲ | ಪಣವ ವೆಚ್ಚಿಸುವ ಪಾಡಿಲ್ಲ |
ಗುಣವಂತೆಯರೆಸಗುವ ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆ | ಗೆಣೆಯುಹ ತಪವಿನೊಳ್ನಳವೇ ||
ಮುಡಿಯೊಳು ಪೊತ್ತು ಮುದ್ದಿಸಿದೊಡೇನಡಿಗಳಿಂ|ಪೊಡವಿಗಿಟ್ಟೊಡಿಸಿದೊಡೇನು |
ಒಡೆಯನಿಟ್ಟಂತಿಪ್ಪುದೊಡವೆಗುಚಿತಮೆಂದು | ನಡೆವುದು ಸಲ್ವೆಂಡಿರೊಲಿದು ||
ಮನದೊಳು ಮನ ನೆನಹಿನೊಳು ನೆನಹು ಮತ್ತೆ | ತನು ತನುವಿನೊಳೊಡವೆರಸಿ |
ಅನುಗೊಳೆ ಪಾಲುನೀರುಗಳಂತಿನಿಯನು | ಮಿನಿಯಳುಮೇಕವೆನಿಪುದು ||
ತಾಯು ತಂದೆಯ ದೆಸೆ ಗಂಡನ ದೆಸೆಯೆಂ | ಬೀಯೆರಡಿರವಿನೊಳಿಸೆವ |
ಕಾಯಬಾಂಧವರ ಕಣ್ಣೆರಡೆಂದು ಕಾಣ್ಬುದ | ಸೂಯೆಗೊಳ್ಳದೆ ಸುಖಿಸುವುದು ||
ಬಸವಟಿಸದೆ ಪಟಿಯದೆ ಭಂಗವಡಿಸದೆ | ಹಸಗೆಡಿಸದೆ ಹದುಗಿಸದೆ |
ಒಸಱಿಂಬಳು ಬಂದ ಪೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ಮೀಱಿಕವ | ಸೊಸೆಯುರೆಡೆಯೊಳಿಸಗುವುದು ||
ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ | ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ಪೊರೆದಹಳು |
ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಱಿಗಳೆವರು | ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು ||
ಪಣದಾಸ್ಪನಂಟುತನದ ಪತ್ತುಗೆ ನೇಹ | ದೆಸೆಕೆಗಳಿಂದೆದೆಗರ.ಗಿ |
ಗುಣಜೌವನಕುಲರೂಪುಗುಂದಿದ ನಡೆ | ವೆಣಕೇಯಲಾಗದು ಪೆಣ್ಣು ||
ನಸುನಾಣ್ಚು ನೆಳವೆಂಡಿರ ನೆಲವೇಱಿಸಿ | ಬಸಗೆಯ್ಯದೆ ಬಲ್ಮೆದೋಱಿ[3] |
ಪೊಸಪೂವ ಸರಗ್ಯೆದು ಮುಡಿಯುದೆ ನಲಿಗಿಸಿ | ರಸದೆಗೆವೆಸಕವೆನಿಪುದು ||

ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದ. ಸು. 1680

ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. "ಹೃದಯಾಂಭೋರುಹದಲ್ಲಿಯಮೆಂ ನೆನೆದು ಗೋಪಾಲಾಂ ಘ್ರಿಪಂಕೇಜವುಂ ಆತನನುಜ್ಞೆಯಾಂತುಸಿರ್ದೆಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನ ಗುರು ಗೋಪಾಲನೆಂದೂ ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ರಚಿ

ಸಿದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಚಿಕದೇವರಾಜಂ ಆಳುತಿರ್ಪಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1672-1714) ಇದ್ದವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತಿಮ್ಮ ಕವಿಯ "ಗೋಪಾಲವಾದವನೇಜಾತಭೃಂಗಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದಲೂ ಆವನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಸರುಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ 138 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಮೈಸೂರುದೇಶದ ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ವರ್ಣನಾಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಗಂಗಾಧರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಗೋಪಾಲನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಜಳದುಕ್ಕಲ್ಲೋಲಮಾಲಾಪತಿವಿದಳಿತಶುಕ್ತಿವ್ರಜೋನ್ಮುಕ್ತಮುಕ್ತಾ |
ವಳಿ ತಾರಾಸಂಚಯಂ ತತ್ತಟಕಲಿತಮಹಾವಿದ್ರುಮಚ್ಛಾಯೆ ಸಂಧ್ಯಾ ||
ವಿಳಸದ್ರಾಗಂ ತದಂತರ್ಗತವಡಬನಧಸ್ಸಾಕ್ಷಬಿಂಬಂ ತದೀಯೋ |
ಜ್ವಳಶಂಖಂ ಚಂದ್ರನಂತೊಪ್ಪಿರೆ ಮೆಱ್ತಿದುದು ಸಂಧ್ಯಾನಭಂಬೊಲ್ ಸಮುದ್ರಂ ||

ಮೇರು

ಬಳಸಿ ಬರುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಹಿಮಧಾಮನೆ ದೀಪಿಕೆ ಚಾರುತಾರಕಾ |

---

* 498 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ವಳಿಯೆ ಸುಗಂಧಮಾಂತ ಕುಸುಮವ್ರಜವೊಪ್ಪುವ ಚಾಪ್ನವೀನದೀ ||
ಜಳಮಭಿಷೇಕವಾರಿ ಘನರಾವಮೆ ಗಂಟೆಯುದಾಗೆ ದೇವಸಂ |
ಕುಳವಿರಧಟೀಸಿದಶ ಘನಲಿಂಗಮೆನಲ್ ಕನಕಾದ್ರಿ ರಂಬಿಕುಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಕೀರ್ತಿ

ಪರಿಪಂಥಿಕ್ಷ್ಮಿತಿರಾಡ್ಯಶೋರುಚಿಸುಕಪೂರಾಳಿಯಂ ತಂದು ಭೂ |
ಧರವರ್ಯಂ ಚಿಕದೇವಭೂಪತಿಗೆ ತತ್ಕೀರ್ತ್ಯುಜ್ವಲತ್ಕಾಂತೆ ತಾಂ ||
ಸ್ಫುರಿಸಲ್ ಪೊತ್ತಿಸಿ ತತ್ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯೊಳ್ ನೀರಾಜನವ್ಯೂಹಮಂ |
ನಿರತಂ ಗೈದುರೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಿದಶಳ್ ಮೋದದಿಂ ||

ನರ್ತಕಿಯರು

ನಿಡುಜಡೆಯಿಂದಲರ್ ಜಗುಳ್ತಿ ಕಣ್ಗಳ ನುಣ್ಪೊಗರುವೇ ವಕ್ತ್ರಮಂ |
ಪಿಡಿಯೆ ಬೆಮರ್ ತೆಳ್ಪಿಂಬೊಳಿಯೆ ನುಣ್ಗದಪುಣ್ಮೈರೆ ದಂತಕಾಂತಿ ಮೆ ||
ಲ್ಲಡಿಯ ಸುವರ್ಣಕಿಂಕಿಣಿಯ ಮೆಲ್ಲುಲಿ ರಂಜಿಸೆ ಲಾಸ್ಯಮಾಗಳ್ದೊಳ್ |
ಬಿಡದೆ ಬೆಡಂಗು ವಿಜ್ರಂಭಿಸಿ ಎಗೆ ನರ್ತಕಿಯರ್ ಸೊಗಸಿಂದಮೊಪ್ಪಿದರ್ ||

ಚಿದಾನಂದಕವಿ. ಸು. 1680

ಈತನು ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನನ್ನು (1672-1704) ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆತನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈಕವಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ; ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ; ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ; ಚಾಮರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ; ರಾಜನೃಪನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು; ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜನೃಪನು

ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಡಿದೋಡಿಸಿ| ಪಾಳ್ಪಿದ ತಿರುಮಲನೃಪನ |
ಭಾರಿಯ ಜಗಳದಿ ಕೆಣಕಿ ಮುರಿದು ಹಮ್ಮ |ಶ್ರೀರಂಗಪುರವ - ಸಾಧಿಸಿದ ||

---

1. ಈ ಯೆರಡುಪದ್ಯಗಳು ತಿಮ್ಮಕವಿಯ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ; 494 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಾಜನೃಪನ ಮಗ ನರಸರಾಜನ ಮಗ ಚಾಮರಾಜನು ಒಳಕ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ ತೆಲುಗುರಾಜನಾದ ಜಗದೇವನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಗೋಮಟದೇವರ ಪೂಜೆ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತನು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಭೈರವರಾಜನ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನನ್ನು ಕರಸಿ ಪುನಃ ಬೆಳುಗೊಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ರಾಜನೃಪನ ಕಿರಿಯಣುಗ ಇಮ್ಮಡಿರಾಜನೂ ಅನಂತರ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜನ ಮಗ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನೂ ಆಳಿದರು. ರಾಜನೃಪನ ತಮ್ಮ ದೇವೆರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಯ, ಮರಿದೇವ; ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಅಮೃತಮ್ಮ, ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವೇಂದ್ರ. ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನನಂತರ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ತಮ್ಮದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು; ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಬೆಳುಗೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಾನಶಾಲೆಗಾಗಿ ಮುದನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅತನೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಕಣ್ಣಾರ್ಜುನಚಕ್ರಿ ಎಂದು ಬಿರುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನಮುನಿಗಳ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಕೊಂಡಕುಂದಾನ್ವಯದ ಮುನಿಗಳ-ಪರಂಪರೆ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರುತಕೇವಲಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಬೆಳುಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚಿಕ್ಕ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಅರ್ಹದ್ಬಲ್ಯಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳುಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೀಕ್ಷೆವಡೆದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ–

ಆಲಿಗಲ್ಲು

ಗುಡುಗು ಮದ್ದಳಿ ಗಗನವು ರಂಗಸ್ಥಳ | ಕುಡಿಮಿಂಚು ನರ್ತಕಿಯಾಗೆ |
ಬಿಡದೆ ಸೂಸುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಸ್ಸಾಂಜಲಿಶೋಭೆ | ವಡೆದುವಂದಾಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ||

ಬಳ್ಳಿವಿಂಚುಗಳು ಬಲ್ಮಿಯು ಭರಕೆ ಸುತ್ತ್ರ | ಕೊಳ್ಳಿಯ ಬೀಸಿದಂತಾಗೆ |
ಬಳ್ಳಬಳ್ಳದಿ ವೊಗೆವೊಗೆದು ಚೆಲ್ಲಿದನ್ನೋಲು | ಚೆಲ್ಲಿದುವಾಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ||

ರಾಜನೀತಿ

ದಂಡವ ದೋಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟ ನಡಸದೆ | ಮುಂಡಲಪತಿಯುಪೇಕ್ಷಿಸಲು |
ಪುಂಡೆದ್ದು ಮಾತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯದೊಳೊಬ್ಬರನೊಬ್ಬ | ರಂಡಲೆಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿಹರೇ ||
ನೀರಪೂರಿತವಾದ ಹಲವುಕುಂಭಗಳೊಳು | ತೋಱುವಾದಿತ್ಯನಂದದೊಳು |
ಮೇರೆಗೊಂಡಖಿಲಮತಂಗಳೊಳಿಪ್ಪಂತೆ | ತೋಱುವರವನಿಪಾಲಕರು ||
ಪರಮಕುಲಜನುಪಧಾಶುದ್ಧಿಸಹಿತನಂ | ತುರುಶಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದನು |
ಗರುವನು ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನು ನಿಜದೇಶಜ | ನರುಹನು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗೆ ||

ಕಾಮ

ವರವಹ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ತಾನಂಗೀ | ಕರಿಸಿದವನೊಳಲ್ಲದುಟ್ಟಿದ |
ಪದಪರಿಗ್ರಹದ ಪೆಣ್ಣುಗಳೊಳು ಮಾಡಿದ | ದುರಭಿಸಂಧಿಯೆ ಕಾಮುವರಸಾ ||

ಆತ್ಮ

ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಬದ್ಧಾತ್ಮನು ಭಾವಿಸೆ | ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮ |
ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವನೆಂಬ ಮಾತಿನ | ಗನ್ನಗೊಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕನಾತ್ಮ ||
ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಯುಹನಂತೊಮ್ಮೆ | ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿ ದುಃಖಿ |
ಸತ್ಕರ್ಮದುಷ್ಕರ್ಮವೆರಡ ತಪದಿ ಸು | ಟ್ಟಿಕ್ಕಲೊಮ್ಮೆಗೆ ಮುಕ್ತನಾತ್ಮ ||

ಮಲ್ಲರಸ. ಸು. 1680

ಈತನು ದಶಾವತಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ಕಮ್ಮವಂಶದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ತಿಮ್ಮರಸ ಮಂತ್ರಿ; ತಾಯಿ ತಿಪ್ಪಾಂಬಿಕೆ; ಗುರು ಸದಾನಂದ; ಸ್ಥಳ ನಾರವಂಗಲ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಶುಕರೂಪ)ನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂಪೆ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಣವಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಬಹುಶಃ ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು

ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕವಿಕುಲಕಾಂ ನಮಸ್ಕರಿಪೆ ಯುಕ್ತಿನಿವಾಸಗೆ ಕಾಳಿದಾಸಗಂ |
ನವರಸಭೂಷಹಂಪೆಯುಹರೀಶಗೆ ಕೀರ್ತಿಲಸತ್ಪ್ರಕಾಶಗಂ |
ಭುವನ.....ಭದ್ರಗೆ ಸತ್ಕನಿರಾಯರುದ್ರಗಂ |
ತನೆ ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮಶುಕರೂಪಗೆ ..... ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಹರಿಪದಪದ್ಮಭೃಂಗನವನೀಸುರಸದ್ಗುರುಸೇವ್ಯನವ್ಯವಿ !
ಸ್ತರಶುಭಚಿತ್ತನುತ್ತಮಚರಿತ್ರಲಸನ್ಮೃದುವಾಕ್ಯಭಾವಜಂ ||
ಧುರರಸರೀತಿಮಾರ್ಗವರಸಚ್ಚಸಬಂಧವಿಲಾಸಮೂರ್ತಿಭಾ |
ಸುರತರಕಲ್ಪಭೂರುಹಲಸತ್ಕವಿಮಲ್ಲರಸಾಂಕಪಂಡಿತಂ ||
ಎಸೆವ ಪದಂ ಸುಶಬ್ದಮಣಿನೂಪುರದಿಂ ವಿಗೆ ತೋಱುತಿ ಭಾವದ |
ಲ್ಲಿಸೆವತಿಜಾತಿವಸ್ತ್ರದೊಳೆ ವೃತ್ತಕುಡಂ ರಸಗಂಧದಿಂ ಸದಾ ||
ಪೊಸದೆನಿಪಾಕಡಂ ಸಕಲಕನ್ನಡವೂಗಳಿನೊಪ್ಪೆ ಕಬ್ಬಮೆಂ |
ಬಸಿಯಳನಿಂತು ಸಿಂಗರಿಸಿ ರಾಜಿಸುವಂ ಕವಿರಾಜಮಲ್ಲುಗಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದಶಾವತಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆಶ್ವಾಸ 11, ವೃತ್ತವಚನಸಹ 1179. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕವಿಗಳ ಕರ್ಣರಸಾಯನ | ಮವಿರಳವಿದ್ವಾಂಸರಾನನಾಬ್ಜದಿನೇಶಂ |
ನವರಸಿಕರ ಜಿಹ್ವಾಮೃತ | ಮವನಿಯೋಳೀಕಾವ್ಯಮೆಂದು ನುಡಿವುದು ಲೋಕಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ 18 ಅಂಗಗಳನ್ನೂವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲದೆ ; ಇದು ,ಹರಿಪದಸಂಕೀರ್ತನೆಯಾದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಜಟಿಕುಳಿಷ್ಟಳದ ನೇಮಗಳನ್ನೂ ಸೆದಲಂಕಾರದಸಗಳನ್ನೂ ಒದವಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಇದು ಹರಿಪದಸಂಕೀರ್ತನೆ | ಯದಱಿಂದಂ ಱಿಪುಕುಳಕ್ಷಯದ ನೇಮಗಳಂ |
ಸದಲಂಕಾರರಸಂಗಳ | ನೊದವಿಸಿತಿಲ್ಲೆನ್ನಬೀಡ ಸುಪ್ರೌಢಜನಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಈಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪರಾಶರಭೀಷ್ಮವಿಭೀಷಣನಾರದರುಕ್ಮಾಂಗದ ಸನೆಕಾದಿಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವೃಂದಾರಕವೃಂದವಮಣಿಖಚಿತಮಕುಟರಂಚಿತಶ್ರೀಮದಾದಿನಾರಾಯಣ ಶ್ರೀಚರಣಸರಸಿರುಹಮಕರಂದಷಟ್ಪದಾಯಮಾನ ಸಲ್ಲಲಿತವಿಲ್ಲರ ಸಾಂಕವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ದಶಾವತಾರಚರಿತ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಾಳಕೂಟ

ಎಱಿಗಿಕೊತ್ತಿತ್ತು ಪೊಯ್ದತ್ತಡಸಿತುಱಿಬಿತುರ್ಬಿತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿತ್ತು ಸುಟ್ಟೆ |
ತ್ತಱಿಯಟ್ಟಿತ್ತೆತ್ತಿ ಮುತ್ತಿತ್ತಱಿಸಿತೊಱಿಲಿಸಿತ್ತಾಲಿಸಿತ್ತಂಬಿಸಿತ್ತಾ ||
ಮಱುಹಂ ಸೂಸಿತ್ತು ದೇವಾಸುರಮನುಮುನಿಲೋಕೇಶರಂ ಸುತ್ತಿ ಕಿಚ್ಚಂ |
ಕಱಿಯಿತ್ತೀನೆಂಬೆ ಭೋಭೋರ್ಭುಗಿಲುಸಿವಿಸಿವಿಧ್ವಾನದಿಂ ಕಾಲಕೂಟಂ |

ಊಟ

ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಂ ನಾನಾ | ಹಪ್ಪಳಸಂಡಗೆಯು ಬಾಳುಕಂಗಳ ನಲನಿಂ |
ದೊಪ್ಪುವ ರಸಾಯನೆಂಗಳ |ತಪ್ಪದೆಬಡಿಸಿದರು ಚಂದ್ರಮುಖಿಯರ್ ಸಖಿಯರ್ ||
ಅನ್ನಂ ರಾಜಾನ್ನಂ ಪರ | ಮಾನ್ನಂ ಪರಿಪರಿಯು ಕಲಸಿದನ್ನಂಗಳುಮಂ |
ಬಿನ್ನಾಣದಿಂದೆ ಸಖಿಯರ್ | ಸನ್ನುತರಾಜಗೆ ಬಡಿಸಿದರ್ ಸಂತಸದಿಂ ||

ಮುಡಿವಾಳ

ಬೇರಂ ಬಲ್ಲಗ್ಗಳೆಯುಂ | ತೋಱುವೆ ನೀನೆನುತೆ ಬಂದು ಮುಡಿಯಾಳದ ಬ |
ಲ್ಬೇರಂ ಪರಿಮಳಗಳ ನಿಡು | ಬೇರಂ ತೆಗೆವಂತೆ ತೆಗೆದರಾಕೋಮಲಿಯರ್ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಅರಳುತಿರೆ ಕುಮುದನಿಚಯಂ | ಕರಗುತ್ತಿರೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಂಬುಧಿ ಪೆಱುೞ್ |
ತ್ತಿರಲು ಚಕೋರೌಘಕ್ಕಂ | ಹರುಷಂ ಎಗಿಲಾಗಲೆಂದುವಿನಯುಂಗೆಯ್ದಂ ||
ಅಗಲುವ ಪೊಸವರ್ಕ್ಕಿಯುಮಂ | ಮುಗಿನಬ್ಜವ ವಿರಹದಿಂದೆ ವಿಕಳತೆಗೊಳ್ವಾ |
ಮುಗುಧೆಯರ ತಂಡನುಂ ವಿಗೆ | ನಗುವಂತಿರೆ ನೈದಿಲ್ಗೈದಿದುವ್ವಿಕಸನಮುಂ ||

ವರಾಹಾವತಾರ

ಎಳವೆಱುಯು ಕಬಿಳ ನೀಲಾ | ಜಳ ನಡೆಯುಲ್‌ಕಲ್ತುದೆಂಬಕೆಱಿನಿಂ ದೇವರ್ |
ನಳಿಯೆ ಸುರರುಲಿಯೆ ಬಾಹಾ | ಬಲದೆ ವರಾಹಾನತಾವಮುಂ ಹರಿ ತಾಳ್ದಂ ||

ಚಿಕ್ಕರಸ. ಸು. 1680

ಈತನು ಸೊಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ, ಅಣ್ಣ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಯ್ಯ. ಇವನು ಸೊಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಾನು ತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಮಗನಾದ ಸಂಭೋಜಿಯನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಿರ ಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೊಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 1318. ಇದರಲ್ಲಿ ಆವತಿನಾಡ ಪ್ರಭುವಾದ ದೇವನಹಾಪುರದ ಸೊಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ವಿಜಯಾದಿ ಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ :—

ಜಾಣತನವು ಮುದ್ದು ರಸಿಕತೆ ಪೊಸಪವು | ಕಾಣಿಸಬೇಕು ಕಬ್ಬದೊಳು ||
ಸ್ಫುರ ಕಿತ್ತ ಏಣೆಯು ಹೊಳಪಿನಂದದೊಳಲ್ಲ |ಕರಿಯುಂಡ ಬೆಳಗಾಯಂತಲ್ಲ |
ಕರತಳದಾಮಳಕದಂತೆ ನಿಬಿ ಪಾಗೆ | ವರರನ್ನದ ಕೈಪಿಡಿಯು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ; ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರೇಶ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ದೊರೆರನ್ನ ಸೊಣ್ಣಭೂಪಾಲನ ಕೀರ್ತಿಗೆಯ |, ಕಱುಪು ಸುಧೆಯು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು |
ತರುವಿನ ಪಣ್ಗಳ ನರರೆಲ್ಲ ಸವಿವಂತೆ | ಯೊವೆವೆನು ಸುಗುಣರಾಲಿಪುದು ||

ಕೇದಗೆ

ಆದರಿಸಿವನು ಮದನ ಕರವೊಳಿಗಾಂತು | ಕಾದಲೆಯುಗಲ್ಚರ ಎನೆಯಃ |
ಭೇದಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವಂತ ಕರಗಸ ನೋಡೆಂದು | ಕೇದಗೆಗಳ ಮಾಲಿತಿಪರು ||

ನೆತ್ತ್ರವಾಡುವುದು

ಹಣಹೊನ್ನನೊಪ್ಪ ಹಾಸಂಗಿಯು ಡಾಕಿಸು | ಎಣೆಸು ಮುಂಗಾಯನಗಲವೆ |
ಎಣೆಯಿಡುವಂತಿಡು ದ್ವಿಗುಣತ್ರಿಗುಣಚತು | ರ್ಗುಣವೆಂದು ನೆತ್ತ್ರವಾಡುವರು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕರವೆ ಕಾವನ ಪಾಶ ಕುರುಳೆ ಕಾವನ ಬಲೆ | ಗಿರಿಕುಚ ಕಾವನ ಚೆಂಡು |
ಕೊರಳೆ ಕಾವನ ಕಾಳೆ ಕಬರಿ ತುಂಬಿಯು ನೊತ್ತ | ವರಲ ಕಂಗಳೆ ಕಾವನಂಬು ||
ತುಟಿಬುಗಳೂಲೆಯುತ ಕೊರಳುಗಳ್ ಕೊಂಕುತ | ಗಿರಿಕುಚಗಳು ಕುಣಿಯುತಲಿ|
ಪೋಗುವಾಜಿ ಬಣ್ಪೆಗೆ ತೊಡೆಗಳು ನಡುಗುತ| ನೆಱೆಯರಿ ಕಮಲನೇತ್ರೆಯರು ||

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಇಳೆಯೊಳು ಮುಸುಕಿಪ್ಪ ನಿಶಿಗೆ ಕುಮುದಸಖ | ಬೆಳುವಟ್ಟಿಮುಸುಕಿದಂತಿಹುದು|
ತಳಮೇಲುದಡೆಗಳನೊಳಕೊಂಜು ಪರಿವಂತ | ತಿಳಿವಾಲೆನಂತಿರೆ ಜೊನ್ನ ||

ವದ್ಮನಾಭ. ಸು. 1680

ಇವನು ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಜಿನದತ್ತರಾಯಚರಿತೆ, ಅಮ್ಮನವರ ಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೇಶದ ದೊರೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ತುಳುವದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಕೆ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿರುವುದು. ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಯಿಕಳ, ಒಳಲಂಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ವಿಜಯಣ್ಣಾವರ್ಣಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದುರ್ಗಣಸಾವಂತರಾಯನ ತಂಗಿ ದೇವಮ್ಮಾಬಿಗೂ ಇವಳ ಗಂಡ ಪಶ್ಚಿಮವೇಣುಪುರಪತಿ ಮೂಲಿಂಗರಾಜನಿಗೂ ಕೆನ್ನಿಗಸಾಮಂತ, ತಿರುಮಲೇಂದ್ರ, ಚೆನ್ನಿಗ, ಚೆನ್ನಮೊಂಬಿಕೆ, ಶಂಕರನೃಪತಿ, ತಿರುಮಲರಸ, ಅಬ್ಬಕದೇವಿ ಎಂಬ 7 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ತುಳುವದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯಸಂತಾನವಾದುದರಿಂದ ಕೆನ್ನಿಗನು ದೊರೆಯಾದನು. ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಿನಂತರ ತಿರುಮಲರಾಯನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನಿಗೆ ಕಾದಂಬಕುಲ

ದೀಪ ತಿರುಮಲನಾಮಂತ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಹನುಮನಟಿಕ್ಕೆಯೂ ಇದ್ದುವು. ಇವನ ಬಳಿಕ ಚೆನ್ನಮಾಂಬಿಕೆ ಆಳಿದಳು. ಇವಳ ಗಂಡ ಶಂಕರರಸ; ಮಗ ಚಿಕ್ಕರಾಯ. ಚೆನ್ನಮಾಂಬೆ ಧರೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂದು ಕಾರಸ್ಕಾರಪುರದ ವರ್ಧಮಾನಸ್ವಾಮಿಯ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಿರುಮಲನಾಮಂತನೃಪನ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1761 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಸುನೂರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತೆ

* ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1671. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಶಾಸನದೇವಿಯಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪದ್ಮಾವತೀದೇವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕರ್ಣಾಟದೇಶ

ಕಟ್ಟೆಂಬ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕುಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ | ಕೊಟ್ಟು ಬೇಡುವ ಜನವಿಲ್ಲ |
ಕಟ್ಟುಕುಟ್ಟೆಂಬರು ಮನೆಯನು ಭತ್ತವ | ಕೊಟ್ಟು ಬೇಡುವರು ಮುನಿಗಳ ||

ರಾಜರು

ಒಲಿದರೆ ಸಕಲಭಾಗ್ಯವನೀವರು ಕೂಡೆ | ಸುಲಿವರು ಬೆನ್ನ ಚರ್ಮವನು |
ಕಲಿಯನು ಹಂದೆಯೆಂಬರು ಇಂದೆಯನು ಬಲು | ಕಲಿಯೆಂಬರು ಭೂಮಿಪರು ||

ಪದ್ಮಾವತಿ

ಎಸಳುಕೇದಗೆಯನು ಶಶಿಯ ಕಿರಣವನು | ಚಿಸಿಕಮೂರನ ಸುರಗಿಯನು |
ನಸುನಗುವುದೊ ತಾನೆಂಬಂತೊಪ್ಪುವ್ರದು | ವಿಸುಗುವ ಹಸ್ತದ ನಖವ್ರ ||

ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಹೆತ್ತು ಹೆಱಿದ ಬಾಣಿಗೆ ಕೆಸಟ್ಟು | ಕಣ್ಣೀರಿಕ್ಕುತ ಮನದಿ |
ಅಣ್ಣಿರೊ ಉಡಿರೊ ಎನುತ ಚಿಂತಿಸುತಿಹ | ಹೆಣ್ಣಿಂದ ಫಲವ್ರಂಟೆ ನಮಗೆ |

ಸ್ಫೋಟಕ್ಕೆ

ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತ ಮಿಾಱುವರಾವು ಮ್ಮೆಯೆಲ್ಲ | ಕಣ್ಣಾದುದು ಸುರಪತಿಗೆ |
ಕಣ್ಣು ಮೂಱುಳ್ಳವ ತಲೆಯೊಳು ಧರಿಸಿದ ಬಣ್ಣವಲಿವ ಕಮ್ಮಱನು ||

ವೈಕುಂಠದಾಸ ಸು. 1680

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೇಲೂರು. ಇವನು ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೇಣು ಗೋಪಾಲದಾಸನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಘಂಟಾ, ಆದಿತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ಶ್ರೀಯದುವರ ಪರಿಪಾಲಿಸು ಎನ್ನನು ಭಕ್ತ ಕಾಮಧೇನು |
ಕಾಯದೆ ನೀ ಭಕ್ತನ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಮಾಡುವುದೇನು ||
ಪೆತ್ತ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಶಿಶುವನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಲಿಯು ಎದ್ದು ಸೈರ ಮೇಯೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಕತ್ತಲೆಯೊಳು ಮೇ? ಗಗನವ್ರು ಬಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಉತ್ತಮವಾಗಿಯನ್ನವು ವಿಷವಾಗೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ ||೧||
ವೈಕುಂಠಪುರದ ನರಸಿಂಹರೂಪನೆ ನೀನೆ ಲೋಕಬಂಧು |
ಲೋಕಂಗಳನು ಪಾಲನಕಾರ್ಯವನು ಗೈವರು ಯಾರು ಹೇಳಿ ಇಂದು
ಲೋಕಂಗಳನು ಕೆಲಸವನು ಮಾಡುವ ಮನುಜಗ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಹಿರಿದೆ |
ಸಾಕು ಸಾಕು ಸರ್ವೇಶ ನೀಯೆನ್ನನು ಸಾಕು ಸಾಕು ಸಾಕಿದೆ ||೨||

ಶಂಗಾರಮ್ಮ ಸು. 1685

ಈಕೆ ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ, ಇವಳು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ; ಇವಳ ತಂದೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ; ಗುರು ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ, 'ಕಂತುಗಿನ್ನುಡಿಧೂಪ ಚೆಕದೇವಳೂಪಾ

ಲ ಸಂತವಿಸಿದ ಸಣ್ಣವುಗಳು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಪೋಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಧುದರಿಂದ ಇವಳ ಕಾಲವು ಸುವಾರು 1685 ಆಗಬಹುದು.

ಇವಳ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 189. ಇದರಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರಿಗೂ ಪದ್ಮಿನಿಗೂ ನಡೆದ ವಿವಾಹವು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪದ್ಮಿನಿ

ಪದ್ಮವ ಪೋಲುವ ಕರಚರಣಂಗಳು । ಪದ್ಮದೆಸಳ ಪೋಲ್ವ ನಯನ ।
ಪದ್ಮದಿಂದದೆ ಮುಖವುಳ್ಳಕಾರಣದಿಂದೆ । ಪದ್ಮಿನಿಯೆಂದು ಕರೆದರು ॥
ಪುಟ್ಟಕ್ಕೆಯಲಿ ತಪ್ಪಾಳೆಯನಿಕ್ಕುವಳು ತಪ್ಪು । ದಟ್ಟಡಿಯಿಟ್ಟು ನಡೆವಳು ।
ಬಟ್ಟಮುಖದ ಬಾಲೆಯು ನುಡಿಗೇಳುತೆ । ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನವು ಮೋಹಿಸಿತು ॥
ನುಡಿವರು ಗಿಳಿಯಂತೆ ಸಖಿಯರೊಂದಾಗಿ ಮೆ । ಲ್ಲಡಿಯಿಡುವರು ಹಂಸೆಯಂತೆ ।
ಬೆಡಗಿಂದ ನವಿಲಂತೆ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಮುದ್ದು । ಕಡುಚಪಲೆಯರೊಂದುಗೂಡಿ ॥

ಪಂಡಿತವಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. 1687

ಇವನು ಶಂಕರವಾಸಿವುಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಪೊಳಲ್ಗುಂದಾಪುರದವನು. "ಕರಣನಿಧಿ ನಾಗರಿಕ ವಂಶೋದ್ಧರಣ ಚೆನ್ನವೀರಯತನುಜ ಚಿಪ್ಪಿಗರ ಶಿರೋಮಣಿ" ಸಂಗಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚಿಕ್ಕವೀರಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭವಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯಬಹುಳ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ಗ್ರಂಥವು ಮುಗಿದಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಆವ ಪ್ರಭವವರ್ಷವೋ ತಿಳಿಯದು. 1687 ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಭವವರ್ಷವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸ. ಪಂಡಿತ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1175. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪಿಗರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಗರ್ಭ——ಕುಂತಳದೇಶದ ಸ್ಕಂದಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದದೇವನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವನಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ದುಮ್ಮವ್ವೆ. ಇವರು ಕಾಶಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನವಿಲೆಗೆ ಬಂದು ಜಡೆಯಶಂಕರನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಜಡೆಯಶಂಕರನು ಗುರುರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಗೋವಿಂದದೇವನಿಗೆ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಂಕರದಾಸನೆಂದು ಅವನಿಗೂ ಶಿವದಾಸಿ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸೂಜಿಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಡೆಯಶಂಕರನಿಂದ ಭಾಳನೇತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಮುದನೂರ ದೇವದಾಸಿಮಯ್ಯನ ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಬಯಲುಮಾಡಿ ಪುನಃ ಕೊಟ್ಟು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಜಯಸಿಂಹರಾಯನ ಕೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಮಾರಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿಸಿ, ನಯನಶಿಖಿಯಿಂದ ನರಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನುರುಪಿ, ಮೈಲಾರದೇವರಿಂದ ಕೊಡೆಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಜ್ಜಿನಿಯ ಮಹಾಕಾಳಿಯಿಂದ ಕಾಳಂಬಿಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಜೋಗಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ನವಿಲೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಜಡೆಯಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು 13 ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುವೆ——

ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಯನಮಃ

ಅತ್ತಿ ಪೂವಾದಾಗ ವಾರಿಧಿ । ಬತ್ತಿ ಬಯಲಾದಾಗ ಪಶ್ಚಿಮ ।
ದತ್ತಗಿಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಕರಿಂದ್ರನ ದೆಸೆಗೆ ನಡೆದಾಗ ॥
ಮುತ್ತು ಮೈದುವಾದಾಗ ಹೇಸರ । ಗತ್ತೆ ವಾರುವನಾದಕಾಲಕೆ ।
ಚಿತ್ತ ನಿರ್ಮಲವಹುದು ಸತಿಯರಿಗೆಂಬುದರಿದರಿದು ॥

ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಯ

ಸಿರಿಯ ಬಯಸುವುದಧಿಕಕಾಮಂ । ಸಿರಿಯನಪಹರಿಸುವುದು ಕ್ರೋಧಂ ।

ಸಿರಿ ಬರಲು ಹಮ್ಮಂ ಕೊಡುವುದದು ಬಾಸೆವಂಕತೆಯೊಳು ||
ಸಿರಿಯುತನು ಸೆಣಸುವುದು ಮಚ್ಚರ | ಸಿರಿಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಲೋಭಂ |
ಸಿರಿಗೆ ಮನಮಿಕ್ಕುವುದು ಮೋಹಂ ಸಿರಿಯೆ ಷಡ್ವರ್ಗ ||

ನೀತಿ

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧಕರ್ಮಗ | ಳಿಂದಲೀಜನ್ಮದೊಳಗ್ಗೈಸಿರಿ |
ಬಂದು ಪೊದುಳ್ವುದದಕೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ತನಗದೇ ನಿತ್ಯ ||
ಎಂದು ಬಗೆಯುದೆ ಕಮಲಜಲದೊಳ | ಗೊಂದಿಯುಂ ಮೈನೆನೆಯದೆಸೆದಿ |
ರ್ದಂದದೊಳಗಿರವೇಱಿಕ್ಕಿ ಭಾಗ್ಯವ ಬಯಸುದಣ್ಣಗಳು |
ಹೋಗೆ ಬಾರವು ಪ್ರಾಣವಾನಂ | ಪೋಗಿ ಬಪುಳ್ವು ಸಿರಿದರಿದ್ರತೆ |
ಪೋಗವೆಂದಿಗು ಬಂದ ಬಳಿಕಂ ಕೀರ್ತಿಯಪಕೀರ್ತಿ ||
ಪೋಗದಿಹುವೆರಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣ | ಮಾಗಿಹುವು ಸಚ್ಚರಿತದುಶ್ಚರಿ |
ತಾಗಮೋಭಯವೊಂದ ಪಿಡಿಯದಿರೊಂದ ಬಿಡಬೇಡ ||
ನಳಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿಭೂವರ | ರಳಿದುದಿಲ್ಲನೆಯುವರ ಕೀರ್ತಿಗ |
ಳಳಿದುವೇ ಲೋಕಾಪವಾದಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕಿದರೆ ||
ಅಳಿದುವುದೊಡಲಪಕೀರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಗ | ಳುಳಿದುವದುಕಾರಣದೆ ಮೂಜಗ |
ದೊಳಗೆ ಸತ್ಯವ ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕುವ ಮನುಜ ನಡೆವೆಣನು ||

ರಾಮ. 1689

ಈತನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಶಕ 1611 ಕುಕ್ಲ್ಲವರ್ಷದಲ್ಲಿ(1689) ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಉನ್ನತಸತ್ಕವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ–

ವಿಪ್ರಕುಲಾವತಂಸಪರಿಶುದ್ಧತರೋನ್ನತವಂಶಕಲ್ಪಭೂ ||
ಜಪ್ರತಿಮಾನಭಾವಗುರುನಾಥತನೂಭವಕೃಷ್ಣವರ್ಯ ಬು ||
ದ್ಧಿಪ್ರದಮಂತ್ರಿಶೇಖರಗೆ ತ್ರೈಭುವನೇಶ್ವರಜೈತ್ರಕಾವ್ಯಮಂ |
ಸುಪ್ರಮುದೋದಯಂ ಬರೆದನುನ್ನತಸತ್ಕವಿ ರಾಮಭೂಸುರಂ ||

ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ. 1698

ಈತನು ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ–

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ; ಶಿಷ್ಯ "ಗುರುವಿನನುಪಮವೀಟಿಕಾಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮ ಸರಸಾನುಭವ" ನಾದ ಬೋಳಬಸವ; ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಾಚಾರ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಮಲಯಗುರು ಶಾಂತ; ಶಿಷ್ಯ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಗ್ರಹಕರ್ತೃವಾದ "ಜಗದೊಳುಶೈವವ ವೀರಶೈವಮಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ" ಸಂಪಾದನಾಸಿದ್ಧವೀರೇಶ; ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ; ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1619 ನೆಯ ಈಶ್ವರವರ್ಷದಲ್ಲಿ–ಎಂದರೆ 1698 ರಲ್ಲಿ–ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಯೂರ, ಹರೀಶ್ವರ, ಪದ್ಮರಾಜ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ, ಮಲುಹಣ, ಕೇಶಿರಾಜ, ರಾಘವ, ಮೊಲಯರಾಜ, ಗೂರ್ಜರ, ಹಲಾಯುಧ, ಮಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯ, ಚಾಮರಸ, ಜಕ್ಕಣ್ಣ, ನಿಜಗುಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಾಂಡ 6, ಸಂಧಿ 54, ಪದ 3187. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇಣುಕ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಈ 4 ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ[1] ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಂಚಕಲಶದಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ ಎಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಸಂಪಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ತನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಈ ಚರಿತವನ್ನು ಕವಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಬಸವಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಕಣಾ ಪರಶಿವನ ಬೀಡು ಮುಕ್ತಿಯ ನಾಡು |
ಇದು ಕಣಾ ಲಿಂಗಾಂಗಸದನ ಭಕ್ತಿಯ ವದನ |

---

[1] Vol. I, 162-163

ಏದುಕಣಾ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಮಳನುಕುರಂ ಸುಕರನಿಕರಕರದಾಮಳಕವು ॥
ಇದುಕೆಣಾ ಶರಣಜನಪಾನಂದಸಂಧಾನ|ವಿದುಕಣಾ ನವರಸದ ಹಕ್ಕೆ ಭಾವದ ತೆಕ್ಕೆ|
ಇದುಕಣಾ ಸಕ್ಕಪಯು ಮೆಚ್ಚು ಕುಕವಿಗೆ ಕಿಚ್ಚು ಮಚ್ಚು ಬುಧಜನರ ಪೆಚ್ಚು ॥
ಮಧುಸಮಯದೊಳಗೆ ಪಾಮರ ಚಿಗುರಲೆಳದಳಿರ ।
ಕಡುಗಿ ಪೊಕ್ಕುಲಿವಕ್ಕಿ ಕೊರಳಿನಿಂಚರಮುದಿಸೆ ।
ಮುದದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುವಂತೆನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಸಕ್ಕವಿಸೇವ್ಯ ಜನಭವ್ಯವು ॥

ಇದರಲ್ಲಿ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಕಾಮಿಕಾಗಮ, ವೀರಾಗಮ, ಪಾತಾಲಸಾರಮೇಶ್ವರತಂತ್ರಗಳು, ಲೈಂಗ ಶೈವಗಳು, ಪಾದೋತ್ತರ, ಸ್ಕಾಂದ, ಸಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನದೀಪಿಕೆ, ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರನ ಷಟ್ಕಾವ್ಯ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ನಿಜಗುಣನ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗೃಹೀತವಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಇದು ತನುಸ್ಸೆಂಬ ಪರ್ವತವ ಪೋಟ್ಗಿಟ್ಟುವತಿ ।
ಭಿದುರವಿದೆಯುಡದಗ್ ತಮುಮೆಂಬಟವಿಯಂ ದಹಿಸು ।
ವ ದವವಹ್ನಿಯ ರಾಶಿಯಿದೆಯುಂಘಕಾತನೆನಿಸುವ ವಾಧಿಗ್ಯಂ ಪೀರುವ ॥
ವಿದಿತಬಡಬಾನಲವು ಇದೆ ರಾತ್ರಿಯೆಂದೆಂಬ ।
ಮದಗಜಂಗಳ ಮೊತ್ತನುಂ ಗೆಲುವ ಮೃಗರಾಜ ।
ನಿದೆಯಿದೆಕೊ ನೋಡೆಂಬ ಬನದ ಮನಕುತ್ಸವಂಬೀಯುತ್ತು ಚಂದ್ರಾತಪಂ ॥

ನರ್ತನ

ತಿಂಗಳಿನ ತಣ್ಗಿದಿರ ಪಸರಿಸಲ್ ನೃತ್ಯವಿಭ ।
ವಂಗೊಂಡು ಕಣ್ಮರಲಾಕಾಂತಿ ಪುಂಸಭೆಯೊಳಗೆ ।
ಪೊಂಗಲಶಕ್ಷಜದ ಗಣಿಕಾಜನಂ ಸೊಗಸು ಕಳಕಳಿಸೆ ಸೆಳೆದೋಲಲುಗಲು ॥

ಪೊಂಗೆಜ್ಜೆಯುಲುಯೆ ಕಾಂಚೀದಾಮ ಕಲಕಡುಸೆ ।
ಪಿಂಗದಧೋತ್ತರುಕಂ ಜಲಿಸೆ ಕಂಕಣವುದಿರೆ ।
ಯಂಗಜಾರಿಯುಮುಂಸೆ ನಟಿಸುತಿರ್ದುದು ವೃಷ್ಟಿಕಾಲದ ನಸಲ ಪಾಂಗಿನಿಂ ॥

ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕಂಗಳೋ ಕಾಮುಬಾಣಂಗಳೋ ಕಟ್ಟಿದಲ ।
ಕೆಂಗಳೋ ಕಾಮಪಾಶಂಗಳೋ ತಿಖಿರನಖ ।
ರಂಗಳೋ ಕಾಮಕುಂತಂಗಳೋ ಪೊಜ್ಜಪೊಸವಾಖಿಯುಲಾಯುಮಂತೊಪ್ಪುವ ॥
ಅಂಗವೋ ಕಾಮರಾಜ್ಯಾಂಗವೋ ತ್ರಿವಳಿಗಳ ।
ಭಂಗವೋ ಕಾಮರಸನದಿಯ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದೆಸೆವ ।
ಭಂಗವೋ ಮೇಣಾವಧೂಟಿಯುರು ಲೂಟಿಸಿದರಖಿಲನಿಟಿಚತ್ರಧನವುಂ ॥

ತುಟಿಯುಗೆವೆಯು ಓರೆನೋಟಂ ಪೋಪಿಗಳ ಕಾಟ ।
ಸರಸಸುಡಿಗಳ ತಂಪು ಭೋಗಿಗಳ ಎದೆಗಿಂಪು ।
ನಿರತವಧರದ ಕೆಂಪು ವಿಟರ ಭಾಗ್ಯದ ಪೆಂಪು ರದನ ವೋಹನದ ಕದನ ॥

ವರಮೊಗದ ಹೊಗರು ಕೋವಿದರ ಹೃದಯದ ಚಿಗುರು ।
ಪರಮಕತ್ತುರಿಬೊಟ್ಟು ಸಂಗಸುಖರಸಸೊಟ್ಟು ।
ಭರಿತಜನ್ಮನ ಪೊನ್ನ ಪುತ್ಥಳಿಯಪಾಂಗಸಿಂದಿದರಾ ಕಾಮಿಸಿಹುರು ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಸು 1700

ಈತನು ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಅಣ್ಣವಾಂಕ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಡೂರುತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವನೂರು. ಈ ಸ್ಥಳದ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಸ್ವಾಮಿಯಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನುಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ದೇವನೂರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಕ 1337 ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ,ಎಂದರೆ 1415ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆಯೆಂದೂ ಇದು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ 300 ರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ 1715 ಎಂದು ಇಟ್ಟು

ಕೊಂಡರೆ ಬಂದುವೇಳೆ ಕಾಲವು ಸರಿಹೋಗಬಹುದೆಂದೂ ಮೈ||ರೈಸ್ ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 1691 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.[1] ಲಕ್ಷ್ಮಕವಿ (1724), ಕೋನಯ್ಯ (ಸು. 1740), ಬೊಬ್ಬೂರುರಂಗ (ಸು. 1760) ಇವರುಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಮೇಲಣ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕಾಲವು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಕ್ಕೆ ಈ ಚೆಯುವನಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು (1584) ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈತನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಭೂತವನಚೈತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಬಾರದೆ ಸರಾಡಳಮುಂ ವಚಯುತಿಗೆ ಭಂಗನುಂ |
ತಾರದೆ ನಿಬಾನ್ವಯುಕ್ರಿಯೆಗಳ್ಗೆ ದೂಷಣಂ |
ಬಾರದೆ ನಿಶೇಷಗುಣಗಣಕಲಾಗಾರನುಂ ತೀರದೆ ದುರುಕ್ತಿಗಳ್ಗೆ ||
ಸೇರದೆ ಸುಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನಡೆವ ಸತ್ಪುರುಷನ ಗ್ರ |
ಭೀರದಶೆಯುಂ ಪೋಲ್ವ ಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧನುಂ |
ಶಾರದೆಯ ಕರುಣದಿಂ ಶೋಭಿಸಿನಾಂ ದೋಷಮುಂ ತೊಱೆದೆಲ್ಲರುಂ ಕೇಳ್ವುದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೈಮಿನಿಭಾರತ

ಇದು ಷಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 34, ಪದ್ಯ 1907. ಸಂಸ್ಕೃತ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ನರವಣೀ ದಿಂದೆ ಶೋಭಿತಮಾಗಿ ರೂಪವಿ |
ಸ್ತರದಿಂದೆ ಜೆಲ್ವಾಗಿ ಮಧುರತರನವರಸೋ |
ದರಭರಿತದಿಂದೆ ವಿಲಸಿತವಾಗಿ ಸುಮನೋನುರಾಗದಿಂ ಪ್ರಚುರವಾಗಿ ||

---

1 ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ ಉಪೋದ್ಘಾತ, ಪುಟ 46. 2. ಪುಟ 210.

ನಿಚಿತಮುಂಜುಳಶಬ್ದದಿಂದೆ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿ |
ಚರಿಸುವ ಸುಲಲಿತಪಟ್ಪದಿಗಳೆಡೆವಿಡದೆ ರ್ಘೋಂ |
ಕರಿಸದಿರ್ಪುವೆ ಭಂದು ನೆರೆದ ವಿದ್ವತ್ಸಭಾನೀರ್ರೇರುಹಾಕರದೊಳು ||
ಪುಣ್ಯಮಿದು ಕೃಷ್ಣಚರಿತಾಮೃತಂ ಸುಕವೀಂದ್ರ |
ಗಣ್ಯಮಿದು ಶೃಂಗಾರಕುಸುಮತರು ತುಲ್ಯಾಗಿದಾ |
ರಣ್ಯಮಿದು ನವರಸಪ್ರೌಢಿಲಲಿತ್ಯನಾನಾವಿಚಿತ್ರಾರ್ಥಂಗಳ ||
ಪಣ್ಯಮಿದು ಶಾರದೆಯ ಸನ್ಮೋಹನಾಂಗಲಾ |
ವಣ್ಯಮಿದು ಭಾವಕರ ಕಿವಿದೊಡವಿಗೊದವಿದ ಹಿ |
ರಣ್ಯಮಿದು ಭೂತಳದೊಳೆನೆ ವಿರಾಜಿಪುದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ದೇವಪುರಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಆಧುನಿಕವಾದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಮತ್ತಾವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪಂಡಿತಪಾಮರರ ಆದರಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಓದದ ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ತಳಿರಡಿಗೆ ತೊಂಡೆವಣ್ ತುಟಿಗೆ ತಾವರೆ ಮೊಗಕೆ |
ಬಿಳಗಾಯಿ ಮೊಲೆಗೆ ನೈದಿಲೆ ಕಣ್ಗೆ ಬಾಲ್ವಿ ತೊಡೆ |
ಗೆಳವಳ್ಳಿ ಮೈಗೆ ಸಂಪಗೆ ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ನಗೆಗೆ ಮೊಲ್ಲೆ ಪಲ್ಗೆ ||
ಅಳಿ ಕುಂತಳಕೆ ನವಿಲ್ ಮುಡಿಗಂಚೆ ನಡೆಗೆ ಕೋ |
ಗಿಲೆಗಿಳಿಗಳಿಂಚರಕೆ ಸೋಲ್ದವಯವಂಗಳೊಳ್ |
ನೆಲಸಿದುವು ಪೆಣ್ಗಳ್ಗೆ ಸೋಲದವರಾರೆನಲ್ ನಡೆಶಂದವಂಗನೆಯರು ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನಿತಂಬಿನಿಯ ಮುಖಬಿಂಬದೆಳನಗೆಯ |
ರೋಚಿಗಳೊ ಪೆಸರ್ತಗೆಯೊಳುಬ್ಬಿದ್ದ ಪಾಲ್ಗಡಲ |
ವೀಚಿಗಳೊ ಮನ್ಮಥನ ಕೀರ್ತಿಯ ಮುನೀಚಿಗಳೊ ನಿಜಕಾಂತನಂ ಕ್ಷಾಣಿಪ ||

ನಾಚಿ ಬೆಳ್ಪೇಱಿದಳೊ ರಾತ್ರಿವಧು ಚಿಲ್ಲ್ದನೊ |
ಭೂಚಕ್ರಕಂಗಜಂ ಬೇಳುವೆಯ ಬೂದಿಯುಂ |
ಪಾಚಿಸುವೊಡರಿದೆನಲ್ ಪಸರಿಸಿತು ಚಂದ್ರಕಿರಣಂಗಳಿಲ್ಲಾದೆಸೆಯೊಳು ||

ಸಮುದ್ರ

ಚಿಪ್ಪೊಡೆದು ಸಿಡಿವ ಮುತ್ತುಗಳಲ್ಲದಿವು ಮಗು |
ಟ್ಟಿಪ್ಪರಿಸುವೆಳಮೀಕ್ ಬಿದಿನಳ ಪೀಕರಮಲ್ಲ |
ಮೊಪ್ಪುವ ಸುಲಲಿತಜಂತುಗಳ ಸರಿಗಳಲ್ಲದಿವು ಬೆಳ್ನೊರೆಗಳೊಟ್ಟಿಬಲ್ಲ ||
ತಪ್ಪದೊಳಿಗಣ ರನ್ನವೆಳಗಲ್ಲದಿವು ತೊಡ |
ದಿಪ್ಪ ಕೆಂಬವಳವಲ್ಲಿವು ಪಯೋನಿಧಿಯು ಕೆನೆ |
ಯೊಪ್ಪಮಲ್ಲದೆ ನೀವೊಗೆಯಲಿಟ್ಟಿವ ಮೇಘಂಗಳಲ್ಲೆನಿಸಿದುವು ಕಡಲೊಳು ||

ಸಂಜೆ

ರಂಜಿಸುವ ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲಕಿರಾತಂ ತೊಟ್ಟ |
ಗುಂಜಾಭರಣವೊ ಮೇಣ್ ಗಗನಾಂಬುಧಿಯ ತಡಿಯ |
ಮುಂಬುವಿದ್ರುಮಲತೆಯೊ ಮೇಣಪರದಿಗ್ವಧುವಿನಂಗಕುಂಕುಮಲೇಪವೋ ||
ಅಂಜನೇಭದ ಸಿಂದುರವೊ ಶಿವನ ಕೇಶಗಳ |
ಕೆಂಜಡೆಯೊ ವಿಷ್ಣುಪದಪಂಕರುಹದರುಣತೆಯೊ |
ಸಂಜೆವೆಣ್ಣುಟ್ಟ ರಕ್ತಾಂಬರವೊ ಪೇಳಿನಲಾರ್ಕ್ಕೈಗುಕೆಂಪೆಸೆದುದು ||

ಸುಧನ್ವನ ಪೆಂಡತಿ ಪ್ರಭಾವತಿ

ಮುಡಿಯು ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸೂಸುನೆಳನಗೆಯ ಸವಿ |
ನುಡಿಯು ಬಾಯ್ದೆಱೆಯ ಹೊಳೆಹೊಳಿಪ ದಶನದ ಮಿಸುಪ |
ಕಡೆಗಣ್ಣ ತೊಳಗುವ ನಖಾವಳಿಯ ಧಳಧಳಿಪ ಕಂಠಮಾಲೆಯ ಮುತ್ತಿನ ||
ತೊಡವುಗಳ ಘನಸಾರದಸುಲೇಪನದ ಸಣ್ಣ |
ಮುಡಿದುಕೂಬದ ಬೆಳ್ಪಾಗಿರ್ ಕೋಮಲಾಂಗದೊಳ್ |
ಬಿಡದೆ ಪಸರಿಸೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತದಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪುತ್ತಳಿವೊಲವಳಿಸೆದಳು ||

ಧರ್ಮರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ

ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬಿಡದೆ ತಲೆವಾಗಿಸಿತ್ತಮರ |
ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬುದ್ದಿದೊಱಿಸಿತ್ತು ಪುರಮುದ್ದ |

ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ನಿಂದು ಬೆಱಗಾಗಿಸಿತ್ತವುಲಧನುರ್ಜನ ತೇರ್ತಿ ಬ್ಬೆಕ ॥
ನಾಗೇಂದ್ರಶಯನನಾಲಯರುವ ಜಡಧಿಯೆ"ಸಿ ನುತ |
ನಾಗೇಂದ್ರವರದಾಯುಧವ ಪೊಳ್ಕುಗಳೆದು ಮುಧ |
ನಾಗೇಂದ್ರಧರನ ಜಾತೆಯಃ ನಿಲವುಗೆಡಿಸಿ ನೆಱೆ ರಾಜಿಸಿತು ವ-ರಾಜಗದೊಳು ॥

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸು 1700

ಈತನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 1750 ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ

ಈರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವ ಜಿನಮತ | ವಾರಿಧಿಪೂರ್ಣಶಶಾಂಕ |
ಸಾರಸದ್ಗುಣಭೂಷಿತಾಂಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗ | ಭೂರಮಣನಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ॥
ತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರೇಶನಮಲಸಾಹಿತ್ಯಕ | ಲಾವರನೂರ್ಜಿತತೇಜ |
ಕೋವಿದ ಚಂದ್ರಶೇಖರಕವಿ ನವರಸ | ಭಾವನೂತ್ನಾರ್ಥಶಬ್ದಗಳಿಂ ॥
ಪದಿನಾಱುಸಂಧಿಯಿಂದಧಿಕತ್ರಯೋದಶ | ಪದಪರ್ಯಂತ ಲೀಲೆಯೊಳು |
ಪದುರಿಂದಿಭಾರ್ಯಸಿರದನೂರ್ಜಿತವೆಸ್ತಾಂದು | ಪದವನು ಹರ್ಷದೇಬ್ಬಿಗೆಯಲಿ ॥
ವಿರಚಿಸಿದನು ವಿದ್ವಜ್ಜನವೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚುವ | ಪರಿಯೊಳಂತವಳಿಂದ ಮುಂದೆ |
ಪಿರಿದೆನಿಪೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವಂ | ತರಿಸಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಪೋಗೆ ॥
ತರಣಿಯಿದಿರ ಸೊಡರಂತಬ್ದಿಯೊತ್ತಿನೊ | ಕಿರುತಿಪ ಬೆಂಜೆಯೆಂತಂತೆ |
ಮೆಱೆವುದು ನನ್ನುಕ್ತಿ ಶಂಕರಕವಿಯ ಬಂ | ಧುರಸೂಕ್ತಿಮಾಲೆಯುಮುಂದೆ ॥

ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲು 16 ಸಂಧಿಗಳನ್ನೂ 15 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 13 ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ-ಅಂತೂ ಒಟ್ಟು 2151 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಾಲವಾದಂತೆಯೂ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಿಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜೈನಕವಿಗೆ ಶಂಕರ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇದ್ದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. "ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪೋಗೆ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 50 ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ-ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1700ರಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 29ನೆಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿರುವ

ದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದ
ಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವನ ಬಂಧುವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವಕಾ
ಶವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ

ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ. ಸು 1700

ಇವನು ಬಸವನ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಬೆಡಗಿನವಚನದ ಟೀಕೆ, ತೋಂಟದ
ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದ ಟೀಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು
ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; 'ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂ
ರ್ಣ ಅವಿರಳಪರಂಜ್ಯೋತಿಲೀಲಾವಿಗ್ರಹನೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಸೋಮಶೇಖ
ರಶಿಂಗಚರಣಾರನಿಂದಮಕರಂದರಸಪಾನಪ್ರಮುತ್ತಮಧುಕರಾಯಮಾಣ'
ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂ
ಗನ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರನಾದ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರ;
ಅವನ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರನಾದ ಗೊಳೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ
ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧವೀರಯ್ಯ; ಅವನ ಕರುಣಾಪಾತ್ರ ಗೆಗನದಯ್ಯ; ಅವನ ಕೃಪಾ
ಪಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಗೆಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಮುರಿಗೆ ಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರ;
ಅವನಿಂದನುಗ್ರಹವ ಪಡೆದ ಮುರಿಗೆ ಗುರುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಹೀಂಗೆ ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯವಿ
ಡಿದು ಬಂದು ಬಸವಾದಿಪ್ರಮುಥಗಣಂಗಳ ವಚನಾನುಭಾವವನು ಬೆಸಗೊಂಡ ಸೋಮ
ಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ ನವರತ್ನಂಗಳ ಸೆನುಳಿಪನು ತರನಲಿಯು ಸರಂಗೊಳಿಸುವಹಾಂಗೆ
ಆ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಬೆಸಗೊಂಡ ಮಹಾನುಭಾವದ ವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ
ಲೇಖನಂಗೈದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ
ವಚನದಲ್ಲಿ (ಇತ್ಯಾದಿ)'

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯಪರಂಪ
ರೆಯಲ್ಲಿ 8 ನೆಯವನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು
1700 ಆಗಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೆಡಗಿನವಚನಗಳಿಗೆ
ಎಂದರೆ ಕಠಿನವಾದ ವಚನಗಳಿಗೆ ಕವಿ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಯಶೋವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ಯಜುಶ್ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯಿ. ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆಪ್ಪಾಜಿ, ತಂದೆ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮಾರ್ಯ, ತಾಯಿ ತಿರುಮಲಾಂಬೆ. "ಮಧುರಾವಿಮಾನಾಕ್ಷೀಚರಣಕೋಕನದಮುಕರಂದಾಸಕ್ತಭ್ರಮರ, ಮಹೀಶೂರರಾಡ್ಗೀಹದ್ವಾರಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಆಚ್ಚಿವಂಗ್ಯಪುರಲ ಕಾರ್ಯಖಡ್ಗಕವಿತ್ವಕರಣಿಕ ಕಕಾರಚತುರ್ವಿಧಕ್ಕವಾಚಾರ್ಯಧುರ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ, ಕುಕವಿನೀದೇರುಪ್ರಚಂಡಜಂಝೂವಾರುತ, ಆಶುಕವಿ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನು ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಅದ್ದಿಕನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಮಧುರಾವಿಮಾನಾಕ್ಷಿಯ ಭಕ್ತನೆಂದೂ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ತಂದೆಯಾದ ಸೀತಾರಾಮಪ್ಪನಾಯಕನು 1681ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 5 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕುಲೋದ್ಭವನಾದ ಸೀತಾರಾಮನ ಮಗ ತರೀಕೆರೆಪ್ರಭು ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ಜಾನಕಿ, ಶಿವೆ, ವಿಮಾನಾಕ್ಷಿ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ–

ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಗ ಕಶ್ಯಪ; ಅವನ ಮಗ ಸೂರ್ಯ; ಇವನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪೂವಿನಗೆಣೆಯನ (ಸೂರ್ಯನ) ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಪೂವಲಕುಲನೆಂಬ ನಾಮವಾಯಿತು. ಈ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಕುಭೂಕರನದೇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಂತೆಬೆನ್ನೂರನು (ಸಂತೆಬಿನ್ನೂರನ್ನು) ಆಳಿದನು.

ಅವನ ಮಗ ಜೋಳಿಹನುಮ; ಅವನ ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿಹನುಮ; ಅವನಮಗ ನರಜಾಹನುಮ; ಅವನ ಮಗ ಸೀತಾರಾಮ, ಇವನಿಗೆ ರಾಜಕಂಠೀರವನು ಪಾತುಪಾ ಎಂಬ ನಿಜನಾಮವನಿತ್ತನು; ಇವನ ಪೆಂಡತಿ ಲಕ್ಕಮಾಂಬೆ; ಮಗ ನರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರ, ಇವನಿಗೆ 12 ಜನ ರಾಣಿಯರು, ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಗಂಗಾಂಬೆ; ಮಕ್ಕಳು ಸೀತಾರಾಮ, ಕೆನ್ನಪ್ಪ, ಕೃಷ್ಣಾಂಬೆ, ಹನುಮಾಂಬೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಚರಿತ್ರಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹನುಮೇಂದ್ರನ ಕೀರ್ತಿ

ಹನುಮರಾಜನ ಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯ | ಘನತರದ ಸತ್ತಿಗೆಯು ವ್ಯೋಮವು |
ಹರನ ಗಿರಿಯದು ದಂಡ ಋಂದ್ರನು ವೀಳೆಸೆವ ಕಳಸ ||
ತೊನೆದು ತೂಗುವ ಮಣಿಯು ತಾರಕೆ |ಯನುನಯದಿ ಪೊತ್ತಿರುವ ಶೇಷನು |
ಧರಣಿ ಪೊಗಲಿವಳೇಸುಮಹಿಮೆಯೊ ಮೇಣ್ ತ್ರಿಲೋಕದಲಿ ||

ಬಾಲಲೀಲೆ

ಸರಿದೊಪೆಗಳ ದುರ್ಗಗಳನು ತಾ ಕಿತ್ತೆತ್ತಿ | ಕರದೊಳಲ್ಲಾಡಿಸುವಂತೆ |
ತರುಣನು ಗಿಲಿಕೆಯು ಪಿಡಿದಾಡಿದನಾಗ | ಸರಸದೊಳ್ ಬೊಪ್ಪನಮುಂದೆ ||

ಸಾಯಂಕಾಲ

ಪಚ್ಚವಲವನಿತೆಯು ಕುಂಕುಮರಸದಲ್ಲಿ | ಬಿಡದೆ ಮಜ್ಜನವನು ಗೈದ |
ಬಿಡುನೀರೊ ಎಂಬಂತೆ ಪಬಿತು ಗಗನವ | ಸಡಿಗತದಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗ ||
ಸರಸಿಜ ಮುಚ್ಚಿತು ನೈದಿಲು ಮೆಚ್ಚಿತು | ವರಚಕ್ರವಾಕ ಬೆಚ್ಚಿತು |
ಶತನಿಧಿ ಹೆಚ್ಚಿತು ಜೊನ್ನವು ಮುಚ್ಚಿತು | ಹರಿಣಾಂಕನುದಯದೊಳಾಗ ||

ಸೂರ್ಯೋದ್ರ

ಕೋಡಗೆ ದಾಟಿತು ಜೋಗಿಯು ಮುನಿದನು | ಚಾಡಿಯ ನುಡಿದ ಗಾಯಕನು |
ಬಳಿಸಬ ದಹಿಸುವನಿದಱಿಂದ ಮುನಿಸಿ ಮಾ | ತಾಡದೆ ಮೆಱೆದಿದಱನುದಧಿ ||

ಚಿನ್ನಿಗ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಹೊಕ್ಕುಳಿಕೆಯ ಪುರಕಥಿಪತಿ ಹರಿಭಕ್ತ ನರಸಿಂಹದೇವ, ಮಗ ಶಂಕರಲಿಂಗದೇವ, ಮಗ ಕವಿ ಚಿನ್ನಿಗ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವುಬಳನರಸಿಂಹದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು (ಸು. 1500) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ–

ಉತ್ತಮಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಭಾರತನನು| ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರಾಯ |
ಬತ್ತಲೇಶ್ವರವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಂಘ್ರಿಗೆ | ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ ವಂದಿಸುವೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 915. ಇದಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹಚಾರಿತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ದರಿಂದ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿಯ ರೂಪವಾದ ಮಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ದುರಿತಗಿರಿಗೆ ವಜ್ರ ಕರ್ಮಠವೆಂಬಡವಿಯ | ನುರುಹುವ ದಾವಾನಳನು |
ಕರುಣಾಕರನವುಬಳನರಸಿಂಹನ | ಚರಣವ ನಾ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಬ್ರಹ್ಮನ ಜನಕ ಭಕತಜನವತ್ಸಲ | ಕರ್ಮದುರಿತಸಂಹರಣ |
ನಿರ್ಮಳಮೂರ್ತಿಯೌಬಳನರಸಿಂಹಗೆ | ಸುಮ್ಮಾನದಿಂದಲಿಗುವೆನು ||

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸಿದ. ಸು. 1700

ಈತನು ಬಸವರಾಜನ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಿರಾಜನನ್ನು (ಸು. 1500) ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬಸವರಾಜನಪವಾಡಗಳು

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನು ಕಾಯುವಚಿನೆಮನೆಸ್ಸುಗೆಯಿಂದ ನಡಸಿದ ೮೦ ಪವಾಡಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳಂ

ಈಯುಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

ಬಸವಪುರಾಣದೊಳ್ ವಸುಮಲೀಶ್ವರಮಂಡನ ಸಿಂಗಿರಾಜ ನಿ |
ರ್ಮಿಸಿದ ಪುರಾಣದೊಳ್ ಸಕಳಭಕ್ತಸುಹೇಶ್ವರರಿಂದ ಪೇಳಿ ದ್ದಂ ||
ಪೆಸೆವ ಶಥಳಿಮಲ್ಲಿ ವಚನೌಘದೊಳಿರ್ದ ಮಹತ್ವಮಾಲೆಯುಂ |
ಒಸೆದು ಸಮಸ್ತಭಕ್ತರಿಯಿವಂತೆ ವಿಳಾಸದಿ ಪೇಳ್ದ್ವಿನಾನಿದಂ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮದನುಪಮಕಲ್ಯಾಣಪುರವರಾಧೀಶ ಮಹಾಮಹಿಮ ಬಸವರಾಜದೇವರ ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಂದಿಕ್ಷೇಶ್ವರರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಯರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಮದಲ್ಲವತರಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹರಿಸುವಂತೆ 360 ಪವಾಡಗಳ ನಡಸಿ ಕಪ್ಪಟಿಸಂಗಮನಾಥಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಪವಾಡಗಳು

(1) ಗಾನಲೋಲನಾದ ಸಂಗಮನನ್ನು ಜಂಗಮರೂಪದಿಂದ ಕಂಡ, ಆತನಿಂದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಶಾಸ್ತ್ರವ ತಿಳಿದು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವ (ವಾಕ್ಸಂಬಂಧ) |

(2) ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದಕಾರಣ ಮುಂಜಿಯು ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ಬಂಧುಗಳ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮನವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. (ವಾಕ್ಸಂಬಂಧ)

(3) ಪರುಷದಿಂದಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬರುವನೆಂದು ತಾನೆ ತಿಳಿದು ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನವ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದುದು (ಕಾಯಸಂಬಂಧ)

(4) ಈಶನ ಜಂಗಮ ಬೇಡಿದುದಕ್ಕೆ ೧೦ ಖಂಡುಗ ಜೋಳವ ಮುತ್ತುಮಾಡಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿದುದು. (ಮನಸ್ಸಂಬಂಧ)

ಬೆಂಗಳೂರು ಮುದ್ದುವೀರಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1700

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ 1744 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತಯ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ವೆಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಈ ವನ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ 1744 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1700

ಇವನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನಕ್ಕೆ (1513) ಕನ್ನ ಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬ್ರು ಹ್ಮವಾರ, ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸರ್ವಜ್ಞ ಸು. 1700

ಈತನು ತ್ರಿಪದೀರೂಪವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞನತ್ರಿಪದಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತಾನು ಮೊದಲು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದತ್ತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಳಿಕ ವರರುಚಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಅನಂತರ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಜನಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ತನ್ನಹುಟ್ಟನವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಧಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಸೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಸವರಸನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ. ಈಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗುವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನುಂಗಿ ಮರಳಿ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಲೂರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕುಂಬಾರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಳೆಯೆಂಬವಳನ್ನು ಮೋಹಗೊಳ್ಳಲು ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಹಡೆದಳು.

ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಸರ್ವರೊಳೊಂದೊಂದನುಡಿಗಲ್ತು ವಿದ್ಯೆಯ ಅಪವರ್ತವೆ" ಅದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲಜ್ಞಾನಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವು ಮಹಮದೀಯರಿಂದ ನಾಶವಾದುದು, ಇಕ್ಕೇರಿಸಂಸ್ಥಾನವು ಹಾಳಾ

ಪುಟು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಆಂಗ್ಲೇಯರ ಕೈಸೇರಿದುದು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1800 ಆಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 1800 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಱ ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರವು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳು ಒಂದರ ಹಾಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೊಸಪದ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ''ಸಂಪಾದನೆಯು ಸಿದ್ಧವೀರಾಹ್ವಯಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ಮೂರ್ತಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ತ್ರಿವಿಧಿ'' ಎಂದಿದೆ. ಈ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಈ ಕವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನು ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ (ಸು. 1600) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿ

ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿವಚನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪರವಸ್ತು ಎಂದು ಮುಗಿವುದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪರವಸ್ತುನಿರ್ಣಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 27 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 29 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ: ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ನೀತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನೀತಿ

ಕೋಪವೆಂಬುದು ಕೇಳಿ | ಪಾಪದ ನೆಲೆಗಟ್ಟು |
ಕೋಪಬಿಟ್ಟವನು ನೇಣು ಹಾಕಿದಂತೆ ನರಕಕ್ಕೆ | ಕೋಪಿ ತಾನಿಟ್ಟವ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಸತ್ಯರ ನುಡಿ ತೀರ್ಥ | ನಿತ್ಯರ ನಡೆ ತೀರ್ಥ |
ಉತ್ತಮರ ಸಂಗನದು ತೀರ್ಥ ಹರಿವ ನೀ | ರೆತ್ತಣತೀರ್ಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವು | ಹೆಜ್ಜೇನುಮೆದ್ದಂತೆ |
ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದೊಡನಾಟ ಬಚ್ಚಲ | ಗೊಜ್ಜಲಂತಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಹಿರಿದು ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿ | ಹರಿವ ಗಂಗೆಯು ಮಿಂದು |
ಹರಿಯಿತು ಪಾಪವೆನಬೇಡ ಅಪಾಪ | ಎರೆಯು ಮಣ್ಣಿಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಮಟ್ಟಿಯು ಮಣ್ಣನು | ಇಟ್ಟು ತಾ ನೊಸಲೊಳಗೆ |
ನೆಟ್ಟನೆ ಸ್ವರ್ಗವ ಪಡೆವೊಡೆ ಪಾಣಿಕಲ್ | ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡೇನು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ನಿದ್ದೆಗಳು ಬಾರವು | ಬುದ್ಧಿಗಳು ತಿಳಿಯವು |
ಮುದ್ದಿನವನೂಟ ಸೊಗಸವು ಬೋನದ | ಮುದ್ದೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಸುರಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ | ಕರೆದು ದಾನವ ಮಾಡು |
ಪರಿಣಾಮವುವಕ್ಕು ಪದವಕ್ಕು ಸ್ವರ್ಗ | ನೆರೆಮನೆಯುಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಎಲುತೊಗಲುನರಮಾಂಸ | ಬಲಿದ ಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ |
ಹೊಲೆರಕ್ತಶುಕ್ಲದಿಂದಾದ ಈ ದೇಹಕೆ | ಕುಲವಾವುದಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಎಣಿಸುತಿಪ್ಪುದು ಬೆರಳು | ಗುಣಿಸುತಿಪ್ಪುದು ಜಿಪ್ಪೆ |
ಮನ ಹೋಗಿ ಹಲವೆಣಿಸಿದರೆ ಹಾಟಿಂದ ಶುನಕನಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಕೊಲುವ ಕೈಯೊಳು ಪೂಜೆ | ಮೆಲುವ ಬಾಯೊಳು ಮಂತ್ರ |
ಸಲೆ ಪಾಪವೆರೆದ ಮನದೊಳು ಪೂಜಿಸನು | ಹೊಲೆಯುಂಗು ಕಷ್ಟ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಕಟ್ಟಾಳ್ಗೊಡನೆ ಬರಲು | ಬಟ್ಟೆಗೆ ನೆರವೇಳ್ |
ಶಿಷ್ಟಂಗೆ ತೊದಳುನುಡಿಯೇಕೆ ಕಳ್ಳಂಗೆ | ದಿಟ್ಟಿಡಿಗಳೇಕೆ ಪರಮಾರ್ಥ ||
ಹಸಿವಿಲ್ಲದುಣಬೇಡ | ಹಸಿದು ಮತ್ತಿರಬೇಡ |
ಬಿಸಿಗೂಡಿ ತಂಗೂಟವುಣಬೇಡ ವೈದ್ಯರಾ | ಗನಣಿಯೇ ಬೇಡ ಪರಮಾರ್ಥ |

ಜ್ಯೋತಿಷ

ಸಂದಿದ್ದ ಮಾಸವನು ಕುಂದದಿಮ್ಮಡಿಮಾಡಿ |
ಬಂದಿನ ತಿಥಿಯನೊಡಗೂಡ ಲಾಕಾರ | ಮುಂದೆ ಬಂದಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಜಿಗಟೆ

ನೆತ್ತಿಯಲುಂಬುದು | ಸುತ್ತಲು ಸುರಿವುದು |
ಎತ್ತಿದಡೆಗಡುಹೋಲಿಹುದು ಕವಿಗಳಿದ | ರರ್ಥವನು ಪೇಳ್ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

(ಬೀಸುವಕಲ್ಲು)

ಇವನ ಕಾಲಜ್ಞಾನತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ 456 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಮೊದಲಲ್ಲಿರುವ

ಬಸವ ನೀವು ನಿರೂ । ಪಿಸಿದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವ ।
ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಮುಕ್ಯರಾದಿರವನು ನಾ ನಿಮ್ಮ । ಸಿಸುವೆಂದು ಪೇಟಿ್ವ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಬಸವನ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಚತುರ್ಥವರ್ಣದವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ರಂಗನಾಥ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1710 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗಾಲಯಂ ವ್ರಣದ ಬೀಡು ಜ್ವರಂಗಳಿಗಾಶ್ರಯಸ್ಥಳಂ ।
ಕ್ರಮೆಗಳಿಗಿಕ್ಕೆ ವಾತಕಫಪಿತ್ತಕೆಯಾಗರಮಿಾಶರೀರಮೆಂ ॥
ದುಮಿದು ಮಹೋಗ್ರದುಃಖಕೆ ನಿವಾಸಮಿದಂ ನೆಲೆ ಮಾಣಿಸುತ್ತಮೆ ।
ನ್ನನು ಸಲೆ ರಕ್ಷಿಸಾ ಶರಣುವೊಕ್ಕೆನು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಾ ॥

ಚಾಮಯ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ದೇವರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದೇವರಾಜೇಂದ್ರ ಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ

ಪಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುಗೊರೆಯಾದ ದೇವರಾಜನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ

ಪಂಥದ ರಿಪುನೃಪಕುಲಗಿರಿವಜ್ರ ಭೂ ।ಕಾಂತ ಸದ್ಧರ್ಮಚರಿತನ ।
ಕಂತುಸನ್ನಿಭದೇವರಾಜನರೇಂದ್ರನ । ಸಂತಸಕೃತಿಯ ಪೇಳುವೆನು ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಒಲಿದು ಲಾಲಿಸ ಮುಗುದೆಯು ಮುದ್ದುನುಡಿಯೊ ಸ।ದ್ವಿಲಸಿತವಾದ ಪಾಲ್ಗೆನೆಯೋ।
ಎಳಬಾಲಕರ ತೊದಲ್ನುಡಿಯೋ ಚಾಮನು ಪೇಟ್ದಿ। ಲಲಿತಸಿಂಗರದ ಸಕ್ಕಧೆಯೋ ॥
ಶೃಂಗಾರನಿಧಿ ನೀತಿಯಂಗ ವೀರತ್ವದು । ತ್ತುಂಗಸದನ ಮಂತ್ರಿಜನಕೆ ।
ಸಂಘಟಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯೆನಿಸಿ ಮೆಱೆವುದೀ। ಮಂಗಳೋತ್ಸವಸುಚರಿತ್ರೆ ॥

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ "ಪದ್ಮಗಿರಿಯೊಳು[1] ನೆಲಸಿದ ದೇವನೆ" ಸ್ತುತಿ ಇದೆ, ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥ, ನರಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ತ್ರಿಣಯನೆ. ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ, ನಂಜುಂಡೇಶ, ಚಾಮುಂಡಿ, ಸೂರ್ಯ, ವರಪ್ಪಯಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶ

ಭಂಗವೆಂದೆಂಬ ಹೆಸರು ಜಲನಿಧಿಯು ತ । ರಂಗದೊಳಲ್ಲದೀನೆಲನ ।
ತುಂಗವಿಕ್ರಮದೊಳಾಳುವ ನೃಪರೆಡೆಯಲಿ । ಸಂಘಟಿಸದು ಜಗವಲ್ಲಿಯೆ ॥

ಪರ್ವತ

ಚಂಡಕಿರಣಸೋಮಪಾವಕಧರ ವೃಷ । ಮಂಡಿತ ಶಿವಗಣೋಲ್ಲಾಸ ।
ಕುಂಡಲಿಯುತ ಮುನಿಸಂಚಯದಿಂದದ್ರಿ । ಖಂಡಪರಶುನಿನಂತಿಸೆಗುಂ ॥

ನಾಗವ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪದ್ಮಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ್ನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಕೋಟಿಲಾಭಾನ್ವಯದ ಸೊಡ್ಡೆಸೆಟ್ಟಿ, ತಾಯಿ ಚಾಂಡಾಂಬಿಕೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು [700ಲ್ಲಿ. ರ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

---

1. ಪದ್ಮಗಿರಿ ಎಂದರೆ ಕಮಲಾಚಲವೆಂಬ ಹಿಪುವದ್ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟ.

ಮಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾವಿಸೇಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 298. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕಜಿನೇಶನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಸೇನೇಂದ್ರನು ತಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಣಿಕಜಿನಬಿಂಬವನ್ನು ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಂಡೋದರಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು ರಾವಣವಧಾನಂತರ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದಳು. ಬಹುಕಾಲದಮೇಲೆ ಶಂಕರಗಂಡನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನಿಂದ ತಿಳಿದು ಆ ಬಿಂಬವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕ್ಕ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಐದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಚಂದ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು[1] ಕುರಿತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಉಕ್ತಿ.

ಪರಸತಿಗೆಯುಳುಪಿದಡೆ ಪಾತಕ | ದೊರೆಕೊಳುಗು ಭವಭವದಿ ಬಿಡದೆಯು |
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಳಿವಪಕೀರ್ತಿ ಪಸರಿಪುದು ||
ನಿರುತದಿಂ ಕುಲಹಾನಿ ಬಲಸಿರಿ | ತೊಲಗುವುದು ತತ್ಕ್ಷಣದೊಳಾಗಳೆ |
ಹುರುಳುಗೆಡಬೇಡೆನುತ ಸೌಮಿತ್ರಿಯರ ಸುತ ಒಲಿದ ||

ಹನುಮಂತನ ಯುದ್ಧ

ಕೆಲರ ಸೆರಳಿಂಪೆಜ್ಜು ತಿರುಗಿಸಿ | ಕೆಲರ ಧನುವಿಂದೊಗೆದು ಕೊಲುತವೆ |
ಕೆಲರ ಕಾಲಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಸೀಳುತ ಕೆಲರನೊದೆಸುಬಿದು |
ಕೆಲರ ಶಿರಗಳ ಕಿತ್ತು ಹನುಮನು | ಕೆಲರ ಗಗನಕ್ಕಿಡುತವಾಗಳು |
ಕೊಳಗುಳಿದೊಳೊಪ್ಪಿದನು ಮಹಾರಿಯ ಮೋರೆಯಂದದಲಿ ||

---

1. ಜೈನರ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶೂರ್ಪನಖಿಗೆ ಈ ಹೆಸರುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಧರಣಿವಲ್ಲಭೆಗೋತು ಮೇಘನು । ಪಿರಿಯ ನೀಲಿಯ ವಸ್ತ್ರದೊಳಗೆಯು ।
ಎರಳವಹ ಮೌಕ್ತಿಕವ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದತೆಱದಿಂ ॥
ಪರಿಕಿಸಲು ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನಂತಿರೆ । ನಿರುತದಿಂ ಜಗದೊಳಗೆ ತಮವದ ।
ಹುರುಳುಗೆಡಿಸುವೆನೆನುತ ಸರಸಿಜಶತ್ರುವುದಯಿಸಿದ ॥

ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ. ಸು. 1710

ಇವನು ಮಹಾವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಮೈಸೂರು ಅರಸುಗಳ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಹಾವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 22. ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದ ಶಂಕರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಕಾಂಡದೊಳಗಣ ಉಪದೇಶಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಶ್ರೀಮತ್ಕಮಲಭವಶತಮುಖಮುಖಸುರನಮುದಯಪ್ರಣತಮಕುಟತಟಘಟಿತ ಮಂಜುಮಾಣಿಕ್ಯಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಪದನಖಮಯೂಖಸಾಂಬಶಿವಸುರುಚಿರಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಾಸ್ವಾದನಮತ್ತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನಾಭಿಧಾನಮಾದ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಕಾಂಡದ ಉಪದೇಶಕಾಂಡದೊಳ್.

ಸೋಮ. ಸು. 1700

ಈತನು ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು (ಸು. 1470) ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 515. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಲಗೂರಲಿಂಗನ ವಂದನೆ ಇದೆ.

ಹೊಸಲೂರ ವೀರೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ | ಎಸಗಿ ಪೇಳಿದೆನೀಕೃತಿಯ |

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪರಮಭಕ್ತ. ಸು. 1700

ಇವನು ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ-ಧರೆಯೊಳೀಕಥೆಯನಿರದೋದಿಯಾಲಿಪ ಜನರ ಕರುಣದಿಂ ಪಾರ್ವತೀಶನು ಪಾಲಿಪನು ಎಂದು ಪರಮಭಕ್ತನು ಅವಿರಳಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ ನಾಣತಿಯೊಳ್ ವರ್ಣಿಸಿದನು-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಪರಮಭಕ್ತ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 8, ಪದ್ಯ 617.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ವೃತ್ರನನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಕೊಲ್ಲಲು ತ್ವಷ್ಟೃನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ತನಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಾರಣಾಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಲು ಘೋರಾಸುರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನನ್ನು ಮಣಿಪುರದ ಕುಲಿಶಭುಜನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನು ನಾರದನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಯಿಸಿದನು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರಂಜನ ಮುನಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಪುಲಿಯೂರ ಸೋಮೇಶನ ಕರುಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿರಳೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೈನ್ಯ

ಕರಿಘಟಾವಳಿಯ ಪೆದೇರೆಯ ತಿಂಥಿಣಿಗಳಿಂ ।
ತುರಗನಿಚಯದ ವೀಚಿಮಾಲೆಗಳ ಸೊಗಸಿನಿಂ ।
ಪರತರಸಿತಚ್ಛತ್ರಡಿಂಡೀರದೊಟ್ಟಿಲಿಂ ರಥನಿವಹಹೈತ್ರಂಗಳಿಂ ॥
ಕರಮೆಸೆವ ಚಾಮರಾಳಿಗಳ ತುಂತುರ್ಗಳಿಂ ।
ಪರಿಪರಿಯ ವಾದ್ಯರವವೇ ಘೋಷದಂತಾಗೆ ।
ಭರದೆ ಕೇಳುಭಯಬಲ್ಲ ವ್ಯೋಧನಿಂತಿರ್ದ ಶರಧಿಗಳ ಮೂಟ್ಟಿಕ್ಕಿಯೆನಲೆಸೆದುವು ॥

ಕೃಷ್ಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾರ್ಜುನವೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ಬಳ್ಳಾಪುರದ ಯಾದವರಾಯ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ; ಇದರಲ್ಲಿ ಆದ್ಯಂತಭಾಗಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯು ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ,

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾರ್ಜುನವೃತ

ಇದು ಭಾವಿಶೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 10 ಶತಕಗಳೂ 11 ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಾಳಿಯಹ್ರದಪ್ರವೇಶಸಮಯ

ಬಿಡುಮುಡಿಯೆ ಪುಗಿಲೆನಲು ಮೇಣ್ ಕ । ಣ್ಗಡೆಯು ನೋಟವೆ ಮುಂಚು ನೋಡ।
ಲ್ಕೆಡೆಗುಡದೆಯಲ್ಲಾತಿಪ್ರ ದನಿಯೇ ಗುಡುಗಿನಂದವೆನೆ ॥
ಬಿಡದೆ ಸುರಿವಾಕಣ್ಣನೀರ್ ಮಳೆ । ನಡುಗುತಿಹ ಕುಚ ಕೋಕವೆನೆ ತಾ ।
ನಡೆದು ಒಹ ಕಾಗಾಲದಂತಾಗೋಪಿಯ್ಯೆದಿದಳು ॥

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ದುಷ್ಟರಂದದಿ ಕೊಡುತ ಕೂಗುತ । ಕಷ್ಟವೆಂದೆನುತೊಡನೆ ಜಾಡಿಸುತ ।

ಕುಪ್ಪಿಬಡಿಸುತ ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಬೆದರಿಸುತ ||
ನಷ್ಟಚಿಂತೆಯೊಳ್ಬಿದೆ ಕರಗುತ | ಕುಷ್ಟರೋಗಿವೊಲ್ ಬಿಳ್ಪನಾಗುತ |
ಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಡಂಭದಾನಿನ್ನೊಲಿದುರ್ದಾಮೋಘ ||

ಚಕೋದ್ರೇದಯ

ಮುಂಬರಿಯೆ ನುನ್ನೀರ್ ಚಕೋರಕ | ದಂಬ ಪೊಂಪುಬಿವೋಗೆ ಸಸಿಗಳ |
ಕೊಂಬೆ ಪೆಂಪಿಂ ಮೆಱಿಯೆ ಕುವಲಯನಿಕರ ಕಂಪೇಱುತೆ ||
ತಂಬೆಲರ ಮುಂಜೂಳಿ ಪಸರಿಸೆ | ತುಂಬಿ ಪರಭೃತಗಳ ಪೊಗಟ್ಕೈಯೊ |
ಳಂಬುಜಾರಿಯು ಬಿಂಬಿಸೆದುದು ಇಂದ್ರದಿಕ್ಕಿನೊಳು ||

ಗೋಪಿಯರ ನರ್ತನ

ನಿಱಿ ಜಗುಟಿ ಮುಡಿ ಜಾಱುತೆ ಹಾರವು|ಪಱಿಯೆ ಬೆಮರ್ವನಿ ಸುರಿಯೆ ಪದನೂ|
ಪುರಗಳಂದುಲಿದೋಱಿ ಮೈಪರಿಮಳಕೆ ಒರುವಳಿಯ ||
ಮೆಱಿವ ಝೇಂಕೃತಿ ಗಾನದಂತಿರೆ | ಪರವಿಭೂಷಣದುಲಿಯೆ ತಾಳದೊ |
ಲಿರೆ ಮಹಾರಮಣೀಯದಿಂ ನಟಿಸಿದರು ಗೋಪಿಯರು ||

ಸಹವಾಸಿ ನಿರಂಜನಾವಧೂತ. ಸು. 1700

ಈತನು ಗಗನತಾರಾವಳಿ, ಕಾಮುವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಗಗನಾನಂದ; ಶ್ರೀಶೈಲಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಯಾಮ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹರನಗರದ ವಾರುತಿಯು ಪರಮಸೇವಕ, ಪರಮವೈಷ್ಣವವಟು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದ ಸಹವಾಸಿ ರಂಗನಾಥನಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುನಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಗಗನತಾರಾವಳಿ

ಇದು ಭಾವಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ, ಇದರಲ್ಲಿ 2 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಹೆಸರು, ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮಹಾಗುರುಗಗನರೂಪಗೆ | ಯೋನಿಮಹಾಗಗನನಲಿ ಬೆಳಗುವ |
ಸೋಮರವಿತಾರಾಸನ-ಊಹಪ ಬೆರಸಿ ಸವಗೊಳಿಸಿ ||
ನೇಮಿಸಿಯೆ ಕಂತಾಭರ ಇದಂ | ತಾಮಹಾಗುರು ಧರಿಪನೊಲು ಸುಖ |
ನಾಮ ನಿರುಪಮಗೆಗನತಾರಾವಳಿಯ ಏರಚಿಸಿದ ||
ಪಳಿದ ಮೌಕ್ತಿಕಸರವ ಜೋಡಿಸಿ | ಮೆಳ್ಪಿವ ಕಂತಾಭರಣವೆನಿಸುವ |
ತೆಳ್ಪಿದಲಾ ಪರಿಪರಿಯ ರುಚಿ ವಿಸ್ತರದಲಾಗಮದ ||
ತೆಳ್ಪಿಗಳಂ ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು ಕ | ನ್ನಡದಲಾಕೆನ್ನಡಿಯೆ ದರ್ಪಣ |
ದಿರವದಲ್ಲದೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದತೆಳ್ಪಿದಲಾತನಿದನು ||

ಪೀಠಿಕಾಧ್ಯಾಯದ 20 ಪದ್ಯಗಳು ಗುರುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಗಗನಾನಂದಗುರುವರ್ಯಪದಕಮಲಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಸಪ್ತವಾಸಿನಿರಂಜನಾವಧೂತಪರಚಿತಮಪ್ಪ ಗಗನತಾರ ವಳೀಗ್ರಂಥೇ ಗಗನಗುರುನಿರಂಜನಾವಧೂತಸಂವಾದೇ ವೇದಾಂತಪ್ರಕರಣೇ

ಎಂದಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗಗನಾರ್ಯನೆನ್ನೊಡಲೊಳಾವಿರ್ಭವಿಸಿ್ದನುಡಿಸುತಿಹನೀಕಾವ್ಯನುಂ-ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರವ್ಯಾಸಾದಿಋಷಿಗಳು, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪಾರ್ವತಿ, ಮಾರುತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಸೇರೆಗಂಗಳ ಸೊಬಗು ಚಂದ್ರನ | ಸೂಲಸುವ ಮುಖವೆಳಗು ಏಟಜನ |
ಭೂರಿಮನವಳಿರಿಪ್ರಗೆ ಮನಸಿಜ ಶೂರನೆಸೆದಲಗು ||
ವಾರಿಜಾಸನನಮಲಬುದ್ಧಿವಿ | ಚಾರದಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚಿತ್ರವು |
ವಾರಿಜಾಕ್ಷಿಯರೆನಲು ವಾರಿಜಮು ಜಿಯರೊಪ್ಪಿದರು ||

2 ಕಾವುವಚನ

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾವುನಪದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಪದ 120. ಇದ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಘನಪುರೀಶ ಗಗನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಿಂಗನಗರವಾಸಹನುಮ, ಗ್ಣಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕಾಳಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಇನ್ನು ಹೇಳುತಿಪೆನು ಕೇಳಿ | ಮುನ್ನ ಕಾಮ ಪುಟ್ಟಿದುದನು |
ಆನ್ಯಾನಲ್ಲ ಕಾಮ ಬ್ರಹ್ಮ | ನೆನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಿರೋ ||
ನೆನಹು ತೋಟಿಲೊಡನೆ ತೋಪಕ್ಕ | ನೆನಹು ತೋಟಿದಿರಲು ತೋಟಿ |
ನೆನಹಿನೋಚನೆ ತೋಪ್ರುವವನ | ನೆನಹಿನಿಂದಲಱಿಯಿರೋ ||
ಹಱಿವ ಎಾಂಟಿಯುಱಿವ ದಾಂಟಿ | ಒಳಯು ವೆಳಗಿನೊಳಗೆ ನಾಂಟಿ |
ತಿಳಿವ ಪುನಮನುಱಿವನವನೆ | ಬಲಿಯ ಕಾಮ ತಿಳಿಯಿರೋ ||

ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಸು. 1700

ಈತನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತವಾಕ್ಯಸುಧೆಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತುರುವೆಯೆಕೆರೆ ನಾರಾಯಣನ ಮಗನು; ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಾನಂದಭಾರತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಸರಸ್ವತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಾಷಾಕುಸುಮಮಂಜರಿ ಎಂಬ 26 ವಿಕಾಸವುಳ್ಳ ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ ಒಂದು ಟೀಕೆಯಿದೆ. ಇದೂ ವಿತತ್ಕವಿಕೃತವೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಗುರು, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ವಂದನಾನಂತರ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ನಾನಾವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಾನ್ ಸಂಗೃಹ್ಯಾಜ್ಞಬಲಾದ್ಧರೇಃ.|
ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಂದಬೋಧಾರ್ಥಂ ಭಾಷಾಕುಸುಮಮಂಜರೀಂ ||

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೀಶ. ಸು. 1700

ಈತನು ದೀಪದಕಲಿಯಾದ ಕಾವ್ಯವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ ಇಪ್ಪತ್ತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಲುಬುರಿಗೆ ದೇಶದ ಉಂಬುಲಿಗೆ; "ಓದಿಸುವ ಭಕ್ತ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾವುರಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೆಪದ್ಮರಸ, ಮಯೂರ, ಮಲುಹಣ, ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಭೀಮಕವಿ, ಚಾಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 116. ಇದರಲ್ಲಿ 63 ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಥೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ, ಭೀಮಕವಿ ಇವರುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತಸತ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸಂಗೀತದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಂಗದೊಳಗೆ ಬೆಳ ! ದಿಂಗಳ ಬೆಳಗು ಬೊಲ್ಪಡಿಯು (?) !
ಅಂಗನೆಯುರಿಗೆ ಸವಾರ್ಂಗಾಭರಣದೊಳು ! ಮಂಗಳಸೂತ್ರವೀಕಾವ್ಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ನಾರದ, ಭೃಂಗಿ, ಷಣ್ಮುಖ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕಾಡಿನೊಳ್ ಮನೆ ತಲೆಯೋಡಿನೊಳ್ ತಿರಿದುಂಬ | ಸೂಡಿದ ಫಣಿರಾಜಭೂಷ |
ಜೋಡುಸತಿಯುರಾಳ್ದ ಗಾಡಿಕಾಱಿನ ನಾನು | ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು ಪದಗಳನು ||

ಹಾಳುದೇಗುಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಉಕ್ತಿ

ತರಳರು ಅವನಿಯ ಸರಿಸಮಕೊಡು ಎಂದು | ಇರಳುಹಗಲು ಪಿತನೊಡನೆ |
ಗುರುಗ.ಕುಗುಟ್ಟುತ ಕರೆಕರೆಮಾಱ್ಕೊಡೆ | ದುರುಳರ ಬಾಧೆಗೆ ಬಂದ ||

ಸಿಂಧುವೆರಾಳನ ಉಕ್ತಿ

ತಿರಿದುಂಬ ದೇಸಿಗಗಡಸುಮಂತ್ರಿಗಳೆಂಬ | ಬಡಿವಿಯು ಬನ್ನಣೆನುಡಿ ಸಲ್ಲ |
ಬೊರೆತನ ಸುಡಲಿ ಹಗಲಿರುಳುನಿದ್ರೆಯು ಕಾಣ | ದಿರುವರು ಭೂಮಿಸ್ಥಾಲಕರು ||

2. ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಒಪ್ಪವ

ಪದ್ಯ 89. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಿಗೂ ಚಂದ್ರಿಣಿಗ್ಗೂ ಮುದುವೆ

ಯಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಗಣೇಶ, ಪಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಭಾಸ್ಕರಚಂದ್ರಿಣಿಯರ ಸಂವಾದ

ಹರಿಕುಲದ ಆರಸೆ ಕೇಳಯ್ಯ ಭಾಸ್ಕರನೆ|ದೊರೆಪಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಇರಲಿ ನಿನ್ಮೊಡನೆ |
ಸರಸದ ಮಾತಾಡಬೇಡ ನಮ್ಮೊಡನೆ| ಪರನ ಭಕ್ತರು ಕೊಡರು ಹೆಣ್ಣಾ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ||
ಹೆಣ್ಣ ಕೊಡದವನಿಗೆ ಬೆನ್ನ ಸೀಕಿಸುವೆ| ಕಣ್ಣುನಾಲಗೆಕಿತ್ತು ಹೊಲಬಿಗೆ ಹಾಕಿಸುವೆ|
ನಿನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ ನಿನ್ನವರ ಮನ್ನಿಸುವೆ | ಎನ್ನ ಕೆಣಕಿದನ ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸುವೆ||
ಕತ್ತೆ ಹೊತ್ತರೆ ಹೊನ್ನ ನೋಟನೋಡುವುದೇ | ಎತ್ತೇಲಿ[1] ಮೆಲಿದರೆ ತೊತ್ತು
ಗರಿತಹುದೇ ||
ಉತ್ತಮರ ನಾಯಿ ಒಗುಳಿದರೆ ಸರಿಬಹುದೇ | ಸತ್ತಹೆಣಕತ್ತರೆ ಪಂತ ಸಲ್ಲುವುದೇ |

ವೆಂಕಟಾರ್ಯಶಿಷ್ಯ ಸು. 1700

ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ವೆಂಕಟಾರ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗುರು ವೆಂಕಟಾರ್ಯನನ್ನು ಭಾಗವತಪುಂಗವ, ವರವರಯೋಗಿಪದಾಂಬು ದುಹಭೃಂಗ, ವಾದಿಭಯಂಕರಾತ್ಮಜ, ಭೋಗಿಪತಿಶಾಯಿಯ ಗುಣಾವೃತ ಸಾಗರದಿ ಮುಟುಗಿಪ್ಪವ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಭೂಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 10 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯಪುರಾಣಕಥಿತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂ

---

1. 137 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಥವನ್ನು "ವೆಂಕಟಗುರುಕರುಣಾವಿಡಿದು ಪೇಲಿ್ವ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ.ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥವೆಂಕಟೇಶ ವರದರಾಜ ನಾರಾಯಣರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅನಂತರ ಕವಿ ತನ್ನ ಗುರು ವೆಂಕಟಾರ್ಯ, ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ, ಯದುಶೈಲನಾಯಕಿ, ಯದುಗಿರಿನರಸಿಂಹ, ರಾಮಾನುಜ, ವಕುಳಾಭರಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂ೦ದಿರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಋಷಿಗಳು

ಬಿಸಮುಜಡೆಗಳ ಲಂಬಕೂರ್ಚದ | ಕೃಶತರ ತನು ಬೆರಳ ದರ್ಭೆಯ ।
ಪೊಸಕಮಂಡಲ ಕೈಯೊಳಿರಿಸಿಯ ಜಮರ್ಗವನು ಧರಿಸಿ ॥
ಪಸರಿಸಿಪ್ಪ ಸಿಕೋಪವೀತದ | ಒಸೆದು ಪಿಡಿದ ಜಪಾಕ್ಷಮಾಲೆಗ |
ಳಿಸೆನ ಋಷಿಜನ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿ ನೋಡಿದರು ಹರಿಯು ॥

ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ನೊಂದ ಭೂದೇವಿ

ಸಡಿಲಿದಳಕದ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ದಡ | ದಡಿಸ ಮೆಲ್ಲಿದೆದಾಣ ದೇಹದೊ |
ಳಡಸಿದತಿಕಂಪನದ ಭೀತಿಯ ಮುಚ್ಚಿದಕ್ಷಿಗಳ ॥
ನುಡಿಯೊಳಲಸಿಕೆವೆತ್ತ ರಕ್ಕಸ | ಗಡಣದಲಿ ಮೈನೊಂದ ಭಾವಿನಿ ।
ಪೊಡವಿಯನು ಕರುಣಾವಲೋಕನದಿಂದ ನೋಡಿದನು ॥

2 ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀವಿಲಾಸ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಬಾಲವಿಲಾಸಶತಕ, ವೇಣುವಿಲಾಸ ಶತಕ, ಶೃಂಗಾರಸಪ್ತತಿ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಎಂದು 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಒಟ್ಟು 451 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ "ಗೋವಿಂದ ಧರೆಯೊಳವತರಿಸಿ ನಂದಗೋಕುಲದೊಳಗಾಡಿದ ನಾಟಕದಂದವೆಲ್ಲವ ವಿವರಿಸುವೆ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ರಾಮಾನುಜ, ಸ್ವಗುರುವೆಂಕಟಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಪೂರನಲಗ ಸಾಣೆವಿಡಿವ ಚಕ್ರವೊ ಪ್ರಾಚೀ | ನಾರಿಯ ಕರ್ಣಕುಂಡಲವೋ ।

ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಕುವರಿಯಾಣ್ಮನ ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರದಂ | ತೇಱಿದ ಶಶಿ ಪೂರ್ಣಗಿರಿಯು |
ಯಮುನಾನದಿ
ಕೆಱ್ರಾನಗೆಯೆಂಬ ನೆಱೆಯ ಬಿಳ್ಪು ಸೊಬಗಿನ | ತೆರೆಯೆಂಬ ನಳಿತೋಳ್ಗಳಾಗೆ |
ಸಿರಿಗಂಗೆಳೆ ವತ್ಸ್ಯ ವರನಾಭಿ ಸುಳಿಯಾಗೆ | ಮೆಱೆದೆಳಅಂಗನೆಯುಪ್ಪೋಲ್
ಯಮುನೆ ||

ಅಶೋಕ

ತಾಕಿದ ಬಾಣ ಕೊಲ್ಲದೆ ಹುಸಿಪೆಟ್ಟಾಗೆ | ಶೋಕಪಡುವರು ಗಾಯದೊಳು |
ಸೋಕಿದಾಕ್ಷಣ ಹರಣವ ಕೊಂಬ ಸರಳನ | ಶೋಕವೆಂಬರು ಲೋಕದೊಳಗೆ ||

ವಸಂತ

ಇರಲು ವಸಂತಸಮಯ ಬಂದುದಾಗಲೀ | ವಿರಹಿಮೇಧಕ್ರತುವಿಂಗೆ |
ತುಱುಗಾತಿಯರ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನು ತಂಬೆಲರಿಂದ | ಉಱ್ರಿಬಿದನಾಗ ವಸಂತ ||
ಕಾಮನಾಚಾರ್ಯನಾದನು ವಸಂತನು ತಾನೆ | ನೇಮದಿಂ ದೀಕ್ಷಿತನಾದ |
ಸೋಮರಜತಪಾತ್ರೆಯೊಳು ಸುಧೆಯಾಜ್ಯವ | ಹೋಮಕಾಹುತಿಯು ಮಾಡಿದರು||
ಶುಕ ಮಂತ್ರಗಳನು ವಾಚಿಸೆ ಸಾಮಗಾನದಿಂ | ಪಿಕನಿಕರಗಳು ಘೋಷಿಸಲು |
ಸ್ಫುಕುಸ್ಫುವ ಮಾಂದಳಿರಾಗೆ ಭ್ರಮರತತಿ | ಬಕುತಿಯಿಂ ಮೊಱ್ಪುದೂಱಿಗವ ||
ಮಂದನೂದುತನಗ್ನಿಯನು ಹುತಗೊಳಿಸೆ ತಾ | ನಿಂದು ಋತ್ವಿಜನಾದನಾಗ |
ತಂದರು ವಿರಹಿಗಳೆಂಬ ಪಶುವ ಬೇಗ | ಬಂಧಿಸಿದರು ಲತೆಗಳಲಿ ||

ತಿಮ್ಮರಸ. ಸು 1700

ಈತನು ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮರಸ, ಸ್ಥಳ ಘನಗಿರಿಯ (ಪೆನಗೊಂಡೆ) ಪಡುವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಂಭ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ

ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಟೀಕೆಯೂ ಉದಾಹ

ರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಹಲವುಕಡೆ ಅಕೃತಿಗಳೂ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ...

ಅಳತೆಯು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ದೋಷಕರ

ಅಂಗುಲಭೂಮಿನು ತಪ್ಪಲು | ಪಿಂಗದೆ ತಾಂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಸಂತತಮಿಪ್ಪಂ !
ಅಂಗುಲ ಹೆಚ್ಚುದೆ ತಗ್ಗದೆ | ಸಂಗತಮಾಗಳೆಯೆ ಭೂಮಿ ರಕ್ಷಿಪಳೆಂದುಂ ||

ಗಟ್ಟಿಕಟ್ಟಳೆಶಿಜಾಸೂತ್ರ

ಅಂಗುಲ ಮೂವತ್ತೆರಡುಂ | ಸಂಗತಮಾಗೊಂದು ಹಸ್ತ ಹಸ್ತಗಳೆಂಟುಂ |
ಹಿಂಗದೆ ಗಟ್ಟಿ ತಾನಕ್ಕುಂ | ತುಂಗಭುಜಾ ಪೇಳ್ದಿನಲ್ಕೆ ಗಣಿತಕ್ರನುದಿಂ ||

ಟೀಕೆ|| ಅಂಗುಲ 32 ಒಂದು ಹಸ್ತ; ಅಂತಹ ಹಸ್ತ 8 ಗಟ್ಟಿಯೊಂದೆನಿಸುವುದು. ಇದು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನಳೆವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಗಟ್ಟಿಯಕ್ಕುಂ. ಇದುವುಮ್ಮಲ್ಲದೆ ಇನ್ನುಂ ಗಟ್ಟಿಗಳುಂಟು. ಒಂದೊಂದುದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಗಟ್ಟಿಯುಂಟು. ದೇಶದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಗಟ್ಟಿಗಳಂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಂಬುದು.

ಪಾಶಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಶಿಜಾಸೂತ್ರ

ಪ್ರಗ್ರಹದಂದದ ಭೂಮಿಯ | ನೊಗ್ಗಿನ ತುದಿನೊದಲನಳೆದು ಕೂಡಳಿಸುತಂ |
ಹಿಗ್ಗುತ ವಣೆಸಿಯಳಿಸೆ | ಭಗ್ನನೆ ತಾಂ ಬಕುಳ ಕಂಭ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಉದಾಹರಣೆ ||

ನೊದಲಗಲ ದಶಕವಿರೆ ತಾಂ| ತುದಿಯಗಲಂ ಪತ್ತುಗಟ್ಟಿಯುವೊಪ್ಪಿರೆ ನಿರುತಂ |
ತುದಿನೊದಲನಾರಯಿದು ನೆಱೆ | ಪದುಳದಿ ಗುಣಿಸಲ್ಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬಕುಳಂ ||

ಒಡ್ಡು || ಪಾಶದ ತುದಿಯಗಲ 10, ನೊದಲಗಲ 10; ಕಂಭದ ಲಬ್ಧ 60; ಹಾರ 2, ಗುಣಿಸು 1, ಗುಣಾಕಾರ 100. ನೊದಲಳತೆಯ ಗಟ್ಟಿ 10 ನು ತುದಿ 10 ಱಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಅಳಿಸಲು 10; ಇದನು ಹೆಚ್ಚು ಗುಣಿಸಿ ಅಳಿಸಲು ಲಬ್ಧ 60.

ಸಮಚತುರಕ್ಕೆ ಶಿಜಾಸೂತ್ರ

ಮೂಡಣ ಪಡುವಣ ನೆಸೆಯುಂ | ಕೂಡಳಿಸಿ ತೆಂಕ ಬಡಗಲಾಕ್ರನುದಿಂದಂ |
ನೋಡಿ ಪ್ರತಿಯಿಟ್ಟುಗುಣಿಸಲು| ರೂಢಿಯು ಸಮಭುಜಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ದೀರ್ಘವಿಷಮತ್ರಿಭುಜಿಗ ಸೂತ್ರ

ಇನ್ನೆಸೆಯು ಭುಜವು ಸಮವಿರೆ | ಮಧ್ಯನ ತಾನಳೆದುವುಳಿದಭುಜೆಯೊಂದನುನ. |
ತ್ತಳಿಸಿ ಗುಣಿಯಿಸೆ ಕಂಭಂ | ನಿರ್ಧರದಿಂದದುವೆ ದೀರ್ಘತ್ರಿಭುಜಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ನೇತ್ರಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಜಾಸೂತ್ರ

ನೇತ್ರಾಕಾರದೊಳೆಸೆದಿಹ | ಧಾತ್ರಿಯ ನಡುವಗಲವಳೆದು ಅರ್ಧಸುತದನುಂ |
ನೇತ್ರದ ನೀಳದೊಳರ್ಧಾಯಲು | ಧಾತ್ರಿಯೊಳಂ ಕಂಭವೆಂದು ಪೇಳ್ದೈ ಗಣಕಾ ||

ಶೂರ್ಪಾಕಾರಕ್ಕೆ ಬೀಜಾಸೂತ್ರ

ಮೊಱದಂದವಿದಱ ಭೂಮಿಯ | ಸೈ[3] ನೀಳವ ಹಿಂದುಮುಂದನಳೆದರ್ಧಸುತಂ |
ಮೊಱದಗಲದಿಂದಮಿರ್ಕೆಯಲು | ಮೊಱನುವಿಗೆ ಕಂಭವೆಂದ ಗಣಕಸುಜಾಣ ||

ಲಿಂಗಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಜಾಸೂತ್ರ

ಲಿಂಗದ ವಳಯದ ಗಲ್ಕೆ[3]ಗಳ | ಸಂಗಡದಿಂ ಪೀಠನೀಳಗಲ್ಕೆ[3]ಗಳ ಕೂಡಾ |
ತುಂಗಗತಿಯಿಂದ ಭಾಗಿಸೆ | ಲಿಂಗವು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬಕ್ಕುಂ ||

ಸಂಜ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕಪೋತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವರನಹ ಚಂಪಕಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಂಠೀರವನರ್ಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಭಾರತಿಸಂಜನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾರತಿಸಂಜನು ವೀರಶೈವಕವಿಯಲ್ಲನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನರೂಪವಾದ ಕಪೋತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಸಂಜಯ್ಯನೂ ವೀರಶೈವಕವಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಕವಿ ತತ್ಕವಿದ್ವಯಭಿನ್ನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಪೋತವಾಕ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 116. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಪೋತದಂಪತಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಿಡಗಿಸಲು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಗುರುಸಿದ್ಧವೀರ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಕೋರಣ್ಯಾದಯ್ಯ, ಬಸವ, ಮಡಿವಳ, ಸಪ್ಪಣ್ಣ, ಪ್ರಭುರಾಜ, ಕೊಟ್ಟೂರವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಕಲ್ಯಾಣದಯ್ಯ, ಅರೆಮಲೆ

ಸಿದ್ಧಮುನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸತ್ಕಿಯನ್ನು ಅಗಲಿದ ಕಪೋತದ ಉಕ್ತಿ

ಮುದನಿಸಿ ಮನೆಯೊಳು ಕದನಕಲಹದಿಂದೆ । ಮತಿಗೇಡಿತನದೊಳಗಿಹಳ ।
ಗತಿಗೇಡಿ ಗಂಡನ ಖ್ಯತಿಮಾಡಿ ಬೈವಂತ । ಸತಿಯಳಾದಡೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯೆ ॥
ಜಗಳವೆಂದರೆ ಬೇಗ ಲಗಡುತನವ ತೋಱಿ । ಬಗೆಯದೆ ಪುರುಷನ ಮಾತ ।
ಸಗೆಗೇಡಿತನದಲ್ಲಿ ಬಗುಳಾಟದೊಳಗಿಹ । ವಿಗಡೆಯಲಾದಡೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯೆ ॥
ಬಡತನವಡಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗಂಡನ । ನುಡಿಗೆಡಿಸದೆ ಗಭೀಕರಿಸಿ ।
ದೃಢಗೆಡದಂದದಿ ನಡೆಯುವ ಸತಿಯಳ । ಬಿಡುವ ಮನುಜ ಶತದ್ರೋಹಿ ॥

ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ. ಸು. 1700

ಈತನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಮಾಗಡಿಯು ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ತಿರುಮಲೆ; ಅಲ್ಲಿಯ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 243. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಂತದುರ್ಗದ ನಾಕಾಟೀಪುರಸನ್ನಿಹಿತತಿರುಮಲೆಯ ಶ್ರೀರಂಗನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪರ್ವದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀಮದಪರಿಮಿತಶಕ್ತಿಕನಾದ ತಿರುಮಲೆಯ ರಂಗನಿಗಂಕಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿರಚಿತವಾದ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ—ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀಶೋಕ

ಒಮ್ಮೆ ಯಬ್ಬಿಲುವರೊಮ್ಮೆ ಬಬ್ಬಿಲುವ । ರೊಮ್ಮೆ ತೊಬ್ಬಿಲುವರೊಮ್ಮೆ ನರ್ತಿಸುವ ।
ರೂಮ್ಮೆ ಮೂರ್ಛಿಪರೊಮ್ಮೆ ಚೇತರಿಸೊಮ್ಮೆ ಪೊರಳುವರು ॥
ಒಮ್ಮೆಯೆದೆಬಾಯ್ಗಳನು ಪೊಡೆವೊಡೆ ದೊಮ್ಮೆ ತಲೆಗಳನಬ್ಬಿಗೆ ತಂದಿಗಿಪ ।
ರಿಮ್ಮಹಿಯೊಳವರಂದ ನೋಟಕ್ಕೊಡೆ ಮಱುಗದವರಾರು ॥

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಾಸನುಕ್ತಿ

ನರನು ನಾನಾರೂಪಗಳ ತಾ | ಧರಿಸಿ ಬಹುತರನಾಮಗಳನನು |
ಕರಿಸಿ ನಾಟ್ಯವನಾಡುವಂದದಿ ದೇಹಿಯಾದವನು ||
ಪರಿಪರಿಯ ಜನ್ಮಗಳ ಬಳಸುತ | ದುರಿತವೆಚ್ಚಿರೆ ಜನನಮೃತಿಗಳ |
ಪರಿವಿಡಿಯಲೋಲಾಡುತಿಪ್ಪನು ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ ||

ಶಾಂತವೃಷಭೇಶ ಸು. 1700

ಈತನು ಅನುಭವಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 115. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಶರಣರು ಕೇಳಲು ಭ್ರಾಂತೆಲೆದಜಿದಪರು ವೀರಶೈವದ ಮತಮಂ' ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಾಯ್ದುದ ತನುವೆಂದೆನ್ನದು | ಹೇಯದ ತನುವೆಂದು ನುಡಿದು ಸೂತಕಗ್ಯೆಯದು |
ಕಾಯ ಶಿವಕಾಯವದನಾ | ಮ್ನಾಯದೊಳಜಿವವನೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯಂ ||

ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಸು. 1700

ಇವನು ಸಿದ್ಧನೀತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಕಪ್ಪ; ಸ್ಥಳ ಕೆಳಲೆಯನಾಡ ತ್ಯೆಲೂರು. ಇವನು ಸೇನಬೋವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಿದ್ಧನೀತಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 105; ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ,

ನಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದು. ನಂಟರ ಮನೆಗೆ ವಿಷಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೂಡಬಾರದು. ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರನ್ನೂ ಪುತ್ರಿಯರನ್ನೂ ನೋಡಲು ಹೋಗ ಬಾರದು. ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ದ್ರವ್ಯಹೀನನಾಗಿ ಹೊರಡಬಾರದು. ಗುರುಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಧುಗಳ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತುಳಸೀದಳವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಕುಚೇಲನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೊಸ್ಕರ ಮುಷ್ಟಿಯವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಸರ್ವರೂ ಆಕಾಬದ್ಧರು. ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಭಗವಂತನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. "ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ ಯೋಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ । ತದಹಂ ಭಕ್ತ್ಯುಪಹೃತಮಶ್ನಾಮಿ ಪ್ರಯತಾತ್ಮನಃ ॥" ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಆತನಿಗೆ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಗಳನ್ನಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇಂತಿರಲು ಕೇವಲಾಕಾಬದ್ಧರಾದ ಮಾನವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕುದೇನು ? ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾಗಿ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾದ ಆಕೆಯ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಪದ್ರವಗೊಳಿಸಬಾರದು. ತಂದಿರುವ ಈ ಹಣದ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ತೆಗೆದಿಡುವುದು. "ಇದು ವೆಚ್ಚವಾದ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ತಂದುಕೊಡುವೆನು. ನಾಮದೇವನಿಗೆ 'ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಬಂದಿದ್ದನು' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು—ಎಂದನು. ಆಕೆ ಆ ಮಾತಂ ಕೇಳಿ ಲಜ್ಜಾವನತಮುಖಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕೇಶವನನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀವು ಯಾರೋ—ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದೆ. ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೋಪವಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಿಗೂ ನಿನಗೂ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆನು. ನೀವು ಭೋಜನವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಯಂಮಾಡಿ ಬಡಿಸುವೆನು—ಎನಲು, ಹರಿಯು—ನಾಮದೇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಭೋಜನವಂ ಮಾಡುವನಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದುವೇಳೆ ಬಂದಾಗ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಭೋಜನವಂ ಮಾಡುವೆನು—ಎಂದು ನುಡಿದು, ಸತ್ವರನಾಗಿ ಹೊರಟು ತನ್ನ ತಾಣವನ್ನು ಸೇರಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯಂ ವಿನೋದದಿಂದ ರುಕ್ಮಿಣಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಬಳಿಕ ರಾಜಾಯಿಯು ಮನದಲ್ಲಿ ಮಹೊಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿ—ಯಜಮಾನರು ಯಾವದೇವನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಇರುವರೋ ಆತನು ಇಂದು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು—ಎನುತ್ತ, ದ್ರವ್ಯದ ಹೇರುಗಳನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಆಧಿಕವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಂಗಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತರಿಸಿದಳು. ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬರಮಾಡಿದಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊದವಿದ ಅಪಾರವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗುತಿದ್ದಳು.

ನೀತಿ

ಪಾಪವಾವುದು ಸರ್ವಸಿಂದೆಯು ನರಕದ | ಕೂಪವಾವುದು ದಾರಿದ್ರ್ಯ |
ತಾಪವಾವುದು ಘನಚಿಂತೆ ಸುಜ್ಞಾನದ | ರೂಪವಾವುದು ಕ್ಷಮೆದಮೆಯು ||

ಬಿಜ್ಜಳನ ಕುಮಾರಿ

ಚಂದದ ಕನಕಲತೆಯ ಕಟ್ಟಿ ತುದಿಯೊಳು | ಹೊಂದಾವರೆ ಸೇರಿದಂತೆ |
ಅಂದವಡೆದ ನಳಿತೋಳಂಗ್ಳೆಬೆರ | ಳಂದವೊಪ್ಪಿದುವು ಕಾಮಿನಿಗೆ ||
ಅಂಗಜಭವನು ಒಗಂಗಳ ಗೆಲುವರೆ | ರಂಗುವಡೆದ ನೀಲದಲಿ |
ಹೊಂಗಿ ಹೊಯ್ದ ಗೂಡಾರವೊ ಎನೆ ಕೋಪ | ಲಾಂಗಿಯು ಬಲುಮುಡಿಯೆಸೆಗು ||

ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸ. ಸು. 1700

ಈತನು ರಾಮಾನುಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸನ ಮಗನು; ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಭಕ್ತನು; ಸೂತಕುಲೋದ್ಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 25 ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದೊಂದು ಕಂದವಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಗುರುವಿನ ಚರಿತವೂ, ವಿಷ್ಣುವಾರವ್ಯೂವೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಿವನು ನಾರದನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕೈವಲ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕರಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ–

ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಮತಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಶ್ರೀಪಾದಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಪ್ಪ ಸೂತಕುಲೋದ್ಭವ ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸನ ಕುಮಾರ ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸವಿರಚಿತವಪ್ಪ ರಾಮಾನುಜವಿಜಯದೊಳ್

ಅದ್ವೈತಾನಂದ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕೇಶವಶತಕವನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಗಾಳಿಪೂಜೆಯ ಪೂರ್ಣಾನಂದಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಹಳೆಯಬೀಡು. ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೇಶವಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ವೇಲಾಪುರಿಯ ಅಥವಾ ಬೇಲೂರ ಚೆನ್ನಕೇಶವದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯವೆಂಕಟರಮಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಭಗವಚ್ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆತ್ರೇಯಗೋತ್ರದ ನಾಗರನು, ತಂದೆ ವೆಂಕಟಗುರು ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರದ ವೆಂಕಟೇಶ, ಸ್ಥಳ ಚಿಕ್ಕಹೆಜ್ಜಾಜಿ. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 1700ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಗವಚ್ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಷಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 15 ಇದರೊಳಗೆ ಭಾಗವತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಧ್ರುವಚರಿತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಶಾಂತಾಭಿಧಾನ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಷಟ್ಸ್ಥಲನಿರ್ಣಯಾನ್ವಿತ ಎಂದು ಇನ್ನೆನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯೆಂಬ ವೇದಾಗಮನಿರತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಚರನಿಶೇಷೋತ್ಪತ್ತಿಯುಂ ಅನ್ಯಮುತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣದಿಂ ಪೇಳ್ದಿಪೆಂ.

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಸಂಪನ್ನರಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಧಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವರಕಾರುಣ್ಯಕೃಪಾವಲೋಕನನಿಂದ ಈ ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗುರುಲಿಂ

ಗಜಂಗಮೋತ್ಪತ್ತ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಮಂ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಾದಗ್ರಂಥಮಂ ಸೂಚನಾಪೂರ್ತ್ರದಿಂ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಷಟ್ಸ್ಥಲಸಿದ್ಧಾಂತವ್ಯಾಕ್ಯಾತನಪ್ಪ ಶಾಂತಾಚಾರ್ಯನು ಸಮಸ್ತಶಿವಮಾಹೇಶ್ವರರ ವರಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಕೆಂಚಿತ್ತುಸುಮತಿಯಿಂ ಸ್ವಾನುಭಾವಸಿದ್ಧಿಯಿಂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದಂ.

ಆದಿಯಪ್ಪ. ಸು. 1700

ಇವನು ಪಟಹಸ್ಥನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸಳ ಚಂಗಳನಾಡೊಳಗಣ ಸಪ್ಪಾರದಹಳ್ಳಿ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1710 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 107. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಮುನ್ನೊಬ್ಬ ಪಟಹಸ್ತ ಲೋಭತ್ವದಿಂದ | ಹೊನ್ನೆತ್ತ ಪೂಡಿಯೆ ಮಡಗಿ |
ಇನ್ನೊಂದ ಮಾಡುವೆನೆಂಬಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ | ಮುನ್ನಳಿಸಿದ ನೀಗಿದನು ||

ಮುಪ್ಪಿನಯ್ಯ. ಸು. 1700

ಇವನು ಆಚಕರಕೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ವಚನಗಳು 275. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ನೀತಿಗೆ ನೀತಿ ಜಾತಿಗೆ ಜಾತಿ ಭೇದವನಱಿದು ಕೂಟಕೆ ಕೂಟ; ಕ್ಷೀರಕೆ ಕ್ಷೀರ ಕೂಡಿದಂತಿರಬೇಕು; ವಾರಿಯು ವಾರಿ ಕೂಡಿದಂತಿರಬೇಕು; ಇದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶದ ಕೂಟದ ಸುಖ ನಿಃಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ.

ಚೆನ್ನವೃಷಭ. ಸು. 1700

ಈತನು ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಕರಪುರೀಶನ ಕರುಣದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 25 ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನು; ನೋದೆಯಹುಲ್ಲ ನುಲಿಹೊಸೆದು ಕಲ್ಯಾಣಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸಿದ್ಧ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕನು; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 616. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಗೊಲ್ಲಸಿರುಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ. ಸು. 1700

ಈತನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಪಾರ್ವತೀಸ್ವಯಂವರವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಮಾಡಿದ ವೀರಭದ್ರರಾಜಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ

ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕನು; ತಮ್ಮಯಾರ್ಯನ ಮಗನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

2. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೋಬಾನೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 27 ಹಾಡುಗಳಿವೆ; ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ-

ಪಾಣಿಯ ಘಣಿವೇಣಿಯ ಗೀವಾಣಿಯ |
ಜನವಿನುತೆಯ ಬೊಮ್ಮನ ರಾಣಿಯ ಗುಣಮಣಿಯ ಮನದನಿಯೆ |
ಮನದಣಿಯಲು ನಮಿಸುವೆ ವೀಣಾಪಾಣಿಯ ಪದಯುಗಕೆ ಮುದದಿಂದ ||

ಪತ್ತಿಯಣ್ಣ. ಸು 1700

ಈತನು ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 17 0 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ, ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 97. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯಕೃತನೃಸಿಂಹಸ್ತವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ" ಎಂದಿದೆ.

2. ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ

ಇದೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 100.

3 ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರು ಚಿತ್ತು, ಅಚಿತ್ತು, ಈಶ್ವರ ಎಂಬ ಮೂರು ತತ್ವಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಗ್ರಂಥದ ವಿವರಣವು

ಬ್ರಹ್ಮಾರಾಧ್ಯ. ಸು 1700

ಈತನು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಕೃತ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವೀರಶೈವವಮಾರ್ಗ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಸುಮಾರ

1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವೇದಾಂತಾಗಮಪುರಾಣಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಶ್ರೀವೀರಶೈವಮಾರ್ಗಸಂಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಬಸವಾರಾಧ್ಯವಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕಾ ಸಮಾಪ್ತಂ

ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪಾವುಲೂರಿ ವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. "ಆಂಧ್ರಭಾಷಾಮಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತಾ ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಮಂತ್ರ ಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವಜ್ಞೇನ ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭಾಖ್ಯೇನ ವಿರಚಿತಾ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಈ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಸರ್ವಮಂತ್ರ ಎಂಬವನಿಂದ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 'ಬಾಲಬೋಧಾಖ್ಯಕರ್ಣಾಟದೇಶೀಯಭಾಷಾಮಯಟೀಕಾ' ಎಂಬುದರಿಂದ, ಇವನ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಾಲಬೋಧ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರವೆಂಬ ವಸ್ತುಕಕಾವ್ಯವನ್ನು 'ಗೀರ್ವಾಣ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಗಳಿಂ' ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು; 1697 ರಿಂದ 1714ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದನು.

ದೇವರಸ. ಸು 1700

ಈತನು ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ, ವರ್ಧಮಾನ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 8 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

Yelajavalu Srinivasa Gopala Ballala II. Ikkeri Nayaka
M.A.R for 1926, Appendix A, para 25.

ನಂಜನಾಥ ನೂಪಾಲ, ಸು. 1700

ಈತನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು; "ಕಪಿಲಾಕೌಂಡಿನೀಸಂಗಮಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸ ನೆಂಜುಂಡೇಶಕೃಪಾಲಬ್ಧವಿಭವಂ, ಶಾಂಕೂರಪುರವರಾಧೀಶಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸದಾಶಿವ ಸು. 1700

ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿ ಸು. 1700

ಈತನು ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರವಿರಾಜಿತವಗಳಪುರದ ಗುರುನಂಜೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ

ಪದ್ಯ 35. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವಸರ್ವಾವಯವಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಪರಮತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರವಿರಾಜಿತವಗಳಪುರಾಲಯ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರು ನಂಜೇಶ್ವರಾಹ್ವಯದಿನ್ಯಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರಶ್ರೀಚರಣಾರುಣಸರೋಜಪರಾಗದಿವ್ಯರೇಫಾಯನೂನ ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿವಿರಚಿತವಾದ ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾರ್ವತೀಯಶೈಲಾಧಿಪತನುಜೆ ಯವಕ್ತ್ರಾಬ್ಜವಿತ್ರಂ ಪವಿತ್ರಂ |
ವ್ಯೋಮಾತ್ಮಕೇಂದುಧಾತ್ರೀಜಲಶಿಖಿಪವಮಾನಾಷ್ಟಕಾಯಂ ವಿಭೂಯಂ ||
ಧಾಮಶ್ರೀಸೋಮನೇವಾಭರಣಯುತಜಟಾಜೂಟಕಾಂತಂ ಮಯಾಂತಂ |
ಹೇಮಾಗಾಗಾಭನೆಮ್ಮಂ ಸಲಹುಗೆ ಸತತಾನಂದವೇತಂ ಮಹೇಶಂ ||

ನಿಃಕಲ ಸು. 1700

ನಿಃಕಲರ ವಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಃಕಲ ಎಂಬವನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲ 42 ಪದ 575ಇವೆ. ಪ್ರತಿಪದವೂ ನಿಃಕಲನೆ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಅಯ್ಯನೆಂದೆನಬೇಡಿ | ಅಯ್ತನೆಂದೆನಬೇಡಿ | ಅಯ್ವವ.ಅವೆಗಳನಳಿದರೆ |
ಅಯ್ಯಲ್ಲಿ ಪರವು ಬೇಱಿಲ್ಲ | ಪರಜೊಮ್ಮತಾನಯ್ಯ ನಿಃಕಲನೆ ||
ಸ್ಮರಣೆಯಿಂ ಮನಶುದ್ಧಿ | ದರುಶನದಿ ತನುಶುದ್ಧಿ | ಸ್ಪರುಶನದಿ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯು
ಶರಣನೆನಲು ಮುಕ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯು | ಶರಣರ ಹರನೆಂದು ನಂಬು ನಿಃಕಲನೆ ||
ಕುಲ್ಲವನುಜರ ಸಂಗ| ಕಲ್ಲ ಪದ್ಮದಹಾಂಗೆ | ಅಲ್ಲೀನು ಕಂಪು ಭೂಷಣವು ?
ಒಲ್ಲಂತ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಗ ಕಂಠದೊಳು | ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾರ ನಿಃಕಲನೆ ||

ಸಪ್ಪಣ್ಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಗುರುಸಿದ್ಧಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನಿಗೆ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ

ಇದು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಲ 5, ವಚನ ಸಂಪುಟ 177, ವಿರಳ ಪದಗಳು 710 ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದವಿರಳಾನಂದಬಂಧುರಸಮಸ್ತತತ್ವತಾತಿ ವ್ಯಕರಹಸ್ಯೋಪದೇಶಕೃಣಾರ ಚೌತುರೀಧುರೀಣ ನಿರಾಭಾರಿಗುರುಕುಲಕೇತನಾಯಮಾನ ಗುರುಸಿದ್ಧಯತಿವರೇಣ್ಯಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುಕರಸ್ವರೂಪ ಶ್ರೀಸರ್ಪಭೂಷಣಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯೆಂಬಧ್ಯಾತ್ಮಸುಖಬೋಧಕಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಪಲ್ಲವಿ|| ಬೆರೆಯಬಾರದೇ | ತಿಳಿದು | ಬೆರೆಯಬಾರದೇ ||
ಅನುಪಲ್ಲವಿ|| ಮುಖದು ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ | ಕರದಖಂಡತೇಜನೊಡನೆ ||
ತಿಳಿವೆನಿಸುವ ಸುರಭಿಗೂಡಿ | ನಳನಳಿಸುವ ವಿಕಚಹೃದಯ |
ನಳಿನದಮಲಕಣೇ ಕೆಯೊಳು | ಬೆಳಗುವಿಷ್ಟಲಿಂಗದೊಡನೆ ||1||
ಪರಿವ ಗಂಗೆಯಮುನೆಯಿರಡು | ಬೆರೆದ ಸಂಗಮಸ್ಥಳದೊಳ |
ಗಿರುವ ಗಗನಗಿರಿಯ ತುದಿಯೊಳು ಮಿರಿವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದೊಡನೆ ||2||
ಮಹಿಕ್ಷಶ್ರೀಗುರುಸಿದ್ಧನೊಲಿದು | ವಿಹರಿಸುವ ಸುಷುಮ್ನನಾಡಿ |
ಕುಹರದಗ್ರದಚಲಸರಸಿ | ರುಹದ ಭಾವಲಿಂಗದೊಡನೆ ||3||

ನಿರಾಲಂಬಶರಣ, ಸು. 1700

ಈತನು ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನನ್ನು 'ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸದ್ಗುರುಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಸಿದ್ಧಯೋಗೀಂದ್ರ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲಗಳೆನ್ನಿಟ್ಟು ವಚನಗಳು ಹೇಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಖಂಡೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸುಡು ಸುಡು ಈದೇಹದ ರೂಪು ನೋಡಿದರೇನುಹುರುಳಿಲ್ಲವಯ್ಯ; ಎಲುವುಜರ್ಮನರಮಾಂಸಮಲಮೂತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಅನಿತ್ಯದೇಹವ ನೆಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವನು ಮರೆದು ಭವಭಾರಿಯಾದೆನಯ್ಯ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ.

ತನ್ನ ಎಡೆಯುಳ್ಳಿ ನೊಣವನಱಿಸುವ ಮರುಳುಮಾನವನಂತೆ ತನ್ನಂಗದ ಮನದ ಅವಗುಣಂಗಳ ತೊಲಗನೂಕಲಱಿ'ಯದೆ ಅನ್ಯರಲ್ಲಿಯವಗುಣಂಗಳ ಸಂಪಾದನೆಯುವಾಡುವ ಕುನ್ನಿಗಳ ಎನಗೊಮ್ಮೆ ತೋಱದಿರಯ್ಯ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ.

ಅನುಭಾವಿಗಳಸಂಗ ಕೀಟಕ ಭ್ರಮರವಾದಂತೆ ಕೇಳಿರೋ; ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ಪರುಷಲೋಹದಂತೆ ಕೇಳಿರೋ; ನ್ನಮ್ಮ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗದೊಡನೆ ಬೆರೆದ ಶಿವಾನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ಕರ್ಪೂರಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಕಾಣಿರೋ.

Appendix 1
ಪರಿಶಿಷ್ಟ 1

ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳ ವಿಷಯ

ಬಾಯಣಾರ್ಯ. ಸು. 1410

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆ 23 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ "ಈ ಶಾಸನಕೃತಿಯನು ಹೇಳಿದುದಕೆ ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರದ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆಯ ಚಲಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು ಎಂಬು ಕೊಳಗದ ಗದ್ದೆ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಗದ್ಯಭಾಗಗಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಂದಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯನು ಕನ್ನಡಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ 1ನೆಯ ದೇವರಾಜನ (1406–1416) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1332 ನೆಯ ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನನಿಕ್ಕಿ ಹರಿದ್ರಾನದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹರಿಹರಕ್ಕೆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತಂದ ಮಹಾಜನಗಳಿಗೆ ಆ ಕಾಲುವೆಯಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯೂ ಹರಿಹರದೇವರಿಗೆ ಎರಡು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಅರಿಗುಹದಾನವಮುದಸಂ | ಹರಣಂಗಳ್ ವಿಮಲಕರಣಭೂಜಕಾನೀಕೋ |
ದ್ಧರಣಂಗಳ್ ಹರಿಹರವರ | ಚರಣಂಗಳ್ ಪೊರೆಗೆ ಧರೆಯನಾಚಂದ್ರಾರ್ಕಂ ||
ಹರಿಹರಸೇವಾಪರಿಣತ | ಕರಣಂ ಸಂಗಾಯಪುಣ್ಯಜಲರಾಶ್ಯಿಸುಧಾ |
ಕರಣಂ... ..... | .... ಶಿಲಾಶಾಸನಮಂ ||

ವರಸಾರ್ಯ. ಸು, 1600

ಈತನು ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತೊಳಲೀಶ್ವರನಾದ ಅಮೃತನೃಪನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮಾರಾಧ್ಯರಚಿತವಾದ ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮವನ್ನು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಸಿರಿವೆತ್ತುತ್ತೊಳಲೀಶ್ವರಾಮೃತನೃಪಂ ಸದ್ವೃತ್ತಕಂದಂಗಳಿಂ |
ಶರಣಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಪ್ಪ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮಾರಾಧ್ಯರಿಂದಾದ ಸಾ ||
ಸಿರದುದ್ಯದ್ಗಣನಾಮಮಂ ರಚಿಸೆನುತ್ತುಂ ಪೇಟಿ ಸಂತೋಷದಿಂ |
ನರಸಾರ್ಯಂ ನೆಗಳಿದ್ದಂ ಮಹಾಸುಜನಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಮುಂ ದಿವ್ಯಮುಂ ||

ಇವನು ಹೇಳುವ ಅಮೃತನೃಪನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವೂ ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 8,ಪದ್ಯ 191 ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ವೃಷಭಗಣ, ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಗಣ,ಷೋಡಶಗಣ, ತೇರಸೆಗಣ ಅಥವಾ ತ್ರಯೋದಶಗಣ,ದಶಗಣ, ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಣ ಈ ಗಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಪಾರ್ವತೀಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕರಿರಾಡ್ಗಮಿನಿ ಸಿಂಹವಾಹನೆ ಮಹಾಕಾಳಿ ಸ್ಫುರದ್ಗೌರಿ ನಿ |
ನ್ನಿರವೆಂತೆಂದೊಡೆ ವಾಮದೇವನತುಳೋದ್ಯದ್ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ ಭೀ ||
ಕ್ಕರರುದ್ರಂ ವೆರಶಾಂತನೆಂತು ತವ ರೂಪಂ ಜೋದ್ಯಮೆಂದಾರ್ಯೆಯು !
ತ್ತ್ವರಕಂ ಸಸ್ಮಿತನಾದ ಸಾಂಬಶಿವನೆಮ್ಮಂ ರಕ್ಷಿಕಾನಂದದಿಂ ||

ವಿಳಸಚ್ಚಂಪಕಫುಲ್ಲನಾಸಿಕೆ ಚಳದ್ಭೃಂಗಾಳಿಕಾಳಪ್ರಭೋ |
ಜ್ವಲಿ ಕಾಳೋದಗತೇಣೆ ನೋಗೆವುಡಿಯೊಪ್ಪಂಬೆತ್ತ ನೀಂ ಸರ್ವಮುಂ ||
ಗಳಿಯೆಂತೆಂದೊಡೆ ನೀಂ ಶಿವಾಖ್ಯನವ್ಯಯಶ್ರೀಸ್ತ್ರಾಣನಾಶಥಂ ವಿಷೋ |
ದ್ಗಳನೆಂತೆಂಜೊಡೆ ನಕ್ಕ ಸಾಂಬಶಿವನೆಮ್ಮಂ ರಕ್ಪಿಕಾಸಂದದಿಂ ||
ಅರಿವುದು ಭವವಲ್ಲರಿಯಂ | ಪುಟ್ಟಿವುದು ದುಷ್ಕೃತವುದೇಭದಂತವಮನಗಟಿಂ |
ಸುರಿವುದು ಶಿವಸುಖಸುಧೆಯಂ | ತರದಿಂದಱುವತ್ತ್ರಮೂಱು ಶರಣಾಸ್ಮರಣಂ ||

ತೀರಪರಂ ಶಿವಮುಂತ್ರಕ | ಳಾರಸರಂ ಭಕ್ತಹೃದಯಸಾರಸರಂಬು |
ತ್ಸಾರಸರಂ ಶುಭಸೌಖ್ಯಸು | ಧಾರಸರಂ ಫಣಿಪೆಂ ದಯೋರಸಭರರಂ ||

ಪೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗಿ, ಸ. 1600

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಕಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಪಾಯಣವರ್ಣಿಯ (1619) ಜ್ಞಾನಚಕಂದಚರಿತೆಯ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ಅದ ನೋಡಿ ಕಣಾರ್ಟಕದೊಳ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ | ಯೊದವಿದ ಚಾರುಷಟ್ಪದವ |
ಮುದದಿಂದ ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗೀಶನು | ಸದಮಲಜ್ಞಾನಿ ಪೇಲ್ದಿದನು ||

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ವಾಸವಚಂದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಜ್ಞಾನಚಕ್ರವರ್ತಿಚರಿತ್ರೆಯ ಪರಿವರ್ತನವೆಂದೂ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದೆನೆಂದೂ ಪಾಯಣವರ್ಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಪಾಯಣವರ್ಣಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ (1659) ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪರ್ಣೆ. ಸು. 1(59

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಕ್ರಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ್ನು ಜೈನ ಕವಿ; ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು; "ಬೆಳುಗುಳಾದ್ರಿಯ ಗುಮ್ಮಟಸ್ವಾಮಿ ಸೇವಕ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಸಂತಾನ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುಗೊಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1581 ನೆಯ ವಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1659 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಭಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ ಹೆನಗೊಂಡದೇಶದ ನಂದಿಯಪುರದವನೆಂದೂ, 1606 ರಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಮುನಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವನೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನಸೇನ, ಗುಣಭದ್ರ, ಅಕಲಂಕ, ಹನೆಕನೆಂದಿ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರ (1557), ಕುಮುದಚಂದ್ರ, ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ, ಸೋಮದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜ್ಞಾನಚಕ್ರಂದ್ರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 45 ಪದ್ಯ 6334. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆಯಾದ ಜ್ಞಾನಚಕ್ರಂದ್ರನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಭದ್ರಬಾಹುಬಲಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನನ ವರೆಗೆ ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು[1] ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ವಾಸವಚಂದ್ರಮುನಿ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗಿ ಕರ್ಣಾರ್ಯ

---

1. ಭದ್ರಬಾಹುಬಲಿ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಗುಂಡಿಗೆಯುದಕವ ಮುಂತ್ರಿಸಿ ವಿಸಾನೆಂದು|ಕೊಂಡುಕೊನರೆ ಮಿಥ್ಯಾಜನವ||ಕಂಡು ಮೊಲ್ಲೆಯ ಕುಸುಮವ ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದ ಕುಂಡಕುಂದಾರ್ಯ, ಗಿರಿಪುರದೊಳು ಕಲ್ಲವಾಣಿಯ ನುಡಿಯಿಸಿ| ವರಮೂಲಸಂಘವೆಂದು || ದುರುಳಶ್ವೇತಾಂಬರರನ್ನು ಗೆಲ್ದ ಉಮಾಸ್ವಾತಿಮುನಿ, ಅಕಳಂಕ, ಭೋಜರಾ

ಟುಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಆ ಷಟ್ಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಪಾಡುಗಬ್ಬ(ಸಾಂಗತ್ಯ)ದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸುರನರಫಣಿಪತಿಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಾಣಿಕ್ಯಮರೀಚಿಮಾಲಾಲಂಕೃತಕ್ರಮಳಮಲಯುಗಲಶ್ರೀಮಜ್ಜಿನಾಧೀಶ್ವರಮತಾಂಬರದ್ಯುಮಣಿ ಸ್ಯಾದ್ವಾದವಿದ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯಪದೇಂದೀವರಾನಂದಾಮಂದನುಕರಂದಸಂದೋಹಬಂಧುರಕುಸುಮಂಧಯು ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಯುಣಪಣ್ಡಿತರಚಿತಮಪ್ಪ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣದೊಳ್,

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಜಿನಚಂದ್ರರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀಕಾಂತಾದೇವಿ

ವಾಣಿ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯು ಜಾಣ್ಮಡಿಯನು ಕೇಳಿ | ಜಾಣು ಸಾಲದು ತನಗೆಂದು |
ಮಾಣದೆಯಂದಿಂದ ಜಪಸರವಿಡಿದು ಸು | ಶ್ರೋಣಿ ಮಾಡುವಳು ಚಪಲನು ||

ದುಷ್ಟರಾಹುವಿಗಳ್ಕಿ ಸುರರೆಲ್ಲ ನೆರೆದಾ | ಗಷ್ಟಮಿಚಂದ್ರನ ತಂದು |
ಶಿಷ್ಟೆ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯು ನಿಟಿಲವ್ಯಾಜದಿ ಬೈ | ಚಿಟ್ಟರೊ ಎನೆ ಪಣೆಯಿಹುದು ||

ತಿರಿಕರು ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆ ತಾವ್ಬೈದಿ| ತಿರಿವಾಗ ಕಚ್ಚಿ ವೂರಿಸುವ |
ಮುಱಿಕುಶಂಖವ ಮೂರೇಖೆಗೂಡಿದ ಮುದ್ದು| ಕೊರಲಿಗೆ ಸರಿಯೆನ್ನಬಹುದೇ ||

ಸುಳಿನಾಭಿಯೆಂದೆಂಬ ಕೊಳದೊಳಿರ್ದ ಮೃತವ | ನಳಿನಾಕ್ಷಿ ರತಿ ಮನದಂದು |
ಘಳಿಲನೆ ಕಡೆವ ಮಂಥಿನ ನಿಲುಗಾವೆನೆ | ಲಲನೆಯು ಬಡಬಾಸೆಯಿಹುದು ||

ಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮಾವಾಸೆಯ ಕುಣ್ಣಿಮೆಯನು ನೂಡಿದ ಪ್ರಭೇಂದು, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಾಘನಂದಿ, ಲಚ್ಚಿಗೋಮಟತ್ರಿಲೋಕಸಾರಗಳ ಕರ್ತೃ ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಆದ್ವೈತಮತಧ್ವಂಸಕ ಶುಭಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಯ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ಗೋಮಟಸಾರಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕದದಿಂ ಸಪಾದಲಕ್ಷ ಟೀಕನೊರೆದ ಪಂಡಿತರಾಯ, ಬಿಲವನು ಫಲವೊಂದರಿಂದ ಹೂಳಿದ ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಶಿಬಿಕೆಯನು ದೈವಂಗಳಿಂದ ಪೊರಿಸಿದ ಪಂಡಿತಮುನಿ, ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರಗಣದ ವಿದ್ಯಾನಂದ,ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಸೇನ.

ಚಂದ್ರ

ಕಿರಣವಾಗಲು ತಂತು ವಿಧುಬಿಂಬ ಪಟವಾಗೆ । ಸರಸಿಜೋದ್ಭವವಟು ಪಿಡಿದು ।
ಹರುಷದಿಂ ನಭದೊಳಾಡಿಪ ಚಕ್ರ ಪಟವೆನೆ । ಸ್ಮರನಖಬಿಂಬ ರಾಜಿಸುತು ॥
ಕರಿವದನನ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟೆಯನಣಕಿಸೆ । ಭರದಿ ಕಿತ್ತಿಡೆ ದಂತವನು ।
ಉರದೊಳು ತಾಗಿದ ಪುಣ್ಣಿನ ಕಲೆಯೆನೆ । ಮೆಱೆದುದು ಚಂದ್ರಲಾಂಛನವ ॥

ಕೌಂಗು

ವನರಾಜನು ಭೂಸತಿಗೆ ಪಚ್ಚೆಯ ಕ । ವಿನದೊಂದು ಮೆಱೆವ ಸತ್ತಿಗೆಯು ।
ಅನುರಾಗದಿಂದೆತ್ತಿಸಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ । ವನದೊಳು ಕೌಂಗು ಕಾಣಿಪುದು ॥

ಬಡದಾಸಿಯರು

ಕಱಿಗೆಱೆ ಬಿಸ್ಪಿನ ಸುಣ್ಣಾ ಗೋಟಡಕೆಯ । ಭರದಿಯಡಸಿ ದಾಡೆಯೊಳು ।
ಕ್ಷಣಿಕುಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ಜಾರರಿದೇಡೆಗಾಗ । ತೆರಳಿತು ದಾಸಿಯರ ಪೌಜು ॥

Appendix II

ಪರಿಶಿಷ್ಟ II

ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿ

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
3	5	ಇದಿರಬೇಕು	ಇದ್ದಿರಬೇಕು
,,	21	ಸು. 1550	ಸು. 1560
4	3	ಗ್ರಂಥವನ್ನು	ಗ್ರಂಥವನ್ನಿಕವಿ
6	19	ಆರಿಷ್ಟ	ಅರಿಷ್ಟ
7	24	ಆಶ್ವಾಸ	ಆಶ್ವಾಸ
8	10	ವರ್ದಮಾನ	ವರ್ಧಮಾನ
,,	15	ಕವೀಶ್ವರ	ಕವೀಶ್ವರಂ
15	4	ಆಭಯಚಂದ್ರ	ಅಭಯಚಂದ್ರ
18	15	ನೆಗಱ್ಚಿ	ನೆಗಳ್ಚಿ
22	17	ಪೊಂಪುಱಿ'	ಪೊಂಪುಳಿ'
33		ಪದ್ಮಪ್ರಭನ ಟೀಕೆಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—	
		ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನನಾನತ | ದೇವಾಧಿಪ ಮಕುಟಕಿರಣಘಟ್ಟಿತ ಚರಣಂ |	
		ಕೇವಲಬೋಧವಿಲೋಚನ | ನಾವಿಷ್ಕೃತಸಕಲತತ್ವನೀಗೆಮಗಱಿ'ವಂ ॥	
35	14	ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ	ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ
37	20	ಅಗಲಿ'ದ್ದಡಪಿ	ಅಗಳ್ದಿ'ದ್ದಡಪಿ
42	10	ಪತೇ	ಪಶೇ
47	21	ಸಿದಾಳ್ಧಿಗಳು	ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು[1]
,,	25	ಸಿದ್ಧರು	1. ಸಿದ್ಧರು
57	16	ಸಲ	ಸ್ಥಲ
58	1	ಚಾಮರಸ	ಚಾಮರಸನ

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುಂಧ	ಶುದ್ಧ
61	27	ಬರೆದಿದಾನೆ	ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ
66	4	ದ|ದಗ್ಗಳಿಕೆ	ದ|ಗ್ಗಳಿಕೆ
68	6	ಪಲ್ಲವವಾಗಿ	ಪಲ್ಲವವಾಗಿ
72	3	10ı	101
,,	6	ಎಂಧ	ಎಂದು
,,	20	ಸಂಪ್ರತಿ	ಸಂಸೃತಿ
76	11	ಪೆರಟಿಂ	ಪೆಟಿರಂ
77	15	ನೋಣ	ನೊಣ
78	5	ಪುಷ್ಪ	ಪುಷ್ಪ
80	4	ದುಱು	ದುರು
84		ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನೆಚಕಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯದ ಮುತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿ ಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 2300 ಎಂದಿದೆ.	
85	11	ದಾನೆ	ದ್ದಾನೆ
90	20	ವರೆಗೆ	ವರೆಗ1
92	17	ಗ್ರಂಥದನ್ನು	ಗ್ರಂಥವನ್ನು
99	25	ಉಪ್ಪಿನಹಳಿ	ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿ
101	10	ಕಾರುಣ	ಕಾರುಣ್ಯ
102	16	ಪತಿ	ಪ್ರತಿ
103	31	ಸದಕ್ಕೆ	ಸದ್ಭಕ್ತ
105	19	ಸಕಲೇಶವಾದರಸ	1ಸಕಲೇಶವಾದರಸ
107	19	ಡಱಿ'ಯಿತ್ತು	ಡಱ'ಯಿತ್ತು
108	10	ನುಂಗಿತೆಂ	ನುಂಗೀತೆಂ
112	21	ದೇ	ದೇಹ
114	14	ಶಿಷ್ಯನಾಗಿಪಂತೆ	ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ
117	10	ಸಂಪನ್ನನೆ !	ಸಂಪನ್ನನೆ ?

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
122	2	ನಾವ	ನಾಮ
130	3	ಪೊಜ್ಯಪಾದ	ಪೂಜ್ಯಪಾದ
,,	20	ದಿಟ್ಟ	ದಿಟ್ಟಿ
,,	21	ಪುಟ್ಟ	ಪುಟ್ಟಿ
131	1	ತೆಱಿ	ತೆಱಿ
,,	15	ದೆಳೆದಸೆದು	ದಳೊಸೆದು
132	12	ಮಲ್ಲಿಕಾಜುರ್	ಮಲ್ಲಿಕಾಜುರ್ನ
134	6	ಪರಮಳಂ	ಪರಿಮಳಂ
136	14	ನತತ	ಸತತ
138	14	ಸ್ಪಷವಾಗಿದೆ	ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ
143	25	ನೆಗಟಿ'	ನೆಗಟಿ
,,	21	ನಳಸ	ನಳನ
151	8	ಅಪ್ಪಕವಿಯು	ಅಪ್ಪಕವಿಯು

169 ಚೆನ್ನವೀರನು ವೀರವಾಕೇಶ್ವರತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ (*Indian Antiquary*, V, 183)

,,	15	ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ	ಶಾಖೊಧ್ಯಾಯಿ
,,	21	ಆಗಿರಬದು	ಆಗಿರಬಹುದು
174	26	ಬರೆದಿದಾ	ಬರೆದಿದ್ದಾ
176	6	ದೈವನುದಲಿ'	ದೈವವುಲಿ'ದ
177	12	ವಿದಗ್ಧ	ವಿದಗ್ಧ

178 ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಬಿರುದುಗಳೆಳ್ಳ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ--

ಚಂದನತಿಲಕ

ಅಕ್ಷರವೆ ತಂದೆತಾಯ್ಗಳು । ಅಕ್ಷರವೇ ಬಂಧುಬಳಗ ಸಮುಯದ ಧನವುಂ ॥
ಅಕ್ಷರವಾತ್ಮಕೆ ಹಿತಕರ । ಅಕ್ಷರ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಚಂದನತಿಲಕಾ ॥

ವರಕವಿಚಂದ್ರ

ಶಶ್ವನನ ಬಾಲದ ಡೊಂಕಂ । ಕಾನನದೊಳ್ ಪುನ ಹುಳ್ಳಕೊಳ್ಳದ ಡೊಂಕಂ ।

ಪುಟ	ಕಬ್ಬಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ

ವಾಣಿನಿಯು ಮನವ ಡೊಂಕಂ | ಭೂನಾಥಂ ತಿದ್ದಲಹುದೆ ನಗಕವಿ ಕಂದಾ ||
ನೀರೊಳಗೆ ಕಲ್ಲು ಕೊಚ್ಚಿಪ್ಪುವೆ | ಊರೆಲ್ಲಂ ಕೂಡಿ ತೊಳೆಯೆ ಮಸಿ ಬೆಳ್ಪಕ್ಕೇ |
ಧಾರಿಣಿಯೊಳ್ ಕಡುಮೂರ್ಖರ | ನಾರಾನುಂ ತಿದ್ದಬಹುವೆ ವರಕವಿಚಂದಾ ||

ವಾಣೀಮುಕುರ

ಪರಗೃಹವಾಸಂ ಕಷ್ಟಂ | ಸಿಡಿವಂಕರ ಮನೆಯು ಹೆಣ್ಣು ತರುವ್ರು ಕಷ್ಟಂ |
ಧರಣಿಪತಿಸೇವೆ ಕಷ್ಟಂ | ಧರೆಯೊಳ್ ಬಡತನಮೆ ಕಷ್ಟ ವಾಣೀಮುಕುರಾ ||

ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣ

ವಿದ್ಯೆಯು ಮಾತಾಪಿತರ್ | ಬುದ್ಧಿಯೆ ಸೋದರರು ವಿನಯವಚನಮೆ ನಂಟಂ |
ಅಧ್ವಾನವಿಲ್ಲದುದೆ ಸುಖ| ವಿದ್ವತ್ತೆ ತನ್ನೂರು ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣಂ ||

ಸುಜನನಮನೋಜ

ಕುಲವಾವುದು ಸಚ್ಚರಿತಂ | ಬೆಲವಾವುದು ಸಕಲಕಲಿಯುಸಲಿವುದು ಯೋಗದ |
ನೆಲೆಯಾವುದು ಕ್ಷಮೆ ಬದುಕಿದ|ಫಲವಾವುದು ಪರಹಿತಾರ್ಥ ಸುಜನನಮನೋಜಾ||
ವೈರಿಯ ಕಾರ್ಯವ ಗೆಲುವುದು | ವೈರಿಯ ಮನದಿಚ್ಛೆಯುಡಿಪು ನಡೆವುದು ಮತ್ತಾ |
ವೈರಣಿಯಿಲ್ಲದನಾಗ್ರಹ | ವೈರಿಗೆ ಜಯು ತನಗೆ ಹಾನಿ ಸುಜನನಮನೋಜಂ ||
ಮಜ್ಜಿಗೆಯಿಲ್ಲದಿಹೂಟಂ | ಸಜ್ಜನಸತ್ಪಾತ್ರವಲಿ'ತು ಮಾಡದ ದಾನಂ |
ಲಜ್ಜೆಗೆಡಿಸುವವನೋಲಗ| ಹಜ್ಜೆಗೆ ಹರಳೊತ್ತಿದಂತೆ ಸುಜನನಮನೋಜಂ ||

180	28	ಪಭೇಂದು	ಪ್ರಭೇಂದು
181	26-27	ಪದ್ಯಲ್ಲಿ	ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
182	22	ಪಜ್ಜೆಗಳು	ಪಜ್ಜೆಗಳು
183	4	ಊವಲಿ	ಮೂಲಿ
184	20	ಮೂಲ್ಪಿಂ	ಮೂಲ್ಪಿ
185	26	1538	5133
186	5	ಸ್ಮರಿಸಿ	ಸ್ಮರಿಸಿ
187	26	ರಾವ್ಣಳ	ರಾವ್ಣಳ,
,,	28	ತಬೆದ್ರು	ತಭದ್ರು

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
122	2	ನಾವ	ನಾಮ
130	3	ಪೊಜ್ಯಪಾದ	ಪೂಜ್ಯಪಾದ
,,	20	ದಿಟ್ಪಿ	ದಿಟ್ಟಿ
,,	21	ಪುಟ್ಪಿ	ಪುಟ್ಟಿ
131	1	ತೆಲಿ	ತೆಱಿ
,,	15	ದೆಳಿದಸೆದು	ದಶೊಸೆದು
132	12	ಮಲ್ಲಿಕಾಜು೯	ಮಲ್ಲಿಕಾಜು೯ನ
134	6	ಪರಮಳಂ	ಪರಿಮಳಂ
136	14	ನತತ	ಸತತ
138	14	ಸ್ಪಷವಾಗಿದೆ	ಸ್ಪಷ್ಟನಾಗಿದೆ
143	25	ನೆಗಲಿ'	ನೆಗಲಿ
,,	21	ನಳಸ	ನಳನ
151	8	ಅಪ್ಪಕವಿಯು	ಅಪ್ಪಕವಿಯ

169 ಚೆನ್ನವೀರನು ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ (*Indian Antiquary*, V, 183)

,,	15	ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ	ಶಾಖೊಾಧ್ಯಾಯಿ
,,	21	ಆಗಿರಬದು	ಆಗಿರಬಹುದು
174	26	ಬರೆದಿದಾ	ಬರೆದಿದ್ದಾ
176	6	ದೈವಮುದಲಿ'	ದೈವಮುಲಿ'ದ
177	12	ವಿದಗ್ದ	ವಿದಗ್ದ

178 ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ--

ಚಂದನತಿಲಕ

ಅಕ್ಷರವೆ ತಂದೆತಾಯ್ಗಳು | ಅಕ್ಷರವೇ ಬಂಧುಬಳಗ ಸಮಯದ ಧನವುಂ ||
ಅಕ್ಷರವಾತ್ಮಕೆ ಹಿತಕರ | ಅಕ್ಷರ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಚಂದನತಿಲಕಾ ||

ವರಕವಿಚಂದ್ರ

ಶಶ್ವನನ ಬಾಲದ ಡೊಂಕಂ | ಕಾನನದೊಳ್ ಪರಿನ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳದ ಡೊಂಕಂ |

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ

ವನಿನಿಯು ಮನವ ಡೊಂಕಂ | ಭೂನಾಥಂ ತಿವಳಲಹುದೆ ನಗಕವಿತಂಬ್ರಾ ||
ನೀರೊಳಗೆ ಕಲ್ಲು ಕೊಲ್ಲೆಪ್ಪುವ | ಊರೆಲ್ಲಂ ಕೂಡಿ ತೊಳೆವೊ ಮಸಿ ಬೆಳ್ಪಪ್ಪುದೇ |
ಧಾರಿಣಿಯೊಳ್ ಕಡುಮೂರ್ಖರ | ನಾಲಾನುಂ ತಿದ್ದಬಹುದೆ ವರಕವಿಚಂದ್ರಾ ||

ವಾಣೀವಮುಕುರ

ಪರಗೃಹವಾಸಂ ಕಷ್ಟಂ | ಸಿಡಿಮಂಕರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣ ತರವೃತ್ತಿ ಕಷ್ಟಂ |
ಧರಣಿಪತಿಸೇವೆ ಕಷ್ಟಂ | ಧರೆಯೊಳ್ ಬಡತನಮೆ ಕಷ್ಟ ವಾಣೀಮುಕುರಾ ||

ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣ

ವಿದ್ಯೆಯೆ ಮಾತಾಪಿತರುಂ | ಬುದ್ಧಿಯೆ ಸೋದರರು ವಿನಯುವಚನಮೆ ನಂಪಂ |
ಅಧ್ವಾನವಿಲ್ಲದುದೆ ಸುಖ| ವಿಂದ ಈ ತೆ ತನ್ನೂರು ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣಂ ||

ಸುಜನವಮನೋಜ

ಕುಲವಾವುದು ಸಚ್ಚರಿತಂ | ಚೆಲುವಾವುದು ಸಕಲಕಲೆಯುಸಜ್ಜೀವುಗು ಯೋಗದ |
ನೆಲೆಯಾವುದು ಕ್ಷಮೆ ಬದುಕಿದ|ಫಲವಾವುದು ಪರಹಿತಾರ್ಥ ಸುಜನವುನೋಜಾ||
ಸ್ಥೈರಿಸಿ ಕಾರ್ಯವ ಗೆಲ್ವುದು | ವೈರಿಯು ವಿನದಿಚ್ಛೆಯುಳಿತು ನಶೆವುದು ವುತ್ತಾ |
ಸ್ಥೈರಣಿಯಿಲ್ಲದನಾಗ್ರಹ | ವೈರಿಗೆ ಜಯು ತನೆಗೆ ಹಾನಿ ಸುಜನವುನೋಜಂ ||
ವುಚ್ಚಿಗೆಯಿಲ್ಲದಿಹೂಟಂ | ಸಜ್ಜನಸತ್ಪಾತ್ರವಳಿತು ವೂಡದ ದಾನಂ |
ಲಜ್ಜಿಗೆಡಿಸುವವನೋಲಗ| ಹಜ್ಜೆಗೆ ಹರಳೊತ್ತಿದಂತೆ ಸುಜನವುನೋಜಂ ||

180	28	ಪಭೇಂದು	ಪ್ರಭೇಂದು
181	26-27	ಪದ್ಯಲ್ಲಿ	ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
182	22	ಪಜ್ಜೆಗಳು	ಪಜ್ಜೆಗಳು
183	4	ಊವೆಜ್ಞೆ	ಮೋಜ್ಞೆ
184	20	ವೂಲ್ಪಿಂ	ಮೂಲ್ಪಿ
185	26	1538	5133
186	5	ಸ್ಮರಿಸಿ	ಸ್ಮರಿಸ್
187.	26	ರಾವ್ಯಳ	ರಾವುಳ,
	28	ಶಬೆದ್ರು	ತಭದ್ರು

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
190	4	ಗ್ರಂಧಕೆ	ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ
191	21	ಸು. 1513	1513.
192	2 3	ಪಂತ	ಪಂಡಿತ
,,	23	ಶಕ 145	ಶಕ 1452
193	8	156	1526
,,	27	ತಿರಿದೆಂಟು	ತಿಱಿದೆಂಟು
194	14	ಉದರಿಸಿ	ಉದ್ಧರಿಸಿ
200	10	150	1520
201	21	ಬಿರ್ದು	ಬಿಱ್ದು
203	9	ಜೈನಕಥೆ	ಜೈನಕಥೆ
207	26	440	440ಱ
209	18	ದಾಱಿ'	ದಾಱಿ'

212 ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ (ಪುಟ 527) ಕೊಟ್ಟರುವ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನು ಆ ಗುರುವಿನಿಂದ 6 ನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 30 ವರುಷ ಈಚೆ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಶಿವಲಿಂಗಮಹಿಮಾಷಟ್ಪದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 105; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಡಿದಾವರೆಯ ಭಕ್ತಿಯನು ।
ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಶರಣರೊಳ್ನುಡಿಯುಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯ ।
ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಥಾಶ್ರವಣವನು ಬಱಿಕ್ಕವರ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನು ॥
ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಕಳೊಲುಮೆಯನು ಮನಮೊಲ್ದು ।
ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಕಳೇ ನಿನ್ನ ರೂಪರೆಂ ।
ದೆಸೆವಡೆದ ಭಾವವನು ಮಿಕ್ಕ ಪದವಿಯನೊಲ್ಲೆ ಜಯತು ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ॥

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
213	5	ಪಾಖ್ಯಾನ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
214	12	ಜೆನ್ನಂಚೆದೇವ	ಚೆನ್ನಂಜೆದೇನ
215	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಸಂಪಾದನೆಯು ಚೆನ್ನಂಜೆದೇವ	ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ.
,,	21	ವಿರೂಪಾಲಿಂಗ	ವಿರುಪಾಲಿಂಗ
218	5	ವಿರೇಶನ	ವೀರೇಶನ
221	15	ಕೆಲಪು	ಕೆಲವು
224	14	ಮಲ್ಲಯುದ	ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ
226	3	ಪಜ್ತಿ	ಪಙ್ತಿ
234	25	ಕರಸಲದ	ಕರಸ್ಥಲದ
,,	29	ಜಾಂಬೂನವಾದಿ	ಜಾಂಬೂನದಾದ್ರಿ
,,	30	ಪಾಪ್ತ	ಪ್ರಾಪ್ತ
235	2	ಇವರುಗಳನು	ಇವರುಗಳನ್ನು
,,	16	ರನ್ನು	ರನ್ನ
238	9	ಕೃಷಚರಿತೆ	ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ
246	14	ಜೀವಣ	ಜೀ-ವಣ
249	25	ಯುದ್ದದೊಳ್	ಯುದ್ಧದೊಳ್
251	4	ನೆಲಿ	ನೆಲಿ
253	8	ಳನ್ನು	ಳನ್ನು
255	17	ಬಾಣೋದಟ	ಬಾಣೋದ್ಭಟ
259	11	ಮುದ್ದೊರೆಕೋಡ	ಮುದ್ದೊರಕೋಡ
265	17	127	1257
267	20	ಇನೆ	ಇದೆ
269	12	ಒದೆದ್ದಾನೆ	ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ
270	1	ಕರ್ಣಾರ್ಮೃಶವ	ಕರ್ಣಾರ್ಮೃತವು
271	18	ಇದ	ಇದು

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
274	1)	ಕಿಱಿನುತಂ	ಕಿಱಿ ನುತುಂ ಱಿ
280	2	ಗಿಱಿದು	ಗಿಱಿದು
,,	15	ಟಿಱಿ'ವ	ಟಿಱಿ'ನ
282	14	ಡಿದ್ದಾನ	ಡಿದ್ದಾನೆ
,,	27	ನಿರೂಪಿಸಿದಾಳನೆ	ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ
,,	283ನೆಯ ಪುಟದ ಕೆಳಗಣ 1 ನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು		ಈ ಪುಟದ ಬುಡಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು.
283	15	ವೀರೇಶನವರಿಗೆ	ವೀರೇಶನವಧಿಗೆ
,,	24	2 ಬಸವ	1 ಬಸವ
285	11	ಉದರಿಸಿ	ಉದ್ಧರಿಸಿ
286	2	ಟಿಕ್ಕಯದ	ಟಿಕ್ಕೆಯದ
,,	25	ತುಱಿ'ಮುಂನೆ	ತುಱಿಮುಂದೆ
287	11	ರವಂಱಿ'ತೆ	ರಱಿ'ನಂತೆ
,,	27	ನರಸಿಂಹಭ	ನರಸಿಂಹಭಾ
292	1	ಕೊಂಡಿದಾನೆ	ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ
293	ಪೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ	
294	ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಪಿನಂಜಯ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ		

ಯಾಗಿ ಕಪ್ಪಿ ನಂಜೆದೇವರು ಎಂದಿದೆ. ಇವನ ನಾಂದ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನೆಲದೇರವಾಡಿ ಜಗದಿಟ್ಟಿಮಿಗಲಚ್ಚಣರ |
ಬಲುಗಾಲಿಗಳನೆಸಗಿ ನಿಗಮಾವರ್ತಮುಂ ಪೂಡಿ |
ಮುರಿಜಸ ಸಾರಥಿಯುಮಾಡಿ ಪೊಂಬೆಚ್ಚುನಿಲ್ಲ್ಗಳ್ ಕಟ್ಟಿ ಬಾವುವೆನೆಯುಂ ॥
ನಳನಾಕ್ಷಶರಕೆ ಪಣೆಯುಗ್ಗಿಯಲಗಂ ಮಾಡಿ |
ಗೆಲವಿನಿಂ ಬಾಂಬೊಬ್ಬಿಲನುರುಪಿ ಬರ್ದಿಲರ ಪೊರೆದ |
ಸುಲಭ ಮುದ್ದುರು ಶಾಂತವೀರೇಶನೀಗೆವುಗೆ ಸಲೆ ಸತ್ಯ ಮುಕ್ತಿಸುಖಮುಂ ॥

295	9	ಕಱ್ರನೆ	ಕಱಿನೆ ಱಿ

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
295	24	ತಿವಿಧಿ	ತ್ರಿವಿಧಿ
297	3	000	1000
,,	8	ಷಟ್ಸಲಕ್ರವ	ಷಟ್ಸ್ಥಲಕ್ರಮ
298	24	530	1530
,,	,,	565	1565
301	4	ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರ	ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಾ
302	20	ನಿಂತುಪೆ	ನಿಂತುಪೇ
303	27	ಅಟಿ'ಯದ	ಅಜಿ'ಯದ
304	29	ದರಿಸಿದ	ಧರಿಸಿದ
306	20	ನಿಧಿಯಟಿವಂತೆ	ನಿಧಿಯಟಿವಂತೆ
307	17	ಕದಪು	ಕದಪ
308	13	ಮಳೆಯ	ಮಳಯ
,,	15	ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ	ಪಾಲ್ಕುಱಿ'ಕೆ
,,	17	ಕೃತಿವೇಜಿ್ವನು	ಕೃತಿವೇಱ್ವನು
309	5	ಕೆಳದೇ	ಕೇಳದೇ
,,	8	ಎಂದೂ ಎಂಬುದು ಪಙ್ಕ್ತಿಯಕೊನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು	

313 ಇಮ್ಮಡಿ ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ. ಈತನ ಹೆಸರು ಗುರುಸಿದ್ಧ. ಇವನು ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನ (ಪುಟ 212) ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ನಾಂದ್ಯದ ಬಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 35 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ, ಈತನು ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಜೀವೀಸೂತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣವು ದೊಡ್ಡಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಲಿಂಗಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸುಂದರೇಶಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಪಡಪ್ಪರದೇವನು (ಪುಟ 442), ತನ್ನ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.—

ಶ್ರೀಮತ್ಕಲ್ಯಾಣೀಶನ | ನಾಮಯುತನುಪಮನಮೇಯನಗಣಿತಮಹಿಮಂ |
ಕಾಮಾರಿ ದಿವಿಜಸನ್ನುತ | ನಾಮಂ ಪೊರೆಗೆಮ್ಮನೂರ್ಜಿತಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ ||
ಶ್ರೀಮತ್ಸುಧಾಮಯೂಖಸು | ಧಾಮಂಜುಲಕುಂದಮಾಲ್ಯಭೂಷಿತಮಕುಟಂ |
ಹೈಮಗಿರಿನಂದನಾಪತಿ | ನಾಮದೆ ರಕ್ಷಿಕ್ಕೆ ಸರ್ವದಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ ||
ಶ್ರೀಮದ್ಗೌರೀಕಬರೀ | ಸೌಮೋನ್ಮಕರಂದಸಿಕ್ತಭುಜನಜನಜರಂ |
ಸೋಮೋತ್ತಂಸಂ ಪಾಲಿಕೆ | ಶ್ಯಾಮಗ್ರೀವಂ ಪುರಾರಿ ಪರಶಿವಲಿಂಗಂ ||
ಮುನಿಗಳ್ಗಂದುಸಿರಿಂದೆ ವೇದಜಯರ್ಗಂ ಪೆತ್ತಬ್ಜಿಜಂ ಬೋಧಿಸು |
ತ್ತನುವಾಗಲ್ ಜಗದೊಳ್ ಸುಕವ್ಯಮುಮನಾತ್ಮಜ್ಞಾನಮುಂ ತೋಱಿವೇ ||
ಟ್ಟಿನಿವಿತ್ತಂ ನುತಬಂಧುವೆಂದೆನಿಸಿನಾನಂದಾತ್ಮಕಂ ಸುಂದರಂ |
ಮನವೊಲ್ದೀಗೆಮಗುಜ್ವಳಶ್ರುತಿಶಿರೋನ್ಯಸ್ತಾರ್ಥಮುಂ ಸ್ವಾರ್ಥಮುಂ ||
ಪೆಱುಮೆಯುಂ ಸೂಡಿದ ಪೆಣ್ಣಿನೊಳ್ಕೊಡಲೊಳಂ ತಾಳ್ದಿಪ್ಪದಿಂವಿಸ್ತರ ಬಾಂ |
ದೊಱುಮೆಯುಂ ಮುಂಡೆಯೊಳ್ಪಿಟ್ಟ ಮುಪ್ಪೊಲಿಲನಾಬೆಂಗಣ್ಗೆ ಕೊಬ್ಬಿಱ್ಕಿಂ ||
ಕಱಿಮೆಯುಂ ಗೋಣೊಳಮಚಿ ನಾಡನಿರದಾಗಳ್ ಕಾದ ಸಬ್ಬೀಸರಂ |
ನೆಱಿ ಜೋಲ್ದಿಟ್ಟವನೀಗೆ ತಾಂ ಮುಱುಕದಿಂ ಜೊಕ್ಕೀಶನೀಭೂವಿಯೋಳ್ ||

ಇವನ ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರವು ನಾನಾವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 65. ಇವು ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣದ ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಯಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಜಯು ದೇವಿ ಜಗತ್ಪ್ರತಿವಾತೆ ನುತೇ | ಹಯವಾಹನಮಿತ್ರಶರೀರಯುತೇ |
ನಯವಾಣಿ ಮಹಾಘಣೆನೇಣಿ ಗುಣಾ | ಲಯೆ ರಕ್ಷಿಪುದೆಮ್ಮನವಾಯೆ ಶಿವೇ ||

313	24	ಈಕನ	ಈತನು
314	8	ಪಂಡಿತಾರಾಧ	ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ
315	3	ಪಡೆದಿದ್ದನು	ಪಡೆದಿದ್ದನು
316	22	ತಾ ।	। ತಾ
321	17	ಪುಷ್ಪವಾಗೆ	ಪುಷ್ಪವಾಗೆ
322	17	ಹೇಳ	ಹೇಳು
324	15	ಸಿದ	ಸಿದ್ಧ

ಪುಟ	ಪಙ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
325	16	ಏ೦	ಏ೦
,,	17	ಮಾಯಿ	ಮಾಯಿ
326	10	ವೈಷವ	ವೈಷ್ಣವ
332	18	ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೆನ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ
339	1	ಪೆರರುಕ್ತಿ	ಪೆಱರುಕ್ತಿ
341	26	ಪತಿಯನು	ಪತಿಯನ್ನು
342	16	ಧಾರಣೆ	ಧಾರಿಣೆ
347	21	ಸಟ್ಟಿಂಟಿರಿ	ಸಟ್ಟಿಟಿ೦
349	27	ರನ	ದನ್ನ
355	13	ಹೋಃ	ಪೋಬ್ರಿ

,, 1634 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳುಗೊಳದ 84 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಬಾಣಕವಿಯ ಮಗ ಬೊಮ್ಮಿಯಪ್ಪನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪಂಚಬಾಣಕವಿ ಈ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯವು ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

357	13	ಪದಾವತಿ	ಪದ್ಮಾವತಿ
360	17	ವಿದ್ವಜ್ಜನ	ವಿದ್ವಜ್ಜನಿ
361	12	ನಾಯನ	ನ ಪುಕ.

,, ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶಂಕರದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದುದು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

365	23	ದೃಗವ	ದೃಗನ್ನ
366	1	ಸಿಟಾರ್ಥ	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ
367	4	1623	ಸು. 1623
,,	10	(1623)	(ಸು. 1623)
374		ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ
378		ಚಾರಿತ್ರ	ಚಾರಿತ್ರ

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
379	18	ಸ. 1650	ಸು. 1650
380	7	ದಲ್ಲಿಯ	ದಲ್ಲಿಯು
384	3	ವಿರತ	ವಿರತ[1]
,,	26	ಕಾಳುಮಿ	ಕರರುಮಿ
385	8	ಬರೆವೆ	ಒರೆವೆ
390	15	ವಿಡಿಮೊಪ್ಪುವ	ವಿಡಿನೊಪ್ಪುವ
,,	22-23	ಸಿದಾಂತೆ	ಸಿದ್ಧಾಂತ
391	13	ಬಾನು	ಭಾನು
391	15	ಬೇಡ	ಖೇಡ'
395	11	ಉತ್ಕ್ಕಲಷ	ಉತ್ಕ್ಕಲಷ್ಟ
398	14	ಪಾಲಿಪುದು	ಪಾಲಿಸ್ಪದು,
,,	21	ಯೋಳಿಗಿ	ಯೋಳಿ'
,,	23	ಜಿಂಟಿ	ಬೇಂಟೆ
400	12	ನೀನ	ನೀನು
,,	22	ಸ್ಮರಿಸಿದಾನೆ	ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ
411	23	ದಾನ	ದಾನ'
412	5	ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ	ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ
,,	23	ವಂದಿಸುವೆ;	ವಂದಿಸುವೆ'
416	12	(65)	1650
424	11	ಗಂಡನೆ	ಗಂಡನೆ
428	11	650	1650
429	10,14	ಷಟ್ಸಲ	ಷಟ್ಸ್ಥಲ
,,	21,25	(65)	1650
430	9	650	1650
431	3	ಪೊಸಪನ	ಪೊಸಪನ
439		ಸಿದಾದಿಗಳು	ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
441	1	ಷಟ್ನದೀಕೃತ	ಷಟ್ಪದೀಕೃತ
442	3	ದಂಡಕವನೂ	ದಂಡಕವನ್ನೂ
,,	5	ಸಳ	ಸ್ಫಳ
	8	ರೇವಣಸಿದ	ರೇವಣಸಿದ್ಧ
444	15	ಹೊಗಳಿದಾನೆ	ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ
447	27	ಲೋಕವೊಳ್	ಲೋಕದೊಳ್
448	18 19	ಆಶಾಸ	ಆಶ್ವಾಸೆ
,,	26	ಮನವಾಲಿ	ಮನವಾಱಿ
455	3	ಪೆಳೆದ	ಪೇಳಿದ
456	7	ಉದ್ರಂಥ	ಉದ್ಗ್ರಂಥ
458	16	1 ಚಿಕಪೇವರಾಜ	ಚಿಕದೇವರಾಜ
459	7	ನಾದುಪಲಿಂ	ನಾದುದಱಿಂ
461	2	ವ ಱಿನನು	ಮಱಿವನು
463	1	ಱಿದು	ಸುಱಿದು
465	21	ಾಂಡಲೇಶ್ವರ್ವ	ಮಾಂಡಲೇಶ್ವರತ್ವ
,,	23	ಾಗಿಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ	ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ
470	11	ಎಶು	ವಶ
473	21-22	ಯುವಗಳ್ಞಾ	ಯುವಗಳ್ಳಱಿಾ
,,	22	ಕಾಯೆಮ್ಮಂಳಕ|	ಛಾಯೆಮ್ಮಂ||
,,	23	ಪಸ್ತಿಗಿರಿಯು	2 ಹಸ್ತಿಗಿರಿ
475	23	ಪ್ರಹಾ	ಪ್ರಹ್ಲಾ
476	11	ಸಂಮ್ಮೇಳ	ಸಮ್ಮೇಳ
478	25	ನಚದ	ಚಂದನ
482	27	ಗೋಟಿಮಯ	ಗೋಟ್ಟಿಯಮ
,,	,,	ಆದರ್ನೆ	ಆದರೆ
	28	ಚಾರ್ಯನನ್ನು	ಚಾರ್ಯನನ್ನು

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
494	10	ಕೊಂಬಿಸನು	ಕೊಂಡನು
496	28	ಸ್ಮೃತ	ವೃಕ್ಷ
501	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಮಾನ	ಶತಮಾನ
503	8	ಐವಸ	ಇರನು
507	9	ಕವಿಯ	ಕವಿಯೂ1
508	8	ಮೋದದಿಂ	ಮೋದದಿಂ1
509	ಚಿದಾನಂದಕವಿಯ ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ; ಸಂಧಿ 10, ಪದ್ಯ 2530.		
516	23	ವೈಷವ	ವೈಷ್ಣವ
517	24	ಪೂವರ್ಕ	ಪೂರ್ವಕವು
522	18	ವೈಷವ	ವೈಷ್ಣವ
,,	20	ಲಕ್ಷ್ಮೀ	ಲಕ್ಷ್ಮೀ
526	20	15ನೆಯ	17ನೆಯ
529	18	ಮಜ್ಜವನು	ಮಜ್ಜನವನು
530	15	ಱಂದ	ಇದರಿಂದ
,,	,,	ಸ್ತುತಿಇ	ಸ್ತುತಿ
,,	21	ಮರುಳುಸಿದ	ಮರುಳುಸಿದ್ಧ
	29	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂ	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ
532	23	ಆಪರ್ವತ	ಪರ್ವತ
534	8	ಸರ್ವಜ್ಞ	ಸರ್ವಜ್ಞ (ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ)
536	24	1700 ಲ್ಲಿರ್	1700 ರಲ್ಲಿ
537	24	ಕೊಳಗುಳ	ಕೊಳುಗುಳ
540	18	ಪದ್ಯಗಳನು	ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
542	24	ಇದ	ಇದು
543	19	ಸಿದಾಂತಾರ್ಥ	ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥ
553	23	ಶಿಷ್ಯನಪ	ಶಿಷ್ಯನಪ್ಪ

ಪುಟ	ಪಂ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
554	1	ಅದೆಲ್ಲವ	ಅದೆಲ್ಲವ
,,	11	ವೆಂಕಟ	ವೆಂಕಟ,
,,	21	ತಮನು	ಇವನು
,,	22	ತಿನ್ನನ್ನು	ತನ್ನನ್ನು
555	7	ಸಳ	ಸ್ಥಳ
,,	16	ಸೇರಿಸಿದಾನೆ	ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ
557	24	ಸುಮಾರ	ಸುಮಾರು
560	23	ಕೈಗಾರ	ಕರಣ
564	11	ಜ್ಞಾನಚಂದ	ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರ
565	1	ಸು. 1659	1659
,,	8	ಮೃಕ್ತಿ	ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ
567	7	ಕ| ವಿನ	ಕಾ|ವ್ಯನ
569	8	ಪೆಟಿರಂ	ಪೆಟ್ರಿರಂ ,
571	24	ಸ್ಮರಿಸಿ	ಸ್ಮರಿಸಿ
576	12	ಕೊಟ್ಟಿಟ್ಟಿಂ	ಕೊಟ್ಟಟ್ಟಿಂ

Appendix III

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

ಈಚಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಬಬ್ಬಿ ಪುರಾತನಕವಿಯ ವಿಷಯ.

ಕವಿರಾಜರಾಜ 930

ಈತನು ದಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಕಾಪುರತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಳಸನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಕವಿರಾಜರಾಜವಿಭುಧ | ಪ್ರವರಂ ಶ್ರೀಕಾಡಿಯೂರನಲ್ಲಿಯ ಕವಮಲೋ |
ದ್ಭವವಂಶಪ್ರೋತ್ಕಟಂ | ನವೀನವರ್ಣನೆಯಿನೆಸೆಯುಲಭಿವರ್ಣಿಸಿದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ[1]. ಈ ಶಾಸನವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜನಾದ ಗೊಜ್ಜಿಗದೇವ ಅಥವಾ 4ನೆಯ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬವನ (918-913) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇವದಾಸದೀಕ್ಷಿತ, ವೀಸೋ ತ್ತರದೀಕ್ಷಿತ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ದಂಡನಾಯಕರಿಗೆ ದೊರೆ ಎರೆಯನೆಕಾಡಿ ಯೂರೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸರ್ವಮನಸ್ಯವಾಗಿ ಶಕ 851ನೆಯ ವಿಕೃತಸಂ ವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 930 ರಲ್ಲಿ, ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗೊಜ್ಜಿಗದೇವ

ನಗರಾಜಂ ಧೈರ್ಯದೊಂದೇಟಿಗೆಯನಳವಿಂ ಕ್ಷ್ಮಾಂತಿಯೊಂದುವ ನಂಭೋ |
ಧಿ ಗಭೀರೋದ್ಯಾನದೊಂದುನ್ನತಿಯನೆಸೆವಿನಂ ತಾಳ್ದಿದತ್ಯುನ್ನಿನಂ ಗೊ ||
ಜ್ಜಿಗದೇವಂ ಕೊಟ್ಟೊಡೆಂದುತ್ತಮವಿಬುಧಜನಂ ತಮ್ಮದೊಂದಲ್ಕಿಗಿಂದಂ |
ಪೊಗಟಿಲ್ ಬಾಪ್ಪಪ್ಪ ಕೆಯ್ದಂ ನೃಪಗುಣಗಣಮುಂ ರಟ್ಟಕಂದರ್ಪದೇವಂ ||

1: *Epigraphia Indica*, XIII 327

ಬೆಸೆದೊಡೊಸೆದೊಡೆ ಕೊಳಲ್ ರ । ಕ್ಷಿಸಃ ಂಕಕಾಜನಬ್ಜಸಂಭವನೆನಲೀ ।
ವಸುಧಾತಳದೊಳ್ ಕೋಪ । ಪ್ರಸಾದಮುಂ ಪೊಗಲಿಬಾಪರಾರ್ ಗೊಜ್ಜಿಗನಾ

ಎರೆಯನಕಾಡಿಯೂರು

ತುಱಿ ಗಿ ಕವಲ್ತು ಕತ್ತಲಿಪ ಜೂತಕುಬಂಗಳೊಳೊಂದಿ ಕಂಪಿನೊಳ್ ।
ನೆಱೆದು ರಸಂಗಳಂ ತಳೆದ ಪಣ್ಗೊಲೆಯುಂ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಚಂಡುವಿಂ ॥
ದಿಱಿದೊಡೆ ಸೋವ್ವ ಸೋನೆಯೊಳೆ ದಾಂಗುಡಿಯಿಂದೆಸೆದಿಹ್ಮರ್ವೊಳ್ಪಿನಿಂ ।
ದೆಱೆಯನಕಾಡಿಯೂರ ಲತೆವಳ್ಳಿಯುಮಲ್ಲಿಯ ನಾಗವಳ್ಳಿಯುಂ ॥
ಪೊಱವೊಟಿಲೊಳ್ ಪೊದಟ್ಟಿ ನವನಂದನಬೃಂದದಿನೊಳ್ಪನಾಳ್ದ ಪೆ ।
ಗೆಱಿಗಳೆನೊಲ್ದು ಗಾವರಿಸುತಿರ್ಪ ಮದಾಳಿಯಿನೆಯ್ದೆ ಪೂವ ಕಿ ॥
ಕ್ಕಿಱಿ ನಿಮಿದಿರ್ದ ಪಾದರಿಯಿನೂದುವ ತೆಂಬಲರಿಂ ಬೆಡಂಗುವೆ ।
ತ್ತೆಱೆಯನಕಾಡಿಯೂರ್ ಒಯಸಿ ನೋಟ್ಪಿರ ಕಣ್ಗೆಸೆದೊಪ್ಪಿ ತೋಜಿಗುಂ ॥

Extracts from
Opinions of Scholars and the Press
On Volume I of the Karnataka Kavicharite or
Lives of Kannada Poets.

The work on Kannada literature which is being published by my Assistant Mr. R. Narasimhachar, M. A. is the only one of the kind and of the greatest value for the history of the language. It may be accepted as a standard authority and is well deserving of the utmost patronage and encouragement of the Governments of those countries in which the Kannada language prevails, as well as of the Universities of Madras, and Bombay.—*Mr. B. Lewis Rice, C. I. E.*

I have read your introduction and looked into some pages of the book itself, with great interest; and I can sincerely congratulate you and your ollaborateur Mr. S. G. Narasimhachar on the value of the work that you have turned out.—*Dr. J F, Fleet, C. I. E.*

I must congratulate you on the completion of what must have been a very heavy task, not without its own delight and reward.—*Rev. E. W. Thompson, M. A.*

I am so glad to be able to congratulate you and your fellow-worker, Mr. S. G. Narasimhacharyar, on this excellant addition you have succeeded in making to Kanarese literature. It is clear in almost every page of the book that it must have cost you both enormo is labour and thought in producing it. Only those, that have done work of the kind with old manuscripts and unpublished material, can know how trying it must have been to collect the matter, to arrange it well, and to give it the chronological consistency you have so well succeeded in doing,—*Professor M. Rangacharya, M. A.*

It is a most useful publication and must have involved immense labour, reading and research. Unless the Government set apart some money for bonuses for such work, I fear that very few would undertake such labour as you have done.—*Mr. M. Shama Rao, M. A.*

There are few persons who take to archeological and historical research. This defect they have nobly supplied by this epoch-making work. They have really done yeoman's service to the Kannadigas and Kannada literature by supplying them with a long-felt want. The illustrative poetical passages have been skilfully selected. Several wrong notions have been corrected.—*M. R. H. Desapande, M. A.*

I have read your *Kavicharite* more than three times and the more I read the greater is my admiration for it. Surely that one book, even if there were nothing else, is enough to give you undying fame.—*Mr. B. Rama Rao, M. A., L. L. B.*

The issue of this book, as the first volume of a series, the title of which means "Lives of Kannada or Kanarese Poets," inaugurates a scheme for exhibiting the history of Kanarese literature from the earliest time to which it can be traced back. Some studies in this line of research have been given to us by the Rev. F. Kittel and by Mr. Rice. The present writers, however, aim at a much more exhaustive treatment, and, basing their work on various important collections of manuscripts and also on the inscriptions of Southern India as far as they have been exploited, they have made an excellent start: they have brought the matter in detail down to the end of the fourteenth century A. D.

In compiling the present volume, they have succeeded in tracing out and bringing to light a variety of authors and works not previously known. In addition to that, and to the inclusion of many new facts about such writers and works as were already known, they claim to have established the following points. Mr. R. Narasimhachar had already, in the in-

troduction to his edition of the *Kavyavalokana,* published in 1903, brought out clearly the fact that there were two writers named Nagavarma; one belonging to the close of the tenth century, the other to a period about a hundred and fifty years later. The authors now show that there were also two Gunavarmas and two Mangarasas. They have adduced evidence that the literary activity among the Vira-Saivas or Lingayets began in the middle of the twelfth century, at an appreciably earlier time than had previously been supposed. And they have shown that the poet Rudrabhatta, who was previously referred to the sixteenth century, flourished four centuries sooner. We hope that future researches by them may result in the discovery of works dating from before the time to which belongs the earliest Kanarese literary production that is at present known.—*Indian Antiquary.*

The publication of the "Lives of Kannada Poets" is an event in the history of Oriental re-search in India, Its authors are to be congratulated on the work they have produced. Its importance is manifest when we remember that so far there has not been available to the literary public a proper guide to Kannada literature. There has thus been for a considerable time past a real necessity for a scientifically written history of Kannada Literature, and the Messrs Narasimhachar have laid Oriental students and scholars under an obligation by the publication of the work they have now put forward. Though the account before us runs to nearly 400 pages, we are only at the end of the 14th century after Christ. The poets are taken in chronological order, the only intelligible order in a work of this sort. It is apparent on the face of it that the authors have not had an easy task. Chronology is an idea foreign to earlier poets; nor are they much interested in adding details about their lives. They were so far impersonal that they have lost themselves in their works. Hence the lives and times of these have had to be determined mainly from a close and painstaking study of inscriptions.

genealogies of kings, succession lists of *gurus*, numerous works on history and a large number of published and unpublished works in Kannada. The authors have not only included many facts not known before, but have endeavoured to remove previous misconceptions about several authors and works, *Madras Mail.*

On the retirement of Mr. Lewis Rice the State was fortunate in securing the services of a local scholar of great ability and profound erudition, whose history of Kanarese Literature, recently published is a monument of research and a mine of information. If a similar work had been written on classical authors, it would have made a world-wide reputation.—*Indian Spectator.*

Messrs. R. Narasimhachar, M. A. and S G Narasimhachar have published the first volume of their Lives of Kannada Poets, over which they were known to have been spending years of patient labour and research. We must congratulate these great scholars on the valuable work they have brought out. and as far as we are aware, this is a work of original research, which marks a new era in the literary history of modern Kannada. The publication of the Lives of Kannada Poets is so refreshing that we are sure that genuine lovers of the Kannada language and literature will receive it with great exultation. The present volume deals with about 200 Kannada peots and poetesses who flourished till about the 14th century. As the authors have explained in their preface, the task of collecting facts about the lives of even famous poets is very great as the poets themselves have carefully eluded leaving any trace of their life except their works. The book is written in the form of the histories of English literature in a chronological order with the age and account of the poets and poetesses as far as ascertained, together with the list of their works and specimens of their thought and style. There is no doubt that a labour so vast as this extending over a period of 10 or 15 years has been one of pure love of literature and there could be no suitable recompense for his work except in the grat

ude of the Kannada people and their appreciation of the monumental results of the two celebrated Kannada scholars of the age.

There are many interesting and startling facts unearthed concerning the extent and uses of the Kannada authorship and literature which greatly interest students of literature.—*Mysore Standard.*

"ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ" ಎಂಬ ಹೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಮ|| ರಾ|| ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ನಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿರುವದು. ಇಂಥ ಉಪಯೋಗವಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಹುಡುಕಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾವಿರಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಚರಿತ್ರೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಈ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮ|| ರಾ|| ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಮತ್ತು ಮ|| ರಾ|| ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಎಂಬವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಇವರು ಗಳನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರು, ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲ, ಅವರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು, ಬರವಣಿಗೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ೪೦೦ ಪುಟಗಳುಳ್ಳ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಡಕಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮೊದಲನೇ ಭಾಗವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭಿರುಚಿಯಿಂದಲೂ, ಸಾಹಸಪಟ್ಟು ಬರೆದ ಈ ಮುಖ್ಯಗ್ರಂಥವು ಬಹು ಜನ ಕರ್ಣಾಟಕರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಗೂಢವಾಗಿದ್ದ ಬಹು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಹು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇವೆ.

ನಡೆಗನ್ನಡ.

ಕವಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದ ನಂಬಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಉಂಟು. ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಹೆಸರು ಕಾಲದ ಅನೀಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆ ಬೇಡವೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲದಿರುವ ಸಂಗತಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾಲ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಸುವ ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುವರು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃ ಎಂದಾಗಲೀ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯ ಎಷ್ಟನೆಯ ಸಂಪುಟ ಎಂಬುದಾಗಲೀ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡಿ ವರಪುತ್ರನೆಂಬ ಕವಿ ಇದ್ದಂ |
ಒಗೆವೆಮ್ಮಿಲ್ಲದ ಬಗ್ಗೆಯಿರ್ದು ಸುಜ್ಞಾನ ಕಣ್ಣಿಂ ಕಳ್ಳತೆಂಬುದನೋರ್ವಂ |
ನಿಲಿಸಿಕೆಳ್ಳುಮೊಂ ಆಗದು ಕಾಲಕೆ ಕಜ್ಜಮೊಲ್ಲಗೊಣರ್ದಿಲ್ಲಿಂ |
ಬುಧಜನಸ್ತುತ್ಯ ಗುಣಾಢ್ಯನಾಗಿ ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಿಯಾಗಿರ್ದಂ ||
ಬಿಸಿಲ್ಗೆ [illegible] ಪೊಳೆವಂತೆ ಪೊಳೆವ ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದಂ |
ಪೆಸರಂ ಕೇಳ್ದೊಡೆ ಪೇಳ್ವುದೀಗಳ್ ಕವಿಗೆ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಡೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗದಿರ್ಕುಮೇ ||

critical

National Library,
Calcutta.

ವಿದ್ಯಾದಾಯಿನಿ